Septilibium Venerabilis Dorotheae

Quaestiones Veteris et Novi Testamenti
S. Augustini

Tractatus Philosophorū Moralium

Ad perpetuam rei memoriam. Imminente nobis cura gregis dominici ex officio pastorali sollerter vigilare nos convenit, ut ecclesia…
subiectas in melius reformemus, ad quod tanto ferventius inducimur, quanto saluti animarum et augmento cultus divini…
Sane venerabilis viri domini Johannis Strzelne doctoris sacre pagine Rectoris parochialis ecclesie in Przemankow nostre dio[cesis]
accepimus querela quod eadem ipsius ecclesia a sui fundatione primeva nonnullis decimis ac aliis fructibus, proventibus et obven[tionibus]
sufficienter dotata, ita quod de huiusmodi fructibus non solum Rector qui pro tempore foret, verumetiam quatuor et plures mini[stri]
tribus partibus pro ipsius ecclesie Rectoris usibus derelictis potuissent et poterat commode sustentari. Verum prout ea…
prefatus dominus Johannes Strzelna dum dictam ecclesiam auctoritate nostra in possessionem recepisset non nisi unum…
ecclesia ministrabat, sed et ipsam ecclesiam quasi singulis ornamentis orbatam reperit et invenit dictos quod ipsius
decessores turpiter dilapidatos, et ad multas vanitates conversos se asseruit reperisse, propterque nobis sepius et in…
ut predicta in melius reformare, pluresque vicarios qui ibidem verbo salutis et bone exemplis vita ipsorum prochi…
preficere ipsisque et eorum singulis aliquos fructus ex dicta ecclesia provenientes appropriare dignaremur. Nos igitur animadu[ertentes]…
non ad vanitates huius seculi, sed ad animarum salutem et augmentum cultus divini sint ecclesie attributa, dicti domini Johan[nis]…
acclinati auctoritate qua fungimur, auctoritate de speciali consensu pariter et assensu Serenissimi principis et domini domini Wladislai Regis P…
in Przemankow duas vicarias et unam Custodiam et unam stole Rectoriam erigimus et creamus in eadem ecclesia p…
temporibus duraturas, quarum uni vicarie omnes anectimus predicationes. Sed quia spiritualia sine temporalibus non valent subsi[stere]…
predicationis ut premittitur est annexum, decimas in Philippowicze et Zaborowye, alteri vero vicarie decimas in Sta…
Crize, Custodie autem decimas in Jawiczowice et in Bytzicze prope Sandecz, Rectorie vero stole decima in Stalka, univ…
decimas et earum quolibet cum voluntate dicti domini Johannis et cuiuslibet alterius dicte ecclesie Rectoris qui pro tempore fuit…
alienamus. Deinum quod prefatus Serenissimus princeps Wlad. Rex zelo devotionis ductus unum laneum seu mansum dic…
deputandum effectualiter donavit, unde nos huiusmodi lanei medietatem pro Custode aliam vero medietatem recto tram…
duobus vicariis deputamus. Offertorium autem et alias obventiones minutas ex dicta ecclesia qualitercumque provenientes pro eo…
ac stole Rectorem levandas et equales portiones inter se dominus dividendas. Silvam vero dictam Perkorzyn et f…
omnium predictorum videlicet tam Rectoris ecclesie quam etiam vicariorum Custodis et stole Rectoris qui pro tempore fuerint hac serie…
liceat vicariis Custodi et stole Rectori in eadem silva pro ligna recipere quantum eorum unicuique videbitur expedire et quam q…
[illegible]

Epistola Bernhardi de domestica cura

Doceri postulasti de cura domestica, et de modo rei familiaris utilius
gubernande, et qualiter patresfamilias debeant se habere. Ad quod tibi respondeo
quod licet rerum omnium mundanarum status et eventus necessitate sub fortuna
laborent, non tamen est vivendi regula obmittenda.
Audi igitur et attende. Quod si in domo tua sumptus et redditus fuerint equales
casus inopinatus destruet statum eius
Status hominis negligentis domus est ruinosa
Quid est negligencia gubernantis domum. Ignis aridus et accensus
Respice diligenter diligenciam eorum et propositum qui tua ministrant
Labentibus nondum lapsis facultatibus minus vivendum est abstinere quam tarde
Sepius vide et recense que tua sunt et quo sunt magis providus est
Considera igitur de cibo et potu animalium tuorum qui esuriunt et non petunt
Nuptie sumptuose dampnum sine honore conferunt
Sumptus pro milicia honorabilis est
Sumptus primando prodigos perditus est
Familiam grosso et non delicato cibo nutrias
Cum gulosus effectus est vix aliter quam morte mores mutabit
Gulositas vilis hominis et negligentis hominis putredo est
Sobrietas placati hominis ac diligentis solacium est
In diebus paschalibus habundanter et non delicate pasce familiam
Fac gulam litigare cum bursa et videas cum advocatis contestas. Aut
inter gulam et bursam quale sentenciam ferres. Nam gula probat affectionibus
testibus non veracibus. Bursa evidenter probat archa et cellario evacuatis
vel brevi tempore evacuandis. Si tunc male iudicas contra gulam ad avari-
ciam litigat bursa. Nunquam enim avaricia recte inter gulam et bursam iudicabit
Quid est avarus. Sui homicida
Quid est avaricia. Paupertatis timore semper vivendo in paupertate
Raro vivit avarus in se non perdens divicias. Sed aliis reservando. axlu
Et eum aliis reservare quam ipse perdere
Si vendas bladum non diligas carestiam quia diligens carestiam capit
esse pauper homicida
Vende bladum dum satis valet non quod pro paupere cui non potest
famis et mori precio vendas et vivere quia non semper gladio sed etiam
sepe pabulo victus vivimus
Superbia contra vicinum balneum est expectans tormentum
Nunc sagitta habeas nimium. Sed ignoti comunicacionem non habeas
Semper cogitabis vicini vias. Debilitas divicia non est loco pacis sed tritu-
re ad opus
Et te securitas non cogitare vivunt quod cogitas periculo te exponis
De statu tuus suspectus quid agat ignorancia non sciam quietus

de uxoribus

Et iudicium eius in eis peccandi suspicando fecerunt.
Postquam sauciet animum uxore a nullo medico curabis dolore de mala uxore
tu mitigabis qui audies filia de uxoribus alienis
Cor nobile et altum non inquinet de operibus mulierum
Malam uxorem potius verbo quam baculo castigabis
Meta senex mecum si lex permitteret una sepelienda esset
De vestibus. Vestis sumptuosa pauci sensus indicat qualitatem
Vestis nimis apparens videntibus tedium generat
Studet bonitate non veste placere
Mulier petito viro et vestitu querente non indicat sanitatem

de amicis

De amicis
Teneas eum qui mores et animum et potius ipsum quam sua tenuit quam esse semper esset
De ubi eius est magna copia amicorum
Amicum non reputes qui te presente laudaverit
Si consilium amicus non queris placere ei sed veritas amico sit in
videtur. Ideo prius consulas. sic est agendum. qui de malo correctus ipse plus
potius gratiarum agens sit quam de bono laudatus

de ioculatoribus

Audivi quod te visitat ioculatores attende que sequuntur
Homo ioculatoribus intentus cito uxorem habebit cui nomen paupertas
Et quis erit filius eius derisio
Placet tibi lingua ioculatorum finge te audire aliud cogita
Vidisti et gaudens de ubi ioculatorum iam pignus est dedit
Ioculatores imperatores digni sunt suspendio
Quid est ioculator. ampulla imperatoris. animam hominum ad se portans
Ioculatores iniuria deo non placuerunt

de famulis

Audi de famulis.
Famulum alti cordis repelle ut futurum inimicum
Famulum suis moribus blandientem repelle
Famulo dicenti te laudanti resiste. aliter te cogita decepisse
Famulum te de fatali reclamantem ut filium dilige

de edificatione

Si vis edificare inducat te necessitas non voluptas. Cupiditas edi-
ficandi edificando non tollitur
Nimia et inmoderata cupiditas edificandi parat et cooperat edificare vendere
Turris completa et archa evacuata tarde faciunt homines valde sapientes

de vendicione

Si vis aliquid vendere tunc ne pro hereditate vendas potenciori te. sed
potius minori precio minori te. Nota at vende plus offerenti
Melius est enim pati famem quam patrimonii venditorem. sed melius est
vendere quam usure se subicere
Quid est usura. venenum patrimonii quod est legale latro perditus
quod intendit
Nichil emas a consorte potenciore te. parte consorte parcium sus-
tineas non est socius separabitur

Quesiuisti de esu vini

Qui in diuersitate vinorum et habundancia est sobrius · ille est terrenus deus
Ebrius nichil recte facit nisi cum cadit in lutum
Senectus vinum · fuge conspirationem · que sepium potius quam colloquium
Qui se ebrium videt excusat ebrietate sua apte accusat
Male sedet iuuenem vina cognoscere
Fuge medicum ebrium rgbit
Tanc a medico volente in te experiri · qualis de consilio morbo alios cu-
amicos valde pios dimitte clericos et regimus
Canes custodes vtiles sunt · Canes venatica plus constat quam consumit
Habes filium · dispensatorem bonorum tuorum non facias eum · Ex dictis
aduersante fortuna · quid prodest vincendi doctrina · Audi de hoc · Vidi
multos obmittentes diligenciam et tandem se excusantes sub fortuna
Qui suas doctrinas vano accusabit fortunam · Vade cum diligencia cum
infortunio socialis Et rarius infortunium a diligencia separatur · Expectat
sibi prius subuenire a deo qui in mundo isto vigilare precepit · Tu igitur
vigila leuitate leuitate expediendi ad quietatem liberandi interpeta
Si appropinquat senectus consilio quod potius deo quam tuo filio te committas
Dispones legata consilio quod primo frui tollere filium mandas
Diligentibus personam tuam non committas animam tuam · sed committas animam
tuam diligentibus animam suam
Disponere debes ante mortem · sepe quis efficitur in infirmitate sua · Nunquam
testari non potest · liber quo testatur antequam finis efficitur · Sufficiat tibi quod dicte dum z
De filiis audi · Mortuo patre querunt diuisionem · Si nobiles sunt
melior est sepe eorum prouidum dispositio quam hereditatis diuisio · Si
laboratores sunt · faciunt quod volunt · Si mercatores sunt tucior est eorum
diuisio quam coniunctio ne vnius infortunium alteri imputetur · Mater forte re-
manetaut coniunctum · stulte agit · sed ut petat sua replorat · vtrumque ipsa senex
iuuenem accipiat maritum non ipsum · sed que sua sunt abierit · quibus
abiectis bibat cum eo dolorem citius quam optauit · Ideo cum ponat
sua dampnabilis senectus amen

~~Explicit Bernhardus de cura domestica~~

Genesis	1 opera Sex	2 lignum prohibet	3 adam et eua peccant	4 occidit caym abel	5 transfertur enoch	6 salus noe archa fit	7 noe et sui intrant
	8 de archa egreditur	9 noe et nudatus dormit	10 filii noe variantur	11 babel turris	12 de terra it abram		
	13 separatur loth	14 abram vincit reges	15 abram deo credit	16 ancille agar fuga	17 abr et suorum circumcisio	18 sare risus	
	19 sodomorum sulphur	20 saram tulit abymelech rex gerare	21 sara parit	22 ysaac offert	23 moritur sara	24 nubit ysaac rebecca	
	25 esaw Post	et iacob geminos	26 fodiuntur putei	27 ysaac benedicit	28 iacob scala	29 rachel et lya uxores	
	30 de contuitu virgas	31 a laban abscedit	32 cum angelo luctatur	33 premittit numerata	34 egressa opprimitur dyna		
	35 nasci et beniamin Bennoni	36 fugatis descendit genus esau	37 ioseph fratres vendunt	38 phares et zara thamar	39 in domo ioseph impia	40 pincernis dies tres / tres	
	41 ioseph egipto preficitur	42 fratres eius veniunt	43 fratres redeunt	44 illata eis post cena	45 ioseph fratres noscunt		
	46 iacob descendit de genus	47 pro se dat regi quintam	48 iacob languet	49 filiorum iacob benedictio	50 moritur ioseph		
Exodus	1 interfici pueros precepit	2 moyses pharaonem timuit	3 in flamma iubet	4 mittit manum in sinum	5 pharao plenum magis auget		
	6 intimatur adonay	7 in sanguinem flumen	8 musce corruptio	9 fit grando	10 fit locusta		
	11 a vicina sua postulat	12 primogenita occidit	13 ioseph tulit ossa	14 egyptii in mari ruunt	15 mutata canit	16 venitur helym	
	17 dat aquam petra	18 venit ietro	19 lex datur synay	20 precepta dena	21 quo teneri seruum	22 quo iudicet furta	23 celebrat festa ter anno
	24 moyses et senes ascendunt	25 primicias tollunt	26 thabernacula fabricant	27 facies altare	28 fit aaron sacerdos		
	29 moyses et aaron consecrat	30 altare incenset	31 vocavit cum nomine beseleel	32 flat dii	33 precatur flent	34 datur formant tabule post	
	35 hec moyses de tabulis narrat	36 fiat pro minibus dant	37 gemini cherub	38 figunt tentoria	39 ad vestes purpura	40 tegit thabor nubes	

Leviticus	1 qualiter ymolatur Hostia	2 quid de sacrificio Sacrificium	3 quid de pacificis Si pacifici	4 quid per inscitiam Inscia	5 pro delicto Linquens		
	6 holocaustum Concremat	7 victimas pro delicto et mactat	8 aaron Sacrat	9 aaron offert	10 perit Nadab	11 describuntur edenda	
	12 masculi et femine Partus	13 dispositio lepre lepra	14 qui purgatur pyans	15 quomodo mundetur Fluxus	16 emissarius caper	17 ymolandum non comedendum Ade cruore	
	18 nec reveles Turpia	19 ... ut ... proximo tuo ne facies	20 moriatur phitonicus	21 sacerdotis virgo uxor	22 qui sunt edentes		
	23 legalia Festaque	24 lapidetur blasphemus	25 instituitur iubileus	26 pro malis reddoque	27 reddantur vota		
Numeri	1 populum Enumerat	2 tentoria figunt	3 numerantur levi	4 tabernacula portant	5 constituitur a domino aqua zeli		
	6 nazareus Non bibit	7 tabernaculum erexit	8 ponuntur lucerne	9 celebratur phase	10 sonus distinctionis tubarum		
	11 desiderant Porri	12 lepra mariam plenam	13 explorant bis sex	14 terra ab ... tui flent	15 lapidatur colligens ligna que	16 absorbet terra dathan	
	17 floret Virga	18 levite ... decimam cubant	19 vitule cinis	20 moritur aaron hor	21 erigitur serpens	22 loquentem asinam	23 balaam benedicat
	24 orientur Stelle	25 ydolum belphegor phegor	26 sub ipsa manent	27 salphaad nate	28 sacrificium iuge	29 clangitur buccina	30 impleantur vota
	31 propter phegor Morsmadian	32 in terra pecora gat	33 que describuntur mansio	34 terre primus terminus	35 levitarum oppida	36 sui tribui nubant	
Deuteronomii	1 moyses legem Explanat	2 occiditur seon	3 moritur og	4 ait moyses moriturum	5 repetitur decem	6 replicat iussa	7 misit dominus scrabones
	8 in solitudine Choscas	9 propter iniquitates nostras ne ...	10 preputium cordis cordis	11 tollis et mani bus suspendite	12 ... ferimen fundes		
	13 propheta ... in ... Fictor	14 edenda edent	15 a nullo accipite mutuum	16 observes solempnia	17 statuis regis rexque	18 non consulant phitones	
	19 refugii Urbes	20 cunctos orabat sacerdotes ad bellum	21 pro occulto homicidio mactatur	22 signa ostendunt virginitatis			
	23 pollutus Sompno	24 repudii libellus	25 in facie templi spuet	26 primicias offert	27 super benedictionem et maledictionem amen	28 comminabatur excipone	

Iosue	29 pactum Firmat	30 celum et terram et inuocat	31 yosue edocet	32 audite celi et canit	33 benedixit eis et beat	34 moyses moritur hinc mors	
Iosue	1 dominus ad iosue Confortare	2 exploratores abscondit raab	3 transitur iordan	4 duodecim lapides	5 petrinis cultri		
	6 iericho Urbs cadit	7 lapidatur achor	8 capitur hay	9 recipitur gabaon	10 stat sol	11 vincit regna	12 numerantur reges
	13 terram Diuisit	14 pars datur caleph	15 datur othoniel axa	16 sors ioseph	17 sors manasses	18 describunt sortes silo	19 sortes tribus venit
	20 separantur Urbes confugii	21 sors datur leui	22 ruben et gad redeunt	23 populum mouet	24 iosue hinc mors		
Iudicum	1 super constituit Iudas	2 coram angelo flent	3 eglon occidit aioth	4 sisaram barach	5 delbore carmen	6 fit dux gedeon	
	7 aquam Lambunt	8 occiditur zezeboe	9 parabola rapinus	10 iudicat iair	11 filie ammo iepte	~~iepte~~	
	12 dicatur Scibolet	13 annunciatur et samson	14 occiditur leo	15 uniuntur vulpes	16 super sortes et alios inde ruina		
	17 fiunt ydola Micas	18 capitur et lachis	19 habitat in monte leuites	20 illicitis muro	21 filias silo thori		
Ruth	1 noemi socru Ruth sequitur	~~sequitur~~	2 metenam spicas legit	3 ruth ad booz accedit	4 ruth parit obeth	14 frangit agag	15 dominus samueli vngit
Regum 1us	1 parit Anna	2 secunda cato	3 dixit ely dormit	4 ossium et fines mors	5 ebulliunt mures	6 capta archa mineta	7 preparate corda
	8 regis Ius	9 parte samuelis da	10 super saul sedet	11 consedit boues	12 samuele orante tonat	13 saul offert	14 ionathe mel
	17 dauid Funda	18 regis eius gener	19 lecto dauid pellem	20 dauid et ionatha flent	21 occidit sacerdotem doeth	22 fugit it dauid	quaeritur in ziph
	23 predatur Hora	24 moritur nabal	25 datur dauid siceleth	26 suscitatur samuel	27 non placet satrapis	28 egyptius puer	29 samuelis hic mors
Regum 2us	1 dauid super saul Planctus	2 ab abner occiditur et azael	3 occidit a yoab abner	4 dormiens occiditur ysboseth	5 ipso dauid vngitur	6 portatur hora	
	7 dauid firmus Tronus	8 dauid certus subneruat	9 inquirit dauid siba	10 paciuntur sui barbam	11 concupiscit bersabe	12 loquitur ad dauid nathan	

	13 corrupit Thamar	18 do(m) p absolon theautes	14 fugit dd' pedibus	16 maledicat dd' Semey	19 dissipat consilium Chusi	18 suspenditur absolon quercu	
	19 miphiboseth Claudus	20 interficit mabela	21 alitur super saxum respha	22 dd' post victoriam carmina	23 fortium nomina	24 populi numerati pestis	
Regum 3	1 queritur dd' Sunam	2 salomo in throno sedet	3 salomon sapientiam petit	4 salomonis cibus	4 dat ligno uam	6 templi fit fabrica	7 domus fit saltus
	8 salomon Orant	9 salomonis propositum	10 regina venit Saba	11 ydolum colit chamos	12 roboam mutat scorpio	13 saxum fallam	
	14 propheta Achia	15 baasa domum jeroboam delevit	16 regnat Zambri	17 sareptane duo ligna	18 destruuntur baalim		
	19 contra helyam Jesabel	20 traditur achab et benadabab	21 lapidatur naboth	22 iesabel de sanguine lingunt			
Regum 4	1 ... in vase Ignis	2 in vase sal	3 in alveo fossas	4 superfluit oleum	5 mundatur naaman	6 nuces ... comederunt	
	7 due in porta Saltant	8 aspicit et ... infundit	9 regnat hieu	10 domum achab percutit	11 occiditur athalia	12 regnat ioas	
	13 ... ad terram Percute	14 misit ad ... tardus	15 rex assiriorum venit in ... phul	16 regnat achas	17 capitur osee	18 blasphemat rapsace	19 ezechias veste scindit
	20 ezechiel Flet	21 regnat manasses	22 regnat iosias	23 celebrant phase	24 iude translato	25 nabugodonosor ezechielem cecat	
Paralipomenon 1	1 edom Reges	2 ... caibaz	3 filius nu david	4 nomine vocatur dd' iabes	5 ... agarenum		
	6 filii ... Levi	7 filii effraim occiduntur geth	8 genus distribuit beniamin	9 distribuuntur custodes	10 moritur saul	11 bethleem aqua	12 ... dd' grandis
	13 ... Ara	14 sonitum puer	15 ante archam psallit	16 dd' ante archam ludit	17 prophetat nathan	18 paratur a dd' adarezer	
	19 nuncios Rasit	20 dd' bella	21 ... dd' sathan	22 dat dd' ad templum aurum	23 levitarum numeratio	24 levitarum sortes	
	25 prophetant Idithun	26 ... cellis	27 ... dd' primenses	28 dd' principes provocat	29 salomonem ungunt		
Paralipomenon 2	1 apparuit salomoni Nocte	2 mente ... virum	3 templum fit moria	4 parat phyalas	5 transfert in templum archam	7 super holocaustum cadit ignis	

	7 templum Complet	8 officia sacerdotum Constituit	9 sabba regina	10 petunt minui iugum	11 ablatum i vij s dd tribus amis		
	12 ascendit ierusalem Senacherib	13 regnat abia	14 pugnat contra zara	15 ydola constituit papa	16 occidit abeza benadap	17 regnauit iosaphat	
	18 ierusalem ascendit Cornua	19 iosaphat iudicauit precepit	20 ut moris dictamus oculos	21 occidit iora fratres	22 regnat et occiditur othozias		
	23 coronat ioas Ioiada	24 in templo ut altare zacharias	25 regnat et moritur amasyas	26 occiditur ozya	27 regnat et moritur ioathan		
	28 regnat et moritur Achas	29 regnat bene ezechias	30 aras ydolorum destruxerit	31 omnes que gesserunt hiimus dictas dat			
	32 ezechias Egrotat	33 regnat et moritur manasses	34 bene regnat iosias	35 occidit iosiam nechao	36 iuda in babilonem migrat		
Esdre 1	1 omnia vasa templi Prebuit	2 de captiuitate babilonie ascendunt	3 templum fundant	4 contra eos complere	5 aggeus et zacharias prophetant		
	6 in babilonem recesserunt Darius	7 dat epistolas esdre artarxerses	8 de babilone in ierusalem redeunt	9 propter uxores alienigenas orabo	10 augustie delicta linquunt		
Esdre 2	1 fiat yosias Pascha	2 pauit filiis et filiis suis parat	3 rex yosias moritur	4 constituit rex egipti ioathym	5 in babilone migrat	6 de captiuitate babilonie redeunt	
	7 iudices et scribe Accusant	8 ne ierusalem reedificarent prohibent	9 custodes regis tres	10 edificare ierusalem postulat	11 dat rex zorobabel oscula	12 darius rex misit	
	13 templum dei Fundant	14 ad zorobabel et ihesum accedunt	15 qui edificauit domum domini querunt	16 res scripta cirus inuenta	17 edificare domum domini iubentur		
	18 domum domini Consumat	19 scripta ab artarxerse rege tradunt	20 epistola regis ad esdram scriptum	21 cum sociis suis consilians	22 et custodite vigilate		
	23 esdras et dominum domini Aurum	24 vestimenta et dragmas collocant	25 tempus hyberni cessit imber	26 dimiserunt vxores alienigenas diuorcant	27 moysi legem		
Neemias	1 propter ierusalem Flet	2 dat regi vinum	3 edificat sacerdotes portas	4 una manu opus	5 frumentum pecunia do excutit	6 edificare muros explet	7 portas muri opilat
	8 librum legis Legit	9 peccatis et sabbatis peccauerunt	10 scriptum signauit	11 pars populi eligitur pars	12 leuitas in dedicatione cantica	13 sacerdotes alienigenas mundant	8 thobias et sara orant
Thobias	1 gabelo decem talenta Dat	2 fit thobias cecus	3 improperabat ancilla Sare	4 thobias filium docet	5 ad gabelum it	6 capitur piscis	7 sara thobie datur

b
a

	9 raphael a gabelo **Affert**	10 parentes thobie **Flent**	11 thobias angelum ... **Redeunt**	12 allatorum prebent **Medium**	13 thobias senior **Benedicat**	14 ... thobias **Obiit**	
Judith	1 nabuchodonosor se defendere **Jurat**	2 vocat nabuchodonosor **Olofernem**	3 oloferni reges terre **Subiciunt**	4 filii israel ad dominum **Clamant**	5 prophetat **Achior**	6 contra olofernem **Dux**	
	7 filii israel achior **Volunt**	8 olofernes betuliam **Obsident**	9 filios israel **Judith**	10 de desperatione **Arguit**	11 judith contra olofernem **Orat**	12 se judith **Adornat**	
	12 de mensis oloferni **Invitat**	13 judith ad olofernem **Ingreditur**	14 olofernis **Caput aufert**	15	15 iudeorum contra adversarios **Impetus**	16 judith ... tota **Hymnus**	
Hester	1 assuerus irascitur **Respuit**	2 assuero datur **Hester**	3 adversus iudeos **Aman**	4 in dolore **Dolor hmr**	5 hester convivium **Et epule**	6 ... dixit rex illa nocte **Sopitus**	
	7 de loco ... rex iratus **Surrexit**	8 aut constituit **Hester**	9 ... inficiunt **Lulis**	10 rex omnem terram **Assuerus**	11 rege iudee **Retorna**		
	12 artaxerxes **Regem**	13 et ducibus **Principibus**	14 ... ad dominum **Regina**	15 rege pro nobis **Loquere**	16 rex artaxerxes **Magnus**		
Job	1 ... angelos domini **Ventus**	2 ulcere percussio **Percussit**	3 iob diem suum **Maledixit**	4 respondens dixit **Et eliphaz**	5 ... vocabula **Vultum**		
	6 nec ... mea est **Unica**	7 est vita hominis **Milicia**	8 suhites dixit **Baldath**	9 [illegible] **Facit**	10 ubi ... **Ordo**	11 naamathites dixit **Sophar**	
	12 ... corpus **Fune**	13 paulisper **Tacete**	14 dies hominis sunt **Breves**	15 themanites dixit **Eliphat**	16 verba **Ventosa**	17 ... vita sua **Tenebunt**	
	18 respondens **Baldath**	19 si venerunt **Latrones**	20 respondit **Sophar**	21 ... dies suos **Ducunt**	22 respondit **Eliphat**		
	23 ... fortitudo **Nolo**	24 vidue **Bovem**	25 respondit **Baldath**	26 tortuosus **Coluber**	27 non reprehendit **Cor**	28 oculus **Vulturis**	29 ... **Cetus**
	30 comparatus sum **Luto**	31 pepigi **Fedus**	32 viri **Tres**	33 loquitur **Eliud**	34 ypocrita ... **Regnare**	35 loquitur elyu **Turbinum**	
	36 ... loqui **Addis**	37 **Ere**	38 ... involucris **Quis est**	39 **Ybicem**	40 desperatio **Vehemot**	41 **Benedixit**	
Proverbia	1 sapientiam **Predicat**	2 ... **Cotidiana**	3 ... **Melior**	4 ... **Terrore**	5 ... **Bibe**	6 que odit dominus **Sex sunt**	
	7 mulier **Garrula**	8 dominus me **Possedit**	9 ... cor **Septem**	10 ... **Stertit**	11 ... **Simulator**		

	12 qui neglegit Dapnum	13 et non vult vult	14 quod non vult amari cor	14 sectura quae mensibus	16 melius est / 17 iustitia patu / cum	18 buccella buccam	19 fortissima turris
	20 labia Torquens	21 luxuriosa res	22 non obediens regis	23 bonum quam nomen	25 statue tibi tuo cultrum	24 usque quo piger	26 impietatem dei iniquus aufer
	27 ne respondeas Stulto	28 [illegible] lat	29 [illegible] pavidus	30 [illegible] profert	31 insatiabilia tria sunt	32 forte quis invenerit mulierem	
Ecclesiastes	1 omnia Flumina	2 vincas [illegible] plantare	3 omnia sunt tempus	8 resistunt ei duo	9 [illegible] dies sophia	6 si [illegible] ventum	
	7 ad domum luctus Luctus	8 sapientia hominis lucet	9 sicut [illegible] aves	10 morientes musce	11 da septem partes	12 videbis [illegible] tenebrescant	
Cantica	1 osculetur me Oscula	2 ego flos campi flos	3 in lectulo noctes	8 [illegible] fons flos	4 favum melle	6 sunamitis revertere	7 soror nostra parva
Sapientia	1 [illegible] Spiritus	2 nos [illegible] [illegible]	3 [illegible] sol fulgebunt	8 [illegible] castitatis	4 [illegible] in magna stabunt		
	6 durissimum Judicium	7 omnis [illegible] plorans	8 sapientia [illegible] vincat	9 [illegible] servus	10 [illegible] dedit ille		
	11 [illegible] Pondere	12 [illegible] creator est	13 [illegible] corporis speciosior est	18 est signum benedictum			
	14 [illegible] Idola	16 [illegible] nutrita	17 [illegible] presumunt	18 [illegible] sedibus	19 impius superbiet ira		
Ecclesiasticus	1 [illegible] Radix	2 in [illegible] [illegible]	3 magnus es quanto	8 noli resistere [illegible] contra	4 ad audiendum verbum dei mansuetus	6 mense amicus	
	7 noli velle Mentiri	8 non facias cum rixa	9 amicus novus	10 [illegible] omnis	11 brevis in [illegible] apis	12 [illegible] [illegible]	
	13 sic non [illegible] Agnus	18 mors non —	tardat	14 qui timet deum timet	16 melior est unus unus	18 [illegible] sanus	28 sicut [illegible] [illegible]
	19 [illegible] Risus	20 [illegible] multa	21 [illegible] fuge	22 lapidatus est piger	23 [illegible] aufer	28 [illegible] speciosa oliva	24 [illegible] [illegible]
	26 mulier bona Pars bona	27 [illegible] mutatur	28 aures tuas sepi	29 hospes transi	30 [illegible] miserere		
	31 qui [illegible] Non habent	32 maior natu loquere	33 mali bonum contra	38 nova spes	34 [illegible] numera	36 [illegible] signa [illegible] signa	

	37 de scitate Tracta	38 locum da medium	39 opa dni bona valde	40 et vinu letific cor musica	41 o mors mors quam		
	42 femine audies Non duplices	43 inde et bndo atrium	44 patrum laudes	45 et phinees et aaron moyses	46 caleph et samu yosue		
	47 dd [illegible] robo am Nathan	48 ysaias ezechias et helyas	49 et plures alii yosias	50 [illegible] Symeon	51 florebit quasi	52 una preter	
Ysaias	1 et asinus Bos	2 domus dni mons	3 ad medicandum Stat	4 mulieres septem	5 [illegible] / 6 ter ve / Sanctus	7 concipiet virgo	8 sume tibi librum
	9 natus est Parvulus	10 ve Assur	11 de radice Flos	12 sum conversus	13 Babylonis onus	14 lucifer cadit astrus	
	15 omnis Hinc moab	16 emitte agnum	17 onus damasci	18 ethyopie trans flumina	19 onus egypti		
	20 ambula ysaia Nudus	21 onus maris deserti	22 onus visionis vallis	23 onus tyri	24 meum michi secretum		
	25 dns omnium lacrimam Auferet	26 fortitudine tua syon urbes	27 duro et forti gladio	28 angularem lapidem	29 est liber signatus	30 lune sicut sol erit lux	
	31 abicientur Ydola	32 populus meus in pulchritudine pacis sedebit	33 [illegible] regem	34 [illegible] ale ad ale nullus	35 vere et salvabit nos deus ipse		
	36 blasphemavit de [illegible] ezechiel Rapsace	37 angelus [illegible] assiriorum percussit	38 ego [illegible] canit	39 cella aromata ostendit	40 [illegible] vocat	41 [illegible] et [illegible] vimen	
	42 fumigans Lignum	43 iacob servus meus	44 operatus est lymam	45 [illegible] meo cyro	46 [illegible] est nabo	47 plurima transi	
	48 [illegible] Fons	49 in manibus descripsi te manibus	50 meas vallet genas	51 in syon laudantes venient	52 induere fortitudine consurge	53 [illegible] reputavimus leprosum	
	54 [illegible] tu Consternata	55 [illegible] ymber nix	56 [illegible] iuxta	57 perit et nemo iustus	58 sicut [illegible] Fons	59 [illegible] onager	60 illuminare surge
	61 [illegible] Clausus	62 [illegible] splendor	63 qui venit de edom edom	64 [illegible] pes telos	65 servi mei comedent	66 [illegible] sicut celi novi nova terra	
Jeremias	1 [illegible] Ista	2 mala fecit populus meus duo	3 [illegible] vulgo	4 [illegible] nichil	5 [illegible] / 6 state sup sto / vias	7 [illegible] tophet	8 [illegible] olla
	9 [illegible] mors	10 [illegible] / 11 ante [illegible] dii / tu	12 [illegible] tectum	13 [illegible] lumbos	14 [illegible] quare	15 ve michi mr michi	16 [illegible] peius

	17 adamantino Unge	18 figuli rota	19 laqueum lam frangens	20 Jeremias ... servum	21 ad ... fecit misit	22 non placent ioachim	23 sup ve
	24 salvabitur Juda	25 boas valde fluis	26 sume vinum calicem	27 capitulum capitulum	28 tibi ne fiat	29 et babylonem vincula	30 ... ananias fregit
	31 captivitate Rama	32 tibi ... scriba scribe	33 plorans filios suos rachel	34 emitur ager	35 ... die et nocte	36 libertatis ... fedus	37 domus abed rechab
	38 ioachim volumen Sedit	39 panis tortam	40 ... mitti in lacum lacum	41 ... nabu cecat	42 populus ... iuda manet	43 ... alias vivat	44 ... rechab orat
	45 ... captivum Intrant	46 ... vecte ... et liberant	47 ... ad baruch	48 ... prophetat post	49 contra nechao	50 usque ... parietes muro	... muro
	51 prophetatur Ad moab	52 prophetatur contra amon	53 ... dominum ... babylon	54 babylon cecidit	55 ... domini nabuzardan		
Tren	1 civitas Sola sedet	2 ... capita sua aspersit	3 videns paupertatem mea ego vir	4 ... color	5 mutatum est aurum		
Baruch	1 captivi Plorabant	2 ad dominum orant	3 ... et audi	4 visus	5 ... [illegible]		
Ezech	1 quod ... Vultus	2 super pedes sta	3 volumen comede	4 super latus dormit	5 pilos radit	6 ... minatur	
	7 fit conclusionem Concludit	8 ab ... vidit	9 viri ... thau lege	10 ... manu cherub	11 24 viri ... cogitabant iniq bis dena quinque		
	12 ezech de loco Migrat	13 ... chaldei prophetant falsiloqui	14 noe daniel et iob tres	15 parabolam vitis	16 ... tibi ... vine sanguine	17 aquila grandis	
	18 ... Vua	19 factus est leo	20 ... senes	21 ... est gladius	22 ... conflant	23 ... et ... mulieres	
	24 ezech mori Uxor	25 prophetat contra amon	26 ... tyrum tyrus	27 ... tyri atque decore	28 ... super ... lapides	29 ... contra pharaonem	
	30 brachium pharaonis Frangit	31 ad inferum descendentes	32 super ... plangens	33 si viderit gladium speculator	34 requiram oves		
	35 prophetat de ... Dei	36 effundam super vos aquam	37 ... tumulos	38 prophetat gog	39 mors / 40 ... mors	41 nubis	42 et extra
	43 ... domus ... Templum	44 porta ... clausa	45 ... prestat	46 per sabbata	47 ... talos ... post aqua	48 ... nomen	

Daniel	1 i [illegible] regis Stant	2 sompnia daniel referantur	3 canit [illegible] tenuerunt	4 visionis arbor	5 i pariete manus	6 daniel orat	7 ppt visione bestias abhorret
	8 et [illegible] Posthuā	9 docet daniel gabriel	10 vesperis vir	11 [illegible] pereunt rex	12 consurget michael	13 susanna mulier	14 draco bel
Osee	1 concipit Tres	2 ibi in [illegible] dies invenitur canit	3 dies multos expectat	4 populus meus tacet	5 effundere iram	6 die tercia tertia	7 omnes totum
	8 i gutture tuo Sit tuba	9 dno domini nos libent	10 frondosa [illegible] vitis	11 isrl puer	12 [illegible] est angele	13 ero tua mors	14 ero [illegible] vos
Joel	1 circa brucus locusta rubigo Quatuor	2 terrarum consumpant	3 veniunt	4 effundam de spiritu super omnem carnem spiritus implent			
Am	1 super tribus et super quatuor Quadrisceles	2 plaustra [illegible] ardent	3 terra et tublat	4 super civitate non pluet eo			
	5 [illegible] Prudens	6 dormies eburneis nilectis	7 dominus stat in muro	8 [illegible] poma	9 sedentem		
Abdias	ad gentes Legatum	mittit	1 et erit	salvatio	in monte Syon		
Jonas	1 mittitur [illegible] ninivem Post ionas	2 [illegible] commovit reus	3 ninivite convertuntur	4 de [illegible] dolet ipse			
Mycheas	1 [illegible] terre Calcat	2 amicos patres ibit	3 de super [illegible] venerunt pellem	4 [illegible] nebulosa turris	5 parvula es bethleem	6 populus meus quid feci tibi	7 [illegible] pasche
Naum	1 flos libani elanguit Languent	2 [illegible] et [illegible] pacem [illegible] pedes	3 vastatur	4 [illegible] minive tota			
Abacuk	1 [illegible] Disputant	2 super tabulas et visu [illegible]	3 dne audivi [illegible] pro carmine psallat				
Sophon	1 domini Magna dies	2 horribilis pena fit pena reis		3 [illegible] vino iubilando missis			
Ageus	1 zorobabel et reliquo Confirmat	[illegible] in populo templum	2 celum terram et omnes gentes movet omnia	zorobabel			
Zach	1 vir [illegible] Mirta	2 quatuor fabri	3 satan sathan	4 vii lucerne cepta	5 [illegible] volans	6 quadriplex quadriga	7 [illegible] principes bibilia
	8 erit Pax	9 ascendens super asinam asinus	10 petite pluviam	11 30 [illegible] precium	12 super [illegible] flent	13 [illegible] framea	14 equi frenum

	men i scribus 1		men in lau 2	nutrit 3			
Malach	Est nomen magnum		pactum	nutrit elyas			
	anthiochus il lustris 1	moritur 2	[illegible] 3 iuda	fugit cum suis 4	[illegible] 4	[illegible] inde et suos	
Machabei 1	Obses	matathias	Seron	lesias	thymotheus		
	occubuit [illegible] 6	[illegible] 9	[illegible] 8	ionatham qui [illegible] 9	filius anthiochi 10	[illegible] nobilis	
	Eleazar	nichanor	phebus	bachide	allexander		
	[illegible] ionathe [illegible] 11	[illegible] ionathan [illegible] 12	[illegible] 13	summus sacerdos [illegible] 13	filius symonis 14		
	Demetrius	triphon	ionathas	symon	iohannes		
	[illegible] 1	[illegible] 2	helio [illegible] 3	ambulat [illegible] 4	[illegible] 5	[illegible] 6	[illegible] 9
Machabei 2	Ignis	et archa	flagra	iason	antiochus	nato	septem
	[illegible] 8	9	machabeus et sui 10	machabeo et suis 11			
	Judas	rex moritur	purgant	dant lisia dextras			
	[illegible] 12	[illegible] iudas anthiochi [illegible] 13	i. alchimi 14	summi sacerdotis	machabeo et suis est [illegible] 14		
primi sab	Dragmas	eupatoris	ficans alchima		mors nicanoris		
	filium [illegible] 1	a magis 2	a iohe i baptismo 3	dyabolus 4	[illegible] 5	[illegible] 6	
Matheus	Natus	adoratur	lotum	temptat	docet	orat	
	[illegible] 7	[illegible] 8	matheum 9	[illegible] apostolos 10	iohem bapt 11	[illegible] 12	
	Dogma	Salus	vocat	eligit	laudat	[illegible]	
	[illegible] 13	[illegible] 14	[illegible] 14	panes 16	dat petro 17	[illegible] 18	[illegible] 19
	Post	[illegible]	caput	septem	claues	[illegible]	infans
	viri et mulieris 20	[illegible] 21	hebreorum 22	[illegible] 23	[illegible] 24		
	Unio	[illegible]	pueri	[illegible]	veue		
	auditum est 24	[illegible] 25	[illegible] 26	passio dni 28	resurrectio [illegible] 29		
	Pichia	iudicium	[illegible]	[illegible]	resurgit		
	[illegible] in galilea 1	[illegible] 2	[illegible] apostolos 3	[illegible] 4	[illegible] 5		
Marcus	Predicat	exaltat	sanat	puerulla	poena		
	puella filia [illegible] 6	[illegible] 7	[illegible] 8	[illegible] 9	[illegible] 10		
	Saltant	non lotis	ut herodes	[illegible]	camelum		
	[illegible] 11	[illegible] 12	[illegible] 13	[illegible] 14	dni 15	resurrectio 16	
	Sternunt	[illegible] duo	[illegible]	[illegible]	passio	vita	
	maria et elizabet 1	remansit in [illegible] 2	baptizat [illegible] 3	[illegible] 4	[illegible] 5	apostoli eligit 6	
Lucas	Concipiunt	pueri	unda	docet	laxant	duodeni	

	7 magd' filia Flent	8 princeps parvus	9 foveas habent et vol. celi vulpes	10 mittit binos bini	11 de oma cura digito	12 anima bona	13 habes multa
	18 querebat videre Zacheus	14 uxores sum septem una	16 ara audientibus pechia	19 celebratur paschalis	18 passio mors	19 vobis pax	
	20 mil' xpm an Iudicata	21 inga v. emi boum	22 fili' prodig' siliquis	23 dives indut' bysso	28 p. v. corp lepra	24 q̄d a cat ou' iudex	
Johannes	1 in principio erat Verbum	2 aq̄ i vinu mutatur	3 venit nocte ad ihm nychodemus	4 samaritane mulieris et ydria	5 piscine motus		
	6 ego sum vivus Sum panis	7 vos ascendite ad diem hunc festum	8 i medio stat adultera	9 a nativitate cecus	10 qui non intrat per hostium ovile		
	11 lazarus quatriduanus fetet	12 ungentum libram	13 lavat pedes	14 ego sum via	15 ego sum vitis	16 vos et plorabitis flebitis	17 pro eis rogo orat
	18 annas Illusus	19 passio dni moritur	20 resurrectio surrexit	21 iterum discipulis suis se manifestat			
Romanos	1 pro pro re scita tacepat Gentes	2 deum dicunt gentium macepat iudeos	3 qui iustos fecit obviat utrosque	4 abraham patrem	5 pro impiis mortuus est domini	mors	
	6 xps resurgens Non moritur	7 uxore alligata legi	8 separabit a caritate quis nos	9 est filiorum et adoptio	10 corde ad iusticiam corde		
	11 et ramum Ramum	12 alius alter membra	13 est princeps et in membris immutetur	14 manducat in fide infirmus olus	15 sapientia sunt quemque	16 scribit dulciter salutes	
Corinth 1°	1 non sunt vos Basmata	2 loquimur sapientiam inter perfectos perfectos	3 non potui dedi lac	4 xpi xpm stulti	5 nostrum ymmolatus est xpus pascha	6 regnum dei non possidebunt rapaces	
	7 sua uxorem habeat Quisque suam	8 ydolum nichil est	9 non alligabis bovis os	10 vos non apprehendat humana temptatio	11 dominicam manducare cenam		
	12 dividens singulis Ut vult	13 hominum loquar si linguis	14 mulieres in ecclesia taceant	15 in incorruptione surgent	16 unusquisque apud se reponet coadunet		
Corinth 2°	1 mihi est testis conscientie mee Gloria	2 in donavi sicut et vos fratres donavi	3 cordis non in lapideis tabulis	4 fictilibus thesauros vasis	5 creatura nova	6 acceptabile tempus	
	7 in tribulatione vestra Gaudeo	8 voluntas prompta	9 parce metet	10 et presentes tales	11 ebrei sunt ego	12 raptus visio	13 omne verbum stabit
Galath	1 apud petrum diebus Mansit	2 cum gentibus edebat	3 promissiones dicte sunt abre	4 lectio ancillis	5 spiritus autem fructus	6 michi mundus crucifixus	

Ephes	1 ad depreciationem Constituens	2 priorum aves	3 gentium Electo	4 quosdam apostolos dedit	5 ubi maritus est caput	6 tenebrarum habitum	
Philipen	1 et esse cum Christo Dissolvi	2 omne genu Flectatur	3 conformabis me ipsum ad anticipatam	4 gaudium et corona corona			
Coloceñ	1 per sanguinem Pacificans	2 vos decipiat nequis	3 sunt que ibi que sursum	4 discretionis sit in sermone sale sit in ore			
Thesalo	1 omnibus credentibus Forma	2 voluimus ad vos venire	3 ad cognoscendum fidem	4 descendet de celo tuba; 5 et securitas pace	1 dabunt penas	2 peccati homo	3 inquietos quosdam
Thymothi i°	1 precepti est caritas Finis	2 non est seductus adam	3 bene preponentes domini	4 ad omnia valet pietas	5 honora viduas	6 iudicio oriuntur	
Thymothi ij°	1 scio quod potens Certus	2 ihesu christi miles	3 homines erunt	4 oportune vita	1 termine sine	2 apparuit dei gratia	3 sermo
Ad hebros	1 facit et secula Per quem	2 ei omnia subiecit	3 si vocem eius hodie	4 est sermo dei vivus	5 sunt honorem sibi	6 crucifigentes rursum	
	7 melchisedech Rex	8 tabernaculum. fecit	9 vitulorum annis	10 futurorum bonorum umbra	11 sperandorum fides	12 deus quem diligit castigat	13 altare habemus
Actus	1 eligitur mathias Sorte	2 spiritus sancti sonus	3 cura salit	4 communia omnia	5 ananie fraus	6 eliguntur septem	7 stephanus lapidatur
	8 quem baptizavit eunuchum Philippus	9 convertitur Saulus	10 visionis petri vas	11 adversus petrum disceptat	12 incarcerat petrum et herodes		
	13 climas magus Sectus eis	14 voluit sacrificare taurosque	15 legis iugum	16 de phitonissa spes questus	17 disputat paulus athenis		
	18 paulus sustentat libris Doctorem	19 predicavit paulus ephesi	20 eunuchus de fenestra redimimus	21 pauli zona	22 audit paulus flagellis		
	23 pro bellis paulum Judex	24 cum orationem et felice	25 cum venisset ipse et festus	26 ad paulum dixit agrippa	27 romam		
Jacob	1 temptationem Suffert	2 et de omnibus audit in sedis	3 nullus hominum domare potest linguam	4 quicumque voluerit amicus esse seculi huius inimicus erit	5 sit sermo vester est non		
Petri 1°	1 pro nobis sanguine Agni	2 cum timore subiecti	3 pulcherrimi preter unitatem si quid	4 caritate unitatis mutuam	5 quoniam adversarius vigilate		
Petri 2°	1 hec vox audivimus Filius est meus	2 noe iustum precone custodivit octavum	3 frater noster paulus carissimus				

Johis 1º	1 ab inicio quod audivimus Quod fuit	2 prodierunt sed ex exiuabis	3 quoniam cum apparuerit Scimus	8 est caritas dei perfecta	4 quod tres sunt qui testimonium dant tres sunt	
Johis 2º et 3º	1 due et natis eius Electe	1 Senior Senior Gayo	1 epistola iude iudas	2 michael cum diabolo archangelus	3 prophetavit ecce venit enoch	
Apoca	1 candelabra et asya Septem	2 quatuor animalia bis bine	3 animalia tres	8 porta aperta in celo sedes	4 non potest signacula agnus solvere	6 sigillum apperuit sextum
	xx 7 signati milia	8 angeli qui stantes in conspectu dei thuribulum	9 [illegible] puteum	10 locuta tonitrua	11 hii sunt duo olive testes	
	12 michael et draco Pugna	13 bestie due	18 quasi canticum novum cantant	14 septem plagas	16 effundite phialas	1d dampnacio meretricis ostendit meretrices
	18 negociatores babilonis Flebunt	19 beati qui ad cenam vocati et ad cenam	20 ad iudicium surgunt	21 ostendam tibi sponsam	22 advenimus domine venio iam	

Incipit prologus qui licet communiter omnibus venerabilis domine Dorothee libris posset premitti, specialiter tamen deservit ultimis septem tractatibus quinti librum constituentibus apparatum qui appellatur Septililium. Scriptor gestorum venerabilis domine Dorothee non valuit convenienter seu ut scribet hunc librum et libros alios excusare. Capitulum primum prologi

De caritatis gradibus et caritatiuis exhibitionibus per dilectum deum qui caritas est, dilecte sue sponse domine Dorothee verbo et opere demonstratis, loqui merito pertimesco, utpote caritate carens et caris carnis plenus. Tum quia vereor habundante in me iniquitate et caritate refrigescente me non bene intellexisse ydioma caritatis igniti, quod nemo veraciter novit nisi qui accipit, sed potius linguam huius ydiomatis fuisse et esse michi barbaricum, iuxta sentenciam beati Bernhardi super Cantica sermone lxxix sic dicentis: Non potest omnino capere ignitum eloquium frigidum pectus. Quomodo enim grece loquentem non intelligit qui grecum non novit, nec latine loquentem qui latinus non est, et ita deinceps. Sic lingua amoris erit ei barbara qui non amat. Tum quia si quid intellexi, cepi vel tenui, nec hoc quidem digne explicare sufficio, rudibus vero et indignis verbis describere notabilem materiam non minus indecens est, quam si quis filiam regis pulcherrimam sago vestiat cilicino, cuius quidem nativa pulchritudo et si in nullo diminuitur, minus tamen delectabiliter inspicitur in veste turpi quam pulchra, et quasi lamentum tradunt intuentibus in continua contuicione deformis habitus faciei gratissime et formose. Sic et hic timeo nimis gravatam reddere gratissimam et dulcissimam materiam, quamvis ipsa per se sui amenitatem sit et omnino permaneat delectabilis et suavis, venerabili Richardo in libello de violenta caritate testante, qui ait: Dulce quidem et omnino delectabile est loqui de dilectione, iocunda materia et satis copiosa est, que omnino non possit generare tedium scribenti vel fastidium legenti, sapit enim suavissimum cordis palato quod caritate conditum. ¶ Bene propter caritatem et iam premissam racionem huius essem cedere cuilibet qui sciens, amans et eloquens pro dignitate rei subiecte et exigencia materie apta verba, pertinentes concordancias et

delacciones adducet racionabiles et congruas racionis ¶ Veri-
tamen quia nescio quo dei iudicio michi principi plusque cunctis vinc-
ti delictis datum est singulariter audire · et prout homo ad
hominem dicere potest qui erat in experimentali cognicione / nec-
non si in merito et michi desuper adeo quod nulla in consciencia mea
recusacio vel excusacio locum habet / nemo conscietur
quod ego sciens insufficienciam meam me de hiis re intromitto
quodammodo coactus / aliquando tamen gaudens essem et ultroneus
si mea insufficiencia non obstaret ¶ Porro quamvis in materia
caritatis detraccio que non est amoris sed odii / nullum mere
locum habeat · ut pote eidem contraria et repugnans / et
ego nichilominus satis vereor contra me et dicenda / emula-
cionum iudicia et contradicciones insurgere / non tamen obsistere
possunt aliam delectabilis materie conceptum / et sic in incepto opere
resilire / Quia siquis me sine racione persequitur / similis qui-
dem est canum / qui fantasticis clamoribus plus se gravat quam
aliis nocent dum aera vane mordet / Siquis vero raciona-
biliter me invaserit / gratum habeo et suscipiam ipsum ut veri-
tatis amicum ¶ Et cum huiusmodi sint scripta et dicta im-
pugnandi duo pro parte michi sunt magis suspecti / Unus si
impugnetur historia rei geste ut videlicet dicatur non esse veritate
subnixa. Alius est de soliditate materie ut videlicet dicatur quod hec
materia non sit sacre scripture consona vel racione fulcita ¶ Ea
vero que adscripsi / nec pro me / nec contra me / dicere potest auctori-
tas habere vel racio historie cum non possit dicere proprium pro-
bari / nisi auctoritate scripture nam nec racione posset probari /
quod abraham habuit duos filios / si hoc scripture auctoritas non
haberet. Hinc est quod donec iudicaveris ipsa aliquid veritatis
scripture vel racioni dissonum / nemo vel modicum racionem habere potest / mi-
chi assertive contradicendi / aut me arguendi de falso / vel
saltem me in memoriam inducendi / nisi sibi magis aut eque
constet non esse sic actum ut scribo ¶ Et quia certus sum quo-
dam modo preter tres personas neminem de hac materia / caritatis
spiritus sancti missionis eukaristie raptus et vulneracionis
quidquam scire a venerabili domina Dorothea sine speciali divina
revelacione · vel aliarum dictarum personarum relacione saltem
originali / Ideo credo ipse quod et loquor quod per predictas tres

psonas assertiue michi contradicere volens in asserendo mentum ut
falsum dictum ponit se sine omni necessitate in medium periculi
Ecclesiastici iii° Qui autem amat periculum peribit in illo ¶ Si ergo
cuiquam secundo modo impugnandi videatur aliquid in materia
dicendorum racioni vel scripture non consonum sed dissonum ut me magis
veritatis emulatorem exhibeam et ad inuestigandum veritatem
ipsum quodammodo adiuuem / volo perhamori modo quo possum
materia mea sponte exquirere mihi videtur distinctos gradus
caritatis et actum eius sponse Christi fore ostensorum sacre scri-
pture et racioni non esse dissona sed consona et conformis · Quot cari-
tas habeat gradus et sit situs in fusus · capitulum ii · 2 ·

p Primo quidem in generali et postea in speciali ubi oportunitas
et facultas affuerint / presupposito semper dei auxilio et
eius assistencia supplicando ¶ Si igitur primo quis estimet / nimi-
am esse multitudinem graduum caritatis hic positorum / et super-
fluere dictos gradus per doctores hucusque descriptos / aduertat ·
Quia si quis sciret omnes gradus qui hinc inde distincti
sunt et dispersi per doctores forsitan multo plures inueniret quam
hic sint positi · Sed esto / quod omnes gradus caritatis usque ad hec
tempora reperti per doctores / sint hic in uno [illegible] · Cum tamen
aliquis doctor posuerit tres / aliquis quatuor / uelle differen-
tes ab illis · aliquis sex · aliquis decem / quis audeat asserere
quod ipsi omnes reperibiles gradus inuenerint · Cum sint sicut
innumerabiles sint gradus in aliquo qualitatibus tam primis
quam secundis · nec dum corporalibus sed eciam spiritualibus ut in scien-
ciis et virtutibus / sic eciam videtur senciendum de gradibus caritatis
Vnde Richardus in libro [illegible] · Magna inquit vis di-
lectionis · magna vis caritatis multi gradus in ea et ipsis
magna differencia · et quis eos digne distinguere vel saltem
enumerare sufficiat / Nec obstat si quis dicat / alie qualita-
tes sunt intensibiles et remissibiles · sic autem non est de cari-
tate quod possit intendi et non remitti / Nam ex quo est intensibilis hoc
est per gradus distinctos · Quod autem sit intensibilis patet per beatum
Augustinum ad Bonifacium dicentem · Caritas meretur augeri et
ut aucta mereatur et perfici · Idem dicit super canonicam prima
Iohannis omelia v · Eciam si caritas non est remissibilis peccatis huma-
ꝑ nos eo quod peccata venialia caritatis quo ad substanciam in nullo mi-
nuunt peccatum vero mortale totam tollitur / Cum tamen dubium

quam per dei potenciam sit remissibilis / sicut per ipsum augeri et in
tenditur. ¶ Et si quis dicit non est simile de caritate et aliis
virtutibus / quia alie habent latitudinem continuam / sic autem non videtur
esse de caritate quod continue augeatur / sed acquisita certa disposicione
gradatim intenditur. ¶ Respondetur quod licet posset hoc pro
babiliter negari / quia certum est quod habens caritatem / extendendo o
pera caritatis acquirit aliquem habitum qui habet vere latitudinem
continuam sicut alius habitus anime vel sciencie vel virtutis. et
non minus certum est quod qualemcumque rem vel habitum deus causat
per creaturam / talem potest facere ipse sine creatura et cooperacionibus du
bio. forsitan talem facit / eciam posito quod non semper eum sic au
geat ¶ Admisso tamen gracia argumenti quod caritas non ha
beat latitudinem continuam / adhuc dico quod hoc non impediat
quin gradus est intensibilis / et habeat gradus ¶ Preterea cari
tati quoniam omnes actus virtutum agere sicut patet per apostolum .1. cor.
13o dicentem . Caritas paciens est benigna est etc. omnia credit /
omnia sperat . omnia sustinet . Nunc autem cuilibet inquirenti co
stare potest / quod unius virtutis quadrigentesimo numero valet appro
pinquat si eum non attingit / Cum ergo una virtutum alia sit altior /
sicut cardinales sunt aliis virtutibus moralibus altiores / et theolo
gice sunt altiores cardinalibus / et una theologicarum est alia su
blimior / sicut patet per apostolum .1. cor. 13o. d. nunc autem manent fides
spes . caritas . tria hec / maior autem horum caritas. Cum non eciam
caritas simul cum gradibus donetur / sicut in virtutibus ~~donatur~~ dicitur
Cum virtus non sit nisi amor ordinatus / et boni vel mali amores
¶ Ad idem ex eodem simili fundamento arguitur / Cum deus ita vide
atur fecisse de caritate respectu virtutum / sicut si dedisset unum de spe
ciebus generaliter simul omnes virtutes . quas alie species aromatice ha
bent divisim et particulariter / Sicut non multi estimant de bal
samo respectu specierum et herbarum que sunt curative / quod quamvis
et si in toto non est . in parte tamen videtur esse verum / quia omnes
herbe simul collecte non ita perfecte sanant vulnus quod eciam cic / cica
trix non remaneat sicut dicitur fieri per balsamum et si nec in
parte verum est deus tamen potuisset sic fecisse / Nunc autem constat
quod quelibet species aromaticarum forcius et agilius agit secundum unam
proprietatem quam alia / Immo forcius secundum unam suam proprietatem quam
secundum aliam / et secundum eandem proprietatem forcius in uno subiecto
quam in alio . et secundum hoc remedia distinguuntur in gradibus et

applicantur hominibus. Cum ergo alius et ad aliud inclinet fortitudo
alius liberalitas, alius temperancia et sic de aliis virtutibus, et quelibet
earum plus efficiat in homine bone complexionis et excitato ingenio
quam in non excitato aut grosse nature, et secundum illam efficienciam et incli-
nacionem ac vim in operando distinguntur gradus earum, cum non ita
eius debilitate, que omnia eorum opera agit, vel saltem adeo co-
agit ut potest omnium virtutum forma. Presertim cum plures maiores
et vehemenciores nobilioresque in bono et detestabiliores in malo
sint et fiant disposiciones et inclinaciones mentium quam corporum
et operosior ac efficacior in agendo sit gracia quam natura, quia
elevat hominem ad opera que sunt supra naturam valde alta. ¶ Pre-
terea cum ut ait Augustinus in libro xiii de civitate dei ca. xviii et con-
cordat in omelia super primam canonicam Johannis. Sola caritas dividit
inter filios regni eternum et perdicionis eterne, et secundum gradum caritatis
detur premium eterne beatitudinis et beatifice fruicionis in patria,
ubi sicut dicitur Johannis xiiii. mansiones multe sunt quas ipsa caritas
facit et edificat ut dicit beatus Richardus super illud Johannis
xiiii ibidem. Si quis diligit me sermonem meum servabit et pater
meus diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum
faciemus. Quid ergo restat nisi ponere tot gradus caritatis
quot sunt gradus et distinctiones premiorum in celo, ex quo maiori
caritati debetur maius premium et minori minus. Erunt ergo
non solum xxxvi gradus, sed trigesies sexies sex et adhuc in-
comparabiliter multo plures. Hoc potest confirmari per illud i. Cor.
xv. Stella differt a stella in claritate quia alia claritas solis
alia lune et alia stellarum. Et constet quod uni et eidem secundum diver-
sos status debetur diversum premium scilicet maius et minus, sed magis
premium substanciale correspondet quantitati caritatis non secundum fer-
vorem sed secundum substanciam. Quia minori caritati minus premium et ma-
iori maius correspondet et tribuetur. Et caritas in patria non habebit
maiorem substanciam quam hic est acquisita vel augmentata hic. Igitur
cum innumerabiles sint premiorum distinctiones, erunt et caritatis gradus
innumerabiles. ¶ Confirmatur hoc idem secundo. In patria erunt gradus frui-
cionis et amoris secundum claritatem visionis. Iuxta illud Johannis xvii
Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem mi-
sisti [Ihesum] Christum, ibi enim unus clarius videt divinam essenciam, aliter dif-
ferenter, igitur et ardencius amat et delectabilius deo fruitur.
Dicit eciam beatus Gregorius super Ezechielem quanto quis credit tanto

sperat amat et operatur/ et si hoc est in via multo forcius erit con-
tinue et in patria. ubi fidei hic esse continget visio et spei tento
vel fruicio et caritatis hic esse dileccio. concluditur ergo ut prius ¶ Am-
plius/ Qualecumque habitum caritatis potest hic quis per operaciones ac-
quirere talem et talis inclinantem potest deus per gratiam infundere et efficere
immo talem dat vel infundit/ Quanto quis ad hoc conabiliter ten-
dit/ nisi sit eum ut aliud credatur quam quod dominus deus hominem pro viribus
tendentem ad aliquod bonum virtutis maxime necessarie ad salutem
auxilium gratie sue tribuat/ Sed homo potest acquirere per operaciones ha-
bitum inclinantem ad amorem insaciabilem/ longevum. Intimum/ spa-
ciosum. radicatum. stabilem. continuum/ feruenter ardentem/ et sic
de aliis gradibus caritatis. Igitur deus talem potest infundere. ymmo homini
ad talem racionabiliter conanti/ quantum in se est talem dat vel in-
fundit/ Minor declaratur/ quia homo potest multas tales operaciones
elicere sic optando. O utinam haberem amorem insaciabilem et nichil
estimare alia in comparacione dei/ vel sic. O utinam haberem amorem
longevum/ qui diu duraret. vel amorem stabilem qui nunquam
moveretur aut mutaretur in non amorem/ vel sic potest homo opera-
ciones elicere ad amorem ardentem desiderando sic. Domine
deus qui ignis es et numquam extingueris. accende me tuo
igne quem venisti mittere in terram ut nunquam tepescam
sed semper ardeam. et sic de aliis gradibus consimiliter potest quis
operaciones meditaciones et oraciones multipliciter elicere vel
formare/ iuxta formam in meditacione de caritate sua posi-
tam ex quibus habitus illius amoris generaretur/ nam secundum
qualitatem et disposicionem operum generatur habitus/ et ad tales
eciam operaciones inclinat habitus. quare eciam merito a tali-
bus denominacionem sortitur ¶ Per hoc argumentum posset ar-
gui de singulis gradibus infra scriptorum specialiter hoc solo tanto/
quod ubi ponuntur aliquis termini a corporalibus sumptus/ et sensi-
bilibus non proprie convenientes ibi intelligitur eo modo. Quo anime potest
hoc convenire. ut in amore sauciante vulnerante. vel cordis
fractivo. Nichilominus tamen aliquem habitus et eorum actus a-
liquam corporalem operacionem vel mutacionem in corporibus vel sen-
sibus vel eciam in corde hominis aliquociens efficiunt/ Nec
est hoc mirandum cum multa talia fiant ex amore carnali et
mundo et dyabolico. ut patet per venerabilem Richardum in libro
de violento amore superius allegato. hoc maxime attento

quod habitus gratuiti naturalium animi et acquisitorum habituum po-
tencias sine operacione transcendunt prout multi doctores dicunt
Et ultra hoc deus qui est mirabilis in sanctis suis multa tipice
miraculose et supernaturaliter operatur ¶ Hic est aduertendum quod ipse
omnia predicta nullus debeat putare me uelle multitudine
distinctorum habituum secundum numerum graduum ponere, qui diuersos
sortiuntur effectus, licet domino deo hoc non sit impossibile ¶ Dico
igitur quod caritas infusa sit habitus a deo creatus et infusus ab aliis
illuminatis habitibus distinctus, secundum speciem unicus, non solum in uno
homine sed eciam in singulis viatoribus caritatem habentibus perficiens
voluntatem quam informat et eleuat ad summum bonum ac pri-
mum vere diligendum, et hic actus videlicet diligere est actus eius
principalis cui subordinantur alii caritatis actus, ut sunt fortiter,
stabiliter aut sapienter diligere, feruere ex caritate, ardere,
inquietari, vulnerari, inebriari etc. Cum omnes a summo caritatis
habitu procedunt, Anima sicut carpentarius eadem securi per varia
instrumenta varios facit effectus, Sic eciam artifex deus eadem ca-
ritate sit in sancta anima diuersos actus producit, unum nunc, alia
postea, vel si simul, vel quasi simul utrumque faceret, adhuc
staret quod unus esset intensior vel maior alio, et tunc a maiori
fieret conueniens denominacio, Aut si simul ambo producerentur vel pro-
ducti essent, adhuc potuisset dominus deus monstrare sponse sue
venerabili domine Dorothee unum actum vel effectum illorum ex
productis, et ab illo gradum unum denotare et non ab alio ac-
tu quem ei non ostendit. Ostenditur scribentis intencio libri
8 Decemque de aliquibus ordo et nominis imposicio. Capitulum iii 3
caritatis gradibus infra sepcius plus quam expressum per
dominum deum et sponsam eius quam de ceteris aliis et de aliquibus
vix nomine et aliqua eius declaracio. Ideo nemo miretur
si de uno multum et de alio parum sit dictum. Et si de aliquo
gradu eciam quotcumque aliquid posuero ultra dicta dei vel dm
eius sponse, que nos ex aliis dictis aut gestis a sponsa vel ex
scripturis vel racione in videbitur pertinens esse. Nemo credat
quod velim asserere sic esse factum. Omnia tamen mirabilia operatus est
dominus et cum hac sponsa sua quod ultra expressa per deum et spon-
sam eius non audeo nec volo neque debeo me intromittere
de diffiniendis modis operum dominorum. Sed quando aliquid talium
dixero ut intelligo et ab aliis intelligi desidero sic salua veritate

sicut potuisse. Hoc facio non ut de aliquorum dictorum
veritate diffidam, sed solum ut placitum est ad abstinendum
ad obstinendum ora eorum qui forte hec facta vel dicta tan-
quam ydiomati vel scripture sacre minus consona reprehende-
re conarentur, nec non ut devotorum piarum mencium que edifi-
cari voluerint ad meditandum copiosior materia securitas
et fiducia tribuatur. Postremo est sciendum quod septem
tractatus hic per ordinem sunt collocati, quorum primus est
de caritate, secundus de spiritus sancti missione, tercius de sentimentis
eukaristie. quartus de contemplacione. quintus de raptu
seu anime supra se elevacione. sextus de vite christiane per-
feccione. septimus de confessione. Unum constituunt librum quem
nomino Septililium quia in eo exprimuntur septem gracie
valde odorifere et venuste venerabili domine Dorothee
eminenter et esse que pluribus triplicem utilitatem interiorem
et quadruplicem exteriorem convenienciam designantur.
Lilium siquidem intrinsecus triplicem habet utilitatem. virtutem diureti-
cam specialius mollificativam. humoris repressivam. et doloris mi-
tigativam. extrinsecus autem habet hastile rectissimum. colorem specio-
sissimum. florem pulcherrimum et odorem gratissimum. Sic
Septililium primus opuscula cordis duriciam mollificat per
caritatem. de qua agitur in primo tractatu. mentis meo-
re exprimit per spiritus sancti consolacionem. de qua agitur secundo. anime
dolorem mitigat per eukaristie sumpcionem. de qua agitur
in tercio. rectissimum statum prebet ascensum per contemplacionem. de qua
agitur in quarto. vultum dat colorem speciosissimum post
anime raptum et delicias regionis ad se reversionem. de quo
agitur in quinto. conscienciam exornans florem facit pulcher-
rimum per vite humane perfeccionem. de qua agitur in sexto
et ei gratissimum confert odorem consciencie eius puritatem
per frequentem eciam minutorum peccatorum confessionem. de qua a-
gitur in septimo tractatu, qui ideo ultimo loco ponitur
quia puritatem et mundam omnium peccatorum confessionem cottidie
vel quasi cottidie cum magna diligencia exigenti caritate
fervens. puritas consciencie ac perfeccio vite christiane acquiritur et
conservatur. Tabula Septililii secundum ordinem alphabeti

Pro tabula huius Septililii est sciendum quod liber iste habet
septem tractatus et quilibet tractatus habet aliquot capitula

z quodlibz capitulu in tabula no in tractatu uel libro e distinctu in ptes sex p istas lras. a. b. c. d. e. f. Ideo qndo dicit in tabula. Confidentia magna ad dnm est habenda. t. iij. c. iij. et no apponit aliqua lra de pdictis sex post numeru capituli allegati tunc intelligit illud caplm totu ad hoc deseruire. p t. intelligitur tractatus z nus qm ponit post t. ondit quotus sit tractatus. c. usale significat caplm z nus sequens. c. lram manifestat quotu sit caplm z si illu nmi sequitur aliqua lra pdictarum significat ptem capituli videlz. a. pmaz. b. scdm. c. tertiaz. d. quartaz. e. qntaz. f. sextam et ultimaz ~~ptem~~ ptem capituli. Ut qnando dicit Amplexus dni quid sit. t. iij. c. vij. b. hoc est. Si vis scire quid sit amplexus dni tunc quere hoc in scda pte septimi capituli tcij tractatus. Si alicubi fuit sit positum. c. t. c. iiij. hoc e sic intelligendum q illud ibi positum hcatur etiaz eodez tractatu ante hoc immediate allegato capitulo quarto/

Amplexus dni quid sit. t. iij. c. vij. b.
Anima nullus pt nimis aie sue misereri. t. j. c. ij. c.
De aia aliqn magis confidimus z non de corpe dicit dominus sponse. t. ij. c. xv. d.
Anime commun quid sit. t. iij. c. vij
Aia dimiditur aspu in capite. t. vj. c. j. f. z eode. t. c. iij. a
Aiam suam volens t inuidia fuse debz ferire et dicio fortiter flere et se sic custodire sicut pupillam oculi sui. t. vj. c. vj. b. e. f.
Aia vulnerat p pctm. t. vij. c. iij. c. f.
Blanditio quid sit. t. iij. c. vij. f.
Blanditio fit p aliqua ubs amatoria. t. j. c. xxix. c.
Bonu suum no facilit confitetur. t. ij. c. xv. c.
Bonu suum i. dnm vides dorothea vidit ipm obscure non clare. t. iij. c. viij. a.
Caritas quid sit in plogo. c. ij. f
Caritas e intensibilis plogi. c. ij.
Quid sit caritas ligiuagiu plogi. c. j. a
De caritate longa e dilatabilis plogi. c. j. b.
In materia caritatis locu no hz detractio plogi. c. j. c.
Caritas multos hz gradus ultra illos hic expssos plogi. c. ij. t. j. c. j. t. j. c. ij. c.

Caritatis actus precipuus est diligere proximum · C · ii · f ·
Caritatis habitus non plurificatur per eius prologi · C · ii · f ·
Ad caritatem impetrandam oratio habetur ante prologum in libro primo
Caritatis quilibet gradus specialem habet potiorem et specialem
efficit ebrietatem · T · i · C · ii · e ·
Ex caritate homo deum diligens est plus diligendus quam
omnes homines deum non diligentes · ibidem · d ·
Ex caritate opus factum plus placet deo quam idem opus
factum ex timore · ibidem · d ·
Qui aliquem vere ex caritate diligit ille magna pro eo libenter
et sine tedio facit · Ibidem · d · e ·
Nunc tria cum caritate sunt summa · ibidem · f ·
Quid sunt spiculum amoris lancea et sagitta · T · i · C · iiii · a
Diligere proximum ex caritate bene amplius quam va-
lemus · T · i · C · x · f
Caritas hoc preceptum · Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et ex tota anima tua etc · duobus modis potest implere
· T · i · C · viii · e · f ·
Quanto deus plus diligitur et habetur tanto plus desideratur
haberi · T · i · C · viii · e
Modus diligendi deum est sine modo · T · i · C · xiiii · f ·
Caritas magna expellit timorem non sed laborem nescit re-
uerenciam non timet mortem etc · T · i · C · xxxv ·
Caritatis perfectio est duplex / vna est necessitatis / alia super-
erogate sanctitatis / prima excludit omnem affectum caritati con-
trarium / secunda excludit omnem affectum exorbitantem · T · vi · C · i · b ·
Tam precepta quam consilia ordinantur ad caritatem perfectam · ibidem · f
Qui aliquem diligit illius peccata odit · T · vi · C · v · c · d ·
Caritas impreciabilis est tres terminus · T · i · C · iii ·
Quare caritas dicitur inseparabilis et separabilis / inuincibilis
nec immortalis · T · i · C · ii · a · b ·
Caritas feruens ardens a feruenti ardore nomen accepit
· T · i · C · v · a · Ibidem / hec caritas deum affligit alios delectat ·
aliquem vero sanius / hominem liberalissimum efficit / et facit
hominem ardentem deum diligere · et aliquem celestem hominem / hec
caritas est bonum inestimabile · ibidem · Ardor huius caritatis
in sponsa sunt septem ardoribus assimilatus · T · v · C · iiii · d ·
Magnus ardor in perfecto homine reclusus et ac iudicium

co[n]sumet q[uia] ille ardor p[e]cc[at]a delet venialia T. vi. c. v. §.
Caritas dulcis quid sit et unde oriat[ur] p[re]sens sp[iritu]s assi-
cibus decoquit[ur] et divino esui aptat[ur], hec lacrimas extor-
quet fervidas et sudorem. T. j. c. vj.
Caritas desiderativa est triplex scil[icet] p[ar]va magna et alte de-
siderativa, hec tria sponsam vehementer sursum traxit ab
o[mn]i creatura absolvit et omnem abea affectum extraneum
no[n] solum contrarium excludit. T. j. c. vij.
Caritas violenta extremitate alte desiderante et forti ordine
sensualitatem mortificat sp[iritu]m subtiliat supra se elevat et
raptu[m] causat. T. j. c. iv.
Caritatis violente effectus sunt anxietas sp[iritu]s, largi sudores
et fletus, magni singultus, p[ro]fundi gemitus, alta et lon-
ga suspiria et plures alii. T. j. c. iv.
Caritas vulnerans vulnerat spiculis amoris et sagittis. T. j.
c. x. et sanctis. T. j. c. xj.
Caritas inquietans impatiens et insaciabilis quid sit et ope-
retur. T. j. c. xij.
Caritas dulcis quid sit. T. j. c. xiij.
Caritas amara quid sit. T. j. c. xiiij.
Deus quanto plus diligitur tanto plus desideratur. ibidem
Caritas insaciabilis quid sit. T. j. c. xv.
Caritas languens. T. j. c. xvj. Ibidem de cupiditate amente
vel deficiente
Caritas inebrians facit contemptive vel no[n] curare tormen-
ta. T. j. c. xviij.
Duplex est caritas inebrians ~~no[n]~~ contemplative inebrians scil[icet]
non contemplative inebrians. T. j. c. xviij. Ibidem qual[iter]
quilibet illorum digerentur
Caritas inebrians contemplative est duplex, nam una est
p[ar]va et incompleta, alia e[st] magna et completa et hec du-
cit ad mentis excessum, et facit no[n] curare tormenta et ob-
p[ro]bria non sentire. T. j. c. xix.
Ex forti poculo a[n]i[m]a in mentis excessu inebriatur, intellectus
illuminat[ur] affectus inflammatur, vita etiam ardentius desideratur
inebrians sic vult esse solitarius. Deo vacare animo separari
Talis siquidem ebrietas extirpat vitia, Deo magnificat a[n]i[m]u[m]
et potest salutem suam et alior[um] bene procurare. T. j. c. xx.

Ibidem · Quod ebrietas non potest nisi cum magna difficultate
extra capiti digeri · scilicet per magnum fletum clamorem et laborem
Caritas exhilarans et caritas locupletans quid sit · T
· I · C · xxii · Ibidem quomodo et quare ebrietas intercipitur
et quod spiritualis ebrietas similiter eciam diuitem in spiritualibus
et amarescere facit cuncta que sunt super terram
Ebrietas spiritualis est laudabilis · et quare homo spiritualiter
inebriatur · T · I · C · xxiii ·
Caritas scatens superius cor replet et inde dulcedine interiori
corporis infundit seu effluit · T · I · C · xxiiii
Caritas super effluens includit multas caritates et multiplex
bonum magnum quale scis conuiuium in patria · Hec caritas
fuit concessa sanctis martiribus cum gaudio martirium susti
nentibus · T · I · C · xxxii ·
Caritas sapiens hominem addiscit eum inclinans est nectaria
· T · I · xxxiii · Ibidem de virtutibus insuperabili et infatigabili
Caritas excellens magna et perfecta et delectabilis · T · I · C · xxxiiii ·
Caritas constrictiua cordis et stractiua vnde sit deus et quomodo
a sponsa cognita · T · I · C · xxxv ·
Celum dicitur homo apertum · T · vi · C · vi · c ·
Cibus regula seruanda in comedendo · T · vi · C · ii · c
Cecitas peccati quid sit et quomodo anima vulnerat · T · vii · C · iii · c · e ·
Confessio est frequenter facienda · T · ii · C · vii · c · Ibidem
de medico anime · c ·
Confessionis vere debite et instancie sunt signe · T · vii · C · ii ·
Confessionem sponse deus quamquam audiuit ipse et erexit sen
sibiliter in indicium mundiciei eius constanter Ibidem
Confessa est frequenter sponsa cum magna cordis amaritudine
singula peccata sua eciam minutissima · T · vii · C · I ·
Confitebatur eciam frequenter cum lacrimis largis · T · ii · C · viii · c ·
Septem sunt conceptiue ex quibus homo concertinatiue
cognoscit se ac perfecte penitere · T · vii · C · iii
Quomodo sponsa adhuc fuit instructa confiteri peccata sua · T · vii ·
· C · vi · et sequentibus
Qualiter confessor debeat respondere volenti sepe eukaristiam
accipere · T · iii · C · vi · c ·
Confessor sponse fuit liber redargutus pro quadam penite
tes fuerat remissus · T · vii · C · v ·

Homo contemplativus debet esse fructuosus. T. iiij. C. vij.
Contemplacio divinorum fit explicat in capitulo. T. v. C. j. c.
Dorothea dei sponsa aliquando piure contemplabatur in-
divinis. T. iij. C. viij. b.
Dorothea idoneitas contemplativa fuit bene disposita et ap-
ta ac extrinsecus contemplacioni in predictis denotata. T. iij. C. j.
Convivium anime quid sit. T. iij. C. vij.
Delicie spiritus hic persistat. T. j. C. xiij.
Deliciarum corporalium et spiritualium differencia. T. j. C. xv.
Delicie in dorothea sponsa bene tollere et effusive differentem
causabant apparenciam. T. j. C. xxxij. f.
Delicie caritatis super effluentis aliquem effectum causabant
quasi delicie altius caritatis. ibidem.
Desiderium Dorothee magnum. T. j. C. viij. et c. T. C. x. e.
Desiderium hec intensum ad eukaristie sacramentum est donum dei
divini. T. iij. C. iiij. a. c. T. C. v.
Non est melior disposicio ad eukaristie sacramentum quam magnum
eius hec desiderium. ibidem. c.
Per excellens ad eternam desiderium cognoscatur vita eterna esse
bonum optimum. T. iij. C. xxvj. d.
Anima per hoc intelligitur quando est tanto gaudio repletur
quod non valet plus desiderare. T. iiij. C. v. a.
Dives in spiritualibus quis sit. T. ij. C. x. c.
Domini aliquando apparuit sponse sue magnus quam omnis creatura
disparuit. T. j. C. x. d. Ibidem quod deus aliquando videbatur
ut anima. f.
Sponsa D. sepe ab omni creatura fuit absoluta. T. ij. C. xij. d.
Domini libenter petit ad eius cenam. T. ij. C. ix. c.
Dorothea cuiuslibet creature operaciones sensit distinctione
et cognitione. T. j. C. ij.
Impia fuerit quatuor caritatis primordia. ibidem. c.
Deus misit eam aliorum miserii et eius bonum sibi concessum largiente
impetum et peius flere non obstante quod essent indigni ipse. d.
Quali caritate fervidi ardente fuerat illuminata laboriose
afflicta et super calefacta eximio ardore ac eciam sepe est
delectata in magno caritatis ardore deum non valuit tamen
diligere quantum volebat et homines vel homines quasi nimium
dilexit quod nimis esset eam tunc oportebat. T. j. C. v.

Quo caritate bulliente lympidissime deum contemplabatur lacrimas
effudit ferventes et inebriata sunt corpolenciora. T. j. C. vj.
In caritatis alte desiderative statu sepe fuit ab omni creatura
libera. Hec caritas aliquando ab ea exclusit omnem affectum non
solum caritati contrarium sed eciam omnem affectum caritati extraneum
et hoc est unum valde rarum in sanctis repertum. T. j. C. viij. In
hac caritate erat sibi penale comedere et bibere. ibidem
Huius sponse desideria fuerunt feruencia languida flammea
alte volancia et celi penetrativa. ibidem. Operacione caritatis
violente eius uterus fuit distentus et ipsa grauem sensit
pressuram. T. j. C. ix. xvj. et xviij.
Quomodo caritate violenta fuit vulnerata et spiculis et sagittis
amoris offensa. T. j. C. ix. b.
Quo fuit in vulneribus spiritualibus sanata. ibidem.
Caritate vulnerante vulnerata est primo spiculis amoris post hec
sagittis et lanceis caritatis spicula extraxit per effusionem lacri-
marum. T. j. C. v. c. d. ibidem c. f.
De vulnerum sanacione et quo vulnerant deum sui sponsarum
lanceis vulnerabatur aliquando cum afflictione et aliquando cum delecta-
cione. T. j. C. vj. ibidem. f. non fuerunt multi in terra quantum
ipsa caritate vulnerati
Deus iussit eam esse pacientem quod ipsum obtineret. T. j. C. vij. b
Quomodo inquieta impaciens et insaniens esse deberet ut deum ha-
beret. ibidem per totum. C. vij.
Ipsa delicias patrie hic pregustavit. T. j. C. viij.
Valde amare deum dilexit et infatigabiliter ipsum obtinere
laboravit. T. j. C. viij. b.
Plus fuit grauata ex amore languente quam unquam fuerat ex cor-
porali egritudine. T. j. C. xvj. a. ibidem
In hoc amore cibi desipuerunt sibi desideravit dissolui et
cum Christo esse. breuem habuit anhelitum. uterum magnum velocem
pulsum venarum cordis impetuosum saltum. pallidum habuit
vultum et alia multa.
Tribus modis deus ei languenti succurrebat. T. j. C. xvj. f.
Dulci poculo tamquam vino optimo fuit sepe inebriata ut
de deo diceret multa. T. j. C. xviij.
Et eius uterus plures quam beate Brigitte fuerat magnifi-
catus. T. j. C. xviij. f.

Sepe sunt inebriati · sunt contentatiue / sunt non contentatiue /
seu incontentatiue / qui autem sunt non contentatiue inebriata tunc
sunt a domino magis specialiter custoditi et adiuti · T · j · c · xviij ·
Quomodo dulci poculo sunt inebriata et per hoc usque ad raptum perue-
ta / semel insecuta est dominum et aliquando per integrum diuidium
anni fuit detenta inebrietate contentatiua · T · j · c · xix ·
Inebriata est non contentatiue ex forti poculo / in qua ebrie-
tate domine sibi secreta reuelauit / de hiis inebriationes multa
habentur / T · j · c · xx ·
Domini in humilitate profunda ipsam conseruauit licet multa dona
sunt et bona spiritualia habuit ualde multa / T · j · c · xv · d · ibidem
· f · de donis eius spiritualibus
In caritate feruenti sensit cor suum supremus aperiri et dulcedine
largius in totum corpus suum effluere et uterum suum ex hoc magni-
ficari / In hac caritate sunt dones spirituales non ualent exterius
ostendere / sed intense per dominum et eius sacramento desiderare illumina-
bat / clare se uidebat purus et transparenter / dominus multa
bona ei in hac caritate contulit et de ignis tarde principalis spiritus
concessit etc · T · j · c · xxiij ·
Caritas semper effluens fuit ei statim post cordis extractionem co-
municata et cum illa bona uarigena et ualde multa · T · j · c ·
· xxxij · Ibidem / quod bonitatis magnitudo huius caritatis sit inesti-
mabilis et inintellegibilis et insuscepibilis domini in illa de fluere
ad sponsum / et ipsa egresso ad ipsum dicitur fluere donec quicumque
in uim / prestare alii solum deum / et aliquid ipsum / et alios dilexit
semper quos caritas fluxit / et hoc nisi fecisset cor eius crepuisset
Iussa est a domino in eius filiam naturalem parere per spiritualem generatione
· T · j · c · xxviij · e ·
Multotiens se et deum et alios spiritualiter pepit · T · j · c · xxviij · Ibidem
dominum parere et grauius laboriosius et difficilius quam filium natu-
ralem gignere / ibidem de cubis blanditoriis · Et quod ualde delecta-
ta / ac gaudiosa fuit quando deus se in anima eius spiritualiter pe-
perit · T · j · c · xxv ·
Quomodo filios spirituales educare debuit et sollicite guberna-
uit · T · j · c · xxvj ·
Et ualde districta extitit · T · j · c · xxxiiij ·
Caritatem excellentem magnam habuit · T · j · c · xxxv · Ibidem
Quare illa caritas sibi fuit data / et quod per ista cognouit illam

caritate in se. ibidem. f.
Eius actualitate cordis fractiua fuit mortua. T. i. c. xxxvi.
Dominus multa beneficia et dona preciosa contulit omnibus diebus
quibus vixit / simplicitas sua sibi multum profuit. T. ii. c. xl. e. f.
Cum recepit amicam consiliatricem dominum cum ipsa licitam ille potuit
se meliorare. T. iii. c. xiii. e.
Dominus dixit ei filii tui in aliquo melius fuit quam tu. T. ii. c. iv. f.
In sacramento eukaristie in qua sunt sentimenta. T. iii. c. i.
De eius magna esurie ad sacrum eukaristie. T. iii. c. iiii.
De eius intenso desiderio procedendi sacramento. T. iii. c. iii.
Dominus sepe instigauit eam post raptum amonens ut acciperet
sui corporis sacramentum. T. iii. c. v.
Ibidem dominus multociens promisit quod vellet eam ipse ad hoc sacra-
mentum accipiendum disponere
Vidit dominum super asinum sic sicut intrauit iherosolimam. T. iii.
c. xxvi. e. Ibidem. Dominus sepe nominauit animam suam sponsam
per eukaristie sacramentum fuit hec sponsa transformata et dei
formis effecta. T. iii. c. xxviii. a.
Dominus certificauit eam quod haberet vitam contemplatiuam
T. iiii. c. ii. Et quod ad ipsam vitam contemplatiuam fuerat bene
disposita. T. iiii. c. i.
Quod ipsa sibi ipsi transparens extitit et omnia post dominum derelic-
quit. T. iiii. c. v. d.
Quod sepe in raptu fuit fuit et qualia beneficia inde percepit et
qualia reportauit. T. v. prolocutum
Quod non expressit omnia in raptu visa / sed dictauat illa ad
que fuit a deo licenciata et post raptum informata.
T. v. c. iii. f.
Hec domini sponsa fuit magna paciencia munita et caritate per-
fecta decorata. T. vi. c. ii. d. e.
e Ebrietas spiritus facit non curare tormenta hominum blandimenta
et seculi honores. T. i. c. xviii. a.
Sunt quedam ebrietatis conditiones multe sunt. T. i. c. xx. et xxi.
Quare dominus senes non inebriat forti poculo. T. i. c. xxii. c.
Ibidem. Quare dulce poculum subtraxit / et quare ebrietas
spiritualis inebriatum humiliet ibidem. e. Quare ex spirituali ebri-
etate vita eterna dicebat esse in sponsa. T. iii. c. viii. f.
Esuries spiritus fuit magna in sponsa. T. iii. c. iii. e. T. c.

·xx· a · c · t · c · xxv · a
Eukaristie sentimenti notabilis magnum · t · ij · c · vij · b
· c · t · c · x · d · ibidem · sicut in sonitus setarum i eminio spirituali
Quando autem corpus christi recepit sicut sponsa mox cognovit spirituali
dominus sibi in sacramento advenire voluit · t · iij · c · xxvj · c
Sacramenti eukaristie secundum altitudinem et scrutabiles fructus
et sentimenta in innumerabiles · t · iij · c · j ·
Ammiciatur usque ad finem vite sue sicut sponsa habuit de-
siderium in die sepe videndi sacramentum et aliquociens in
anno percipiendi ipsum · t · iij · c · ij · Ibidem · c · unde ortum est
desiderium multociens accipiendi sacramentum ·
Tandem eius desiderium invaluit eius vires debilitavit et
graviter afflixit quod ultra diem abstinere a sacramento non valuit
· t · iij · c · iij · Ibidem c · aliquando intantum pro sacramento esuriit quod nisi
sacramenti accepisset cibum corporalem eciam accipere oportuisset
magnum ad sacramentum eukaristie habere desiderium est donum domini
et eidem acceptum · t · iij · c · iiij · ibidem
Multi sacerdotes ad hoc sacramentum valde ... sunt desiderium
Ibidem · c · labor et esuries pro sacramento sine meritorum
Intensissimum requiritur desiderium in volente frequenter accipere hoc venera-
bile sacramentum · t · c · v · ibidem · b ·
Nullus debet de facili consulere alicui ut hoc sacramentum acci-
piat multociens aut frequenter · Ibidem · d ·
Qualis debeat esse dispositus frequenter communicans · Ibidem · c ·
melior dispositio ad hoc sacramentum est desiderium magnum ·
Qui indigne accedunt multa bona negligunt et mala varia
incurrunt · t · iij · c · vj · ibidem · f · qui letificantur et consolantur
et confortantur per dominum adventum
Quid sit dicere dominus advenit cum spirituali sui communicatione dei-
fice · magnifice · fortiter · locupletatrice · cum multis bonis
fructibus clausis ianuis / cum bona revelatione / vel veloci
cursu / hec omnia exponit · t · iij · c · ix ·
Varia amoris verba quibus sponsa domino occurrit et ipsum ho-
norabiliter suscepit · t · iij · c · xj
De forma septem simplicibus sentimentis in sacramento
perceptis · t · iij · c · xij
De sentimentis eukaristie complexis · t · iij · c · xiij · et
sequentibus usque ad · c · xxv · inclusive

De tribus veniendi modis simplicibus videlicet ut puer primo natus · secundo cum omnipotencia / tercio ut in vili statu · T · iii · c · xxvi

Causam quare dominus assignavit quare non venit magnifice qualibet vice ei advenit · T · iii · c · xxvi · f ·

De graciarum actione post sumpcionem eukaristie et aliquibus devocionibus in spiritu sue oracionis · T · iii · c · xxviii ·

Illuminacio · Sponsa sepe fuit magnifice illuminata · Quadam vice vidit cognoscens quod hostia non fuit consecrata que tunc tamquam consecrata venerabatur · T · ii · c · xi · f ·

Sepem transparentem et per eum vidit peccata sua et aliorum cognovit similiter cogitaciones · affecciones et aliquos predestinatos agnovit · T · ii · c · viii ·

Quare homo aliorum peccata debuit cognoscere · ideo ut pro eis oraret · T · ii · c · xv · Ibidem · ideo debuit magnifice cognoscere Deum ne offenderet ipsum

Et Deum hic obscure et non clare vidit · T · iii · c · viii · a ·

Multa abscondita vidit que dicere non presumpsit · T · iii · c · viii · f

Lumine glorie divina essencia dinoscitur videre clare et inde · T · v · c · i · d ·

Impaciencia amoris est laudabilis et adiscenda · T · i · c · vii ·

Intencio · opera optima intencione facta sunt deo accepta · T · vi · c · vi · v · c · d

Lacrime · lacrimis aspersit · T · ii · c · vii · b ·

Domina dixit ei / quid tribuo me et michi meam tibi contemplari posses bene amitteri quod oculi tui unquam posset sicut tu · T · iii · c · vii · d ·

Deflenda sunt decem · T · vi · c · v · e · f ·

Maria mater domini sepe apparuit ei tamquam prompta et parata auxiliari ei · T · iii · c · vi · c

Mortificacio tua est consummata quando id quod impugnat non sentitur · T · vi · c · vi · a · Ibidem · Quomodo sit oculorum fixacio · b · c · d · Ibidem f · Datur signum per quod cognoscitur quis vere mortificatus et mortuus spiritualiter

Odor corporis hominis non est curandus / sed anime odor bonus vel malus · T · vi · c · v · c · d ·

Opus vel operacio · Quomodo sit trium personarum una operacio · T · iii · c · vii · a · d ·

Oracio patris facta filium adorantem · T · i · c · ii · c ·

Oracio pura est spiritualis elemosina et talis elemosina est largiter

erogranda . T . ii . C . iv . c
Iussa est sponsa orare pro vivis et defunctis . T . ii . C . vii . b . Ibidem
. d . apparuerunt ei in oratione existenti duo qui desideraverunt pro
se orari nec voluerunt abire
Vt oraret periclitantibus in purgatorio et in mundo dominus ostendit ei
hominum et animarum miseriam . T . iiii . C . vi . b
Osculum spirituale quid sit . T . iiii . C . vii . b .
Partus spiritualis quid sit ad quem quatuor requiruntur . T .
. i . C . xxvi . d .
Nonnumquam mora spiritualis pariendi . T . i . C . xxvii . Ibidem .
Quid sit fetus unde pareret et quis spiritualis efficacius valeat sit
Diminutio spiritualis partus est difficilius quam natales filios parere . T .
. i . C . xxviii . Ibidem modo consilii est et fit in partu spirituali sicut in natali
Nonnumquam bona notabiliter magna in domo dilectionis contin-
gunt . T . i . C . xxix .
Affectus spiritualis partus cordis distendit et se agiliter movere
consueverunt . Ibidem . per quid cognoscitur quod deus se in anima hominis
parit . T . i . C . xxx .
Filius spiritualibus inter scripturas pro certitudine spiritualis primum vita bea-
tificatur / et quare filii difficilius educantur quam natales . T . i .
. C . xxxi . Ibidem qualiter sollicitudo pro eisdem filiis sit gerenda
Filii spirituales alii in aliis inclinantur sicut ex sint . T . ii . C . v . f .
Penitencia qualiter et ex quibus cognoscitur quis vere pe-
nitens . T . iiii . C . iii
Sponsa abstinencia sunt in vera pena . T . vii . C . i .
Perfectio triplex est perfectio vite contemplative . videlicet suffi-
ciencie . habundancie et excellencie . T . iiii . C . viii . c
Duplex est dileccionis perfectio . T . vi . C . i . b . Ibidem . a . homine per-
fecto consistit essencialiter in preceptis . dispositive et instrumen-
taliter in consiliis
Aliqua pertinet ad perfectionem in necessitate alia ex necessitate idem . c . d . e .
Tam precepta quam consilia ordinatur ad perfectionem consumandam . T . vi . C . i . f .
Septem dantur doctrine quibus homo dirigitur ad perfectionem
vite christiane et hoc dispositive . T . vi . C . ii .
Tria sunt que ad perfectionem impediunt . scilicet cupiditas bonorum
temporalium / concupiscentia delectacionum sensibilium et complacentia operationum
factarum . T . vi . C . iiii .
Ebrietas spiritus ducit ad perfectionem . T . vi . C . iiii . d .

Ibidem · c · f · Quatuor perfectionis signa ·
Septem sunt que perfectorum signant et seruiunt · T · vi · C · v ·
Ibidem · c · f · Perfectus ex humilitate debet decem deflere
Quatuor sunt genera hominum quorum quartum solum est perfectum · T · vi · C · vii ·
Quatuor sunt status hominum quorum quartus solus est perfectorum · T · vi · C · viii · Ibidem · f · Perfecti debent appetere ut possint latere
Predicacio ubi dei utiliter fit a sacerdote excitato in bono / sed inutiliter a sacerdote inexcitato · T · vi · C · ix · Ibidem · Datur doctrina proprietatem cognoscendi predicacionem esse audientibus proficua et fructuosa /
Raptus quid sit · T · v · C · i · a · Ibidem · b ·
Incepticius infirmus et homo deificus dupliciter rapitur seu alienatur · Ibidem · c · In raptu fit contemplacio divinorum explicite · Ibidem · c · In raptu anima non separatur a corpore · Ibidem · f · In raptu fit divisio spiritus et anime · vide de hoc in fine · c · T · v · C · iii · a ·
Raptus causat actus videlicet · examinacionem · dulcem devocionem et ingentem exultacionem · T · v · C · ii · a · b · Ibidem · c ·
Spiritus supra se raptus non permittitur scire omnia in raptu sibi facta et ostensa · Ibidem · f · Datur signum per quod sponsa cognoscit se breviter rapi
Insponsa aliqua rapti perceperunt · T · v · C · ii · Alia multa in raptu spiritualia acta fuerunt · T · v · C · iii · et adhuc plura eius rapti secreta sunt · T · v · C · iiii · In raptu corpus sponse iacuit velud mortuum et spiritus eius innixus super dominum non cogitavit se ipsum · T · v · C · ii · c · et in fine a · e · T · v · C · iii · a ·
Raptus est spiritualis sompnus in quo suave fit colloquium inter animam et sponsum · T · v · C · iii · c ·
Sponsa sepe fuit certificata propter rapti quod fuerat vere rapta a domino et quod non fuerat decepta · T · v · C · iiii · per totum
Religio · Religiosus ante omnia tenetur servare illa que sibi sunt precepta et exuere cor seculare · T · vi · C · v · a · Ibidem · c · d · Quod fideliter religiosi debent bona ordinis custodire et benefactoribus et elemosinas dantibus dignum exorare · Ibidem · c · Religiosus debet aliquid suo ordini super erogare · Ibidem · f · Aliqui religiosi remisse vivunt et aliqui plura in ordine habent impedimenta quam consuete habebant in matrimonio
Cum multipliciter et quomodo religiosi se debeant mortificare

ut ad perfectionem valeant pervenire. T. vij. C. vj. c. d. c. Ibidem
f. debeant etiam unificari

6 Sacerdotes multi ad celebrandum primum habent desiderium
sequitur tepidum habent affectum. T. iij. C. iiij. d.
Quales debeant esse dispositi sacerdotes confessiones audien-
tes. T. vij. C. ix. ibidem c. d. Sponsa cognomine sacerdotes in-
tos valde imperfectos et cor pertinaciter plusquam laycorum deo dis-
plicere. Ibidem. d. c. Predicatio sacerdotis exercitati multum proficit /
et inexercitati inficit. Sacerdotes luxuriosi debent officio et
beneficio privari nisi penituerint. T. vij. C. x. Ibidem multum
habetur de sacerdotum ignorancia et luxuria.
Sensus sponse interiores applicabant in simulacione(?). T. j. C. ix. B.
Spiritus sanctus. Quid sit spiritus sancti invisibilis missio. T. ij. C. j.
Quare spiritus sanctus sponse sepe fuit missus. T. ij. C. ix. d.
Qualiter quis debeat esse dispositus ut ei frequenter mittatur
spiritus sanctus. T. ij. C. ij. Ibidem / Qui intensum habent desiderium
in indigent spiritu sancto specialiter merentur. Ibidem.
Quare in mundo non sint multi qui intensum habent desi-
derium pro spiritu sancto
Spiritus sanctus aliquociens est devotis missus. licet per peccatum
non fuit amissus. T. ij. C. j.
Septem sunt modi missionis spiritus sancti quos primo fuerunt
sponse manifestati. videlicet perplexitatem(?) ferventem / gaudium /
dulcedinem / doctrinam / verbi(?) … commotionem . primarum(?)
sonitu et tumultu(?). T. ij. C. iij.
Quales dicti septem modi fuerunt revelati. T. ij. C. iiij.
Ibidem quod fuerunt sepe iterati

Dies inquam spiritus sanctus fuit missus:
- Decies. T. ij. C. v.
- Novies. T. ij. C. vj.
- Octies. T. ij. C. vij.
- Septies. T. ij. C. viij.
- Sexies. T. ij. C. ix.
- Quinquies. T. ij. C. x.
- Quater. T. ij. C. xj.
- Ter. T. ij. C. xij.

Quod multiplex variatio missionis spiritus sancti non sit immutabilis
. T. ij. C. xiij. Ibidem quod quibus spiritus sanctus fuit missus cum sex.
. septem. octo. novem. decem. ut undecim civitati(?) …

Spus scus fuit missus cu caritate ardete . T . ij . C . iij . a .
. f . T . ij . C . viij . a . b . Infra . c . T . ij . C . ix . d . z . C . xj . b .

Spus sanctus fuit ei missus
Cum gaudio . T . ij . C . iij . b .
Cum suauitate
Cum doctina . T . ij . C . iij . c .
Cum i[n]dergiuitate
Cum co[n]tinuatione . T . ij . C . iij . d .
Cum tumultu . T . ij . C . iij . c
Cum illuminatione . T . ij . C . iij . f .
Cum magna potencia seu fortitudine . T . ij . C . v . d .
Cum caritate violenta . T . ij . C . vi . c . T . ij . C . vij . c (C . viij . a)
Cum ~~caritate~~ caritate vulneranter . T . ij . C . v . c . T
Cu[m] scatente caritate . T . ij . C . vij . f .

Spus sanctus fuit ei missus
Cu[m] caritate fulgente . T . ij . C . ix . c .
Cu[m] i[n]fatigabili . T . ij . C . viij . c . f .
Cum magna scatente tanto repleta est gaudio q[uo]d n[on] valuit orare . T . ij . C . xj . f .
Cu[m] i[n]fatigabili . T . ij . C . x . c .

Spus scus est missus simul et semel cu[m] pluribus caritatibus videlicet cu[m] caritatibus i[n]fatigabili / iubilari / et dulcedine z i[n]timo- ne a[b]sorpta om[n]em creature ymaginem . T . ij . C . v . a . T . ij . C . vij . a .
Item cu[m] magnifice desideratiua et languente . T . ij . C . v . c
Ite[m] cu[m] scatente vulnerante et dulcedine . Ibidem . c .
Item cu[m] ardente magnifice desiderante z illuminatione . ibidem . c .
Item cu[m] vulnerante languente z energia . ibidem . f . z c . T . ij . C . v f .
Item cu[m] infatigabili exhilarante z leta . T . ij . C . vj . a .
Ite[m] cu[m] inebriante violenta liquefaciente impaciente z magna dulcedine . Ibidem . a . Item . Ibidem . b . cu[m] alte desideratiua violenta et languente . Item . Ibidem . b . Cum scatente exhilarante z dulcedine magna . Ibidem . f . Cum exhi- larante vulnerante scatente infatigabili et insaciabili .
Item cum vulnerante ardente sitiente desideratiua et fecit co[n]tinuu[m] magnu[m] i[n] anima . T . ij . C . vij . a . Item cu[m] languente desideratiua pia et energia . ibidem . f . z . T . ij . C . viij . f .
Item cu[m] scatente inebriante . dulci illuminatione bonor[um] multitudine z fecit continuu[m] in anima . T . ij . C . ix . a .

h corrig

Item . Cum infatigabili . insaciabili . sitiente . liquefaciente . ex-
hylarante . dilectione . et illustratione . l. ii. c. x. a.
Item . Cum fervore ardente . violenta . sitiente . inebriante /
et exhylarante . ibidem . b.
Item . cum caritatibus fervore ardente / alte desiderativa . lata .
spaciosa / et impaciente . l. ii. c. xii. a.
Nimiabilibus Spiritus sanctus modis magnificis ineffabilibus fuit missus ad sponsam dominam
Dorotheam . l. ii. c. xiii . Ibidem . Singularis caritates cum quibus
spiritus sanctus fuit missus post missionem in sponsa sua exercebat operaciones
Dominus dicit quod spiritus sanctus sicut fuerat missus quem ad
sponsam suam dominam Dorotheam misit . l. iii. c. xxvi. c.
Sponsa / Qualis et quanta anima debeat esse ut sit sponsa . l.
i. c. xxvi. d.
Quam sollicite oporteat spiritualem sponsam vivere . l. i .
c. xxvi. e. f.
Stare supra deum quid sit / et quo aliqui dicantur huiusmodi stare
bene et male . l. vi. c. viii.
Visitavit eam dominus multis modis in sacramento altaris . scilicet deifice
sensibiliter magnifice . fortiter locupletative . cum bona
revelacione multis bonis fructibus cum suis lectionibus et velocitate cur-
su . et quid quodlibet illorum sit exponitur . l. iii. c. iv.
¶ Vita eterna / quid per hoc intelligitur quod sancta nunquam fuit ita bene
ac si fuisset in vita eterna . l. i. c. xxvii. k. Qualiter vita eterna
sancta apta poterit esse . ipse vel mater aut sponsa dicatur fuisse in vita
eterna . l. ii. c. viii.
Qualiter dominus de vita eterna sancte venit cum omnipotencia . l. iii. c. xxvi. e. f.
Utilitas sagittatis quid sit . l. iii. c. vii. e.
¶ Voluntas propria est frangenda . l. vi. c. iii. d. e.
Uterus spirituali fetu corporaliter distenditur . l. i. c. iv. xvi. xviii.
similiter cor distenditur . c. l. c. xxiv. f.
Uterus sponse fiebat maximus et intumuit tamquam mulieris in
pregnante ex opere caritatis violente . l. i. c. iv. aliquando ex ope-
re caritatis inebriantis . l. i. c. xviii. aliquando ex opere caritatis langu-
entis . l. i. c. xvi. et aliquando ex opere caritatis sitientis . l. i.
c. xviii. Quando uterus sic fuit magnificatus ex caritate vio-
lenta vel liquefaciente tunc gravabat sponsa corporaliter sicut
mulier impregnata sensit pressuram / non sic autem quando huiusmodi
magnificacio facta fuit per caritatem sitientem . l. i. c. xxv. ibidem.

·c· Prehuiusmodi uteri magnitudinem fiebant sponse anima solius dei desiderativa nec potuit esse quietem donec fiebat domini denuo sponsam. Ibidem ·d· Domina fuit illius magnitudinis uteri auctor. Ibidem ·e· In tali magnitudine cor solebat saltare et fetus spiritualis se impetuose in utero movere. Ibidem ·f·

Uterus fiebat magnus aliquando subito aliquando successive. et ostenditur domine hoc fuit quod precedente tempore et crescente caritate uterus eius plus intumuit quam prius

Fetus spiritualis in talis uteri magnitudine ut frequenter portatur cum maiore gravamine quam carnalis ·T·i·c· xxv ·b· et ·c· xxvi ·d·

Eiusmodi domine spiritualis fit cum maiore gravamine corporis quam corporalis seu naturalis ·T·i·c·xxviii·c·

In spirituali domine gravamine nonem contingunt ·T·i·c·xxix·

Ibidem fetus solet se agiliter movere

Domina in adventu suo presentiam exultare aliquando sponse uteri magnificavit ·T·iii·c·xxvi·

Uterus spiritualis perdit ex amore ·T·i·c·x· Ibidem · domina vulnerat et vulnerabatur a sponsa.

Explicit tabula septilili · venerabilis domine · Dorothee vidue ·

·Tractatus· primus·

De xxxvi · caritatum gradibus et eorundem graduum formis ·

Caritas ignis divinus et sacris corporibus · Capitulum primum · septimus dicitur semper calorem habet si non fervorem aut ardorem · Admirabilius ergo sic calet in quo ostenditur quod omni creature domina sponse que pro omnibus et super omnia diligit / et nisi tanta esset dilectionis dei excellencia ut nichil plus nec eque deo diligeret caritas vera non esset. 1 · 1.
deo caritas ut sic dicatur impreciabilis et incomparabilis quia ut dicitur in Ecclesiastico · Amico fideli nulla est comparatio · et per psalmum dicitur omnia detrimentum feci ut Christum lucri facerem · et in canticis dicitur si dederit homo omnem substanciam suam domus sue quasi nichil eam despiciet Secundo Non enim sufficit caritati per annum aut diem duntaxat diligere · sed ad omne tempus suam vult dilectionem extendere · scilicet prosperitatis et adversitatis · quia per sapientem dicitur Ecclesiastici xv · Omni tempore diligit qui amicus est · et ob hoc quia in longum se extendit longeva nominatur Tercio Omnia

Marginal notes (right margin):
1. Impreciabilis
2. Longeva
3. Lata

caritatis in calore suo non solum in longum et omni tempore vult diligere
sed etiam suam dilectionem vult ad omnem proximum extendere tam inimi-
cum quam amicum · ideo lata vel dilatativa nominatur · de qua dici-
·4· Spaciosa tam ampla vel bene ordinata
tur ps. latum mandatum tuum nimis · Quarto · Quia caritas non
contentativa omnem proximum cum deo omni tempore diligere non con-
tentatur sed omne diligibile etiam ordinate vult amare · Ut dicere
possit illud canticorum ordinavit in me caritatem · Quatuor autem
sunt secundum Augustinum diligibilia · libro primo de doctrina christiana
Unum est quod est supra nos · scilicet deus qui super omnia est dili-
gendus · Aliud est quod nos sumus · Tertium est quod circa nos
est · scilicet proximus qui iuxta nos est diligendus · Quartum est in-
fra nos · scilicet nostrum corpus quod minus quam nos aut proximus
est diligendum · Caritas ergo diligens ordinate omnia di-
ligibilia in quocumque statu vel tempore dicitur ampla vel amplia-
tiva vel bene ordinata · Quia non solum id quod est diligere
sed etiam id quod non dum existit diligere ordinate cum fu-
·5· non limitata
erit · Quinto · caritas in diligendo sic excellit quod actum suum · scilicet
dilectionem ad omnem hominem preteritum et futurum et non solum ad
presentem extendere desiderat et ad nullum tempus quantumcumque
longum ymaginarie consideratum se terminet seu finem
sue dilectionis sibi deputat sed perpetue diligere optat / Ideo
·6· lata et spaciosa
non limitata dicitur et appellatur · Sexto · Hanc dilectionem quam
caritas ad omnem hominem gerit · non solum habet in actu vel
affectu sed etiam eam ostendit in effectu secundum doctrinam Johannis
apostoli dicentis · Filioli non diligamus verbo neque lingwa sed
opere et veritate · Studet ergo quantum in se est omnibus prodesse
quos scit interius aut exterius indigere · Quia secundum apostolum
· i · cor · xiii · caritas non querit que sua sunt · paciens est
benigna est · Ideo longe et late in spiritu homines circum-
spiciens miseriam eius studet subvenire et si non valet in ex-
teriore opere saltem subveniat precibus flendo et fideliter oran-
do · et secundum hoc opus caritas dicitur lata simul et spaciosa
·7· Contentativa seu susceptativa
aut forte melius per ampliativa ambulativa · Septimo ·
Quia caritas sive magna sive parva sit non ociosa sed opero-
sa existit / actus dilectionis pro loco et tempore exercens
et susceptans cogitat illud apostoli · ii · thess · iii · Qui non labo-
rat non manducet · Hec caritas dicitur susceptativa seu conti-
nua · iuxta illud · i · pe · iiii · ante omnia mutuam in vobismet-

ipso caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem
peccatorum. Octavo ex premissis actibus frequentatis caritas radicatur 8. profunde radicata
tanto profundius, quanto plus frequentat suos actus, et
sic fit profunde radicata. Iuxta illud apostoli ad ephesios 3 in ca-
ritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus
sanctis que sit longitudo, latitudo, sublimitas et profundum.
hoc tractans beatus Bernhardus libro v. ad eugenium papam
dicit. Si perseverantem et constanter diligis longitudinem
habes, diffunde amorem tuum usque ad inimicos, tu latitudinem
tenes, esto etiam timoratus in omni sollicitudine, tu sublime
profundumque apprehendisti simplex caritatis. Nam qui ex amore
timet quod ne a dilectione cadat quando in sublime erigitur
aut in profundum deicitur, sibi de periculo timet sanctitatemque
ut medullitus radices perseverent. Nono efficitur fortis 9. fortis
et divina postquam fuit radicata sicut canticorum viii. dicit fortis
est ut mors dilectio tua. Dura ut infernus emulatio. Mors
vitam animalem extinguit, caritas vero vitam bestialem et
omnem carnis et mundi concupiscentiam occidit. Mors nulli par-
citur aut se odientes ut mortem sibi inferentes dimi-
ttit et diligit. Infernus usque ad ultimum quadrantem
de peccatis exigit ultionem. Caritas vero alias deficienti ignoscere
suum possessorem ad primum decorem iterum ipsumque impunitate dein-
ceps custodit. fortis ut mors in aggrediendo et agendo,
sed fortior in continuando, fortissima vero in perseverando et
mala perferendo. transit enim per bonam et malam famam,
sustinet inopiam, egritudinem, inimicitiam et mortem que omnium
terribilium est quoddam terribilissimum. Decimo. sic radicata 10. Stabilis
caritate et roborata magnificatur tanta firmitate quod nulla
possit adversitate deici, aut dilectionis opere removeri
loco et tempore. tam circa inimicum quam circa amicum, quibus non
solum impunitatem veniam et in futuro gloriam optat, sed etiam in
presenti corporaliter succurrit pro posse et instruit, et dicitur caritas
stabilis et firma ac bene roborata, non reddens malum
pro malo, sed econtrario bonum pro malo, et benedictionem pro maledicto
immobiliter stans suffert omnia et virtuose agit et patitur
universa. Nimirum quia caritas edificata est supra firmam
petram. et ideo est stabilis. Scriptum est enim 1. cor. 13. Ca-
ritas omnia suffert omnia credit omnia sustinet. Undecimo 11. fit ardens

Caritate et in inimicos bene faciens congregat carbones super
caput eius. Anima vero ipse posset talia caritate agere in
esse fervens caritatis igne / totiens ergo opera sua erga
eum multiplicat. quo ignis divine caritatis ipsum de frigore
in ardorem ducit / cuius fervencius incendit et tunc dicitur caritas
fervencius ardens. de qua in cantico Luc. 24. Nonne cor nostrum
·12· Bulliens ardens erat in nobis. Duodecimo. Hic ardor totiens et tam
diu continuatur quod ab homine vehementer ignito et inflammato
non solum sudorem educit. sed etiam de incendio fumum et va-
porem quasi de olla bulliente emittit / et tunc caritas
dicitur bulliens. Unde in Job. capitulo 41. De naribus eius fumus pro-
cedit sicut olle succense atque fervientis. Si aliquem placeat
hanc caritatem bullientem precedentem ponere / posset hoc facere
hic vel alia ponere. Nam prius est fervens quod fit in caritate
bulliente quam ardere quod fit in caritate ardente. Huius pro
exemplum accipi / quia ligna tunc primum sunt apta ardendo luci-
dam emittere flammam quando prius in eis igne fervore humiditas
est extracta et viriditas est consumpta. Sic anima perfervientes
lacrimas caritate bulliente gratias a corde pro peccatis purgatum /
et perfervorem caritatis sublimiorem concipit excitatam. Tercio
·13· magnifice desiderans decimo. Ex magno ardore et vehementi inflammatione cari-
tatis divine exurgit desiderium fervencius intensum ad deum
quod omne aliud desiderium expellit quod sibi non deservit /
et sic caritas non transit in statum altiorem. et incipit no-
men magnifice et fervencius desiderans. Sicut Daniel vir desi-
deriorum dicitur quia magnum et fervidum ut populus captivitate
·14· Alte deside- liberaretur habuit desiderium. Quartodecimo. Huiusmodi fervidum
rans desiderium si fuerit continuatum inflammabitur et ascendet in altum
non quiescens donec attingat altissimum desideratum. Ideo in de-
siderio anime dicit cum Job. Quis det ut desiderium meum audi-
at omnipotens / tunc dicitur caritas alte desiderans secundum spon-
·15· violenta sam. sed melius alte ascendens. Quintodecimo. Anima sic sursum
per desiderium tracta et elevata est violentata non enim a principio
sue nature intrinseco sic ascendit et celum seu celestia ca-
pit / Caritas ergo desuper infusa hoc agens dicitur violenta
quia qui habent violenti dici possunt. de quibus in Matheo. xi.
·16· dicitur. Regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud /
vulnerans Sextodecimo. Dum ergo desiderio summi dilectoris anima sic

patitur et vincatur rapitur et trahitur quod suo desiderio resistere
non valet quam vulneratur caritate que iaculo suo ignito penetra-
retur transfigebat et medullitus penetrat in tantum quod desiderium
suum estum cohibere non valeat quin per aliqua signa ut puta
per profundos gemitus et alta suspiria manifestet se vulnera- ·17·
tam quasi dicat vulnerata caritate ego sum. Decimo septimo Inquietans
mens sic vulnerata dilectum querit per vicos et plateas sic dicens
Num quem diligit anima mea vidistis et quia pro voto ipsum
non invenit et suo desiderio resistere non sufficiat ideo non quiescat
sed vias dilectionis quietis impaciens multiplicat vices inqui-
sicionis respiciens omnes vias per quas sperat se posse invenire
quem diligit. et quia caritas eam ut querat impellit ideo
secundum illum actum et respectum hoc nomen inquietans acce-
pit. Augustinus libro x. confessionum dicit Inquietum est ·18·
domine cor meum donec quiescat in te. Decimo octavo diligens Impaciens
ex amore quiescens et dilecti ex amore oblivisci non valens
dum actiones et vices inquisicionis multiplicaverit et eum
quem diligit anima eius non invenerit quidquid sibi accidit
intollerabile aut inutile dicit quod suo desiderio deservire non
cernit sicut quandam tediose expectacionis prorumpit
impacienciam non tamen vituperabilem sed laudabilem quasi
cogitaret illud Job vi. que est fortitudo mea ut sustineam
aut quis finis meus ut paciens agam quasi dicere per deo
meo obtinendo impaciens non immerito fio. Sic igitur tantus ·19·
impacienciam habet suam. Decimo nono Impaciencia hec ex desi-
derio invalescente homo inconsolabiliter plorat et gemit Insaniens
consilium non recipit racionem non acquiescat et nullam consolacionem
admittit immo quidquid pro consolacione ei exhibetur abhorret
est despicabile aut minus gratum sicut tristicia respuit ac
quietem. nec vitam curat custodire. oblivioni propriam stulte
agit et insanire. hec est enim stulticia mundi et efficitur homo
de illorum numero de quibus dicent filii huius seculi in die
novissimo. hii sunt quos in derisum habuimus vitam eorum
reputabamus insaniam et finem sine honore ecce quomodo
inter filios dei computati sunt etc. In libro sapiencie. Sic ergo ·20·
caritas insanientes nominat. Vicesimo consequenter quia nostro Dulcis
perseveranter querit importune pulsat et petit dominus
dum eum multis laboribus quesitus se invenire permittat ac pati

se gustari quam suavis sit/ tunc spiritus super mel dulcis animam
intrat sedentem in tenebris et in umbra mortis/ visitat.
letificat et delectat/ unde ipsa proclamat illud eccli xxiij.
Nichil dulcius quam respicere in mandata domini etc. psalmus. Quam
magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timen
tibus te. ex talibus dulcedinum missionibus/ adeo dilectionibus
caritas dulcis nominatur/ unde a sapiente quodam dicitur Eccli
xl. Vinum et musica letificant cor et super utraque suavius
21 Avida dilectio sapientie. Vicesimo primo Dominus suavis et mitis
principio suam exhibens delectabilem cum tenera pietate mox e
labitur quia non venit ad manendum sed affectum irritandum
ut queratur ardentius et avidius/ Sumus itaque dominum sicut que
situs cum lacrimis et laboribus non statim invenitur [illegible] sed eius
inveniendo differtur ut in maiori gaudio inveniatur melius
custodiatur et strictius teneatur. Esuriens ergo anima ista ex
citata et affectu irritata ex gustu dulcedinis divine querit
anima magis assidue. et cum maiori aviditate dominum quam homo
valde avarus preciosum [illegible] effodere thezaurum unde cari
22 Insaciabilis tas dicitur avara. Vicesimo secundo Venit sponsus dominus cum vigiliis et
obsecrationibus cum ymbre lacrimarum et ardius laboribus dominum
cum fervienti desiderio anime quesitus/ se patitur itum apprehen
di et gustari sed adhuc non dum retineri/ Quia cito avolat
suam subtrahens presenciam in anima maiorem quam prius famula
tur post se esuriem. hoc tociens vicissim assiduat et anime
multiplicatus esuriem ac desiderium excitat. quousque esuries tan
ta fiat quod saciari non valeat. Unde dilectum querit incessanter
ut ipsum habeat sicut desiderium saciantem. sed quamvis quodque eo
nata fine saciatatem hic finaliter non obtinebit. nec esuries
sedatur sed irritatur/ ideo caritas insaciabilis nuncupatur.
23 Languens Vicesimo tercio Quia tam avido amoris desiderio satisfieri non
potest plene eo quod sit insaciabile. quandoque eum cessat ad se
sumus remedium seu saciletatis hoc desiderium in esuriente angu
mentum. Ideo amans fit amens sic corpore deficit et corde tha
besatur ei sunt xpus est et mori lucrum. cupit dissolvi et
esse cum xpo. unde dicitur illud. Canticorum v. filie ierusalem nunciate di
lecto quia amore langueo. sic caritas languens appellatur
cum caritas amens seu deficiens saciatur. Vicesimo quarto
24 Inebrians Caritas sic desiderium adducens corporis vires infirmat/ sed vires

anime corroborant / que dilectum continuo invitat dicens / Revertere re-
verte dilecte mi similis es hynulo capreeque cervorum super montes
bethel. Qui licet fervens desideratus solet venire et non permittere
animam desiderio suo frustrari / et tanto uberius eam interna
iocunditate reficit / quanto perfectius caritas eius in anima omnem
alium affectum exclusit sensualitatemque spiritui subiungit. Et non so-
lum carnis delicias sed et consolationes quodammodo necessarias
penales et aliquas abhominabiles facit. Sub hoc statu dominus
dilectus animam esurientem et sitientem visitans bonis suis sa-
ciat et sua suavitate spiritum inebriat ad quandam ebrietatem spiritus
animam sibi carissimam invitat in canticis dicens. Bibite ami-
ci et inebriamini karissimi. Et dominus per prophetam sermonem dicit. Inebri-
abo animas sacerdotum pinguedine. Exsurgit spiritus ebrietate caritas
dicitur inebrians. Vicesimo quinto. Anima inebriata efficitur fortis ·24· Locupletans
et audax fiducialis constans ut mente excedat spiritu celum seu ditans
penetret et inde bona afferat per que suam copiam relevet
hinc continue excedit et egreditur tamdiu donec quam ebria
efficitur quod ex ebrietate non solum se non reputet transitorium
indigere sed penale est sibi habere / et fugiens solacium /
tormentum et obprobria ac paupertatem querit pro amore
illius quem diligit / talibus et consimilibus spiritualibus divicijs
dominus promisit se locupletaturum diligentes se. Unde in libro
Proverbiorum 8. In viis iusticie ambulo et in medio semitarum
iudicij ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam /
hinc caritas locupletans seu ditans dicitur. Vicesimo sexto. ·26· Exhilarans
Anima ex caritate ditata dote bona sive magna spiritus bona
exhilaratur / in conscientia sentiens se in tantum deum amare quod
libenter vult. Ipse enim despectum omne dampnum et quodcumque
supplicium sustinere habet fiduciam quod secure posset levare
ad deum faciem suam et sperare se amplius non deficere.
Ex hoc quoque magnum concipit gaudium. Unde in proverbiis est
scriptum / Secura mens quasi iuge convivium sit. Quia caritas
eam exhilarat faciem eius oleo unctionis gracie divine
qua inungitur. Ideo caritas exhilarans appellatur. Vicesimo ·27·
septimo. Spiritualibus delicijs repletur anima sepe exprimi nescit Scatens vel
bonis in tantum quod dulcedo in anima superhabundans sensi- scaturiens
tur et effluit interior quod ex hoc sepius dilatatur et aperitur /

sunt autem tot scaturigines quot ipsum non solum cor sed totum corpus
repletum dulcedine et hoc totum exterioritate oritur / Ideo sca-
·28· Superaffluens tens vel scaturiens nominatur. Vicesimo octavo hec cari-
tas scatens crescens fit superaffluens que non solum in se
habundat sic spiritualibus deliciis et diviciis que sunt tam
delectabiles odorifere et in tantum saciative ac superhabundantes
quod caritatis dulcedo non solum in totum corpus effluens se diffun-
dit sed etiam ad alios proximos ad quos actus dilectionis sue
cum magna suavitate se extendit quos etiam valde fer-
tis diligit / Hec caritas ut patebit multos de precedentibus
et sequentibus gradibus includit / habet enim in se suavem bonam
·29· Sapiens referentem et congratulativam et superaffluentem. Vicesimo nono
homo ex caritate superaffluente incaucius affluens posset de-
venire ex spiritus ebrietate aut aviditate nimis ieiunando vi-
gilando aut alia quecunque ardua super vires aggrediendo /
si non regularet se sapienter et discrete / Ideo necessarium est
quod adiungatur precedentibus caritas sapiens tamquam nomine [illegible]
hec est discretio que est custos moderatrix virtutum / que secundum
Richardum in libro de maiore contemplacione vix vel sero
oritur. Desine dicit apostolus .1. Cor. iii. Siquis vult sapiens esse
stultus fiat ut sit sapiens / et hanc deus prestat humilibus
in Ps. Sapientiam prestans parvulis. Hec secundum sapientem Salo-
monem sapientia melior est quam vires vincit maliciam
·30· Insuperabilis et ea nichil est locupletius que operatur omnia. Tricesimo
Ideo ex discretionis moderamine caritas proficit in stabilitatem
insuperabilem et bene insuperabilis nominatur / quia nulla
carnis mundi aut malignorum caliditate errore vel persuasione
seducitur nec aliqua mundi delectatione nec carnali affectione
neque qualibet hostili impugnatione superatur / Animus quia
spiritu dei agitur et sapientia infallibili regitur / etiam quia mundum
vicit / amorem parentum prolis et uxoris transcendit / et
propriam vitam in odium convertit. Sciens auctoritate domini. Qui odit
animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam /
·31· Infatigabilis· Tricesimo primo Cum caritas sit effecta insuperabilis fit con-
sequenter infatigabilis / Quia nec dampna rerum. dolores
infirmitatum. amores amicorum non curat. quia caritas pa-
ciens est et benigna secundum apostolum Ideo est / quia dulcor caritatis
ipsum sic confortat ut ad omnem iniuriam hylarescat / ardorque caritatis

ipm in desiderium sursum elevans ad bona instigat dicens omnia
possum in eo qui me confortat. Tricesimo secundo consequenter Inseparabilis
caritas coniungit animam deo ita fortiter et intime quod facilius esset
eam a proprio corpore quam a deo sibi dilecto separari cum quo unus
efficitur spiritus. Ideo cum apostolo dicit ad Ro. viii°. Quis nos
separabit a caritate Christi tribulacio an angustia an fames
an nuditas etc. In multis enim aliis subdit. Certus sum quia
neque mors neque vita etc. poterit nos separare a caritate dei ·33·
que est in Christo Ihesu domino nostro. Tricesimo tercio Si caritas facta Inamissi-
est inseparabilis a diligente erit eciam inamissibilis ex bilis
amoris fortitudine. Novit enim omnia sustinere. Scit esurire
et sitire, penuriam pati et superhabundare. Potest ergo
dicere cum sponsa illud Canticorum Inveni quem diligit anima 34
mea, tenui nec dimittam donec introducam in domum matris
mee et in cubiculum genitricis etc. Tricesimo quarto In pri- Inmortalis
oribus consequenter gradibus homo excellenter est mundo cri-
mini et viciis mortificatus, sed quasi nunc resurgit ex mor-
tuis. Iam mors scilicet Christus illi ultra non dominabitur quod enim vivit
vivit deo. Quomodo enim posset mori qui a deo cuius vita cum
inseparabiliter est coniunctus non valet separari. Efficitur ergo cari- ·35·
tas in hoc gradu quodam modo inmortalis. Tricesimo quinto Excellentissima
consequenter caritas per multos gradus ascendit et excellentem magna
magnitudinem acquisivit per quam homo redditur impassibilis
et inmortalis. Etiam iniurias non sentit. Omnibus caritatiue li-
benter se impendit, omnibus inimicis et amicis omnia fuit cum
apostolo ut omnes lucrifaciat. In sua dilectione ex ardoris mag-
nitudine quodammodo nescit modum servare sicut homo audet
se pro fratribus mori ponere et quodammodo deo opponere ut apostolus
Ro. ix. Optabam enim ipse pro fratribus anathema esse. Et moyses
qui petivit populo noxam dimitti aut se de libro vite deleri
et quia facit hominem ultra hominem presumere potest non incongrue ·36·
caritas excellenter magna appellari. Tricesimo sexto Cordis
et ultimo caritas divina efficitur cordis effractiua. Et hec est effractiua
ab effectu sic nominata. Caritas siquidem consequenter in tantum sui vi-
goris incrementum suscepit quod iam vires corporis excedit tam
intensum acquisivit ardorem per quem tandem humorem con-
sumet radicalem. Cor et eius vires intantum tendet et exten-
det quod ipsum corrumpet et confringet nature scintillam extinguet

et gratie ignem vehementer accendet vitam tue gratie tam magnam
addicet que vitam nature extinguet et ad vitam glorie anime
perducet Quam nobis concedet ihesus dei filius qui viuit et
regnat. Amen. Hic aliquorum sanctorum dictorum ratio assignatur et
9 Hic est diligenter quedam caritati omnia recitantur capitulum ij
ad intelligendum quare caritas dicatur immortalis inseparabilis
inseparabilis inamissibilis etc. Non enim dicitur inseparabilis aut
inamissibilis hac ratione quia non est amissibilis a viatore qui
habet liberum arbitrium vertibile hoc namque non est sentiendum
quia liberum arbitrium quod est iterum per caritatem propter vertibilitatem
suam potest inclinari ad cupiditatem et se adeo auertere hoc facto caritas
amittitur et desinit esse Caritas enim non potest subsistere nisi deo
gratiam gratum facientem influente et libero arbitrio gratiam sus-
cipiente quando autem homo per liberum arbitrium se adeo auertit tunc
gratiam dei non suscipit propterea caritas suum esse habere et ideo
1 habescit. Dicitur autem caritas inseparabilis etc vel inamissi-
bilis propter eius in subiecto radicationem fortitudinem et perfectionem
nam licet caritas incipiens et prouecta possit separari separari
et amitti caritas tamen perfecta inseparabilis inamissibilis
et cetera est dicta quia non est secundum aliquos perfecta sine fi-
nali perseuerancia de tali caritate dicit apostolus ro. 8. Certus
2 sum quia nemo potest etc vel caritas perfecta dicitur immortalis in-
separabilis etc quia licet sit separabilis etc numquam tamen se-
parabitur nec amittetur quia secundum apostolum caritas non excidet
habet enim fundamentum immobile scilicet christum et adiutorium
immutabile scilicet spiritum sanctum. sed nullus firmitatem fundamenti
3 infirmare potest nec similiter deum adiutorem separare Et si alicui
hoc non placuerit dicitur quod ideo sit caritas inseparabilis vel inse-
parabilis etc quia valde difficulter separatur et cetera sicut
peccatum in spiritum sanctum irremissibile dicitur quia valde difficulter
4 remittitur hoc est vix quando dimittitur impunitum vel quia inclinat
mentem hominis ad eliciendum tales actus ut illa caritas di-
catur inseparabilis que inclinat mentem ad eliciendum tales
actus ut numquam velit separari quantacumque tribulacionis inamis-
sibilis que inclinat ad timendum de perdicione eius et ad
custodiendum se ab omnibus per que caritas amittatur et cum
dubium quando dicuntur omnes equalem in omnibus caritatem ha-
bentem vnius inclinacione diuina vel gratia potest mediante sua

caritate ad istos actus se conferre et alius ad alios. Et sicut in conci-
cives si tales habitus licet in natura similes vel equales sorciantur
diversa nomina secundum diversitatem actuum ab ipsis procedencium
sicut artifex et si multas artes sciat ab illa tamen communiter
nominatur quam exercet. Porro caritates quo ad singulas vel nomina
[illegible] si alicui non placuerit meliorem vocabulum et alium
ordinem assignare poterit. Hec autem hec scripta pro materia
ad meliorandum illa que ex caritate perfecta sume sponse sunt
revelata et hoc ex dilectione faciat sincera. Nec parvipen-
dat lector convenienciam caritatum virtualem neque estimet ee
in vilem nominum predictorum multiplicacionem cum illa ei sint ab
eterna sapiencia revelata et quasi omnia a suis doctoribus expressa
quorum eciam diversam videat perspicuitatem et adhuc plura
sciunt quam exprimere valuit. Unde missa addito suo .C. dixit pl-
ura caritatum nomina tibi iam iam ante expressa sunt ad-
huc innumera alia caritatum nomina que sacra nondum exprimunt scri-
ptura/ que eciam nescio dicere nisi dominus instruxerit me.
Scio tamen plures quam expressi caritates variasque consola-
ciones ac caritatum pocula quas et que sunt eius domino
communicat et propinat. ¶ Et sub[illegible] est eciam sciendum quod
quelibet dictarum caritatum habet speciale poculum singularem saporem
et specialem efficit ebrietatem. Nec aliqua nominatarum caritatum
propinat/ totaliter tale poculum quale alterum propinatur.
Nempe quociens dominus spiritum sanctum suum cum aliquot caritatibus
vel puta duabus tribus quatuor aut pluribus caritatibus
homini mittit tot pocula ille homo bibit et sapit. Hoc
tamen non semper cognitive sentit. ¶ Hec vero ego in-
frequenter sensi. Et dominus eciam docuit quando cum una aut
pluribus caritatibus ei spiritum sanctum misit. Et quando de una ca-
ritate in aliam transivit et quando plures simul suas exercebat
operaciones vel quando una earum quievit altera vero ege-
[illegible] de spiritus sancti missione evidencius apparebit. ¶ P-
mordia caritatis sponse dixit dominus hec sunt. ¶ Primum 1
tu ex desiderio aspirasti me multociens unde mora expecte-
tandi usque mane ad videndum me in sacramento eukaristie
erat tibi valde amara et tediosa. ¶ Secundum delectabiliter 2
audisti verbum dei et de me loqui. ¶ Tercium cum intenso 3
desiderio libenter suscepisti me in sacramento eukaristie.

x. ¶ Quantum precia magnifice considerasti etiam tu scis qualiter tibi
in hiis erat / et hec alius homo me diligens habere eciam
debet. ¶ Preterea dominus inquit. Si aliquem diligis et ille te re-
diligit hic dilectionis actus tibi spiritualem graciam acquirit
et ad e. Sic homo qui cordialiter deum diligit ille plus
est diligendus quam omnes homines deum non diligentes
Porro bonum opus factum ex amore longe plus placet
michi deo quam idem actum ex timore. Ideo si homo ex
timore principaliter misereri anime sue / hunc scito te nunquam
posse minus misereri anime tue. Unde quid tibi non aliud
tribuo ad agitudinem tue debes me diligere et forciter flendo
misereri anime tue cum non potes minimo misericordior esse /
¶ Cum quamquam ad alios debes eciam ~~expell~~ existere misericors
illius bonum quale eis largiri impeciendo / quod tibi tribuo
hoc enim est meum non tuum. Quippe si multa habes bona
corporalia tuis laboribus iuste acquisita in tanta copia quod
posses aliis impertiri tue non oportet te pauperibus sed pro so-
lummodo lacrimari / me vero ordinaui quod non habes bona
corporalia ut pro aliis eciam sis sollicita / nec debes aliquando
retrahi flere pauperibus si eos fortasse indignos perspexeris /
aut orare aut fletibus tuis se indignificare cognoueris
Nam si se fecerint indignos laborem tamen non erit infructuosus
quia redibit ad te talis ¶ Hec domino dicente Ista vidit
patrem lacrimarum illo die proquibus deum effusam ad se mira
amicabilitate redire quasi amicus in tentum ad animam
pastulum et amplexum. Et addit dominus quicunque tibi
caritate aliquid fecit. Hoc frustra non erit aliquis
eum remuneracionis pro illo abstinebit / quia non tibi sed
michi hoc fecit precari debes flendo fideliter orare ¶ Am-
plius qui vere et magnifice alium diligit illum non cre-
det pro illo facere opus quantumcumque grauius. Et hoc est
signum dilectionis vere quod homo pro homine laborans ex
amore ex amore sudat stringit / flet fortiter. omnes venas
suas tendit viriliter et petit me fideliter pro eo. Cum post
hoc multa pro eo egerit quem diligit adhuc molestari et
tunc debebit quod minimis modicum egit vnumquod sollicite
habebit tunc. quod talia pro illo faciendo bona. eidem ma-
li irrogent hec estimacio ex amore oritur magno ¶ Hec

sponsa audiens cognomen vere hanc estimacionem se
frequenter habuisse circa aliquos quos in xpo sincerius
diligebat et pro quibus sic prius frequenter laborabat ¶
Postremo tria sunt consideranda que omni caritati sunt
communia ¶ Primum cuiuslibet generis amoris pondus sive 1.
inclinacionis ad spiritualia ac celestia et penale cuiuslibet
inclinacionis pondere qua homo inclinatur ad diligendum
temporalia · de necessitate enim salutis est quod amor dei preferatur
cuilibet alteri diligibili ac dileccionem ¶ Secundum deum di- 2.
ligens vere diligit eum propter se · ideo nichil exigitur
ab eo tamquam mercedem · quia si tali aliquo indiguerit deus
addiciet promisit dicens · primum querite regnum dei et iusticiam
eius et hec omnia adicientur vobis ¶ Tercium genus 3.
amoris est proprium ex interna dileccione transitoria in qualitate
insipiditate vite · ideo inter amorose inclinatur est cum tempora-
libus se occupare aut in eis delectari et se adeo aliter
vellet enim integre deo adherendo eius perfrui suavi-
tate · Et licet sit sibi penale cum transitoriis occupari
fert tamen pacienter absolucionem a temporalibus expectare
non seu penaliter impaciencia prius accidit in hac vita ¶ Con-
sequenter est dicendum copiosius de aliquibus caritatis gra-
dibus et primo de caritate inappreciabili · Capitulum decimum · de 3.
caritate inappreciabili

In primo itaque gradu caritas inappreciabi-
bilis seu incomparabilis sic incognite collocatur · Quia vere
dileccionis dei in finitis gradibus sine quo nullus salvatur
est ut nichil supra deum vel contra aut equaliter deo
diligatur saltem appreciative · et hoc est inappreciabiliter deum
diligere · Matthei x · Qui amat patrem aut matrem plus quam
me non est me dignus · hoc enim non potest intelligi gradu-
acione vel qualitercumque dileccione · quia dileccione concupiscencie
multi parentum intensius afficiuntur ad parentes quam ad deum
non solum in sua amore dileccionis · sed eciam per amorem
dileccionis qui sunt tali capaces · alias oporteret eos deus
dicere quod ipsi essent pro hoc extra caritatem et dampnandi
eo quod parentes suos plus diligunt intensive · dileccione ut
dixi concupiscencie quam deum ¶ Dixi autem hunc gradum carita-
tis quo deus appreciative inappreciabiliter et incomparabiliter diligi-
tur esse gradum caritatis infimum et de necessitate salutis / quia

sine illo nullus salvatur. ceterum infans vinus dici qui sine ad
minus necessario debet habere in habitu caritatis si non in actu
que parvulis infunditur in baptismo / et deficit necessitate
dilectionis dei. I. Joh. iii. Qui non diligit manet in morte /
¶ porro homo habens caritatem inspiciabilem tenetur conari pro
loco et tempore ut possit in caritate proficere et de gradu in gra-
dum ascendere iuxta illud domini preceptum Mt. xxii. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo. ex tota anima. ex tota mente
tua et ex omnibus viribus tuis ¶ possumus siquidem hanc
1 caritatem secundum tres gradus distinguere ¶ primus qui ho-
alia adeo diligit propter aliquas utilitates. quibus tamen
deum in dilectione preponit hoc modo licet velit si posset
simul ambo habere. s. deum et rem aliam. Attamen
si deberet unum dimittere adhereret deo et dimitteret rem aliam quan-
tumcumque preciosam aut dilectam Sicut dicitur Sap. vii. preposui illam
s. sapientiam increatam regnis et sedibus et divicias ni-
chil esse duxi in comparatione illius / non dicit simpliciter nichil
sed in comparatione et subditur ibi / nec comparavi illi lapidem
2 preciosum super salutem et speciem dilexi illam ¶ Secundus
gradus huius caritatis inspiciabilis est quando quis nullam
rem diligit nisi propter deum et ideo vult quod ad eas nichil
afficiatur propter eas / sed solum ex obediencia dei percipiens eis
vel ex hoc quod iuvant vel dirigunt ad deum / et nisi hoc
esset nichil eas curaret. neque desideraret et huius probacio
ex hoc apparet quia omnia non necessaria propter deum relinquit
Tales erant apostoli qui dixerunt Mt. xix. Ecce nos reliqui-
mus omnia et secuti sumus te / quibus responsum est per dominum
Omnis qui reliquerit domum aut agrum aut fratres etc. cen-
3 tuplum accipiet ¶ Tercius gradus est quando quis habet tedium
et penam quando se debet cum exterioribus rebus occupari vel eis
uti cibo. potu. vestitu calefactione etc. et est sibi magis
in gaudium ab eis abstrahi et eorum penitus oblivisci /
sicut fecit apostolus qui dicit ad Phil. iii. Omnia arbitratus
sum ut stercora. Qui non solum res exteriores non desidera-
nt sed horrent et fugiunt ¶ Est tamen sciendum quod primus
huius caritatis gradus ad salutem est simpliciter necessarius / ita
quod sine illo non sit salus. Alii autem duo gradus videlicet secundus
et tercius de perfectione sunt caritatis non simpliciter de necessitate salutis

Hos tamen tres gradus hec dei amabilis amatrix in magna
perfectione habuit evidenter. ¶ Nam sicut ex libro vite eius 1.
apparet nunquam de temporalibus rebus sollicita fuit, sed dominus eam a sol-
licitudine transitoriorum preservavit sibi bona possint meliora
Summum autem incomparabiliter plus dilexit quam res creatas ¶ Secundo 2.
quando adhuc in inicio languide desiccabat ymo realiter
aliquociens languebat ut rebus transitoriis tricieret et nimia
pauper et contempta esset ¶ Tercio ad tantum gradum transitorias 3.
res huius et carnis consolaciones recipere sibi erat penale.
vestes quoque preciosas et pepla subtilia et in extremita-
tibus reticulata. Ac pallia plicata habere sibi erat abhomina-
bile et penale ·De forti caritate· Capitulum ·iiij· ·2·

Valde fortis eius caritas fuit pro quanto aggressa est ter-
ribilia et ardua et pacienter pertulit horribilia et
amara. Non tibi videtur tam terribile quam horribile se
ipsam frequenter vulnerare aliasque crucifigiciones et exercicia
agere, de quibus supra in libro vite eius varia genera sunt scripta
horribilia supplicia. Hec aggredi et paciens perferri nullo
preter caritatem inducente utique cum magna caritatis procedit for-
titudine. Fortis ergo satis est eius caritas in agendo vigilias ie-
iunia oraciones et talia virtutum opera. Forcior vero in aggrediendo
libenter ex amore exercicia et vulnera que non solum pacienti sed etiam
cogitanti terrorem et quendam horribilacionem inducunt. Sed for-
tissima fuit non solum pacienter et libenter, sed etiam gaudenter
paciendo non solum ista que ipsa sibi intulit, sed etiam singula
alia que adversitate ab homine aut a deo sibi fuerunt illata per-
severanter per multorum annorum curriculum cum gaudio pertulit
quamque acerrima ac preterea vulnera cottidie usque ad finem
vite sue afflicta fuit amare. Signum autem est et maioris
signum fortitudinis mala et amara gaudenter tollerare quam
ardua et difficilia agere. Unde glosa super illo Johannis ·xx·
et ducet te quo tu non vis. Supple secundum sensualitatem dicit
Quantacumque sit violencia vincit eam vis amoris. Probacio
enim dilectionis exhibicio est operis, sed validior est probacio susti-
nencia tribulacionis ¶ Rursus ad caritatis eius fortitudinem
declarandam facit quod pluralitatem vicissitudinem se promisit in dei ser-
vicio impedire. Que mundi gloriam et consolacionem fugiens
paupertatem et contemptum dilexit, iniciciam, certitudinem et

mortem non timuit / Erat ergo fortis ut mors dilectio eius que
omnem carnis et mundi concupiscentiam occidit / et mortem non timens /
sed ut veniret ipsam cum desiderio invitavit / permultos siquidem
annos sibi vita presens erat in tedio / sed cum omni paciencia. et
mors in desiderio quia ex amoris fortitudine cum apostolo concupivit
dissolvi et esse cum christo. Fuit eciam dura ut infernus eius
emulacio / quia sicut infernus quos semel cepit amodo non
dimittit ultionem que de singulis peccatis usque ad ultimum qua-
drantem expetit / Sic ipsa ex zelo iusticie permunitissime
culpas suas graviter arguit / Dominum quem semel diligere ce-
pit ab emulacione sua nunquam dimisit. nec dimittet / quia
caritas secundum apostolum .j. cor. xiij. nunquam excidet. De caritate

Caritatis igne licet fervente ardente. Capitulum quintum

dei amatrix semper caluit fortiter fervida extitit
et multocies tota ignita per incendio arsit cum ardor sit in-
tensus fervor / sicut fervor intensus calor a fervente
ardore caritas fervens ardens nomen accepit / Ex cuius
ardore quidem nimis fuit afflicta quasi ignis est in grossa
materia qui plus adurit et affligit quam ille ignis qui est
in materia subtili vel rara / Sic ardor eius fuit sibi quidem
plus quam nimis afflictivus / et alias erat dulcis et delectabi-
lis et tamen suaviter arsit et dulces lacrimas effudit ar-
dorem siquidem huius caritatis ex divino colloquio frequenter sus-
citabat quia sermo eius ignitus est. Domino eciam loquente
anima eius liquefiebat cor dilatabatur consciencia serenabatur
quelibet potencia anime fortificabatur / spiritus eius levis et
agilis reddebatur sursum ferebatur. et cum domino deo unus
spiritus efficiebatur / recte sicut unum fit ex carbone et igne /
ubi caro ab igne non potest faciliter discerni. Porro ex hac
caritate fervente intensa largiter sudavit. ut si fuisset in
balneo valde fervido. fortiter flevit eciam consuevit plus
ex amore quam ex timore. Denique secundum hanc caritatem e-
rat fabulosa et fecunda ut frequenter. Orabat suppliciter.
blandiebatur et regraciabatur. Et quia crescente ardore
lux flammea erupit et splendor sepe erumpebat. Unde
ipsa in hac caritate fuit sepe multum illuminata letificata
et delectata. Rursus ex nimio amoris ardore cor eius
sepe salijt impetuose plures nisi refrenatum fuisset per-

aliquando adeo ei datum defecit/ aliquando sibi sic fuit ac si
flamma ignita in cor eius diffusa fuisset/ tunc non valuit pre
nimio amoris ardore ob aliquid adorandum aut loquendum/
hinc aliquando permansit usque ad finem missarum quod non dum perfe
cerat nisi suam orationem quam solebat ex solito post officio ma
tutino. hoc tamen raro accidit. sed tunc in contemplatione boni
tatis divine alienis suspensa permansit. ¶ Amplius huius cari
tatis ardore multociens in toto corpore ita super calefacta fuit quod
suspirando et manibus ventilando refrigerium quaeritavit/
aliquando per quatuor horas in vento sedit et adhuc nimis
fervida in alterum diem permansit. Fuitque in asperrimis hye
mis algoribus frigus non sensit. aliis de nimio frigoris
rigore conquerentibus aut loquentibus apparuit sibi aer ita cale
factus sicut in aestate. Unde quadam vice dum propter excessum
frigoris carbones unum portaverunt in ecclesia sacerdotibus
celebrantibus de altari ad altare permansit calefactione
dixit dominus. Ecce quomodo isti faciunt sibi ignem apportari
nonne videtur tibi quod sis in aura estivali. Etiam pluries
in hyeme prae nimio aestu ut se refrigeraret se loca
vit super lapidem frigidum/ ex eadem causa brachia et pe
des denudavit et ad lapides frigidos collocavit ¶ Anno
etiam in hyeme ultima post qua erat magna algoris in
clementia. semper ex caritate fuit calefacta in corpore et anima
et qualiter sensit in quatuor locis in se flammam cir
penitus ascendere hoc est supra libro iiii c. xxxviii et
libro v c. xviii descriptum et hic non inconveniens repeten
dum. ¶ Postremo est sciendum quod ex hac caritate ipsa de
siderabat multa ardua aggredi et perficere. ob hoc amplexi
ebatur et lacrimabatur amare quod non valuit dominum ita in
tense diligere sicut agere et sancte vivere quemadmodum cog
novit se merito debere. Cui dominus. Homo qui ante hac
caritate fuit incensus hic non credit prae me magnos labo
res agere nec oportet illum ociosum incedere sed multum la
borare. Facile est primitiando dicere. caritas fervens et ardens
sed valde pauci sunt qui vere illam gustaverunt. Hanc
caritas fervens ardens bonum tam magnum ac fructuo
sum demonstratur esse quod hoc non valet plene aliquis mor
talium enarrare ¶ Quippe quantum dominus habet dilectionem

suam caritatis ardor incanduerit nullus ut estimo tunc
tum enarrare posset. Cuius tamen sca qua ibat ignee caritatis
vehementer ignita videntibus et audientibus illa evidens
perhibuerunt testimonium / hoc enim quod in scripto hic legitur est
respectu illius velud mortuum ¶ Nempe in statu caritatis
huius feruide. Beata hec quoque aliquos homines diligebat valide in
veritate sencium quia hoc non fecerat antea in tanta excel-
lencia / Dum ergo esset in timore dei / dominus dixit ei Tu de-
bes illos diligere et cor tuum feruet ardens refrigerare /
si hoc non faceres infra tempus modicum rumperetur cor tuum / At
illa dum hoc extitisset sepe timuit sollicite tanta ne sibi
dilecto esset imputabilis. Cui dominus. Non sit tibi molestum
quod ad illos tam intensum oportet te habere dilectionis affectum /
Ego namque vna cum dilecta mea mecum sto inter illos et te
et volo vtique semper magis dilectus esse / nec aliquam geras
sollicitudinem quod vmquam inter me et te permittam aliquam
creaturam superiorem esse vel a me amatam ante nimis tenere
dilectam. Beata hoc audiens multum in domino consolata gratias
egit. Sequitur. De caritate bulliente. capitulum vj.

6. Caritas bulliens oritur cum caritas ferventer ardens ad
quedam vehementiorem ardorem et confractum iam animum fer-
ventius incendit ac fortius vrit / Sepe itaque retentes
et continuo se ipso interior rediens pariter vices anime
iam emollitam confringebat atque ardoris sui magnitudine
cor et corporis quasi decoquens sibi subiectum. Hinc post
de corde ferviens anhelitus et de toto corpore sudor feruidus
et hij scilicet de ore naribus et corpore huius Beate tamquam
vapor magnus de olla bulliente videbantur ascendere /
membra et vires eius tendebantur labore / totum latus fie-
bat et dilatabatur ardore et singula membra corpolen-
ta et quasi farta apparebant repleta dulcore ¶ Porro in
huius caritatis statu sepe fuit inflammata ita feruide quod
tam intensum ardorem vix valuit ferre / largos habuit
fletus et sanctos effundens lacrimas que ita feruentes
et ita multe erant quod crebrius oculos et genas eius offen-
debant / Hee feruentes lacrime non solum de anima eius omnem
pecti in immundiciam eiecerunt / sed etiam ipsam abysmo purgan-
tes vicia mortificaverunt. videlicet pravitate animalium et

difficultate ad bonum verte sicut ab aqua bulliente pigmus
ardorem omnis eius in iudicia extrahit/ sursum ducit
eiat et consumit. Nempe ardens desiderium ita fortiter
trahebatur adeo in altum quod ex amoris ac desiderii tractibus
tota arripuit dolor magnus et ad mortem agonizando ve-
nius tendere quam in vita permanere/ similiter multotiens ex-
stasis sit immutata quasi non esset ipsa sed mulier altera
quasi nova. Et quamvis in talibus imitationis actibus mul-
tum fuerat afflicta ipsa tamen pro statu et actu huius amoris non
accepisset ingentia bona. quia ipsa existente in gradu
tali poterat magnifice deum diligere et contemplari ei fir-
miter adherere et intime uniri. ad talem autem unionem
aptabatur propter huiusmodi caritatis bullitionem sicut cibus ut
carni nostre uniatur decoquitur et per decoctionem in mutatum
ut fiat digestibilis et consequenter per digestionem carni uni-
bilis. Sic anima per caritatis bullitionem decoquebatur de-
cocta in melius est mutata et quodammodo cum divino
sunt aptata. Talem modum loquendi sed beatus Bernardus in
sermone lxxi super cantica dicens. Manducor cum arguor
deglutior cum instruor. decoquor cum immutor. digeror cum
transformor/ unior cum conformor/ Nolite mirari hoc et
manducat nos deus et manducatur a nobis. hoc modo ar-
tius illi astringimur non sane aliter illi perfecte unimur. hec
Bernardus. ¶ Sciendum quod licet hec domina in hoc statu caritatis con-
templaretur deum magnifice hoc tamen primo erat perceptibiliter
et eminenter quasi per vaporem et in nube desiderans autem
deum facie ad faciem aspicere. eius accendebatur desiderium dicens
Illumina domine faciem tuam super servum tuum et ancillam tuam

De caritate desiderativa et eius triplici differentia · capitulum vii^m^ ·1·

Caritas desiderativa ex hiis orta est in triplici differentia/
quam aliqua est parva et alia magna/ et tercia est alte
desiderativa. Per primam hec domina presencie et alius remisse desi-
derabat/ et precibus domini instetit cum fletibus rogabat/ per-
secutum prosse et alius magna ac varia valde intense de-
siderabat. et secundum hanc aspirabat tam ferventer ac valide
ad vitam eternam percipiendam quod erat in magna sui anxie-
tate/ et vertiginem aliquam patiebatur in capite. de oculis
quoque eius fluxerunt lacrime multum large. Per terciam vero s.

alte desideratiuam, solummodo desiderauit prope et hoc fecit
valde intense. Deus enim in hac pro aliqua morula remouit
omnem aliam creaturarum ymaginem et traxit eam in altum cum
tanta vehementia quod in illo spirituali tractu eius natura fuit gra-
uiter afflicta. Porro tractus ille diuinus licet spiritualis fuerit
ipsum in corpore suo sensit per hunc quidem modum ac si cor suum
appositis quibusdam funiculis vehementer traheretur sursum
vnde huiusmodi tractus et afflictionis eius vehementia ex hoc
claruit, quia ipso durante quiescere non valuit, sedendo,
iacendo, stando aut ambulando. et affligebatur tam amare
seu anxie quod quantum fuisset expers sufferentie libentius et fa-
cilius grauiores pertulisset labores et dolores, quam illam [illegible]-
tem et spiritus anxietatem. ¶ In hoc gradu non appetiuit co-
medere nec bibere sed sibi totum fuit penale quod pro corporis
sustentatione alias fuisset delectabile. neque etiam potuit flere.
Si enim hoc tunc valuisset se releuasset et sibi dulce re-
putasset. et quia sufficienter suum desiderium exprimere non va-
luit dixit cum propheta potuit. Domine ante te omne desiderium
meum. et gemitus meus etc. ¶ Rursus per hunc gradum eius anima fu-
it deo intime coniuncta. Amorem quidem aliquando tam fortem
habuit qui totum cor eius sibi vendicauit excludens omnem
alium affectum. non solum dilectioni dei contrarium. sed etiam omnem
extraneum. ita quod per aliquod tempus eius affectus fiebat totaliter
vnicus et sic implebatur apud eam dilectionis preceptum quo dicitur
Matthei xxii. Diliges dominum ex toto corde tuo ex tota anima tua
et ex tota mente tua. Hoc magna impleto fiebat apud eam quod
in via modo singulari et excellenti necnon quia in aliis quamuis
in sanctis aliquibus impletur quando fit in eis exclusio omnis
affectus contrarii et caritati oppositi. non autem exclusio omnis
affectus extranei. Fuit ergo in hoc statu amor eius valde
purus et feruidus et eius desiderium tanto feruentius,
quanto erat purius. et quanto ardentiora erant desideria
tanto ascendebant altius nec quieuerunt donec ad a-
matum peruenerunt, sicut grauis non impeditum descendens
non quiescit antequam ad locum naturalem sibi debitum attingit
Vnde hec Augustinus libro xiii. confessionum dicit ponderibus suis
aguntur omnia et loca sua petunt, pondus meum amor
meus illo feror quocumque feror. · Qualia desideria excitauit ·

Alte desiderativa sint orta. Capitulum octavum. 8.

Quartus spiritus desiderans quae militantem adiuvans animam ea
a domino fideliter instructa didicit diligenter esse cavendum
ne desiderium sit tepidum, remissum aut depressum ad aeterne
boni quod ad salutem animae est necessarium, et praecipue ad summi
boni. Dum hoc desiderium ex qualitate desiderativa procedens in
tensissime fervidum et alte elevatum praetensionem omnium virium /
suae eius anima a domino excitata et vigilans effecta ac per
ipsum alte elevata a terrenis ad caelestia, a transitoriis ad aeterna /
ab imis ad superna. Fuit enim magis avida ad apprehendendum
summum bonum dominum deum, quam homo avarus qui impe-
tu aviditatis suae fertur et afficitur ad divitias temporales ac-
quirendas aut custodiendas / animae siquidem suae spirituali ait
ait dominus / Volo enarrare tam multa bona pretiosa quod non
sufficeret exprimere illa etiam si haberet multas linguas.
Porro in qualitate desiderativa eius fervida desideria alte
ad dominum elevata / ad tantum augmentum sunt deducta quod effecta fue-
rit languida, ignita et flammea, tanto caritatis ardore in-
flammata quod cor totalitatem non valuit aliquibus signis ex-
primere, sed alta trahens suspiria et lacrimas effundens uber-
rimas cordis inenarrabilem ut cuique pateret fecit magnitudinem
ipsius eius desiderium quod habuit ad dominum Jesum valde alte trac-
tum, tunc intensissime in ferventius languidius anxius et afflic-
tius fuit, quia propter eius vehementiam flectere non potuit /
nec os suum ad supplicandum aperire, neque stare, sedere aut ambu-
lare, sed sui impotens prae amoris languore et desiderii magni-
tudine vix valuit respirare, et tunc decumbens per singul-
tus incrementum gemitum, languentium et gestum ac sonum
dolentium, nec non praecordis saltum impetuosum suum estuans
manifestabat desiderium, plus tamen sibi quam alteri /
attamen non permittebat scire suorum ex languidis desideriis
laborum ac dolorum totalitatem, domino testante qui ei praeter
cetera fortiter languenti dixit / Tu non scis quam langui-
da sis / Sentias autem bene te non posse ambulare / nec sedere
nec stare, neque cibo aut potu te posse reficere quantum vis et cu-
pis, nec vales prae amoris magnitudine qualiter tibi sit
advertere, et an sis sana vel languida considerare. ¶ Amplius
sunt et desideria ex qualitate desiderativa procedentia sunt

non solum fervida incensa et sanguinea. sed eciam ignita flam-
mea, alte volancia et celi penetrativa fuerunt. Siquidem
multociens tam ignita et flammea quod vix valuit anhelitum
attrahere. cuius tunc cor non potuit refrigerari, quousque pre-
ciosam desiderii sui flammam de celo in ipsam descenderet que ei pluri-
ma bona anime preciosa attulit, et ipsam ineffabiliter magnifice
letificavit, bonaque corporis transitoria abhominabilia reddi-
dit, ac per hoc cuius desiderium alte super ipsam sustulit,
Hinc anima omnium exteriorum oblita, viribusque suis rigide tensis,
pigmita ac flammea desideria celeriter ascendit sine
obliquitate aliqua ad domum suorum desideriorum vehemencia
potenter penetrans celum. Recte sicut scintilla flammea
quando non est impedita velociter ascendit aerem pene-
trando, ac ea per sua desideria sic potenter celum penetra-
cia non ex industria nec meditacione humana formata,
sed ex gracie divine influencia. obtinuit multa anime bo-
et desideriorum suorum sanctorum magna incrementa, que adhuc
illuminata in spiritu vitens cognovit, diversaque ei bona varia
excellenter magna que contulit pluries verbaliter pate-
fecit. ¶ De [illegible] huius caritatis desiderative, vide supra
in libro vite hanc dictorum desiderium in tabula per eodem libro
ordinata. De caritate violenta seu violentante. capitulum ix.

Violenta caritas extaticis alte desiderante et forti
specialiter creata. Anima quam sibi intulit violencia sic
dicta eius est que cuius desiderium totum sibi vendicavit, na-
turam sensualitatis mortificans violenter, spiritui subm-
ittit, spiritum autem eius aliquando cum violencia supra se ele-
vans in altum sustulit et ipsam sponsum mente excedere
fecit. celum ascendens, ibi celestia munera accepit. Iuxta
illud Matthei xi. Regnum celorum vim patitur et violenti rapi-
unt illud. Denique hec caritas in ea amorem matris ma-
riti et patris totaliter extinxit, quia ad eos non naturalem carna-
lem, neque socialem, sed solummodo spiritualem habuit et eos
ordinate prout debuit dilexit. ¶ Porro huius caritatis
violenciam senciens consuevit, cum sponsus suus ei cum hac cari-
tate innixus fuit. tunc enim operatore divina viscera eius val-
de intumuit, fecit plene gestatum. et plenum ventrem im-
periose salientem. gravantes premere et fortiter cor e-

lateris tridentem sensibiliter percepit / fetus ille aliquando egit
ita agiliter et impetuose / quod visus similiter extra videretur de eius
corpore / omnis etiam gravaminis sensit supra se signa quoque a-
liqua etiam corporalia tunc senciens habuit qualia in par-
turicione naturali habere consueverunt / ut puta uteri tumefactionem
magnam / gravamen pressuram et rigidam cutis distensionem
¶ Dilectus dominus eam informans ei dixit / Quando accipio etiam
tuam ad me ipsum per vicem excessivum tunc tibi cum caritate
violenta mitto spiritum sanctum / Etiam quando ad te venio / tunc magni-
ficans uterum / ita fortiter premens te ut oporteat te pressuram
sustinens gravamen gestare. tunc illum cum caritate violenta e-
mitto spiritum sanctum qui non solus operatur in te / sed nos tres. scilicet
pater meus / ego / et spiritus sanctus magnifice operamur in te / non
inequaliter sed eque / Hanc caritas illa potest bene dici violenta
te enim senciente / tibi magna autem fit violencia cum mea
presencia quia autem premeris et ita distenderis quasi rumpi et di-
lacerari velis De caritate vulnerante · Capitulum decimum · 10 ·
Vulnerans caritas animam huius B. ⁊ cor vulneravit per
multos annos vehementer ⁊ varie. nunc specialis
nunc maioribus sagittis / nunc lanceis valde magnis ¶ Spi-
culum impositio est parvum telum admodum spicce seu punctan-
te / Sagitta licet sit nomen commune hic tamen est accipi-
endum pro iaculo seu premissili telo quod abante est acutum / et
postea procedit exitumque late in latum quod cum in fixum fuit
non nisi cum lesione magna aut ruptura extrahi potest /
Lancea est longa hasta. ⁊ habet teutonice nomina vulgaria scilicet
sper vel scefel vel spiet. ¶ Hanc affectus eius huius amoris in
terminatis tamen vibratus intra se non valuit cohibere nec
abscondere suos estus / sed latens vulnus in publicum prodit
per varios estus in ea exterius ostensos / sicut fuere anxietas
spiritus / largi sudores ⁊ fletus. magni singultus / ⁊ pro-
fundi gemitus. alta et longa ab yma trahentes sus-
piria. Ex vulneracione quippe offendebatur / aliquando ita va-
lide quod sui cordis nec virium suarum habuit posse / Hinc
aliquando cum stetit et vulnerabatur oportuit eam mox sedere /
aliquando vulnerata ambulare valuit sed cum magna difficul-
tate et cordis offensione. Hanc tociens sensit quociens
unum pedem ante alium locavit / aliquando vix se movere potuit

qui in eodem loco sedit aut iacuit / aliquando cordi vulnerato
sinistre volens brachiis et genibus suis precordia compressit /
aliquando orare oretenus non valuit et vix anhelitum attraxit /
aliquando vertigo caput eius tetigit quociens dulcis amoris spiculum
aliquando inmisit / Et hoc per quatuor horas durant / aliquando ex iaculi in
missione vehementer afflicta in corde / et aliquando in alia corporis
parte / ut in scapula · brachio cerebro · aut capite / velociter se
sinistrum movit / aliquando ad locum doloris manum impetuose misit temp-
tans si in tali parte propter vehemenciam doloris esset vulnus corpora-
le · aliquando ex nimio vulneris dolore non potuit manum suam,
ita corpus suum sustinere · sed oportuit eam velocius deponere /
aliquando in carne eius tam varia tam magna quam longa spi-
cula sunt immissa / que quamvis fuerant spiritualia / attamen erant
corporaliter afflictiva · pungentes tam amare quod compressit
se et inclinavit pre dolore · aliquando ex telorum vulneracione va-
lida facta fuit in facie sua palida atque blanca ¶ Premissa
et consimilia ad extra apparencia patefecerunt eius amoris
vulnera interiora ¶ Rursus ab intra efficaciores vulneraciones
ipsa sensit effectus iam sensibiliter percepit cor suum · nunc uno
amoris spiculo / vel sagitta / nunc duobus tribus quatuor vel
pluribus vulnerari / nunc sagittis sese intersecantibus / nunc impe-
tuose sese impellentibus undique repleri / sagitta quippe
sagittam impellebat et profundius intrabat · Ex talibus siquidem
sagittarum inmissionibus cor eius quasi [illegible] sensit va-
lidius · quandoque ad dorsum / quandoque ad costas / et aliquando ad pectus /
aliquando graviter vulnerata dum alta traxit suspiria fuit ita
amare afflicta / ac si cultellus scindens de corde exiret per emissum
suspirium et regrederetur per iterum inspiratum / Iussus aliquando cor do-
luit valide omnes vires eius fuerunt tense · cor scissum ire
et ipsa morti quandoque sibi videbatur appropinquare Afflictiones
iam scripte interius et exterius variabantur secundum maius et
minus in premissis quibus in quibus singulis erat aliquod gaudium
et consolacionis · licet enim diu teneret ad omnino in corpus aut spiritus
afflictione, Unde scriptum est / prope est dominus hiis qui tribulato
sunt corde ¶ Amplius in huiusmodi amoris vulneracionibus val- Amoris
de estuans solebat sepe desiderium nunc ad vitam eternam · nunc
ad sacramentum · et precipue ad dominum amoris medicum sua scienter cura-
re vulnera · Unde quadam vice dum esset tam obnimiam

cordis vulneracionem quam sponsus anxietatem iacuit / et brachia
sua circa corpus suum sustinere non valuit dominus ei valde ami-
cabiliter se exhibens dixit / Sic iaces prostrata amoris spiculis
et sagittis in corde totaliter vulnerata / et tu ita bene indiges me-
dico / sicut vir iste vulneratus corporaliter in multis locis sui
corporis existens qui cum magna difficultate et desiderio exspectat
medicum suorum vulnerum curativum. Dic ergo Domine Ihesu medice
bone adiuva me. At illa dicens hec dum verba sunt plu-
rimum consolata / Item alio tempore iussit eam sic dicere / O tu bone
medice Ihesu Christe ecce anima mea est letaliter vulnerata. Domine
cordialiter dilecte sana eam / eam et sanam effice prout bene po-
tes / et nosti me peccatricem pauperem indigere ¶ Item
in huiusmodi amoris sui sagittacionibus cor sepe dilatabatur
et maiorabatur tunc superius dulcedo effluxit et inferius per
loca sagittarum cor penetrancium. etiam dulcedo distillavit
extalibus . s . effluencia et stillancia dulcedinis in corpus /
aliquando ipsum replebatur toti dulcedine. aliquando dictabat se
impleri / aliquando distillacio dulcedinis fiebat / solummodo per loca
sagittarum inferius cor penetrancium ¶ Porro quando talem sensit
exire dulcedinem tunc lacrimas pociusque effudit dulces / Hee
sunt sibi delectabiles quasi suave unguentum cor vulneratum
pungentes et spicula extrahentes. id est placentiam dul-
cedinem et eius largam effusionem sic dolorem sensit mitiga-
tum ac si optimo unguento vulneratum cor eius perungeretur
et spicula ac sagitta per hoc extraherentur suavissime / hoc tamen
fiebat levius tempore uno quam alio / Nam quando primo eam dominus
amoris iaculo vulneravit hoc cum paucis spiculis fecit /
que flendo facilius extrahere valuit. Post hoc procedente
tempore sagittavit eam dominus spiculis et sagittis pluribus et ma-
ioribus que et quas extrahere flendo sibi erat multo difficil-
lius. affligebaturque amarius / et consolabatur melius / ac per
hoc innitebatur in bonis operibus trahebatur ad dominum forcius /
quam aliquando liberabatur ab omni creatura delectabili et contemplacione
dei suspensa. Cui in eius presencia ita magnus apparuit
quod sibi omnis creatura disparuit eique dixit aspiciens me
magnam meam magnitudinem ac omnipotenciam contem-
plare longitudinem latitudinem et altitudinem / Ita ma-
nu palpa intelligencie. At illa videns bonitatis domini

magnitudinem/ anima sua ut intelligendo et fortiter diligendo
comprehenderet eam/ sed quia magnitudo dei eius tam intellectum
quam affectum improporcionabiliter excessit/ anima eius caritate sua a-
liquatur vehementer inestuata quasi in fameris bonitatis divine mag-
nitudinis visa est id est conata est seu laboravit comprehendere
Cumque sicut desiderium fortiter laborans penitus non valuit/ dominus ei
dixit. Habe pro eo. desiderium ut tibi tenuat consilium quomodo
anima tua valeat me comprehendere/ cognoscendo/ diligendo/
contemplando. et firmiter retinendo quasi diceret me non
potes ut meritis comprehendere/ nec ad hoc ille tibi potest con-
silium dare sed apprehendere me potes iuxta capacitatem tui intel-
lectus et affectus ¶ Hoc dicto dominus abeat abstraxit se secundum magni-
tudinem sic apparitie/ reliquit tamen in eius anima estuans de-
siderium/ ut magnifice cognosceret et diligeret ipsum desiderium
hoc extitit tam validum quod pre nimia intensione cor suum videbatur
velle dividi seu appropinquare divisioni hoc tamen desiderium
fuit sanatorie vulneris sua admodum mitigatum Cum alia vice domini
vulnerata fuisset valide dixit/ peto ut magnifice me appre-
hendas et mecum eternaliter maneas. et dic sic ad eum. O domine
magister meum vulnerasti cor meum hodie quod meo vite non vale-
bo hoc vincere. sed me anima penitus oportebit deficere. Hoc dicto
tracta est valide per dominum/ et spicula amoris tam vehementer
cor suum affixerunt quod non valuit plus dicere nisi alta tra-
hens suspiria unum tale/ In magno ardore ac sudore caritatis
vulnerasti me ¶ Postremo est sciendum quod licet ex caritate sua
et presidencia ferviencia et acuta in altum ascendencia etiam
sponsum ipsum vulneravit/ et hec tamquam spicula subtilia et
fortiter penetrancia in ipsum direxit/ tamen aliquotiens ei dixit/
postquam eam quasi letaliter vulneravit. Sagittasti tu me et ego
tetigi te et item tu in me tuam direxisti sagittam. ego enim libenter
suscipiam/ et ego totiens mittam in te sagittam. quod te ad hunc
tangam. Post hoc cor eius plenius est perfecte/ repletum sa-
gittis delectabilibus sese suaviter monentibus et aliquam etiam
amare ipsum affligentibus ¶ Nempe hic modus vulneracionis
quia sponsus a sponsa vulneratur est consonus scripture
que dicit in canticis. i. Filii matris mee pugnaverunt con-
tra me. et item canticorum iiii. vulnerasti cor meum soror mea
sponsa in uno oculorum tuorum/ quod exponens beatus Bernardus

perfecte

Nota desiderium me comprehendere et apprehendere

sermone sup cantica dicit / Anima deuota duos hz oculos /
vnu cognicionis / alteru amoris / deus ab utroqz videtur /
s3 certius oculo vulneratur / Quia ubi intellectus caligat /
amor penetrat / et ubi intellectus repellitur / amor ad-
mittitur / Quia plus sape qua oportet phibemur / sed
amare plus qua possumus pcipimur. De sanitate et

Post hec dns — et vulnerum dulcore. Cap^m xj. ij

pposuit vulnerare suaz b'ez validius plancteas poi-
tas et valde acutas quas in cor b'e vna cu sua beni-
gnissima matre infixit / pfunde hoc plurimes faciens / ipaz
afflixit amare. ut supra libro. vj. c. xxiiij. et xxx.
est scriptu. nec de his nunc plus z dicendu / Sed quia ta-
les [illegible] transillantacionis etiaz aliqui sunt ei multu delecta-
biles / ideo de talib3 est nunc aliquid referendu. ¶ Unde
quadaz vice feria sexta dns hunc b'e excitaverat pote-
ncias anime et eius sensus effecit vivaces / Nam intellectus
fuit lumine fidei illustratus / affectus in amore inflamatus /
memoria tua inditum fuit tracta. omes sensus anime apti / simul
tuitu acute dirigebant ad dnm ut quilibz cor actu suo
sentiret ipm quez etiaz senserit. s3 in torrenti / pfectius
suis actib3 ipm pape desiderant. desideria / spes et confidentia
erant ad dnm valde magna. ut ipm posset in accipere
in suo [illegible] / Cuius transactis hora prima sperant se
acceptiuaz facta. oculi anime viderunt attente et ipse re-
gem glorie et eius matrez dignissimaz in throno glorie
consistere / duas lanceas limatas et acutas hic in suis ma-
nib3 / et has miserunt transuersaliter in cor eius / secundu
modum [illegible] expressimus. videlicet. dns et ma-
ter eius / simul ita acute dirigebant intuitu sup suaz lanceaz /
sicut sagittator diligens respicit supra sagittam / ut
ipaz debite dirigat ad metam ¶ porro dns mr eius et
anima b'e se mutuo intuitu fixo aspicientib3 cor b'e erat
vehementer ignitum. deniqz ardoris excellencia ascendit
flamma [illegible] / ignita [illegible] corpus eiusqz se diffundit
et in omni differentia posicionis cu impetu erupit de cor-
pore. Dumqz cor b'e fuisset in tam ingenti ardore / q-
putaret se nullo ad natam corporis iam no posse sustinere
tam intensum ardore tolerare. xpus. s. dns et sanctissima mr

eius lanceas per medias cordi b[eate] infixerit validius sed non
cum dolore ut prius est tactum / et in supradictis alligatis ca-
pitulis exarata exarabam / sed suavissime ac delectabilissime
Quinque quippe infixio erat notabilis et amica. De-
lectabilis et consolatoria / laudabilis et benigna / Post
hoc lanceis sine afflictione extractis dixit dominus ei a-
mice / Tu debes bene agere et scire ut anima tua et
corpus benedicentur multociens et clarificentur ¶ Una vice
dum cor b[eate] similiter repletum sagittis suaviter delectantibus
fuit una lancea inter illas longa et lata cordi infixa /
extunc infixione cor dilatatum est valde quod pre nimia magni-
tudine abante ubi est constare commetis intebatur exire
et cor mutabatur post hoc varie / nunc dilatabatur, nunc
constringebatur / nunc maiorabatur / nunc minorabatur / ipsum quoque
tanta replebatur dulcedine / quod ipsa pre deliciarum magnitudine
non valuit orare / Quotiens lancea se in corde movens verte-
bat / totiens sudor ex ardore magnus de corpore erumpebat /
flamme quoque magne et fervientes dorsum eius penetran-
tes exierunt / et illud delectabiliter calefacientes ascenderunt /
¶ Rursus lancea cum sagittis in suis motibus quos vulneran-
do faciebat cor delectabiliter. et post vulneratorem in corde
faciebat titillationes delectabiles et delicias miro modo
suaves causabat. In hijs aliquotiens putabat cordi suo
scissuram in immensa contingere eius dilatatione et maio-
ratione. Hijs aliquantulum diem .i. usque ad completorium sancta-
durantibus dixit ei adveniences cum multis bonis spiritualibus /
animam eius sibi interius vires et omnes sensus eius elevantes /
ipsam supra se elevavit ac precinctis excessum a se alie-
nas bona meliora contulit quam exprimi sciunt. In
hac siquidem mentis alienatione. ablate sunt lancea et
sagitte / permansit tamen b[eata] per se recreata ignita ex amore
et in domino iubilans tota die. ¶ Ultimo de hac utilitate
·i· specialiter tria sunt memorie commendanda ¶ Primum quod cuius
sententiae ab hac electa dei sponsa percepta sensibiliter fuit
tam varia / quod singula si quis scriberet efficeret tractatum
nimis longum / Individuis tamen triplicis precedentibus est
aliquid tactum / et specialiter multum in triplici videlicet libro
vite primo c. vi. libro iii. c. ii. libro v. c. xiii. et brevis scriptibus

et libro v vite eiusdem c. xxxv. et libro viii c. xviii. e-
scripti. ¶ Secundum quod vulnerum eius amaritudo sibi dulcorata ·2·
fuit ex vulnere dei in corde suo. Unde quadam quarta feria
passionis ei vulneribus energia et estuantibus desideriis re-
pleta, dominus mira amicabilitate se exhibens dixit: omnem
tuum laborem, vulnerum dolorem, ac quamcumque aliam tuam pas-
sionem in mea imprime vulnera et tibi erit dulcorata. Hoc
dicto, domini vulnera sibi fuerunt patencia ex quorum tam in-
spectione quam recordatione fuit gaudio repleta et in
domino confortata. ¶ Tercium quod ipsa singulariter multa a domino ·3·
suscepit vulneralia tam corporalia quam spiritualia. Cum ei
dixit: homines non sunt multi quorum corda sic totaliter ut
tuum multociens vulneravi. Nam quicumque hoc legit qualiter
cor tuum sagittis caritatis mee sit tam magnifice vulnera-
tum et totaliter transsagittatum, ille amatorem hunc potest bene
magnificare. De caritatibus inquietante impaciente et insaniente

Sponsa hec caritate vulnerata sponsum Capitulum xii ·12·
dilectum unice dilectum tam vehementer concupiscere sitivit
quod eum totis viribus cito obtinere anhelavit. Sine caritate
ipsius inquietante, valde inquietata fuit omnes vias et
modos querens: nunc ut bene ageret et sancte viveret,
nunc ut graciam et virtutes acquireret, nunc ut dei presenciam
et eukaristiam acciperet, nunc ut vitam eternam obtineret, Cant
sicut sponsa in canticis dicit: In lectulo per noctem quesivi quem
diligit anima mea, surgam et circuibo civitatem per vicos
et plateas etc. ¶ Porro quando deum quesivit et non ob-
tinuit, inveniens quod ardenter desideravit, ardor desiderii Impaciente
ipsam quiescere non permisit, sed inconsolabiliter flevit. Omne
quod suo desiderio non militavit tamquam sibi intollerabile
et abhominabile reiecit. Unde beatus Augustinus libro de conso-
lacione infirmorum dicit: Amor impaciens solet cuncta pe-
ricula contempnere. Solebat eciam irremediabiliter flere
quia secundum eundem Augustinum libro ii soliloquiorum im-
paciens amor lacrimis modum non tribuit nisi amor detinea-
tur quod amat. Sicque eius inquietudo usque ad laudabilem exce-
ssit impacienciam. Quam dominus plurimus approbans dixit: Tu de-
bes impaciens esse propter me, nec ab illo debes absistere
hanc pacienciam propter me, sed pro bono incommutabili ac incorruptibili.

debes habere magnam inquietem et impacienciam / Et si quis tibi
dixerit / sis paciens simpliciter me quieres et desiderans tu ma-
gis eum visitare stude ut me visitet parte / ut sis impaciens
parte / talem quidem impacienciam que causatur / pardens desi-
derii vehemenciam ad vitam eternam et ad comprehendendum
bonum incommutabile nullus potest habere nisi qui gustaverit bonum
eternum magnifice ¶ Quippe si dixerit · C · riste · paciam ha-
be in tua spirituali impaciencia · tu ei ridens dicito · Ego tamen
ex impaciencia vestimenta mea non scindo / sed scindo cor me-
um propter deum meum dilectissimum / qui dedit michi ad habendum
ipsum valde intensum desiderium / ardorem magnum et afflictivam
impacienciam spiritus / modicum tamen nimis est quod agimus nos
obtinere visitare deum debemus / quia hec impaciencia spiritus
multociens fiet et deum dimittet ¶ Ecce patet huius impa-
ciencie causa et expressio / que mentem suscipientis effecta
est ebrietatis et amentis / ita quod ex desiderii magnitudine
racionem non valens acquiescere / nec consilium recipere · neque con-
solacionem admittere · donec consolator eius advenerit · quo
totis viribus quiescunt / Nempe ad sponsum vincit dilectum
cum impetu tendens / nil aliud sponsa collectissima in vehe-
mente quo pedes eius id est affectus reprimere valent · nec puta-
bat se posse sine sponso vivere / sicut piscis sine aqua non
potest diu subsistere ¶ Nimirum quia secundum Dyonisium septimo celestis
ierarchie et lyncolniensem eius commendatorem / Amor per vehemen-
tem inclinacionem ad rem amatam / causat fortem tendenciam in
ipsam / quo michil velocius · michil acucius · michil subtilius
ac penetrabilius est / sua enim natura non quiescat donec sup-
naliter totam penetraverit dilecti profunditatem et transiciens
amati totalitatem quantum potest / hec lyncolniensis / Ideo quia cur-
sus eius retardatur quia non reperit quod desiderat amans
ad impacienciam ac insaniam perducitur / Cui concordat beatus Ieronimus
in sermone de virginis marie assumpcione dicens / Hoc scilicet im-
paciens amor ut quod desiderat se invenire se credat / ignorat
siquidem iudicium / racione multociens caret / nescit modum
nec aliud cogitare potest quam quod diligit / amor non accipit de im-
possibilitate solacium · nec ex difficultate remedium nec con-
silio temperatur / nec pudore refrenatur / nec racioni subicitur
¶ Quibus predictam ebrietati actus et effectus ascribebantur quia

Insaniens

extremitatis languentis desiderantis bullientis / aut vulneran-
tis admixtione / aut plurium predictarum vel omnium conglutinatione
tis eam efficiebat plus impaciens / et fortis insaniens / nam
tis amplexum et irremediabilem fletum non valuit cessare. pre
spiritus anxietate voluit desistere / corporis membra quiescere nequiue-
te non potuit conservare. sed iactabat ea sicut mente febrici-
tancium mos est et ut homo solet facere constitutus in agonia /
aut megritudine valde magna. ¶ Tercium si extremitati
predicte una / sit precius actum magna impaciencia. multo maior
fit tum impaciencia quam insania / quando due tres aut plures extre-
mitates simul suas exercent operaciones / ex quibus oritur valde
intensum et impaciens proximo desiderium / unde cum inquie-
tante impaciente, insaniente et bulliente extremitatibus / sibi
imminebat tamen spiritus suus. tunc inquieta et impaciens insanie-
bat. cor eius ignitum ardebat. et quasi olla bulliens ebul-
liebat. et ex intenso ardore largiter sudabat. et fluctus lacri-
mas quasi scindentes effundebat. dum sic fiebat ipsa quanto
plus ardebat et vehemencius bulliciens languens fiebat /
tanto impacientior et desiderantior est effecta / plus recede-
re et minus attingere quod voluit sibi est visa. ¶ Al impetuo-
sissimus extremitatis actum. scilicet insanientis vehemenciorem quam
quando abreptum ad se sine corporali ymagine seu fantasmate
redire conabatur cum tamquam insaniens valide adversa
gaudia redisse. De extremitate dulci. Capitulum xiiij. 13.

Ihesus xpus sic importune a sponsa quesitus est cum mag-
na dulcedine ac delectacione invenitur. unde scriptum est
proverbiorum. xiij. Desiderium si compleatur delectat animam / nec
mirum quod xpo sponso suo invento perconsolatoriam premiam mag-
nam habuit dulcedinem. quia amor est intime dulcedinis
sapor. unde Basilius in exameron dicit. Qui in vite veram
dulcedinem pregustare xpum discat suaviter amare / quia
xpus amor est. quanto ergo sicut hec dilecta ardencius a-
mavit / tanto suavius delicias spiritus pregustavit. et dicere va-
luit illud Cantica ij. Et fructus eius dulcis gutturi meo / Mi-
rum / nam sepissime pre nimie dilectionis dulcedine non sen-
sit laborem nec dolorem. unde dicit beatus Augustinus in
libro xiij. confessionum. verus amor non sentit amaritudinem
sed dulcedinem. quia soror amoris est dulcedo / sicut est soror

odii amaritudo. ¶ Nam dulce aut huius s^c^ fuit amara, quia pati ex amore diligentes eius libri perlegenti aliqualiter potest apparere, qui etiam legendo discere poterit eius dulcem caritatem, quia xpm dominum tam dulciter dilexit quod eam ab illa caritate nulla dulcedo abstrahere valuit. Unde breviter caritas dulcis hoc nomen accepit, quia dulciter deum diligit, et contra proximum etiam odientem vel impugnantem non amarescit, et quia multas spiritus delicias adducit quas dulciter amans quasi quasdam primicias future beatitudinis hic accipit et pregustat. Quales autem et quantas hec dei dilectrix pregustans habuerit delicias ille solus novit qui dedit. Attamen qui aliqualiter degustare voluerit librum eius legens attente consideret primi li. ·c·xi· et ·iiii· li·c·xx· et xxiiii cum undecim sequentibus

·12· Caritas huius s^c^ de De caritate amara · Capitulum · xiii ·
ta est amara quia valde anxie studuit bene agere, sancte vivere, deum diligere et affluente plenius totis viribus studuit, et ita anxie ac impetuose laborauit ut maiora se extenderet ac deum perfectum obtineret sicut facit fortis equus ad trahendum velocius currum forte agitatus. Et quia ex aviditate quam habuit et dulcedine irritata quasi gustauit, ut in bonis et virtuosis actibus proficeret, et ut deus, a quo tamen quanto diligibilius sibi videbatur diligeret magis ipsa sibi apprime magis retrocedere quam procedere, quam deficere quam proficere. Ideo indignabatur sibi ipsi valde dolens de dilectionis sue ac actionis meritorie paruitate. ¶ Revera quantumcumque profecit aut quantumcumque dominus circa eam magnifice fuit, tanto in statu huius caritatis se minus proficere ac minus se deum habere reputauit. ¶ Namque quia sicut leo papa in quodam sermone. Cum se reputat ad hoc peruenisse quod cupiit, que quesita recepit, sed inquisitor deficit. Ideo sicut avarus pecunia non saciatur, sed quanto plures habet, tanto eius cupiditas plus augetur seu irritatur et ipse avarior efficitur, sic spiritus huius s^c^ fiebat tanto avidior, quanto eius dilectio fuit maior, tunc enim cum maiore ardore desiderio avidiore et amoris quadam immensitate satagebat bene agere, sancte vivere, soli deo placere, nil extra ipsum querere, aut possidere, ipsum solum diligere et obtinere. Ille etenim solus in suo desiderio extitit et ideo de rebus nil aliud nil curauit

omnemque terreni copiam reputavit sine deo inopiam / ac omnem
seculi leticiam et consolacionem estimavit esse magis anime de-
solacionem molestiam et merorem quia gaudia aut consolacionem
eligebat ergo non quiescere permanere et irremediabiliter flens
studuit insistere infatigabiliter. Et quia non potuit in presenti
prout desideravit deum attingere / ideo ex amore amaro, nunc im-
paciens / nunc insaniens / nunc ultra insaciabilem vel lan-
guentem procedens crudeliter dicere potuit illud Job. Suspen-
dium elegit anima mea / et mortem ossa mea. Desperavi / nequaquam
ultra vivam simpliciter manere autem in mundo. sed cum xpo. quia sicut
cervus desiderat ad fontes aquarum ita desiderat anima mea
ad dominum deum vivum. ¶ Sicque est actum quomodo diligendi
dominum deum querere debuit ac habendi ipsum dominum non ser-
vavit modum. Unde dicit beatus Bernhardus in libro de
diligendo deum. Causa diligendi deum est deus modus sine
modo / Nemo enim potest superflue aut nimis deum diligere / ideo
modus diligendi deum non potest vicium excessum. nec
est vituperabilis. sed magis laudabilis. si homo intense
eciam quantumcumque diligat. Racio huius est. quia racio
diligendi dominum deum est eius summa bonitas et hoc est
summi boni immensi et infiniti / quod cum ab homine extremi-
tate diligendum / quodam modo infinite. non quidem simpliciter
infinite. sed sua estimacione in tantum scilicet diligit deum
quod vere diligit plusquam bonum quodcumque creatum quod si in in-
finitum multiplicarentur / aut augerentur / adhuc nimis dili-
geret ipsum quia dominum deum. quia adhuc esset minus diligen-
dum / et quare quia deus noster deus quem scilicet caritas per Johannem
cwantitas incantata sua scilicet ignis consumens per moysen /
igitur sicut ignis numquam dicit sufficit. sed in infinitum augetur
si combustibile apponatur / Sic quantumcumque dominus deus a
primo viatore apprehendatur eius appetitus non saciatur
sed pocius augmentatur. ¶ Vandit hec dei amatrix vera
in sua dileccione fuit valde amara. studuit avide pre-
ceptum dileccionis adimplere / quo scilicet / Diliges dominum deum
tuum ex toto corde. ex tota anima et ex tota mente tua /
quos duobus modis implevit ut supra in triplo stu-
tute desiderativa est dominum ·De insaciabili caritate· C. ·14·

Insaciabilis caritas secundum Richardum libro de violencia

caritate tue est / qui estuantis ei desiderio iam quomodo inexplebili
satisfacere posset / Porro in hac caritate habuit maiorem quia imp-
ciente habuit esuriem ut dominum diligeret licet et presentem
sentiret / quem licet videret presentem audiretque eum sibi interi-
us loquentem / multa promittentem aut ipsam consolantem
per hoc tamen eius desiderium seu esuries non fuit sedata
sed magis excitata / secundum illud Ecclesiastici / Qui me edunt ad-
huc esurient et qui me bibunt sicient / Illud ergo quod ei
fiebat adeo tamquam ad esuriei sue remedium / hoc cessit in
esuriei et sitis spiritualis augmentum / quia suavitas quam
tunc gustavit ita delectabilis et allectiva · ut aliquid novum et
invisitata fuit quod ex regustatione plus esuriret / et ardencius gus-
tare ac dominum habere desideraret · sicque in ea verificatum est quod
caritatis extopia parit inopiam · Nam ipsa ex regustatis de-
liciis amplius exardescebat in desideriis / Nimirum quia deli-
cie divine secundum Gregorium in omelia evangelii · Homo quidam
fecit cenam magnam / non pariunt fastidium / sicut corporales fa-
ciunt · nec dominus deus in via cibat ut saciat sed magis ut esuri-
em ad se excitet / Et hec est felix esuries · licet sit insacia-
bilis ingluvies · que tanto plus pro illo quod habet esurit /
quanto hoc ipso largiore munere adeo laudabiliter accepit /
ipm ¶ Porro qui spiritus sanctus sibi cum caritate hac fuit infusus effi-
ciebatur fortis hylaris et agilis ad orandum · eius pro domino et
sacramento suscitabatur desiderium / et anima eius alte clama-
vit ad dominum · Sic clamorem anima eius diu continuavit sine
fatigacione / cum studio et delectacione prout multociens fe-
cit · tunc dominus dixit · Hoc signum esse certum spiritum sanctum ei fuisse
infusum · non solum cum caritate insaciabili · sed et cum caritate in-
fatigabili que solet a fatigacione animam preservare Sequitur

·16· Languens caritatis quod De caritate languente · c. xvi
ex estuanti anime desiderio insacienti et avido quod habuit sed
pro sponso eterno / In hac amatrice quasi cottidie fuit
que ex amoris et desiderii intensione viribus defecit / et lan-
guens ex amore sepe corporaliter decubuit · Nimirum quanto enim
fervor mentis crescit · tanto fortitudo corporis decrescit ¶ Hanc
ex languore amoris aliquociens persensit maiorem infirmitatem
corporis quam umquam persenserat in vita sua se gravari ex alia
egritudine corporali · Recte erat enim sibi sicut homini ex egritudine

fetalis scribenti / qui sic intimato ita gravabatur sicut homo
appropinquans morti / Cuius languoris tam magnitudinem quia
veritatem dominus volens ostendere ei sic languenti dixit / Sic
amicitate dilecto meo ego amore langueo et sum ex amore in-
firma homo ¶ Hinc singuli corporales cibi ei in tali amore
fuerunt insipidi / antequam staret in caritate ista bene cepta / et a
deo instructa. Varigenos cepimus degustare cibos ad finem
si sum mederi posset languorem quae aliquotiens plures
cibos et potus gustavit sed omnes penales sibi et insipidos
invenit / procedente vero tempore cibos aut potus non appe-
ciit / sed ut agonizans magis abhorruit cupiens dissolvi
cum apostolo et esse cum Christo. Ideo viribus ex amoris languore
destituta. nunc ad asserem. nunc ad lectum. nunc ad sedem se re-
clinavit. ex amore tantum sentiens defectum quod estimavit se bre-
viter moriturum / Et sic amor ille languens proficit in amo-
rem deficientem seu desertum ad amentem / quem hic etiam hoc gradum
nominavit amentem ¶ Porro in huiusmodi languore solebat
sepe cor eius dilatari / et uterus ut pregnantis magnificari
ex hoc in interiori ubi mulier parturiens cum difficultate i-
cessit et gemitum ac sonitum languentis corporaliter pre dolore
ac infirmitate emisit / tunc color in eius facie fuit palli-
dus. et oris eius brevius ac difficilius anhelitus cor eius
fatigabat dum. Ideo eius tam amor quam saltus erat ve-
lox et magnus. valde etiam intensum habuit desiderium
veniendi ad dominum. ideo etiam in hac caritate quanto plus to-
tis viribus anhelabat deo appropinquare tanto plus ipsa
sibi videbatur retrocedere / et in profundum deficere. Hinc ergo
plus fervide sudavit et largiflue ploravit ¶ Item suis
huius caritati frequenter admiscebatur caritas magnifice
desiccativa. et magna energia. ideo solebat valide in-
ternis et externis laborare. Quid autem sit energia quam
varigena utilis et rara dictum est supra libro iiij. c. vi.
ca. iiij. sequentibus videantur etiam in tabula li. vite in hiis
dictionibus languor et energia notata. et illa satis sunt
in huius caritatis materia bene notanda ¶ Amplius ista-
tu huius amoris aliquando cor pro ardore aruit et pulsum venarum
per calorem sensit huius causa huius extitit energia. Sepe et
hec caritas cum sine admixtione actus precedentis ab alia

amor deficiens aut amens

caritate sint / tunc sponsam hanc frigore afflixit / dolores
multiplicauit / anxietates spiritus induxit et vires destituit /
Dns quoque susurrans cum anima eius instat cum iterate ipsam
efficit anxiorem si ei loquebatur non reuelabat / si non lo-
quebatur. tunc ipsa fortius animo trahebatur et magis lan-
guida efficiebatur. unde ipsa multis uidentibus pluries deficiebat
sic apparebat quasi iam ultimum spiritum traheret et ad exitum ap-
propinquaret. nec attendebat quid circa se agebatur aut fie-
bat ¶ Unde quadam vice in languore amoris existens con-
scripsit. Dic adtum. C. Ego cito quid agere debeam ignoro /
nam me caritate languentem afflicte dns ipsius cum alia mea
varia sz suspiria / que quia non permittor agnoscere anima
mea anxiatur valde hic non ualens permanere. et deinde supra
se rapitur corporis labore et inquietudine. tunc quasi prius
aut amplius aggrauatur ¶ Preterea est utile in materia
huius caritatis addere / quod aliqua spiritualia sunt in amoris lan-
guore / que designantur in corporis amoris languore ¶ Nam
1. primo qui languet amore debet ante omnia peccatum detestari
et de ipso cordialiter dolere. sicut homo dolet in corporis lan-
2. guore ex egritudine afflictus ¶ Secundo sicut infirmus corporali-
ter non potest pre debilitate ambulare. sic languens ex amore /
retrahit non solum gressum suum et actum suum. ac alios
sensus exteriores ab actibus illicitis. sed etiam sensus interiores co-
hibet ex amore. ut puta cogitationem intellectum et affectum ne cul-
3. pabiliter euagentur ¶ Tercio sicut eger iacet non ualens
stare. sic amans languide licet multa bona egerit. iacet
tamen per humilitatem uel timorem custodem / que non permittit
eum stare per uanitatem uel per inanem sui ipsius reputationem
4. ¶ Quarto consequenter sicut corporaliter languenti despicit cibi
et potus corporales / sic spiritualiter languenti despiciunt cor-
poralia amarescunt illicita et delectabilia. sapiunt bona spiritua-
5. lia et precipue summum bonum est ei delectabilissimum ¶ Quinto
cum languor corporis plus grandescit infirmus sim desinit
Sic homo ex amore languens surdescit ad audiendum
vana. et si aliquid audit cum corporis aure tunc currit in
mente audiendo autem uerbum dei delectatur intime. dno tes-
tante qui ait Joh. viii. Qui ex deo est uerbum dei audit /
6. ¶ Sexto languenti et iam morti appropinquanti frangitur corporis

oculi / Sic spiritualiter languenti / franguntur spirituales oculi / et hoc
tunc fit quando immittitur homini alicuius influxus gracie / tam
efficaciter et magnifice / ut odio in contemptum habeatur
quod prius amore concupiscibili diligebatur tale quid propheta innuit
quando dixit / Oculi mei languerunt prae inopia · Oculi mei id
est intellectiva qua me pauperem et miserum cognosco in
bonis spiritualibus languet propter inopiam spiritualium bonorum
Septimo languens corpore agonizat omnibus viribus destitutum / .7.
et tandem moritur / Sic spiritualis languor dum invalescit / mag-
na spiritus anxietate efficit per ex sitem / ~~adeita~~ / adeo ut mag-
nitudine vice corporis aggravat infirmat et diminuit /
et tandem ad mortificationem spiritualem perducit · Ad hoc potest
applicari illud / Neemie · 11° levavi vinum et dedi regi / et
eram languidus ante faciem regis id est levavi vinum lan-
guidi amoris et obtuli Christo regi / dum eram languidus propter
desiderii magnitudinem quod habui in expectatione eternorum
Octavo quia corporaliter languentes a se alienantur et eis mira- .8.
bilia in fantasia ostenduntur · Sic aliquibus spiritualiter lan-
guentibus conceditur ut ad visiones dei admirabiles rapiantur
et illis sine raptu eis occulta veraciter panduntur · Ita Daniel
propheta et Johannes ewangelista parmatam in visione languerunt
unde Danielis · 8° Ego Daniel langui et egrotavi / et
alibi Johannes apocalipsis primo dicit / factus sum quasi mortuus simpliciter in
visione · Hec omnia venerabilis domina Dorothea amore lan-
guens multotiens est experta · Et ideo prius vita / sibi merito
erat in tedio · et mors in desiderio · ut esset cum Christo iuxta
illud Ecclesiastici xxx° Melior est mors quam vita amara · et re-
quies eterna quam languor perseverans · Ultimo est hic
sciendum quod dominus Ihesus peritissimus medicus solebat sponse sue
in hiis languoribus succurrere tribus modis · Primo mittere .1.
spiritum scilicet cum caritate infatigabili ei in languore existenti / et
tunc mox sine inmutata de infirmitate ad sanitatem / de spiritus anxi-
etate ad hilaritatem · de agendi ineptitudine seu impotencia
ad agilitatem · Secundo dominus aliquando se exhibens valde amicabi- .2.
liter loquebatur consolatorie et intendens eam perduxit ad
aliam caritatem · Tertio ut frequenter viribus destituta ex- .3.
stat caritate anima rapiebatur supra se · et tunc dominus consola-
batur animam magnifice / licet corporis gravaretur labore · pre-

dupit eciam animam ad visionem desiderabilem / et ostendit
se aliquando per ymaginem delectabilem / aliquando sine effigie
aliqua / faciens ei varia bona, revelans misteria
de quibus fuerint plura non pandanda · quia illa que
exprimere est prohibita · De spirituali ebrietate in qua dominus
iii sanctam iii exprimet eius bonitatem voluit conservare
Anima que scit sponsum suum sollicite querere · Capitulum xviii
et inventum custodire plurimum scit experta quanta sit in
quietudo et tristicia in sponsi absenciam · quanta vero con
solacio et leticia fruens presencia et unione delectabiliter
iungitur et quodam dulci poculo potatur quod degustatum
aviditate quam prius iterum ac iterum gustare desiderat · quod
sponsus liberalissimus ei tociens ministrat donec ipsam in
ebriet ex sue divine dulcedinis vino / quod promisit in can
ticis se daturum dicens / Tibi dabo poculum ex vino condito /
hoc vinum inenarrabilis suavitatis prelibatoria degustatum
et tante efficacie ac fortitudinis ab expertis demonstratur quod anima
eius stilla omnem penalitatem presentis seculi facit ob
livisci. hinc apostoli tali poculo inebriati ibant gaudentes
a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam
pati. Act. v. Agatha glorianter ibat ad carcerem et quasi
ad epulas invitata. Beatus Laurencius prunas ardentes
reputabat refrigerium. Sanctus paulus gloriabatur
in infirmitatibus. Cor. ii. et sic de aliis pluribus sanctis qui
spiritualiter inebriati / ex ebrietate tali sunt preciti quod in fas
tidio querebant solacium et delectabiliter non solum sustinebant /
sed eciam querebant tormenta et delectabantur ex amore in
ebriante in penis obprobriis et flagellis · recte sicut
corporaliter ebrius se denudat sine pudore / et plagas susti
net sine dolore ¶ Hanc hanc spirituali ebrietate hec dei
dilectrix et sponsa per multos annos inter carissimos domini
electos fuit frequenter inebriata / et dico inter carissimos / quia de
poculo dulci supradicto amici domini bibunt / sed carissimi so
lummodo inebriantur. sicut dicit glosa super illo canticorum v.
Bibite amici mei et inebriamini carissimi ¶ Hanc sicut
sepe fuit hanc spiritualem ebrietatem experta ita accepit de
domini beneficencia multotiens per revelacionem / de hac ebrietate
laudabili salutaria documenta quorum nunc aliqua sunt scribenda /

Unde quadam vice dum inmisisset ei dominus spiritum sanctum cum caritate
inebriante cotentatiue et magna dulcedine, nec non cum carita-
tibus exsyllarante insaciabili et vulnerante, quibus admixcebat
lumen celestis in fusum eius illuminans intellectum. tunc caritates iam
dicte ceperunt in ipsa suas singulas magnifice exercere operaciones
separatim. quia erat lucidissime illustrata bona spiritualia circum-
circa se vidit tam ingencia quod nesciebat eorum exprimere mul-
titudinem, magnitudinem ac preciositatem. Tunc dominus dixit ei
Dic adhuc. E. Ignoro quid est michi miserie quod ita modicum
de divinitate mei dilectissimi infinita bonitate scio exprimere, cum
sic largiter divicias in me fudit ita multas. quod si scirem
scribere adhuc ita modicum valerem eas totaliter exprimere, sicut
celi grandem et eius thesaurus possem scribendo aut loquendo
totaliter enarrare. Verum per hoc veraciter cognosco thezaurum
seu bonum in me effusum non esse meum sed suum, neque michil bo-
ni habere et si aliquid est in me hoc dominus in me possidet et ita me
sed ego quoque libenter dimitterem quod de divina bonitate michil di-
cerem si non adhuc instigaret. Nam quasi sic coactor quod dicere
michi videtur velle frangi cor meum si non aliquid pandam peloqui(?)
eorum que divina bonitate et bono michi facto cognosco. Sicut enim
quia vasculum super effluente repletum necesse est effundere aut fran-
gi. Et addidit dominus. Ego volo te semper sobriam esse, nam
hoc cognosco in te quod michil prius deme dicere quando sobria exis-
tis. Cum autem in ebrietate tunc multa exprimere scis et cupis. Exhinc
potest perpendi quod humilitatis gracia plus noluit nescivi(?) quia scivi(?)
inenarrabilia magnis dei beneficiis. in quibus magna et lau-
dabilis apparuit. sed ipsam se contemptibilem reputavit. ad
ea tamen que ad dei honorem dicere debuit se benivolam ostendit.
Cum istum dominus ait Tu adhuc non debes exprimere multa, quoniam
similia actis meis non sunt acta nec adhuc nova sanctitate edicere
quia sacra scriptura non continet expresse. et si sancta brigitta
non expressisset in suo corde et utero fetum vivum apparuisse et se
hunc movisse, tu adhuc non debuisses hoc dicere consilium mani-
festasse. Attamen tu iam plus de hoc quam ipsa expressisti, ego
eciam plus cor tuum et uterum quam eius magnificavi, teque plus
quam illam pressi et amplius gravavi. De duplici poculo
inebriativo et caritate inebriate et duplici ebrietate
Capitulum xviij.

.18. .8. Duplex poculum cuius inebriatiuum sic duplex ex hijs ebrie-
tas earundemque proprietas varia quoque alia hijs adheren-
cia ei sunt ad inuicem sociata. ¶ Enim de poculo ait. Duplex est po-
culum inebriatiuum. unum est dulce et aliud est forte. ¶ Dulce
poculum et leue bibitur extra raptum primo modice sine ebri-
etate post hoc deinde frequentatur bibitur iteratis vicibus tam sepe quod in-
ebriat hominem contentatiue citra raptum. postquam autem inua-
serit admirantis perducit excessiuum. hoc poculum potatum pre digni-
tudine et quiete absque labore fatigationem notabiliter in-
ducente. Quanto plus ergo hoc poculum bibit tanto plus
arsit in facie rubente energia euanuit flere non valuit
et magnifice deum sensit. ¶ Sed poculum forte et vigorosum
in raptu propinatur anime primo in parua quantitate citra ebrietatem
notabilem. Anima siquidem huius ergo in raptu quod aliud poculum
quam dulce gustauit post raptum primo bene recognitione
qualitatem eius et fortitudinem degustati poculi ignorauit.
post hoc vicibus potacionis in raptu multiplicatis frequenter et
inebriata ebrietate non contentatiua. quam successiue per raptum
et ad se reditum alienacionem nisi deo disponente digessisset ad
minimum insaniam perducta racionem amisisset. Nam ad huius ebrie-
tatis digestionem multa requiruntur. scilicet labor magnus. fletus
largus. deuota ingemiscens desiderium feruens. alta suspiria. et
alia multa. Et ergo sicut primum scilicet dulce poculum est tamquam dulce
vinum letificans cor hominis post merorem expassionis dominice compassio-
ne repletum et incitatum talibus quam ex deum amore sunt in merore est
propinandum sicut scriptum est. Prouerbiorum. xxxj. Date vinum hijs qui
amaro sunt animo ut obliuiscantur egestatis sue. Ita secundum po-
culum licet sit dulce est tamen quasi miro mixtum. Anima ipsum se-
cutus labor suspirium et lamentum de quo propheta ait. poculum meum
cum fletu miscebam et licet calix domini inebrians per hoc poculum
sit preclarus ipse tamen est quo ad sequelam mixto plenus. Quia
non potest ebrietas eciam potacione precedens digeri inquiete nisi
in magno fletu in raptu et labore. Et ergo aliquociens deus
dixit. Ergo hoc poculo inebriate. Ergo iam tibi propinaui poculum
forte quod non potest extra raptum digeri inquiete. ideo oporte-
bit me tibi post hoc dulce poculum et leue propinare. hoc
enim soleo post poculum forte meis potatoribus propinare. Certe
sicut ab hominibus ex forti poculo inebriatis alimenta potius

debilis ad digestionem fortioris ¶ Ihesus dominus dixit de duobus nostris
predictis poculis et duabus ebrietatibus ex hiis causatis quarum prima
scilicet ebrietas contentativa / et alia scilicet ebrietas non contentativa /
quarum utraque activitate inebriante oritur et causatur. Et ob q̄ue
cantitas inebrians distinguitur / videlicet intellectualitate contenta-
tiua inebriantem / et curiositatem non contentative inebriantem /
¶ In prima homo sumit deo delicate in scola magis magnifice /
que eciam animarum salutem melius quam prima valet impetrare
¶ Porro ebrietas prima est duplex . scilicet magna et parva seu com-
pleta et incompleta. Inebrietate completa contentative homo
in tantum repletur circa raptum dulcedine quod non valet plus
desiderare statu ista dispositione / In hac enim qua ebrietas erat
magna et perfecta . non erat potens supplicare / blandiri re-
verenciari / neque potens os suum aperire ad debite loquendum
preter desiderium quod tunc solebat habere excellens magnum / alta
tamen traxit suspiria de ymo cordis sui ex amore fervido /
et desiderio intenso . Quando vero fuit parva et imperfecta / tunc
bene valuit opera dilectionis ad extra exercere . ut orare amplius
desiderare / prius orare / meditari / blandiri / supplicare / re-
verenciari / genuflectendo et mentem cum manibus in celum erigen-
do / et hoc faciebat magnificencius ac delectabilius uno tempore
quam alio / faciebat tamen eciam in corpore ex gaudio et dulcedine
et tunc valde modicum ante multum infra diem natalem sump-
sit cibum / et plures obmisisset quam obmisit si dominus ipsam ad
se reficiendum non instigasset ¶ Ebrietas non contentativa
causatur ex poculo forti et vigoroso in raptu potato / cum qua
quando ipsa ad se rediit valde inquieta extitit / et nullam con-
tentacionem hic manendi habuit . et hoc ex desiderio excellenti
intenso ad redeundum processit / Et dehinc dominus ei dixit / cum
in raptu primam anime tue poculum forte / et ipsa fortiter bibere
si inebriata fuit debite . id est vere / tunc me tamen ipsa redire est
nunc et ipsam gubernare ut poculum celeste ac forte ad me va-
leat cum discrecione referre / Ipsa siquidem cum racione sua tota
discrecione ac sapiencia . non valet racionabiliter et discrete sine
adiutorio meo speciali ad me illud poculum reportare ¶ Ihe-
sus quando tibi tribuo intensissimum desiderium te vehementer
trahens ad me ipsum et illustrando sic tuo eleno intellectum quod
valet inspicere et cognoscere vite eterne gaudium / tunc item est

valde tibi necessarium quod animam tuam fidelis gubernet ne corporis tui ducatur imperium. Ipsa enim tunc elevat se cum magna violencia quia in vita libencius esset etiam. ¶ Amplius poculum meum forte magnis laboratoribus meis super terram et non aliis soleo propinare qui sine laboribus magnis sciunt illud laborando digere et diligendo ad me cum fructu laboris laudabili referre. Hoc declarare tibi volo per simile. Tempore seminacionis et messis tam fortes quam graviter laborantes procurant lautius et potibus reficiuntur fortioribus quam aliis anni temporibus. Hoc quoque totum quod in refectione sustinent laborando digerunt et sine laboribus reddunt. ¶ Hic est sciendum quod qui vult videre quid alii dicant de spiritus ebrietate respiciat venerabilem Richardum de sancto victore in libris de minore et maiore contemplacione et specialiter tamen librum de stimulo amoris. Qualiter sponsa per dulcis poculi potacionem assiduam perducta est ad ebrietatem contemplatiuam. Capitulum. xix.

·19· Consequenter dominus docuit eam experimente qualiter ipsam et alios primo dulci poculo solitus est potare. Que adhuc instructa dixit. Dominus ihesus solet primo poculo dulci de favore dignacionis sue hominem propinare quando incipit eum ad se trahere. Qui tractus si perfecte studuerit sequi bonum eum dimittens transitorium extunc inchoare potest sue salutis inicium et perfice ascendendo de gradu virtutis in gradum perfectionis valde altum. ¶ Postquam autem dulce poculum sibi fuit primo propinatum quanto tunc consequenter intensius habuerit desiderium ad deum et ad eius poculum sic quanto plus dimiserit ex bona voluntate res proprias ac consolaciones humanas propter deum tanto ipse dominus dulce poculum ei largius propinat et eius propinacionem frequencius assiduat. Et hoc ita diu continuat quousque hominem per huiusmodi potacionem inebriat. Hec autem inebriacio tanto cicius inducitur quanto ferventius desiderium habetur ad deum. Nam ad ebrietatem spiritus non sufficit remissum desiderium sed ad ipsam obtinendam valde requiritur intensum.

¶ Porro si tociens se et suum poculum dulce abstraxerit et homo tunc a singulis creaturis ac consolacionibus se auferit eiulansque post deum clamaverit cum intenso desiderio petens ipsum quatenus dignetur redire ad ipsum eique propinare iterum et iterum illius dulcis poculi tunc dominus non fraudat eius desiderium

sed largitur quam prius sibi impleri sive dulcedinis po-
culum et semiplene inebriatur eum. Hoc totiens frequentat
per vices / ille si se custodierit prudenter quousque inebriet eum
tam valide quod ille saciatus non contentative plus valet
desiderare. Ista stante inqua est dispositio firmiter dico magni-
fice et dicit inebriatus contentative / Cumque iterum dominus se-
cum suum poculum abstraxerit et illud prius tali homini non
permanserit / tunc ille tam vehementer incitatur iterum amissum de-
lectabilis inebriationis recuperare gustum. Quod incipit racionis
moderamine quodammodo excedere et insanire non solum dolet
quod unquam peccavit. sed etiam dolet quod aliqua licita que fecit
non obmisit / Precipue quando post illorum actionem non invenit
se habere priorem consolationem / tunc estimat se etiam per licita que
egit gustum divine consolationis amisisse ¶ Ita sane multo-
ciens valde dolui quod corpus meum prebui aut potum etiam
vix ad necessitatem refeci vel modicum sompni quiete vices
recreavi (?) / si post dormitionem aut corporis refocillationem in tali
bona dispositione inveni qualem ante sum me non invenire vi-
debam tamen quesivi quare amisissem dulcedinem ¶ Unde
quadam die ante sex annos accidit quod dominus se silenter et
morose a me abstraxit quem me de sua dignatione premu-
serat pervigilantem secundum observanciam. Hoc cognoscere quod a
me voluit recedere. Hoc enim agnovi per successivam in me
gaudii et deliciarum diminutionem usque ad non gaudium gaudii
et deliciarum estimatam. Quando ergo considerarem me non habere
gaudium celeriter de loco sessionis mee tamquam exurgens cucur-
ri putans me dominum recedentem persecutione festinatione ap-
prehendere / Sed velocius currebam plus desiderans fervenci-
us quam pedibus. et iam clara voce volebam clamare dicen-
do. mi dulcis revertere. mi dulcis redi et mecum permane /
Dominus piissimus illico mira amicabilitate ad me reversus
ruebat meque amplexus replens eam tam magnis de-
sideriis et spiritualibus deliciis quod in eodem loco cursus mei
oportuit me residere. nec valui me pre deliciarum pondere ad
locum alium collocare ¶ Rursus sum (?) inmense inebrietate
incompleta ex dulci poculo. Quanto plus bibi / tanto
avidius bibere sitivi. nec sitim extinguere valui donec
plene et contentative inebriata sum et usque ad dementiam quasi (?)

cessimum perveni. Dum enim in ebrietate adhuc sum detenta / ante
quam ad raptum pervenit anima mea. In hac quoque ebrietate potui si
bi ea et obprobria michi iniuriose illata. sine dolore gau
dens dolore perferre. nec sensi lesionem penitus / quia dum
fui in illa ebrietate. sed ebrietate cessante aliquem sensi do
lorem expertissima in ebrietate michi fieri causatum / multo
tamen minore quam si tali ebrietate spirituali ebria non fuissem /
Et hoc idem sepe experta sum circa me et circa aliam mu
lierem scilicet cognatam meam ¶ Hiis dictis addidit dominus dicens
sc. Tu nosti quod aliquotiens bibisti integram quartam cum tibi
illius dulcis poculi mei vini in tanta copia quod minus fuisti
sobria. Revera tu fuisti aliquotiens ita ebria quod non valuisti
orare nec plura desiderare ¶ Lector intellige ista permanente
ebrietate quia inebriata fuit contemplative. desideravit tamen
dominum nullo bono esse recte. Hoc dulce poculum beatus Augustinus
videtur gustasse et notasse cum dixit in libro .x. confessionum
Domine intromittis me quandoque in affectus nescio in quam dulce
dinem quae si perficietur in me nescio quid vita ista erit si illa non
est ¶ Item dixit s^a Antequam ex hac ebrietate contemplativa per
venit ad raptum / anima divino ardore pietatis et divina dulce
dine liquefacta fuit ad modum cere liquide et super calescere cum
anime sic fluenti dominus se coniungit et eam secum unum spiritum ef
ficit et hoc anima mea pluries sensit. sicque coniuncta ad mentis
excessum multotiens pervenit ¶ Sic anima huius sc. transformata
est in eandem dei ymaginem per unionem et dei fervorem / si
cut ferrum ignitum induit ignis colorem. Unde dicit apostolus .i.
Cor. iii. Nos omnes revelata facie gloriam dei speculantes
in eandem ymaginem transformamur a claritate in claritatem
tamquam a domini spiritu quem simplex inspirat mannam / robur talem
spiritualium vite. Qualiter per poculum forte dominus inebriat
20 Post hoc dominus poculi animam non contemplative. Capitulum xx.
forte volens ostendere dixit. Homo inebriatus dulci
poculo per finem de alternatis vicibus alienatur a se et redit ad
se utriusque scilicet raptus et reditus / brevi sunt tempore. non enim
dum permanent in raptu / nec diu erat se in reditu / quia dum per
cepientiam non sentit forte poculum sed iterum cito alienatur a se et
rapitur. et post hoc cito ad se revertitur. Hoc dum multiplicatis
vicibus fecit aliquis de forti poculo in raptu gustando percipit /

eius tamen saporem a dulci poculo primo non discernit per deo adhuc
temporis potum dulcis potus. Dum ergo ad se redit se plus quam
prius inebriatum reperit per poculo gustato plorat et gemit ut
illud iterum gustare possit / quod dum aliquociens gustavit vera-
citer cognoscit practice et effectu quod aliud poculum sibi propinatus
sit / ideo deinceps studet in amore fervencius ardere / et homo
spiritualibus inclinat perficere et deo firmius adherere ¶ Hinc eius
racio plus roboratur· intellectus clarius illustratur· affectus arden-
cius inflammatur· tociensque anime supra se rapte poculum
forte propinatur quod ipsum dulce poculum supergreditur et eidem
predominatur· Quo facto per magna spiritus ebrietate quia homo
inebriatus est / non contentatione incipit fortiter flendo clamare
pro vita eterna / et ut iterum rapiatur supra se preinpendiumque po-
culum dulce excellens vigorositate· quanto enim plus propinatur
ei de dulci poculo tanto plus desiderat sibi forte poculum pro-
pinari ¶ Idcirco filius deus ait / Homo felix existit qui ad de-
gustacionem ac potacionem poculi vigorosi pervenit / talis namque
potest me deo ferventi magnifice sibi et aliis quibus favet
animarum salutem ac beatitudinem impetrare / Nec sunt multi qui
ad perfectam spiritus ebrietatem expotacione huius poculi sunt per-
ducti / Bene autem plures reperiuntur homines qui dum gustaverint
sed nusquam inebriati sunt ut illi qui licet cognoverint me deum
esse / et bonum ac delectabilem in vita eterna existere / attamen ad-
huc volunt interim corporales consolaciones varias habere ¶ Sunt
etiam bene homines aliqui qui pocula meum incipiunt hau-
rire / sed non incipiunt bibere / Hii sunt illi qui bonam voluntatem
habent peccata dimittendi et meliori fervide adherendi / et tamen
nolunt totaliter suas voluptates et sui corporis delicias dere-
linquere cito avertunt se ante per mala opera et eorum voluntas
desinit esse bona ¶ Amplius homines bene ante inebriati
libenter vellent esse solitarii a mundo separati ut possint va-
care soli et ad litteras cum diligencia qualia eis velim propi-
nare pocula ut fiunt bona. Hinc audiuntur (?) spiritui inebriata
largiter sudans / fortiter flevit· pro amorosi desiderii ardore /
civit anima et non contentata huic manere / Cum ergo admirante
deum super tantam mulierem habuimus contentacionem deus ei dixit / Hoc
de vita eterna signum est bonum· tu iterum potasti de poculo forti
incepti quod inebriat non contentatione ideo mulier habes nec

habere valet contentacionem manendi super terram. ¶ Porro filii hominum
seculi volentes corporaliter forcius inebriari suam incipiunt animam
periculum et multiplex paciuntur dampnum nec petunt ¶ E contra-
rio vero hii qui volunt esse filii mei bibentes meum quod eis
propino poculum sibi lucrum inchoant animarum dimittunt peccata ex-
stirpant vicia. et sicuti petiant inutilia, multa alia bo-
sicut illi ex ebrietate corporali sibi acquirunt varia mala.
¶ Post premissa inquit sponsus Bene est notandum et memorie
commendandum quod dominus animam in raptu forti poculo inebriatam illico
ad se redire non permittit sed eam diligenter custodit ordinate
quod sepe ad se redeat, quia cito post reditum ad se per raptum ele-
vat, hoc tociens alternatim fit quousque ebrietas illa di-
gesta fuit nisi omnino faceret meo iudicio. si anima post inebri-
acionem ad se perfecte permitteret redire, homo pessimam incurreret
et rectum amitteret ipse desideria excellenter magna que ha-
bet pro vita eterna ¶ Unde anno eodem quo supra ego quadra-
vice languebam mente et corpore, quia dominus post ebrietatem
indigestam et magnorum beneficiorum collacionem abstraxit se a me
postque per aliquot dies in lecto decubui et ut etiam ingredi
ter- indueta intrarem, tunc cepi vehementer desiderio quod ha-
berem per domino certa precies ascendere cupiens dominum alicubi videre.
¶ Quippe de illa ascensione fui ante sex annos, tunc dixit michi
dominus, ¶ Tunc inquit anima tua nomen sine demica eterna. supple
predictum et raptum recursa inquit non contentacione fuerat inebria-
ta, et quia non valuit ita cito per raptum pre vehementi de-
siccacione redire, tu cum anima et corpore voluisti ascendere, nullam
siquidem contentacionem voluisti habere super terram. ¶ Attamen illud
poculum forte est difficulter super terram digestibile, quod in vita
eterna bibebat anima tua. ¶ Ipsis diebus dominus addixit multa ad
utrumque poculi digestionem requisita que superius sunt posita.
¶ Item in illa ebrietate non contentacione oportuit Reverendissimum sepe ipse
eius digestionem diu iacere, ardere et sudare, et accipit ita fervida
exardere dominum incendium quasi vellet exardoris vehemencia
consumi. tunc facies eius vermilia plus solito rubebat recte
ac si de ferventi balneo nomen exivisset. nec pro tunc vestibus
in temporibus indigebat non propter frigus sed ut tegeret nudum cor-
pus. ¶ Alie multociens noctem aduliam loci transiens cito
fuit rapta quando se abstraxerat domino dicta ebrietate adhuc

in digesta. Ob hoc oportuit eam sepe de ecclesia exire ne
occasio scandali fieret videntibus qui in eam reputassent somp-
nolencie vacare ¶ Vinum suus erat dominus/ nullus aliquis nisi
ebrius potest alte perma contemplacionis volare/ deprimun-
tur cum formidine et timere credere. Ego te fortiter traho et cum
hoc magnifice inebrio. Alios eciam bene traho ad tantam autem
ebrietatem non poto/ ceterum tamen cum eos revisitare permitto. Quedam
aliquid secreti tibi nolo dicere. quod solus cum anima tua volo
te retinere tunc oportet me animam tuam in tantum inebriare quod
plurima ebrietate nichil de hoc valeas enarrare ¶ Dominica
hec gratia cognominis mise valde oculate. quando dominus solebat
eam forti poculo potare usque ad ebrietatem excellentem mag-
nam et in illa fortiter attrahens sibi in tunc unire. Ac super
in tali ebrietate sopita iacuit multociens quasi dormitans
et superata omnium exteriorum oblita quando autem rapta ad se rediit/
tam cito rapta fuit. Dominus tunc intra et extra raptum dixit
ei aliqua que voluit esse secretissima quorum dum curata se
fuit. si quando distinctam habuit noticiam illico dominus iterum tunc
rapuit eius animam valide trahens eam in abyssum divini-
tatis sue/ et tam profunde sibi eam univit quod ab eius memoria
evanuit/ hoc quod ab ipso domino percepit ¶ In tali unione de-
lectabilissima. dominus eciam valde fortiter diligens excellenter
magna ei prestitit beneficia que tamen scire distincte non est
permissa. Quo namque vidente et domino docente dixit. Ei anima
in tali ebrietate et unione ad se revisa permittet scire quam
intense dominus eam dilexerit/ quanta bono ei prestiterit fervore
pulsus tam impetuose et tamen de quod in se amaret et suavitatem in-
iunctione De multis effectibus ebrietatem spiritualem sequentibus

Multa premio digna de numero hominum eo . Capitulum xxi . 21
fecit que spiritualiter inebriat quod hinc sic sunt ab ipso colla-
ta pie et expressa quorum mentem aliqua sunt dicenda ¶ Hanc 1
homo spiritualiter inebriatus verecundatur coram domino de malis
actibus eciam ob minorem bonum intencionem cum prudere singularitatem
illud quod ad eius statum pertinet. Ideo ebrietate invalescente
omnia mala dimittit/ et in meritoriis actibus multum progreditur
et proficit plurimas ambulare vias quas laudabiliter cepit am-
bulare ex sponte ebrietate ¶ Item extasi ebrietate in sine sen- 2
sibus inutilem exterioribus/ Nam quod eius prius fuit delectabile in

videndo / audiendo / orando / gustando / vel tangendo ad illa ut
detecto sensu ipsa delectabiliter percipiat / se non applicat nec gaudet
3. veritas nisi quantum nuda veritas requirit ¶ Tercio quod prius
sibi fuit gaudium et desiderabile hoc vertitur ei in fastidium fit
4. despectabile et penale ¶ Quarto hominis sensus interiores in
cipiunt aperiri et fiunt vere spiritualiter cognoscitivi / anima per
deum videt per eius vocem auscultat / eius suavitatem quasi
gustando desiderat / eius odore excitatus delectabiliter cur
rens laborat. Deus sibi omnibus placet et acceptus est
et hunc in esse diligens contemplatur et scilicet desiderat quod
quasi ex magna ebrietate bona transitoria incipit despicere
et honores temporales dilapidare quia preciosam invenit mar
garitam omnia a se abdicavit ut compararet illam ut precium
preciosorum possideret bonum incommutabile et eternum ¶ Quin
5. to intime inebriatur post hoc ut dei magnifice capax effi
ciatur / deo deliciose perfruatur / anima excitata soli deo vivat /
mundo vero ac viciis moriatur ut fortificata audeat aggre
di opera illum dominum que tamen non presumeret aggredi non inebria
ta / sicque fortiter inebriatur et ut vera regina super omnia consti
tuta constituatur ¶ Sexto accepta fiducia ex eadem familiaritate
6. et magna caritate que foras mittit timorem coram deo non
verecundatur / nec timet ipsum magnifice desiderare / neque timet
eum / aut verecundatur suscipere in sacro cubiculo / nec timet neque ve
cundatur eum brachiis caritatis fortiter stringere / ac firmiter ei ad
herere. Fit enim tam ebrius quod deum denique reputat esse suum
proprium / et quod ei videtur quasi ad ipsum habeat ius proprietatis
ac dominii / Accidit etiam sepe quod qui absorptus divina dul
cedine omnium exteriorum obliviscitur. et ex ebrietate celesti audet
ascendere. $\overset{\text{autem non}}{\text{hoc}}$ audet aggredi in spiritus sobrietate quod certissime
7. timet et ideo ascendere non audet ¶ Septimo tamen ebrius
homo in spiritu fit quod vacillando et titubando tamquam corpora
liter ebrius incedat. et talis scilicet ebrius vel insipiens reputatur
ab illo qui eum sic incedere aspicit. Si autem ipse quempiam
viderit alium talem ut se scilicet leti et ebrium reputat et credit
Ideo si conspicitur corporaliter in fletum credit illum ex magni
tudine amoris in fletum / et mori si quem viderit ex amore eum
mori estimans dicit. Si aliquis ebrium corporaliter aspiceret pre
ebrietate non posse surgere diceret seriose / eum sic inebriatum

(margin, beside "aggredi … constituatur": valde ardua ut puta mortem et quecumque horribilia)

esse ex divina caritate, nec aliqua cogitatione vexaretur in eius
corde talem ex potu corporali inebriatum esse. ¶ Singula que
acciderunt huic B. que aliquando in spirituali ebrietate exposcendo
dulciter infirmos in hospitali visitavit, et eos ex amore
sanguinem excidit / et ita demoni non solum simpliciter dixisse /
sed etiam asseruisse quod ita finxisset. Hunc etiam corporaliter ebrius
aliquotiens se coniunxit et cum eis gaudens extitit quod eos
spiritualiter ebrios reputavit / In hac consuetudine si aliquando ab
eis aliquos verbi indecentes aut incautorum prolatum fuerat
in presentia eius mox horrens illud malum se ab eis abstraxit et
quod ipsi non recte agerent cognovit. De ebrietate inebriante divine
caritatis domine scilicet locupletans et exhilarans. Capitulum XXII · 22 ·

Preterea dixit dominus ebrietate inebriante ita homo inebriatur
et in tantum dilatatur quod pre nimia ebrietate et pre habundante
dulcedine estimat super terram nullum defectum esse. Ideo animi
valde quando audit pauperes tribulatos aut afflictos queri-
mose agere nescit enim quid affligit / sed credit quod eis ita bene sicut
sibi sit. ¶ Ita anima cuius nimia dulcedine divina repleta
post corporalem refectionem remanet dubia an acceperit ad se
cibum aut potum vel adhuc debeat assumere ipsum. Obliviscitur
etiam omnium transitoriorum et adeo sic extenditur ut insensibilis
redditur, ut si omnia bona mundi essent sua non adverteret si pe-
rirent ipsa / Animus in suo desiderio et sua reputatione iam quasi
bona ita reposita ex quibus est ita dives in spiritualibus quod nichil de-
sideat habere de corporalibus. ¶ Relicta cuius anima ex divino con-
fortio et divino beneficio repletur / quibus tantum iubilatione et dul-
cedine quod ex superaffluenti deliciarum et gaudiorum affluentia re-
pleta pre redundantia in corpus gaudiis et deliciis singula
membra que tunc pre exultatione nimia delitias et gaudia in se
totaliter non valent abscondere sed manifestant illa per aliqua
exultationis signa, ut ridendo vultum hilarem ostendendo et
cantando. Sic enim hec B. talibus scilicet iubilo et deliciis multo-
tiens in tantum fuit inebriata quod sui totaliter oblita aliquando. Sic et
aliquando in media nocte cepit ridere et alta voce aliquod canticum
domino cantare. ¶ Sed hec B. fuit sepe ita totaliter inebria-
ta quod sibi fuit ita bene suo videre quod non desideravit aliud quam
illud conservare. Et hoc bene esse sibi commissum. Cum hanc suam
ebrietatem solebat exprimere dicente domino cum tali eloquio. In

videbatur quod essem in vita eterna ¶ Et admixit dominus / Possum pota-
re hominem . s. modis precedentibus in tantum quod ipsum totaliter sum libera-
tus / tunc abstraho sibi aliquid illius dulcis potus / ita quod non
in tantum ipsum inebrio quod prius . Quia homines senio confecti non sunt /
ita fortes ad poculum forte digerendum sicut iuvenes / Eciam
alia de causa / aufero illam magnam meam abstraho dulcedine
eos contentative inebriantem ut perfectius vite sue reliquum / pecca-
torum exercicium . clamore / ad me et fletu studeant prevenire in reg-
num meum ad suavissimum poculum perfecte bibendum / nam ibi de
torrente voluptatis divinitatis mee eos volo eternaliter po-
tare ¶ Item sicut si hominem contentative inebriando semper
potarem ei tribuendo dulce poculum . quo tunc pro illo quod eter-
nali debebit habere . haberet desiderium . Intanta enim ac tali spiri-
tuali ebrietate non fessus / sentit se aliquo indigere / nec reputat se
defectum habere . videtur autem sibi quod sibi sit ita bene / et sit ita di-
ves ac si in vita sit eterna / quamdiu permanet in illa ebrietate
magna . Ideo quoque si sepe . et diu ebrius esset minus pro vita eterna
sollicitus esset quam esset in sobrietate Ideo ne sibi finem in
illo bono esse constituat . Ideo ipsum interdum non in tantum quantum prius
inebrio ¶ Et quia donum dulce poculum non inebriantem hominem
in circumspecto possit esse periculum . si perfunde humilitatis solidum
non haberet fundamentum . Ideo dominus cum est tam decorus . homini ne
fiat inprudens / aut ne se ipse habere gustum aliquem reputans de se
presumat . vel alios pro impenitentes contempnat . utiliter hoc po-
culum subtrahit . hominem in defectu permittit et humilitate premit
vel permutatim . nunc contentative inebriat et hoc rarius /
et nunc non contentative inebriat / et hoc frequencius . Nunc neu-
trum poculorum ei propinat / ut homo suam miseriam recog-
noscat / et ita eciam hanc viduam quam sponsam faciebat quam-
sicut per multos annos quasi cottidie inebriaret mittendo ei spiritum
suum . nunc cum ebrietate contentative inebriante . nunc cum ebrietate
inebriante non contentative / aliaque innumera beneficia consola-
cionis et singularis dileccionis ei impenderet / ipsam tamen in humi-
litate perfunda continue conservabat ¶ Unde ei dicebat . Ego
poto hominem ita ebrium quod se non reputat vermiculum / sed
vix cinerem et limum vilissimum . Ymo pre magnitudine ebrie-
tatis apparet sibi quod nulle creature sit similis Secundo sum mul-
ta gerit curam . habeo enim hanc efficaciam ebrietatis mee sup

tiam quod quanto homo plus illa inebriatur / tanto magis in re-
pusillitate sui et extollencia diminuitur. Ac per hoc anima eius
tanto plus crescit in altum sustollitur et elevatur / Denique ebre-
tas spiritus assimulatur energie / Nam sicut homini huius energia
omnia desipiunt super terram / sic illi qui semel vere inebriatus
mero gustus dulcedinem · amarescunt omnia super terram ¶ Iam
plures multociens accidit hec [?] in raptu bibens vina pocula
est spiritu inebriato adesse [?] hylaris et iocunda · ac in spiritua-
libus divinis locupletata / divinitusque illustrata vidit circa
se undique multa bona sibi a deo collata / in quibus ita fuit
delectata / ac si suo iudicio in vita fuisset eterna / que quanto
diucius bona sibi a deo collata fuit contemplata · tanto ap-
paruerunt plura maiora et preciosiora · eorumque multitudo dig-
nitas et magnitudo erat tanta quod non sufficiebat diminuere
neque ponderare illam / quamvis esset magnifice illuminata · Tunc hec
namque in suis oculis erat parvula et humilis transparens et sub-
tilis exstitit ut ardore ignita et agilis · Cui dixit dominus / Quando
primo cepisti contemplari me · et non vellemisti me hic magnifice-
tie fuisti retro respiciens ponderans et contemplans peccata tua /
Nunc autem aliter tecum est / nam te oportet retro timere et bona
contemplari que tibi feci / peccata tua sic te incogitate per misi quod
illa potuisti exprimere et confiteri · Bona vero mea tibi collata
per multorum annorum curricula / non vales plene exprimere per verbum /
vivo nec comprehendere per intellectum ¶ Porro homines contemplativi /
nichil ab homine transitorie debent contemplari / nisi illa que
eis a deo ad contemplandum aut revelandum ut si desuper homini
super terram habere faciat contemplacionem · istius enim tribulatis il-
lis passim pacientibus meliorem habeant compassionem ¶ Ex istis iam verbis
patet quod ex caritate inebriante ornatur caritates locupletans
et exhylarans · per locupletantem se divine imperitat et perexhy-
larantem in memoriam dilecti cantica amoris iubilando delecta-
biliter cantat · Iuxta illud ysa. c. v. · Cantabo dilecto meo / et
illud ps. / Exultabit lingua mea cum cantavero tibi / et anima mea
quam redemisti / De caritate locupletante dicit Basilius in
exameron · Thezaurus inquit indeficiens est amor divinus /
que qui habet dives est · quo qui caret pauper est · Et huic conso-
nat beatus Aug. in libro de laude caritatis dicens / Sine caritate
pauper est dives · sine caritate omnis dives est pauper · Ideo

harum duarum centuriarum ampliorem noticiam videant in tabula libri
vite capitula in hijs duabus decombus / dimes / et grandium
notata. De ebrietate spirituali et sobria hic ponuntur aliqua
B excipientis sacramenta et testimonia. Capitulum xviii.
Nunc de poculo divino salutari et ebrietate ex hoc procedenti
sine sermo sit vucleata. hic aliqua sanctorum testimonia sunt
adiungenda. Unde quia huiusmodi ebrietas spiritualis varios
habet effectus salutares et valde desiderabiles quos cognoscens
sanctus Ambrosius super Beati immaculati etc. dicit. Quis mihi
dabit domine ut venias in cor meum et inebries illud / ob-
liviscatur mala mea et unum bonum amplectar te. Hac
salutari ebrietate inebriati sunt apostoli in die penthecostes
ex adventu spiritus sancti. Non enim erant ebrii ex vino vel musto
corporali. sed poculo spirituali. Et ergo dixit sanctus Petrus. Non
enim ut vos putatis sed bona. quia secundum Bedam in libro de
temporibus. Negabant eos ebrios musto non ante spiritu sancto. De
eadem ebrietate laudabili multa. dicit beatus Augustinus in diver-
1 sis locis testimonia quorum duo nunc accipe / primum est super
psalmo xxxv. ubi dicit / Quemadmodum accipe vinum immoderate
et ingurgitate se in ebrietate est mentem perdere / ita est cum ac-
cepta fuerit illa ineffabilis leticia perire quodammodo humana
mens / et fieri divina. Ideo dixit propheta. Inebriabuntur ab uber-
tate domus dei / qui etiam dixit. Calix tuus inebrians quam
preclarus est / hoc iam calice inebriati erant martires quando
ad passionem euntes suos non agnoscebant / Quid tam ebrium
quam non agnoscere uxorem flentem non filios non parentes lamen-
2 tantes etc. Secundum est in libro de agone xpiano. Quia dum
inquit sumus in hoc corpore peregrinamur a domino videamus saltem
quam suavis est dominus quia dedit nobis pignus spiritus sancti /
senciamus eius dulcedinem et desideremus ipsius vite fontem ubi
sobria ebrietate inundemur et irrigemur sicut lignum quod
plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in
tempore suo. Talis ebrietas non evertit mentem / sed tamen rapit sursum
et oblivionem prestat omnium terrenorum. Hec Augustinus. Por-
ro est hic sciendum quod exuberancia divina mens a delectatione
carnali et terrena propter amorem dei abstracta. ne omnino a delectatio-
ne maneat aliena quadam perfunditur leticia et dulcedine
insolita ut tamen cognoscat quod deserit et dulce senciat

qd invenit / et tandem in cellam vinariam introducit in qua
dulcitas est poculi boni melioris et optimi / Hec autem dul
citas poculi generat et efficit delectabilem dulcitudinem / et ab
estu carnalium desideriorum abstractam eternorum transferre mentem /
Unde glosa super illo canticorum primo. Introduxit me rex in
cellam vinariam. dicit / Quam cito gustum meum dulcedine
gracie eius attingit / ita me spiritu reficit et ab amore terrenorum
in superiora translatam me sentio / ac si in cellam vinariam intro
ducta novo meri odore et poculo sim refecta ¶ Bene
quia bonum poculum mentem ab estu carnalium desideriorum refri
gerat et inflammat ipsam in desiderio eternorum / Ideo comparatur
temperanco imbri terram irriganti et inebrianti. In ysaia
.lv. c. Ubi dicitur Quomodo descendit ymber et nix de celo et
illuc ultra non revertitur sed inebriat terram et infundit eam /
Per hoc enim quod terram infundit et inebriat ostenditur quod animam
spiritualiter irriget et inebriet in interiora penetret et mentem
a se alienet / nec hoc solummodo agit / sed etiam mentem vehe
menter incendit. Unde Jeremias in quinto .xxiii. factus sum sicut
vir ebrius et quasi madidus vino a facie domini et a facie verborum
eius. Et item ysa. xxix. ait. Inebriamini sed non a vino. Sic
inebriatus dicitur fuisse sanctus petrus in monte thabor cum domino
a sanctis doctoribus ne sciens pre ebrietate spiritus quid diceret quando
dixit / Domine bonum est nos hic esse. Unde quam poculi divinam
stillam gustaverit et omnes alias dulcedines fastidivit /
Nimirum in illo suscepit haustus delicosissimus in cuius compa
ratione omnium exteriorum suavitas nulla est delicositas / dulce
do autem iocunditas. sed expertis hoc poculum gustantibus mag
na est penalitas suscipere corporis oblectamenta. Unde dicit
propheta. Renuit consolari anima mea supple per delectabilia
exteriora ¶ Possent hic multa adiungi alia testimonia.
sed hec sufficere estimo lectori pio De caritate stillante. c. .29.
Pre deliciarum habundancia seu dulcedine intima que
percipiebat in sponse anima ex caritate stillante fiebant
effluxus et scaturigines in cor / quod ex hoc dilatabatur et
amplum ac magnum efficiebatur. Sicut pulchre aperiebat
se successive ut rosa de jericho clausa ad aquam posita
se successive aperit. cumque apertura licet fiat ut rosa tota.
attamen superius primo apparet. Sic sponse cor sive se aperire

et dilatare superius primo apparebat / et consequenter se totum ma-
iorare sentiebat / deinde superius ex omni parte effluxit dulcedo
in totum corpus. sicut aqua de olla bulliente / et super ef-
fluente in tanta copia quod totum dulcedine replevit / et
uterum eius tamquam pregnantis magnificavit / nec solum superius
cor dilatatum videbatur dulcedinem effluere. sed eciam inferius
largiter stillare / et hoc solebat fieri fieri in feriis extremitate
liquefacionis que huic adiungebatur in operatione post dulcedinem
effluxum dum consummata extitit de quolibet valde bono efflu-
it spirituale magnum. scilicet gaudium et ~~dulcedine~~ delicie / hec enim
i se sensitive cognovit mirum exhilarata fuit / quod flere non va-
luit nec loqui nisi unum tale / Domine dulcissime gracias ago
tibi / aut unum consimile dicendo Domine dulcissime da hanc
aut magis hoc vel illud etc / sed oportebat eam sic in silencio
delectabili et iocundo sedere donec dominus gaudia resumeret
ad se / ¶ Porro secunda ex talibus effluxu distillacionis repleta dul-
cedine et replebatur dulce inebriacione. in tantum quod in statu huius
caritatis non valuit flere / et pondus deliciarum divini ferre
non sufficiebat. eam oportuit cito ad secretum suum accedere aut
alicubi residere quia pre deliciarum teneritudine ac plenitudine
non valuit se alternacione aliquatenus conservare. nec valuit
aliquod exterioris operis exercere / ymo nec loqui / sed solummodo in sua
divinam bonitatem contemplari / quam tunc in accessum pro sacramento
corporis sui ei tribuit desiderium et per magnificum in anima eius
fecit convivium / que oscula dum tunc sensit dulcia et amplexus
suaves seu sentire / ac perfecte tota liquefacta in se nichil huius
uniri totaliter est in ipsa super dilectum suum ¶ Rursus in statu
huius caritatis / se supra modum divitem estimabat / sic enim bo-
sibi affluere apparebant. sicut dulcedines de corde effluebat /
hec eciam presencie seu prius percipiebat. et si aliquid mea per-
cet fuerat sive parvum sive magnum ipse agnoscebat ¶ Tam
plenius in hac caritate deus solebat in hac secunda operari bona
ita magna quod ipsa debite et specifice non potuit exprimere illa
que licet perfecte talia edicere non valuit / sic tamen aliquid
de ipsis dixit / dicendo sic / deus in anima mea se pepit / et magnum
convivium in ea fecit. sensi oscula eius dulcia et amplexus
suaves / per huiusmodi expressionem gestavit dominum super te .
¶ Postremo ex hac caritate solebant oriri graciarum actiones

excellens magne et insignis gratitudinis meruisse. Ipsa tunc co-
siliens manus suas coniunxit in altum erigens et tam pulchre con-
iunctas quasi sursum erectas infatigabiliter retinuit. Denique ex
affluente dulcedine refocillata sunt aliquociens delicate tanta
sacietate quod nichil appetiit de corporali refectione. Ac carnis quies-
centibus molestiis non gravabatur. Estu amoris nec aliquibus
afflictionibus expers. Flammis caritatis sed constituta in quadam de-
lectabili iocunditate potuit illud Canticorum dicere ii. Sub umbra
illius quem desideraveram sedi et fructus eius dulcis est gutturi
meo. Dominus enim in hac civitate secundum largitatem benignita-
tis sue ei dulcedinem eterne retribucionis pregustare concessit
et ad mensuram eius intra se perplexitatis habitum disponit et dei-
formem effecit. De utero magnitudine que causabatur ex hac
Extremitate hac sitiente et estuante caritate. Capitulum xxvi. 29
Amulto crescens magnificabatur eius uterus aliter tumens
quam ex violenta et vehementi caritatibus. Nam quod exilis
uterum magnum habuit tunc omnis fere pertulit et sepe graviorem
pressuram et amariorem dolorem sustinuit quam umquam in parturi-
cione mali persensit. Unde quadam vice dum ex tali pressura
fuerit tota tremula et angustiis ut parturiens constituta non
valens orare nec clamare ex sui impotencia sed alta traxit
suspiria dixit ei dominus: Ego sum hic fortis pinguens te, quo-
modo aliter videtur tibi esse quam si deberes corporaliter parere. Sem-
per sicut in mali parturicione mulier parturiens nescit an fetus eius
sit vivus an mortuus ita nunc ignoras et non permitteris scire
quid ego operor intus. Et si nunc ambulare aut currere deberes
quomodo hoc perficeres quasi diceret hoc non posses. Porro plures attende-
bant se sponsa ita magna ac si esset vicina partui consideraverunt
quod secum admirantes se curiose manibus tractaverunt temptantes — contrectaverunt
si huiusmodi magnitudo existeret absque illusione. Inter hec
cor eius tam immensum habuit desiderium dolorem paciebatur
tam amarum et saltum fecit tam impetuosum ad ymaginem potencie
sufficienciam, quem si dominus remisisset aut animam eius sibi
precipitem permisisset ipsa suo intra se tollerare non potuisset.
Aliquando rediens alienatam se sensit. Aliquando vero in eius de-
sideriis desiderii in raptu rediens se invenit et per noctem non
quievit quociens ad se redijt. Aliquando eciam magnitudo uteri
per comestionem minorata fuit. Aliquando in eodem statu perman-
sit et aliquando ad maiorem quantitatem ascendit. Post somno

placuit qui hec egit et hanc beatam adsumpsit. C. sic dicere insuper: fili
dilecte nescio quid accidit anime mee; ab illo enim tempore quo
fetus vivus in me cepit saltare et tam sensibiliter se mo-
vere anima mea vite eterne effecta est ita desiderativa quod car-
ni mee nullam permittit habere quietem. Quid ergo videtur
tibi quam compressum oportet esse cor et multis vulneribus
doloribus ac passionibus attritum antequam fiat tale quod nichil nisi
deum desideret habere; oportet etiam ipsum varia vulnera et mor-
tes diversas spirituales pati antequam possit aptum et ydoneum
fieri ut deum in sua omnipotencia et maiestate valeat
contemplari. ¶ Decimus uteri gravamine secundum est s. in
eius dispensata caritate. ¶ Secundo autem humiliter magnitudo
causabat ex caritate scatente tunc hec beata ineffabilia
habuit gaudia varia spiritus oblectamenta et bona spiritua-
lia percepit valde preciosa. Tunc enim deus magnum in anima eius
convivium fecerat et ei sic erat ac si deus in ea spiritualiter
pace vellet. Cum deus quadam vice diceret quid iterum
ita timuisset ac si vicina partui esset habebat. Ego magnus
valde magnifice tibi nunc reddi me; quid ergo bonorum meo-
rum maiorum vis primo apprehendere ad dicendum ante quam
tu de bono meo magno nunc vales narrare et experi-
tu ... terrarum gestare. Hanc si multas habes homines lin-
guas tu adhuc bona tibi nunc facta ita modicum posses
exprimere sicut gaudia vite eterne. Tempore tu me ap-
prehendens magnifice amplexata es me, sed non poteris
me diu ita magnifice conservare. Quamdiu nunc vales
dicere de patris mei omnipotencia. Quid modo vis conicere
de mea in mensa sapiencia, et quid scis modo enarrare de spiritus
sancti bonitate summa que tibi magnifice est impertita.
¶ Domino hec dicente beata sensit se magna bona habere
quorum nulla est ausa ad exprimendum attingere sine singu-
lari consilio et iussione. ¶ Alia vice beata existenti in consili-
dispositione dixit deus ei: Si talis uteri magnitudo cum
suis accidentibus uni advenire homini qui deceptione
spirituali aut naturali nichil sciret, adhuc si me cognos-
ceret diligenter bene sentiens intelligeret quod ego ipse talem
in ipso efficerem bonitatis mee operatione. ¶ Beata
in tali uteri magnificatione sensit sepe cor suum exul-
tare salire et se hinc inde impetuose adlatera move-
re

et ita fetum vivum agiliter saltantem et se hylariter quasi mo-
ventem sentiendo moveretur multociens sensit anima eius alte clamaciones
nova et pulchra blandicionis sibi formantem que sponse
erant ita ineffabilia sicut alia divine largitatis mar-
nalia ei consimiliter in tali operacione generata. aliquando ob tali blandi-
cione cordi conformantem se dicens sibi blandiciones sibi nota-
vit puta ista / Dulcissime mi domine / pater mi amantissime. mi
rex amabilissime / redemptor meus / salvator meus /
sanctificator meus / protector meus. gubernator meus /
consolacio mea verissima et dulcissima. O ihesu xpe fili dei
vivi regraciator tibi pro tua magna bonitate et caritate
quam impendisti michi ¶ Sciendum quod huiusmodi magni-
tudo frequenter fiebat quasi subito .i. sine notabili
tempore / Aliquociens eciam fiebat successive et tunc anima
senciebat miram deliciarum fluxus et decorde in corpus /
et pius successive corpus replebatur sic paulatim uterus
magnificabatur. Porro hoc erat commune in uteri mag-
nificatione quod dominus solebat ad se animam fortiter trahere mag-
nam et amabilem in ea excitare operacionem. magnum novum et
insolitum ipsa solebat habere gaudium / quociens sensit fetum
vivum / aliquando vero non sensit / quociens incedere valuit sed cum
difficultate hoc fecit. aliquando autem vix valuit exurgere
propter magnitudinem nec potuit vestes cingere et incumbe-
bat super manus / Amplius a principio quando sponsa uterum suum ex
divina operacione sensit intumescere / non fiebat magnificacio
ista tanta quantitate in quinta postmodum procedente tem-
poris caritate perfectius invalescente. Hinc quia coram hominibus
apparere tamquam impregnata pudebat / ideo modis convenientibus
quibus valuit hoc abscondere studuit. Anima ipsa enim erat
valde pudica erat et humilis et pura. Ideo late vestes
suum abscondit ac per hoc aliis occupacionem inutilem non
fecit subtrahens pusillis corde pudorem ne scandalizarentur
ex tanta eius uteri quantitate nec unquam de hoc cuiquam dixit
nisi misso a domino finis. Ostenditur qualis debeat esse perso-
na ut sit ad spiritualem unionem ydonea. Capitulum xxviij. 26.

Non calumpnietur quis fidelium hanc iam aliquociens
dictam uteri magnificacionem ac partum spiritualem / aliaque
admiracione digna sed non incredibilia in hac gratia dei stinte
acta / Deus siquidem deus animam sibi desponsat maritat

et fecunditat / desponsat in fide / maritat in voluntatis conformitate
1 et fecundat in caritate. De primo dicitur in Osee. Sponsabo te mihi
in sempiternum / in iusticia et in iudicio / et in misericordia. et in misera-
tionibus et sponsabo te michi in fide ¶ De secundo dicit mul-
2 ta beatus Bernhardus in sermone lxxxiii super cantica dicit
Conformitas anime cum deo maritat animam verbo cum ei cuius na-
tura similis est per naturam / similem se nichilominus exhibet per
voluntatem diligens. sicut dilecta est ergo / si anima extra-
tate perfecte diligit nupsit. Quid conformitate hac iocun-
dius / quid caritate optabilius vere spiritualis sanctique conn-
ubii contractus est iste ubi idem velle et nolle unum facit ex
duobus spiritum / dicitur ei dominus. Ecce vir tuus post me ingredi-
ens cessabis ¶ De tercio dominus sponsus per Iohannem ewangelistam
3 inquit 14 (15). Qui in me manserit. s. per caritatem dicit glosa /
et ego in eo hic fert fructum multum / Cui concordat illud
Sapientie iiii. O quam pulchra est casta generacio cum caritate ¶ Por-
ro dominus hanc habere multa fecunditate spirituali ac novem mo-
dos spirituali pariendi revelavit ¶ Primo premittens qualiter
1 homines debeant esse dispositi ut ad suum connubium sint ydonei
et ad spirituales partus apti dicens / Hii qui debent esse mei a-
mici dilectissimi ut hoc impetrent eis quod meis facio amicis
dilectissimis. videlicet ut eas sponsas meas efficiam / impreg-
nem et meis desiderium delectabile sufficere. quod eas delectet me
semper habere ¶ Tales siquidem primo debent habere mundam conscienciam
2 et affectionem puram ¶ Secundo debent abdicare a se omnem
rem transitoriam sibi simpliciter non necessariam ita quod diligant et
3 desiderant me solum possidere ¶ Tercio debent michi esse tota-
4 liter in voluntate conformati et per dilectionem uniti ¶ Quarto
nullum alium preter me debent habere sponsum / neminem enim volo
esse medium inter sponsam meam et me sponsum ¶ Homines
quippe tales forcius diligo / quam sponsi carnales amant
suas sponsas / ac tales in sponsas assumpte cito impregnantur
anime / Cumque me conceperint absque sorde me gestant cum
maiore difficultate quam fetus naturales / qui tamen por-
tant cum magno gravamine ¶ Unde quia concipientes me
oportet vivere in maiore sollicitudine ac labore quam vivant
naturaliter impregnate. nec mirum est eas cogitare quod possint
esse. ociose et libere absque viro aut maculate fetide et ab-
hominabiles absque modo muliebri / vel possint esse macunde

vane leves irracionabiles aut simplices / sed oportet eas esse
magis laboriosas . cautas . providas . ornatas / pacientes
mansuetas / racionabiles . humiles et maturas in moribus /
quia si haberent viros seu corporales sponsos multum enim deberent
hec propriam voluntatem / sed omnem humilitatem perfectionem debent appe-
re valde prime / cum meam regiam maiestatem . nec oportet
putare eas se habituras servos et ancillas prout habent
sponse temporales in adiutorium ut custodiant sponsos suos
sed oportebit eas paratas existere die noctuque et personaliter exple-
ant omne quod ab eis desidero habere ¶ Amplius sponse
anime impregnate habent desiderium delectans per me quemadmodum
mulieres impregnate fastidiunt saporosa et aliqua que
eis prius fuerunt delectabilia . et appetunt fructus immaturos
et aliqua alia insipida Sic sponsa que me concipit in
me delectatur et alia fastidit . quantoque diucius me gerit
tanto avidius et delectabilius me appetit / ac gustus presencie
mee ei tanto amplius dulcescit ¶ Hec dicit sponse post sump-
cionem eukaristie revelavit . et eius cor caritate vulnerans dixit
Cras item delectabit te me suscipere cum magno desiderii fervore

Revelacio nonum modum spiritualiter pariendi / capitulum xxviii . ·21·

Alia die iterum post sumpcionem eukaristie dominus ei magna
consolans sic presencie intima dixit inter alia . Volo te do-
cere unum de optimis quod potes tu in corpore existens operari vir-
tutes spirituales poteris nasci . Tu debes fortiter flendo die
noctuque desiderando et petendo clamare ad me in magna
caritate fervente ardenter . ut possis te ipsam te spiritualiter parere
Per primum enim homo se ipsum spiritualiter parere potest / quia tamdiu
assiduare debebit quousque se ipsum pepererit / Cum autem hoc
hoc factum fuit ego volo me sibi amicabilem exhibere et pan-
dere quam pepererit se ¶ Hic quippe est primus spiritualis partus Primus modus pariendi
sine quo non potest fieri partus aliquis . aliquis alius qui enim se ipsum
spiritualiter non peperit inaniter partum alium describitibus perarabit .
¶ Hoc partu autem habito . i. postquam homo se ipsum peperit / si talis ·2·
filios naturales habuerit paribus consilium laborem habere debe-
bit qualem per se habuit ut illos posset parere spiritualiter quos
prius peperit naturaliter / quam postquam magnifice desiderant anime
ut ad unum cum partum spiritualem filiorum perficere . ac dum per-
fectum longevum oracionis studium / et caritatis incendium spiritualis

filiorum pater filius productus ad effectum/ illi homini et suis filiis vo-
3 lo providere sic in tempore et in eternitate ¶ Consequenter
talis homo studeat tercio parentes suos adiuvare spiritualiter
parere etiam/ hoc quidem faciendum est pro eis sive fuerint
4 mortui sive vivi ¶ Quarto hoc idem circa alios suos
5 faciat amicos ¶ Quinto hoc idem ex caritate studeat agere
circa alienos ut ex eis multos spirituales possit parere filios/
6 ¶ Sexto propter caritatis consilium studeat multas animas de
purgatorio liberare/ ac per hoc adiuvare spiritualiter parere et-
7 iam ¶ Septimo flendo petat et oportet ut ego similem
efficiam virum de illis hominibus qui sustentare me ad imitat
8 mundum ¶ Octavo ut multotiens me valeat parere studeat
9 abstinere ¶ Nono laboret studiose quatenus velim sepe me
ipsum in eius anima generare ¶ Nempe principalibus peti peccatorum
nonne est hoc faciendum quod sit perfectum ut supra est dictum/ Dum
dne sponse hec reclamante cum fervore igne caritatis
accendit. circulentes illustrante fantasmata in anima
aberracionem sibi ipsa intime vinnit et spiritum sanctum ei in-
sit qui ipsam ferventius incendens gaudio ac deliciis re-
plevit ¶ Alia vice dixit dominus/ Beatus spiritualis non est ita spiritua-
lis prout tu putas/ nam in hac tota civitate non valeo tibi
unum ostendere qui spirituales genuit filios/ et tu debes ma-
nos facere fletus ob hoc quia pauci sunt qui spiritualiter pa-
riunt. Tu quoque suppliciter roga me ut velleas te et meam
tuam naturalem spiritualiter parere. ut illius sis mater spiritualis adiu-
trix vere. que mater tua fuit naturalis adiutrix miserie ¶ Al-
ter illa cum deum admiraretur/ missa in fine plures dies perfecit/ Cui
dominus ait. Vis scire quo fructus unos possis parere. Et illa
Dic dignissime magister omne illud inspiracione quod est bonum anime
mee/ Cui dominus Quando tibi concesso ex caritate largiter flendo/ for-
tis cogitacio pahis unius aut defunctis. tunc scias te fructus
unos super terram peperisse ¶ Sunt sicut mulieres aliqui mas-
culi in utero gestantur et femelle nascuntur. hoc tunc est
quando homo lacrimas et opera misericordia bene inchoat et male
sine terminat/ si econtrario actum sunt tunc femellam gessit
et masculum peperit. Si vero quis bene inchoat et bene terminat
talis masculum gestat et generat ¶ Hec ergo circa pluvium ali-
quod fiat periculum diuturne orationibus est insistendum

Quando sit fructus pare

Ostenditur quid hoc sit quod homo deum spiritualiter parit

Dominus qui solet visitare sterilem in filiorum mul- · Cap. xxviij · ·28·
tiplicatione letificare hanc B. virtute prolificandi et
se ipsum spiritualiter generandi ditavit / quod deum ipsum pluries spiritualiter
peperisset eam instruxit qualiter hoc fieret dicens. Devote
ora, humiliter supplica / amatorie blandire / et magis fortiter
pregnare / tu enim debes me spiritualiter parere. tu quippe hoc
tunc facis / quando caritate mea ferventissime accensa. fortiter
flens. largiter sudans / et me magnifice diliges sic hec
quod ante omnes diligant creature / ita quod nihil mediet inter
me et te / nec preter me aliqua alia sint in tua memoria /
prorumpisque tunc in aliqua amatorie blandicionis verba
pre ardoris dilectionis mee habundancia. dicendo taliter
Ihesu Christe Ihesu Christe amantissime mi domine. dulcissime mi doc-
et consilia ¶ Porro adhuc quod ego generer / seu adhuc
quod generacio mea spiritualis fiat plura requiruntur. Nimirum
quia adhuc quod creatura aliqua corporalis generetur multa
requiruntur. scilicet labor multiplex varia supellex domestica
materia et varigena bona verba quibus mei matris mee
et sororum imploratum auxilium. Nempe hominem qui spiritua-
liter parit me oportet graviorem laborem habere ac maiorem
perferre difficultatem. quam mater mea pertulit quando me
spiritualiter et corporaliter peperit ¶ Unum scias inquit tu me
paris et gestas super terram / quando hanc bonitatem meam
tibi in partu meo spirituali communicatam ante aliam meam benefi-
cenciam vel revelacionem fide dignam tibi ante factam. ma-
nifestas exterioritate verbo scripto. aut aliquo proportiona-
bili signo / decreto eciam cum me spiritualiter pepereris hoc
a. p. e. abscondere non debes exprimere qualiter homo sit
me spiritualiter parere. ut valeat ab homine agnosci quod me
partu peperit spirituali ¶ Et adiecit dominus. In partu spirituali est
aliquid tristicie et aliquid leticie sicut in partu naturali. Nam in
tali quando mulier parturit magnos habens labores et a-
maros dolores / largas lacrimas effundit. Postquam autem
peperit iam pressure non meminit sed ipsa et ei assistentes
mirabiliter gaudent ac ob hoc puerum natum cum vocibus
pre gaudio sursum elevant. modo consimili agitur in partu spirituali

Que et quot requiruntur ut spiritualis dei generacio perficiatur. C. xxix ·29·

Ex hiis ergo que dominus misit eam sic dicere, et ex hiis que iam
predixerat, eius nove colliguntur que in deum diligentem
1 contingunt ¶ Primum est temporalium renunciacio, peccatorum dimissio
et confessio purificacio ex dei amore. Nam dicit veritas Luce
xiiii. Nisi quis renunciaverit omnibus que possidet non pot-
est meus esse discipulus nec immundissimus deus nisi mundis men-
tibus concipitur, sicut non ab aliis nisi mundis cordibus
2 videtur ¶ Secundum est lacrimarum et sudorum larga effusio excitata
in flammacione. Flet enim plus ex desiderio quod habet pro domino quam
ex expulsione quam habet pro peccato dicens cum propheta. Lacrime
mee erant mihi pa. die ac nocte. dum dicitur mihi cotidie. ubi est deus
3 tuus ¶ Tercium est suavius diligentis et dei mentalis con-
solacio in amicabili exhibicione. Nam dixit dominus quod vellet
diligenti se, se amicitiam exhibere. Quia ipse est dominus hiis
qui tribulato sunt corde, et quasi mater blandiendo unico ace-
4 nit filio ¶ Quartum est intima ac inmediata cum deo con-
iunctio, insincera ac incausa dilectione. Quia dilecto non sunt ali-
quod esse medium inter se et dilectum, nec deus vult inter se et
suum spiritualem amatorem esse medium ut aliquotiens est dictum. ante
5 ¶ Quintum est sobolis divine formacio ex semine celestis infusione
in vobis formate quidem Christus in vobis prout apostolus dicit. Gal. iiii. Fi-
lioli quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis. Formatur
autem Christus secundum in proposito ex gustu mentis ineffabili delectabili et
inusitato. et hoc fit ex mentis pace seu tranquillitate tam
quam ex celesti semine. Unde idem apostolus dicit. Pacem habete
et deus pacis ac dilectionis erit vobiscum. Fit autem hec pax po-
tius. Quando mens libera ab omni sollicitudine et angoribus cor-
poralibus solitudini fantasmatum delectabiliter in deo requiescit
Hec vero vera pax est de qua dicitur philip. iiii. Et pax dei que exsu-
6 perat omnem sensum ¶ Sextum est mentis immutacio ex prolis
deifice concepcione ut dictum in fine precedentis capituli est dictum quod
gustato spiritu desipit omnis caro. Ideo incorporalibus consolacionibus
affligitur et in spiritualibus continue plus delectatur et dicere potest
cum Job. Que prius nolint tangere anima mea nunc pre angustia
7 cibi mei sunt ¶ Septimum est mentis innovacio ex dei mentali
spiritualis fetus gestacione. Iuxta illud psalmi. Renovabitur
ut aquile iuventus tua. et illud apostoli Renovamini spiritu mentis
vestre et induite novum hominem qui secundum deum creatus est

in iusticia et sanctitate vitatis / talis enim homo non mundalis / nec
secularis / sed spiritualis existit et in bonis se moribus exhibet ¶
Octavum est in ubera amatoris blanditionis ac gratitudinis · 8 ·
precipue ex cordis et anime per divinam repletione. Nam cum divinum
ipsum mente conceperint et diu gestaverint replentur dulcedinis
ac desiderii estu et deliciarum spiritualium desiderativo fructu / ex
quibus sensuum exteriorum actus aufferuntur. et quia dominus magnifice
est in mente et corde in eis tam blanditionis quam gratitudinis
ubera variegena oriuntur et aliquando aliqua eorum per os proferuntur
ex habundancia enim cordis os loquitur. Unde devotus ubis a
liqua sunt per gratiam dicta. videlicet ista. Domine ihesu christe sis lau
datus ac veneratus pro tua immensa bonitate et sancta ac
ineffabili trinitate gloria patri et filio et spiritui sancto. Laudatus et venera
tus sis tu pater domine pro omnipotencia tua. Laudatus ac ve
neratus sis tu domine ihesu christe pro humanitate tua. nativitate tua /
fatigatione tua et ceteris divinis beneficiis cum gratiarum actione in
feriore spiritus eminencie. Nam sepe ipsa sunt ita plena di
vina dulcedine dei amore gaudio et gratitudine quod non in
ubera prorumpit. cor eius fragile oppressum finis. sicut musti
absque spiraculo lagunculam confringit. Unde illud Job dicere
potuit. Venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas
novas disrumpit. Et illud psalmi / Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea. et labiis exultationis laudabit os meum / Hanc summa dul
cedo est in ea quasi quedam pinguedo per quam multociens in
hac spirituali pinguedine singula eius membra apparuerunt
pinguia ac per hanc eius viscera tamquam celesti rore repleta
eius pectoris intrinsecus et tunc proles mentis in sua intima
operatione non solum intelligenciam eius excessit / sed etiam partes
corporis et cordis distendit et quasi fetus unus esset sic sa
liit et se movit ¶ Nonum est nubibus cessatio pestiferalibus · 9 ·
desideriis et lacrimatione. Unde ex hoc quia dominus magnifice ha
betur in corde. homo ex magno amore tam diu fervet et orat
et supplicat. blanditur et rogitatur per optima que scit for
mare ubera quod ~~re~~ repletur tam estivali desiderio ut esse cum domino
ac flet tam ferventer et largiflue quod vix obmutescat et quasi
nichil valet dicere nisi unum tale. Ihesu christe dulcissime mi domine
animam meam accipe ad te. Hoc nomen ihesus christus tunc est
in corde eius dulcius iubilus et sic pernoctatur tunc que est quandoque

conatus ut spūalis fetus efficiatur · i · ut maifestetur bonitas
diuina tue hoi impertita. De hac ptiucione scripti z mysteria do-
mine afraac tua concepimus et quasi p̄imus ⁊ pceptimus
spm **Dns ostendit quod se ipm in anima parit · c · xxv**

30 Blandoris dns de sua dignacōe solz seipm spūaliter
in anima hominis parere. et quod hoc fiebat in mente
eius b̄. ei illud dedit tali modo cognoscere. Tunc inquit
in mente tua me pio/ quod i magno ardore caritatis mee
i flammata in excellenter necessa dilectione me diu querere
cū estuanti desiderio ingentes labores in longis vigiliis
pegisti ac multiplicibus blandiciis et cum fletibz uberri-
mis michi supplicans te totis viribz fatigasti Et ex-
tunc obtinuisti me sine ymagine cingentem circa te inte-
operantem et tibi tribuentem delicias spūales sup modum te
delectantes ac solacium se gaudium mirabilem ita supereminentes
et magnifice quod beneficiencie mee quas tue sunt tecum
secundum suum ambitum non vales comprehendere sive scire/ nec
potes modum illum singularem et debite exprimere/ neque ea
que tunc oporteret. ego cum p̄tus pmaxime in anima tua
facies quiui/ animam apprehendo et amoris nexibz fortiter
stringo. ac p̄ficet anima sua potes no est ebria et indeli
cis consopita/ que lz me fortis tunc diligat ipsa tamen
ppt magnitudinem dilectionis mee se diligere modicum
estimat ¶ Post hec inquit b̄a hunc modum pcipiendi mille
tociens sensi/ tamen eius nomen cognovi cuius beneficencia
fuit ita iocunda ac si fuisse in vita eterna In eodem modo
hoc nomen ihesus xpus fuit dulcissimum et de facili veni
adceptum/ ac quod mysterio est quod dns dixit se in anima pa
rere tunc valde interius in corde oritur gaudium/ exterius
cessant blandiciones et supplicaciones ac dum cum anima collo
quium. intus tamen fit suave susurrium. patris et filii et
spus sci simul habitaculum quam magnum in anima faciunt
tenam ¶ Porro dns dixit sepe hinc b̄e quod se iam pe
perit. et aliquando quod se iam parere voluit/ et aliquando quod se de
inceps iam pariet/ Et hoc vltimum b̄a sic exprimere solebat
dicendo/ michi tunc sic erat ac si se dns in anima mea pa
rere vellet/ Ita quidem mebat. michi tunc sic est. ac si dns
in anima mea se parere vellz. volui phoc significare hoc

id est michi nunc sic / sicut tunc est quando deus se in anima mea
parit ¶ Exclusus est pater / pater quia verus sit ac perfectus hic
donum dei quo se sic ut premittitur exhibuit et se in anima hominis
parit · Qualiter filios suos spirituales fideliter educare debent
De generacione spirituali et sollicite custodiant · Capitulum xxxi · 31
Quia sponsa haberet filios ad vitam generatos eternam deus ei
multa haberet dixit / filii inquit tui melius malicie sunt
quia tu nam oportet te eos spiritualiter plures parere et neminem
habes qui spiritualiter gignunt se / sed te oportet hoc per te ipsam
facere ¶ Porro si filii tui quos ad spiritualiter pariendum tibi dedi
te fuerint secuti / eis absque ambiguitate potius vitam eternam
permitte / talem permissionem mater naturalis filiis naturalibus ut na-
turalibus non valet facere · nec aliquis tibi vitam preter me eternitudi-
nalis permittit eternam ¶ Signum profectus tuorum accipe fi-
liorum · nam me volueritis te magno amore in tantum quod me
magnifice senciat et ab intimo corde suspices · et cor tuum
in tantum ex amoris magnitudine elevetur se quasi se velit
elevare tecum oporteat dicere ex intenso amore · Domine
mi dilectissime filios adimia meos / Quando hoc experieris fili-
os tuos gemio pario · attamen minore quam prius labore
et hoc idem est signum sit quod eis bene succedit · qui filii per
caritatem fervienter ardentem michi proximus in sua unum
annum attrahuntur quia in sua multos annos prior frigi-
di ¶ Tempore cum filiorum tuorum pertinecione sepius iterata
oportebit te maiore ac gloriorem labore facere quam matrem
naturalem in una pertinencione · nec tamen aliquis preter filios
parere spirituales sine me sicut nec naturales gemio generare ·
¶ Rursus dixit deus sumptuosum est valde filios spirituales
educare qui lactantur et nutriuntur cum lacrimis multis ex
magna caritate effusis · nec oportet te mirari quod spiritua-
les filii adhuc in seculo existentes non nisi cum difficultate
possunt custodiri quia deum suum semper timeam / presertim pro aliis
hominis custodiam · Nam tu ipsa es experta circa te ipsam an-
tequam reclusionem quantam habueris difficultatem in custodien-
do animam tuam propria licet sollicite laborantis · ipsam tamen per-
fecte non sufficeristi custodire · ymo adhuc te in reclusorio ex-
istente alius non sufficeret te nisi cum difficultate notabili
custodire ¶ At illa cum professus suis spiritualibus sibi a deo datis

laboriose sudaret · desiccando · orando / flendo · ac per hec ita viribus
exhausta pluries quasi vacillando incedebat · Dominus ei autem
dicebat · Si quis te interrogaverit quare ita infirma existis / dic
tu ei vnde · Ego habeo filios quibus oportet me parere et
pro eis tam magnos labores ac sollicitudines gerere quod opor-
tet me macerari et deficere ex infirmitate ¶ Sponsa huius verbis
et pluribus aliis admodum consolata / adhuc permansit de domini
clemencia pro filiis multum sollicita · que dixit / michi dicite
sic est sicut mater naturalis multos filios habens huius que
ut filios suos nutrire posset malam traxisset et tam graviter
laboraret ut de stricte vix vivus et mareret ¶ Amplius
voluit dominus ut dum viveret educaret filios spirituales eius proponendo
verba rigida et edificatoria ad penitenciam ac prudenciam inducen-
cia · nec aliquis permittere debet quod bona dilapidarent spiritualia /
quia essent pauca et cum magna difficultate acquisita / I-
deo debet frequenter quam pauperes ipsa et filii essent ostendere
et instruere quo bona spiritualia eterna possent acquirere et suffi-
cienciam eternaliter habere ¶ Ut illa hec faciens celitus illustrata
multociens cognovit quod filiorum suorum inter alios indigenciores sunt
corpore et suorum considerans in spiritualibus paupertate contristata simul
cum flevit et pro eis anxie cum intenso desiderio laboravit ¶ Cum
dominus laborem cum sollicitudine acceptabat / Tu non potes parumper
dimittere qui omnibus diebus vite tue oportet te pro tuis filiis solli-
citam esse · quia eos magnis et gravibus laboribus nec non
~~plurimis~~ plurimis lacrimis eos genuisti · Tu quoque pro filiis tuis
ubicumque sunt desiderare debes sine cessacione die noctuque hic
et in eternitate ¶ Nempe confessor prefate sponse quos libro doctrine
genuit non tantam quantam tu pro eis sollicitudinem gerere / Nam
in quia non tam gravibus laboribus nec tam amaris fletibus
eos genuit · neque omnes vices suas pro eis educando cotidie
tetendit, ut possit de eis certus esse quod eos valeret michi presentare
prout tu ita tuos egisti per plures annos · Racio autem huius re-
missionis impre confessionis hec extitit quia non dum animam
suam bonis operibus sanctificaverunt · nullus namque potest ita bene
animas aliorum sanctificare et felicitare sicut ille qui suam
propriam prius sanctificavit ac felicitavit animam · Nec aliquis
potest ita bene aliis vias vite iter demonstrare sicut ille qui
prius dedicit tales vias perambulare ¶ Verum si per confessionis

centum filios educaret mets illos ut unum in tm adamaret
q pro illo tanta sollicitudinem quantam tu pro tuis gereret q
dui in hoc mundo vivet ¶ Postremo multis pactis labo-
ris dixit ei dns / Anima dilecta circa me cum magna sollicitu-
dine debes intesse desiderando stude. quibus ego velim et bona
mea reuelare. Ideo non potis semper magnas habe latte-
mas ad pariendum filios spirituales / sed tum consilio et adiu-
torio meo, minores quam prius labores habendo. debebis
deinceps parere et educare filios leviori modo ¶ Etiam
si spirituales filii fervent in caritate ardenter ac fortiter fle-
rent. tuc mihi cum festinatione appropinquarent et prius mo-
diam non dimittere aut multum esset laboribus immorandum
¶ Tu vero nichilominus studiose perficias ut mei magnifice
templum fias / et semper anima sic impregnata / nec sit aliq
hora in qua non fructifices producens fructum et haec
destines intellium ¶ Tu quoque debes te longe lateque cum
tuis fructibus extendere. et de fructibus tuis tamquam agrico-
la semen accipe et illud late ac spaciose circa te sparge
ut unum fructum de alio valeas producere et te in fructibus
tuis amplificare et variegenos fructus in vitam eternam
destinare. ut in vita eterna coram te fructus tui id est
filii tui ardentes valeant lucere. Attende quia consolatorium
sit creature ad bonorum fructum fructifera. Tempe tu de-
bes ferre fructus dulces. utiles fecundos et laudabiles /
mihi siquidem est valde acceptum. quando fructus boni
operis ascendunt de terra intellectu. et qui tales per singulos
dies vite tue valuisses concepisse anime. peperisse et edu-
catos ad vitam eternam premisisse. debuisses te mihi alium
fancia tua desponsasse / et primam in nocte tue ariam de-
disse / et ab hoc debes timere quod aliquem bonum fetum concep-
tum editeris atque ad vitam ipsum eternam non premiseris. ymo debes
timere quod bonum fetum conceptum aliquem non peperis sed oppres-
seris. Et quod gravius est habes timere quod aliquem malum fetum con-
ceptum. sis conata parere cum festinatione ¶ Licet hec audices
valde sint humiliata. intelligens bonum fetum conceptum bonam
voluntatem. et per malum fetum conceptum malam voluntatem /
ac perfectus partum compleri ipsius voluntatis in opere adimpletorum
et quod bonorum fecunditas operum debeat precedere fecunditatem

spiritualium filiorum meorum generatione fuit leta sed multo plus
in sponsi amplexibus est letificata. Sibi filiorum pignora
erant cara. sed multo dulciora sponsi oscula. ¶ Animarum
bonum quidem est salvare multos. sed mente excedere et Christo
sponso uniri intime est multo iocundius. In tali sermone
ergo sepe ineffabili illecta dulcedine alienabat a se. a cor-
poreis sensibus se tollens, et sponso delicatissime fruens.
Sane ibi erat desiderabile connubium dulce commercium et si bre-
ve tamen super modum delectabile experimentum. **De caritate sup-**
effluente que multas alias continet in se. c. xxxii.

32 Postquam dominus divicias bonitatis sue per multos annos et
ineffabiliter magnifice sponse sue integritate supereffluente
communicasset et ei nondum nomen caritatis neque bonitatis
seu beneficentie illius manifestasset ipsa in die sancti
Stephani prothomartiris pie desiderauit scire quale bonum
aut cuiusmodi caritas hec esset et quo nominari debet que tam
varigena bona perfusa continebat prout pluries magnificentius
et plus solito sentiebat ¶ Cui dominus ihesus dicebat benefi-
centie nomen huiusque abscondi. nunc autem nomen eius volo
dicere tibi, nomen eius non est caritas pura. sed est caritas
supereffluens et immensa. Est enim hec caritas valde mag-
na gracia. et iocunditas valde magna. Ideo multa habet
nomina plurimas includens caritates quia multiplices conti-
net bonitates, quibus se singulis sensibus communicat melio-
ribus, Ideo dicitur caritas bene sapida gustui. caritas bene odo-
rifera, olofactui. dulcis, et delectabilis visui pulchrior,
Est etiam hec caritas fructuosa. ditans. sacians. ordinata,
et inseparabilis. inseparabilis inmortalis et ineffabilis.
quia eius bona sunt tam varigena quod nullus valet expri-
mere singula. Hec est caritas qua sancti martires fuerunt
inter persequentes perite audacter et intrepide ad mortem
accesserunt. et tu ipsa nosti quod omne supplicium ac martirium
in hac caritate leue reputatur. ¶ Porro hec fuit perpetua
caritas et primum bonum quod tibi nunc feci cum cor tuum extraxi
tibi, in tue cum magnitudine gaudii tibi in hac caritate
commiscui ita bene erat tibi quod non aliud sensisti nisi quod in vita
esses eterna. Cum hac quippe caritate primo adiunxi etiam
valde attraxi te. et cognovisti me per mentis excessum

celitus instructa quod esset bonum meum esse et hoc ipsum re-
cognovisti corde et ore. Illico post dictum huius caritatis
cepi tibi bene placere, cepistique statim pertrahere me et immittere
ad te. Hec caritas est bonum magnum et ineffabile ac tale
quale animabus meis in vita soleo facere. Hec caritas est bo-
num supereminens excedens alia bona hominibus hic communicata
sicut in celo gaudia sanctorum excedunt gaudia viatorum. Cum
hoc bonum tibi fecero scias te habere vitam eternam .i. me in te.
Hec caritas est bonum tale et tantum quale et quantum animabus
multis hominibus impendo hic in mundo. ¶ Verum quia hoc bonum
operor et facio anime tue occulte te ignorante, tunc oportet
me ipsum animam tuam bene respicere et gubernare. Ipsa enim vo-
lente cito dimittere me, non valeo eam cito derelinquere.
Hinc michi adheret tam fortiter firmiter et ego etiam eam permaneo
tam stabiliter quod tu ipsa multotiens recognoscis te non aliud
sustentamentum nec retinaculum habere nisi me super quod tue in ipsa
sustentaris. ¶ Sane tue permagnitudine bonitatis mee, qua
excellenter magnifice sum etiam te non potes cito scire quid et
qualis tu ipsa sis aut quo tibi sit. Ac per hoc iaces quasi
soporata in me sicut ebrius qui potens sui non existit. Si
tunc te dimitterem bonum huiusmodi totum a te auferre, statim per
desiderium aviditatis qua diligeres me et perditum bonum illico
rehabere fortiter flendo clamares ad me nec exploratum cessares
quamdiu perditum bonum aut aliud anime consolatorium non ha-
beres. ¶ Rursus si tu scribere sciens, quando illud bonum tibi a
me communicatum in anima et corpore sentis et gustas adhuc
scribendo illud totaliter exprimere ita modicum vales sicut
bonum quod in vita eterna est contentum. ¶ Huius dictis dominus vo-
lens magnitudinem huius boni ostendere aperuit mentis oculos
sponse quos illustrans celesti lumine permisit eam videre illius boni
magnitudinem quam oculate cognovit esse tam magnam quod
eius visus non valuit pertingere ad illius finem, nec aliquo
modo licet esset lucidenter illuminata valuit videndo comprehendere
illam. Revera bonum illud videbatur sponse ita magnum et inex-
haustibile quod si totus mundus dispositus scribens fuisset adhuc
ipsum ad plenum scribendo non expressisset. Etiam si quemlibet tantum
scripsisset quantum comprehendere valuisset. ¶ Et subiunxit dominus
me tibi hanc caritatem date et eius bonum tibi communicate

filius tam fortiter excrevit et magna ad te quod tu ex consenso ex
immensa caritate capias/ ergo. filius ad me. nobisque profluxum
convenientibus efficitur unum tecum et tam immense diligo te quod
tu ignoras profunditatis dilectionis mee magnitudinem/ quia fortiter et quam
immensum debeas me diligere. Replebis siquidem intus caritate
quod ipsa ex sua copia effluat ad te non solum ad me/ sed ita late et
spatiose sicut est ambitus terre ¶ Hanc enim magnitudinem caritatis
huius ac eius affluentiam bonitatis tibi apparet ¶ Primum quod
1 tota terra sit in unitate ¶ Secundum quod ubique sit unum bonum et una
2 caritas. ideo estimes quod totum sit dilecto cum quo occupatis vel
communis ¶ Tertium quod tota terre grossities perierit et ablata
3 sit ¶ Quartum quod tota terra melle et lacte sit fluida ¶ Quintum
4 quod omnes homines effecti sint perfecti sine defectu et sancti ac bonis spiritualibus
5 repleti ¶ Sextum quod nulla penalitas sit in mundo nec
6 labor aliquis sit super terram ¶ Septimum dixit apparet ac
7 si omne illud quod homines super terram vivunt seculo fluxe
rit et spirituale bonum sit ¶ Item dixit dominus. In hac caritate
tibi soleo magnifice apparere et locupletationibus variis generibusque
modis sum ante et retro te. efficiens aliquando quod caritas mea
licet magna dicte non ad alium quemquam ad me valeat fluere/ et tunc
nullum alium preter me vales diligere nisi quem ego volo. et quem
tibi ad diligendum tribuo. illumque valde fortiter diligere quin etiam
anime tue dampnum/ Et nisi dilectio tua ad aliquem diligendum effluerit
te mori oporteret/ quia cor tuum sustinere tantam dilectionis magni
tudinem non posset. Ideo quando tibi caritatem hanc superefflu
entem tribuo. mox cordis fractionem ne fiat velociter ti
meo ¶ Nondum quod duo consortes anime huius sponse caritate
superefficientem non delectant illam in uno duntaxat bono spiri
tualiter sed in omni bono generali. et hoc faciebant superefficienter
medulliter et interne/ non superficiali. nec false sed veraciter/
neque per melodias cantilenarum aut symphonias musicorum/ nec
per suavitatem florum aromatum aut quorumlibet corporis delectamen
torum/ sed interius animam delectant quo ad visum per splendorem
quem non capit locus per sonum quo ad auditum. quem non capit
aer vel tempus per odorem. quo ad olfactum quem non spargit
flatus per saporem quo ad gustum/ quem non minuit edacitas
seu esus per amplexum quem animam non maculat sed eam firme
cum deo copulat ¶ Postremum non quod aliquam lasciviam excitat/

sed quod animam in cristo amore dulcius inflammat. Nimirum quia illius
caritatis bonum continebat dilectum, non talem qualem in delecta-
bilibus creaturis experta fuimus sed in tantum ab illis differentem quantum bonum
temporale et eternum bonum sunt distancia. ¶ Postremo est scien-
dum quando hec caritas et eius dulcedo effluxerint adeo in animam
et abundancia in corpus, et redundet super alios, tunc apparet sibi quod si-
cut se habet sic esset omnibus hominibus, et quod omnia essent repleta de-
liciis spiritualibus. sicut in corporalibus contingit quod homini respi-
cienti per vitrum viride omnia secundum visum apparent viridia.
Cum vero caritas et spirituales delicie permanserint sine effluxu
in se anima recollecta tunc apparet sibi quod deus tantam beneficenciam
solummodo ipsi faceret et bonitatem tantam tribueret. ac quod tantam boni-
tatem nullus alius homo haberet. Cuius huius causa apparere
dixisse, et quare aliud etiam efficaciam causabant huiusmodi caritatis de-
licie quam alie. Nam alie quando sunt magne ut frequenter
per sua tenacitudine quam in ea efficiebant ipsam exurgere impe-
diebant, hee autem sepe licet essent magne ipsam tamen agilem
et ad exurgendum alacrem reddebant. Et dixi nonne sepe et
non semper. quia aliquando per tante caritatis ad vim cellaria dulcissime
caritatis introducta, iacuit quasi ebria ut supra dictum est in de-
liciis consopita. De caritate sapiente. capitulum xxxiii.

Quia in omni caritatis affectione modum debitum servare non est 33
eque indiscrete nil faciendum neglexit, nunc negligencia
admittere et ultra vires nichil attemptare ideo valde necessarium fuit
sibi ergo quod deus cum aliis virtutibus caritatem sapientem ad discrecionis
moderamen inclinantem adiungeret, ne spiritus austeritatis ac singu-
laritatis callidissimus eam seduceret et precipitaret, sicut multi
leguntur decepti, qui sine dilectionis fervore ac consolacionem sunt
laudabilem sive detestabili conclusierunt. Et bene hec caritas
sapiens sequitur superefluentem et precedit inseparabilem, quia
deus ipse dulcis, sapiens, fortiter et perseveranter amari, ut
Bernardus super cantica sermone xx. Sapiens est deus et
vult amari non solum dulciter sed fortiter et sapienter. Alioquin fa-
cillime zelo tuo spiritus illudet erroris si sciam neglexeris, nec
enim callidus hostis machinamentum habet efficacius ad tollendam
de corde dilectionem quam si efficere possit ut incaute, scilicet dilectione in-
caute et non cum racione ambulet. ¶ Hec ergo sciens astucias
sathane, dum frequenter obsecrarat solicite quod eius ipsa non permitteret

delirare / sed concederet sibi ut ipsum posset fortiter ardenter et sapienter
amare / Nouerat enim quod feruor vehemens sine discrecionis temperamen
to precipitat / et vicius discrecionis sine feruore dileccionis lacet /
Ideo vtrumque desiderabat ut sapiencia cum discrecione feruorem eum
laccionis regularet / et feruor amoris discrecionem sapiencie erigeret

De caritate inseparabili

et instigaret ¶ Nempe prefer duo in ea caritas inseparabilis
fiebat / Nunc quia mens videt inseparabilis quanto racio
non potest decipi / accompia non illici et irresistibilis non temptari

De caritate infatigabili

et exinde caritas infatigabilis exinde probebat / que in spiritus sancti
inmissione multociens collata sic solebat varia dileccionis opera
exercere. Nam si qua energiam spiritus anxietatem / corporis lan
gorem uel fatigacionem inueniret illam mox abstulit et spo
sam recenter hylarem et agilem effecit / ad expedite oran
dum blandiendum et regirandum habilitauit / que quia deum in
statu huius celitatis permansit in prunceis dileccionis opibus fati
gata non fuit eius anima forte ad deum clamauit. Vn
de ait Bernardus super cantica sermone. lxxxv. vbi amor
ibi labor non est sed sapor / quia amanti nichil difficile est. Ita
secundum beatum Augustinum libro .xiii. confessionum. Qui amat non labo
rat / Demumque solebat licet caritas etiam sudore et lacrimas
educeret / pauciores tamen quia extorquebat in ciuitate feruente
ardente. De caritate inmensa seu excellenti magna et perfecta
38 Caritas excellens magna seu perfecta ideo dicitur. c. xxxviii
quia omnes precedentes superexcedit / et tam magna esse di
noscitur quod propter magnitudinem ineffabilis adeo sic nominabatur
que prestante sponsum suum deum ihesum primo ineffabiliter amauit
secundo propter ipsum horribilia pati non timuit / Tercio ipsum quasi
presentem habuit. Quarto per contemplacionem sibi vidit. Quinto
ipsum non formidauit. Sexto nec erga ipsum beneficiam obse
1 quiauit ¶ Primo ad primum excellitate hac amor eius erat ex
plicabilis quia sunt adicratas / ergo multo et minime expli
cabilis erat eius dileccio quia sunt adicratorem / que excel
lens magnifice conabatur diligere. Vnde dominum quandam / vice val
de intensum licet desiderium pro salute aliquorum suorum spiritua
lium filiorum dixit dominus ei serviente lacrimati / Caritate excel
lenti magnam que propter magnitudinem ineffabilis dicitur
et tibi amice quamque conferam / ac me perfectam diligis / illam
aliquam qua in placebit licet aduos filios debebis et perfectam

precor salute desiderare ut velim eos sic gubernare ne umquam
vindicte te oporteat quod in eis aliquam partem penis habeat malig-
nus ¶ De secundo ait ad C. p. dic. De magna caritate nolo 2.
nobis aliud dicere que tam ingens existit quod ille qui eam
sed sentit et sapit quod ipsam magna explicare sufficiat, quomodo ergo
ille debite eam exprimet qui eam non habet. Sane homo qui
infirmus est caritate dei si magna patitur corporis egritudinem
propter cuius vehemenciam oportet eam decumbere et indiget
multiplici refocillacione propter suam infirmitatem quia ha-
bet ipse tamen existat caritate excellenter magna non cura-
ret egritudinem nec refocillacionem immo nec capitis ampu-
tacionem ¶ De tercio tamen interne dilectionis ardore ita veheme- 3.
ter dilexit dominum et ad se compressit quasi ipsum presentem
sentiret et inter brachia sua corporalia contineret et hoc
agere dominus plurimos imperabat ¶ Quo ad quartum dixit ex dim-
missione. Quando dominus implet cor meum magna dilectione 4.
tunc aperiuntur oculi mei et non possum aliud nisi dominum sem-
per contemplari, quem fortiter diligo comprimens ad me
ipsum cui quo eciam tunc gaudium habeo valde magnum.
¶ Quo ad quintum dominum non timuit timore servili vel inciali 5.
quia caritas perfecta foris mittit timorem scilicet servilem et inicialem
habuit tamen timorem castum et filialem qui crescente cari-
tate non decrescebat sed magis incrementum accipiebat quia
quanto plus diligebat tanto plus offendere dominum sponsum
ne separetur triste formidabat ¶ Quo ad sextum quia 6.
magna caritas reverenciam nescit. ideo eam sic ad C. dicere
dominus instruit. Quando dilectionem habeo excellenter magnam tunc sine
cura sum coram domino non observans reverenciam cum ei arri-
deo aut fleo vel cito loquor blandior et regratior fa-
miliariter quasi dicat tunc non respicio altissima eius maiestate in
meam paritatem propter confidenciam amicicie specialem et ingen-
tem caritatem habeo ipsum ad me tunc ut ad sponsum et non ut
ad dominum. quia secundum beatum Bernardum sermone lxxxiij super cantica
Amor dominum nescit ¶ Est tamen sciendum quod cessante excellen-
ciis tante dilectionis ipsa inter sollicita coram domino fuit non
solum ut ei placeret sed eciam ne offenderet et ne se irreverenter ei ex-
hiberet et talis sollicitudo erat prudencie et diligencie et pro-
cessit plus ex amore quam timore qui crescente caritate

solet decrescere. ¶ Porro sicut caritas eius ad magnam perfectionis
celsitudinem crevit ita et anima eius dilatata et in sua ca-
pacitate amplificata fuit. Anime enim latitudo et amplitudo
est eius dilectio. Unde que magnam habet caritatem magna est
que parvam parva est et que nullam habet caritatem nullam habet
quantitatis capacitatem ut capiat deum debitum. Hec sente-
cialiter revelavit ei dominus consilii mo de anime quantitate locutus
beatus Augustinus in libro de quantitate anime et beatus Bernardus
super cantica sermone xxvii. ¶ Propter hanc summe caritatis excellenciam
in hac vita potest cognosci ad hunc pertinencia que plures actualiter
fuerunt in ea. ¶ Primum ex caritate enim magna tanta confor-
tabat confidencia quod nec timuit dampnari propter sua peccata
neque terre dari agonia quia cito esset eius anima a corpore sepa-
rata ideo mori non timuit sed optavit. ¶ Secundum quod eius corporis
viciis et concupiscenciis fuit mortificatum et sepe sibi primum
et subtile ostensum et spirituale adiutorium deum quia spiritum videbatur
obedire promta et obtemperare quamquam quod ad vite necessaria
spiritu carnem condescendere oportebat licet illicitum hoc erat. ¶ Ter-
cium anima eius voluntas divine voluntati fuit conformis in
diligendo. Non enim magis dilexit sibi proximum sed magis
illum quem cognovit in sancte vite deo magis placitum et ac-
ceptum. Primo quod est quod ad statum perfectius vite magis diffi-
cile ei videbatur sepe quod aliquorum profectum nimium desiderabat
quantum suum et quod de eorum profectu ita gaudebat sicut de suo
et non intensius de suo proprio quam illorum exultabat. Sicque
status proprie future vite in mea quod ad aliquid in illo actu
et in aliquibus aliis reliquisse. *De caritate ultima que est*
Caritas cordis effractiva ab *¶ cordis effractiva. C. xxxv.*
effectu nomen accepit que in hac virgine intus excrevit quod
eius cor confregit. Sic enim vitam gracie vigorante quod vitam
nature superans extinxit et ad vitam glorie eius animam intro-
duxit. ¶ Nempe huius caritatis actus et operacionem plurimos
annos ante nominis eius impositionem precessit. Hoc tamen nomen qua-
tuor ebdomadis ante suorum dierum finem dicte a domino preve-
lacionem. ¶ Porro actus et effectus huius caritatis multo diffi-
cilius precessit quam exprimere volunt. Sensit sicut se primo ex hac
caritate plus quam ex alia vehementer ignium inflammata et cor-
pore et anime flammantem impetuose precedere quasi esset vento a

gustata ¶ 2º sensit in se iugem et insaciabile desiderium 2
vehemens ignitum tam ad deum diligendum quam ad apprehen-
dendum ¶ Tercio amoris incendium quo inflammabatur anima 3
et corpus suum nec non insaciabile et vehemens desiderium
ad deum diligendum suo iudicio in nulla alia creatura fuit, ita ve-
hemencia nec in eadem ante eius nominis et perfectionis revelacionem
prius habuerit tam amoris incendia quam flammea desideria
fuerunt ineffabiliter magna ¶ Quarto sensit se in hac caritate 4
gaudio valde magno et dulcedine repleri et non contenta-
tive inebriari / Ideo morte qualicumque libenter periisset /
nec curasset pro spiritus ebrietate et amoris magnitudine / etiam
si particulatim divisa fuisset. Immo si licuisset et valuisset hac
parte et pro eo compassa esset ¶ Quinto sensit se adiutam etiam 4
a domino rapi impetuose se intense diligere / et diligi magis in-
tense / sitque sitis diligendi mea fuit inextinguibilis / et
esuries fruicionis insaciabilis / provocabatur eciam ad tantam di-
leccionem, ut si mille cordium vires habuisset, libenter in dilige-
do deum mox omnes expendisset / Unde ex dileccionis vehemencia
sepe cor doluit, pulsus eius et saltus valde impetuosos
persensit. et in tantum cordis vires caritatis hec plures extendit quod
ultra vires nimis excedens et ipsum cor frangens ipsam quam
multociens occidisset si hoc impeditum a domino non fuisset ¶ Non Nota
videtur incredibile aliquem posse mori non ex corporis infirmi-
tate / sed ex caritate / nam caritas inducit desiderium quo homo
cupit dissolvi et esse cum Christo / cum igitur caritas in tantum per-
incendi / quod inclinacio anime tam magna fiet quod inclinacionem
ad corporis et adiunctam penitus vincet, immo totaliter opprimet
et absorbebit. tandem ergo posset caritas desiderium in tantum
prevalere. et in tantum sursum trahere quod animam separet a corpore
ex amore ¶ Amplius / quidem potest inducere languorem si con-
tinuatum fuit et interdum potest inducere etiam mortem. Sed caritas
inducit languorem dicente scriptura. Filie Jerusalem nunciate di-
lecto quia amore langueo. Igitur potest inducere et mortem ex
amore procedentem. et hoc facit quod beatus Gregorius in iiiiº libro dya-
logorum de pluribus sanctis dicit. quod passio pacie incito et dissolu-
cionis desiderio meruerunt deo vocante sine mortis dolore
in iubilo et gaudio transire ad celum de hijs in undecimo ¶ De hac
caritate recipiantur et hic si placent sequentes duo capitula

figurus ante mortem suam sponse exarata videlicet capi-
tula .xxii. et .xxiii. libri vii. Si hoc aliquis facere voluerit inci-
piat in .xxii. capitulo in paragrapho, Nempe dominum cari-
tate etc. et faciat continuacionem ad paragraphum, Nempe
hec supra posui et habebit caritatis huius pleniorem in-
tellectum in qua sponsa vestra admirate sunt unum, nunc affligere-
batur/ nunc consolabatur. nunc simpliciter habundabat consolacio,
nunc afflictio videbatur prevalere/ quamvis simpliciter non
prevaluit/ In anima enim meliore ac maiore consolacionem ha-
bebat quam afflictio erat quam in corpore aut quam anxietas
sic erat quam in anima sustinebat/ Nimirum caritas divina ex-
qua [illegible] illa procedebant ei particulatim condimenta sapo-
ris suavissimi apponebant, donec ipsam ad plenum facie-
tatis gustum ad plenum caritatis gaudium et ad portum tu-
tissimum salutis perduceret et consummaret singula quae ei ex
caritate preciosa divina providebat, Cui deus sit su-
per omnia benedictus. Amen

Explicit tractatus de caritate.

Incipit tractatus de spiritus sancti missione

Tractatus secundus de spiritus sancti missione. capitulum primum
. Quare spiritus sanctus tam sepe huic sponse fuit missus.
Et quid sit spiritus sancti invisibilis missio. capitulum primum

6. Spiritus sanctus fuit multociens et multipliciter huic
de filii dei dignacione missus huic sponse. Cui dixit
ille/ Ego sepe volo tibi spiritum sanctum mittere die noctu-
que iacenti et sedenti ut te separans ad me disponat
ut carnem tuam mortificans te spiritualem efficiat/ Nullus
enim per iter bonum carnem suam mortificare sicut ille cui mittitur
spiritus sancti amor. Nam ipse est verus carnis mortificator
et spiritus vivificator. quem eciam tamquam nuncium ad te mitto
ad incipiendum quo tibi in hoc seculo succedat/ Et ut
gaudium tibi tribulacionis solacium faciat ne tibi tempus nimis
longum appareat. Quomodo enim tempus sub tedio posses de-
ducere/ si ipse paraclitus spiritus sanctus meus non esset circa te ¶ Ex
huius claret circa beatam dominam istam benignitas/ et spiritus sancti

purae sedulitatis · Et ergo quasi vaccinabiliter quo spiritus
sanctus ei dicatur missus tamen frequenter ut in sinus dilecti / pre-
sentim cum spiritus sancti auxilio missio talis fieri dicatur · quo
ipse filius nobis spiritum sanctum proprium insinuatur · pater facit et
insinuat nobis per noticiam quod a se ipso procedit · Cum ergo spiritum
sanctum anima sibi mittebat sepe sentit se pariter hic in mente /
quo igitur spiritus sanctus sibi tali donorum fuit missus ¶ Primo
est sciendum quod spiritus sancti invisibilis missio designat · donec
in proposito fuit ipsius actualis vel habitualis manifestatio
per eam vel actum ei appropriatum in Dorothea prius ad quod donorum
perfecti plures spiritum sanctum habuit / et ille mentem eius inhabitavit
et illo aliquo et alio effectu vel actu eius mentem inhabitavit /
et ideo dicitur ei missus / aliquando cum caritate fervide ardente / ali-
quando cum languente · aliquando vulnerante · aliquando cum in-
fatigabili / aliquando cum insatiabili / et sic de aliis effectibus
ut patebit inferius ¶ Missio ergo spiritus sancti in proposito
ponitur nomine effectum vel actum vel effectum in sponsa cum mit-
tebatur per quem actum vel effectum actualem vel habitualem cog-
novit quod spiritus sanctus ipsam inhabitavit · et si aliquando actualiter
hoc non cognovit quia secreto sibi missus fuit / alius actus
vel effectus talis extitit quod per ipsum spiritus sancti presencia cognos-
cibilis fuit · Erat enim effectus talis aut actus talis donum
spiritum sanctum appropriatum / ut puta caritatis / sapientie · intellectus /
consilii · fortitudinis / scientie / pietatis / aut timoris domini etc
vel gaudium in spiritu sancto · Et ideo ultra illuminacionem cognoscere
donum spiritus sancti missionem quam dominus Ihesus eius mentem illustra-
vit / sibi hoc per signo adventus spiritus sancti dedit dicens /
¶ Quociens senseris inter novum spirituale gaudium a me longin-
terum · tociens recognoscito quod tibi donorum miserim spiritum sanctum
meum ¶ Sicut pluries est factum quod spiritus sancti adventum cognovit
pariter donum sui effectum non solum in hora missionis sed
in tempore operacionis / Dominus etiam vices missionis sepe ita mul-
tiplicavit et cum tot caritatibus ut donis spiritum sanctum ei misit
quod non semper totum scire valuit nisi quando domino placuit / Quam
erit postquam vices missionis multiplicavit cum ignorans
dico quia sepe tibi spiritum sanctum mitto ¶ Item sine capitulo spiritus
sancti consolacionem non est de missionum assiduitate dubitandum
Item legimus explicite spiritum sanctum sepe missum · l · capitulo lib · ... ·

Quod sit invisibilis missio

Signum missionis

in flatu / et post ascensionem in linguis igneis et sonitu et postea
in loci motu quando post claudi sanacionem et principum comminaciones
inter alia dixerunt. Nunc domine respice in minas eorum
et da servis tuis cum fiducia loqui verbum dei in eo quod extendis
manus tuas in sanitates et signa et prodigia fieri per nomen
filii tui sancti Ihesu. Et cum orassent motus est locus in
quo erant congregati et repleti sunt omnes spiritu sancto et loque-
bantur verbum dei cum fiducia. Tercio habetur quod omnes spiritu sancto
sunt repleti. Ergo et apostoli qui fuerant cum eis congregati.
qui tamen post primam aut secundam missionem spiritum sanctum non
amiserunt / sed conservaverunt ipsum in alio effectu vel actu sunt
inite. Primo enim per eius remissionem spiritus sanctus fuit eis datus
ad plenam peccatorum remissionem in die penthecostes ad ro-
bur et confirmacionem. Post hec vero ut in tribulacionibus
haberent confidenciam et consolacionem ac virtutum confirmaciones /
virtutes namque et gracie nec in prima missione neque in secunda
primo nec in tercia habuerunt confirmacionis statum sed conti-
nue debebant sicut profectus accipere incrementum et hoc est sanctus
profectus meritorie qui etiam in virtutibus roborant caritatem
et graciam augmentat. Simpliciter prophete in multis locis scrip-
ture ostenduntur non semper actualiter habuisse spiritum prophecie /
cuius tamen discontinuacio non fiebat semper propter peccata / sed
ex alia causa / Huius discontinuacionis ex hoc capitur argu-
mentum / quia in diversis temporibus sed verbum domini factum. nunc ad
ysaiam. nunc ad ieremiam. nunc alium prophetam. Et spiritus
domini ingressus est in ezechielem et elevavit eum inter
celum et terram. Sicut spiritus domini induit azariam ut adprophe-
tandum habet audaciam / Elyzeus legitur cum sunamite dixisse
Anima eius in amaritudine est et dominus celavit hoc a me / et sic
de aliis simile legitur valde multis ex quibus trahitur quod spiritus
sanctus fuit pluries invisibiliter de novo missus / qui tamen
propter peccatum post primam eius missionem non fuit amissus. sed sic
est de novo missio eius per novos actus vel effectus quos o-
peratur unus et idem spiritus. Unde dicit beatus Bernardus in
sermone de penthecoste. Spiritus sanctus multiplicatur dicitur
quia multipliciter filiis inspiratur / Conceditur enim ad usum ad
miraculum ad salutem / ad auxilium. ad solacium / ad fervorem /
Ad usum vite bonis et malis communia bona habundantissime

tribuens / Ad miraculum in signis et prodigiis · Ad salutem cum in
toto corde revertitur ad dominum deum · Ad auxilium / cum in omni col-
luctatione adiuvat infirmitatem nostram · Ad solacium cum testimo-
nium perhibet spiritui nostro quod filii dei sumus · Ad fervorem / cum in
cordibus perfectorum vehementius spirans validum ignem caritatis
accendit ut non solum in spe filiorum dei sed in tribulacionibus glo-
rientur contumeliam gloriam reputantes ¶ Ad confirmacionem
sicut facit et descendit quod factum est in dei genitrice cum spiritus sanctus
in sua prima sanctificatione in utero sunt missus · et absque sancti-
ficacione usque ad secundam que facta est in filii sui concepcione
non fuerat emissus in qua tamen iterum sibi sunt missus
spiritu sancto superveniente et virtute altissimi eam obumbrante

Qualis quis debeat esse dispositus ut ei frequenter mittatur

Dictum est supra primo capitulo de · spiritus sanctus · capitulum · ii · 2.
In festo penthecostes quales mictuntur per spiritum sanctum sunt mitten-
di · ac per hoc ostenditur qualis homo debeat esse dispositus
ut ei sepe mittatur spiritus sanctus · oportet siquidem talem in vita
spirituali habere perfectum et magnam celsitudinem · et circa assidu-
dus quod talis actibus exterioribus debet esse absolutus / peccato
et mundo mortificatus · sibi firmiter adherens et ad vitam eternam
fortiter aspirans ¶ Tum quia oportet hominem vacare deo
et sabbatizare · consolaciones corporis et mundi delinquere · spiritua-
les desiderare et ad ea totis viribus tendere · Magnam tamen
dus consolacionem in mundo habentibus non sum particeps cum gracia mea
sed humilibus hanc consolacionem habentibus michi magnifice non adherenti- ^non
bus · et admittam perpetuam magnam dileccionem habentibus ¶ Porro
anima que incessanter ad me sed desiderium continue ut possit
venire ad me desiderans / illa non potest spiritui sancto meo carere / Est enim
sibi necessarius spiritualis motibus ¶ Primo ut eum aspectus quibus 1.
quod libet ¶ Secundo ut ipsam bene custodiens a furtis peccatis preservet 2.
¶ Tercio ut ipsam ipse docens quo in via certa permaneat 3.
Quippe tu valde intense festinasti venire ad me · nunc volo
vice versa iterum intense festinare currere ad te · In mundo
autem non sunt multi homines qui intensum per spiritum sanctum meo habent
desiderium / Tum quia nec sunt multi magnifice cognoscen-
tes ipsum · neque multi sunt qui spiritum sollicite timent malignum
nec non quia non curant agnoscere eius calliditatem et ma-
liciam · Et quia non habetur diligencia ut agnoscerent spiritus

sancti mei bonitas magna et spiritus maligni malicia. Ideo
multiplicia habebunt multi homines dampna. ¶ Quod autem
hec sponsa que spiritum suum valde humiliavit per spiritus sancti fre-
quenti adventum, que talis ipso non percipit nec invidus accipit
sunt bene disposita et adhuc admodo separata patet per totius libri eius
processum et specialiter per capitulum .vii. libri .vi. Hic ponuntur
septem modi quibus manifestatur missio seu presencia spiritus
3 Porro dis qui fuit ductor eius per spiritus sancti. Capitulum iii.
cordis extractionem induxit eam ad suorum omnium peccatorum
plenam confessionem, hancque per quinque annos continuavit. Et tunc
testimonium a spiritu sancto habuit, qui sibi frequenter missus fuit quod
omnia sua peccata sibi essent misericorditer indulta. Hoc testi-
monio habito consecuta est spem firmam, mox quam a suo
corpore resolutam ad celum posse sine more dispendio e-
volare. Unde quia scriptum est per apostolum, Ro. viii: spiritus per-
ea que spiritus sunt senciunt, et qui spiritu dei aguntur hii filii
dei sunt. Et ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro quod filii dei su-
mus, et si filii et heredes, filii quidem dei, coheredes autem Christi.
¶ Hec igitur electa sponsa Christi huius spiritum in se habitantem et se docen-
tem, eius presencie indicia ac missionis obtinuit sentimenta.
1 ¶ Primo sensit eius presenciam pannorum fervorem eam sensibili-
ter incendentem. Et hoc fiebat secundum maius et minus, nunc secundum
plures, nunc secundum pauciores vel remissiores caritatis fervores
ardentis actus per diversis temporibus in quibus sibi mittebatur spiritus
sanctus. Potuit ergo dicere ignem quem dominus venit in terram mittere
ut ardeat dicit illud Trenorum. De excelso misit ignem in
2 ossibus meis, id est spiritum sanctum, sicut glosa. ¶ Secundo sensit eum per
valde magnum gaudium, quod non erat deceptorium sed de-
cretate cum ipsius et non cum mundo ipse gaudium tam puritatem
quam magnitudinem desiccavit existere, gaudium enim illud erat
in spiritu sancto de illo mundo et per illum qui est verum principium
et summum bonum. Et quia gaudium erat tale, non carnale, nec
seculare neque naturale, potuit fiducialiter credere ipsum a spiritu
sancto esse qui frequenter est sibi missus cum caritate exhilara-
te. Hoc enim gaudium est unus fructus spiritus sancti. De
quo ad Galathas v. loquitur apostolus dicens: Fructus autem
spiritus sunt caritas gaudium pax etc. Tempore autem devicis gau-
dio huius quere multa libro iiii. c. xxviii. et xxxviii.

et pluribus scriptibus. ¶ Tercio sensit spiritum sanctum advenientem cum ·3·
magna suavitate tamquam aure lenis suaviter spirantis.
Quando taliter eum advenire sensit, tunc ipsa ita presencia dulce-
dine fuit quasi superabundancia singulari eius interiora pre
dulcedine sunt repleta, aliquo per huiusmodi replecionem sta-
tim fuit rapta, tunc vero potius prorumpebat in haec verba. O
quam bonus et suavis est domine spiritus tuus. Hoc sentimen-
tum frequenter habuit quando sibi spiritus cum extaticis dulci, inebri-
ante contemplatione stillantes vel superaffluentes immissus
fuit. ¶ Quarto sensit eum in doctrina sana qua cognicione se-
verius docuit et precepta ac consilia ad christiane vivendum
institutum non quidem in doctis aut persuasibilibus humane
sapiencie verbis, sed in doctrina spiritus qui docet omnem veritatem. Et
inter multa dimittenda docuit eam se ipsam et transitoria
ac consolatoria dimittere, humilitatem autem et paupertatem, pa-
cienciam contemptum et alias virtutes precipue et amplecti.
Iste modus est etiam sepe iteratus quando ei spiritus sanctus tamquam
illuminator est missus. ¶ Quinto advenit spiritus sanctus cum mag- ·4·
na redargucione, presertim quando non totaliter ipsa egit quod ipse
persuasit, aut non totaliter obmisit quod ipse dissuasit. Obici-
ens ergo ad particularia descendit dicens. Hoc iussi te facere
et obmisisti, illud prohibui ne faceres et commisisti et cetera. Post
hanc salubrem reprehensionem fecit illa largiflue satis spiritum
sanctum habere redargucionem facte de quo scriptum est. Ille arguit
et mundum de peccato. Petivit ergo veniam assidue pollici-
tacionem. Ego deinceps spiritu sancto tuo cooperante volo cavere
et me delinquere in virtutibus perficere et vitam meam in me-
lius commutare. Hoc modo aliquociens etiam ei est immissus
spiritus sanctus ut ipsa argueret alios, quae in se ita pusillanim-
is fuisset quod redarguere aliquos non presumpsisset, si eam
spiritus dei sanctus fortitudine non induisset. Consimile
in pluribus legitur prophetis. ¶ Sexto quia instructa a spiritu ·6·
sancto et post hoc redarguta non ita se mutavit quo
ad singula prohibita et imperata precepta et consilia. Ideo
missus est ei spiritus sanctus cum comminacione rigida. Ita ve-
hementer ei comminans quasi staret quis super eam eva-
ginatum habens gladium ad occidendum, unde ipsa eciam nimio
pre terrore compuncta tamquam fervidas una lacrimas effudit

lacrimas dolorose suam plangens negligenciam. Et in ipsa
scriptum est per prophetam Jeremiam: A voce loquele grandis
exardescit ignis, scilicet compunctionis. ¶ Dominus in hac com-
minacione obiecit multa talia, qualia supra libro ·i·
·c· viij · sunt posita. Hec illo spiritu sancto obiciente illa sedit
in merore flens singultuose exclamavitque ad dominum
pro suorum indulgencia peccatorum, vellet enim penis admi-
torum deinceps vivere iuxta suum beneplacitum. Postquam huius-
modi lamentabilem fletum tam diu continuavit et ei
aridi apparuit iam non plures valens effundere lacrimas
dolore enim deficiens. importunus exactor tam multas ex-
torqueat quod plures effundere non habebat. tunc tandem dominus
ipsius pristinum commotus affliccionem sumulle sue aspici-
ens ipsam viribus destitutam mira visitacione consolacionis sic
traxit et ineffabilibus deliciis eam consolans suo electo
lumine circumfulsit et ei tormenta eius valde salubria
indicavit. ¶ Septimo modo multociens sibi advenit spiritus sanc-
tus cum tam ingenti sonitu et magno tumultu ac si tota
domus magna esset super eam rueret. Huiusmodi suorum exteriorum
sensuum auferebantur actus et interiores aperiebantur. quia
interioribus iam leticiter ac magnifice spiritus sancti adventum
percipiebat quod exterioribus sensibus nichil senciebat. motus
enim maiores expellere solent minores. Non valuit tunc
exurgere nec se quoquam movere. eciam si debuisset magnum cor-
poris periculum sustinuisse, nisi dominus excellenciam illius ab-
straxisset. et usum suorum sensuum exteriorum reddidisset. Sicut
legitur Danieli factum in quadam visione grandi. De qua
dicit: Non remansit in me fortitudo sed et species mea im-
mutata est et emarcui nec habui quicquam virium et manus
domini tetigit me et erexit etc. Ita firmissime coniicere
Petrus, Jacobus et Johannes in transfiguracione domini ceciderunt
in facies suas quos eciam dominus tangens spiritualiter conforta-
vit. ¶ In principio quidem huiusmodi adhuc existens ignara
non dum adiuvo et eius spiritu super hoc informata multum
fuit mente consternata nesciens quid sibi esset. quid
fieret aut sibi accideret et an mori deberet. et quia hominem
non habebat qui eam in hoc expedivisset nec cum aliquo
de illo modo conferre audebat. Ideo cor eius merore et angustia

Articulum

compressum erat in tm / q post multorum annorum circulum hunc
presentiali miraculo q cor suum privilegia non sentiat constrictum
¶ Porro in isto modo spiritus sanctus advenit cum caritate ferventer
ardente. ipsum vehementer inflammans. eius intellectum illu-
minans / et siccitatem de corpore et lacrimas largas deducens.
Vox domini magna nimis crevit quasi tuba sonorosa in sommi-
monita salutis varia dedit primam vocem multa discere
potuisset sine decem debite expedire scivisset ¶ Rursus in modo
illo etiam magna consolationis donum percepit beneficia et in pro-
cessu temporis prioribus maiora et multiplicatora. Nam cum
vehementiore ardore hauriret serenius gaudium / maiore
deliciarum cumulo / intellectum clarius illuminati. cor amore for-
titer vulneratum et profunda humilitate depressum. Hunc
ex humilitate vermiculo plenius vix se audebat cogitari
et ex sagittarum in missarum multitudine cor suavis vulnera-
tum sensit velocissime aliaque bona spiritus sensit et hunc
tam varigena q non sufficiat communicare ea et sibi tam
delectabilia et accepta q quia dominum ea hunc in magna excel-
lentia fuit quieta in suo desiderio et contenta. Qualiter
premissi septem modi sponse fuerunt revelati. C. iiii ·q·

Sciendum q dicti septem modi missionis spiritus sancti fue-
runt plures annos suscepti in quibus multis virtutibus.
duo / tres / quatuor / sex et alii omnes fuerunt simul combinati
antequam secundus in ipsius adventu fuerat instructa que aliquotiens pos-
tea secum est animata quo valuit se pati. et qualiter potuit
tanta donum bonitas in ipsa capi et abscondi. Facta autem est decem
modorum manifestatio hoc modo ¶ Quadam die sabbati cum
adhuc fuit in stratu, non torpens nec dormiens. sed in de-
siderio anime sancto vigilans et meditans. dominus misit
ei spiritum suum magnifice quasi umquam fecerat in priore tempore. Nam
omnes prefati modi simul fuerunt combinati / sonitus erat
ingens et tumultus valde vehemens ita talis sonus ap-
parebat ac si totum quod erat in et supra domum illam in qua
fuerat super ipsam ruerit. sentiens effectus supra in septimo
modo expressos ei inpererunt tam magna ac multe felicitates
et dulces lacrime q non sufficerit eas plene exprimere. primum
enim an amoris dulcedine nequivit se a lacrimis temperare /
Postquam hoc preliminari illam moram durante / dominus illius

missionis excellenciam seu operacionis remisit et aliquid ei de sua bonitate abstraxit, et sic illa ad actus suorum exteriorum sensuum redegit quos dominus prius sic operacionis excellencia abstulit lumen intelligencie infudit, sensum interiorem eius aperuit et tamquam magnus doctor ipsam tam diligenter quam fideliter instruxit ¶ Quandoque ergo attenta aure vocem domini audiret. maritus eius qui tunc adhuc vixit et non longe in alio lecto iacens ut sibi lumen incenderet ad ipsam clamavit. que obediens voci sponsi tamen preter preceptum domini quo allegata erat lege viri, ad candelam incendendam ad formam (?) accessit. quasi dominum sibi loquentem dimittens, qui eam ex sua benignitate non dimittens. sed ipsam in morula qua candelam incendit sine morula celerrime instruxit et ipsi non solum per eos septem modos missionis sancti spiritus in momento manifestavit. sed etiam multa alia salutis documenta pro (?) vitam vite monstrancia indicavit nescit cum tarda molimina spiritus sancti gracia ¶ Porro eadem (?) sua ossa et singula eius membra erant ei perspicua et tamquam cristallus transparencia. Ipsa quasi vinis (?) spiritus cum deo ebria permansit tota die illa ferventer ardens et ineffabiliter gaudens in deo per deum consolata qui eam perplices (?) elevavit vices in mentis excessu ad celestia delectabilia contemplanda ¶ Has spiritus sancti missiones dominus de sua gracia assiduans multiplicavit per dies et noctes ab extractione cordis sic usque ad finem eius vite spiritualiter impregnatam ad aquisgranum (?) et in via ad Romam dominus singulis noctibus ei spiritum sanctum misit, ob hoc raro dormivit et in aliquo loco vel angulo a comitibus vix aliqualiter distante se locavit. ut posset eo melius deum abscondite. Nam ex amorosa domini presencia et spiritus sancti operacione magnifica aliquando ita interne et intense exultabat quod se a risu continere non valebat. et aliquando etiam ex amore fervente et dulcedine ita singultuose et largiflue flebat quod sonum risus gaudii et fletus si preter comites suos se disset abscondere non valuisset. De variis spiritus sancti effectibus primo capitulo dicto (?) in qua sponse spiritus sanctus dederit fuit missus. Capitulum quintum

Iuxta dictum sapientis quod spiritus intelligencie est multiplex et ¶
unicus, quia multiplex in virtute, et unicus in essencia,
divisiones enim graciarum sunt, idem autem spiritus qui operatur omnia in
hac sancta virgine varios actus et effectus in quibus eius presenciam
persensit graciosam et cognovit eius multiplicem donorum
illustracione sive missionem. ¶ Nempe ut appareat dicti dei
bonitas et huius famule sanctitas, de innumeris spiritus sancti
afflatibus aliquos adhuc sed paucos exempli gracia videamus.
¶ Primo de die in qua decies ei missus fuit spiritus sanctus. ¶ Prima 1.
vice postquam circa medium noctis redivit ad se dominus, misit ei
spiritum sanctum cum caritatibus infatigabili et hylari, ac cum magna
dulcedine sermones absque omni creature familiarissima
dixit: Ecce te ut suscipias me. At illa agilis, hylaris et
recens effecta, apte et prompte orans, incensa fuit ad dominum
suscipiendum devocia completis oracionibus cum devocione pro
graciarum actione ex spiritus hylaritate valida decantavit cantica,
permansit in labore per quatuor horas sine fatigacione. ¶ Cum post 2.
hoc adhuc in nocte missus est spiritus sanctus secunda vice cum
caritatibus duabus, scilicet desiderativa insaciabili et languide ex
quibus languidum pro sacramento fuit desiderium, et tantam
anima paciebatur inediam quod ex hoc in corpore grandem pertulit
esuriem et dolorem. Que postquam diu blandiens domino
supplicavit ut se ei preberet et ordinaret quod ipsum cito obtineret,
missa est sic dicens ad sanctum C. qui ad se veniret: Fili dilecte, ego
ita diu esuriens et siciens desideravi dominum quod cito non plus
valebo et amens ero nichil huius virium. Nempe michi
dicere sic est quod adivi examinatorem, ac si tibi unum illum bonum
ac suavem non suscepi unum infra mensem. ¶ Tercia vice
misit ei spiritum sanctum cum duabus caritatibus, scilicet stultente et volue-
rante, cum magna dulcedine virtutes suas exercebant opera-
ciones supernis intractatu caritatibus expressas et ipsa ma-
iores quam prius esuriei pro sacramento sustinuit dolores. Cum
dominus ait: Bene potes animam quod C. non affligatur prime esu-
rie notabiliter ut mane ad celebrandum festinaret et una
tecum comederet, presertim cum non lateat eum extra sensum co-
stituere te prime valida affici esurie. Solent siquidem
homines esurientes mane alios sibi consanguineos inducere ad
secum mane comedendum, quamvis ad hunc non habeat esuriem

4 vel appetitu ¶ Hoc dicto mox .e. ut celebraret missam af-
fuit et dominus spiritum sanctum sponse quarta vice misit cum virtutibus
ferventer ardente desiccativa magnifice et magna illuminatione
ex his fortiter sitiens largiflua ac delectabiles in fervido
desiderio pro sacramento per totam missam effundit lacrimas
eadem missione perdimissis et se orante petencia ad spiritualem
communionem pertinentem egit et ipsum recepit / ita fuit inflammata ac
illustrata magnifice / quod oculos carnis non valuit aperi-
re / sed totaliter tracta in se missa est ad non sic orat ¶ Domine
Ihesu Christe dilectissime animam meam dilata. magnifica. illumina /
vesti et spiritu pre me tibi placere effice / fac me talem qualem
5 me vis habere et ut in me digneris habitare ¶ Sumpto
sacramento dominus advenit ei cum patre et spiritu sancto qui ei
tunc misit in magna omnipotencia et fortitudine / ita confor-
tavit ipsam corpore et anima ac si nichil prius fuisset fatigata /
Ita saciavit eciam in utroque homine . ac si prius nichil fuisset
afflicta esuriei. Fuit enim ita saciata ac si in divinitate / de me-
sa deliciarum et contentative fuisset refecta / nec valuisset
tunc pro saturitate aliquid ad se cibum corporis assumere. Adve-
nerunt eciam pater et filius et spiritus sanctus / cum valde magno gau-
dio delicijs et amoris incendijs . et cum virtutibus tam varijs
generis quod eos non sufficit dinumerare. Dominus tota die operaba-
tur in anima magnifice et univit sibi eam intime singularis
cum ea unam horam in magna grandi excellencia valde mag-
na . ac multa erant ibi consolaciones divine beneficia in quibus
6 silencium factum est in sua anima quasi una hora ¶ Qua elap-
sa dominus misit ei spiritum sanctum sexta vice cum caritatibus infatiga-
bili . exhylarante / et magna illustracione . conservans eam
in quadam spiritus puritate innocencia et claritate qua non
permisit turbari per unam horam sequentem / aliquo fantasi-
mate creature / hinc illa in utroque homine fortitudine ste-
tit ad cruce orans per horam iam dictam devotissime et valde
7 pure ¶ Cui sic oranti dominus misit spiritum sanctum cum caritate vul-
nerante que cor eius spiculis et sagittis amoris tam vali-
de quod non valuit ibi diucius stare . ymmo nec sedere . sed pre cor-
dis dilatacione ac vehementi ad pavimentum prosternebat se .
nunc in uno . nunc in altero iacuit latere . aliquando super genua
et manuum articulos erexit se . hinc versionem corporis sui

per vnam horam continuauit perquam eciam anima deuote domino
regracians ad ipsum pulsa gratitudinis quibus melius valuit
altisone clamauit ¶ Hora illa elapsa dominus misit ei spiritum ·8·
sanctum cum caritate sitiente et magna dulcedine / Ex quibus
cor superius affluens dulcedine effluebat. et ideo sponsam
tam sedere oportebat nec super genua et manus ut prius
incumbere valebat. Cui dixit dominus Ecce quia sepe et
hodie spiritum meum misi / commune est pati per magnificam / et
vlterius sagittatus est ocius. quomodo tibi nunc est. Hec
sentis bene / et ego volo nunc spiritum illum in anima tua parare /
At illa regracians blandiens domino ac iubilans canta-
uit ¶ Item ei spiritum sanctum cum caritatibus insaciabili et hylari
misit circa horam vesperorum ¶ Post vesperas cum vna hora ·9·
transacta vice decima et vltima pro die illa misit ei spiritum
sanctum cum caritatibus languente. vulnerante / energia. et illu-
minacione magna. Caritates effecerunt mea tam intensum
ardorem sudoris et lacrimarum tam largam effusionem quod putauit
si tam per illuminacionem quam per diuinam instruccionem non aliter in-
formata fuisset quod spiritus sanctus adiecisset cum caritate feruenti
ardente. Dicte caritates suas exercuerunt operaciones / et dominus
reduxit ei ad memoriam sex homines quorum cuilibet aliquid de-
bat pro quo ipsam effundere lacrimas oportebat. Dies magna
Quadam quinta feria missus est ei ¶ nouies. Capitulum vi ·6·
spiritus sanctus nouies. Primo cum caritatibus tribus videlicet ·1·
exhylarante. infatigabili et lata. ac spaciosa. nec non cum
magna dulcedine / hinc in magno amoris ardore. per sex
horas noctis cum spiritus hylaritate orauit et cantauit sine
fatigacione ¶ Cum post hoc rapta fuisset et ad se redisset ·2·
missus est ei spiritus sanctus cum caritatibus inebriante. violenta /
inquietante. impaciente / et cum magna dulcedine / habuit
exhinc dulcedinem animam liquefacientem. et decorate efflu-
entem / sensit ac si impugnata esset pressuram / et desiderium
ad sacramentum habuit valde magnum ¶ Quo sumpto dominus ·3·
multa bona ei contulit et spiritum sanctum cito post hoc cum
tribus caritatibus misit. scilicet alte desiccatiua. violenta / et
languente. Ex prima habuit esuriem per vitam eciam ineffabilem
magnam. Ex secunda magnificata tamen impugnata grauiter
sustinuit pressuram. Ex tercia ita pre amoris languore fuit

vibus destituta, ac si esset breviter moritura. Cumque in huius carita-
tis actionibus fuisset quasi in extremo spiritu constituta, dixit ei
Dominus. Hodie sacramento eukaristie valde magnam habuisti
esuriem ex intenso pure desiderio procedentem. Nunc ita mag-
nam esuriem et tam intensum desiderium debes habere ad vitam
4. eternam. ¶ Quarta vice misit ei spiritum sanctum cum caritatibus statete
5. exhylarante et magna dilectione. ¶ Quinta vice cum caritati-
6. bus fervientibus ardente et fortiter vulnerante. ¶ Sexta vice
cum caritatibus alte desiderante, languente et se statente.
Et dixit: Dic ad C. Tu in vita tua non vidisti hominem ini-
ta cena indigentem et vehementer sicut me ad ipsam aspi-
rante, et tam libenter ingredientem. Michi quoque multi-
me aliter est quam erat quando adhuc primo veni. Tunc enim me
dignam ut tecum loquerer reputavi. Nunc vero etiam
ut videam non estimo me dignam. Profecto si michi tunc
ut nunc fuisset innotuit adhuc accedere presumpsissem. ¶ Celsius pro-
funda humilitate depressa se miserrimam non solum reputa-
vit, sed etiam reputari et pauperrimam haberi desiderabat,
quia utique humilitatem magis habuit ex affectione quam
caritas informat et inflammat, quam ex sui defectus
cognitione, quam veritas generat et conservat. Et si humi-
lem esse utroque modo sit laudabile, laudabilius tamen est
hoc esse ex affectione quam ex cognitione. Quia verior et me-
lior est humilitas quam parit caritas, quam illa quam solum
7. gignit veritas, caritas veritas vel invenit veritas. ¶ Septima
vice immittens ei spiritum sanctum Dominus cum caritate violenta de-
pressit eam et dixit: Dic. Ihesu Christe dulcissime mi Domine, in me
gratiam tuam infunde, et cum variis virtutibus vesti me. ¶ Oc-
8. tava vice cum caritate languente et magna energia,
sicut mortalis infirma et quasi morti proxima, cor
habuit ex intenso ardore arefactum et quasi in se ha-
buit virum vix valuit assistente tantum ut se erigeret
pro potu. Quam sepius ita fuit cordis tam ardore quia ca-
ritate absumptus, ac si fuisset super lapidem vehementer
fervidum effusus. Nec huiusmodi potius ipsam refocillabat,
sed magis affligebat, quam ipsa ipsum dimittere non audebat.
9. ¶ Nona vice misit ei spiritum sanctum quando iam fuit post completorium
tum vespertinum cum quinque caritatibus .f. vulnerante exhy-

laxante · sitiente / insaciabili / et infatigabili / nec non cum
magnis / dulcedine et ullinatione · sicut erat delicijs afflu-
ens et repleta · fervida et ullinata · caritate vulnerata /
agilis et gravissa ¶ Sciendum quod supra in fine octavas na-
tivitatis virginis beatissime domini · etiam dies unius
in qua nonnes est ei missus spiritus sanctus · Dies in qua vi-
P similibus diebus dominus misit ei spiritum cies · Capitulum vij 1
sanctum octo vicibus / de quibus anticipatum unus · In quo
primo misit eum duabus caritatibus · scilicet infatigabili et ex hy- 1
larante ac cum magna dulcedine ¶ Secundo cum caritatibus
quatuor · scilicet vulnerante ferventi ardente · sitiente · et desi- 2
derativa · fecit cum hoc continuum in anima hec magnum / et hoc
solum quod fieri in caritate sitiente ¶ Tercio cum caritatibus 3
inquietante impaciente et insaciabili ¶ Quarto circa prin- 4
cipium misse cum caritatibus vulnerante et desiderativa magni-
fice · Ex hijs duabus missionibus valde accensum ad deum habuit
desiderium ut ipsum susciperet per eukaristie sacramentum / et ad-
venit ei celeriter currens / varia spiritus bona et sex carita-
tes secum afferens / videlicet fervide ardentem · alte desiderantem /
inquietanter / impacienter / insaciabiliter et anxiam / hec omnes
suas extendentes operationes et sua pocula propinantes in receptu
desiderium sudorem et fletum · saporem et gravamen mag-
num abstulerunt et exciverunt ¶ Et dixit illi dominus / Illud
quod sponte habuit anima tua in vita tua hoc oportet te
semper tecum gestare cum anima et corpore / porro quare non con-
fiteris sine dilatione cum nescias an in hiis magnis permaneas
usque cras · At illa non obstante confessione priore · eo quod cum
nulla haberet peccata mox confessa est cum magnis fletibus
et ardore sine mora ¶ Confessione finita / addito et caritatibus
predictis instigantibus · in fletibus singultuosis · blandicionibus
amatorijs · et insaciabilibus desiderijs · clamavit ad deum /
humiliter supplicans · ut eius ipsam acciperet in suum regnum / Cumque
in hijs bene tribus horis ad meridiem continue clamasset
ad deum / cepit remitti eius desiderium quod fuerat excellenter
magnum et amore afflictum · sicut vere tunc erat ac si extre-
me et usque ad mortem fatigata fuisset / et iam revixisset et
quasi in hominem alium mutata esset ¶ Cui dominus amicabili-
ter valde loquens dixit · medicus anime tue plus cognoscit

eius vulnera que sunt putrida / quam magna / quam fetida /
et inmunda antequam detexerit sibi illa. Scit etiam quod non
indigent abstinentibus herbis mordacibus tamquam meditame
to curiosissimo et expulsissimo sed solummodo unguento suavis
suavem lenitivo / et dic ad C. Quanto dominus amicus concessor
communio. tanto melius ipsum cognosco / eiusque dignitatem et
4. meam insciciam ac indignitatem. Quinta vice misit
6. ei spiritum sanctum cum caritate violenta. Sexta cum caritate
7. exhilarante et magna dulcedine. Septima cum carita
tibus languente simplici desiderativa et magna ener
8. gia. Octava cum caritate stabilente et illuminatione. Nota
plura hac die sicut et alias fuerunt divine consolationis benefi
cia opera et documenta. que obmitto brevitatis causa con
muniter / solum nominibus caritates certa spiritus sancti emissio
nes obmittens describendo / etiam operationes / quia quales sint
ille supra in tractatu de caritate aliqualiter sunt expresse

8. r Septies in una. Dies magna septies. Capitulum viii.
die spiritus sanctus multotiens est ei missus. Primo cum caritate
1. ferventi ardente et magno gaudio. Secundo cum caritate
2. liquefaciente que liquefaciunt cor. quod ex hoc magnum habuit desi
3. derium ad sacramentum. Tertio cum fervente ardente / dicens.
Domine Ihesu da michi fervens balneum et acutum lixivium
ut animam meam possim efficere mundam / Hoc dicens statim ex mag
no amoris ardore / sudor de corpe erupit. et ipsa confitendo lar
4. gas lacrimas effudit. Quarto item cum caritate fervente arde
te ipse sumptionem eucharistie tam magnas ac multas lacrimas
tunc habuit quod pene dubitavit quomodo se inclinando aptaret ut
sacramentum acciperet. Cui dixit dominus. Sancta Maria Mag
dalena primum exemplum obtulit perfectus ipsius suos adde
bite penitendum quam unquam eos provocat adpeccandum. Hec
ergo audiens magnum habuit gaudium et accepit sacramentum /
in quo dominus ei quasi celeriter currens videbatur advenire /
cuius benignitatem cognoscens flevit largiflue fervente ex
amore / Cui dominus. Si adhuc dixit. C. tunc. Quare ita fortiter
ploras / Cui ei videas. Ita magna in domino congnovi benig
nitatem. qui ita dignatus est velociter currere ad animam meam
quod ergo inde obstupui huius animacionem. Et addidit dominus. Tu ibi
es bene balneata. At illa sic esse cognoscens sedit tota

ex sudore madida et fletibus ac laboribus fatigata /
¶ Cum dominus spiritum sanctum misit cum caritate infatigabili faciens 4
hoc gaudium in eius anima dicens / Dic exsultans manibus
Jhesu Christe dilectissime mi domine / regracior [illegible] tibi pro
magna bonitate quia congnosco me ac recens et
agilis effecta feci quod prius dominus imperavit ¶ Post hoc spiritum 6
sanctum misit cum caritate languente et magna energia
ex hiis facta iam languida anxia et doloribus repleta. 1
Septimo cum infatigabili que abstulit omnem laborem
et dolorem mox faciens ipsam agilem et recentem. Dies

De diebus in quibus in una sexies. capitulum ix. 7

Die sexies missus est ei spiritus sanctus / explicatur primo in quo pri 1
mo venit cum caritatibus sitiente, inebriante et dulci il
limatione et tenerorum multitudine. Gaudium in anima fuit per
magnificum que deliciis liquata defluebat et cor ex
uberante dulcedine effluebat. Post primus ebrietate et de
liciarum teneritudine orare non valuit, sed sumpto corpore
plane domini ipsum ut in sacramento suscipere intense desi
deravit / Cui ille dixit / Anima hac nocte in raptu amma
tua est delicate refocillata / Ideo ad nichil valeo nunc
sic esuriem et desiderium nisi ad me dominum tuum. Dic deprecatione
Domine Jhesu Christe adiuva me ut semper fortis esuriem et
sitim pati // Cumque illa grates et domino in sua maiestate 2
contemplata priorum finisset misit ei spiritum sanctum cum caritati
bus ferventi ardente et exhilarante inficiens eam flere
pro iactura persona que non fuit sufficienter sollicita in con
servando bona sibi commissa ¶ Tercio misit ei spiritum sanctum 3
cum caritate vulnerante qua cor eius spiritualis transfixa
gustavit amoris. Tunc dulces lacrime de oculis eius effluxe
re. Cum dominus autem longe misit eam fortis flere pro eo
quod predicta persona diceret se in suis laboribus magnam solli
citudinem habuisse ut singula sibi commissa expedirentur
debite / que potius se debuisset cum fletu dixisse / Ego proch
dolor in michi commissis curam nimis modicam gessi /
nec valeo sufficienter et debite pro hiis michi creditis
sollicitari. ¶ Circa principium tercie missus est ei spiritus sanctus
cum caritate bulliente cor eius ex hoc sicut olla ferventis
bulliebat. et totum corpus eius ut ignitum estuabat

ut ergo posset se aliquantulum refrigerare misit eam dominus
ad fenestram aperte quae dum ut cumque valuit se refrige-
raverit habens vehementer adhuc fervidum ad divinum desiderium
Dixit ei dominus. Dic ad e. tunc ipse fervidius ad divinum deside-
rium cor meum scire fuit ardore consumpti. Unus ne oblite
fili me modo permitte mori ¶ Ut e. legimus desiderium ignorans
propter hec vice sua missarum usque ad summam missarum pertraxit / qui
dum in celebrando fuit singulis vicibus gratie ex vehementi pro
divino desiderio ceperit usque ad fatigationem fortiter laborare
et modo quodam ineffabili pro divino clamare. Nempe cla-
mores illos gratie anima intellexit et aure sua audivit
¶ Accepto sacramento domino adveniens gratiarum caritate feliciter
incendit et vulneravit. letificavit et confortavit magis
fuit in anima et corpore. Ego pergaudio salute in quo talis co-
gitatus ortus fuit / O domine quo tam vera tua et boni-
tas tua est tam magna pardone magnitudine feliciter
arsit et largiter sudavit interiorum suarum viri in potens non
4 fuit ¶ Quasi una hora ante meridiem dominus misit ei spiritum
sanctum quinta vice cum tentationibus feliciter ardente et exhilarante
et magna illuminatione affectum inflammans et intellectum illumi-
nans / Et post hoc dixit. Nos scilicet pater et filius et spiritus sanctus
in anima tua voluimus facere tabernaculum recipientes in ea
habere mansionem nostram quam semper debes conservare mundam /
et hoc est necessarium quia nullo anime tabernaculo debet
comparari unum clavum. Et ego ob hoc tibi fecerit mitto spiritum
sanctum meum ut possis in mundicia conservare anime tue taber-
naculum / quod etiam debet ab ipso mihi displicentes eicere ipsum
dilatans magnificentie et totaliter aptans preparare ut quando cum
patre meo et spiritu sancto venero possimus libere ingredi absque
aliquo impedimento ¶ Porro anima tua ubi se ingrediendo
circuit / et non nisi vinum dilectissimum bibere mihi est multum pla-
cens et acceptabile quod ipsa sit domina in domo sua invitans
nos ad illam sit potens in ea ¶ Nos cum volumus ita
libenter ad eam venire cum ea et cum eam permanere quia libenter
adit nos / et desiderat permanere cum nos. Et dum illa gratias a-
gebat domino ei dicebat / fortiter flendo sanctum lamentum in voce
cum in tranquillitate magnum pertulit incendium / distribuensque pau-
peribus solum rex. in vita etiam sibi magnum preparavit pallacium

in quo iam habitaculum sibi fecit / Tu quoque fortis flendo bona
spiritualia dissipa. Sunt enim multi pauperes valde indigentes
quibus distribue ut tibi regnum palacium valeas parare ¶ At illa
dum peteret sibi adiutorium dominus fecit magnum in anima eius co-
nuntium dicens. Iam metuum debes esse pacis et quietis quo-
modo sis mecum gratum supplicans ut permaneam tecum ¶ Re-
sponsus inquit dominus / Filii tui melius habent quam tu / neminem
enim habent pro quo oporteat eos vices suas flendo tenere / quem
admodum te oportet pro eis facere. Habent autem amicos pro quibus
orant sed non plorant et magnos labores exercent. Nunc
quia nec per se ipsis valent satis flere. Ideo oportet te pro
eis grauius laborare. Nam si illa eis / de eis et de aliis pro
te dicta adtei recipere bene recognitus possent me te
illa docuisse, nec te plus illa unquam scivisse. et cuius posset
cognoscere. me a te ydioma tuum mutasse et amatorum remo-
visse et nouum tibi linguagium contulisse ¶ Post vesperas 6.
cum se primo corporaliter refecit tunc dominus ei spiritum suum cum ca-
ritate sitiente immisit dicens. Michi sis valde deuota et
grata. Etiam c. dicito que tibi refecta remitto. At illa prae nimia
deliciis et gaudiis totum liquefacta deffluens sensit
domini amplexus et oscula. et cetera que in caritate sitiente
te solent euenire. Dies in quinta quinque. Capitulum x. 10.
Una dierum in qua spiritus sanctus quinque est ei in quinquis ¶ primo 1.
venit tamen caritatibus infatigabili / insaciabili. sitiente
inebriante et exhilarante / dulcedine et illuminacione / quibus
primo potu agentibus illa prae nimia prae nimia magnitudine. deliciarum
tenerrudine. et spiritus ebrietate non valens exprimere tan-
dem caritatibus infatigabili et exhilarante pro donationibus
exprimens deuote orauit quousque anima eius adimpletus
excessiuum peruenit. A quo cum redijt dominus ei spiritum suum secunda 2.
vice immisit cum caritatibus feruenter ardente. violenta. sitiente
inebriante. et exhilarante. Sine extremitate ferrem ar-
denter fleuit. sed affectu cito cessauit habens exaltis caritatibus
totum corpus dulcedine repletum cordis iubilum ineffabiliter
magnum. totum anime valde delectabile et iocundum. Aliaque
bona tam magnitudine quam multitudine inexpressibiliter
magna in quibus sedere non valens orare. nec aliud quid
agere nisi pro deo aspirare. Cui dixit ei in talibus donis iam

domini sedentis/ Cui ille Sic sedes et facis ac si in pro-
priam venis in qua nullum est incomodum/ sed solummodo dul-
cedo et tripudium ¶ Erat illa ita dives et plena spiritualibus
bonis extitit quod ei nullus mundi defectus attingit. sed tota terra
videbatur ei dulcissima et ab omni defectu aliena/ Hec bonorum
excellencia per duas horas duravit quasi usque ad elevacionem
hostie in missa. Et in quibus orare nichil valuit orare ¶ Ex
3. tunc excellencie iubilacionis ac dulcedinis remisit et ei spi-
ritum sanctum cum virtutibus replicante et insaciabili immisit. Que
modo orare potuit et devote orans apud se cogitavit/ Quomodo
tibi nunc est et accidit et statim percepit predicta remissa esse
et spiritum sanctum divino missum fuisse. Percussit enim spiritualiter et sagit-
tis amoris et gracias egit cum lacrimis magnis ¶ Tempore illi-
us ad sanctam hostiam aspicienti dixit dominus. Ad me mecum
desiderium habeas et ora ut me suscipias dicens/ Cibus anime
mee tibi et refectio mea. nam valde fortis es mihi et sitio
pro te/ tu sis veneratus eternaliter et laudatus. Accepto sacra-
mento domini veniens deifice recepit eum eius. cum tanta gaudii
ymnum et varia bona anime afferens. que domino obviam tulit
et in eius amplexus ruens ipsum ad se fortiter stringens/ recte
sic erga dominum amicitiam egit. sicut homo in bonis moribus
bene exercitatus cum hospite suo nobili honesto et sibi aman-
tissimo hylariter et sollicite agere equali illa vultu sereno
et venerabiliter suscipere. decenter honorare/ reverenter tractare
et se ex amore ei totaliter impendere gaudere cum et delectari
cum eius adventu tam intime quod nesciret pro iocunditatis
et dilectionis magnitudine quid ei debite obediencie ac co-
placencie deberet primitus exhibere ¶ Parvo enim fiebat
commendatum ibi sompnus commendatum et simul in unum secretum anima inti-
me cum domino unita ei amatorie blandiri cepit dicens/ Jhesu
Christe tu vides fili dei vivi. Jhesu Christe dulcissime mi domine
tibi regratior quod tam gratiose ad me venis Item quod tam
amice tam consolatorie et tam magnifice ad me venis.
pluraque alia cum dixisset pulchre et delectabiliter blandicionis
ac gratitudinis liberi domini ei invidens ait. Ego non veni
4. solus sed mecum venerunt pater et spiritus sanctus ¶ Post vesperas
cum gracia se refecit. dominus ei spiritum sanctum cum virtutibus inebriante/
sustentante et exhilarante cum dulcedine et illuminatione immisit

namque manifeste quia prius quinquies in anima eius fecit multa
ipsam docuit et ei incognita priore fecit. ¶ Quinta vice misit 4.
ei spiritum sanctum cum claritate languente et magna energia. ex-
tunc infirma in magno fuit labore sicut per diem fuerat in
iubilo et dulcore. Dies in qua quater. capitulum xi.

Itaque diem unum in quo quater dominus misit ei spiritum sanctum ii. 1.
Primo cum claritate infatigabili et exsultante ac
cum magna illustratione. ¶ Secundo cum caritate vehe- 2.
mente. ex hiis ambabus missionibus magnum ad sacra-
menti desiderium habuit, cor vulneratum fuit. et ubi hec
fideles se reputavit. oportebat spiritualis patris adiungendum
divinum missa propter quam melius valuit peregit. ¶ Accepto
sacramento dominus venit amice inflammans ipsam tam fer-
vide quod sudor fluxit largiflue de toto eius corpore, anima cla-
mavit altisone. O creator celi et terre. Quanto hoc plu-
ries iteravit, tanto ferventior effecta fuit. Hanc ferventiam
incrementum accepit, quod ipsa se mori putavit. ¶ Cum esset 3.
in tam magno ardore. dominus misit ei spiritum sanctum cum claritate
fervente ardente dicens. Dic etiam ore sicut dixisti mente,
O creator celi et terre, Et ecce statim est quasi maturum, nam
tamen pertinacitatem fervet ardentem, quam per predictum clamorem
mens statim est refrigerata extremitus, pius incendium fuit anetum
Oriebantur consequenter in eius corde blandiciones supplices
nec graves aestus. et varie meliores oraciones. Post mo-
dicum dominus item fecit magnum in eius anima quinquies et non
potuit pre gaudio verbum unum loqui. ¶ Et dominus dixit
Ecce quam bene te nunc spiritus sancti mei missio cum quinque ...
cumulo preservata es ab interitu. Nec ego solum tibi bene-
ficium prestiti, sed omnibus diebus vite tue multa bona con-
tuli, plurima tibi dedi ad cognoscendum et varia ad gustan-
dum magnam tibi tribuo dilectionem ingentem devocionem et
multa alia spiritualia bona, omnibus diebus vite tue tibi con-
tuli de quibus nichil scivisti quod illa nunc habuisti simple-
distincte et liberaliter non recognovisti. Hanc ego tibi tot
bona impendi ab infancia tua ante professionem tuam, et
post in monasterio si ego tot bona fecissem aut facerem
uno vero sapienti homini servo meo ipse in hiis conteretur
¶ Sed simplicitas tua tibi venit in adiutorium ne deter-

ignorancia bonorum imputetur aspectum / te enim et opera tua nichil reputabis / ex tua humilitate et vera quam ab infancia tua ante et post maritacionem habebas libenter expellere pro me hoc quod valebas. Attamen quecumque egisti nichil reputasti quamvis apparuerint tibi pia et inepta, et fructuosa opera tua, et multa reputacione digna / fuisti eciam sine querela multis temporibus de cunctis tibi contrariis nec cuiquam retulisti que operabaris / Cognovi eciam in te hanc bonam voluntatem existere cunctis diebus vite tue / quia libenter pro me dimisisses quodlibet quod diligebas tam in hominibus quam in rebus. Quippe valde dum attinens contrarium te antequam totaliter secuta es me / Postea tunc tibi multa profuerunt / videlicet simplicitas tua voluntas bona et quod fuisti paciens tristicia secrete sine querela. Dic michi. Domine ihesu xpe mi dilectissime regracior tibi magnifice et ad minus me trahe ad te ¶ Hec sponsa iudice illuminata / oculum consideracionis ad bona convertit / que dominus ei ab infancia fecit et oculate cognovit bona domini varigina que impendit / Recognovit eciam quod de dyaboli impugnacione assidue et si quando in bono opere vel in visitacione ecclesie fuerat impedita / et ob hoc tam amare afflicta quod cor nimis doluit et lacrimas quasi sanguineas effudit / ipsa tamen non sine conquesta illum hominem ymmo nec suo proprio confessori ¶ Et adiecit dominus Tu debes revelare tuo .c. magnas illustraciones cognicionis quas tibi ante annos decem dedi antequam tibi cor extraxi / Ego enim te illustravi tam magnifice quod voluisti hostiam an esset consecrata an non cognoscere. Vnde dixit hec sola dno iuxta se quadam vice ad unum cimiterium ecclesie sancte Gerdrudis in Gdanczk valde mane venisse in quo stabat una collep me monstrancia et in illa hostia non consecrata / hanc homines videbant et ipsam reverenter tamquam consecratam adorabant. Ad quam dum ipsa venisset geniflectens ut devote adoraret cum magna caritate fervente ardente quam tamen tunc non sciverat se habere Incipiens adorare aciem inspexit hostiam / et lucidissime illustrata mox agnovit ipsam non esse consecratam. Hoc nempe oculis mentis non corporis cognovit. Cum eciam domini purificacione cognicionis

sic dixit / hic nō adores nec ores / ego enim nō sum ibi ut
i sacramēto. s3 est panis solus nō consecratus ¶ Que hec
audiens celeriter abijt et nulli hoīm retulit nisi famulo
suo qui sibi prius de hostia dixerat. et qd illud dum in sacra-
mēto mane ante inicium missarum vide poss3 / que videre ma-
ne desiderauit. tam intense qd sibi fuerat multū penale
vsq3 ad celebracōem missarum expectare ¶ Porro hoc au-
sollicito illi famulo amonendo dixerat ne predictam hostiam
adoraret. quia consecrata nō esset / qui strictissimo habito
cū vitricus ecclīe sic esse inuenit. Rector vero parrochia-
lis ecclīe hec percipiens illos qui sacristanis dicte hostie cura
sa fuerant inuestigauit. eos3 digna pena emendauit.
Non tamen vulgatū sunt quis illam nō cōsecratam mani-
festauerat primo. Et quia hec nō fuerat passa reuelacōne
dno similis regratiata. dns ipam arguens fortiter flere incepit
et ut fm reuelaret. c. misit et penis consolatoe dixit
hoc ab ingratitudine debet te excusare. quia de dicta
reuelacōne nō es gloriata coram aliquo hoīe nec un-
quam elata in tuo corde ¶ Huius dies hec valde gratam
se exhibuit et dns abeta omnem curiale effigiem abstu-
lit dicens. modo debes me spirituali patre. Ut illa dum
opa precuni pri exijsset et dum in magno gaudio sedisset
Dominus misit ei spm scm cū magna caritate sentiente
que exhoc repleta est tanta iocunditate qd nō valuit
orare cogitans apud se. O quam laudabilis est dies iste
Cum dns missionis spus sci mei dies .1. penthecostes non
debet solleniores et laudabilius apparere ¶ Cui sic ait
dns. hoc magnum tibi prebuit auxilium et adhuc vehemendi
prestatum. quia ad me desiderium habuisti valde intensum.
et quia firmiter michi adhesisti. quod tibi amicos abstraxi /
et ab omnibz que possedisti dimidiam. Primo quando plus te
a proximis dimidiam. tanto magis desiderium intensius desi-
derasti. hoc vtiq3 debet tibi prodesse. hic in tempore et in eternum te /
et propter hoc volui reuelacōem facere predictam. Dic. Domine
Ihesu xpe mi dilectissime regratiator tibi magnifice et me nō
inuat ut sim grata. Dies in quattuor tempora. capitulum

Unum diem de multis accipe in quibus dominus ei spm ·12·
scm ter misit et varia bona contulit ¶ Primo cum ·1·

caritatibus infatigabili / exhylarante et dulci / intensum ex-
hus ad deum desiderium habens ita expedite orarunt et con-
fessa sunt quod sibi apparuit hoc donum specialiter. Ante primam missam
tamen tunc effudit lacrimam. Quia valde magnam habuit
iocunditatem et exultacionem ¶ Circa principium misse dominus misit
ei spiritum suum cum caritatibus scilicet ardente / alto desiderativa /
lata et spaciosa / et impaciente. Hinc scilicet intensa. Flens
primus et dulciter affectuose orauit in spiritu pro multis loca cur-
rens plurimos pro quibus ipsam dominus orare misit. Sine lacrimis
quasi cum assessorio assistit / Hec significabat acta caritatis late et
spaciose sunt. Cui sic assistenti dominus dixit. Hoc michi est
acceptius et illis hominibus utilius quasi si currere pedi-
bus corporis ad infinitos ¶ Porro in tercio hec sanctus Mattheus
evangelista et apostolus cuius festum tunc fuit ei plures anime
apparuit splendore suum sepe ostendens per modicum et abscondit /
cor eius ipsam letificans / magnum gaudium fecit in anima eius.
ammonens ut in bonis sibi concessis scilicet spiritualibus esset larga
et quod peteret quibus verbis predicaturus in illo die ita proficeret
audientibus sicut sua verba sunt proficua sancto Mattheo
Dixitque post sermonem quod oraret pro predicto predicatore quia
fatigatus esset ex sermonis longitudine. Et ideo non valeret
attente et in fervore spiritus orare ¶ Hoc dicto spiritum eius
mentem removere absque omnem creature ymagine. Elevans
eam alte nichil de transitoriis permisit adherere. Cum diu
aliquantulum dum elevata / et ad deum pro desiderium fortiter
tracta libera permansisset ab omni creatura. Festivitas
illius diei magna est ostensa. Domus interius eius cum magna
sanctorum multitudine sese ei exhibuerunt amicum et dominus ipse ele-
vacionem hostie ei dicebat ut ipse festi sollempnitatem
exemplar pallium acciperet et se amiciret. Duo tunc homines
etc. in visione ymaginaria precialiter apparuerunt et volentes
absque pro se orari desiderantes. Cum sed dimidiam illorum precaria
ferret moleste et intenderet de illis conqueri suo domino quia
libenter orasset precium absoluta ab omni ymagine dixit ei
dominus. Illi hoc non fecerunt quod tibi sic presentes extiterunt et pro
se orari appetunt / nec ipsi valent desiderium tale ad unum
hominem habere. Sed ego pro me egi quod tibi apparerent tam deside-
rabiliter. Quibus quia sunt consanguinei tuorum dilectorum / ideo

obviam tunc eis debet bene fieri et de bono tuo et illorum participabit/
¶ Ad illam voluntatem domini intelligens pullus affectuose oravit
intensissimum habens desiderium ad sacramentum. Cuius accep-
to dominus anime adamate veniens caritatis gaudium et dulcedi-
nem largitus ei attulit et multa consolacionis beneficia pro-
dicendum conferens multa revelavit tam magnum in anima eius
fecit convivium/ Ac sic magnificatus eius venter ac si cum mag-
na caritate sitienti venisset. Secunda excessus iam fuit et in corpore
saciata/ ac si fuisset optimis dapibus et potibus refecta ¶
Cuius domum predictam valde iocunda fuisset et domum spiritualem pepigisset 3.
ipse post vesperas misit ei spiritum sanctum tria vice cum caritatibus
languentem. Alte desiderante. et magna ebrietate/ traxit
eam tam fortis ad se sursum removens ab ea ymaginibus
quod in corde suo fortes sensit tractus et anima usque ad ex-
pirandum posse tamen clamans altisono tonitruis granditer actores
domino referire. Recapitulacio de missionibus spiritus sancti et
excusacio de narracione visionum. Capitulum viii. 13.

Dominus deus licet in se simplicissimus est tamen valde
multiplex in suis operacionibus et hanc multiplicita-
tem inter alia eciam ostendit in variis spiritus sancti missio-
nibus/ que fiunt huic gracie facte tam variose quod nescio quis
sufficeret eas scribere aut enumerare ¶ Nam aliquando misit spiritum
sanctum cum quinque caritatibus scilicet ardente. violenta. sitiente. in-
ebriante. et exsultante. Aliquando cum sex. scilicet liquefaciente/ im-
paciente. ferventer ardente. infatigabili. desiderativa/
sitiente. et insaniente. Aliquando cum septem. aliquando cum octo
aliquando cum novem. decem. undecim etc caritatibus. addens
dulcedinem convivium. et illustracionem. humiliacionem proprie volunta-
tis. vel proprii spiritus mortificacionem etc et fiebant variaciones in
caritatibus et excitaciones in earum actibus quas non est neces-
se totiens specificare/ sed habebant certa suis adtractatam cari-
tatibus. et habebant unde caritatum actus. quos actus cari-
tatis cum quibus missus fuit spiritus sanctus quandoque singulariter ex-
erebant et hoc varius. quandoque primitus et simul plures ac-
ciones suas agebant et earum quelibet suum peculium exprime-
bat et hoc frequenter fiebat saltem quando cum pluribus
caritatibus spiritus sanctus fuerat missus. In ea secunda multociens
anima inquiescebat valde nesciens propter multitudinem

agendorum quid eorum primo esset agendum. Instigabant namque
aliquando caritates varie ad actus quasi contrarios exem-
pli gratia quando spiritus sanctus fuit immissus cum caritatibus sitiente
inebriante, contemplativa et exhilarante, ac cum caritatibus
infatigabili / insatiabili / avara, desiderativa / liquefaciente
et insaniente, tunc prime tres inclinabant ad fruendum deo
in iubilo et quietis silentio, alie sex ad serviendum deo pro
meritorum excrescentia et multitudine laborum / desiderativa
avara et insaniens, efficerent ut sperem eius animum. Prime
vero tres gaudiosissime. Fiebat ergo inter eas caritates inter-
dum quedam ultro citroque concertatio donec altera alteram superabat
et tunc victa ad horam quiescebat. Quandoque alia similiter
opus perfecit et ipsa suas vires resumpsit, vel alia ces-
sante suum actum voluit exercere. Porro caritas que
diffusa erat in corde eius per spiritum sanctum qui sibi fuit datus
et variis mixtus, utebatur secundum suas species seu gra-
dus in suis actibus tam multipliciter / fiebantque missiones
tam multiplices cottidie et singulis plene nulla lingua
valet explicare. Efficitur nimis longum singula de spiritus sancti
missione, que ab eius sententia sunt ore hinc opere inserere /
Cuius in usitata missionum multiplicitate dominus volens
ostendere dixit ei in ultimo assumptionis festo virginis glo-
riose. Interrogavit inquit A. E. Si unquam de sanctorum aliquo quod
meum est in celo hoc legerint aut revelatum perceperint / hoc
ei esse quod tibi per me est factum, scilicet spiritum sanctum meum toties
ei per me missum quoties tibi misi et alia bonitatis mee bene-
ficia impendi / Semper quam merito tecum amicitiam consu-
etudinem per eos a te scriptum legerit ille se bene poterit meliorare.
Vere spiritus omnipotentis dei magna fecit sine ostensionis
evidentia qui ingressus est in eam ubi eam illam benedic-
tam penetravit, ardore suo inflammavit, suo lumine illu-
strante, robore confortavit, ab omnibus abstraxit, ad celes-
tia contemplanda elevavit / gustu suavitatis sue sa-
tiavit et totum eius consilium infecit / tribuens
ei carismatum dona, armans eam contra singula tem-
ptamenta: contra superbiam dans castum timorem et profundam
humilitatem, contra cordis duriciam pietatem et piam com-
passionem, contra ignorantiam / scientiam et debitam discretionem

Attende lector quomodo spiritus sancti dona sint contra temptamenta

 149. 74

contra pusillanimitatem. fortitudinem. faciens ei hoc facile
possibile quod sibi fuerat impossibile vel nimis difficile
pacienciam contra precipitacionem. consilium et prudenciam
divinam. contra mentis ebitudinem. intellectum et circum-
speccionem acutam / et contra stulticiam et specialem insipi-
ditatem / dedit ei sapienciam maturam. et in bonis celestibus
delectacionem. Preclarissimos enim suos effectus spiritus sanctus in illa
beata B[irgitta] distinctius declaravit. tamquam artifex omnium do-
cuit qualiter in ea fuit spiritus intelligencie / sanctus multiplex /
unicus / subtilis / modestus. disertus / et ut sapiencie verbum
sibi communicavit. xxi. effectus quos sine dubio experta est
ut patet in multis locis suarum revelacionum et inscriptibus /
sicut spiritus sanctus ipsam diversis ornavit quod in eius verbis o-
culis et factis bene apparuit quod spiritus donum sanctus in ea fuit
quam pectus suum et opera admiracioni vite plurimos in-
duxit Ex illustracione spiritus sancti lympidam cognicionem va-
[S]piritus sanctus qui eam ria et occulta · c · viii · ix.
incendens apertis perfundit / et continuo sitienti excitato
ad cordis audiciam predicens aptavit ad recipiendum desuper
illuminaciones divinas / quia cordi serenato lux veritatis se libere
infundit / Illuminabatur desuper eius aspectus quando ei intellectu[s]
ad cognoscendum varia difficilia et abscondita cognicione val-
de elongata / quorum aliqua hic breviter sunt perstringen-
da. Tunc quiete anima sua fuit sibi ex illuminacione prima
cognicionis si que in ea fuerunt peccata eciam minutissima
sic vidit sepe cum mesticia preservare non valens ... super
animam suam pulverem minutorum peccatorum. et sicut agitari
et spergi a vento humane fragilitatis. sic vidit quam deo
placuit omnia mala que umquam egit / et bona que ne-
glexit. videbatque ea tamquam presencia licet dudum fuerunt pec-
cata. Talem eciam cognicionem circa multos alios habuit
quorum non solum peccata presencia et preterita. sed et corda aliquorum inten-
cionem. aliquorum affectionem et aliquorum cogitacionem cognovit et
aliquibus ex illis premissa de beneplacito domini revelavit
Tercio sic vidit inter quatuor quinque corum fuit indigen-
cior / quis ferviencior. cuius anima melior aut minor /
quid in eis offendendum / quid diligendum. Sic vidit sepe
quod aliquorum incepit mammabus deprimeri vel illumi...

aut fedari / habuit enim lumen spirituale tam splendidum ad
contemplacionem alicuius anime. ac si haberet lumen corporale
tripplicatum late et perfecte illuminans aliquod mundum
ut posset oculate et faciliter videre si ibi esset aliquod
offendiculum aut immundum ¶ Amplius in dei visione vidit
aliquos adhuc viventes in carne dei esse electos ad vitam
eternam predestinatos / quos tamen revelare non est per-
missa sicut et alia multa ¶ Item ei lucidenter illustra-
te et per bonorum multitudine que in ea primo modum plurime
descenderunt estimavit quod totus mundus esset similiter plenus
et bonis spiritualibus repletus. ac quod omnes homines deberent esse
sicut ipsa capaces / haberentque bona spiritualia in tanta ha-
bundancia. in quanta tunc habuit et ipsa. Dixit dominus
Nunc contemplari debes mundum esse miserum et penitus
plenum quem estimasti spiritualibus bonis ita te repletum /
volo etiam te permittere contemplari et cognoscere
numerum hominum in mundo bonis meis magnis participancium
ut estimacio tua circa homines sit veritate firmata / Et
tamen estimacio tua circa homines et mundum ante habita
videlicet quod haberent bona spiritualia in tanta parte tu habun-
dancia non fuit reprehensibilis in isto ubi in congrue habita
hoc nam fit propter noticie et visionis quam habuisti de
bonis meis latitudinem et bonorum apparencium amplitudine
disparuit omne dubium in tua noticia. vidistique me habere
tam magna bona quod sufficerem toti mundo et omni homini exis-
tenti in mundo dare talia bona qualia tibi tribui / et hoc
eciam vidisti quod vellem facere dummodo homines se disponerent
ad me. ac efficerent se tam admittendo meos tales. ut bo-
norum meorum predictorum essent capaces ¶ Hoc dicto mox sic
vidit quod ad monasterium dominus de mundo et hominibus dixit. ac adeius
presenciam venerunt multi de toto mundo electi. quorum aliqui se-
cundum partem fuerunt religiosi. aliqui vero erant a mundo contempti
pauperes et in silvis habitantes. Erantque inter universorum
hominum paucis qui fuerunt tales. quod magnorum donorum bonorum
extiterunt experti et capaces. quorum vix tercia pars erat de
sexu muliebri / alie vero de sexu virili de quibus omnibus domina
tripartite tres nominat antea Tractatus ¶ Cognicione itaque illius
tam occulta observancia earum confitentem suo. d. petri et merito

secreta / vidit quoque ex limpida illustracione multociens ita
sua absencia sicut presencia. Unde quadam vice dixit ei dominus
dum per quinque annos ex eius visione fleuit / Si inquit per eis
fletus ad excecacionem oculorum quod aut quale haberes ex
hoc dampnum aut nocumentum / Et illa. Ego vellem libenter
excecari corporaliter ad finem / ut oculi essent magnifice illuminati
spirituales / Cui dominus. nunc claude oculos tuos et considera
quale nocumentum habes si ceca esses. At illa clausis oculis
vidit ita bene que erant retro se sicut ea que erant ab ante /
et ita bene aliquos distantes ac absentes sicut presentes. ad
quos pro tunc intuitum direxit suum. Talis huius autem magnifice
illuminacionis sic eam efficienter post dominum sensit esse caritatem
feruentem ardentem. quia quanto feruencius arsit tanto re
gularius plus illuminata fuit sensit et alios transparentes eam
luculencius cognouit. Causam vero dispositiuam et de
congruo meritoriam dominus ei pandens dixit quia con
siliis meis altioribus me sequendo acquieuisti et tuis superio
ribus mecum adherendo obedisti. Ideo debes illustrata ita
limpide per te et alios transparenter valens contemplari

Quare peccata hominum debuit cognoscere ob amorem domini et noticiam eius offensam sollicitans etiam. capitulum xv 14

Rursus multociens illuminata oportuit eam in spiritu per varias
prouincias et regna ac loca multum distancia peruenire et
peccata visa deplangere. Eciam sepe dominus ostendit ei in mundo
statum et vitam magnatorum peccatis plenam et superbiam in dig
nitatibus indigne viuentes. Sic ostendit ei sepe quam male
stat inter sacerdotes et simplices. et tota cristianitate / in quibus
singulis peruigena vidit mala erant cum ei illustracione di
uina illorum cordium sibi transparencia cognosceret in eis quid
diligendum et quid detestandum et quid deplangendum /
hinc oportuit eam sepe dum sanguineis fletibus. mundum plangere
et suis lacrimis affligere orareque dominum ut tollat omnem mundi
defectum. Porro dum hec celestibus et puris oculis
libens fixisset intentum et nichilominus mundi et hominum ma
la sibi ad noticiam distinccius fuerant perducta, ex illustra
cione quam utique prius ex hominum commixtione intrabat apud
se. quare oportebat eam iam peccata cognoscere a quibus
tamen libens vellet eam omni diligencia abstinere /

Ideo rogatis dominum ut sibi dignaretur super hoc respondere
Et ille. Homo autem ad maiorem noticiam potest pervenire debet
multa alia cognoscere, quia peccatur per noticiam perveni-
encium. Etiam tam debet esse purgatorium videre mala hominum,
et cor displicere peccatum. Et dicit ad c. p. Quanto maiorem
domini deum habeo noticiam, tanto plus oportet me timere eius
offensam, et si quod absit aliquid facere contra eius voluntatem
oportet me plus erubescere quam umquam vidistis virum hominem
peccatum dum facere. Nunc ego cognosco quod qui aliquid de
summo bono cognoscat per intellectum et capit per affectum, hunc opor-
tet habere sollicitudinem ineffabili magnitudinem ne amittat quod
habet. Revera in tota vita mea numquam fui ita sollicita
quanta modo pro summo bono quia numquam prius cognovi
tantam sollicitudinem ad custodiam summi boni esse
habendam. Sollicitudo quidem que habetur pro bono tran-
sitorio acquirendo aut conservando est parva valde respectu
huius sollicitudinis magne que est tam vehemens quod
sudor de toto erumpit corpore, et cutis se contrahens rigesc-
it. Vos quoque similiter actiones offerre domino pro me, quem
modo melius et modis cognosco pluribus quam umquam
prius. Nam cognosco eius omnipotenciam, bonitatem et iusticiam
ferum et rigorem adversus peccatorem. Ideo oportet me
tanto plus timere ne eum offendam, et ne bonum summum
amittam. Et oportet me tam sollicite et difficulter vivere
quod possetis secure dicere quod numquam vidistis hominem ita diffi-
culter et sollicite viventem. Certe nos mutuo cognosci-
mus nos et mortales sumus, si solo verbo offenderem vos
oportet me tantam habere erubescenciam quod non auderem le-
vare in conspectu vestro faciem meam, nisi obtinerem prius huius
offense indulgenciam. Quantam ergo erubescenciam de-
Deum beret habere qui offensam, estimet quisquam potest. Verum nec quod
finale reputet cognoscere debitum et ipse recognoscere quid
sit summum bonum, etiam si hoc sciat quod hoc sit summum bonum
quod excedit omne bonum, sed quod tam magnum est quod eo
maius cogitari non potest. Vir quidam dicit post confes-
missionem spiritus sancti dominus dixit: Hinc est primi homines sunt
qui me bonum summum et optimum esse recognoscunt. Hinc
bene homines qui me summum sciunt esse bonum et ut meum

essent sicut desiderium, attamen nollent secundum veritatem maio-
rem suam consolacionem vellent enim bona temporalia habere, michi bene
confiderent de anima. Sed econtra nollent michi confiteri, quod in
delicijs capiunt mistice. ¶ Homo vero qui perfecte recognos-
cit me summum bonum et optimum esse, ille debet michi soli vivere,
anima eius a corporalibus voluptatibus et delicijs debet moles-
tari, et ita eas horrere, quasi velit nauseare sicut corpus
molestiis in tribulacionibus et penis, quas ita horret quam
nauseat. Anima ergo que sic recognoscit et fatetur me
summum bonum illa debet eciam esse vera dominatrix, debet
enim omnia transitoria que sub me sunt subpeditare, et super
ea dominari, nichil curans quomodo habeat illa, sed totis viribus
satagere ut me obtineat, et ita vehementer laborare quod
instancius appareat quia ut utique quanti valet de illo summo
bono tantum acquirere ut sit inde tamen spe eternaliter satis habere. Nec-
non homines enim bona transitoria cognoscentes in quibus
capiunt delectari laborant vehementer ut sufficienciam illorum
habeant, hoc faciunt die et nocte, in aqua et arida, tam
avide et impetuose veluti furentes et insanientes. Sane
nullus labor michi plus placet quam ille quem anima fa-
cit pro me

Explicit tractatus secundus

Tractatus de venerando eukaristie sacramento qui merito
continuatur ad tractatum de spiritu sancto. Capitulum primum · 1 ·

Quia dominus deus habet per spiritum sanctum suum fructificatis
operibus misit ut ipsum melius ad venerabile sa-
cramentum eukaristie prepararet nec enim alius esset
qui hoc aptius et perfectius faceret, prout hoc do-
minus per se ipsum in pluribus revelacionibus testatus fuerat,
ideo merito post tractatum de spiritu sancto sequitur tractatus
de dicto sacro digno eukaristie sacramento. Eiusque quia
varigena sunt misteria in innumerabiles fructus et sentencie-
ta que nemo hominum novit nec nosse ad plenum potest, quod
bonum in se contineat quid donum imperii conferat, et quantum
premium infinitum digne accipientibus largiatur. ¶ Verum et
si propter eius inscrutabilem altitudinem non liceat scru-
tari eius misterium, licet tamen quibus datum est eius

sentire fratrum et hunc referre ad gloriam dei / et ut magis
excitetur horum desiderium ad hunc cibum / exurgentis gra-
tie actus / et vox laudis. singularis profuerunt graciosis
domine dorothee in hoc sacramento collatis / Si ergo
legeris in hoc tractatu effectus huius sacramenti quos
non nosti experiencia nec didicisti in sacra pagina /
Recordare scripture dicentis Num. xi. Nunquid est invalida
manus domini / Et quod divisiones graciarum sunt. et quod dominus
deus pretissimus sua dona quibus vult distribuit. secundum
quod inscrutabilia altitudinis sue unicuique competere discer-
nit. Quod ipsa intensum habuit desiderium tam ad acci-
piendum quam ad videndum eukaristie sacramentum

.2. Odore huius vivifici sacramenti ipsa h. Capitulum ii.
attracta a puericia sua usque ad extrema sua magna
habuit desideria hostiam videndi sacrosanctam / et si una
die ipsam centies vidisset prout aliquando bene accidit adhuc
desiderium plus videndi retinuit. Non enim saciebatur oculus
in videndo corpus christi / sicut nec auris eius audiendo ver-
bum dei. ¶ Habens cum desiderio videndi corpus christi fuit
eciam desiderium aliquociens in anno percipiendi. Ab anno
quippe etatis sue undecimo libenter septies sumpsisset in
anno. sed non est permissa plures quam bis accedere. in illa pu-
erili etate / Dum vero adolevisset et desiderium suum ex-
iuisset / accepit septies et aliquando plures in anno / qui fuit
in matrimonio. Intensum siquidem eius desiderium / quod
erat fervens sancti et pium / ut acciperet hoc desiderabile
sacramentum pluries plurificatas quibus in anno accepit ipsum
non fuit remissum sed diminutum / sed magis accepit incremen-
tum / in tantum quod multociens in noctibus noctes duxit insomp-
nes / huius sollicita erat / prout melius ordinare posset valde
mane ad ecclesiam accedere. ut posset hoc desiderabile ante sive
saltem a mane celebrantibus videre. cuius esuries pro illo salu-
tari cibo sepe erat tam vehemens et magna / quod si ei licuisset
libenter hostiam ore suo de manibus sacerdotis rapuisset / non
nunquam accidit quod ante horam elevacionis sacre hostie rap-
ta fuit. et ultra elevacionem in excessu mentis permansit.
et tunc hostiam non vidit quam tamen unde fervido deside-
rio desiderauit ¶ Porro frequenter cum magna difficultate

ppt nimiam spus esuriem diem communionis poterat ex-
spectare / que qn affuit / nocte precedente. Aliqn p gau-
dio dormire nequivit / et aliqn noctis aut tpis lon-
gitudine nimis afflicta fuit. Que tam tunc qn letifica-
batur esse. quia tunc qndo affligebatur ex diutina exspec-
tatione p fenestram celum respiciens solebat horam
observare diescente / aut diei appropinquante ut posset ag-
noscere si mane posset suum desiderium adimplere. Tan-
sus suum desiderium licet put pmissum esset intensum ad
hc desiderabile sacramentum. ut ipm multociens mane
videret. Et sic crevisset q nisi cum afflictione spus ultra
ebdomadam unam absque salutari sumptione abstinuisset
ipm tunc etiam est notabili. magis quam prius intensum /
Anno dni mo ccc. lxxxix. in quadam i firmitate eius p-
diuturni anni durante. in qua quidem infirmitate passio
dominica fuit ei i utroque homine fortiter impressa / homini i-
teriori fuit impressa. p compassionem et vulnera spualia /
exteriori vero p vulnera corporalia / et hec omnia sibi fuerunt
adeo inflicta. quod ut postea ei dixit. q ad eum ingredi-
entes ei no concessit nisi diuinis diebus & hoc tunc fecit ut
nec adeo ut acciperet eukaristiam sacro sanctam. De in-
tensione desiderii ad sacram habiti oriebantur in sponsa
esuries et sitis spus ac plures alii effectus. Capm. iii · 3 ·

Desiderium eius sic adeo gratuite datum. nulla arte hu-
mana formatum fuit valde fervidum & spus afflictivum
in quo frequenter p sacramento dni et multum flevit / multo-
ciensque nimis ex tristicia abstinendi se afflixit // Sepe etiam
ex estu huiusmodi desiderii orare no valuit / cor dolens quod
sibi videbatur velle crepere si no precito sacramentum
sumpsisset illa die. Aliqndo ita fatigata fuit ex desiderio q
no valuit stare aut ambulare nisi cum magna difficul-
tate. multociens etiam ppter huius salutaris carenciam in-
firmata est corpore & decubuit ac si oppressa fuisset gravi eg-
ritudine. Que postqm diu afflicta fuit et multas vices con-
sumpsit eo q dominum in sacramento non plures quam se-
mel p ebdomadam sumpsisse pmissa fuit. Dns eam ad e. di-
rexit ut eius desiderium ad sacram intelligeret p frequentem
fletum & planctum & ut ei fidem credulam adhiberet. Commisit

si desiderio pceptam ex dni i formacione no restitisset

ei dominus ut ipi .C. sic bonitatis beneficia tua ut prius est
facta referret ¶ At ille dominum hec desiderio acquiesceret et
fidem dictis eius adhibens dei in septimana sacramentum
porrexisset. duas personam quinque dies communionis desig-
nauit et vices in ebdomada plurificauit ¶ Nec per hoc
eius desiderium fuit saciatum, sed aliquando extenso desiderio
ita esuriuit et viribus destituta fuit quod sibi appareret se non posse
suam esuriem plene vnquam explere. nec modo sine aliquo
corporalem cibum accipere. et hoc bene etiam apparuit in fine
vite sue. aliquando desiderium ita creuit et eam prouocauit aut
diem aggrauauit quod multum sollicita extitit, quomodo vita
comite horam communionis valet expectare. Vnde quadam
die ei dixit dominus in desiderio eukaristie multum afflicte,
dic ad eum .C. Ego sum homo debilis et infirma quod hic
interim non nisi vnus cibus delectat me. et hunc quare
michi non vis dare, Nam ipse est cibus tam sanus no-
bilis et bonus quod sine eo non potest viuere spiritus meus. Nec
est necesse te illum ab alio quam a deo postulare ¶ Pater
vero quod in die communionis domino iussit a/sam a daltare .C. ei-
us accedere. ne .C. de eius tardo aduentu habeat occa-
sionem, vel inutilem distractionem ¶ Rursus ipsius cu-
ra .C. vices in desiderio sancto iam dictoque etiam con-
sumpserit, ipsa tamen prius multo plures antequam ad
.C. venisset ipsius sacramenti carenciam dissipauit. ab
hoc dixit ad vnum suorum confessorum prior dicens eum instite,
apud Domine dilecte quando fui nos, meum ad deum bene nonschis
in tensum desiderium, que tunc michi noluistis dare. ideo
oportuit me multas vices consumere. quas potuissem
conseruare. et nunc in dei seruicio offerre. Si enim tribuis-
setis mihi aliquotiens in septimana eukaristie sacramentum
iuxta anime mee desiderium. tunc nichil aliud fecissem
nisi deum dilexissem, et intensum ad deum desiderium
exhibuissem. Hoc iam sum experta et experiencia certificata,
Nam ex quo datum est michi eukaristie sacramentum iuxta
anime mee desiderium. iam anima mea est caritate feruente
intensa, et desiderio velud insaniens effecta nolens aliud
nisi deum habere. iam sibi sic est dicte ac si sederet cap-
tiua inter rete non reputans carnem suam nec cinerem et terram

nec in aliquo alio cibo quam in isto sacramentali habeo
delectacionem. ¶ Amplius licet ipsa multociens fuit per sacramentum
to hoc ita spiritualiter refecta, ac per hoc viribus in tantum desti-
tuta ac si diebus multis nec cibum spiritus neque corporis sump-
sisset que licet sic esset media gravitate afflicta in animo
ira, oportuit tamen ut frequenter expectare usque cum com-
munione usque ad summam missam hinc eius desiderium
quia propter misse expectacionem. et aliquando propter commonis in
crastinum prorogacionem effectum est ita vehemens et insaciabile
in tantum, quod eciam consolacione aliqua non fuerat diminutum. Cum
quidam ei dixit, hodie non potes me habere. ordinabo autem
quod die dominica et feria secunda in qua erit festum me va-
leas obtinere ¶ Et dic ad eum. C. Anima mea est tristis usque
ad mortem, quia absque domino sacramentali permanere debeo
per diem. ¶ Verum sue aliquociens dum in magna fame et
desiderio per sacramento fuisset afflicta et quasi extreme
extenuata dixit dominus. Dic ad eum. C. Quam diu tamen
in tanta tristicia, in qua tam magna sitis et esuries sunt
et prevalent debeo permanere. Et licet hec tristicia sit magna
attamen quasi nullius est qui esurit, et ob hoc dominus me for-
tis flere misit, quia in hac regione pauci sunt qui spi-
ritualiter esuriunt. Cum autem non esuriunt ideo est quia in
regione meliore et in celo sapidiore cibum cibo hic propter
to non gustamus ¶ Nempe homo in bonis transitoriis ha-
bundans et lucris inhians, quanto plura mercimonia
acquisierit tanto ardencius lucrari inardescit. ¶ Paupe-
res vero qui non habent sufficiencia bona per que possent lucrari alia
non habent ad lucrandum anhelacionem, nec ut lucrentur
exercent validum laborem. Consimile modo est in spirituali
lucro ¶ Amplius plurimos esuriente salutem sic fuit ex-
tenuata ac viribus destituta quod nisi sacramentum accepisset
cibum corporalem pro corporis recreacione ante horam solitam
oportuisset eam accepisse. Vices enim eius singule la-
borabant, et vocem desiderii quam ipsa sane audivit ex-
ultabant. Unde dominus vehemens eius desiderium refre-
nare dixit ei, Recogita quam dignus ego sum, et
quam indigna tu sis, quam magnus ego sum. et quam parva
tu sis coram me. At illa hec recogitans amare flevit

cui dominus / flendo pro te rogitavi me / ut ego sperarem te
addignare suscipiendum me. Dum missa explesset ita ple-
na factus fuit. sicut etiam alias sepe extitit quod vix se
ad accipiendum sacramentum componere nesciret. Preciosum
donum est donum adveneabile eukaristie sacramentum
intensum habere desiderium quod quanto plus fuit intensum
q. Quum ex caritate ori- tanto magis cum devotione acceptum. c. iiii
atur desiderium / ideo quanto quis plus dominum diligit
tanto magis ipsum et eius sacramentum concupiscit. et ut ob-
tineat alacrius laborat et cum hoc minus transitoria
bona concupiscit et diligit / Quanto enim amor dei crescit
tanto concupiscencia decrescit. ergo in quocumque perfecta cari-
tas consistit illa in tali bona temporalia in quandam insipi-
ditatem vertit eorumque vilipensionem et contemptum
inducit. Sic in hac sancta est actum que perfecte dilexit dominum /
qui eius volens dilectionem et transitoriorum vilipensionem
panderet. iussit eam ad suum c. sic dicere / Ego enim diligo
dominum quod libencius sacramentale et spirituale suscipio eum /
quam omnes mundi divicias. Nam si unus offerret mihi
omnes mundi divicias et tu offerres michi dominum sacramentaliter.
ego pocius ac libencius accederem ad te quam ad illum / uno
ipsum perpendens / et cum suis diviciis contempnens / Dic
ergo regracians deo peramare / pro eo quod michi tam intensum
adesse dedit desiderium quod non potuisset michi superi-
tum dedisse maius donum / nec aliquo desiderium amoris
tale possem exinde habere / Quippe me adeo dicente. vel-
lem libenter dominum meum dilectissimum habere. est nimis facile
ad dicendum / sed energiam quam me oportet in tali desi-
derio sustinere non sufficio tibi exprimere. Hodie siquidem
me cum te sedente et dominum nimis diligente cor meum. et omnes
venas laborabant tam intense pre nimia estuacione et corpore domini
mei ihesu xpisti / quod tam largiflue sudavi ac si sedissem in
balneo valde fervente ¶ Porro similiter esuriebat ac
alias desiderii iam premissi dominus nolens dilatari et inter-
di dixit sic fortiter laboribus insiste ut magna admodum
possis esuriem habere. Tu enim nosti quod fortiter laborantes
corporaliter pro cibo corporali magnam habent esuriem.
Quippe qui non sic laborat ita fortiter quod animum defectum aut

fatigationem sentit antequam me suscipit / ille etiam in bibus
sine sumpto sacramento non percipit an vires recreate sit /
¶ Hec domino dicente apparuerunt multi sacerdotes sibi divi-
nitus illustrate / qui se disponendo ad eukaristie sacra-
menti nimia extenuaverunt vires suas in tantum quod vix
subsistere valent tamen dum ita suscipiunt ipsum pre virium
defectum per orationis laborem consumptum / videlicet tales
spiritualem non sentiunt refocillationem / nec virium suscipere
recreationem. neque sentiunt esuriem aut sacietatem ante
vel post dominici corporis vel sumptionem / videbantur quoque sic
stare quasi fatentium sic esse ¶ Et adiecit dominus /
Sacerdotes qui festinanter horas suas dicunt / et nichilo-
minus celebrare missas intendit intendunt. hii me nec
magnifice metuunt. neque magnifice cognoscunt / tales
quippe postquam festinantes ad missam accesserint / et com-
pleverint os suum tergunt tergunt festinanter ad divite
mensam. delicatam refectionem / aut ad aliam occupationem
accedunt modicum nimis recogitantes quid egerint et
quid ad se susceperint. Et hec negligentia est et erit
eorum magnum periculum atque dampnum ¶ Bini sunt inquit
dominus de aliquibus sacerdotibus et prout bene convenit omnibus /
plus inquit michi de illis placet quod ex magnis desideriis
esurie et siti demane prius flerent et aliquid de orationibus
obmitterent quas pre esurie et desiderio prius complere non
possent. et cum festinatione esurie eos impellente ad ce-
lebrandum accederent. missamque simul et gratiarum actione pre-
missa preter orationem dominicam impleverint quam quod orationibus
prius completis accedunt ad missas / debitam esuriem ac desi-
derium non habentes ¶ Amplius domino docente sub orationes
quibus se debebat ad sacrum disponere inquit. Cupido me ut
suscipere debes largiter flere et certas orationes dicere. At illa que
pre amoris ardentis et grandis magnitudine non valuit neque
orationem dominicam et aliarum implere suscipere sacrum non sunt
ausi. quamvis adhuc sunt multum affecta nisi sumptum a domino
licenciata aut spirituali instigatione. Nam aliqui sunt ita mag-
sice a domino beneficiata quod pre gratitudine et deliciarum teneritu-
dine non valuerunt laborare. non orare nec plorare / et ita mul-
tociens eam faciunt quod nichil plus tunc desiderant / propter

cogitanti si dominus dignaretur me semper in tali dispositione
s. saturitatis et letitie conservare. Respondit ei dominus. Ego bene
possem hoc facere. Sed me hoc agente / mediante quo
velles mereri quando nullum haberes laborem nec esuriem /
meri hoc etenim debes tibi existimare / gravamen prae laborare / for-
titer esurire et sitire. At illa hoc audiens cum gaudio sus-
cepit / et gratias domino debitas exsolvit / quae multotiens
tam estivas desiderium habuit quod capere voluit. aliquam eius
veritatem mereri. et aliquod desiderium in tam extremum /
quod cor eius nimis aggravatum suo vite finem appropinqua-
vit. ¶ Postremo dominus pio desiderio eius volens condescendere
concessit ei ut post recursorum magnitudinem posset omni
die eius suscipere sacramentum sicut supra libro v. c. vj.
est scriptum / dixitque ei / postquam cepisti flendo ad me clamare
et fortiter pro corpore meo sanctissimo laborare. ego permisi te
flendo clamare / et vices laborando consumere. exspectans
ut tua probaretur perseverantia / et quia inprimis perseve-
rans fuisti / quoniam iam quasi non plus valens tibi viribus
defecisti ¶ Preterea sciendum est mediate commendandum
quod non obstantibus magnis gaudiis. delitiis / ac consolationi-
bus divinis desiderium ad hoc venerabile sacramentum in hac gratia
extiterunt sine tamen / nec sunt per cottidianam susceptionem
diminuta sed cottidie creverunt ad tantam magnitudinem quod non
nisi suscepto sacramento habere voluit contentationem.

.4. Intensum requiritur desiderium in volente multotiens in anno
Laudabiliter egit accipere sacramentum eukaristie Capitulum v.
Zacheus qui suo pio ac fervido desiderio dominum non solum
ad domum suam invitavit sed et manere coegit. Unde ei dixit
Zachee festinans descende / hodie in domo tua oportet
me manere ¶ Sic qui sancte vivere et dominum vere cognos-
centes ac vere diligentes / intensius ad ipsum habentes deside-
rium. ut ipsum accipiant per eukaristie sacramentum. crebro lauda-
biliter invitant ad se ipsum dominum. Qui tamen si voluerit
ipsum multotiens sacramentaliter accipere cum fructu ac sine
deberet in se adhuc plura bona habere. Sicut dixit dominus
huic sancte. Qui inquit vult me multotiens cum profectu animae
sue suscipere ille debet mei notabilem noticiam habere. immidiam
conscientiam. variis virtutibus ornatam / operibus meritoriis impletam /

odore suauitatis dilectionis et summo feruidi desiderii flagrantem /
non secularibus occupatam negociis, sed ante bene et debi-
te preparatam ¶ Et dic adhuc .C. nullus debet me multociens
suscipere nisi prius me magnifice cognoscit, et feruenter ex
desiderio ardeat / Sed ante inter alia recognoscat quod nec ipse
neque aliquis homo valet se sine me ad huiusmodi sacramentum
in mente eius disposicio accepta sit dispositione / sed quod ego ipse
ipsum preparo et dispono. Eciam nullus debet sepe aliquem me por-
rigere / qui adhuc mundanis curis secularibus habet occu-
paciones / siue gerit statum spiritualem / siue secularem / Si enim
talis feruenter arderet quod omni die prius fleret et clamaret /
adhuc nec tu nec aliquis debes cito dare consilium
aut consensum ut illi sepe detur eukaristie sacramentum, donec
eius perseuerancia probetur / et eius maturitas bene appareat
et cognoscatur. Bene similiter cum talibus agitur quod eorum desiderio
non cito condescenditur / donec eorum persistencia bene appa-
reat maturata / Bonum quippe quod in sancto suscipitur est
valde magnum ¶ Porro homines adhuc in mundo existentes
et occupacionem cum seculo habentes / si desideraverint me mul-
tociens suscipere petentes sacramentum eukaristie a suo confessore
Tunc petenti confessor / videns dicat / Cognoscis tu eciam
deum et diligis ipsum. Si petens dixerit sic ita cognosco
deum et diligo ipsum. tunc confessor subiungat / tu miser homo
cognoscis tu deum et diligis ipsum. quomodo tu presumis ipsum
multociens suscipere. quia deum oportet tales cum seculo oc-
cupatos habere. et in talibus peccatis viuere / tu debes timere valde
sollicite te esse indignum. non solum ad ipsum suscipiendum
sed eciam ad videndum / et hoc tanto plus reputetis te indig-
num s. ad aspiciendum. quanto magis dilexeris ipsum / nec
sine timore te humiliante sub speciebus illum / dimitte malum
et fac bonum. ora. Ieiuna. plora. et vtere tamen posse
melius quod vales operare. et cum hoc fideliter exercis. adhuc
vix in medio anno te preparare potis ut eum suscipias dun-
taxat vna vice et hoc ipsum debebis facere cum magno timore
adhuc valde indignum reputans te esse ¶ Amplius dixit
Xpc domino. Tu debes secrete dicere ad .C. quicumque ad me
suscipiendum non habet intensum desiderium et tantum anxium
ut fortiter possit flere prius, timeat sollicite obmissionem co-

unionis sibi multum nocere nec audet dimittere ex magna
dilectione. quantum est in se quam suscipere me / talis scilicet
primissimum non habens desiderium etiam si se prepararet ad me sus-
cipiendum se humilians et indignum reputans. potius
non suscipiat me / nisi est festum pasche aut nativitatis mee /
Hec ergo intellexit dominus de laycis et non de fratribus dic-
tis quibus incumbit ex officio celebrare. Si enim extra festivita-
tes / in quibus sine nota infamie possent abstinere / absti-
nent cum humilitate dicentes ex corde cum centurione. Domine
non sum dignus ut intres sub tectum meum. Et se preparent
prout melius possent ut spiritualiter communicarent / ac si essen-
tialiter et intensum desiderium haberent. hoc dominus plus accep-
taret quam quod cum tepido accederent affectu ¶ Rursus autem
iussit dominus eidem rectori parrochialis ecclesie sic dicere
Tu non debes esse largus aut facilis in porrectione sacra-
menti eukaristie nam illis / qui videntur tibi in tua plebe
optime dispositi / vix debebis quinquies aut sexies in an-
no eukaristie sacramentum porrigere / et hoc debebis facere cum difficul-
tate eis dicendo impressive quod se preparent studiose ab
una vice communionis ad aliam. nec sunt in plebe tua homi-
nes intensum desiderium ad dominum habentes ¶ Post hoc
debitum dominus conquerebat autem paucos homines esse desiderium ha-
bentes ad sacramentum eukaristie et quod non minus est quam
sciunt debite quomodo se ad sacramentum debent preparare / et ob hoc
iussit etiam largissimas effundere lacrimas ¶ Et addidit dominus
quandam personam religiosam que videbatur ad sacramentum affectuo-
sa. petens sibi dari ipsum in festo petri et pauli apostolorum /
et quia eius desiderium erat minus remissum. dominus iussit
ut ei communio negaretur usque ad assumptionis marie sive fes-
tum / et quod ei diceretur quod in tempore medio se prepararet optimo
modo possibili / adveniente que festo virginis marie. interro-
gari debet a suo confessore quomodo hoc esset mediante quo
suo vide se melius inter alia disposuisset. Que si interro-
gata mox responderit et ex corde sic dixerit / Ego nescio
meliorem quam feci preparationem nisi quod ego ad dominum in sacramen-
to accipiendum valde ferventer aspiravi et valde difficulter
exspectavi quod hunc diem desiderabilem vita comite apprehen-
di / per hanc enim dominus responsionem si protulerit ex corde /

potius confessor cognoscere personam illam ad disposicionem debitam
appropinquasse. ¶ Ex quo patet quod intensum ad deum desi-
derium disponit hominem optime ad eukaristie sacramentum
Indispositi / aut indigne accedentes bona negligunt
uitti promissa deo : & mala varia merentur. c. vj. ·6·
Quamuis ostendit aliqua mala que illi merentur / qui te-
pidi / indispositi / vel indigne accedunt. Homines in quibus sunt
quibus sum cibus inutilis et insanus / ac amarus cor
valde afflictiuus / Sunt nonnulli qui me suscipientes plus
me accipiunt ad mortem spiritualem quam ad vitam eternam / Sunt
eciam aliqui quibus sum ita insipidus & insanus quod si per-
mitterem mox suffocarentur post meam sumpcionem suscepcione /
¶ Item qui me non cognoscunt illi me diligere non possunt
nec se separant ad me neque valent nec sciunt desiderare
proinde. Nimirum quia dileccio non est sine cognicione / nec desi-
derium sine dileccione. nec operacio sine desiderio / tales ergo
qui me non notabiliter cognoscunt / nec grati de tanto bono
existunt / homines quippe sic indispositi debent se indig-
nos reputare & ex humilitate pocius a communione abstinere
quam ad ipsam accedere. Nam indispositis et indigne accede-
tibus propter eorum ineptitudinem est quomodo plus ad salutis
impedimentum quam ad promocionem. Quibus enim post mei sacra-
menti accepcionem non solum propter eorum ineptitudinem
sed eciam eorum ingratitudine vicia non tolluntur nec diminuuntur
sed magis augentur. et fiunt ipsi magis invidi / odiosi / ira-
cundi / et impacientes / efficiuntur plus auari / accidiosi /
tepidi / gulosi / incontinentes & segnes. Ergo quoque plago
eos / ~~ponentes~~ / & alios propter eos in infirmitate & tribulacione /
et plago eos penitus non prosperos. ut cum fame &
pestilencia. permittensque eis aduenire varia aduersa /
¶ Rursus dixit hec dominus Illi homines in suscepcione
mei magnum percipiunt dampnum. qui me suscipiunt propter
consuetudinem aut propter famam / timorem vel laudem hominum
non habentes intensum amoris desiderium / Nempe dicendum
dum tibi / quod qui hic non esurit per corpore meo .i. sacramento
eukaristie ille non valet pro vita eterna desiderare. Necesse
eciam est ut homo pro me clamet et ploret / aut hic
in mundo vel in purgatorio / et tu ante sumpcionem sacramenti

debes habere magnum laborem pro me et esuriem. Post meridi-
em vero debes pro vita eterna habere magnam esuriem et
laborem. ¶ Porro qui non laborat ante sumpcionem usque
ad veram fatigacionem, ille eciam post sumpcionem non sentit
notabilem suavitatis verum refectionem. Et qui enim non esurit
valde pro me ille non saciatur per me [illegible] anime. Nec delecta-
tur in me. Quomodo enim in illo cibo haberet delectacionem et dul-
cedinem per quem non habet esuriem. Et quomodo posset aliquo contenta-
tus saciari in quo non valet sic dispositus delectari. Sic
qui non fervet in me dilectionis fortitudine ille non senci-
et magnifice ex adiuncto meo per me. Quomodo enim possit talis
in cibo habere magnam leticiam atque non gerit dilectionem
excellentem. De connubio anime intimo. Capitulum vii.

1 Declaracio aliquorum est premittenda terminorum in sentenciis
delucidandis ponendorum, ut puta quid sit amplexus
et anime osculum ac connubium. Nam et alibi plures ponentur
adiungendi secundum augmentum meum quod non erit gaudium immen-
sum quia talis est cordis in mundo. Dominus multociens magnum i-
eius anima fecit convivium. Hoc tunc fiebat quando eius anima
in amorosa et intima cum domino unione per perfruicionem
suavitatis divine quandam leticia perfruebatur insolita,
que erat excellenter magna. Et tanto maior quanto unio
fuit intimior. Ingemuit suavitatis divine perfruicione re-
plebatur delicijs aliis sibi insolitis cum tantis delectacionibus
et gaudiis quod horum comparacione omnis humana iocunditas,
ac omnium exteriorum delectacionum suavitas, nulla fuisse sibi de-
lectacio aut iocunditas, sicut scriptum est [illegible]. Non
est oblectamentum super cordis gaudium. Porro in huiusmodi
convivio sensit se fieri unum spiritum cum deo per unionem tam in-
timam quam profundam. Sensit oscula domini esse dulcia
Quid sit osculum et amplexus et amplexus suaves. ¶ Osculum enim ut intellexit per
dominum verbum est intima et profunda anime cum domino unio
inexcellenter magnis spiritus delicijs et delectacionibus eximiis
anima liquescat et effluat [illegible] super dilectum suum. Cum tunc
suaviter amplexatur eam dextera sua bonis suis cumulans
et ditans ad quorum contemplacionem ascendit per gradus
altioribus visitoriis et luminaribus. Ac perfecte leva domini per
quam visitoria designatur fuit subtercapite eius et dextera

pxima etiā eam amplexabat᷑ / tenēs ipam intēsiue ne de-
ficeret et consolans in gaudio et exultacōe ut illa loqui
dius habet ¶ Post huiusmōi osculum et amplexum ani-
cius ad se rediens sensit in se dulcorē exuberantē / in cor
corporis & omnia membra ac viscera redundantē. ex qua re-
dundancia omnia viscera et corporis eius membra fuiūt q̄i
dulci rore repleta et aliquātissime tremula et spāli-
ter eius digitis ac facie hec considerāti notabili apparebat
Roris aut dulcis repletiōe cessante solebat adhuc fre-
quenter sentire humorē suauē in ore ¶ Sensit etiā p
operacōm et donū reuelacōm prīcipem et filium et spm̄ sanctum
in se unam fecisse mansionē. vnaqz eos habuisse ī ipa
operatōe / Sensit etiā sepe fetum viuidū in corde suo
delectabile exercere ludum ¶ Quippe quamuis diuinaꝝ triū
psonaꝝ operacō ad extra sit in quolz ope indiuisa. spāli-
ter tamen in reuelacionibz hec faciis triū psonaꝝ in diuina opa-
cō dicebat᷑ vna. Quando sensus exteriores ex deliciaꝝ aīe
in corporis redundancia. ac diuinaꝝ spūalium affluencia sic
fuīt consopiti / et ipa sic spūaliter inebriata q̄ nō horru-
isset pati penam quantamcūqz acerbam vmo nec quanta-
cūqz mortē / etiā si pnciali se exhibuisset qm immanis
uel pacius fuisset in ferre eam ¶ Vnde sibi sensit & domino
instruente didicit q̄ illud conuiuiū fuit conuiuiū pinguium
magnificū & vituli saginati occisum esse. Pinguium qui-
dem qm in corpe xpi gustum percepit suauissimū ingre-
diens dulcitatē psuauitatē & egrediens dulcitatem
ī suauitatē & effuso in ventre pstitua omē delectamentū /
& omē suauitatē habentia ¶ Vitulus aut saginatus
dicebat᷑ occisus / quando maior et lympidior fuit illustra-
cio / feruencior intensio. iocundius et intensius gaudiū
quā alias in conuiuio aīe solebat esse. Vitulus etiā
dr̄ occisus quando cum istis duabus effectibus in sacramento
suauior fuit gustus et pfecte omnia pmissa simul. conuiuiū
dicebat᷑ p magnificū et maximū ¶ Blandicia uel blan-
dicio in pposito est quedam amatoria locucio qua verus a-
mans sumā exhibicionis felicitate / et quacumqz cordis
iubilo aīe uel oris incongnita suauitate blande de-
mulcet amatum seu dilēm / sic blandicio accipit᷑ ī bono

Triū psonaꝝ vna est opacō

Quid sit vitulus saginatus et occisus

Quid sit blandicia uel blandi[cio]

et est laudabilis. Sed blandicio lingwe iniquae est detesta-
bilis, et sit periculosa a nobis. Decima hec in ysaia. lxvi.
Ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis qui
in filio suo. Decedat in proverbiis, homo qui blandis fictisque
sermonibus loquitur amico suo rethe extendit gressibus
suis. **Exponitur qualiter vita eterna sibi dicebatur apta
et plura alia sibi dicta. Capitulum. viii.**

In prioribus sepe dictum est et inferius dicetur, quod vita eterna
sibi sunt prope vel apta. hoc erat ad illum sensum ut si recipere
i. vidit in celo dominum ihesum. matrem eius, aut sanctos tempore gau-
dium, vel consimile bonum, sicut sanctus stephanus vidit ce-
los apertos et ihesum stantem a dextris virtutis dei. et sicut iacob
patriarcha videns gloriam dei ait. vidi dominum facie ad faciem.
Similiter ysaias propheta vidit dominum super solium excelsum. et
multi alii de quibus scripture sunt auctentice. Sic hec beata
multociens vidit in nubilo dei faciem et gloriam. non tamen
in claritate visionis patrie. sed in claritate vie que habet aliquid de
umbra et obscuritate apostolo testante qui ait. Nunc videmus
per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. ¶ Porro
in multis revelacionibus ac beneficiis dei excellentibus dicebatur
a domino ad eam intellectum aliquando sic. vita eterna est tibi prope vel
apta. aliquando sic, vita eterna est tibi ppe, aliquando sic. vita eterna
est tute, aliquando sic, tibi est ita bene et es ita iocunda quod tibi vi-
detur existere in vita eterna. hec et consimilia in aliquibus
locis sub intelligencia tali aut consimili sunt recipienda.

Vita eterna est tibi prope

¶ Primum. scilicet celum aut vita eterna est tibi prope vel apta. i. omnia
transitoria sunt tibi propter dominum subiecta, et ita propter re-
putans ut stercora. Nulla enim tibi est cura. quis habeat
aut quis recipiat ea, Erat enim sepissime deo coniuncta, in
tantum absoluta ab omni effigie creature, et tunc erat super omnia
creata elevata, apta et ydonea. ad deum et eius gloriam
contemplandum, non impedita mansisset ab aliqua cogitacione,
nec extitisset [illegible], alta siquidem et pura fuerunt tunc
eius amoris desideria, et soli deo intima, et ideo non incongrue
vita eterna sibi dicebatur prope vel apta. aut celum prope vel
aptum, Eius enim in celis conversacio fuit et opera celica egit,
¶ Secundus quando actuali contemplacione pura fuit dimissa ad videndum
dominum transitoria, tunc fervencia solebat habere desideria. et in-

gentem esuriem ut ita pure et qui immediate dominum totum
placeret. Cui dominus aliquando sic dixit: Pro vita eterna ingen-
tem debes habere laborem et magnam sustinere esuriem. Si alii
pro se esuriem et desideria nimis sibi videbantur gravata aut. Ego
ingentes labores sitim et esuriem passus sum pro te. tu et
pater pro me. ¶ Secundum scilicet vita eterna dicebatur sibi ipse qui totum
suum desiderium et cogitatum direxit in vitam eternam ad dominum.
Illi autem hominibus longe distans vita eterna cuius cogitationes
et desideria diriguntur inordinate ad aliqua. ¶ Item vita eterna
dicebatur ipse illis adhuc quam advisionem pacis iam fortiter
ambulando sicut ipsa pervenerunt. sed quam ambulando non
appropinquaverunt. sed ex pigricia aut malicia retrocesserunt.
illis est remote et hos oportet plurima loca et civitates tran-
sire antequam valeant ad istam ierusalem pervenire. ¶ Tercium
intellige. vita eterna dicebatur esse in ea quando repleta fuit gau-
dio ineffabiliter magno. aut quando dominus aliter in ipsa exit operatus
inexpressibiliter magnam. Quinquociens inquit dominus ihesus magni-
fice cum patre et spiritu sancto operor. ille Rex celum et in illo ego sum
qui vita sum eterna. et tu bene potes gaudere et bonis optimis
repleri. quia vitam in te contines eternam. id est me qui sum
vita eterna. Ego enim inexpressibiliter magnifice operor in te cum
patre meo et spiritu sancto. Hinc contestatur iohannes in canonica
sua dicens. Qui habet filium dei habet vitam eternam. Hinc electa
dei quasi in vita eterna esset in flumina vite eterne se merge-
bat profunde et pre deliciarum habundancia ita semper effluens
erat beneficiata quod totalitatem beneficencie divine non valuit
capere pre cuius magnitudine non habuit sui posse. eius anima in
deliciarum affluencia sic se habere est sibi visa. ac si homo naturali-
ter dimissus esset in flumen valde speciosum et profundum in quo
moveretur cum periculo submersionis. nunc sursum. nunc
profunde deorsum ubi repleretur aqua in tanta diversitate et
copia quod vix valet attingere anhelitum et servari in vita as-
cendendo sursum. Cui in tali deliciarum affluencia existenti
dixit dominus. Iam bene potes dicere quod vita eterna sit in te.
Potes etiam anime tue dicere. Iam ingredere immergens te
in profundum abyssi totius bonitatis dei. et egredere pro completa-
to voluntatis tue. Dic etiam per formacionem. O bonum alte dig-
num effluens et habundans. ¶ Quartum scilicet tibi est ita bene

Vita eterna est tibi ipse

Vita eterna est in te

Tu es in vita eterna

nec tu es ita gaudens et iocunda quod tibi videris existere
in vita eterna / Talis siquidem apparicio fiebat effective
ex exuberancia inebriante contentacione / que ipsam replere
solebat nihilo et delicijs ac spiritualibus diviciis in tanta af-
fluencia desiderii saciatate et contentacionis acceptabilitate
quod nullo bene esse optatus precibus permanens / estimans se pro
illa vice seu tempore ita divitem ac gaudentem et ita omnibus
bonis habundantem ac si in vita existisset presencia ¶ Cum
conscripter in illa disposicione [illegible] fuit ita suam
sompnis suo vide ac si [illegible] ab angelis inebriatate Hec
[illegible] eciam fuit ita bene quod locum sessionis sue estimabat se
inebriatate · Et hec efficiebant nobilis consolacio et gaudii
magnitudo / primicias eterne dominus sibi porrexit deliciarum et
dilectionis delectacionis antequam plenitudine perfecte exhibuit
sacietatis · Hic plures alii exponuntur termini · Capitulum ix ·
·9· Quid sit dominum se in anima spirituali parare vel econverso animam
spiritualiter dominum venerare aut ipsum super terram gestare / Dictum
est supra in capitulis scriptibus triplici veritate sexto
quarto quinto et septimo ¶ Ex hiis potest intelligi quid debeat
significare quando dicitur dominus venit cum magna blandicie
vel venit cum suo spiritu spirituali in anima cogitacione · quando
Deifice venit · dicitur intuitus supermaternus etc ¶ Deifice venire dominus dicitur
quando non cum gusto ac dulcorem sensibili spiritus exterioris scilicet gustus
percipitur / sed cum sapore spirituali quo deus solus perceptibilis
Sensibiliter venire · est sentitur ¶ Venire autem sensibiliter deifice dominus dicebatur
quando in variis sue bonitatis effectibus senciebatur ¶ Dominus
Magnifice venire · venit magnifice id est dominus magnificatis eius utrumque et in eo
aliquando massam quasi fetum et alia magna opera fuit
Fortiter venire · ¶ Dominus venit fortiter id est cum caritate forti ¶ Quando
Omnipotenter venire · omnipotenter dicitur dominus venire / ostendit sui adventus excel-
lentissimum gradum in quo excellenter / magnifice suam
bonitatem ostendit hec in tamen variis fructibus ac sue
bonitatis effectibus quod non sufficit eos apprehendere ¶ Dominus
Locupletative venire · venit locupletative id est cum bonis gracie ineffabilibus magnis
quorum aliqua possunt exprimi · aliqua vero minime / Modus
iste veniendi gustari et senciri potest / sed totaliter exprimi non potest /
Et dixit dominus quando veniret illo modo quem libro iii · c · xviij ·
expressus est tunc locupletative veniret ¶ Quando dicitur

domus advenire valde locupletatiue aut valde amice et
ibi sic valde denotat magnam excellenciam que ipse sui mag
nitudinem sancte Dorothee sunt ineffabilis et ignota ¶ Dominus
venit cum multis bonis fructibus · ut cum caritate / gaudio / Cum multis bonis fructibus advenit
pace / paciencia / bonitate · benignitate · longanimitate · man
suetudine / fide / modestia · continencia / et castitate · Ista fruc
tus denotat delectaciones preterita opera consequentes · Non tamen
sic est intelligendum quod quociens dominus venit cum multis bonis
fructibus quod toties venit cum predictis omnibus / sed aliquando duntaxat
ad duos aliosve / et aliquando non solum notatos fructus predictos
sed cum hoc multi alii ut sunt / bona revelacio anime illus
tracio · mutua blandicio · scilicet domini et sponse sancte amicum collo
quium / amplexus et osculum / aliquando plura alia hic non ex
pressa sicut quando dominus venit cum multis bonis fruc
tibus que non valent enarrari ¶ Dominus enim venire cum bona Cum bona revelacione venit
revelacione quam post communionem exprimit aut in eukaristie
suscepcione revelavit ¶ Clausis ianuis dominus venire / quando dominus Clausis ianuis venit
personalem graciam sancte afflavit et ipsa pectoris illum spiritualem gracie
effectum non sensit ¶ Veloci cursu dominus dicebatur sancte hic Veloci cursu venit
advenire quando sacram eukaristiam sine specierum fraccione et sine hos
tie divisione sine sapore et odoris · panis percepcione descen
dit in sua [illegible] · velocius valde mitior et amicior sancte eius
sponsus desiderio occurrens domino / cum aliqua amatoria oracione
conabatur dominum suscipere dicendo / Domine rex ihesu christe · aut
hoc / Domine ihesu christe dilectissime mi domine veni ad me
graciose / aut unum tale / Corpus domini mei ihesu christi me cus
todiat et ad vitam eternam perducat / Tempore in tali domini ac
cessu / et anime seu sponse occursu / dominus et sancta eius videbantur ex
mutuo obviare / et extenso desiderio alter ad alterum festi
nare / Et hoc eciam dominus aliqua similitudine curavit
declarare dicens / Ego sum desideratus tuus / et tu mei / Nempe
ego tuo ardore ipse tuum desiderium tanta velocitate veluti si
quis velociter curreret in via que in glacie esset valde pla
na · nec accursus mei celeritate cesso / donec amicam tuam
apprehendo / et ipsa me econverso ¶ Porro in tali cursus celeri
tate · solebat in anima gaudium singulariter nobile et mag
num generari / quod ipse anima et corpus sancte motu exultacionis
solebat se movere ¶ Ulterius est sciendum quod in hac sponsa

multociens fuit spiritus ab anima diuisus et supra se eleuatus
secundum illud apostoli ad hebreos / Viuus est sermo dei et effi-
cax et penetrabilior omni gladio ancipiti pertingens
usque ad diuisionem spiritus et anime. In quo tempore fiebant operacio-
nes varie / Hec aliquando fiebant quando sponsa fuit in raptu
alienata a se / et aliquando quando fuerat circa se. ut puta tripu-
dia et iubilaciones / suauiloquia cum domino. confabulaciones /
blandimenta. amatoria. peticiones. supplicaciones et graciarum
acciones / Hec acciones inmanentes tanta alacritate et iocun-
ditate in ipsa fiebant quod secundum quod a sensibus anime illas percipiens. scilicet
visu. auditu cum admiracione in silencio auscultabat. **Quomodo**
sponsa pluries instigata sit per dominum ut acciperet
10 Preualente desiderio huius **sacramentum. capitulum. x.**
ge dominus ihesus eius amore captus ad ipsam per sacramentum
eukaristie libenter venit. et ideo non solum ipsam per desiderium
quod ei contulit feruidum / sed eciam pluribus suaue super
mel et fauum ut acciperet prefatum sacramentum venerabile
instigauit / Unde quando ipsa per totam et plures horas in raptu
vel spirituali ebrietate adhuc tenta tempus sufficiens non habe-
bat / ut oraciones suas solitas compleret et se ad sacramentum disponeret
cogitauit apud se. Ego hodie volo sacramentum accipere sed in domo
permanens oracionibus insudare / Sic dominus solebat eam ad
communionem instigare et dicere / Ad mensam festinanter accede et cor-
pus meum accipe. Et si tibi visum fuerit te non bene ad com-
munionem exercuisse. eo melius postea age. At illa ad mensam
accedens et sacramentum habere intense desiderans antequam ipsum ob-
tinere valuit ex desiderii feruore largas lacrimas effundit /
Quo accepto adeo mirificam peruenit dulcedinem et conso-
lacionis beneficium quod omnem affectum restringuit largissime /
Rursus aliquociens precedente cum oraciones non valuit in die que
sibi pro communione deputata fuit / et ideo anima se propter indispo-
sicionem non valuit iterum abstinere a sacramento cogitauit / Cui
dominus inquit / Noli abstinere. si enim abstinueris plus anxia
beris / michi confide / nam ego volo te disponere et preparare.
At illa ex diuino consolata alloquio. non valuit mistica missa
facere quemadmodum alias consueuit facere pro disposicione. Ac-
ceptoque sacramento iocunditates obtinuit tam ingentes con-
solaciones et delicias tam mirificas quas lingwa humana

nō valuit / valet exprimere aliquo sermone. et hic iussit ea
orationis sacrificium exsolvere quod ante quinque presbiterii in
tensione nō valuit adimplere. Dum illa vice post inspi
racionem dixit. Tu ex magna caritate fletus fortis michi re
sistere pro eo quod impellens instigavi te ut modo suscipias
me / Restitisti michi eciam pro illo quod me nō vis accipere aut pro
ponis abstinere. tunc volo te compellere ut te oporteat ex
amore me suscipere / Nunc tu enim multociens per intensum ad
me desiderium clamasti altisone. ideo nunc volo valde festi
nanter ad te currere. Quantocius desideras me magnificencius / tan
to ad te volo citius celerius. Tu ipse tu sollicita es valde
quasi nō valeam te sine tua cooperatione ad saciandum meum
venerabile corpus. q. d. hanc sollicitudinem habere et si sit utile /
attamen non est necesse. Amplius postquam eius secundum desi
derium excellentis magnifici fuit domini dominus sepe celesti
currens in saciatio ad eam venit. et hoc ultimo anno quasi
cottidie fecit in quo sepe sibi adinvenit habere magnificum
revelavit. hoc autem fecit quandoque in specie / et quandoque dumtaxat
in genere. et tunc sancta observavit obmisse quoniam dignaretur
venire graciose. Hic ponuntur aliqua verba que anima sepe
clamavit altisone in sacramenti susceptione. c. xi.

Domini magis intense absumitur sepe anima desideratus quia
dicte sufficiencius eciam est ab eo cum magno desiderio vene
rabiliter susceptus: nam sentiens dominum pomibus dilectam ad
esse dixit in desiderio anime illud ysa. xlij. Electus meus
suscipiam eum. complacuit sibi in illo anima mea. Postquam
ergo dominus celeriter ad eam venerit illa ei occurrens ut eum
susciperet altisone clamavit aliqua nunc e devocionis verba
que non arte humana / sed spiritu sancto in eius spiritu dictante
sunt formata / quorum aliqua et forte grossiora sunt hic
scripta. Unde aliquando eius anima secundum spiritum sic clamavit
Ihesu mi dilectissime creator / Ihesu mi dilectissime redemptor
Ihesu mi dilectissime salvificator. Aliquando sic. O tu laudabi
lis. digne. eterne. benedicte. dulcis. ample. fili dei / Aliquan
do / Spes mea. cibus meus. fiducia mea. consolacio mea.
et omne desiderium meum / Item. Ihesu xpe fili dei vivi
benedicte alte laudabilis nomen sanctum tuum milesies mille sit
laudatum et veneratum / Hoc dum clamasset altisone in

in tenso dilectionis feruore. intellexit in spiritu domini ad
animam se debere sic clamare. Hospes alte laudabilis et val-
de magnus veni ad me. Item sic. Ihesu christe tu benedicte
veni dulcis fili dei. Item sic. Regratior tibi domine aman-
tissime quod tam graciose dignatus fuisti venire ad me. tu te ipsum
michi dedisti cum sancto corpore tuo me cibasti. et cum sangu-
ine sancto tuo me potasti / pater et filius et spiritus sanctus illu-
minent me. Domine deus meus nunc animam meam magnam
fieri et cor meum dilata. Item sic quadam vice clamauit
in spiritu latine. Hoc est corpus domini mei ihesu christi. Et cum
hoc fecisset vna vice / post hoc reiterauit illud in suo
vulgari magis expedite. ¶ Hec et consimilia amoris ver-
ba eius anima nunc hoc nunc illud solebat exclamando pro-
ferre et esuriendo pluries repetere donec cum domino fuerat
in tunc vnita / quo facto siluit et pacata in domino conquieuit /
sicut scriptura ponit dicens Ecclesiastici xv. Obuiabit illi quasi
mater honorificata / et quasi mulier / a virginitate suscipiet illum
scilicet sponsum dilectissimum ad intime cubiculum in quo factum est
silencium quieti. ¶ Porro ante vnionis consummacionem fuit
inquieta et multociens occurrendo domino tamquam occupata sicut
esset homo cui aduenirent multi hospites / multi dilecti /
et honorabiles quibus singulis libentissime vellet bene
facere / opera amicicie magne ac beniuolencie exhibere / a-
micabiliter suscipiendo. reuerenter loquendo / et secundum quod tamen dig-
nitatis eius amicabilitatis ordo exigeret tractando ¶ Rur-
sus aliquociens anima occurrendo secundum multitudinis spo-
sum associantis curie. et sine verecundia in aspectu omni-
um in amplexus sponsi ruit a quo eciam quando pie desidera-
uit ut eam benediceret / qui inter alia benediccionis verba ei dice-
bat / quo tibi melius esse posset. Quia post talis verbis ex
desiderii magnitudine primo et vini eius largis cepit
de lacrimas clamare et illo iam fruitur bono in via quo ani-
ma eternaliter debebit perfrui in celesti patria. De xxxvij
simplicitatibus sentimentis in sacramento eukaristie preceptis
12 8 Sapiencia intricata cuius delicie sunt esse · Capitulum xvj
cum filiis hominum sicut hec dixit. Qui me in sacramento
eukaristie libenter vidit et suscipit ille eciam spiritualiter me sus-
cipit et videbit. Et qui me libenter videns suscipit / ille sic

se disponere quod speciem eius merito possit / quod et ego ad ipsum li-
benter velim convertere intuitum meum. ¶ Nunc autem tu enim libenter
vides eum / qui me libenter videt ad me suum dirigit intuitum /
quomodo ergo ego non diligerem ipsum qui me diligit et libenter
aspicit / nec valeo ei negare quod non oporteat me ei prestare
ut et intuitum meum diligentis / et ad ipsum suam libenter
dirigat visionem / quod dum et illa ipsum rediligit et aspicit
quia sicut ego diligentes me diligo / ita illa diligentes
se diligit intense ¶ Porro secunda hec sub umbra illius
quem desiderabat sedens fructum eius sibi dulcissimum gusta-
vit quod ille dilectus variis eius adveniens tam libenter quam
multipliciter ostendit quod eius sufficientie totalitatem nulla
scriptura / ymo nec aliqua eloquentia exprimere sufficit
quemadmodum ipsa cottidie experta fuit presertim in finis aliqua-
lis sed minus tenuiter apparebit. Annecterim ergo determinatum
~~[struck]~~ / predeterminato ponendo aliquos veniendi modos
in sacramento domini hic subiungam ¶ Primo vnus erat ·1·
quo dominus ei dedit requiem post laborem / Unde sicut in eam fre-
quentis domini sacramenti perceptionem maximus labor et in-
quietudo processit / ita dominus eius ei superveniens adveniens mag-
nam corporis requiem et anime pacificationem adduxit ¶ Secundo ·2·
post virium destitutionem adduxit adveniens earum restitutionem
ymo sepe maiorem confortationem / et abstulit omnem gravitatem
opacitatem. Hec mutatio sicut et alie fiebant citissime ¶ Ter- ·3·
cio post afflictionem magnam attulit delectationem / post dolo-
rem dulcorem. et post desolationem consolationem ¶ Quarto post ·4·
infirmitatis sanitatem. post cordis et anime vulnerationem / de-
lectabilem sanationem. dominus veniens adduxit quia panis
cor hominis confirmat. Sensit siquidem sepe quandam dominum
sicut singula sua interiora pertransientem letificare / cor eius
et animam sanctificare. Sicque fuerunt tristia letificata.
amara dulcorata / et vulnera sanata quasi fuissent un-
guento optimo delibuta corpore et anima dulcoratis. Unde
dominus dixit. Nunc vales cognoscere me esse tandem tui /
omnem consolationem tuam / et omnem confortationem tuam existere /
ac me magnifice tecum esse. Dic ergo. Domine deus om-
nibus salutis mee et omnis beatitudinis mee es tu ¶ Quinto ·5·
post ingentem spiritus sitim et esuriem magnam attulit

sacietatem / Fuit namque multociens ita bene ac delicate unio-
melius et delicatius refecta ac saciata tam in corpore
quam in anima · quam si fuisset refocillata in corporali dulcis-
sima ac delicatissima mensa · processit autem tunc temporis
refectio ac saciatio per redundanciam ab anima que super-
6. effluenter fuit spiritualibus deliciis repleta ¶ Sexto veni-
ens abstulit anime et corporis grossiciem ac ineptitudinem
ex corporali refectione quamvis temperata et sobria gene-
ratam / et contulit ei aptitudinem bene operandi ac agili-
7. tatem cum fortitudine bona bene proficiendi ¶ Septimo
sensit notabiliter dominum in suo adventu mortificare et
expellere vicia · ut puta inobedienciam · vanam gloriam /
accidiam · temporalium amorem / ambicionem · impacienciam ·
etc · et inserere virtutes · scilicet obedienciam · humilitatem · de-
vocionem · bene operandi promptitudinem · temporalium contemp-
tum / spiritualium et eternorum appetitum · honoris contemptum
contemptum in hoc seculo et despici / desiderium · pacienciam /
fiduciam · temperanciam et sic de aliis in fortitudine cui
illius malo restitit · et opera meritoria perfecit / dura
et aspera pertulit tam adversa quam prospera virtute de manu
8. domini suscepit ¶ Octavo sensit dominum venire ad ve-
nire cum delectabilissimo sapore et inenarrabili mentis
et cordis dulcedine / hec fiebant ita variegata / alia et
alia vice quod non sufficeret debite dicere tam dulcorum quam
saporum delectabilium exprimere ¶ Nimirum quia sicut dicitur
in libro Sapiencie · xvi · manna voluntati uniuscuiusque deser-
viens · ita iste panis deliciosis delectabilis habens variegatis
sponsam iuxta affeccionum eius varietatem / ob hoc in ad-
ventu domini per dulci multociens obstupuit · quia domini
adveniente mox accepto cum nomine et excellente magnis
deliciis perfusa · Nempe deliciarum anime superaffluencia se
diffudit ad omnia eius membra / hinc liquor dulcissimus
in eius superhabundavit · totum corpus delectati fervebat
et quo sudor largiter effluxit · Deinde plures pre tandem et
amoris magnitudine et deliciarum teneritudine ipsa sibi
videbatur velle deficere et deliciarum pondus ferre non pos-
se / Nempe huiusmodi delicie ex percepcione eukaristie
9. solebant sibi multociens durare ¶ Nono cum ingenti

gaudio/ prae cuius excellenciam singula eius membra mo-
tu exultacionis movebantur se/ nec ea poterat continere
Unde ad ostendendum gaudii excellenciam/ dominus quoque aliquando
dixit ei familiariter. Tu debes sic mecum gaudere sicut sa-
ncti mei in eternitate ¶ Decimo cum magno anime iubilo 10
in quo fruita est celestibus deliciis. tamquam conviva celes-
tis manducavit vitulum saginatum. quem filio prodigo re-
vertenti pietas patris fecit occidi/ Hic vitulus fuit Christus
in cruce pro peccatoribus occisus/ quem in sacro altaris sacra-
mento ad manducandum datus est delectabilissime sapidus/
percepit enim tam ingens gaudium quale et quantum est omnium
letancium in unum. Hinc ipsa tumultum letancium et sonum co-
iubilancium ante Christus plures audivit. et dominus eciam
sepe ei in tali iubilo anime existenti dixit. Hic vitu-
lus saginatus est occisus. nunc boni amici convenerunt/
et tu potes pre ceteris sapere et certius sentire sensibus
internis et externis spiritualiter et corporaliter illud permagnum cu-
me commune/ et ita ipsa plures sensit prout veritas sibi
dixit ¶ Undecimo cum valde magno solacio seu consola- 11
cione. ex qua prius in desiderio cruciata et quodam modo
saciata non valuit plus pote nec desiderare/ Hinc se-
pe omnium exteriorum oblita mox accepto sacro fuit contem-
placione divina suspensa. multociens mox rapta et in abys-
sum deitatis mersa ac in tanta unitate in tali unione et
supra se elevacione solebat diu permanere/ Semel tamen
vero tempore quadam alio ¶ Nempe postquam exivit in ecclesia solo
aliquando statim accepto sacro remansit in fenestra nota-
bili mora/ eius facies decora quia rapta sursum se a fe-
nestra non valuit removere ¶ Porro in tali raptu hic
dulce vinum et forte poculum plures est ei spirituali. audi-
vit cantum angelorum et ineffabile Christus gaudium. pre-
dulce sensit inter deum et animam susurrum. amplexum et os-
culum ac magne amicicie indicium certum/ Hinc ad se re-
versa multociens fuit tam iocunda quod cantum audiens scolarum
illi delectabatur pro iocunditatis magnitudine sicut prius
audiens cantum angelorum fieri in eternitate ¶ Duodecimo 12
cum ebrietate Christus in spirituali huius sacramenti iubilo/
cum non solum eucharistie sacramenti cibaretur sed sanguine

etiam suo tamquam poculo inebriativo potavit, et ei aliqui
in ebrietate dixit. nunc plora largissime et ebrietatem
13. digere. ¶ Tertiodecimo sensit dominum ebrietate spiritus per-
sonam auferre advictam et sobrietate conferre extunc primum
est cognoscere ubi extitit que sibi antea maliena parva
14. existere visa sunt ¶ Quartodecimo cum caritate varigena
et notabili magna. nunc cum caritate scilicet ardente. bul-
liente. vulnerante. languente/ inebriante/ statente/ sup-
effluente. alte desiccativa. violenta. insatiabili/ infatiga-
bili/ cordis effractiva etc. venit etiam nunc cum una/ nunc
cum duabus/ tribus/ quatuor/ et aliis pluribus pariter mixtim
speciebus suis/ et cum in qualibet caritate una sint quo ad aliquid
aliud sentimentum quam in alia in duabusque aliud quam in tri-
bus quatuor quoque et sic deinceps quibuslibet caritatum est-
que combinationibus manifestum est quod eum hunc multiplex
sentimentum habuisse/ in illo adventu varigeno quo dominus
advenit ei varigene cum caritate ¶ Porro dominus cum carita-
te scilicet ardente. aut bulliente/ nunc ferventer. nunc ferven-
[enim] tius. nunc ferventissime/ incendit/ sicut ipsa inextellens mag-
na frigoris inclementia nullum frigus sensit/ sed quam vellet
desiccet ardore se delatet in latius vertit. et refrigerium
aeris quaeritavit/ aliarum caritatum huius actus et effectus
ut puta sudores et fletus sensit et extunc quemadmodum dominus
sibi dedit. multotiens flevit valde pariter et aliquando prae ex-
amore mox post sumptionem eucharistie ¶ Sic similiter alia-
rum caritatum actus et effectus habuit cum quibus dominus adve-
nit de quibuslibet aut specialiter dicere est nimis prolixum et lectori
generaret fastidium ideo supersedeo. lector vero ex dictis et di-
cendis eliciat quale sentimentum unumquodque singulariter con-
veniat et quale pluribus simul caritatibus combinatis ¶
15. Quinto decimo cum desiderio multum intenso sue mortificationis
ut omnibus moreretur creaturis quo ad possessionem et consolatio-
nem ut nec aliquid de bonis transitoriis haberet/ sed solum deum
16. et eum obtineret ac soli deo viveret et vacaret ¶ Sextode-
cimo cum desiderio pariter quibus magna desiderant ut
malis seu vitiis carerent. sed viverent/ hoc ut illud
bonum haberent et fideliter conservarent ¶ Decimo septimo
17. cum ingenti energia et exteriori labore. scilicet fletu et sudore/

oratione et geniflectione / Aliquando cum alia corporis disciplina
et exercitatione ¶ Decimo octavo. Post adiectum tam for- ·18·
tis depressit sponsam ac si per magnam assumpsisset sup-
er se sarcinam gravitatem habentem valde depressivam
¶ Decimo nono / Eam esurie et siti excellenter magna pro ·19·
vita eterna. Unde ipsa sepe tam intensum pro vita eterna desi-
derium habuit quod languit / aliquando desiderium ardens et nimi-
excellenter magnum dominus addidit quale et quantum prius
gratia nunquam sensit / et aliquando pre desiderii magnitudine cerebrum
movebatur in capite. Item cor quoque nimio desiderio tristi-
tiatum permansit continue in diem sextum vulneratum. vehe-
menter desiderans vitam eternam et summum bonum / Item ex inten-
sione huius desiderii sitis et esuriei gratia valde amare affli-
gebatur doloris aculeo cuius non valuit exprimere magnitudinem
neque amaritudinem. Ipsa largiter flendo flebili anima clama-
vit altisone ad dominum dicens / Dilectissime mi pater. amantissime
mi consolator. Dulcissime mi creator. amantissime mi sal-
vificator. Inter hec ei aperti sunt celi et in eo sancti apparuerunt
et trinitate vehementer igniti ad quos sum assiduum nec non
caritatis incepit intuitu huius adeo grandem ineffabilem mag-
num nec non caritatis incendium quo fervente arsit cum dominum
deum et suos sanctos ardere in celo vidit. Et quia corpus sponse
cum anima non valuit ardere ideo anima affligebatur valide quod cum
tali corpore deberet esse quod secum caritatis fervore fervide ter
voluit aut non potuit ardere / Cuiusque consolatio cum afflictio-
ne spiritus per horas plures durasset dominus gratiam tam vehementer
incendit / quod tam in corpore quam in anima caritatis igne arsit
et sic in anima tranquillitas magna facta fuit ¶ Rursus
sepe adiecit dominus cum energia esurie et siti et desi-
derio pro vita eterna ingentibus / Cum postquam fuit anime vir-
tus et gratia quietem ac pacem estimavit se habituram. dominus
traxit fortiter ad se illam extensus tractus fortitudine omnes
vires gratie tense sunt exlaborare interiore et exteriore / desiderio
siti et esurie / Cum ex hiis multum anxie dixit dominus ami-
catrice. Dic adiutum. e. qualis est actum hodie quod dedisti in
dominum cum tam magna esurie ad vitam eternam et ad impetum dominus
corpus ad sponsam quanto inquit maiore habueris esuri-
em ac desiderii magnitudinem pro me antequam me suscipis / tanto

maiorem postquam me suscepisti habebis eciam ac desiderium
magnitudinis ad vitam eternam ¶ Porro delicijs magnis deside-
rijs et estimie per vitam eternam et sacro curasti / tu et tuus.
20 .e. debetis multum scribere et conferre ¶ xx. Domini adue-
nies ei vitam promisit eternam dum cum multa ymbre lacrimarum
desiderium / ac per hoc multociens eius spem erigens ipsam so-
lidauit et tandem adueniens gaudia vite eterne certificauit / et
ad qualia preciosa esset gaudia eciam semel manifestauit /
Quia felicitatem tunc sensit. et quia ineffabiliter intellexit quod
21 mansuetudinis huius premium salutifere vineat in eternum ¶ xxi. Dominus
adueniens amicabiliter se ei exhibuit / aliquando cum hoc familiariter
ei loquens secreta reuelauit / Amicus reuelacio secretorum
vere amicicie est signum / dicente domino Joh. Jam non dicam vos
seruos sed amicos / omnia enim que audiui a patre nota feci vo-
22 bis ¶ xxii. Venit cum delectabili susurrio et in illo modo
sepe suauiter domini se in eam g'c sine contactu perceptibili
fortiter pressit et magnum silencium in ea fecit. ita quod tunc
23 a nullo turbata aut inquietata fuit ¶ xxiii. Venit cum
delectabili refrigerio quam alio tempore venit multociens cum
24 magno amoris incendio ¶ xxiiii. Cum inire sua adueniens
dominus g'am letificauit et recedens eam post se fortiter traxit
25 gaudia sanctorum ei ostendendo ¶ xxv. Venit ita magnifice
et magnipotenter quod g'c non videbat aliud preter deum in terra
et in celo cogitabile totum enim ambitum memorie occupa-
26 bat magnitudo maiestatis diuine ¶ xxvi. Venit deifice
27 sepe liberime g'c ab omni ymagine creature ¶ xxvii.
Venit dominus Jhesus cum patre et spiritu sancto vnam hanc cum eis opera-
cionem / Amicus deum est enim ad hoc quam ait. Qui me suscipit
28 suscipit eum qui me misit ¶ xxviii. Venit festinanter
et celeriter occurrens. Secundo cursu dixit ei dominus / Ego
perfectus homo et deus ex te de altissimo throno celeriter cur-
rens veni ad te [illegible] ubi tanta multa huius asperitatem
ego ante dum laboraram antequam viam hanc ita planam
29 efficerem ¶ xxix. Veniens vtero g'c magnificauit et in magni-
ficacione g'a multorum fetum seu puerulum in vtero agilius sali-
ente delectabiliter sensit. Sensit siquidem huius fetum tamquam
infantem vivum / aliquando sic ac si puerulus in magno sola-
cio iocunde tractaretur et magnum festum gaudium celebraret.

Aliquando autem corporali fletus motu et saltu percepit tinisione
et pressuram penalem ¶ xxx. Venit cum spirituali iubilacione/ 30.
et tali aliquando dominus seipsum in anima sua peperit. Aliquando
autem eam talem effecit ut non seipsam valuit spirituali parere/
ymo alios multiplices vivos fructus super eam potuit rese-
tare ¶ xxxi. Venit ipsam adunum humilians. ipsaque vilissima 31
reputans efficiebatur penitus in oculis suis ¶ xxxii. Venit 32
cum blandicione. supplicacione. oracione. et graciarum actione. vel effi-
ciebat in ea blandicione et hinc anima cum corde fulciente
pro tendio blandiendo occurrit domino venienti ¶ xxxiii. 33.
Per adventum subtiliata et quasi tota spiritualis effecta in corpore
et tota elevabatur alta nullo corporali sustentaculo retenta/
¶ xxxiiii. Ipse domini presenciam et eius presencie spiritualem effica- 34.
ciam in toto corpore fuit tremula. seu tota ut folium
populeum mota. Dominus enim ihesus adveniens in sacro
aliquando eam quietavit/ et aliquando ad laborem et inquietu-
dinem magnam provocavit/ et ita ut frequenter gaudium nomini tri-
buens lacrimas abstulit. Aliquando vero ipsam largissime lacri-
mantem effecit/ ita quod sine oculorum clausione largissime
fluerent lacrime quarum altera alteram impellebat et seque-
batur quasi nichil inter eas mediasset ¶ Porro singultus
et fletus erant quidem ita vehementes et sonorosi quod non
valebat eos abscondere/ quamvis adhuc fuerat conata magno
conamine ¶ xxxv. Veniens ihesus exteriores clausit et in- 35.
teriores aperuit ¶ xxxvi. Dominus venit sanguinolentus 36.
et vulneribus plenus dicens sic: Quia talem oportuit intensum
desiderium pro vita eterna habere/ Ego non veni ad te primus
prout sum natus/ sed iste tam pauper et magnus. quia pauper et
magnus pependi in cruce suspensus quando corpus meum
fuit totaliter exinanitum/ et pene simpliciter consumptum. scilicet
circa vite mee terminum/ Hec ideo dominus dixit quia sponsa
in principio adventus domini/ dominus ita primus sibi erat qui
primo fuit natus adveniret ex quo intensum pro vita eterna
me oportet habere desiderium ¶ xxxvii. Advenit cum magis 37.
me et sibi innumerabilibus bonis fructibus. ex quibus
spiritus eius super modum fuit in domino consolatus et delectatus
in tanta excellencia tam varie quod hoc non sermone va-
lent exprimi/ sermo eius mentis intelligencia erat hora in spe ignaras

·13· Hucusque de sentimentis eukaristie complexis · c · xiii ·

Hucusque aliqua simplicia venerabilis eukaristie
sentimenta sunt enumerata per modos simplices veni-
endi / ex quorum modorum conbinacione alia et alia multipli-
cata sunt sentimenta · et facta sunt tam varigena quod eorum
multitudinem ac diversitatem quia gratia habuit experienciam se
non reputavit posse exprimere pro omnem suam diligenciam / Plures
autem plures modi qui tacti sunt per summa · c · scripti-
onum aliqui in libro de vita gratie et aliqui in libro de festis
sunt exarati / et aliqui per exemplo hic subiungendi / Fue-
runt enim de predictis modis simplicibus · aliqui quinque / aliqui decem /
aliqui xx · simul combinati · aliqui vero plures / aliqui
pauciores commixti / qui unum veniendi modum seu sentimen-
ti efficiebant complexum ¶ Primus · Quadam vice dum

Primus mo-
dus venien-
di complexus

extrema esuriret pro sacro eukaristie et tam fuissem exinanita
et viribus destituta quod sperando attraxi statim et me esti-
marem / iam esse prope mortem si sacram sumpsissem tam prolongatam
dilatam / tunc in sumpcione sacri sacro sancti dominus adveniens
michi omnipotens deificet cum caritatibus fervente ardente et in-
saciabili et in fatigabili bona revelacione / magna corporis
et anime sanitate et confortacione cum blandiciis ineffabilibus
magnis et fructibus valde multis ac preciosis ¶ Hec cum
gratia expressisset adimplet / fructum ac bonitatem michi hac
vice factam / mediocritate mediante mea tota racione non va-
leo comprehendere · nec illud prime dein potuissem exprimere
nisi dominus specialiter me instruens iuvisset me · Cui dixit
in Si quis dedisset tibi omnia bona mundi adhuc anima
tua non recepisset ad tantam consolacionem ad quantam nunc per-
venit · Ego volo te cogitare quod huiusmodi magna beneficia mea
data sit omnibus / nec oportet te cogitare quod facia eciam hominibus
multis ¶ Hoc deo gratia illuminata magnifice vidit in spiritu
multos sacerdotes frequenter celebrantes coram se stan-
tes sic apperiret ac si decem dominum beneficienciam in ea cognos-
centes et amantes dolerent quod eciam hanc in se non sen-
tirent ¶ Alia die dum cor meum quasi in saltibus pro
deo fortiter saltasset et vices consumpsisset dominus
quasi consimili modo adveniens misit michi spiritum suum cum
caritate fervente ardente dicens michi / Tu sumpsisti langu-

vida / nunc es sana. Tu fuisti esuriens, nunc es saciata
Tu non valuisti pre desiderio et esurie orare / nec aliquid
agere / nunc cognosce magnas benignitates in me / et pro
ea largissime. clama altisone / ora et age quod tibi pla
cuit anime tue / Hoc dicto mox oriebantur in anima mea et
corde blandiciones / supplicaciones / et graciarum acciones valde
magne et oportuit me alte ad dominum clamare fortiter flere
et supplicaciones quas me dominus docuit porrigere. Prior .c.
ante vesperum dum hec fierent in silencio extitit et quasi
primam integram horam cum anima audivit magnum so
num fletum / suspiriorum / peticionum. blandiciorum et querele / non
tamen intellexit verba distincte. Secundus modus ve

Secunda die. Dum alia niendi complexus. capitulum .xiiij. .13.
sic intenso desiderio / et corde exspiracionibus amoris nimis
tu vulnerato accepissem sacramentum. dominus mihi advenit val
de omnipotenter deifice cum variis virtutibus. gaudiis / pro
fusis fructibus. amico colloquio. bona voluntate / et cum
multis aliis bonitatibus sive effectibus quos nescio enumerare
venit celeriter currens ad animam meam sibi intime uniens
illam perfecta unione. omnes vires mee exultaverunt et se to
timo in obsequium exhibuerunt / quarum una serviuit. alia
siluit. tercia saliens gaudere cepit. quarta saciata et
confortata fuit / quinta dominum laudabat. sexta viriliter age
bat. et sic unaqueque quod suum erat faciebat / et suo mo
do domini advenienti beneficencias percipiebat. Tunc dixit
mihi. Ut flendo largissime adiutum est. Fili dilecte ego
nescio quando dominum debeam videre. aut quid mihi dominus
velit facere / ipse enim nunc magnificencius venit ad me quam
prius solitus est venire. Tercius veniendi modus co

Alia die michi cum magna diffi plexus. c. xv. 14
cultate sacrum in fine missam exspectanti / sicut unus
exspectans cibum qui nimio esurie cito videtur mori
tum appropinquare. Dixit dominus Tu ite hic sedes. sicut
in convivio sedent homines. quibus panes decorticati iam
sunt appositi / ferculorum apposicionem exspectantes. Ut dilec
tissime mi domine adiuva me et tu ipsa prepara me ad susci
piendum te. Ad suscipiendum autem sacramentum dominus venit in
esu deifice valde amicabiliter cum magna celeritate hylaris

et currens celeriter / Inveni ergo optimum anima mea clamans
in magno gaudio dixit / O domine pater predigne et
eterne · tu preciosa consolacio · Cui inquit dominus / Iam ci-
bus optimus et preciosissimus tibi est appositus nunc come-
de et saturare ut non oporteat te pro illo quod est tran-
sitorium esurire · Quartus veniendi modus complexus · C xvi

·16· Alia die postquam revelaverat dominus michi suum adventum
fore magnificum ipse sumpcionem eukaristie / Cum dominus coram
me cepisset magnus apparere · anima mea in eius occursu
cepit fieri magna ipsaque et dominus intrabant totaliter
infra se prime corporis / me hoc vidente cepi totum in corpore
et anima ferventer ardere et summo amoris ardore flam-
mare cum corporis sudore pariter et tremore ¶ Tempore in
tali disposicione dum suscepissem sacramentum / dominus ad-
venit michi valde celeriter currens / familiariter deifice et
amicabiliter se exhibens cum caritate fervente ardente / lar-
gissimus lacrimis et caritate languente ac variis bonis
fructibus ¶ Domino autem sic familiariter occurrente dixit /
Omnipotens eterne laudate dulcis fili dei ¶ Postquam autem Christus
et anima mea fortiter et dulciter convenerunt se intime et
amicabiliter et imperialiter · unione consummata dominus se mag-
nificavit valde in anima · ego vero tam fervente ardens
sudavi et ubertim flevi ex sensibus exterioribus quasi michil
visa sum · ut actus sensuum exteriorum quasi fuerunt ablati · michi erat
iterum sicut solet esse cum sponsus suus michi advenit magnifice
cum ingenti sonitu et magno tumultu ¶ Porro in fletu
illo dulcissimo orte sunt magne gratiarum actiones · supplica-
ciones et amatorie blandiciones quas dum continuassem
per spacium horarum in utroque homine · Dominus dixit michi amice
si prius non habuisti magnos labores nunc debes habere
ingentes · decetero enim volo venire ad te cum magno gau-
dio et caritate feruenter ardente ac multigenis bonitatibus
quemadmodum tibi prius advenit sponsus suus ¶ Tempore tu de
me amicicia magnifice · amicicia inquam ex adventus mei
magnitudinem cursus mei celeritatem magnam ferven-
tem ardentem caritatem · ingentem iocunditatem / tam ar-
dorem / fletum et sudorem / revelaveram tibi antequam tibi
advenirem · Tu te totam obtulisti michi / et ego totum me

tecum volo habere voluntatem; mi dilecta ego semper volo
tecum esse. Bene in hac beneficiencia fuisti morti valde
vicina, et si fuisses mortua, ego primo ipsam animam tuam
absque omni impedimento mecum duxissem ad vitam eternam.
Hec interim me cogitante de illa magna bonitate nostre
humilitati dicte meo · c · dixit michi dominus · Ego met volo si-
bi dicere supple pro te · **Quintus veniendi modus capitulum** · ii ·

Hesta die sumpto sacramento dominus advenit michi · **c · xviii**
magnifice et seriosus ac rigidus valde cum cruditatibus
languente et desiccativa ac cum magna amaritudine
corporis et anime. Impressit enim se in animam meam sic ac si esset
fasciculus mirre, et totaliter eum ut mirram sensi. Nam
solum erat seriosus sed etiam inquietativus valide, inquie-
tans corpus meum et animam in quibus orta sunt magna
tempestas et magnam habuerunt inquietem sitim et e-
suriem pro huiusmodi domini adventu. Non autem sitim neque
esuriem pro cibo aut potu corporali, sed pro vita eterna et
cibo celesti. ¶ Sane ob hoc anima mea fuit tristis et turba-
ta, nec audebat in occursum domini currere et eum suscipere,
aut ei blandiri per aliqua verba neque parare pro hospite domino
ihesu hospitalia sicut alias fuit solita quando domini adventus
fuit hylaris et iocundus. ¶ Postquam sic mesta diu sedissem,
auscultans si dominus aliquid dicere vellet, et dominum nil dixisset,
anima inquieta ac mesta valde cepit altisone ad dominum
clamare, aliqualiter blandiri et supplicare · querens requi-
em et pacem sed non invenit illam. Tandem dominus dixit michi
Tu semper vis habere satietatem · qualem ergo vis habere pro
me esuriem. Revera tu iam longo tempore post sumpta eucha-
ristiam non habuisti esuriem verum et magnam pro vita eterna.
Mox hoc dicto anima cepit clamare · et ego cum ea clama-
vi dicens. Domine dilectissime, ego mallem semper esse saciata
de te, quam esuriens esse pro te. · Et dominus · Ego abhinc quando
in sacramento suscepisti me uniformiter permansi in te con-
servans te in magno gaudio et sacietate. Nunc ergo ha-
be magnam esuriem pro me. Hoc dicto corpus meum et ani-
ma mea magnam habebat esuriem · ut habebit in domino requie
· s · corpus in tumulo et anima in celo · ceperunt igitur simul
habere litagium · cupientes ut in eis fieret divortium, timme-

iuitque valde aspero domum et turbabatur. Et ait dominus: Quando
anima tua est turbata, tunc omnes vices tue tunc tecum habe-
re gaudium debent etiam tecum hic labore magnum. ¶ Porro
ego dum siti esurie et labore affligebar amarius dixit michi
dominus etiam talia. In die passionis prote sum passus
ideo illa nunc per me sustine. Nempe totum quod tibi facio hic
facio tibi propter tuum melius ad anime tue salutem et ut pro-
movearis citius ad vitam eternam. Sextus modus veniendi
.18. Alia die aspiri sancto feruore ad complexus. c. xviii.
Hinc tensa qui michi fuit ante missam. Et mei plures
misit flenti tamen largiter in supplicationibus et blandicionibus
meis quod non consideram elevacionem hostie coram me. Cumque
iam finitis prope horam communionis mee, misit me dominus in
faciem pectore et fortiter flendo ponam defectus christianorum ipsum
suppliciter exorare. Ac me orante totius mundus cum
variis defectibus fuit michi ad presenciam reductus, inter
quos defectus dilectionis dei et proximi apparuerunt magis
magni et communes avariciam et luxuriam, superbiam, invi-
diam, et voluptatem carnis vidi in valde multis. Iusta
ergo complens ac per me orans ut dominus me separet adesse
extiti ita plena lacrimis et merore quod ignorabam quomodo
me ad suscipiendum sacrum debite componere. ¶ Porro
sumpto sacramento dominus venit celeriter cum eo delicate cum
varia crudelitate leticiam et dulcedinem ac fortitudine corpori
et anime mee tribuit, et oculis fonte lacrimarum, animaque ex
intenso dilectionis fervore clamavit altissone ex sua in-
timitate in occursum domini sua blandicionis amatorie va-
ria, inter que fuit ista. Hospes valde magnificus et
alte laudabilis venit ad me. Dedit quoque anima mea blan-
diendo domino multa nomina, ut sunt ista: protector, gub-
nator, custos, redemptor, sanctificator, cognitor, sal-
vator, preceptor, promissor, benefactor meus etc.
Et dixit michi dominus: Dic: Domine Ihesu Christe, precipe
omnibus viribus meis et spiritibus ut tibi soli serviant in-
terius et exterius. ¶ Nempe postquam in magno ardoris
amore inflammata fortiter sudavi et largiter flevi
dominus fuit michi valde amicabilis stans super me a-
mans me quod continue laborarem blandiendo et flendo

meos dum fervide

meorum fervore ut non oporteret eum denuo incendere. Ex
hac admonicione erumpebant de oculis meis magne lacrime
et sudor largissimus de corpore. ¶ Tempore blandicionis suppli-
cationes et gratiarum actiones continuavi ultra sex horas flu-
endo et flendo in magno amoris ardore. ¶ In festo quasi de-
ficiens volui ut permodicum quietem cessare. Sed amores
instigaverunt me per dicta continuare et ut in hoc possem proficere
immisit michi spiritum suum cum infatigabili caritate. Septimus

Alia die dominica ¶ modus veniendi complexus. c. xiv. 19.

caritate a spiritu sancto inflammata incrombus fervet
flens fui sollicita ne cessaret aut remitteret in me divinus ar-
dor antequam veniret ad me confessor. Desideram enim confiteri
et esse. Quociens sic sollicita fui, tociens a domino incendebar
tum ferviens quam fortiter sudans largiter flevi. Duravit hoc
fervor usque ad finem confessionis mee continuatum. Desiderium
meum cum esurie ad sumendum dominum angebat in tantum, quod esuri-
es spiritualis ita prevaluit, quod meo vide nisi sacrum sumpsissem il-
la die ieiunare non valuissem, quamquam esurie illa non fuit
originalis corporis sed mentis, que erat ita anxians me quod in
totalis apperebat. ¶ Mirum quia mens anxia in tam valida
esurie solet divina desiderare. ¶ Sacramento accepto dominus ve-
nit valde omnipotens deifice in tam excellenti magnitudine gau-
dio, caritate, variegenis bonitatibus et multigenis fructibus,
quod hoc non solum non valeo exprimere, sed nec intellectu compre-
hendere, et hoc eciam dixit dominus anime mee, que mox cum si-
clamavit altisone proferens blandicionis amatoria verba.
¶ Porro cito post sumpcionem eukaristie anima mea rapta
pervenit ad valde magna gaudia, et hoc solet fieri cito
post eukaristie sumpcionem ut frequenter, nunc autem in festo rap-
tus hoc accidit specialiter, factus est sicut ante cor meum cla-
mor magnus et quasi gradiencium in bellum tumultus
exterior. ¶ Clamoris et tumultus magnitudine anima ra-
pti rediens clamavit valide optima que potuit blan-
dicionis verba, exaltata valde occupata ut hospites qui cum
domino veniebant reciperet suscipere et honorifice tracta-
ret. At ego soli domino adherens corpore et anima sursum
elevabar, ac si nullo corporali sustentaculo retinerer, tran-
scivi me tamquam vitrum mundum et tenuem ut folium papiri

pter nimium gaudium et insolitum domum adveniunt ¶ Item
pe post blanditiones amabiles verba dum finissem co
fortata dns dixit ad me. Si non acclamassem te .s. p
clamorem magnum qui factus fuit ante cortinam tu a vita
excidisses et superveniente non valuisses ¶ Sane tu debes
te diligenter respicere quando venio ad te magnifice / et te
ipsam sic gerere ac si mox a vita mali debes excidere ¶ Semp
pe hodie spiritum sanctum meum misi tibi tecum / et nunc sum te
cum cum patre et spiritu sancto personaliter unus cum eis unam
in te operationem / et unam nobis fecimus mansionem / Ecce ne
vitulus saginatus est occisus / convivium permagnum est
instauratum / amici magnum patris et filii convenerunt
in unum ¶ Amplius tu bene percepisti singulis sensibus
tuis anime et corporis qualis sit hic tumultus quale
et quantum convivium ac quam magnum gaudium et iubi
lum / multo magis iam gaudes ex quo sum hic cum patre
et spiritu sancto / et volumus in anima tua et corde tuo facere
mansionem ¶ Et ad inixit ipsa. Revera quamvis ego sim indig
na multociens tamen dicta domini verba / mecum sum experta
nam multocies post acceptionem eucharistie sacro sancte
vidi et audivi spiritualiter et corporaliter secundum utrumque hominem
sonorosum tumultum et exitum magnum vehementer et pul
cherrime ornatum quod adimpleas precedentem sic odora
in suavissimum odorem et sapor dulcissimum saporem tibi
delicatissimum ac delectabilissimum / ex quo sum delicate re
fecta et optime saciata unus in corde inbibitum et audies
symphoniam musicorum iocundissima. Attamen hec que
sensi corporis sensibus percepi pre dimidancia ab melioribus aie
20 sensibus · Octavus veniendi modus complexus · C. xx ·

Alia die sumpto sacramento dixit michi dns / Ego venio
tibi omnipotenter / deifice · fortiter / ditanter / largiter /
misericorditer consolatorie et dulciter cum patre et spiritu sancto /
venio etiam ut redemptor · gubernator / custos · illuminator
pater / salvificator / ut te gubernem / custodiam · illumi
nem / diligam et beatificem / Rursus venio ut te michi
placentem efficiam et saciem / ne pertransitoriis esu
rias nunc amplius · venio ut tibi intensum ac deternam
tribuam desiderium / venio cum virginis caritatibus

et cum multigenis fructibus et magnis operationibus / nec tu
vales exprimere qualibet vice qualiter venio ad te / ymo
nec hoc plene vales comprehendere tota tua vita. de-
inceps debes habere pro diversis bonis multiplicem
et ut unius gratie sitim et esuriem / et hoc dicta expecte
de adventu meo dicere quod sinceris ex consilio meo et in-
formacione ¶ Porro non est putandum quod aliud aut aliter
fecit ei ante / sed hoc est dictum ut dominus dicta sua autori-
zaret et gratiam suam a sollicitudine relevaret. Novus

Alia die cum a- veniendi modus complexus. c. xxi 21.
capitulo gaudio plena redijssem et me erexissem / in
me vehementer sensi dolorem me valde affligentem
et gravius infirmantem in tantum quod non valui aperire adoran-
dum os meum / cor meum erat tam ferventer estuans / et
totum corpus meum ex ardore tam largiter sudans / quod ce-
pi fieri quasi amens et nimis esurie spirituali affligi ob
hoc me ad stratum meum reclinavi cogitans ex quo non
possem orando me preparare quod vellem saciari illo die tacere.
¶ Postquam ergo reclinavi me dominus dixit ad me. Velociter sur-
ge et para te ad suscipiendum me sacramentaliter / ac ego
mox surgens pre debilitate sine amiculo stare non potui /
manibus enim me tenui ut potui / et ad sedendum me composui /
oratiunculis ad me preparandum tam intensum habens desiderium
ad dominum suscipiendum quod vix valui expectare donec acce-
pi sacramentum ¶ Porro quamvis inter hec amare ~~fui~~ fuerim
cruciata / attamen gaudio eram plena. ~~sciens~~ sciens do-
lorem non esse extinctum naturali / sed extincta aliqua spirituali
¶ Sumpto sacramento dominus advenit deifice / omnipotenter dicam / hy-
laris et cum caritate fervente ardente. educens largifluas
lacrimas. que licet pre fervore tamquam flamme de oculis ex-
ierunt / attamen non adurebant sed leves et dulces erant
oculos meos non offendentes sed quasi collirio optimo per-
ungentes. Verum sensi dominum omnes vires meas anime et
corporis perfundere. et sua virtute pertransiendo omnia interiora
mea et exteriora beneficiare. consolari et letificare. nichil
enim erat in anima aut corpore quod non fuisset visitatum et per-
transitum divina virtute que omnia suavificabat perfecte / sunt
iterum omnia amplius in me dulcorata / quia prius fuerant

animas doloribus afflicta ¶ Deniqz in ista domini visitacione
et ilic virium mearum perfectione sensi magnam sanitatem et forti
tudinem michi collatam. nec sensi me aliquid doloris aut
infirmitatis habere nec habuisse. Cepi ergo in illa amicabi
li domini beneficencia magnifice amari, in qua amacione
oriebantur in me. donis hac speciali efficiente magne gra
ciarum acciones. supplicaciones et blandiciones cum lacrimis valde
largis. De quibus dixit dominus ista. s. gratitudo. supplicacio de
cum lacrimis tibi fidele debent testimonium perhibere me operatum fuis
se inter beneficia bonitatis mee iam premissa. et quamquam
hec hucusque non erit necessarium te habere sollicitudinem aut
timorem, ne seducaris per spiritus maligni fraudem ¶ Rursus si
cut omnes vires tuas interiores et exteriores visitavi affli
gendo illas magnis doloribus et eciam pene, sic nunc visito
singulas vires tuas letificando illas, et magnifice beneficiando
do ¶ Ceterum ipse qui non esurivit prius illa non saciatur amore. et
qui non affligitur prius lugendo. ipse eciam non sentit dulcorem
me suscipiendo, Tu utique debes prius graves sustinere la
bores et quasi omnibus viribus tuis fuisse, ut me possis obti
nere. hoc enim paucis hominibus cognitum est et super terram
valde rarum, multi siquidem vellent me habere. sed pauci se
cum pro me volunt graves labores perferre. Decimus vomi
22 Alia die post m endi modus complexus. C. xxii
Attentissimum et afflictivum precatum desiderium domina in sus
ceptione sacramenti adveniente deifice, sensibiliter, cum iocundi
tatibus valde magnis. s. superaffluente. dulci et locuple
tante pre bonorum habundancia michi ita sic fuit ac si
in me fuisset vita eterna, et sic ac si cum domino deo unita
fuissem, ebrietas spiritus redundabat in corpus in tantum quod
non valui aperire oculos meos, dormitabam quodammodo
et sopori miscebar, tenuit tamen anima non ita alie
nabatur tunc, michi eciam sic erat ex delicia plenitudine
quibus plena eram et saciata, ac si tota terra esset immunita
ta et dilectione plena. certe tantus fuit michi tunc status
in sompnis ac si in vita eterna tunc fuissem auditus. Undeci
mus vomendi modus complexus. Capitulum xxiii
23 Alia die domina adveniens michi valde omnipotentis dei
fuit cum altissima desiderativa caritate, que erat

tam magnifice desideratiua pro vita eterna quod similem et
tantam huius non cognoueram. Venit enim hoc cum caritatibus
nouem .s. feruente ardente infatigabili insaciabili /
vulnerante / sitiente / exhylarante / languente / impacien-
te / et desideratiua omnium. Sponsus adueniens ille eciam
est ibi cum celeri cursu / amico colloquio. Bona remu-
neratione et multiplicibus fructibus valde bonis / Dominus
in me multipliciter hunc actum / et ego pre multitudine agen-
dorum nesciebam quid primo foret agendum. quelibet enim
caritatum / inclinabat ad suum actum / Ideo fui valde inquie-
ta et actionibus plena quamuis fuerim eciam gaudiosa.

Duodecimus veniendi modus complexus. C. xxiiij. 29.

Alia die / Cum largas effudi lacrimas in magno gaudio
sedens dixit michi dominus. Istas lacrimas hausisti de vite
eterne fontibus hac nocte dum tibi in tempore puer inne-
nis et delitiis fuit oblatus cum quo iocundis lusisti di-
ebus. Sponso ego optarem michi aulam talem qualem
libenter volo inhabitare. Est enim sic armata anime quod nullus
audet te offendere. nec aliquis audet tibi nocere neque pos-
sunt quicumque te aggredi. Hoc dico propter intensum
desiderium cum difficultate expectatum sacramenti / In eius
susceptione dominus venit michi valde amice et consolatorie /
locupletauit et celeriter cucurrit cum tam magno gaudio
quod anima non valuit clamare aliquid occurrendo domino / nec
aliqua parare hospitalia ad hospitem dignissimum suscipien-
dum. Et ecce dominus pre nimia amicabilitate non potuit
se continere. sed mox ruebat in amplexus anime vinciens
sibi animam intime. In mutuis vero amplexibus et vnio-
ne domini et anime fiebant tam varia agenda quod hoc nullo
modo sufficio exprimere / Dixit autem michi dominus valde amica-
tiue. Si tu pluribus indiges aut plus super eciam habere
debes. ego vellem tibi tribuere nec vllatenus negarem /
Hijs dictis senciens vidi dominum se michi exhibere ita amica-
tiue vite sicut homo diceret homini nimio amore / si ma-
nibus meis in fine te posuissem vellem te gestare ego libenter
vellem hoc opus adimplere. Tunc pre hoc precium ad mag-
nam vite eterne altitudinem ingerentem hanc spem me cito
morituram et mox post mortem vitam perhennem habituram

Nota quod hoc sentimentum precessit eius mortem bene per dimi-
dium annum · Tercius decimus veniendi modus complexus
·25· Alia die anima et spiritu meo esse in vita · C. xxv ·
absolutum desiderantibus et inter se perseperacione cona-
tibus flevi fortiter valde intensissime huius desiderii visi-
tacionem examinatorum virium ut sustinerem · Quo accepto dominus
venit cum desiderio ineffabili intenso et esurie nimis
valida pro vita eterna · Et hec omnia fuerunt ita excellencia
altancie palignatulam moram in oratione tenuerunt · fuerunt
plus meliorata in quibus inconsolabiliter flevi / cupiens
dissolvi et esse cum christo · Cum exteriores sensus meos clau-
derem / interiores aperuit et animam meam magnifice illumina-
vit · Quo facto anima vidit in spiritu dominum ihesum sanguinolen-
tum / vulneribus plenum et ita magnum prout in cruce pepe-
dit / et hoc ideo actum fuit quia modicum ante hoc anima
mea cogitavit · Quomodo dominus veniret ad me ita parvus / qui
admodum fuit quando erat natus · ob hoc oportet me desi-
derium tam intensissimum / et esuriem tam validam habere ad
eternitatem / michi ergo ex hac visione passionis dominice
sacramenti uberius quam prius dixit michi dominus / Ego non veni
ad te parvus / sed perfectus et magnus / talis siquidem et tantus
qualis et quantus sum quando in cruce pependi / huius corporis
· vorqwetst vornicht vn vorczert variis tormentis attritum / exinanitum / totaliter et conspu-
tus videlicet quando iam ultimum volui efflare spiritum · Et ego
quia anime tue adiuta revelavi etiam manifestius quam
prius / ob hoc anima non permittitur terrene rei aliquam habere
quietem nisi ad cultum meum simpliciter necessariam / Ex hiis
dictis sum consolata · et domino ihesu intime compassa / qui michi
ita prius cum sua passione amara permanserat / sicut innu-
merabiliter in die passum se michi ostenderat · Quartus
·26· decimus veniendi modus complexus · Capitulum xxvi
Alia die dum anima mea post sumptam eukaristie in
abyssum divinitatis demersisset se profunde et univisset
intime dominus ei pacem multiformia bonitatis sue benefi-
cia impendit et varia revelavit sicut michi indigne
frequenter fecit / Inter que multa sunt michi ineffabilia /
michi quidem cibum corporis accipere volenti ex magno
cordis iubilo oblita sum / et flexis genibus pro nimia

horam me nesciens extaticis absorpta eram mensulam me-
cum remansi, infra quam dominus anime mee susurrando
multa dixit, que in fine hore per hoc dictum sic est distinc-
te patefecit. At ego senciens me inestimabiliter magnifice
beneficiatam, remoto cibo de suo valde modicum accepi.
mox corrui in faciem ut grates agerem et benedictam repe-
terem. Et dixit michi dominus: Dic adhuc. Et: Deus fecit
michi quoddam novum, michi in mensa sic erat quasi
dominus de suo super michi cibum misisset. ita quod sedens sum
magnifice beneficiata. et sum valde ebria et dives effecta,
nec apparet michi quod umquam fuerim talis. Disposita exterius cibo cor-
porali, neque videtur michi quod exterius cibo et potu corporalibus sim
effecta tam iubilosa interius, sed michi videtur dicere quod sum
refocillata cibo et potu spiritualibus in veritate. ¶ Addi-
ditque dominus dicens: Ego modis variis soleo tibi ad-
venire et bona spiritualia facere que ignoras et eciam istos
modos exprimere non vales. Extunc nunc volo tibi explicite modum
patefacere, quo tibi soleo sacramentaliter et spiritualiter advenire
nunc. ¶ Primus est quod advenio tibi sicut puer parvulus 1.
prout sum primo natus. ¶ Secundus est quod advenio tibi sicut 2.
vir etate et quantitate perfectus, et tantus qualis fui, quando
super asinam sedens Ierosolimam sum ingressus. ¶ Tercius 3.
est quod advenio tibi cum magna omnipotencia divina et eter-
na. ¶ Sane oportet me utique tibi taliter advenire quod cognos-
cas te esse miseram et pauperem hominem, me vero magnum et
habentem potestatem omnipotentem, et habentem potestatem agendi
sicut volo, ac eciam habentem potenciam veniendi sicut ego
volo. ¶ Nempe anima tua sponsa mea quando eam assump-
tam videre permitto, tunc statim bene cognoscit et oculis suis
clare perspicit quali modo ei advenire propono. Et quamvis hoc
ita sit tu tamen adhuc nunquam fuisti ausa hoc dicere te scilicet
adventus mei qualitatem precognoscere nisi quando iussi te et
extitit de beneplacito voluntatis mee. ¶ Primo quando sicut pu- De primo modo
er parvulus tibi advenire volo tue anime mee, tunc propria gra-
ciosa permitto, que hoc senciens flendo et integre desi-
derando clamat ad me suppliciter quod velim venire magni-
fice. Nunc namque me parvitate ingrediente mundum o-
portuit me flendo clamare non propter meam sed propter tuam miseriam

obsecro etiam multo flendo clamans propter tuam miseriam propriam
ac indigentiam. Ego autem sicut puer parvulus adveniens
eunte/ tunc in animam tuam repono me ita parvulum sicut
natus in mundum sum vestimentis adpresepium/ tunc enim fui
puer pauper et modicus loqui tamen bene scivissem si vo
luissem/ Sic adventu meo tali licet senciat me tibi pre
sentem. ego tamen permitto te pauperem/ et modicum loquentem
tecum/ permitto te mundum in spiritu contemplando permanere
ut possis cognoscere miseriam et afflictionem quas ibi esse
animo contemplato cum mesticia. soleo trahere animam tuam
ad eterne vite gaudia/ quibus contemplatis traho te
tam valide ad illa tribuens tibi tantum intensum desi
derium ut possis veraciter perpendere vitam eternam esse bonum
optimum. Valeasque facilius ac perfectius te ad eterna con
uertere. Tertium vero tum ad transitoria facilius pertinet

Secundus modus ¶ Rursus me tibi adveniente ut vir perfectus super asinam in
virili statura tue beneficio animam tuam sponsam meam
magnificentius quam feci prius/ specialiter illustrando eam
clarius. ita quod ex illustracione posset me et se luculen
cius cognoscere meam permagnam perfectionem et suam inge
tem imperfectionem. Nam ego permitto eam contemplari meam
multiplicem bonitatem et qualiter conversatus fuerim super
terram/ vitam agens inculpabilem et cum hoc doceo eam
sectari humilitatem/ mansuetudinem et pietatem ¶ Hec
me faciente ipsa posset bene per has virtutes a me dis
cere/ qualiter possit me imitari/ et se etiam me meliorare. pos
set etiam de me bene fieri supplex et seriosa ¶ Animam quam
ego ostendo tunc me anime tue sponse mee cum tam serio
sa faciem prius me iniciis ostendi quando in die palmarum eos
qui vendentes sibi res erant expulsi de templo. Sermo quoque
meus licet sit tunc anime seriosus. est tamen suavis et
amicabilius amicabilis ¶ Amplius hoc modo secundo advenio ita serio
sus. humilis. mansuetus. et pius ingrediens animam
sicut super asinam sedens ingressus sum Iherosolimam usque
ad templum ¶ Postquam autem animam intravero/ et illam
meis beneficiis/ tunc me nullum magnificis efficior ei val
de seriosus/ vigorosus. et iustus. Peccatores enim tunc si
militer quod ex hoc bene possent cognoscere tunc meum vigore

quam iusticiam ¶ Postremo quando illo modo ad te incedo / sic te mo-
ueo ad vitam eternam vehemencius quam prius traho / promit-
tens te vite eterne gaudia clarius quam antea contemplari
¶ Post hec dei dicta inquit Birgitta ego sic lucidencius illustrata
vidi qualiter deus in anima vadens usque ad templum habitaue-
valde magna tam mansuetudine quam humilitate et per-
mansit hec visio usque in diem sextum in parte plena et illo-
sa ¶ Acimpe dominus solet michi venire hoc modo / cum magni-
ficat vterum meum aduentu suo usque ad perceptibilitatem fetus vi-
uidi et plenarie formati ¶ Tercio modo quo venire so- Tercius modus
leo cum omnipotencia mea et vita eterna in illo premitto angelum
venio anime tue sponse mee largam munera gratie ditans
eam beneficiis feruencior incendens et lucidencius illuminans /
premittoque ad ipsam sollempnes nuncios spiritum sanctum meum / vt eam
preparet / et ipsa in hoc cognoscere valeat quod velim magnifice
venire · Ego etiam meipsum paro cum celestibus curie mee ex-
ercitu adueniendum gloriose cum magna omnipotencia glo-
ria et honore · Cum autem venio illo modo tercio · tunc adue-
nio anime tue tam suauiter / te suauificans / tam ditanter
te ditans · tam consolatorie te consolans · tam amicitiue
me exhibens in valde magna caritate / et tam excelle-
nter te letificans quod non estimas aliud esse nisi vitam eternam
¶ Reuera / si qualibus vice tibi tali aduenirem / tu nullam
scires esse miseriam super terram / nec tu posses pre habundancia
gaudii et honoris quibus habundares miserias hominum
et defectus cognoscere / videlicet eorum · sitim · esuriem · estum /
frigiditatem · fatigacionem · egritudinem / et consimiles miseri-
as ac defectus / Eciam si tibi in beneficiencia tali semper vni-
formiter adessem · tu non posses pre vita eterna habere in-
tensum desiderium · magnam sitim · aut esuriem / ¶ Hec
inquit Birgitta infra horam super dictam · dum cum anima mea
susurraret et post horam prefata verba · sic est illud dis-
tincte reuelatum faciens me scire que in susurrio non va-
lui intelligere / consequenter toto corde iubilans cum domino
iocundabar ¶ Preterea est sciendum / quod aliqua huius
venerabilis sacramenti sentimenta bene notabilia et hic
scriptis maiora / sunt alibi scripta videlicet in libro vite · vi
· c · viii · xviii · xx · xxi · et · xxii · et in libro de festis videlicet

indiebus carnisprivii. Johannis ewangeliste/ in presto nati-
tatis beatissime virginis festo purificationis eiusdem & in festis ac-
sis. Nec est putandum quod equale qualibet vice dominus venie-
quamvis qualibet vice magnificentius venerit ipsa gratia ex-
pressit. Unde dominus ei dixit. Non potest amicus ad amicum
omni tempore eque magnifice venire prout heri ad te ve-
ni/ nam si hoc fieret cito bona amici consumerentur
que haberet. De grata actione et aliquibus verbis
in anima gratiose consummata Christi et anime unione. C.

.21. Dominus ihesus prefatam in animam gratiose veniens. xxviii
eius voluntatem et desiderium intravit & illa se in
abyssum divinitatis profunde immersit/ et divinam similitu-
dinis induit sicut cera sigillo funditus immersa/ sigil-
li karacterem suscepit et sicut aque stilla vino infusa
aque saporem. colorem. et odorem amittit/ et in vinum
transit. ac etiam sicut ferrum ignitum/ igni fit simillimum
quasi sit amata sua exutum/ Sic in hac gratia fiebat que
igne divino liquefacta/ in divinam transformata est ymagi-
nem ac similitudinem purissimam unionem post eukaristie
sumptionem. Porro ut sciret anima gratiosa quoniam sunt duo
intime coniuncta. dixit aliqua blanditionis amatorie dul-
cissima verba/ Copula vero intime pacta oriebantur ut fre-
quenter supplicationes et gratiarum actiones suavissime et de-
lectabiles valde. ¶ Solebant etiam per nimia caritate ince-
dia in unione illa dominum cum anima cessare oris verba et om-
ni mea verum cogitatus devoti et breves/ videlicet tales
Puer natus est nobis et filius datus est nobis/ nomen
eius est ihesus xpus et ipse est de virgine natus/ Item. O
deus tu puer presens quam bonus es tu. Item. O omnipotens
eterne fili dei quam magnus es tu in omnipotencia tua.
Item/ Iste est suavissimus cibus. sanctissimus. alte dig-
nissimus et optimus quem semper licet ad te tales suscipe. Item
Omnipotens eterne deus venerande dulcis fili dei Ihesu xpe concede
michi bonum terminum vite. Item O tu amantissime puerule. O
tu beatissime puerule. concede michi quod in extremis meis
sis cibus anime mee. Item Ihesu xpe dulcissime in die
in animam meam te merge Ihesu xpe tu optime. qui te
sic mecum bonos hospites demonstrat hic. Item. O omnipotens

digne vnigenite fili dei quo est gracia tua et virtutis tue mag-
na Item / O omnipotens domine permane mecum . alte laudabilis domine
permane mecum / Item / O omnipotens eterne fili dei permane me-
cum / non permittas me exulem neque tristem / sed permane mecum
die noctuque / Item . O omnipotens eterne dilectus domine ihesu christe
permane mecum et fac magnum in anima mea conuiuium / Item
ad me venit magnus hospes et alte dignus / ideo domine
ordina omnes vires meas interiores et exteriores ut tibi ser-
uiant diligenter / Item Domine dilecte omnibus virtutibus vesti me /
et infunde graciam tuam in me / pacienciam / cocomitate / et da sub-
sequietem . Da michi quatuor virtutes cardinales . et tres theo-
logicales . Item . Domine ihesu christe ciba et refocilla me . anima
enim mea feruenter esurit et sitit pro te / Dilecte domine ihesu christe
cum rore celesti benedic me . cum pinguedine terre benedic me /
cum benedictione spiritus sancti benedic me / ¶ Item aliqua verba
domina misit quam dicere pro gratiarum actione talia videlicet et similia
Dilectissime mi domine pro immensa pietate tua qua michi fa-
cis sis laudatus et veneratus millesies mille millesies
quod tam graciose dignatus es ad me venire . Ego regracior
tibi pro omni bono quod tu es . et quod tu summum bonum es / Cui dominus
sic regracianti dixit . Si vales michi mecum regraciari / quod
tu mater mea dilecta et omnes beati in tota curia / Adhuc tu
non posses michi condigne regraciari / Ecce nunc vales cog-
noscere quod ego sum omne gaudium tuum / omnis consolacio tua
et omnis confortacio tua . Dic ergo . Domine ihesu christe tu
es virtus salutis mee / et totius felicitatis mee . Ego re-
gracior tibi pro omni bonitate tua quam impendisti michi
¶ Ecce aliqualiter patet per premissa quod diuine pietatis familiaritas
hanc sic frequenter sic indulsit in hoc sacramento . non vno
modo / sed modis multiplicibus . licet ipse dominus sit in se vnus /
simplex et vniformis . vnde eius exhibicio aliquando fuit suauis
et blanda / aliquando zelosa et austera . aliquando comminatoria . et
directiua . aliquando familiaris / hylaris et iocunda / et tan-
to suauior quanto erat spiritualior / tanto enim erat internior
et purius certior / quando omnes creature disparuerunt / et sensus
anime interius apti fuerunt / Dixitque locutus fuit tunc anime non
per verbum exterius sonans . sed interiora penetrans / nec per for-
mam ymaginariam se ostendit / sicut alias aliquando fecit / sed

sine omni effigie se presentant anime eius faciem letificantur
celesti munere et vitant gustum sine pretere presonancem
mixti suam dignacionem et desideriorum anime qualitatem
modo ergo differenti et non uniformi per hoc venerabile
sacrum domini ihesus oblectavit anime palatum. Cui sit ho-
nor et gloria per secula infinita. Amen

Explicit tractatus tercius de sacramento eukaristie

Incipit hic tractatus quartus de contemplacione venerabilis domine Dorothee

Quod venerabilis domina Dorothea fuit ad vitam contemplativam per dei graciam debite preparata. Capitulum I.

1 Domina Dorothea primum vera contemplatrix
in meditacionibus est incipiata et fuit ad vitam
contemplativam bene previam domi preparata et
ab hiis que contemplacionem impediunt quan-
tum humana permittit fragilitas elongata ¶ Sane ad
1 ascendendum in scala contemplacionis fuit primo in gra-
cijs sacramentalibus instituta, que percipiuntur in sacra-
mentis baptismi, confirmacionis penitencie et eukaristie
2 ¶ Fuit secundo virtutum habitibus scilicet quatuor cardinalium et tri-
3 um theologicarum induta ¶ Tercio fuit septem donis sancti
spiritus quibus erat inclinata actus excellenciores et perfectiores actus
directa ultra communem hominum vitam eciam virtuosam.
Aggressa est enim valde ardua. De quibus in libro vite
eius dictum, que delectabiliter egit / quia primicias patrie ce-
4 lestis dulcedinis pregustavit ¶ Quarto quia huiusmodi
deliciarum pregustacio non solet hic esse continua propter hoc quod
terminus secundum spiritum sunt accionem et passionem / ne ergo deficeret
in prosequendo donorum actibus et contemplacionibus gradibus fuit
~~refecta~~ refecta duodecim spiritualibus fructibus quos enu-
5 merat apostolus in epistola ad Galatas v. ¶ Quinto ut adim-
pleretur in suo desiderio vite eterne et sic pateret / con-
tra laborem / fatigacionem et tedium vite / vacaretque ma-
gis libere puritati contemplacionis / fuit dotata octo bea-
titudinibus quas expressit dominus et beatus recitat

Matthei viij. ¶ Sic ergo fuit ad contemplacionem preparata
et per hec ab impedientibus contemplacionem remota ¶ Tri-
na sunt contemplacionis impedimenta, scilicet peccatorum infectio
temporalium affectio et mentis distractio ¶ A primo elon- 1
gata fuit per hostie sive mundacionem que facta est per sinceram
suorum peccatorum confessionem et spiritus sancti missionem ut
in eodem libro vite c. ij ¶ A secundo remota est per hoc quod se ipsam 2
maxime castigavit spiritualiter exercitavit, omnia et se ipsam
dereliquit ut in secundo libro vite iuxta consilium domini dicentis
Matthei xvj. Si quis vult venire post me abneget semetipsum
et tollat crucem suam et sequatur me. Et alibi, scilicet Matthei xix.
Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da
pauperibus et veni sequere me ¶ A tercio remota est per mentis 3
recollectionem que fiebat in ea abstrahendo mentem suam
a variis et vagis rerum corporalium similitudinibus a superfluis
et noxiis cogitacionibus et delectacionibus et affeccionibus rerum
dissimilium operacionibus, et sic potuit dicere: Meditatus
sum nocte cum corde meo exercitabar et scopebam, id est purifi-
cabam spiritum meum simpliciter abstrahendo ipsum a predictis simili-
tudinibus et occupacionibus ¶ Hec autem mentis recollectio
et ab omnibus creaturis liberacio fiebat in ea plus divina
operacione quam suo labore. Cum enim multociens contingeret
quasi in ictu deo premente et retrahente ipsam supra se ad con-
templandum, se deum elevante et pro contemplacione delectabi-
lem in cellam vinariam introduxit iuxta illud Cantic. ij.
Introduxit me rex in cellam vinariam, et ibi fuit ab uber-
tate domus dei inebriata et torrente voluptatis eius
potata. Ostenditur per specialia signa quomodo cognoscatur

Postquam hec perfecta in vita extitit contemplativa. C. ij. ij
dei sponsa de vita activa ad contemplativam venisset
et in ea multas consolaciones experta fuisset, dominus ipsam
quadam vice fervente incendens dixit. Tibi nolo vitam
sanctissimam ac dignissimam dicere quia nullus homo habet
nec habere potest nisi habeat caritatis fervorem ardentem et
alios caritatis gradus. Hec autem vita est vita contem-
plativa que non est ociosa et infecunda sed est valde ope-
rosa et fructuosa inter vitas alias super terram. Et dic
ad tuum C. Cum debueris narracionem revelacionis inmensi fere

tibi fatē de vita contemplatiua / de statu altissimo · ad quē in
hac homo vita valet ꝑtingere / nō loquar de illa penitus ꝓ
se / sꝫ dictantes et locuplectatiue ¶ Nunc autem ad hunc vite sta
tum requiruntur tot bona virtutū · multe due bonitates
et ꝑfectiones quas singulas has nō valeo tibi enarrare et ex
ꝑmere / etiā illas quas michi designatus est dñs recitare /
¶ Porro qui in tali vita debet existere · ille dꝫ esse ante oīa
aptius depuratus / et valde multis pietatis operibus exer
citatus / et bonis moribꝫ instructus · nō sit autē instabilis et
simulator / nō yꝓcrita / nō subsannator / sꝫ carnis et viciorū
mortificator / magnarūque virtutū operator / Nullus enim carnis
aut viciis nō mortificatus ad vitā contemplatiuā ydoneus /
nec ꝑinꝗ in bonis operibꝫ est adhuc aptus · quia oportet
hoiem hui9 vite ingressurum multa amara pati et cor
suū contriti ac multiplicis gemitu angustia ad vitā tam
dignā valeat adaptari / Nimirum quia oportet eum plus
pati varias mortes spūales ac vulnera spūalia ex deo
amore quo nichil dꝫ intensius diligere quā deum quia
dilectionē dei et ꝓximi debꝫ tota mente custodire / nec ali
quid dꝫ sibi esse dulcius aut sapidius quā deus / nec
aliquid dꝫ reputare dignius aut preciosius quā deum / Ob
hoc soli desiderio inherens creatoris omnia dꝫ relinquere
ꝓ quo dudum reliquisse · et quia mardescit faciem do
1 mini contemplari / sibi est et dꝫ esse penale ¶ Primo quod
aliquod corporale gaudium cum aliqua creatura eum oporteat
2 habere / aut ab ea aliquam consolationem recipe ¶ Secundo quod o
3 portet eum uti fructibꝫ ꝑituris ¶ Tercio quod cibum bo
4 nū et delectabilē oportet eū habere et accipe ¶ Quarto
sibi dꝫ esse penale quod nō ꝗ valet bn̄ agere et sic viuere
et quod ita pauca sunt quem bene agunt et sancte viuunt ·
5 ¶ Quinto dꝫ sibi esse amarū et esse penale quod adhuc sciū con
templacioẽ oportet eum separari et a celesti patria re
tardari ¶ Amplius dixit gl'a domini9 / Tu es iam in vita
contemplatiua que est ita digna quod nullus valet sciente
dicere se esse in ea nisi tunc certificatus ꝑ ea indicia ¶
Tempore quando me homo apprehendit magnifice et mun
sꝫ me · quod meum aliquid aliud habere nō solum nō delectat
sꝫ in tm̄ affligit quod se habere aliquid ꝑt me nō patitur·

quia vult me solum habere / nec potest aliud habere pre amoris magni-
tudine / talis habet certa indicia quod in vita sit contemplativa

Homo contemplativus habet habere quasi omnes caritatis gradus

Ad premissa addidit dominus dicens quod homo ¶ c. iii 3
contemplativus habet habere quasi omnes caritatis gradus
prius enumeratos in primo tractatu huius libri. Propterea semper
debet habere caritatem fervens ardentem quam multociens habet tam
vehementer ardere quod quandoque infra unam / quandoque infra duas
ebdomadas non valet quiescere / ex eius fervoris magnitudine
non potest bene adesse cibum corporis sumere / nec extrinsecum labo-
rem exercere / neque curis huius mundi intendere / nec temporale
gaudium desiderare. Sed ex magnitudine gaudii quod cum deo
habet aliquando actus dilectionis tam intense et extense exercet
quod nimie fatigationis libenter quiescere vellet si dominus eum
permitteret multociens autem non permittit / quia eum scilicet diligentem
et diligens tunc fervencius quam prius incendit / ita quod incipit
pre ardoris et dilectionis magnitudine afficere eius fugere / ac se in
loco aut angulo abscondere ut possit quiescere. Dominus autem
non permittit sed continue fervencius eum incendens inmane
gaudium tribuit / Sicque per magnum amoris ardorem / ac gaudii
magnitudine eius quietem / corporis refectionem / et exteriorem
operacionem impedit / et tandem tam fervidum ac tam plenum gau-
dio efficit / quod premio gaudio et ardore / ipse sibi ipsi videtur
velle deficere / sentiens non posse manum domini effugere
ideo plurimum cum difficultate trahens spiritum cogitando allo-
quitur deum dicens Domine mi dulcissime quare non permittis
me parumper quiescere aut dormire. nec permittis me corporis
reficere / neque victum laborando acquirere / ubi ne me non sinere
perire. unde tamen debeo sustentari ¶ Porro ego dominus
post hoc efficio eum tam fervidum ardere quod oportet eum ab omni
actione exteriore / naturali rerum temporalium ac sollicitudine qui-
escere seu cessare / Quippe sic ardens potest bene magnifice con-
templari me / in variis bonitatibus et beneficiis meis ei factis
et in anima eius sensibiliter secundum spiritum percipere / Sane homini
tali vite necessaria debent apportari / sicut egrotanti et in
loco infirmitatis magnitudine decumbenti ¶ Amplius inter-
priores caritatis gradus quibus hominibus indigeat homo contem-
plativus / specialiter tamen in quibus deus ipsum habere oportet

caritatem inebriantem et caritatem violentam / prima anima
eius supra se elevetur et rapiatur ut celestia perspiciat /
filius enim spiritualis dilectus / qualis debet esse homo contemplativus
inclito debet esse in qua domus patris sui sit regimine et dispo-
sicione. Inebriantem autem caritatem eum necesse est habere ut lau-
dabilem ascendendi habeat ausum. non nimium metuens cum si-
descendere enim debet per preceptum et contemplacionem / ut contemplando vo-
cem meam intelligat bonitatem meam / omnipotenciam meam
pietatem et iusticiam cognoscat bonitatem et misericordiam nunc omnibus
esse patentem / In novissimo vero die fore impacatam · Quod homo
contemplativus debeat habere septem dona spiritus sancti
4 Item homo contemplativus in quinta domo indi- · c. iiii.
get et habere debet septem dona sancti spiritus / Nam magna
fortitudine indiget / ut possit invadi et omne quod in eo est
vincere / valeatque per contemplacionem ascendere et divinam maiestatem
apprehendere / Quo apprehenso indiget sapiencia quo adgustu boni-
tatis / et ut summum bonum apprehensum bene custodiat ne
amittat / sicut filii seculi prudentes appellantur qui diligenter
bona transitoria custodiunt. Tali vero custodia indiget
dono intellectus / ut vere summum intelligat et acute videat et
circa hoc cognoscat quomodo circa illud magnum bonum scilicet summum
se habeat ut ipsum conservet / In hoc eciam indiget consilio
divino ita quod in electionibus agendorum aut vitandorum sapienter
~~eligat~~ eligat et discrete se in mundo gerat perpetue sequatur
dei consilium / et ut hoc intelligat et obtineat a domino
debet tendere vires suo conamine magno. Certe hec debet habere
scienciam magnam que dicitur in regendis quam nullus sit et
fit ita bene docere sicut ego dominus Ihesus / Nimirum quia debet
esse ita scientificus in scolis meis divinis institutus et in-
structus / sicut homo in scripturis divinis instructus. Et ne
sit de aliorum ignorancia vel defectu indignans aut aliter
quia pie se ihesus ipse debet habere pietatem / ne sit cordis pri-
et perfecti interius. et in exhibicione exterius affabilis et
amicabilis / Revera in quocumque homine est invidia / non
favor / aut in quo est impaciencia / talis non est idoneus ut
sit in vita contemplativa. Inter hec omnia debet habere
septimum spiritus sancti donum · scilicet timorem castum et filialem /
ut timeat tamquam filius virtuosus patris celestis offensam

et indignacionem / et timeat quasi casta timeat / ne separet a me
faciendo aliquid contra meam voluntatem. Homo contem-
plativus debet esse dives in spiritualibus ab omni exteriori occu-
pacione et cura absolutus et ad moriendum paratus · c · v ·

Quamvis autem contemplativus ut predictum est a rebus temporalibus
saltem secundum affectum debet esse pauper et nudus attamen debet
esse dives / quia debet multa spiritualia bona habere in spiritualibus /
Unde dixit hic sponse dominus / homo qui debet esse contemplativus /
non debet esse pauper sed dives quia debet multa spiritualia habe-
re. Unum oportet eum cum hoc incipere / Quippe ipse debet esse ita
dives in mente quod aliquando propter affluenciam celum et terram re-
putet esse sua et tamen circa se talia bona / quod ab eis auferre
putet se non posse / repletusque tanto gaudio et amore quod
non valet aliquod gaudium corporis aut seculi desiderare / In-
telligite eum non posse aliud gaudium desiderare stante
illa disposicione. Sic enim multociens hic sponse accidit quod
se ita divitem reputavit quod aliud desiderare non potuit
et hoc erat propter habundanciam gracie et magnitudinem iocun-
ditatis interne / ac ipsa non solum terrenis omnibus renunciavit
sed dudum antea omnia propter deum reliquit / cui huius rei
testis extitit / et eam sic dicere iussit / Domine Ihesu Christe tu bene
aspicias / quod dimisi propter te omnes creaturas ac omne cor-
ruptibile / omnibus preter te dimissis / nichil adheret michi
nec ego inhereo alicui / Idcirco domine Ihesu Christe adiuva
me / ut tibi firmiter adhereream et cito ad te perveniam /
Hec domino dicente sponsa magnifice illuminata fuit sibi tota
sic transparens et perspicua / supra se elevata quasi spiritus
esset fuit levis et subtiliata / nullum tunc sensit gravamen
sed quo gravata fuisset deorsum. ¶ Rursus dixit dominus / Homo
contemplativus debet esse ab omni cura exteriore et occupacione
exoneratus / quia sollicitudo non solum circa bona exteriora
sed eciam que fiunt pro laude mea adquirendum interdum mentem
hominis aliqualiter distrahit et lympiditatem contemplacionis
impedit / Oportet ergo eum esse magis liberum et ab omni
exteriori occupacione alienatum / tamquam ancillam per eam volun-
tatem / que tamen ita mixtim et bene experiencia mea
sicut aliqua creata alia quiete in hac vita est multum sol-
licitudine onerata ¶ Concluditur ex diversis revelacionibus

quod ad hominem perfecte contemplativum requiritur quod aptus sit quod primatus
ab amore et temporali occupacione liber et absolutus mente
recollectus / acute videns / celesti lumine illustratus. Et non
terreus / Quia enim qui lumen increatum in reserato aspectu
intueri / porro affectuose cogitet omni pre / ut ad portum
cito perducatur salutis eterne / Sit paratus abire ex hoc se-
culo ex intenso ad deum desiderio / ut deum dominus iusserit abs-
que trepidacione exire possit talis homo est felix et beatus sup-
ra eam qui propter mortem imminentem nullam relinquit / nec re-
rit retro se curam quam sollicite cogitaret / hoc autem illius
necessarium esset ut faceres antequam abires / sed sedet exspectans
continue cum elevato desiderio / ut audita domini voce sic
possit esse paratus et promptus / ei obedire / ita quod non trepi-
det exire propter timorem pene in purgatorio aut inferno /
sed ex amore magno intense desiderat mori / immo ex a-
more desiderat mori ¶ Rursus dixit dominus qui in tali vita
debet existere ut possit mori ex amore / talis debet semp-
er me presentem tamquam speculum habere. ita quod omnem spem suam
ad me habeat / et omnem consolacionem suam de vita eterna ex-
spectet et requirat / Homo sic ut premissum est dispositus
est ad vitam contemplativam ydoneus / et vita eterna
dignus. potestque deum in sua puritate limpide contem-
plari / Quod vita contemplativa sit actionibus plena. c. vi.

6. Quia homo contemplativus debet esse valde pius ideo
monuit dominus quod ipse non solum debeat contemplari
celestia et eterna. sed eciam transitoria aliqua. ut pu-
ta cognoscat defectus hominum adeo intime compaciendum /
unde in caritate ferventi et ardenti / in qua numquam debe-
bit exire seu separari. Debet aliquis sic esse illustratus
anime quod oculis anime sue possit contemplando cognos-
cere omnem penuriam que est in purgatorio et super terram
qua cognita valeat ex dicta caritate vehementer ar-
denti indigentibus succurrere / se sciens apud me pro eis in-
terponere. ut singuli penurie minuantur ¶ Tempore hoc
contemplativus hec faciens est magis activus et plus
cognoscit hominum defectus / quia ille qui cottidie cursitan-
do currit. et infirmorum aut quorumlibet aliorum defectus
oculis corporalibus cognoscit ¶ Hec domino dicente

Ex nimio inflammata est caritate et illustrata magnifice
iussa est contemplari omnem penuriam que est in pur-
gatorio et super terram, et fideliter cogitare ut tollerent
penuriam eorum. Dumque hoc fecisset et vires suas fortiter
tetendisset, ad eius preces valde multa venerunt [illegible]
[illegible] dixit dominus, Aspice et attende quam magna
sit penuria, et quam multa sunt agenda. Ideo vires
tuas vehementer tende et potes cognoscere quod vita contem-
plativa sit operosa pie et fecunda. Dicitque ad matrem
virginem, O maria altelaudabilis regina me adiuva
ut hoc opus vite contemplative possim laudabiliter
agere. Hoc dicto virgo maria graciosam se exhibuit et ad au-
xiliandum ei patenter se ostendit. Addiditque dominus ut etiam
suum imploraret auxilium dicens. Dic. Domine ihesu christe fi-
li dei vivi adiuva me quod sic ardeam in tua caritate ut
cum multis aliis ad te valeam pervenire. ¶ Rursus alia
vice inquit dominus. Vita contemplativa non est omnibus
data, quia nullus sine me potest inchoare nec omnes valent
se ad eam applicare. Nempe quamvis multi sunt qui sicut
maria magdalena quod contemplativam agens vitam bene
fecit, et quod ociosa sedebit, attamen non multi sunt qui eam
male volunt attingere. Sancte Johannes ewangelista et maria mag-
dalena fuerunt domini in vita contemplativa quod multi
alii diversorum statuum bene magni attamen non fuerunt ociosi
sed laboriosi, quamvis satis agere, erantque in magna actione.
¶ Porro homo qui est in vita contemplativa potest michi
multos fructus afferre et fieri utilis et fecundus
propter amorem quem habet ad me. Et quia delectat me, liben- m
ter quis me pulsat, ut omnia gaudia sua et omnes con-
solaciones suas habeat mecum in me et non alias. propter
hunc amorem sibi magnam volo exhibere caritatem.
¶ Amplius actiones et labores contemplativorum sunt maiores
quam activorum, quod hii sunt interiores illi autem exteriores. Abstinet
potest homo qui vult abstinere et quiescere, abstinens vero non in
quam ego volo, nec reprimitur multis laboribus exterioribus. Ibi
homo ad ultimum fatigatur et consumitur sicut in laboribus exhauritur.
¶ Nempe ego hodie multum fatigavi te et alias sepe fati-
gabo te per contemplacionem valde alte. Nec tamen sic fatigaveris

laboribus exterioribus sicut illis contemplacionibus actibus specialius enim faciunt operaciones exteriores. Ob hoc ipsa anima contemplatiue supra se rapta suspenditur, corpus sudat fatigatur et atteritur, ac per hoc vires multum tenuantur se in huius actibus consumunt. Huius responsa an-ditis dominus elevavit eius animam trahens ad contemplatiuam vitam etiam, ad quam homo non valet ascendere per naturam, sed natura conante ac gratia elevante et deo trahente. Ubi mox ut elevata fuit vidit quam magnum honorem et gaudium habeant hii aliique similes qui deum in vita presenti perfecte dilexerunt et omnibus renunciaverunt se soli deo committentes, et eius gratie innitentes, quorum vita contemplatiua hic inchoata est in patria consummata. Quod homo contemplatiuus debeat esse spiritualiter fructuosus.

·A· Supra immediate dixit dominus quod homo ·c· vii· contemplatiuus valeat multos afferre fructus, de quibus in alia reuelacione dixit dominus. Homo in quantum existens in vita contemplatiua iam debuisset michi multos spirituales pepisse fructus, videlicet filios spirituales michi gignendo, multas animas de purgatorio liberando, et me spiritualiter multotiens generando. Debet in quantum esse et fuisse ita fecundus, mei ita capax et plenus ut ego ipse sepe velim me in anima eius parere et voluerim etiam multotiens pepisse, efficiturque posset ita fructuosius anime, quod me super terram valeat gestare.

Porro talis debet nuncios spiritus sancti bene agnoscere et iam habere ut possit eos multotiens emittere ad invitandum ad se spiritum sanctum. Deinde talem habeat noticiam quod ipse pluries in anima eius fiat et fecit patri celesti et filio eius nataliciam permagnum conuiuium, in quo ociosus est intellectus saginatus, et tanta deliciarum ac gaudiorum sit habundancia, quod exhinc anima eius fuit liquefacta et omnia corporis eius membra de anime [illegible] redundancia fuerunt dulcedine repleta. Amplius talis debet esse ita caritate vulneratus, quod pluries senciat cor suum tam spiritualis amoris, quam sagittis transsagittatum et totaliter vulneratum, ut per hoc tam vehementer flendo aspiret ut perueniat ad me deum quod mori non esset sibi terribile

sed optabile et vnice amare. Ideo tu quanto plus in vita
contemplatiua me cognoscis et apprehendis, tanto eciam
plus inflammaris et continue oportebit te plus quam
prius anxia pro me desideria habere. Itaque quia quando
tribuo me tibi et mentem meam dilatam contemplari de-
bes bene annotari quod numquam oculi tui possent saciari. ¶ Non
enim est quod multa sunt hic successiue posita precipue illa
que in prioribus sunt plenius expressa, et que debet habere
homo qui debet esse perfectus in vita contemplatiua, isto mag-
no perfectionis genere, quam duo valent hic designare
et quam potest diligens lector expressius eligere. Nam for-
sitan non omnia hec descripta sunt de necessitate perfectionis
simplicis sufficiencie que requirunt et debet esse in quolibet
vitam contemplatiuam agente, que appellatur perfectio — Nota de tribus perfectionibus
sufficiencie, sed requiruntur ad perfectionem habundancie et ex- — 3. es: sufficiencie, habundancie, excellencie
cellencie, quam hec sponsa domini ihesu christi perfecta habuit,
que singulas vite contemplatiue condiciones et perfecta-
tes in hoc tractatu tactas plenius percepit et perfecit,
non solum perfectiue quam hic scriptor eius descripsit, sed
eciam plenius que ipsa met de mandato domini expressit.
¶ Quanta vero et qualia in vita sua contemplatiua cog-
nouit, ille ut estimo solus nouit qui hec sibi reue-
lauit, qui eciam multa ei propter parte facta ne exprimeret
interdixit. ¶ Vnica. Dominus deus qui eam introduxit
in vitam contemplatiuam, locutus est ad eius animam, et
ostendit ei aliqua ad statum mundi, et aliqua ad statum
patrie pertinencia, ut patet perlegenti singula hic vsque
scripta. Quantum ad statum patrie ostendit ei sanctissimam
trinitatem, sanctorum gaudium et gloriam se in sua humanitate
et suam matrem, videlicet illuminata magnifice, quod omne sa-
piens et angeli sanctissimam personarum in diuinis non vale-
ant comprehendere, sed diuinitatem apprehendere trinitatem, cui
sit honor et gloria in secula seculorum Amen. ¶ Nota
hunc materie de vita contemplatiua deseruiunt specialiter
capitula in quinto libro vite c. xxv. xxvii. et xxviii.

Explicit tractatus quartus de vita contemplatiua

Sequitur tractatus quintus. De raptu.

Capitulum primum

Ostenditur que sit raptus descripcio et qualiter fiat spiritus
Quia in vita contemplatiua ab anima diuisio. Capitulum primum
templatiua domina Dorothea sponsa christi posita
fuit contemplacionibus perfecta et frequenter per excessum
diuine dulcedinis ac nimie exultacionis supra
se rapta et indicibiliter archanis introducta, Ideo nunc de
eius raptu consequenter est dicendum. ¶ Vnde raptus prout hic
capitur in proposito est mentis eleuacio a superiori diuino ab eo quod
est secundum naturam, ad id quod est supra naturam id est ad aliqua super-
naturalia cum abstractione a sensibus id est sensuum aliena-
cione. ¶ Propter huius descripcionis intellectum est sciendum, quod aliquis
in furiam propter nimiam egritudinem, et similiter aliquis arreptus
propter demonum potestatem patitur spiritus alienacionem, sed nulla
talis alienacio a sensibus dicitur diuina raptus quia non fit vir-
tute diuina ad aliqua supernaturalia sicut fit raptus hic descrip-
tus, In quo fit abstractio seu alienacio a sensibus id est se-
suum actibus propter diuinum, Iterum tunc quando fit huiusmodi rap-
tus tunc clauduntur sensus exteriores, ne possint sensibilia
actualiter percipere, ne per hoc mens hominis impediretur diuina
contemplari. ¶ Rapitur autem mens humana ad diuinam ve-
1. ritatem tripliciter contemplandam. ¶ Primo per similitudines
ymaginarias quando scilicet deus aut celestes spiritus, aut a-
liqua alia videntur per ymagines corporales, Isti ta-
men sicut in multis sunt prophetis, qui in extasi veritatem
quam deus voluit ei patefacere per similitudinem viderunt
2. ymaginariam. ¶ Secundo modo hoc fit per intelligibiles effectus
ut Dauid diuinam veritatem sibi diuinitus reuelatam contem-
platus est in mentis excessu Iuxta illud. Ego dixi in
excessu meo omnis homo mendax id est nullus homo est
verax ex se. Et hoc est extra se imprudenter cognoscere
in excessu glossa id est in extasi, Dicitur autem hic extasis, cum
mens cum pauore alienatur, sed aliqua inspiracione reuela-
3. cionis sursum assumitur. ¶ Tercio in raptu contemplatur
aliquis, et videt diuinam veritatem in sua essencia ut sanctus
Paulus et Moyses viderunt diuinam essenciam in de in
lumine glorie, secundum illud prophete. In lumine tuo domine

videbimus lumen. Hoc siquidem lumen glorie non infine
cis per modum forme firmiter manentis, sed per modum passio
nis faciliter transeuntis. Nec viderunt essentiam per aliqua fan
thasmata i. per aliquas species intelligibiles a sensibus per
mediantibus sensibus receptas. Sed protinus fuit ablata
actualis conversio ad fanthasmata ac sensibilia ablata, ne
eius conversio ad deum, et ne elevatio que tota fuit in primum
fuissent impedite. Primum quia bonum illud summum excedit
facultatem humane nature, et omnia creata in finem, ideo
non potest videri nisi in lumine glorie animam elevante supra
se, non per aliqua fanthasmata. Neque in visione aliqua
ymaginaria. Et ob hoc necessarium fuit tunc eorum intellectum a
fanthasmatibus et sensibilium perceptione fuisse abstractum
et totaliter alienatum. ¶ Porro etiam hoc est diligenter adverten
dum, quod raptus anime non fit per separationem anime a corpore. Sed
fit anima manente tamquam forma in corpore secundum doctores sa
cre theologie. Unde dicit dominus homini etc. Cum ad eterna ra raptus
pis et alte alienaris, non recipio animam tuam separans a cor
pore sed facio in anima tua celum i. tribuo tibi celeste gaudium
sed vinculo tibi carnali. ¶ Sane licet gloria in raptu cogno
vit multa que dici non possunt premissa et illorum que in rap
tu contemplata fuit. Aliqua primo modo, aliqua vero secundo
modo supra dicto cognovit multa que vite meo vidit ante cog
novit. Tertio modo, quia per multotiens eius spiritus deo in tanto fuit
unitus et ab omni creature effigie separatus. ¶ Ut autem
ut melius intelligatur qualiter fit raptus, est sciendum,
quod hominis anima in se secundum essentiam indivisibilis et uni
ca, duas dicitur habere partes, scilicet superiorem et inferiorem. Anima pro
ut est corporis forma dicitur pars inferior, prout vero ad opti
ma deputatur et in celestibus conversatur, aut ad superna
lia sublimatur dicitur spiritus et pars anime superior, que quando
que ab inferiore dividitur secundum illud apostoli ad hebreos iiii. Vivus
est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio
ancipiti, pertingens usque ad divisionem anime et spiritus.
Spiritus quippe tunc ab anima dividitur, cum anima prout est pars
corporis forma, et inferior pars in ferinis dimittitur, et spiritus
id est superior pars anime ad spectaculum divine glorie subli
matur et in eandem ymaginem transformatur.

De hiis que sponse in raptu precedebant / capitulum ii

2 Consequenter videnda sunt que inherat ea fuerint
eius raptum precedencia / que concomitancia et
que sequencia / quo ad primum generaliter spiritus eius facile ab=
strahibilis in exercicio amabilis / vite contemplatiue in=
tra se recolligens et amoris igne inflammatus super se fer=
uenter eleuabat usque ad deum et transcendit omnia creata
et hoc ex tribus fiebat que ipsa dicebat / videlicet quandoque ex=
magnitudine inflammate deuocionis / seu dulcis dilecto=
nis · aliquando ex vehemencia magne amacionis · et aliquando
ex magnitudine intime exultacionis · Vnde dixit ei dominus
de beneficiis in raptu sibi factis admiranti / Cum inquit
mirificis consolacionibus tibi hec facta / que non facio ali=
cui nisi illi qui me diligit intense et desiderat magnifice /
ac mecum blanditur suauiter et amatorie / hunc dili=
go et ad ipsum veniens amplector animam eius que mox
pre nimio amplexu peruenit ad raptum / In quo tunc
iacet homo velud mortuus · non valens totum scire quod
sibi factum est tunc / Nam si totum sciret exanima pre nimia aspira=
cione exspiraret ¶ Porro quando raptus imminebat hoc
tali signo sponsa cognoscebat / Nam quando fuit in magna
dulcedine gaudio vel amacione et spiritu sancto instigante
vel domino iubente dixit sic · Domine ihesu xpe suscipe
animam meam ad te / aut sic · Domine ihesu xpe ego commendo
tibi animam meam / tunc statim cognouit se cito rapiendam
Illa enim verba vero dixit a seipsa absque spiritu sancto non instiganta
aut a domino non iussa ¶ Tempore post decorum iborum expressionem
solebant se appodiare aut ad scamnum reclinare / que per=
quam se inclinauit / si non cito rapta fuit · illico se erexit
et oracionem / meditacionem / aut contemplacionem inhesit / Quoniam in=
visibiles sunt delectaciones / et hominem supra se ipsum rapit / ce=
lestia aperit / et spiritualia mentis / oculis patefecit

Qualia fuerunt eius raptum concomitancia · capitulum iii.

Quo ad secundum scilicet concomitancia rapti quidem conco=
mitancia erant varia / Spiritus enim ab anima diuidebatur /
et deo intime profunde · intime proximudine copulabatur / Homo
regulariter omnium exteriorum obliuiscebatur / et aliquando non so=
lum eorum que interius gerebantur ignorauit sed prius

feruidi amoris tam intime domino ihesu vniebatur quod etiam nec
seipsam cogitaret. Spiritus autem eius rapiebatur super dominum dilectum
suum/ et corpus iacuit velud mortuum quo ad sensuali-
tatis actum/ quia vires inferiores .i. ipsius exteriores tunc abstrac-
tibus suis quieuerint et sopiti fuerint/ Ob hoc situs na-
turalis corporis plures nimium aggrauata defecit sicut hester
viso rege assuero in gloria sua corruit. Amplius quandoque
in raptu vno tempore diutius quam alio permansit. Nam quandoque
decem horis aut pluribus et aliquando regulariter paucioribus
horis quia decem eius spiritus in raptu suspensus permansit/
in quo ut fertur sydereas perlustrauit mansiones sanctorum
conspexit gaudia et iubilaciones. eorum processiones vidit/
et cantum suauem resonantem audiuit/ nunc admittebatur ag-
ni/ nunc ad cubile sponsi introducta/ suscepit domini am-
plexus et oscula. susurria et gaudia inestimabiliter
magna/ Ob hoc post reditum cor eius aliquando permansit
per integrum diem inquietum/ sicut expertus sum ipse/ quo
tota die suspirabat ad dominum in quo fuerat redux/
Rursus in imperio celi sollempnibus fuit honorabiliter sus-
cepta/ nouis vestibus induta. incepit conuiuium lo-
cuti. delicate refocillata/ optimo poculo spirituali inebri-
ata. nunc in innumerabilibus sanctorum ime cum cantabunt/ et ut
cum eis maneret inuitabant. nunc munera offerebant. va-
riaque alia ibi percepit beneficia. tam in visione intellectuali
quam ymaginaria. nam multociens non permittebatur
scire in specie qualia sibi facta sunt beneficia. sed dicebat
in genere quibus solebat dicere/ anima mea habuit
gaudia valde magna/ et sibi fuit ita bene ac si in vi-
ta fuisset eterna. Vnde dixit dominus cum animam quamquam ad
me traho. et iuxta in tam vnio/ tunc in consolacionibus
meis eam ita alte eleuo quod certior que in mundo erant
in cella sunt nullam habent memoriam nec aliquam creature
retinet ymaginem aut speciem/ semper perquam se conuertit
actualiter ad illius creature inspectionem seu cognitionem/ sed
quorum creaturarum oblita. me solum habet in memoria/ extunc
in sompno spirituali id est raptu inter animam et me dominum se-
cretum fit colloquium et delectabile susurrium/ aliquando can-
tus angelorum et aliquando aliorum sanctorum tam altisonus in

animabus anime sancte extitit quod per hoc de regione lucis redeunt et
emota sunt. De quo ista addo ad c. p. Dixit / Fili di-
lecti hac nocte audivi celeste canticum tam dulcisonum et gau-
diosum quod pro illo oportebit me omnibus diebus vite mee suspirare.
Revera si hic semper erimus miseri, hic debemus pro una bona die
nos libere passiones hic sustinere / cum valemus ad talia cantica
et sanctorum gaudium pervenire. · Qualia fuerint sancte raptum se-

^ corporis et
sollicitudine

Tercium s. sancte raptum sequencia mi quencia · c. iiii

Talia fuerint talia / quod raptus et in visione non deceptus
erat dilectus confitebantur quando dominus que sibi in raptu visa / nunc expo-
suit / nunc repetens / nunc ad memoriam eius reduxerunt / nunc
recognita ei per se fecit / et aliquando sic ait / Recordare quod hac
nocte in raptu in impetus bene refocillata et bene tractata
fuit / quomodo inebriata et quod accepit bona modo sibi large et
liberaliter erogata / bona ista apprehendit / anima tua in vita
eterna / que ei in raptu fuerint varia bona collata. Item aliquando
dixit. Hac nocte anima tua ~~fuit~~ fuit novis vestibus in-
duta / et ille fuerint ignee rubee nobiles et preciose / volita-
vit anima tua de uno cetu angelico in alium / et de uno
gaudio in aliud / Item frequenter qui largiter flevit et pre-
dicti adversa languidine aspiciunt dominus ei dixit / Hoc est bonum
signum / quod anima tua fuerit in vita eterna. Item alia vice
dixit. Iste magne lacrime sunt signum veridicum / quod ista noc-
te in raptu prope me fuit / et quod multa tibi fecerim bona
magna mecum habuisti gaudia / et quod varia tibi reve-
laverim mistica qui plateas celestis civitatis transivisti / ne-
ctarem pecisti et rorem celi sparge quem e celo tecum appor-
tasti. Porro domine alia sancte raptus dedit testimonia que
vide supra in libro vite capitulis. libro primo c. vi. b. et
libro vi. c. xiv. quasi per totum. Difficulter siquidem et cum
tristicia a raptu rediit / quia sibi valde amarum fuit quod ad-
huc separari non debuit / et quod debuit esse in tempore. Nam si
ibi desistantis stare ob hoc frequenter rediens habuit redeundi
desiderium / impaciens et inconsolabiliter flevit / alta suspiria
trahens / et labore tendentis nitebatur omnibus viribus
suis ad deum redire. Causa autem propter quam tam vehementer
desideravit laboravit redire / aliquando hec extitit quia sine
ymaginis impressione visio rediit. aliquando hec. quia non

contemplatione inebriata fuit. et aliquando hoc, quia valde fortis
predictum tracta fuit ¶ Certatim ferventer incensa caritate
ad bene agendum, sancte vivendum, deum et proximum dili-
gendum, ad peccata detestandum, ad vere penitendum, ad mun-
di et rerum temporalium contemptum, supernis desiderium, et ad
zelandum pro fide et iusticia et ut haberet fortitudinem et
paciam. discretionem et prudenciam, humilitatem et temperanciam.
Revera caritatis incendium multociens quando ad se rediit fu-
it tam magnum quod desideravit refrigerium, et hoc tam in
corpore quam in anima. Sunt sibi multociens in susceptione sacr-
enkrac prestiti, unde dictum vehementi incendio domini erat
ei predictum. Hoc inquit magnum fervoris et ardoris, non
oportet te assimulare alicui fervori et ardori quem
sancti mei in vita possident eterna. Unde illud attulit
anima tua. ¶ Rursus aliquando rediit cum magna energia,
cum sudore et nimia fatigatione corporis, et ingenti vi-
goratione mentis. aliquando caritate sublimata lympide
illustrata et zelo fidei induta, aliquando gaudiis et delicijs
tam plena quod anima eius liquefacta velle defluere videbatur,
et aliquando tot ~~meritis~~ bonis replebatur quod dominus ei dixit,
Ego in tuum beneficium exposui meum et faciam eius famu-
liam totam quod nulla eam valet amplius desiderare. Et
tu hec in te vitam etiam in deum et tempora es celum, hoc
quoque de vita eterna est signum ¶ Amplius quia in raptu
sibi fuit sepe propinatum, nunc dulce, nunc forte potulum, I-
deo quandoque inebriata activitate non contemplatione inebrian-
te, et aliquando inebriata activitate contemplatione inebriante.
Rediit in prima inebriatione per potum fortis degustatione
oportuit eam ex desiderio redeundi fortis flere, et va-
riis exerciciis hec antequam potulum forte potuit degerere et
sui potens voluit esse ¶ Iuxta secundam ebrietatem omnia
in ea mota exultatione movebant se prelicias et iocun-
ditatis plenitudine. Cor eius sepe solebat nunc pre gau-
dio et deliciarum magnitudine, nunc pre desiderii intensione
assidue saltare, et quia erat subtilis et assomata nulli
huius sentiendum, Ideo de facili elevabat anima sursum,
tunc habebat etiam fortis predictum, quem dixit ei, Illud potulum
et laboriosum fuit de vita eterna signum bonum ¶ Et addidit

quo ad salutis documentum in raptu preceptum / magna tue
bona de vita eterna / non possunt sine labore super terram
gestari v. manifestari ¶ Animus nam illa que ibi iam ap-
prehendit / anima tua non potest super terram gestare / nisi cum
labore / et nisi tibi prius fuit repetitum ante ¶ Postremo
quia in vanagloria redundat actione / nunc exulta / nunc exultet cu-
ritate procedente / que eam vulnerant / et ad statum eu-
karistie desiderium et esuriem saciatam / Ideo dominus
ei dixit / quod te a raptu dimitto / tu illico respicito in
quali sis dispositione / considera etiam attente qualia bo-
na tibi sint ante facta / ne qualiter in sacro eukaristie tibi be-
lim venire ¶ Hanc in ultimo anno vite sue habuit ge-
quod a raptu redijt de nocte / revelasset cognitione qua-
liter dominus ista die sibi in sacro eukaristie venire vellet / al-
teram illa per multos annos in raptu et a raptu rediens
habuit consolacionis beneficia / et cognitione ecclesiastica quo-
rum aliqua sunt humanitate in precedentibus iam scripta.
Specialiter de raptus materia aspiciantur capitula in tabula
libri vite sancte et in tabula libri sponse de festis in hac
dictione raptus notitia seu allegata

Explicit tractatus de raptu

Sequitur tractatus de perfectione vite christiane.

Perfectio vite christiane consistit in caritatis perfectione. c. j.

Cap. j.

Cum ad perfectionem quilibet in christiana vita de-
beat tendere et operam dare ut illam possit ob-
tinere veritate que ait. Matth. v. Estote per-
fecti sicut et ego perfectus sum. merito hic aliqua
ad perfectionem pertinencia et hijs in se velata consequencia sunt
dicenda. Consistit autem perfectio hominis essencialiter in pre-
ceptis / dispositive autem et instrumentaliter in consilijs /
Unde ante omnia debet homo servare precepta / precipue illa
duo. de dilectione dei et proximi / quibus proprie dicitur
Dilige dominum deum tuum / ex toto corde tuo. ex tota anima
tua / ex tota mente tua. et ex omnibus viribus tuis / et proxi-
mum sicut teipsum / In hijs duobus preceptis dilectionis pen-
det tota lex et prophete / quia legis plenitudo est dilectio /

que coniungit hominem deo / et est vinculum perfectionis secundum
apostolum dicentem. Ad colocen. iii. Caritas est vinculum
perfectionis ¶ Circa hoc tamen est sciendum quod duplex
est dilectionis perfectio que potest haberi in hoc seculo pro-
ut videtur sufficere in proposito / una est necessitatis et sufficien-
cie / Alia est privilegiate sanctitatis et excellencie ¶ Pri-
ma caritatis perfectio / non excludit semper a dilectione dei quod-
libet affectum extraneum / sed omnem affectum contrarium / non ad-
mittens quod aliquid diligatur eque cum deo / aut super deum /
vel contra deum / In dilectione vero proximi etiam non admittit ali-
quem affectum huiusmodi dilectioni contrarium / et ordinat dilectionis
affectum in omnes homines universaliter et in singulos spiritualiter /
et hoc facit cum etiam preparacionem / ita quod facit hominem para-
tum pro loco et tempore dilectionis opera exhibere / Et sine
hac caritatis perfectione. caritas non potest subsistere ideo
dicitur esse necessitatis et sufficiencie. De hac dixit dominus cuidam sancte anime
quod semper tantum diligis / hoc dilectione perfecta diligere. Et me i. perfecta
propter me. Post me / et meam in caritate bene ordinata ¶ Secunda
perfectio secunda, scilicet privilegiate sanctitatis et excellencie /
est aliqua dilectionis excellencia. sine qua vero dilectio
dei et proximi / potest reperiri et permanere / et est hec / omnia
vendere et precium venditionis pauperibus erogare / se propter
regnum dei castrare / hominem propter deum se totaliter subicere /
ut nudus castus et obediens sequatur voluntarie Christum
nudum castum / et patri obedientem usque ad crucis supplicium /
Hec etiam propter Christum pati ita ut ex magnitudine dilectionis
divine sequendo Christum cupiat homo contumelias et tribu-
laciones sustinere. inferentes diligere et pro eis oracionem specia-
lem facere / Sed et sua non solum propter fidem et iusticiam / sed
etiam propter proximi salutem exponere dicens cum apostolo ii. Cor.
xii. Ego autem libentissime ~~impendam~~ impendar et super-
impendar ipse pro animabus vestris. De illa secunda dilec-
tionis perfectione dixit dominus sancte / Ille perfectam dilectionem habet
quem esse desiderat passione et dolore plenus interius et
exterius. Cumque plenus passione fuit et unus aliquis ma-
turus ei compaciens ei dixerit / Si aliquid pati te opor-
tet / paciencius age et libencius sustine / tunc si tarde pri-
us respondendo dixit. Domine ego non habeo aliquam

persecutionem / utinam debeam aliquid pati propter dominum meum dilectum /
sed ego timeo me non esse dignum / videlicet ut patiar propter
ipsum tunc talis potest indicari quod perfectam habeat caritatem
Nam passio tribulationis et paupertatis professio est ita no-
bilis quod ea nullus dignus est / nisi ille qui benivole et
libenter vult et desiderat pati tribulationem vel pauperta-
tem propter me / nec debet de passione querulari ¶ Propter
hoc licet et consimilia precedunt et sunt extra caritatis habitu-
dinem et consequuntur dilectionis perfectionem / presertim si fi-
ant cum quidem necessitas non requirit / talia siquidem non
sunt in precepto extra necessitatem / nisi secundum animi preparationem
ut scilicet tunc impleantur quando necessitas requirit / Dixi autem quod
in consiliis perfectio dilectionis consistit dispositive et instru-
mentaliter. quia paupertas voluntaria castitas et obe-
diencia ieiuniorum media. vigilie. corporis labores / in scrip-
turis divinis meditatio et omnium facultatum privatio. non
perfectio / sed perfectionis instrumenta sunt ut dicitur per abbatem
Moysen in collacionibus sanctorum patrum. Collacione secunda
¶ Ordinantur tamen tam consilia quam precepta divine legis ad
caritatem perficiendam quamvis aliter et aliter / Nam precep-
ta ordinantur ad removendum ea que sunt caritati contraria
scilicet cum quibus caritas esse non potest / consilia vero ordinantur
ad removendum impedimenta actus caritatis que tamen
caritati non contrariantur sed possunt cum ea stare / ut sunt
matrimonium. copia divitiarum / occupatio secularium nego-
ciorum et huiusmodi / talia enim ingerunt homini sollicitudinem
actus caritatis quodammodo impedientem. Ideo dixit apostolus
1 Cor. vii. volo vos sine sollicitudine esse. *Deinde scripte*
2 *doctrine per quas homo dirigitur ad perfectionem vite instrumenta-*
De preceptis dilectionis *liter dispositive. Capitulum xi.*
in quibus vite christiane perfectio essencialiter consistit / suffi-
cienter est supra habitum in tractatu de caritate / Ideo
de consiliis item dicere non est necesse sed de aliis que ad perfectionem pertinent
instrumentaliter et dispositive. concomitative et consecutive.
consequenter et significative / nunc aliqua sunt dicenda
unde ut instrumentaliter et dispositive homo possit ad per-
fectionem aptari / ad hoc date sunt tales doctrine generales
1 prima. bona temporalia etiam iuste acquisita viro adversi

simplicitas necessitatis / non ad usum ornatus aut volupta-
tis sunt recipienda / Summe victus et amictus necessitas
absque omni vix reportatur ad me dominum debite cum corporis et
anime diligencia ¶ Secunda. homo debet diligenter advertere 2.
ut se custodiat ne suum desiderium habendi temporalia aut
consolaciones corporis ultra necessitatem crescat / sepe namque
repullulant alia necessaria que sunt superflua ¶ Tercia 3.
quod volens perfectus fieri post sensus suos exteriores diligenter custo-
diat cor suum ad nudam necessitatem assumat ab exterioribus
occupacionibus se separet / et animum suum alte sursum ad me
deinde elevet omnemque cogitatum suum in me proiciat ¶ Quar- 4.
ta. homo attente advertat ne retrocedat aut in mobi-
lis permaneat / sed ut progrediatur assidue satagat ¶ Quar-
to. homo qui longe est a me festinet ad me celeriter
venire. qui vero est prope, michi firmius studeat adherere
et se michi assimilare hoc signum est perfecti adhuc
conari ut michi similis fiat / et michi filius permaneat
¶ Quinta homo decepta bona estimata que tamen non sunt bona 5.
veritate aut certitudinaliter recedere velociter festinet et
ad vitam veraciter bonam celeriter accedat in qua de salute
sua securus fiat / et mori fiducialiter presumat ¶ Sexta doc- 6.
trina. homo volens michi servire et magnifice me habe-
re etiam efficere debet ut in comedendo debitum modum servet
et sicut sollicitus est ne nimis multum comedat / ita se
custodiat ne nimis modicum se reficiat / Nam quod necessitas
est homo pro licite accipere et facere, in comedendo / bibendo /
dormiendo / vigilando, loquendo, silenciendo, vacando
seu quiescendo et aliis consimilibus corporis necessitatibus / Tamen
dominum aut est ne quis in tantum de cibo et potu accipiat / ut in-
de dolorem gravamen aut ventris inflationem senciat
tepidus aut remissus in servicio meo / vel laude mea fiat
Nec etiam post refectionem corporis nimiam per cibo et potu men-
tis amittat situm et quietem. Sed valde temperare se refi-
ciat non quando sollicitudine quod ex temperancia deficiat / Na
ego volo omnem bene saciare et eius existere fortitudo ¶ Sep- 7.
tima doctrina capiatur in quinto libro vite. capitulo xvj et
quibus sequentibus. Item in libro de festis in festo Ascensio-
nis domini penultimo / vide de tribus comedentibus ...

p Per tres sorores simpliciter confitentes ostenditur quod confiden-
cia magna ad dominum sit habenda. c. iij

3. Confidencia
magna est ad dominum habenda et sollicitudo pro corporis indi-
gencia abicienda hoc enim dominus hic supra plures dixit et ad
confirmandam hanc doctrinam adiunxit in sequentibus. Tres erant
sorores filie cuiusdam confessoris spirituales, que quadam
die facta confessione et accepto sacro eukaristie consederunt
ut se continent ad inuicem. Ad quas insimul consedentes pater con-
fessionis ab altari recedens aspexit et vidit angelum preful-
gendum vestibus rubeis indutum de celo descendentem et
crinale de rosis rubeis in manibus quod super caput prime
sororis valde curiali adaptans collocauit ita blande et
amice, sicut sponsus ex sincera dilectione crinale impo-
net sponse sue. ¶ Vidit alium angelum valde splendidum
albis vestibus indutum de celo descendentem et crinale
de rosis albis in manibus habentem, et hoc consimili diligencia
capiti sororis secunde coaptauit et super caput eius cum mag-
na leticia collocauit. ¶ Ad terciam autem sororem confessor
aspiciens vidit dyabolum primo eius dorsum mensurantem
secundum longitudinem et latitudinem cum quodam
fossorio magnas partes terre scindens effodit et partes pre-
grandes effossas in gremium tercie sororis proiecit. ¶ Hijs vi-
sis non longe post hoc dictis sororibus surgentibus, pater
confessionis earum dixit, ad domum meam venite et mecum
mecum prandete. At ille acquieuerunt et secum come-
derunt. Facto prandio pater confessionis eas amice ammone-
bat ut quelibet earum cogitatum suum post sacri eukaristie per-
ceptionem sibi referret. Hoc ille audientes ammirabantur
quare hoc vellet. Et quia non audebant eius voluntati re-
sistere. ¶ Prima dixit mox post acceptionem sacramenti, ego
nichil aliud cogitaui nisi effusionem rubei sanguinis domini
mei ihesu christi. ¶ Secunda ait, ego autem nichil cogitaui nisi
mundissimam humanitatem filii dei, et quomodo illam ex virginia
castitate assumpsit et ex hoc homo factus ad nos venit.
¶ Tercia vero soror conturbata et quodammodo coacta dixit
ego eukaristie sacro accepto magnum frigus sum passa ob
hoc extiti sollicita unde vestes acquirerem, et me a fri-
gore preseruarem circa hoc omnes ptempus mee versabant

 cogitacio

cogitaciones/ Post hoc quia valde fortis esuries me vrgsit me
cepi sollicite cogitare vbi accipere vnde animam esurientem
saciarem/ cum in domo mea nichil ad comedendum aut bi-
bendum haberem/ ¶ Hijs auditis/ confessor eius hortatus
est primas duas ut suas cogitaciones scriptitarent/ terciam
vero ne sic deinceps sollicita esset/ sed domino consideret quod
eam miseratus non delinqueret eique necessaria preberet · De tribus
que perfectionem impediunt et aliquibus bonis que imperfec-
Recipiunt ad perfectionem vite comune sunt · Capitulum · iiij · ·4·
xpiane ut homo a se removeat specialiter illa que pene
impediri pt ne eius affectus totaliter intencium possit/ huius-
modi autem que impediri solent specialiter sunt tria · videlicet
licet cupiditas bonorum exteriorum/ concupiscencia sensibilium de-
lectacionum/ et complacencia propriarum actionum et voluntatum/
atque alia si qua sunt impedimenta redigunt hec per
donum consilio tamquam per bona instrumenta tolluntur · scilicet per
contemptum diviciarum et honorum/ per dimissionem carnis delecta-
cionum · per displicenciam propriarum actionum/ et functionem propriarum volun-
tatum ¶ Per primum homines qui volunt divites fieri incidunt
in desideria multa in temptaciones et laqueum dyaboli et
gloriam huiusmodi mundi a quibus preservant per voluntariam paup-
ertatem/ Ideo dixit dominus huic scilicet cum sibi esse perfectus ille
studeat esse nudus ab omnibus bonis temporalibus quemadmodum
ego sum/ qui celum sum ingressus/ Impedit eciam perfectionem
paupertatem nisi admodum ingreditur difficultatem perveniendi ad perfec-
cionem quibus fecerit ab hominibus exhibent reverencie et laudes
Vnde si quis se presens michi dimitteret seculum/ ego vellem
sibi prestare superfluens bonum meum · Sunt autem aliqui
qui bene vellent sequi viam meam libere/ sed utique volunt sibi aliquid
proprietatis reservare · Nam valde difficulter homines dimit-
tunt propter me omnia temporalia/ quia si uno propter me carebunt
alio carere volunt/ et sic se michi inde non offerunt/ et ideo
in via veniendi ad me se impediunt ¶ Per secundum scilicet concupiscenciam
delectacionum sensibilium perfectus cristianus impeditur · et homo
spirituali consolacione privatur · Vnde sic inquit dominus · multi
requirunt ad hoc ut homo sit perfectus debet mundo et sensua-
litati sue esse mortuus/ nec oportet te putare quod hominibus
dimittentem mensam requirentibus viam meam imponi sicut

tibi sum paratus / nec sunt multi qui meam exspectant consolacionem
si homines vellent perseverare unde corporalem consolacionem suffici-
entem valeant habere. Quare ergo consolarer eos / qui per
se sufficienter habent consolacionem. Quippe qui magnas sui cor-
poris perceperunt delicias / de deliciis anime per experienciam nichil
noverunt dicere. scilicet de cordis iubilo et consolacione ¶ Porro
homines qui in virtutum exercitacione corpori suo serviunt pre-
curam eius superfluam gerentes / ne ipsum corpus nimis
affligant / illos oportet me secum elongare. nec valent
ad aliquem altum perfectionis gradum cito pervenire / Et
dic flendo largiflue / Domine ihesu christe fili dei vivi
tu nosti quod ego creatura tua hic sedens promisso sum
sollicita / nec volo aliquid reginam esse / nec volo aliquid hic
nisi quod tu dextera tua largiflua michi dederis ordina-
re ¶ Hoc dicto dominus ait / michi sis grata / et anima
corporis libera ego tibi sufficientem volo tibi prius con-
solacionem ¶ Tercium scilicet quod homo in propriis actibus habens
complacenciam vel suam sequitur voluntatem retardatur
eciam cito venire ad perfectionem. Hoc dominus volens osten-
dere dixit hec addens quod homo sit prius regimini quod a se
ipso sit derelictus. se ipsum abneget et consiliis meis
acquiescat. Sane melius est homini quod multam propriam vo-
luntatem habuisset / ipsam voluntatem frangere non oportu-
isset nec confiteri quod sue in mixtus fuisset prudencie / aut
proprie voluntati ¶ Rursus monuit dominus ebrietatis
spiritus adducit perfectionem talis enim ebrietas facit homines
carnis consolaciones et bona temporalia non curare / proprie
voluntati renunciare / et post me dominum desideranter cu-
currere ac ei firmiter adherere ¶ Amplius volens ad per-
fectionem venire debet progredi et non stare. Et hoc dominus
tali declaravit similitudine / homo incipit qui iter de
uno loco ad alium itinerari talis non debet stare sed continue pro-
gredi quousque ad locum perveniat peregrinacionis sue.
Si autem ante terminum itineris alicubi fiens permanserit
ad vie sue terminum nunquam perveniet promtentum / Anima vero
pauci sunt qui continuum ad proficiendum et ad ascendendum
per gradus perfectionis habent conatum. ideo valde pauci sunt
qui eciam in fine multos annos perveniunt ad perfectionem

statum ¶ Sextus hectum q nulla bonorum exteriorum cupiditas
et plena ab omnibus corporis delectacionibus / non necessariis absti-
nencia ul' mundicia et perfecta obediencia. Hec tria perfici-
dentur exteriorum facta. Sunt perfectionis signa et imperfec-
cionis contentiva. Vn Aug' in libro lxxxiij questionum / q. hoc
xxvj. dicit. Venenum caritatis est cupiditas. Et Matth.
xix. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da
pauperibus veni et sequere me / Hec sequela xpi plus
dz fieri mentis affectu quam corporis progressu / qui tulit crucem
suam et fuit obediens marie et ioseph. ac patri celesti usque ad
mortem / Huic concordat beatus Gregorius libro moralium vij°. ca°
xix. dicens / Sunt non nulli qui ad apprehendendum culmen
perfectionis dum altiora mentis appetunt exteriora cuncta derelinquunt /
qui rebus habitis se nudant gloria honoris se spoliant et
desideriorum mentium assiduitate se affligunt. de exterioribus
consolacionem habere nolunt / quibus Paulus dicit / Mortui
estis et vita vestra abscondita est xpo deo. Hec ille etc. ^in

De septem que perfectionem signant et sequuntur. Capitulum vj. ·q·

Perfectionem signant et sequuntur septem inter alia que
dominus hunc br° declarant. Primum est ex caritate
continue ferventer ardere / Secundum in studio puritatis men-
cionis habere / Tercio non sollicitari pro corpore / Quartum cor-
poris delicias abhorrere / Quintum animum pacatum in adversis re-
tinere / Sextum suarum cogitacionum dominium obtinere. Septimum
se ad infirmitatem et imperfectum reputare ¶ Quo ad primum ex cari- ·j·
tate fervente ardere breviter pertinet ad perfectionem antecedenter /
sed continue ferventer ardere est perfectionis signum et pertinet ad
eam consequenter / Nam quamvis perfectis in hac vita valent
vitare peccata mortalia et venialia grossiora / dummodo tamen
lege non valet assidue singula minora venialia vitare /
ydeo dixit dominus quod viri perfecti debent hac caritate fervente
ardentes cuius ardore possit lacrimas ferventes effundere / peccata
minimum deflere et delere / hoc enim est ei valde necessarium
et possibile ut animam suam in mundicia valeat custodire et in-
maculatam conservare ¶ Porro quando anima non fervente
ardet / aut non pure agit / tunc non velociter ad me dum currit /
ac per hoc quia cursus velocitatis impeditur aliqualiter
animam deformat ¶ Quo ad secundum inquit dominus / habenda 2

est puritas intencionis in omnibus hec tibi dictum quia pure
propter se in omnibus congaudent dominus et est signum perfectionis
Sane opera hominis michi impuritatis habencia in intencione
admixtam quamuis sint parua et exilia. attamen beniuole et
amicabiliter volo acceptare illa opera vero quantumcumque
magna cum aliqua impuritate facta non sunt michi ita
accepta sicut unum opus paruum ex magna caritate et sine
omni impuritate factum ¶ Rursus ait dominus homo debet
se custodire ab intencionis impuritate in operibus suis paruis
et magnis. Nam impuritas operum eciam paucorum impedit
celeritatem cursus ad deum hoc est quod homo non ita celeri-
ter ad deum currit sicut curreret si nulla impuritas operum
esset Quamquam autem opera impura paruis admixta cursus ad deum
impediant celeritatem. Attamen illa impura aliquam im-
puritatis peccati venialis habencia melius est esse facta quam
obmissa. et si sint de genere bonorum sunt continuanda et
non obmittenda. Nam continuans fideliter bona opera
potest gracia cooperante unum agere cum quo caritatis ardore
3 quod predicta parui fuerunt ¶ Quo ad tercium sicut dicit
Sed homines curam corporis gerentes ut ipsum sit mundum
et coram hominibus habeat odorem bonum nolentes interne
sua aliquid habere immundicie alicuius hominis offensiuam quod
tamen nesciunt de animabus suis an sint munde vel inmunde ta-
les non diligo quia fetent me coram me. Homines vero qui sin
corporis immundiciem et fetorem paciens ferunt michi ad lau-
dem eternam non gerentes aliquam curam nisi ut anime
sue obtineant mundiciam michique sint placentes et ac-
cepti tales coram me suauissimum spirant odorem Re-
cordare lazari ulcerosi plenum ad ianuam diuitis iacen-
tem corpus eius valuit esse suauis odoris nequaquam tamen odor
suauior ascendit coram me quam ab anime qui diligenter
seruit corpus suum a sordibus custodire ¶ Amplius dominus
te lazarum et respice alexium ad fragranciam suauis odoris
sentiunt ascendere de eius vestimentis que a servis eius
fuerunt accepta brodio perfusa. Ac gracia diuina in spiritu hec
vidisset quia sanctus alexius prius fuerat et dominus
sciens dominus ostendit ei gloriam quam sancto alexio perpe-
tualiter tribuit sempiternam et addidit. Dic ad c. tuum

Melius est nobis hic in tempore aliquem fetoris aut aliquid aliud
voluntarie propter deum sustinere quia si in inferno aut in pur-
gatorio contra nostram voluntatem oportet nos pati in-
tollerabilem fetorem ¶ Tempore quodam quando homo vere et
perfecte diligit alium, ille non fugit nec odit illum propter cor-
poris fetorem horrendum, sed illius peccata sunt sibi ita abhor-
ribilia fetida sicut sua ¶ De quarto adiuncto dixit dominus 4
homo qui michi soli per dileccionem adheret, eo quod me summum bonum
recognoscit, ille horret corporis delicias et voluptates, sic
corpus abhorret penas et tribulaciones. Anima eciam eius
per racionem compescat desideria carnis. Ideo divicias et delici-
as suppeditat nec curat quas eas habeat ¶ De quinto adiuncto 5
dixit dominus sic quadam vice quia sibi ab aliquibus suis con-
~~sanguine~~, sanguineis absentibus graviter deum offende-
tibus fuit relatum, hoc est in mente perfeccionis signum. Quando
homo ad talem pervenit statum quod exanimiter sustinet
audisse, que licet in se sint gravia et homini valde contraria,
attamen contra ea aut inferentes non movetur ira aut impa-
ciencia, et potest se in motum et inconcussum exterius oste-
dere, ita quod nullum exterius signum ostendat animum suum pertur-
batum aut impacientem esse motum ¶ Porro sponsa christi supra
dicta licet non fuit aliqua ira vel impaciencia mota attamen
de dei offensa fuit in tantum contristata quod quasi pre dolore sen-
sit incessanter capitis vertiginem et gravitudinem, in
quibus exclamavit assidue ad deum, quatenus dignaretur illis di-
mittere peccatum, homines eciam qui fuerant presentes in supradicta
relacione admirabantur valde quod permansit inconcussa sine
impaciencia et commocione ¶ Rursus plures dixit dominus sic:
Si quis te in pedibus tuis videret aliaque mala quecunque inferr-
ret tu exanimiter tollerares, nec verbo contradiceres, et
hoc tibi donatum est anime et gracia mea optimum mite ¶ De 6
ad septimum ait, perfecta sic debet dominium suarum cogitacionum,
et sint veri reges in domo anime sue ita quod valeant non
solum motus bestiales aut in alios quoscunque inordina-
tos compescere et reprimere, sed eciam cogitacionem si qua se eri-
gere voluerit contra racionem statim allidere. Sunt itaque omnia sic
domita et predominium plenum racioni subiecta, ut ex uno
primo cogitatu, motus vel cogitatus se erigens desideat

1 tacent et quiescunt ¶ Quo ad septimum prefatus ad primum
se similians et se in presenti reputans debet dolenter et do-
1 lenter deflere decem que sequuntur ¶ Primum quod dominum
2 deum non mereatur cognoscere ¶ Secundum quod domino deo ab
3 infancia sua non soli vixit ¶ Tercium quod eius timorem
et pudorem non perfecte didicerit sicut coram deo non tantum ti-
morem et pudorem habuerit quod valuisset se a peccatis ab-
4 stinuisse ¶ Quartum timet quod os suum non sit veritate
5 plenum ¶ Quintum timeat quod consciencia non habeat sancti-
6 titate repletam ¶ Sextum timeat quod cor suum domino
7 deo suo non sit plenum ¶ Septimum timeat quod non satis
8 deum diligat nec satis diligere valeat ¶ Octavum sit
sollicitus quod gracias sibi concessas et beneficia facta se non
9 posse ad debitum augmentum perducere ¶ Nonum timeat
quod domino deo et genitrici sue dignissime non valeat esse
satis devotus, nec amicabilius, nec eos posse satis
10 amare ¶ Decimum timeat quod animam suam non valeat
nec sciat per vias rectas ducere neque se in antea extendere
seu progredi sed retrogredi. Hoc igitur omnium certum decimus as-
signans dixit: Pauci sunt homines qui sint magni in
perfeccione et in intellectu anime, quia valde difficile est
animam mundam in puritate mundicie conservare. Nam si
quis animam suam mundare semper sit sollicitus ne ipsam ma-
culet, tali sollicitudinis diligencia sicut custoditur
oculi pupilla, ne maligno eciam modico offendatur,
et quemadmodum cito pulvis in oculum cadens sentitur
ita cito ab homine perfecto debet recipi quando anima ma-
culatur. Quod multi religiosi deficiant in profectu et perfeccione

6 Tamen dictum est de perfeccione eorum qui non [?] singulari capitulum vi
tamen habent et exercent dileccionis perfecte seu eorum qui at-
tigerunt perfectam caritatem que magnam secundum latitudinem.
Nunc est dicendum ulterius de statu perfeccionis eorum qui se obligant
perpetue cum aliqua sollempnitate ad ea que sunt perfeccionis
ut est status religiosorum qui se adhuc voto astringunt
quod a rebus secularibus velint abstinere quibus tamen uti po-
terant licite, hoc facientes se et sua domino in holocaustum
offerunt ut ei liberius valeant vacare. Et in hoc con-
sistit perfeccio prima vite ¶ De statu illo [illegible] dicit quod re-

ligiosus ante omnia debet cum diligencia servare dona et sue
regule et sue regule precepta. Exuat eciam cor seculare
sicut vestes exuit seculares ne in spirituali capiciat vitam
diuitis seculare / Ideo studeat mortificare omne illud in se
quod contra animam suam exurgit / precatus me die ac nocte ut
omne illud in eo extinguam et vivificem quod abeo voluera
reprime et scribe. ¶ Porro religiosus in iniunctum sibi officium
et prelaciam adeptus tam cum magna caritate quia cum fideli di-
ligencia respiciat et gubernare studeat ac si sua ipsa esset /
Si temporalium bonorum aut spiritualium habuerit amministracionem /
suis servat fratribus tamquam veris dei cultoribus non magna
gerens sollicitudinem / si non semper sit dispositus et aptus
ad ministerium. Debent enim sese cum fratribus mutuo relevare /
¶ Nempe religiosi debent fideles esse et solliciti tunc
quod dies suos delicatos non sufficient cum gratitudine ad
deum reportare ac ipsi in commissis sibi in ordine magna
cum tanta prudencia gubernassent / quod omnia bene acta fuissent /
bona ordinis bene conservassent / et ipsi tamquam fideles
dispensatores bene permisissent. ¶ Vereca me religiosos
multi multa recipiunt in victu et amictu non curan-
tes unde illa venerint / aut quo illi venerint qui ta-
lia eis contulerint / vel qui industria sua illa procurarunt /
aut fideli diligencia pro utilitate ordinis conservarunt
Sedent siquidem edentes et bibentes et sibi faciunt
varia apportari / curam non gerentes debitam quo-
res ordinis velut conservarent sicut facerent si in ma-
trimonio essent / aut in illo filios aut filias procrea-
rent. Sed agunt sic ac si dicerent. Hec bona sunt suf-
ficiencia et satis in ordine habebimus quam diu vixe-
rimus / nec curant sollicite pro benefactoribus qui illa
eis aut ordini contulerunt / neque professibus qui ta-
lia sua industria procurarunt vel sua diligencia conser-
varunt. ¶ Versus / Cum religiosus teneatur ad per-
fectionem tendere, dixit dominus / Religiosus debet aliquid
suo ordini superrogare. Ieiunando. parcius vivendo /
ab aliquo ferculo abstinendo / vel aliud aliquid ultra
illud quod tenetur faciendo aut obmittendo. Et si non fe-
cerit semper tamen faciat disponendo se ad festivitate

et ad unionem et ad singularis gratie perceptionem ¶ Altera
die dominus dixit michi religiosos multi dormisse. multi
voluptuose / ac multi tepide viuunt / Vnde aliqui in le-
gittimo thoro sunt homines quos facilius et melius in-
possum attrahere et conuertere secundum statum religiosorum
quantum spirituales / Sunt plures sunt legittimi qui si gratia
mea dum fuerint visitati et tacti libenter dimitterent
si auderent filias et coniuges seu conthorales suos / quos
cordialiter diligunt et omnia exteriora bona / que labori-
bus acquisiuerunt et sequerentur me existimantes gratie sibi
facte ¶ Spirituales autem timent volunt exire religionem diuitem
et ingredi pauperem etiam dum gratia mea fuerint visitati /
multo tamen pluries reperiuntur concupiscere ut ordinem vale-
rent exire pauperem et intrare diuitem ¶ Nempe re-
ligiosi moderni non desiderant se affligere nec se humiliare
propter me. sed desiderant existere pro carnis deliciis pro mundi
gloria et diuitiis ¶ Nam aliqui religiosi libentius vel-
lent esse diuites quam pauperes / et libentius episcopi quam
canonici ¶ Amplius de quodam ord ordine dixit dominus
Ego contristare quod in tanto ordine non sunt multi sancti / ut
in eo possunt deuote fieri saltem viuentes modo monachi
apud consuetudo / quoniam enim delicate viuunt et honores ambiunt
Ideo homo in ordine illo qui habet animam excitatam / amate
et progredientem debet festinanter de illo exire ut aliquem
salubriorem anime sue intraret ordinem / quia alius in mini-
mo existens. et consilium suum sanus debet festinare / ani-
momo liberari / quia ibi plura occurrunt impedimenta /
homini in seruicio meo quam in mundo · Doctrina parti-
lis data religiosis de superrogatione sui ordinis ·

A. Post hec docuit dominus quomodo suam reli- Capitulum · vij
giosos aliqua supererogare ut possint sicut tenentur
ad perfectionem tendere et eam tandem apprehendere. Et quia hec
doctrina est pro maiori parte quo ipsi debeant se mortificare
et oculos suos spiritualiter frangere / memoriter est tenendum
id quod est supra capitulis. libro primo. c. viij. et libro iiij
. c. xij. dum. Vnde in libro iiijo. est statum quia dum homo
inheret concupiscibiliter aliquibus creaturis tam diu im-
peditur ne factorem suum totaliter sequatur / quia ad eum

quaz concupiscit tenaciter / et sic non totaliter in deum fertur
Ideo concupiscencie est moriendum et carnis desideria sunt
mortificanda. Et hec fit .s. mortificacio quando homini illi
quod impugnat resistitur et impugnacio sentitur / Quan-
do vero mundus caro vel dyabolus impugnat et insultus in
hominem vehementer attemptat et homo non sentit / nec
curat / tunc homo tali impugnacioni est mortuus vel moritur
¶ Porro in triplo .xii. li. iiii. est spiritualis dampnum ex oculo-
rum sit fractio concupiscencie quando exterius homo singulari homo
premittitur in contemptu alicuius rei / tunc oculus concupiscencie
quo ad illam rem frangitur et cecitas efficitur / sed oculus
mentis. quo ad bonum spirituale illustratur etc. ¶ Dixit
ergo glossa adhuc instructa / insuper rogandis ultra obs-
ervanciam sui ordinis studeant religiosi se mortificare
viriliter reluctando hiis que non solum salutem. sed etiam
eorum profectum videntur impedire. Ad hoc autem videndum vi-
tandumque / oportet eos tam omnia quam et regularem ob-
servanciam sui ordinis perficere. et ultra illam aliqua sine
scandalosa singularitate nota. spiritualiter promittere. et ali-
qua agere in abstinencijs castigacionibus et exercicijs / ita quod
spiritualiter sibi aliqua abstrahant non solum illicita sed
etiam licita abstineant / se spiritualiter exerceant et castigent ¶
Quippe non solum semel. bis. vel. ter / se mortificet in die
sed tociens / quociens aliquid mali oritur / quod foret contra deum
anime salutem. aut esset profectus impedimentum / Sed autem ista
mortificacio fit in videndo / audiendo. gustando. odorando /
tangendo. in iacendo / sedendo. stando. ambulando / in dor-
miendo vigilando. loquendo. tacendo / in voluntate desid-
erio / et in exercicio / et operacione. in abstinencia et castigacione / tencione
in malis moribus et mala consuetudine in sensibus. tam in-
terioribus quam exterioribus. In hijs et malijs similibus occupa-
cionibus / si aliqua sunt delectacio mala. vel profectus impedime-
ntum. hoc cum magno desiderio mortificetur. Si vero sunt bona
et licita item in illa cum intenso desiderio appetatur delectacio
eterna ¶ Tandem ista mortificacio sed tamen secundum communem cursum
usque pervenit ad oculorum concupiscencie fractionem et quousque
omnia transitoria sint subpeditata. et amara sit ubi ves-
timentis pulchris coloratis ac donec mors assit spiritualis

et desiderium alte ad dominum eleuati / Scilicet tam vehemens
quod habeat caritas magna / alte desideratiua · in qua dominus
ihesus traxit omnia que sunt in homine ad se ¶ hoc facto
adhuc mortificatio et mors spiritualis est continuanda / donec
oculi cordis clarificentur et homo incipiat celum aperire /
hoc est tunc quando homo omnia transitoria subiciuntur pedibus
contemnit / et intime contempnit ea · quod reputat ea quasi ster-
cora · nec curat quis habeat talia / Per hoc enim quod est super
omnia transitoria eleuatus est leuius et aptius ascendit ad
contemplandum dei gloriam et eius maiestatem · ac per hoc
est ydoneus ut celum ingredietur sic morietur / et ideo
celum sibi dicitur apertum ¶ Amplius sic ut premittitur mundo
carni / et dyabolus mortificatus et mortuus / cum xpo et in xpo
viuus et viuificatus · secundum illud apostoli · 1 · colos · iii° mor-
tui estis et vita vestra abscondita est cum xpo in deo · In quo con-
tinue studeant religiosi vinificari quoniam eius efficia-
mur magnifice capaces · et in eis per magnitudinem faciat dominus noster
deo sancto · quanto perfectius valent se relinquant et deo con-
mittant · ut domino firmius adhereant perfectius viuant et se
ei totius coniungant ¶ Amplius ostendit hic dominus aliquos
apparere mundo mortuos · et etiam apparere spirituales · qui tamen
non sunt vere ex mortui et spirituales · si sunt in tribulacione
et vexacione impacientes · aut se fortiter defendentes / Na
vere spiritualiter mortui et deo viuificati paciuntur aduersa et tri-
bulaciones sine repacia et murmuracione · ymo cum magna pa-
ciencia et graciarum actione · De quatuor generibus hominum quorum
8 Quadam vice dominus ¶ quartum est perfectorum · c · viii
dixit hic tibi volo quatuor genera hominum ostendere · quo illi
1 faciant anime sue ¶ Primi animas suas intime occaucerunt et
obtuderunt penitus quod iacent depresse / ac si essent mortue
ipse sequitur carnem · et permittit eam perficere voluntatem suam
hanc ita presumptuose postposito dei timore sequitur carnis
concupiscencias et suas occidunt animas · quod non apparet quod non
2 habeant aliquam cognicionem boni et mali discretiuam ¶ Secundi
homines sunt · quorum anime aliquam habent bonorum noticiam et ut
faciant bona etiam habent inclinacionem ideo per aliquod tempus operantur
bona diligenter et perfecte sensualitas obedit anime · Post hoc
aut anima sequitur sensualitatem · et operatur mala ad illius

instigacionem / in quibus mal' anima si sint depressa · non liberat'
p bona opa prius acta ¶ Tercij sunt homines me magis fere 3.
congnoscentes / ite agendi bonam voluntate hntes / ac cog-
noscentes se nunqz alia mali debe age / Ideo hnt firmu
ppositu semp bn agendi / et me nunqz offendendi / Quamps
quamuis hec habeant laudabili carne tn suam nolentes af-
fligere fouent delicate / et delectabili / nolentes eam vinci
fige · castigare et disciplinare / ad totalem seu pfectam mor-
tificationem / ob hoc oportet eos assidue cu carne sua litem
gere · Raro em valent p vnam diem sine carnis pugna
pmanere · Et quia in pugna no semp obtinet' victoria /
ideo est eos sollicitos esse p anima sua ut superent et non
succumbat · Porro impugna aliqn nesciunt mediate quo
anime sue nocumentu inferunt · aut in quo me offendunt /
ideo oportet eos time / qz seipos neglexerunt carne suam
no debite mortificando ¶ Quarti homines sunt / qui se ia 4.
multu castigauerunt et carnem suam mortificauerunt ideo car-
ne sua iam no pciunt temptacionem et molestiam / sz a mundo
et plus adversarios suas hnt temptatores et molestias / qz
si vicerint viri· et pfte · varias coronas victorie possidere
bunt laudabili in eternitate ¶ Hijs dictis adiunxit dominus
lege i me vlterius et repies multos homines impfectos qz
aliqui hnt cognitionem / sz no bonam voluntate / alij hnt bona
voluntatem sz non agendorum cognitionem / alij sunt hntes agendorum
cognitionem et bonam voluntatem / sz mei dei memoriam bo-
nam no hnt assiduam / quia cogitaciones admittit nociuas
atqz vanas / alij in fide deficiunt quie in aliquo est in fi-
ma · in aliquo pua / in aliquo mortua / in aliquo impfecta Sic
anime multorum sunt impfecte · Nam aliius hz animam videntem
sz no audientem / alius tn audientem · alius nec videntem
neqz audientem · alius hz animam gustantem sz no odorantem /
alius e contra · alius hz animam pciedientem sz nō debite sta-
dium no pueniementem ¶ Vās sa postqz hec omnia et multa
alia legit et varias animas impfectas vidit / ait illi dominus
adhuc p anima pfecta lege amplius / talis siquidem anima
est valde rara ¶ Alt sa in libro veritatis diligenter lege-
te · no plures quia tres alias pfectas pterit valuit repire /
hoc intellige de illis que fuerint in illo pfectionis gradu

seu gratie quam dominus in primissis voluit designare. De qua-
tuor statibus hominum quorum quartus est perfectorum · C · ix ·
·9· Alio tempore dominus ostendit hec alia quatuor genera hominum
Quorum primi videbantur valde fixe et firmiter stare
et de illorum numero aliqui steterunt firmiter super immobilitate
aqua nolebant recedere. alii super sua propria voluntate quam
noluerunt dimittere. et alii super temporali consolatione quam nolue-
runt carere quam etiam sibi reputabant unice sufficere. hii certos
sufficientes esse propter temporalium bonorum copiam adeo tantam habuerunt
confidentiam. quod nullam de premiis gesserunt sollicitudinem,
unde tales dixit dominus quod sunt ad illam bonorum operum tantam
spei sue in visionem et dilectionem, quod de bonorum temporalium ablacione
si fieret plus dolerent quam quod propter corporalem consolationem ca-
rent spirituali consolatione, ideo stant periculose, et in presenti
vita cogunt carere divina consolatione quia eorum desiderium con-
fidencia et expectatio consolationis sunt nimis pro consolatione
vite presentis, nec ipsi valent in se spiritualem consolationem
desiderare neque admittere, aut desideranter expectare, quia
eorum animus temporali consolatione est satiatus et inmixtus. ¶ Por-
l'c minus ro homines si adeptam voluerint perhennem consolationem, tunc
debebunt die noctuque bene agendo exercere. ut post consolationem
temporalem perveniant ad eternam in presenti tamen anima eorum non ha-
·2· bet consolationem spiritualem. ¶ Secundi fuerunt qui se consolatione
temporali dederunt non tamen ita firmiter, et mixti fuerunt illi con-
solationi, sed semper cogitantes si non esses hic. esses alibi,
ubi non dimitteris in vite necessariis, et quamvis talium intencio
sit servire domino ei tamen non perfecte intuitu et confidunt sic ut
super ipsum anchoram spei sue fortiter figerent et super ipsum dominum
firmiter starent. hii alii se erigunt et predictos deo appro-
pinquant, aliquando retrocedunt et adeo se elongant, neque vias
artas ambulant, et hoc accidit eis, quia implicati sunt
occupationibus et curis. ut sibi et aliis necessaria vite et con-
valent periculose solationem temporalem, neque spiritualem habuerint hii incesserunt
3· ¶ Tercii fuerunt qui nec conso- vacillando sicut ebrii, immo sicut infantes non stare, nec am-
lationem temporalem bulare valentes. ¶ Per hos homines dominus designavit illos qui
non habent temporalia bona, nec estimant se habituros hominum subsi-
dia super que possent se remittere et fixe stare, quod in temporali
non desiderent consolatione. Ideo dicuntur non stare, nec temporalem

consolacionem habere ¶ Sunt eciam dicti non ambulare et spiritualem co-
solacionem non habere, quia non sunt tamen de bono spirituali quod ha-
berent desiderium suum ad deum erigere ad deum et illi fiducialiter
inniti et progredi ut bonorum temporalium carencia non obstante
possent sine diffidencia et sollicitudine super spirituale bonum
progredientes permanere ¶ Quarti homines apparuerunt erecti fir- 9
miter super dominum stare, et hii te intendentes velociter ambulare ad
p hoc continue domino plus appropinquare. per illos secundo intellexit
prout dominus eam intelligere fecit homines qui plena fiducia
se deo confidunt et consolacionem eius senciunt, nolentes habere
aliquam consolacionem sive temporalem sive spiritualem nisi quam
dominus deus dignatur eis ordinare propriam suam et illi fir-
miter stare super dominum deum quia bonus deus in interim et bonis
temporalibus ac ceteris consolacionibus renunciaverunt ¶ Deinde eciam deus
dixit quod hic et in futuro futuri sunt consolacionem spiritus pro magna
hunc statum habent securum secundi periculosum tercii periculosiorem pri-
mi autem inter omnes peccatores habent periculosissimum statum, et tali homi-
nes indigent consilio ut innitentur deo et adiuvant peccatores
vitas mittere in hoc mundo ¶ Amplius illi de quarto statu indi-
gent tali auxilio ut peccatores gerant sollicitudinem ne spirituale bo-
num adinvicem negligant extendere et dilatare. ita spaciose sicut
debent. unde quamvis in eis est studeant ad extra se abscondere, et
aperire omnes homines latere, attamen vero bonum spirituale sollicitantur
extendere et dilatare ad omnes homines indigentes, pro quibus ex cari-
tativa compassione debent rogare studiose ¶ Sicut enim fecit
gallina sedens in loco hominibus ignoto ad excubandum ova,
que postquam ova excubavit et pullos habuerit ducit ad so-
lis radios secus vias, ubi transeuntes vias possunt videre eam
super pullos suos expansis alis sedentem, sub quibus hic pullos
variis coloribus coloratos. Sic homines multa spiritualia bona
habentes ab hoc seculo exeuntes cum magna hominum turba de-
bent intrare manifeste celorum regna. quam hic qui in abscon-
dito sue conversacionis exemplo oracione suffragio vel doctrine verbo
spirituali genuerunt prius et fouerunt. **De sacerdotum imperfectione**
et similiter modico in verbi dei predicacione C. x. 10

Sicut dominus Ihesus primo cepit facere et postea docere, ita vo[lo]
quod sacerdotes primo peniteant quam confessiones audiant,
prius scripta adiscant et secundum eciam se exerceant quam ea doceant,
et quia hoc multi sacerdotes non perficiunt et alia inquietudine

deficiunt / Ideo d ns g^e dixit sacerdotes imperfecti vel peccatis invo-
luti non sufficiunt aliter salutis digne sibi confitentes / ut
possimus audacter arguere delinquentes / et eis stricte precipe-
re ut a peccatis abstineant quem ipsi per se peccant / Quomodo etiam alium
ad viam veritatis producere possunt in qua ipsi non sunt / et qua-
liter valent puritatem vite aliis demonstrare / quam ipsimet nesciunt
invenire ¶ Huius dicis dominus misit gratiam mundum inspicere perspicere
et in eo laycos sacerdotes et religiosos confiteri quam
in peccati essent / Ad ista illustrata celitus Simultates laycos /
considerant multos sacerdotes et religiosos eos contristata
agnovit esse valde imperfectos / et aliis peccatis omnibus onera-
tos. De quibus dixit ei dominus / adhuc nullus corporis est talis dis-
positus / quod eius anima mox a corpore resoluta. possit sine
purgatorio ascendere intelligunt. et ideo ad viam celi veram
non possunt ita bene alios producere / sicud si haberent animas bene pur-
gatas et ad purgatorium non obligatas / quia in moribus
plus movent exempla quam verba. At gratia cum magna
tristicia illorum imperfectorum et mala viventes cognovit plurime /
plus peccata sacerdotum et literatorum quam laycorum et illiteratorum
deo displicere. Cum de predicatore cuiusdam sacerdotis in spiritualibus
nimis modicum exercitati dixit / Quando ille predicat. tunc verba
eius et fructus predicationis eius / eque cito desinunt / nam
predicatione eius finita. tunc sermo eius et fructus ex predicatione
productus sic se habent iterum. ac si eos dissipasset et dispersisset
ventus. Quippe sermo eius in audiencium auribus est sicud
suavis sumpsionis sonus in instrumento cordarum fructus /
transiens et deficiens / homines bene dicunt sermo eius bene
admonet nos. Et hoc est bene verum quo ad hoc / quia eum libenter
audiunt. verba tamen eius post audicionem / eis fructum non afferunt /
Seneca ita modicum sermo eis proficit sicud predicacio
mea micis. qui me predicantem bene audiebant / sed predicatione
finita me inefficere desiderabant / Sic faciunt homines qui inter-
predicatorum sacerdotum in exercitati audientes. quia a suis
post predicacionem occiduntur plus quam prius ¶ Et hoc ideo fit
prout gratia adverto intellexit / quia post huiusmodi predicatoris au-
dicionem minus restringunt voluptatem suam / avariciam /
superbiam / incontinenciam / et minus refrenant iram et impacienciam
suam etc. quod ante predicacionem / quia aliqua talia reputant esse

in predicatione/ ideo minus corrigunt illa in se. Et ad suum dicit dominus
ita pauci sunt presbiteri excitati. Ideo ita parum fructifi-
cat doctrina predicancium verbum siquidem sacerdotis exercitata
in anima et corpore/ sermo semel factus plus infigitur audien-
cium cordibus quam alterius plures repetitus. Proinde sacer-
dotes animantur pro eo quod dei verbum ita modicum audientibus
affert fructum/ et ipsi debent de hoc plus amari/ quod
in ipsis non affert notabiliter magnum fructum ipsi siquidem
persepe permanent avari superbi voluptuosi et ambiciosi/ no-
lentes propter me esse pauperes et despecti/ sed superiores et pre
aliis reputari. Amplius quicunque sacerdotum voluerit habe-
re verum iudicium, quod predicacio sua fructum afferat magnum iste in-
spiciat se ipsum qualem et quantum fructum/ ipsi attulerit sibi
dei verbum. Nam si ab ipso removerit peccata/ ut puta superbiam/
avariciam gulam accidiam iram invidiam odium/ disseno-
rabilitatem propriam complacenciam/ vanam gloriam. inimicam
dileccionem inordinatam dileccionem propriam voluntatem et de-
siderium mali/ Et si verbum dei in ipso virtutes plantavit/
scilicet humilitatem profundam dileccionem dei et proximi magnam/ et
alias virtutes predictis peccatis oppositas/ laudabilem conversacionem
firmam spem plenam confidenciam etc. Tunc hec predicator verbi
dei in se sensit confidenter sperare et firmiter credere potest eciam
talia per verbum dei esse in auditores diriuata. Nam quia verbum
dei eosdem affert fructus digne predicantibus et digne audi-
toribus/ quos affert sanctum corpus meum/ ipsum digne sumentibus/
Et sicut inquit dominus verbum meum solet dici et audiri/
et aliquando melius infigitur et fructificat audienti quam
dicenti/ Sic corpus meum solet dari et accipi et quandoque fru-
ctum affert maiorem accipienti quam danti/ et tu fortiter
plora ac contristare propter hoc/ quod tam pauci sunt sacerdotes
multum prime esurientes. et me spiritualiter gustantes/ Tu
quoque multorum sacerdotibus bona erogasti corporalia/
nunc eis eroga bona spiritualia. eos corrige/ eos doce/ et
dic eis multa de me/ tuas eciam lacrimas eis impertire/
et singula bona que anima tua in vita apprehenderit eciam

Dominus ostendit multociens se sacerdotum incontinenciam

Quia sacerdotes plaviis & et multiplicem culpam. C. xi. ii.

Obiceret sanctus viue/ et se diligencius aspicere mandavit

perseuerare / Ideo cor eorum peccata et scandalis luxurie sunt grauiora
et dominus contra eos multociens sponse sue est conquestus
et cor peccata vana ei ostendit ipse que vehementer contristata addiuit
clamauit / Vnde aliquociens apparuerunt ei sacerdotes multi a
luxuria inquinati aliique peccatis ita aggrauati quod valde anxiatus
fuit spiritus eius et timuit ne ipse eos puniret totus mundus /
Dixit ergo ei dominus / tali luxurioso sacerdoti non debes sine rigore
nec ipse est dignus ecclesiam intrare. Immo nec aquam benedictam
aspergere super plateam suam / quia inquinauit eam per luxuriam /
et nisi debitam egerint penitentiam / non debent baptizare / nec
corpus meum suis manibus peccatricibus consecrare aut tracta-
re. Nec aliquod sacerdotale officium exercere. Et si penitere
noluerint districte prohibeantur a prelatis. Et tandem eorum presen-
tia in malo exigente priuentur beneficiis ecclesiasticis / immo
etiam sunt delicati et de bonis ecclesie impinguati ¶ Porro nisi
episcopus tales in diocesi sua a malo retraxerit quantum in ipso erit
ipse particeps eorum criminis erit. Debent enim fortiter reprehendi et
a concubinis prohiberi / et si mulieribus ipsis suas incontinentias
causas noluerint dimittantur tamquam putrida membra ab ecclesia
precisa cum meretricibus publicis que una cum eis manus in ferno
perierunt ¶ Hoc domino dicente multi sacerdotes incontinentes
in visione ymaginaria sponsam circumdederunt et condensi ei ap-
propinquauerunt quorum incontinentie auaritie et superbie differentiam
secundum qualitatem et quantitatem distincte et veraciter cognouit /
Quibus abeuntibus alii venerunt qui opera ad extra incontinen-
tie in sacerdotio non exercuerunt sed voluntate proposita ad luxuriam
dum habuerunt et opere perfecissent si oportunitatem persone et
loci habuissent / nec ipse vota sua / nec ipse deum dimisissent /
Vidit quosque proprie et distincte sacerdotes in suis moribus et iusticie
esse grossos in compositione ineptos etiam in scripturis ignaros /
¶ Alio tempore eam item circumdabat et hii qui fuerunt incontinen-
tiores ei plus aliis appropinquabant / existantes sic exierunt
sicud alias anime de purgatorio fecerunt / et in pectus aliquibus
decesserunt ac pro orari desiderauerunt / Etiam isti sacerdotes tu-
nc sic se exhibuerunt ac si faterentur libere se male egisse et
deum offendisse / precibus timere sponsa tunc non fleuit / quia
dominus sibi hoc non dedit sed fuit cor peccata cum magnis suspi-
riis contemplata / ¶ Et dixit dominus sponse multum in tali

visione anxiaretur propter peccatorum multitudinem ac enormitatem. Di-
cebat: Heu, heu, heu, quod umquam isti sacerdotes sunt facti, qui sunt conati
alios secum trahendi ad infernum. Sicque domino deo et michi sunt
dilectissime coniunctissimum(?), quod in mundo non sunt sacerdotes multi
magis a domino deo beneficiati, sicut essent illuminati et ~~virtutes(?)~~ ex
fortes ex virtute spiritus sancti, ac tam sancte et pure viverent
ut audacter et libere sacerdotes incontinentes possent arguendo
confundere, et eos qui suis luxurie et immundiciis sacerdotalem dig-
nitatem ponunt maculatam, a se removere, eisque ne deinceps illud alte
dignum sacerdotis ministerium exercerent inhiberent. Ac per hoc eos ad tantam
erubescentiam perducere, quod deinceps non auderent peccata talia ex-
ercere. ¶ Sane melius esset quod sacerdotes incontinentes temporalibus
carerent, et per tribulacionem in carne contererentur, ut peccare ces-
sarent, quam quod vacantes ocio et voluptati, et concupiscenti(?)-
libidinum pereunt per incontinenciam suam magnam. ¶ Alia vice
hec incitata(?) ardore magno excitati(?) dixit dominus: Si sacerdotes
sancti essent, me inter manus suas in sacramento vario
modo haberent, et hoc perciperent, nunc in illa, nunc in alia cari-
tatis mee sencia(?), prout intervenienti sincere interna, modo gravius(?),
modo levius, inter manus eorum vellem eis fieri, et ita di-
lectus(?), quod tenerent eos aliquid aliud diligere quam dulcorem meum possi-
dere. Ita dulcis vellem fieri in mente eorum quod deberet eis a-
marescere omne illud quod eis preter me sunt dulce, et ipsi deberent tan-
to repleri gaudio, quod nichil curarent gaudia in hoc mundo. ¶
Ac sic(?) postquam hec audiunt studiose prosequerentur sanctitatem
omnium(?) cogitacionum(?). Ymax(?) sponse anima cum dolore suorum
sensit vulnera peccatorum. Capitulum primum.

Ad confitendum puri- tate et cordis mundiciam, venerabilis domina Doro-
thea ab infancia sua preveniente(?) precipuam(?) primam sata-
gebat. Ideo nichil indiscussum in suis cogitacionibus,
verbis, moribus et actibus relinquebat. Quidquid autem
mali in suo discussionis sue scrutinio aut examinando(?) oraculo
reperiebat, hoc ad pedes domini Jhesu accedens cum Maria Magda-
lena amaris lacrimis abluebat, largiores plenius(?) peccatis ef-
fundens, quam quod alii pro grossis et enormibus faciebant. Un-
de felix eius anima dei ymagine insignita ac similitudine
decorata, adeo a grossis peccatis preservata, quedam minuta
commisit, que illustrata a domino postquam cognovit, ita dolose

c. 1(?) De confessione

pipa afflicta fuit / q quiescere nō valuit / stando · ambulan-
do · sedendo / uel iacendo · iste sicud torquetur / et inquietat
homo cuius corpus p totū ē grauiter vulneratū / Et sicud talis
vulneratus anhelabat ad expertum cyrologum · qui in vulnera
sua / nunc medicamenta mortificatiua / nunc lenitiua ī mittat /
quousque sanatis vulnerib; dolorē nō sentiat · Sic ista ipsa in se
cognouit aliqua peccatorū vulnera · aspirauit pariter medico / qui
singulis quibusque peccatorū suorū vulneribus salutifera adhibet
medicamenta / Ideo oculus eius largius pie et amarius
effudit lacrimas · ob multiplicauit confessiones · manus bo-
nas continuauit operaciones · quousque cessauit dolor vulnerum /
et a spiritu sancto obtinuit testimonium · peccata sua sibi esse misericor-
diter indulta · et anime sue vulnera esse funditus sanata /
¶ Nempe ipsa sensit ita reale vulnerū dolorē ex peccatis prouení-
entem sicud homines habentes sensum corporalem sentiunt vehementer
vulnerū corporis dolorem / Et confitebatur ea que commisit
uel omisit ab infancia sua nō solum contra precepta diuina
sed eciam q nō impleuit consilia · Confitebatur eciam
peccata ut ita dicam minutissima plorando singultuose /
et voce lugubri nō sicut alia confiteri / q tamen erant ita
leuia / q si cum eis mori debuisset / nō ex hoc terribilia fu-
issent · Dominus ergo deus celestis medicus qui propiciabatur
omnibus iniquitatibus eius · sanauit omnes infirmitates eius /
et tribuit ei spiritus sancti dona tamquam quedam antidota / vir-
tutes theologicas et cardinales / tamquam anime sanitates
fructus vero et beatitudines / ut posset sic hic mō vite co-
solaciones et delicias spirituales · Confessionis debite cir-
cumstancie fuerunt in confessione sponse · c · ii ·

·2· Confessio autem eius fuit districta · recollecta · festina
voluntaria · lacrimosa · integra · indiuisa · propria · vere-
cunda / et bene circumstancionata ¶ Districta siquidem et re-
collecta fuit · quia ante confessionem cogitaciones · locuciones · o-
peraciones / et intenciones suas discussit / et excessus singularum ī
confessione recollegit / et extunc subito veniens ad confessorem
semper cum peteret absoluendi similem necessitatis · pertractis con-
fessionis obseruans condiciones · Vnde dominus ei dixit
vite tue statum perlustra totum / animam et corpus tuum et
scrutare consciam tuam diligenter perspicies / si aliquid ad confitendum

habens culpam, ac eciam que tibi dico recollige confessionem
tue sicud homo dives in mundo bona sua excuciendo perspicies
ut inordinata ad ordinem et menstruata ad rectitudinem re-
ducat. Sic remove ab anima tua omne malum quod habet
et suppone ei multiplex bonum quod non habet. Pete
me quod attendam te caritate ferventi ardente, ut omnia
peccata tua et omnia tibi nociva totaliter valeas cognoscere
et perfecte confiteri, ac ut velim tibi per me metipsum dicere omne
quod cognosco in te dignum confessione. Et adiunxit dominus: Tu
debes fortiter flendo confiteri, et dic: Domine Ihesu dilectissime
domine, tu ipse fervide fac aquam et per temetipsum para bal-
neum lacrimarum, quo valeam animam meam purificare et tibi
eam placentem efficere, ut tecum possit eternaliter permanere.
Dic quoque adtum. Et. Ego non valeo confiteri frigido cor-
de et sine ferventibus lacrimis nisi michi assit talis ne-
cessitas, in qua non valeam differre diucius confessionem.
Porro dum sponsa iam promissa fideliter ageret, et multum
sollicita esset nec horum nichil obmitteret que dominus dicebat,
aliquociens ferventer ita largiter sudabat, ac si in fervente bal-
neo sederet. Et aliquando sollicite perquirebat, siquid ad con-
fitendum haberet. Dominus frequenter eam confiteri docebat. Et aliquando
consolans eam, ei dicebat: Non sis sollicita, ego nichil mali
permittam in te quod ego expellere nolo per me ipsum, totum quod saluti
tue est contrarium. Rursus quadam vice accidit quod suam
confessionem de paucis et parvis faciendam in crastinum differre
vellet. Tunc dominus ei dixit: Quare non cito confiteris cum nescias
an sis victura usque cras? Ac illa que semper solebat cor suum eius
coram confessore ydoneo effundere, si aliquando in tempore oportuno
hominem pro confessore non valuit habere, dominus gubernator eius ac
consolator piissimus, qui unum filiolum clamavit eam ac principa-
lem habens penitentem, ut sibi confiteretur ammonuit. Nichilominus spon-
sa post hoc oportunitate habita peccata sic in confessione verbo
detecta non dimisit, quin etiam suo detegeret confessori. Quamplu-
com plures ~~vice dies~~ vice sibi vice alii per eam longam fecit con-
fessionem, in qua dominus ei multa ad memoriam reduxit, que
antea non cogitavit, quodque in ea culpabile erat per eum con-
fitendo ita perceptibiliter eiciebat, ac si quis proprijs eiceret manibus.

de aliquo spectaculo in mundo quod sibi horribiliter displiceret. Hic da-
tur aliquae coniecturae ex quibus cognoscitur vere aliquis penitens
.3. Quia 3a vere et perfecte penitentes sunt, dominus ei doctrinam tribuit
qua homo vere et perfecte penitentem ac per hoc virginem spiritualem
.1. cognoscere poterit. Unde perfecte penitens ait dominus primo habeat
dolorem pro peccatis ita magnum ab ymo cordis procedentem sicut
magnam ad faciendum peccata habuit dilectionem similiter de ymo cordis
procedentem. Habeatque ita cordialem odium adiutores varias dilectionem
.2. sed plus habuit ad vilia vicia ac peccata. Secundo habet tantam
intensam dilectionis desiderium ad bonum eternum quam umquam habuit ad
3. corruptibile bonum. Tercio habent bona fortune in tanto odio et
contemptu quantum umquam dilexit ea inordinate. Ita quod illa vi-
lipendat et sub pedibus terat, sed plus ea magnipendit et sibi dominus
promisit bona vera gratie et eterne glorie appendat et valde pre-
.4. ciosa reputet que prius peccans modica reputabat. Quarto
si de rebus transitoriis non desideret aliqua nisi simpliciter necessaria.
.5. Quinto si post integram confessionem suorum antiquorum peccatorum habeat
tantam de omnibus peccatis penitudinem quod libenter fugeret mundum ex
horrore peccatorum si sciret ubi locum pure posset invenire in quo
.6. se valeret a peccatis decetero custodire. Sexto si cum lacrimis confitetur
non solum illa quibus dei precepta violavit sed etiam illa que in con-
siliis non implevit ac ea que ad confitendum deus inspiravit.
Nec in mirum hoc faciendum quia homo penitens plus multis an-
nis contra carnem suam, mundum et dyabolum pugnavit et pugnando
multotiens vulneratus fuit nec exprimere valet satis suorum vulnerum mul-
titudinem plus et magnitudinem. Ideo est ei necessarium ut cum la-
crimis confitens secundum consilium meum peccata sua abluat et cicatri-
cum saltem deformitates deleat, si ipsas cicatrices post vulnera
.7. peccatorum sanatorum delictas plene non valuit delere. Septimo
si confitetur eciam peccata ita levia quod cum eis antequam talis
expertus fuerit iam non habuit alia ad confitendum et ad deflen-
dum sentit realem dolorem vulnerum expertus provenientem sicut
sentiret dolorem vulneris in suo corpore existentis. Semper in quo-
cumque homine hec septima cognoscuntur de hoc scias quod sic homo
vere et perfecte penitens ac spiritualis. Postremo est sciendum
quod sponsa quadam vice videns in quodam aliquas virtutes et
cum hoc aliquas vulnerum expertus causatorum cicatrices in sancta
fuit admirans quod tales in vere penitente cicatrices possent perfecti

largifluum et caritatis ardorem validum dederit / Ac gracia cui videns
demones cicatrices anime hominis quam tene dilexit deformare / et
postquam flendo pro eadem deum orauit / ut deum fiducialiter diceret
domine pater. Ego non possum pati cicatrices istius hominem sic de
formantes / Cui dominus fortius flendo pete me pro eo ut ego
eum lauem et mundem efficaci sanguine meo. At ille tanto cari
tatis ardore et suavi virum tensiane dominum rogauit / quod sibi ac
tus exterior statim fuerunt oblati / Cumque hoc aliquociens egisset
adeo obtinuit quod petiuit. ¶ Hic est sciendum quod per peccatum
anima vulneratur, secundum illud Luce 10. Homo quidam descendit a
ierusalem in iericho et incidit in latrones qui despoliaverunt eum
et plagis impositis etc. Non vulneratur autem anima nec diminuitur
nec corrumpitur secundum suam essentiam sed quoad sui habitum et habi
litatem / peccatum enim mortale habitum rectitudinis vel iusticie totaliter
tollit / habilitatem vero que est media inter potentiam volitivam /
rectitudinalem / et habitum rectitudinis efficit indignam ad sus
ceptionem gracie / et minus aptam ac ydoneam ceteris paribus
ad cooperandum gracie post peccati dimissionem susceptae. Et in
hoc similitudo est dampni et anime vulnerate / Nam quanto
homo plus peccat tanto pronior ad malum redditur / ac tanto
ineptior ad opera virtutum / quanto quoque ex ferventiore desiderio
peccat / et in peccatis diutius perseverat. tanto se amplius ad
graciam inhabilitat / ac per hoc profundius animam suam vulnerat /
vulnera quasi sic illata aut multiplicata difficilius sanantur
et eorum cicatrices sanatis vulneribus tanto remanent maio
res / ¶ Nota quod cicatrix vulneris peccati est in principio post
sanationem vulnerum minor ydoneitas abstinendi vincendum (?) quam
fuisset si non peccasset / et est aliqua quedam inclinatio ad peccandum
licet homo gracia cooperante non sequatur sue inclinationis ad
peccatum / Postquam autem cessat talis inclinatio tunc remanet adhuc
quoddam signum in anima / ~~et sit totaliter dimissum~~ quo cognos
cit ipse peccasse et suam innocentiam amisisse licet peccatum ei sit
totaliter dimissum quo ad culpam et penam / alium de tali signo
sciencia indignum esse ut penam non vereatur (?) sed etiam in hoc
in deo glorientur / qui eos a peccatis tam misericorditer liberavit
Ita non est sancte marie magdalene quod ex eo est prime advertendum quod eius
peccata pervinisale (?) sunt et fuerunt etiam ... vide sanctum thomam
et alios si placet doctores circa distinctionem 93 (?) quarti libri sententiarum

Qualis confessor in confessione circa penitentes se debeat exhibere · C · iij ·

·2· Per verum primam et secundam vitam exper-
peccatis etiam et minutis quamvis hec purificata diminutisque illumina-
ta cognicione plurimorum suorum · et · confitentium peccata / et qui minus
ac debite aut pallearunt et indebite ei peccata in confessione
fuerint recitata. Hoc quoque aliquando ex divina missione sibi dixit /
et qualiter eos arguere de negligenti confessione / vel eos a confessione
delinquere instruxit. Tum cuidam sibi confitente dixit
illa confiteris leviora et obmittis graviora · nec es vere confessa
et hoc velle ei ita certitudinaliter ostendere / sicut contingit rem certificari
exigi in indicatione / Insuper tunc cordis fortius flere eo quod confi-
tendo non tam magnam peccatis contricionem / neque tam ingentem
ad ipsum deum dilectionem habuit / quantam decuit et habere de-
buit / ac ideo quod a confessione recedens non minus exinde dolo-
rum amoris fleuit / quod tam ex ardore quam fletus magnitudine
ibi residisset et exurgere non valuisset / dixitque in deo quod aliquos
debeas alia confessione dimittere · quos tibi nolo nominare
cum hac quoque non magna occupacione habere / interrogando
et instruendo eam in confessione · ne tibi noceas et tempus cum
ea inutiliter consumas / Satis namque senex est et scit dominum deum
quem offenderit / vel corpore suo nocumenti intulerit / licet cognoscere
possit quicquid adamaverit perpenderet si diligentiam adhiberet · ut sic
deum dominus quod ipsum dominum arguas / et hoc tociens agas / quod
se cognoscat indigere in confitendo maiore cognicione · ac
suorum peccaminum discussione · Tale qui expedite et sobrie
confitetur / quod eum audias / et breviter ubique eum instruas / ut
sit circa salutem suam sollicita / attendat quod ipsa sunt dono et hoc
bonum ingratia in hiis que sibi sunt iniuriata · et dic ei si debitam
ad perlucidam habes noticiam · tu in aliam tuam multiplicem in vermes
maculam et reprehensionem / Quando autem indiscrete et inexpedite
confitetur exurge et dic ei scriose · delibera bene / quid velis con-
fiteri / et cum recta actione ad me · Nimirum quia confessor in-
ter homines sem inrobilis · et non expedite confiteri / non debet esse
benignus sed scriosus et rigidus / nec debet tollerare eius in
confitendo nesciciam / sed tam dominus arguere negligenciam ut con-
fundatur et habeat verecundiam · Quippe si quis ad confitendum
venerit / dicat · domine interrogate amonete et instruite me /
dicas / vade ad predicatorem ibi dei / ibi enim generaliter homines

docere in his que pertinent ad salutem / et ex illis tibi incollige con-
fessionem / Ex quo nescis confiteri quare ad confessionem venisti / tu
es bene ita senex quod vales agnoscere quid fecisti hoc enim / quia omnes
senes est observandum quibus tamen brevibus verbis est dicendum
quod ad salutem est necessarium / et hoc etiam iuvenes facius est
faciendum ¶ Rursus monuit dominus confessorem ut confitentes non
sit levis aut hylaris vel cavillativus / sed omnibus cum maturitate se-
riosus dum velit arguat confitentium peccata · melancolie et in cor-
pore hoc est in tempore confessionis tali se exhibeat ac si totum
quod a confitente actum est sibi displiceat / nichilominus de ipso tene-
at seu sic se exhibeat ac si ipsum nichil reputet / Sic enim se ge-
rat ut filii aut filie confessionis sue non estiment eum aliquam
bonam opinionem de ipsis habere / terreantur ad ipsum accedere ¶ Item
pe confessor sic agens debet ipsum talem in corde suo reputare qualem
cognoscat ipsum esse et se omnibus confitentibus coram aliis benivolum
exhibere / ut in nullo aliquis valeat experire quod ipse de ipsis aliquid
mali sciat ex confessione ¶ Amplius preterea confessionis non permittat
filios confessionis voluntatem suam / sed confitens suam dimittat con-
fessori voluntatem / et ad illius iussionem iusta obediencie se submit-
tat / sed aut confessor confitentibus iuste consulere / et sic qui perfec-
tum dimittatur illius a sua confessione qui non vult agnoscere
peccatis moribus malis vel abusivis consuetudinibus cessare ¶
Postremo confessor caveat ne mulierem aut hominem aliquem in-
tente inspiciat · vel in angulo seu in loco obscuro / aut sus-
pecto audiat / sed in patenti loco confessiones audiens sedeat / ne
aliquis notam infamie ipse vel confessionis filia incurrat · Bene
hec confessor si observaverit confitens prudente poterit et proficere
ei velle · De redarguitione confessoris et mulieris filium op-
primentis · c. v.

Adhuc domina · C · confitente quod sanctum in involuntarie oppressisset filium sed dicendum cum peccatum / quia
publicum fuit · C · aliquid pro satisfactione publice agendam impo-
suit ut puta unam penitentiam / quia / quia illa sancta recensuit
et · C · in arguendo eam nimis remissus fuit · domina sponsa
hanc fortiter flere et sanctum · C · arguere incepit / dicens / Dic
fili dilecte · dominus cogit me arguere te et hoc facio in invite / ali-
oquin enim adhereret anime tue quod potuisses bene preterisse · et
ideo una die et nocte plures oportuit me flere · Primo
oportuit me hoc deplorare / quia mulieri illi que filium oppressit

et penitenciam assumere et iustam ante debuisses dixisse. Si credidisti me
non esse ydoneum aut non sufficienter instructum ut scirem
debitam tibi iniungere penitenciam. quare voluisti ad me accedere/
et gratis me vexare/ et si estimas me ad hoc ydoneum quare
·2· non subis penitencie remedium ¶ Secundo quia ipsa dixit sibi per aliam mu-
lierem sic esse dictum/ de morte filii tui/ non contristeris multum/ quia
si ipse supervixisset mala morte perisset/ tunc tu debuisses val-
de seriosus fuisse/ dicendo sibi ach illa misera/ et tu cum illa/
et non potuisset tibi peyore fuisse mortuus/ quia nunc est/ ante
·3· ipsa nunc sua culpa oppressus ¶ Tercio quia cum tam frigida
et modicum contristata et contricione cum multa peccatis horridis
venit ad te/ tu debuisses ei dixisse qualiter propter peccatum oppressionis
filii. quam ex sua negligencia oppressit/ Eya tu pauper (ego) homo
et misera. quo tu meritum tribulacione constituta venis ad
me ita frigida/ et modicum contrita peccatis. tam gravibus et hor-
ribilibus. tunc sic agere ac si nichil contristata sis. et vix v-
num veniale peccatum commiseris. hoc quod tibi accidit/ est vnum gra-
17 de malum cordiale tristicia plenum ex intimo corde deplangen-
dum. Et ego si possem libenter vellem pro te sanguineas
flendo lacrimas effundere. Hec dicendo prius redarguere de-
buisses seriosas et impacientes apparuisse et cordis tui per-
gestus et ziba ostendisse amaritudinem Sicque eam inci-
·4· tasse ad dolorem penitencie cordialem ¶ Quarto tu aliquantulum
nimis diu fuisti cum ea occupatus. quando petivit ut istam pe-
nitenciam publicam alteri imponeretis mulieri/ cum ipsa vellet sa-
tis facere/ et quia noluisti eam exaudire/ et in hoc egisti
bene. ipsa recedens a te. plus est contristata pro eo quod debuit
agere penitenciam publicam. quam propter peccata que commisit per mali-
ciam et negligenciam quamvis per multum persuaseris eam ut subi-
ceret penitenciam. ipsa enim asserit michi ob hoc ruborem verecundie
perfusa. Et dum ob hoc per mulierem illa fleret et solliciata esset
ne desperaret/ aut nimis impaciens fieret. Dixit michi domine
ut tibi dicerem/ Si illa a te recusa fuit/ cum magna contricione/
cordis amaritudine. et fervencium lacrimarum ymbre dicens/
ex desiderio anime sue dilecte domine/ penitenciam michi pro peccatis meis
maiorem imponite. timeo enim michi esse nimis modicum
per vos impositum/ tunc secum habeat compassionem et in modico
eius relevet penitenciam/ Si autem frigido corde recusa fuerit

desiderans / ut per se mulierem aliam permittas sibi penam pu-
blicam . s . faciendo carenam / tunc sibi ei seriosius et rigidius
dicendo . Tu potes nosse quod propriis peccatis michi in confessione
dictis valeres satisfacere penitendo per singulos dies vite
tue / etiam si non dimitteres aliquem diem quin in ea aliquid pro
dictis tuis peccatis . pro quibus tibi modicam et minimam penam / que
non est pars decima pene pro te agende / Et exemplo non vis
obediens in ista pro fide / sed in ista voluntati tue . quare et vi-
lis fatigatis me ¶ Valido oportuit me flere . quia puer
oppressus apparuit michi miserabilis et mestus . Sic agens
ac si proponeret super matrem suam facere in die novissimo que-
rimoniam . eo quod amputavit sibi vitam suam / et annos ab-
stulit iuveniles et hoc bene scienter factum / si mater non egisset
dignum penitencie fructum / quod tamen eciam . s . domina eum puerum
valuisset bene custodivisse / si adhuc adhibuisset diligenciam
sufficientem ¶ Porro premissis / quasi per unam diem et noctem / || cessit
fortiter sepe / sed non continue oportuit me flere / Tunc eciam et
pueri oppressus eciam plures apparuerunt coram me
flebiles / habui quoque a domino consolacionem . et culpabi-
lem negligenciam circa premissa commissam esse misericorditer
relaxatam . De sponsa admonita sic tamen instructa quia ista
Sponsa est in Christo ex confiteri sua ipsa peccata . C . vi · 6.
peccata quod ipse non sit deus ulcionum sed pater misericordiarum /
et si magna sit mea iniquitas / tamen maior est eius pie-
tas . omneque quod homini non imputare decrevit . sic est quasi
non sit . Ideo omnia peccata per confessionem detegens prudens egit /
et in tempore oportuno indulgenciam invenit / peccata ergo
singula . a iuventute sua usque ad conversionem cordis commissa /
statim post cordis sui renovacionem fuit confessa / tamen ex dei
inspiracione quam ex eius instruccione . ipse enim docuit eam / singula
confiteri / quamvis ante dictam cordis sui renovacionem . de hiis fe-
cerat plurimes integram confessionem ¶ Porro post hoc ante
recessum ingressum quando fuit iterum iussa a domino confiteri
quodlibet peccatum suum antiquum / sic dixit ad deum / Et quid hoc est
utile michi / iterum antiqua peccata confiteri / cum iam non sentiam
de illis dolorem / Tunc sponsa tue non habuit . sed tu quod
illum tue rea deus non effecit / tamen et quia diudum a spiritu sancto
testimonium obtinuit . quod omnia sua peccata sibi essent misericorditer

dimissa / Dominus aut sibi dixit / Si ad primus non valeo ex co=
fiteri ex compunctione / saltem confiteri ex amore / nam quod
homo ad sint primum quod confitetur / aut illud quod facit ex
primo amore michi hoc plus acceptum et gratum si idem hoc
agere / partim ex amore / et partim ex simplici timore. Tu ergo
confiteri hoc quod consulo et iubeo. Et si dixerint confes=
sores tui / quare ita longas facis confessiones / Responde
ego non valeo confiteri extra voluntatem / nec ex consuetu=
dine / sed ex caritate. Nam vos videtis quod dominus meus
dilectissimus attendit me / tam fervens sua caritate quod oportet
me confessiones meas facere / cum magnis lacrimis et fervida
caritate / unde michi quod quia divina video / utrum hanc intel=
ligenciam et sanam tamen confiteri non poteo / totaliter et totum /
omne quod est confitendum / oportebit ergo me ex magna
caritate flendo ad dominum clamare / et amatorem meum semper con=
templari / et illud alibi remonere ac piere / quod sepe in
vanitate et propria voluntate possum super eam Responsa
ergo domina accquiescens domino suo / sic studuit confiteri /
per singulas vices secundum domini instructiones et iussiones. Fecit
varias confessiones. Quarum multe ab eius ore conscripte
per simplicem edificatorem in suo vulgari scilicet theotunico sunt relicte

Explicit liber septimus. Anno domini millesimo ccccº iiijº In die Lucie

Deus hor est quod nulla at
tingit opinio plus est
quam quod de eo dici pt aut
cogitari Sed divinus ali
quid quam liceat in presenti tamen quod
aliqua conveniat tame que deo
digna videtur Ita ymaginacio na
propinquitate sua suspiciuntur de deo in
quantum natura distat a natura tam
distat sententia a sententia quid sit
deus quia eum super omnia esse inte
in omni mentes concordat homines
eum in quantum possunt acriori mente co
tende aspiciunt quia dicitur sicut ex
ore non diffusione angeli autem qui
superiores hominibus sunt quia plus ali
quid de deo senciunt non est dubium
Archangeli vero eo ipso amplius esse
excelsi et seraphin qui potencie vi
den esse dicuntur maiora de deo sen
ciunt non tamen comprehendunt penitus quid
deus sit quia nemo novit preter
nisi filius nisi filium quis nisi pater
Igitur est deus sicut hominibus videtur
spiritus nature simplex lux inaccessi
bilis invisibilis inestimabilis
infinitus perfectus nullius egens eternus
immortalis omni modo in quo omnia
inmota consistunt venerandus
metuendus diligendus meminendus
quo quia nichil est in quo sunt omnia
que sunt sursum deorsum summa
et unica omnipotens id est omnibus
dives quia nichil est quod non est eius
sit bonus iustus misericors bonus
quia fecit creature que non erant iustus
quia fecit ut presentent proprio liber
tatis arbitrio dimissa quia non tam
presta sunt ut aliud non possunt se
cunda hijs legem in esse dederunt
naturalis hijs addens ampliorem mani
feste legem ut auctoritas eius semper
presta esset hominibus Misericors quia
peccantibus non facile reddit sed
sustinet ut conversis ignoscat Est
et severus ut terrore que ab eo
condita sunt bene conservent ne negli
gencie pateant vite propriam et ne
quint ad mirabilis est premittam
tanta est eius clemencia ut contume
lias passus ab hijs quos fecit suf
ferat et penitentes vocat eos ad pacem
Non quod non maiores virtutes habet
sunt quam reddidisse creaturas in qua
si permanet summa bonitas eius
ob esset creature unum aliquod diligi

aliquid timeri servit ne ob errantes
ab eo desperant Hinc est unum ne
parata ei non unicus ad saporem pig
sed ad invicem omnis comparandi pu
nientur aut tamen singulis semper
tanto Itaque deus bonus omnia que
fecit bona sunt unum ergo malum
Nichil est malum nisi peccato bonum
deum in concessa permittitur aut con
cessa in ordinate sunt ut concessa sibi
mandatum alibi fiat quod quod in
uxore concessum est fit in meretrice et
quod deo offendum est offertur dya
bolo et in quibus non tollitur sum
sed alienum et in peccatore condi
tor reat ... in noctes Nulla in
natura probatur malum voluntas au
est accidens nature corrupta corporis
que male moventur cum cotidie
modum ut gerant illa que ne
cesse non sunt Cause autem peccati
oriuntur ex sensibus cum aliquid male
videmus aut audimus que
errore hominum res facit quia homo
non est deus qui solus errare non
potest Natura ergo hominum proprio arbitrio
remissa est ut possit quod vult
ut si bonum ne sine corruptus melior
et honor sit si autem in fine ut vi
gore suum comitia digna habeatur
timor facit eum quod contra se sit non
est minimum quod concessum est homini ut
cum recta sequitur gaudeat in se sup
id quod ope suo videt se meliorem
aut certe sibi imputet cum potuit
non dedit operam ut melioraret se
bonus Si autem homo peccato non esset
subiectus fuat iuratum ut neque
bonum operibus haberet gloriam neque malum
pena si fuisset unus de preceptoribus
Cum ad utroque facti sumus possibi
les ut per negligenciam delinquamus
ut quod sunt audire et videre debemus
Male id est contra naturam audiamus
et rationem per vigilantiam aut ne
bonum custodiamus et tamen esse sic
non possumus quia sicut dixi ad
utrosque facti sumus possibiles si pecca
mus iam non condempnamur nisi cum
delinquamus iam cum per duces Cum
eum semel peccavit reparare se debu
it deus demum non peccaret ut
par sit ei qui se vincit ut in
si non peccaret iam superior habeatur
quia semel illos sub suppeditat
habet iniustum est quod collactatio in
mundo est qui propensior est in

non peccando coronetur. Nichil ergo
in dei opere malum est si a quibusdam
male quedam dicantur ut vene-
num et tenebre. Venenum quia corpora nostra
virus veneni ferre non possunt ma-
lum dicitur. Conferunt igne vel aquam
aut ferrum vel plumbum quia multum
a barro distant malum dicitur ad
comparationem enim lucis tenebras que-
dam pravitas sunt pro loco suo inutilia
sed plumbum in tecta non utiliter re-
quirere datur post laborem. Ergo omnis
qui colluctatur in mundo si ge-
miti debet non in re aspera victus
abscedat et fiat reus. Victor autem
tarde se reparans et forte nunc iterum
premiatur bonus et coronatur. Similiter
in peccato. Certum enim virtute renititur
si elisus forte fuerit quasi vin-
dicari nec sustinens ei quibus sed
hortatur quod cum eius repatur videtur
enim opportune iterum vincendi et
spatium iterum posse perficere ad victo-
riam que non sine sanguine
sui hostis extitit. Certum enim simile
vincitur nec licet cum resistendi
nec vincatur si consentit sicut acer-
bius peccatum timori nec ad veniam
admittendus est qui votum habet
delinquendi. Certum enim id meditatione
ne peccet et si peccaverit non aspe-
peccat. Diligentioribus enim aliquando
minora peccata subrepunt quanto enim
minora sunt tanto magis subtili-
ora et dum contempnuntur non vitantur.
maiora enim longe apparent. Sicut
qui in minoribus peccatis voluntatibus
voluntatis eius est sine sane quam
supra contra consensibus ordinata-
pe diximus dum contra legis imperium
vel ratione mali. Certum dum aut aspi-
cimus aut audimus id est si sola
adorandum videntes eum propter
ipsius pulchritudinem eius. Sic male
videmus quod ad iniuriam pertinet
creatoris quibus videtur quod illi so-
li soli debitum est deputemus
creature. Certum ipse in abeo plibi-
tum sit per legem ac in corpora bene
composita et decora videmus aut
aliquid pomum concupiscamus aliter
ea aspiciamus quam mandat lex.
Sic fit peccatum quod vocatur malum.
Sed forte dicitur nichil formo-
sum debuit fieri ne nos peccaremus
nec tutela nostra ergo aliorum forte
de

sustineret nec ferrum esset ne deo
fieret homicida. Nec lucina esset
ne fures sine eius ad perfugium
uterentur. Ut quod magnopere homi-
nibus utile est deesset propter quorun-
dam vaniloquia. Certum conferunt
semper nos omnia aspicere et non tamen
semper concupiscere quia non illorum
vicium sed nostrum est. Tamen sumus negli-
gentes cum constat continuasse
peccari quia non sumus quod est. Sic
aut male audimus si audientes
ydola deos esse consentiamus aut
si trepida turpia cantantibus a-
nime gaudeamus. Sic autem bene
audimus si audientes de deo
quod unus est obsecremus si quis
ante contra legem aliquid audiens
assentiat peccat. Hoc est male
17 audire
1113 Ludos quippe seculares
ista caligo tenuit propter
ruinam despiciamus si sol-
liciti dei precepta servemus si occa-
siones delinquendi fugiamus si
bona omnia in salutari studio ?
ponemus si illecebras vitiorum que
blandimenta seductoria negligamus
si nulla nobis secularis dulcedine
capi patiamur si forte sponte
pro dei nomine cruciatus penas quas sub-
eamus si morte spreta virtute sperate
contempnamus. Nullis minimorum quibus
esse quod geritur sensum iste mortalis
nec laude nec vituperatione dignum
esse persuasit. Nolunt enim ad
deum hominem aliquid pertinere neque
nulli adeo stella sua cuique de
fendere cupientes nichil in quantum
an bene an male vivas neque
enim ista deo nunc cura est in-
te diversa pervigilia isto morbo
qui gerente sollicite festinet
aspicere et fides secreta aliquantus
artibus sermonibus peccasse vana
sunt omnia que ut sunt celebrantur
quis qui ad deum pertinet secretus est
et remotus ab istis rebus humanis
et id nec nascitur nec monetur
nulla illi humanarum rerum nulla cui
artis est contemplatio tota rotati se
nihil cuiusque et quedam providam or-
bis in complicabili voluntate in
corrreptum rapitur et peccat ut
similis credatur quisquis si ad

curam dei renovare posse promittit
Nec mirum quod prebendus est ani:
mus qui deum suum que misericordie
esse pronunciat effusione sui
sanguinis estimat delere. Ne:
id circo in nobis michil est o:
diosum. nulla iure mortis conditione
nulla sanitatis integritate letetur
ne quid igitur geritur scire desi
derat non quod impossibile sit ma
iestati divine omnium secrete scire que
gesta sunt vel geruntur. sed nos noti
ciam sed quod sine nobis miserias
hominum. vanitatesque mundanas.
Sunt denique scriptum est vanitas
vanitatum et universa vanitas ergo
sententia desperatione finata ut
divini sensus amicte dissolvitur sic
ipsorum sacre scripture sermone vulgari
qui maioris habetur in usu conicitur
compungita. Ita inter negotia divi
grantis fidei presidia que contendunt
ut testis divinitas ad hibetur que
aliquid quid agamus scire negatur
testis est quicquid deus. deus vi
deat deus iudicet deus faciat
deus reddat et cum ad necessitatem
interficiendi venitur et invitus
animus meruit nec sibi aliquid
obiecerit obiciat peioranti Et
iurisiurandi exigitur reddi ei
posse confidit qui sibi iuraret et
cum sanitas corporis et bona va
litudo sunt conserva divinitati gratie
referuntur et cum aliqua decidente
materia casu proximus illesus eva
sit deus bonus dicitur prestitisse et cum
ad risum incidentorum flatum cum
motum equoris fluctus insurgunt
et navibus undique tesa cassatur
navigancium turbe ad celum ma
nus contendunt deum voce supplici
deprecantur et exaudiri se et li
berari posse confidunt unde licet si deo
vim nulla est cura sed quid agamus ig:
norat Inanis est igitur ista per
suasio omnia deo sunt cognita Nullus
igitur de impunitate commissorum sce
lerum blandiatur bone vite maioris
fructus est quale precium pre ceteris
que venciatur Igitur nobis qui deum
omnia credimus qui devote ad iusti
ciam festinamus inestimabilis
fructus precium vivum prestabitur Im:

piis non qui deum scelera sua cum iura
que nescire dicunt ut arthanaig:
nis flama consumes incendi:
dium que semper indeficiens cru:
ciabit. 421

Deum quia est opifex aut 17 3m
negetur si non est. Sed esse
ipsa operatur manifestatur. Fece:
rit quomodo ut esset quod ante non
erat quod sine dubio melius est
esse quam non esse. Sed dicitur
quomodo sunt aliqui ut faceret aut
quid prius erat ubi sunt // Hor
vas electionis paulus absolvit dicens
enim cum de deo esset sermo In ipso
vivimus movemur et sumus hoc
est omnia esse in deo. quia ubique
est et cum omnia solus eius cum visi
bilis omni creature et ne invisi
non stetisse videatur a poris
ignorantie Crux mundus sanctus sic
Dicimus dyaboli apostasiam multos
angelos id est spirituales pote:
stas secum in prevaricatione tra:
xisse cum vult sibi regnum in pia
presumpcione defendere quod propheta
ysaias significat dicens Quo:
modo cecidit lucifer qui mane
oriebatur id est qui ceteris luci
dior apparebat Erat enim qua:
si princeps multorum inter quos
clarior erat Quorum societate
ad imperium descendit tamen
videns enim infra se multas
spirituales potencias Cum ipse
sit in paradiso dei prestancior de
esset cognicione misterii ce:
lestis ipsa revelacione in flamis
voluit dici deus. hoc scilicet ra:
cione quia cum in primi vita ex
emplo eius quosdam immita:
tos videmus qui contemplacione
aggregatur tam se militibus ex
tolli de satellitibus in hac re so:
niteri conspiracionis prebentibus
imperium sibi vendicare volue:
runt. Nunc enim unde deus ut
eius presumpcionem non sed racione de
strueret magis condidit que respect
confusio ex qua fuerit mundum de
sincta cum quod simul confusa erant
hunc posuerunt que videmus
ornatum discrevit enim ab invice
substanciis facta compaginacione

mundus vocatur quia vna quecumque
res ab alia segregata ad mundum
apparuit vt ecce homo positus
creaturarum supremis et infimis id
est celestibus et terrenis vnius
dei homini non in voce sed in yma-
gine quia vnus ab vno deo factus
est in cognomento currerent con-
dere quod deo enim enim vnus primus
fecit in doceret ab vno omnia esse
atque per hoc vnum esse deum in prin-
cipio creaturam ad confusionem hominis
deficeret et sua cognitus est virtute
cecus dyabolus in inimicum constituit hominis
prodit enim quia ad accusatorem
eius factus est homo vnde subti-
litate eius id egit vt in eam-
dem illud prevaricationem in qua
ipse erat indueret vt accusato-
rem suum principem sue dampnacionis
efficeret. Transgressione enim illi
deitate respondit atque ipsa
domino affectant deiectus est. Et quia
omnibus natura anime liberam est
ex accedente sumunt nomina enim
enim res post significationem. Ergo per
hoc sathanas et dyabolus vocatur
tamen eius conposita sunt nomina vt non
sit nature eius sed voluntatis sig-
nificatio contraque in conposito dei qui
causa creati hominis deceptus
maneret et suum dyaboli per quod
hominem invenit ad cumulum re-
atque eius perficeret. Christus de sanctis
sedibus ad terras venire dig-
natus est vt et hominem a transgres-
sionis sententia liberaret et
dyaboli futurum perditionem ne-
quius suum eius imitaretur. Vnde et
propterea dixit Iohannes apostolus In hoc
venit filius dei vt solueret
opera dyaboli. Cum si natura ma-
lus esset pena illi premitte autem
demeret erat autem ab iniquus
Carnis enim arguet quem videremus
non aliter facere quam natura eius ad-
mittit. Sicut ignis potest sinecausa
quia vrit aut aqua quia in-
frigidat tamen non vnquam hoc vo-
luntate faceret sed natura. Vnde dya-
bolus si natura malus esset voluntatem
non haberet neque enim posset dist-
are sed vno atque eodem mo-
do omnibus se quasi cervus ingeret
Porro autem in dicto quodam
hoc agit natura voluntate suam

facientibus prout aquilibet quedam
nemini dissilat ad deum aucupi-
lem confugere volentibus offendicula
et impedimenta opponit sermonis
dei insidias tendit et propter
toribus tam eius obsequium mani-
festum est. Vnde manifestum est co-
gnomen eius esse infirme. Ceterum ob
rem Petrus apostolus ait Sobrii
estote et vigilate quia adversarius
vester dyabolus tamquam leo rugiens cir-
cuit querens quem devoret. Gen-
tiles non querit iudeos non querit
male vite conversatores non querit
sed querit dei servos et christi quos
vos sunt inimicos quia suum et
presumptionem eius condempnant. Denique
lege data plus exarsit in invidia
apud eos qui sub lege erant
sciens legis documenta vnum
deum credere et bona conversacionem
hominibus. Igitur si ecce natura lucet pro-
priis facere reus constitui non potest
quia hoc facit quod nature sue
est et potest et non facit quod non
potest. quia nec sue non est. Ita
quod neque laudandus neque dampnandus
est. laudandus non est quia ob
sunt que agit. Non dampnandus
autem non est quia non voluntate
hoc facit sed impulsu nature.
Nam aliquos scimus subito dementes
factos ferro fuste lapidibus mor-
sibus multos nocuisse quosdam
et occidisse captos autem in custodia
et inductos ob latum nunc reos
factos eo quod non voluntate sed im-
pellente vi nescio qua quod gesse-
runt nescientes. Nemo enim reus
constituitur qui nescit quod nescit
quod facit. Ita et dyabolus si hominem
nescit quare dampnandus esse
censetur qui non facit quod nescit
ymo si posset sed laudandus
erit quia facit quod non nocet.
Nos autem rei mente constituimur
quia aliud facimus quam scimus
debere nos facere sed quia per omnem
firmamentum deum dyabolum constitui
videmus et propterea ieiunia ei
parata legimus legibus illius
dampnandum scimus quia non sciret

et posset facere bonum et fecit ma-
lum. Nec enim deus qui iniustus
conprobaretur quia bonum non faceret
quod nesciret. Manifestum itaque puto
nullam naturam debere dici malam
quia omne malum sicut claruit
de voluntate fit que consensus
accedit nature.
21 Primus descriptionem non debuit
quia ad hanc causam er-
ror temporis non erat in
hominibus. At ubi accrevit
error cum Chanaan ita ut
et filii israhel contra hanc opponi-
rent in egipto tradi audirent a phisicis
egiptiorum a quibus et moyses fu-
erat in sciencia omni egipti-
aca. Perierunt que scilicet quidam
mundum istum asserit per malos
angelos condidisse. Hinc ergo princi-
pem mundi videri id est satha-
nam qui sententiam marcion se-
cutus venit in morte. Ita mani-
chei ab eodem sciunt hominem dicunt
factum non mundum istum fabricatores
tenens sic conditorem mundi hominis
esse fabricatum. Illi autem a deo dicunt
mundum factum licet de alienis. Ho-
minem non ab adversario creatum ut
in domo alterius alter posuerit
dominium. Oportuit ergo moy-
sen ut errorem istum excluderet et
auferret manifestare mundi
et hominis fabricatorem deum esse auc-
torem. Accepta enim auctoritate per signa
et prodigia que fecit docuit sine
dubio id verum esse quod testibus
signis tradebat. Nemo enim non
crederet cum tanta signa in rebus
gestis conspiceret. Denique hinc
est unde qui contra disciplinam hanc
senciunt errare noscuntur quia
nudis verbis assertiones suas al-
legarent. Itaque ut ut deo docente
doceret ordine ipsum creaturarum re-
rum exposuit ut dum minora prius sint
commemorata postea ad maiora ve-
niret. Hominem autem in postremum habetur quia
que tempore minora sunt virtute ma-
iora sunt ut si illa prius de se
de tempore preteriret ipsa in similitudine
quia potestatibus subiecta sunt re-
gnarent. Autem si haberet de virtute pre-
sumendo primatum sibi autem vendi-
cet potestate ipsa continentur
ut nichil horum non in vero subiec-
tum videatur. Celum quod tercio factum est
et terra deinde lux que in ordine
dies est. Post firmamentum quod
appellatum est celum et congregationes
aquarum appellantur maria ut
appareret terra in qua posset habitare.
Terra autem quam post celum factam
dicit non terra sola voluit in-
telligi sed materiam significavit
id est omnia in qua mundi omnes
species confecerunt. Celum autem
non hoc carnale sed illud super-
ius quod spirituale in principio factum
ostendit ut cum celum dicit primum
factum deinde in celum terra omnia
visibilia creata adeo significaret
totius enim nec summa et yma con-
prehendit ut quidquid me-
dium est procul dubio factum creda-
tur. Luminaria non que ad gubernandum
mundum in firmamento quarta die asserit
facta sed fortitudine maior est
sol et luna ipse prior luna
et luna quam terra et quanto maio-
res sunt virtute tanto in flora sunt
tempore. Hominem autem sexto die
constituit ut in domum fabricatam
rex induceret valde sublimior.
Nos homo qui utique sexto die
factus declaratus est qui ideo sub-
limiore dixi quia minor eius
natura in invisibilibus est et in celesti
creaturis hinc est unde quibus-
dam displiceret dictum est. Et vi-
dit deus lucem quia bona est
ut quia omnia a malo facta dicebantur
et bona credi non poterant. Moy-
ses ut bona que facta sunt pro-
baret ipse deo placida que fecit
ostendit ut cum displiceret rem fe-
cisset. Nam quo posset nescire lu-
cem qui dixit fiat lux et facta
est lux. Aliquis facit quod ne-
scit facta est lux. Placuit enim qui
se fecit quis opifex in suo opere
non letetur si dignum est. Vidit deus
lucem quia et non desinunt qui
dicant male est quod sine testimonio
esset relictum. Igitur descriptionem
mundi fabrica et primi hominis ori-
gine tradita quibus tenuit seth
qui redditus est pro abel et per
ordinem venit ad abraham patrem

indicorum ut ostenderet abraham
hominem deo credidisse qui opifex
mundi est et ipsum legem dedisse
in qua futurus xpistus missus est
qui liberaret genus humanum homi
de dominio dyaboli. Ex hijs racio
nabilis probatur fides nostra testimoniis.
cum hinc est origo descripta que
ab initio generis est xpistianorum. Ex
seth enim filio ade venitur ad a
braham. ab abraham ad dauid a
dauid ad mariam de qua spiritu sancto nascitur
xpistus. Recte ergo omnes quotquot
fidem habuerunt quem salvator predi
cavit iure xpistiani dicendi sunt
ab initio enim salvatoris ventura
promissus est. Vnde in apocalipsi agnus
ing qui occisus est a constitucione mundi
et tamen semper vicissimus. Hij enim
omnes quos supra dixi a primo homine
creato in mundo per quos tradunt
ascendunt ad salvatorem huius dei
fide fuerunt de quo xpistus locutus
est dicens. Hec est autem vita eterna
ut cognoscant te solum et verum
deum et quem misisti ihesum xpistum

24 Primum lex formata in libris
dari non debuit quia in natura
ipsa inserta quodammodo et crea
toris notitia contradicere non late
bat. Nam quis nescit quod bone vite
conveniat aut ignorat quod quod sibi
fieri non volunt alij debeant. Si autem
ubi autem naturalis lex evanuit op
pressa consuetudine delinquendi. Tunc
oportuit manifestari ut in iudeis
omnes audirent non quod penitus ob
litterata esset sed maxime eius aucto
ritate carebant ydolatrie studebant.
Timor dei in terris non erat fornica
tio operato operabatur. Circa res
proximi avida erat concupiscentia.
Data est ergo lex ut et quod sciebant
auctoritatem haberent et que latere
ceperant manifestarent. Nam
ante moysi non solum non latuisse
sed et vindicata esse peccata cognos
cimus et iusti esse ceperunt. Cessa
cum scientes enim deum vindicem
timebant peccare. Et nunc non te
neret negligi legem naturalem
permisisset. Revelari oportuit ut sciretur
iudicium apta racione deum requisiturum
actus humanos quemadmodum per diluvium
vindicauit legitur et in sodoma
et gomorra sed haec vetustate ob
livio texerat unde per moysen re
nova ad disciplina corri
gendam et fidem in deum refor
mandam commemorata sunt. Vnde
apostolus iusto ait non est lex po
sita sed in iustis ydola colentibus
fornicatoribus aut alia. Tunc vi
deamus an conveniat hijs qui dei
iudicium audientes rident futurum
si peccaverit aut oberit si veritate
minime an careret racione. Lex qualis
data est mundo sed videmus illa
tam in iustis cessare. Non ergo iustum
videtur ut qui hic peccantes per
potencia securi sunt. alij leges
illudunt pauperes deprimunt
iusticie amicitia opponunt. bene
agentes obprobrio sunt pij in di
gent. mali florent. iniqui corrup
tores complectantur. Iudex vena
lis est. Non ne iniqui videntur
si eo dicitur rex non se requirat
ut qui hic in iniuste passi sunt re
leventur. et qui bene vivendo in
digruerint remunerentur. et qui
propter iusticiam obprobrio erant
honorentur. Illi autem qui potentes
leges contempserunt aut significacione
illuserunt iniquitate sectantes
sunt gloriosi in hijs ut ipsi iusticie
in fulcione videntur ut humilitati
et contemptui torqueri subiciantur in co
spectu eorum quorum malis et despe
racione gaudebat et ipsi de pena
illorum bene deo gracias referant apud
quem solum personarum.
26 Ex verbis horum ipsius legis patet
intelligi quia non est lucro
arte velata. Cristus nam abel pru
dentem et devotum in corpore ser
mo indicat scriptura. Cayn non ne
gligentem et in prudentem at per hoc
minus devotum. Abel non desplaci
turum potiora elegit que deo offer
ret creatori ut de hijs amicis g
reconciliat propria illi offerret per
quod et dedicacionem suam et
meritum eius placeret et ipsius reue
rencia et deum auctorem ostenderet.
Hic cayn vel vt rusticus presentire
nequiuit. Totus enim animus terre
in serens mentis oculos ad celum
levare non potuit ut quid cre
atori dignum esset aspiceret. Ecclesia

tuqz enim deo optulerit munia
que causa est in iudicis aliquem
meret reprehendit. sepe enim re
prehensi sunt cum munia sua in p
uide dei altari offerunt que hoi
bus digna viderentur. dicente dno
Leuit offert m. non hec sunt
piam de manibus ueris offer
ea sponso domus me aut quia
si accepit ea Cum constat apud omnes
personas sublimi maiora debe
offerri munia quo cayn respuenda
sunt munia dicenti ei dno Quid
contristaris et quid vultus tuus
No ne si recte offeras recte autem
non diuidas peccasti quiesce ad te
conuersio eius et tu dominaberis eius videns
ergo quia quia diuisio incertum
penitus dum non estimat quid deo
dignum esset potoria . reseruauit
suis usibus Itaque non quia ob
tulit reprehensus est . sed quod in dig
ne obtulit nec ideo dampnandus est
sed quia sum emendare commonitus
noluit ad te enim ait conuersio eius
et tu dominaberis eius hoc est me
non accipiente ad tuum dominium
conuersum est munus tuum oblatum vt
decreto faceret quod faceret hinc in
uidia coarsit ut occideret fratrem
ut a bono iusto occideretur quia i
sua primus ouidet et exemplum
malo daret hominibus sic enim e
mulatione zeli certus est vt non
solum gratias non ageret eo quod reus sibi
esset non suadat sed et dubitat qui
hoc enim diceret Ecce rex addet
aliud crimen pro quod dampnari
mereretur. Talis et causa in pundi
ac fratricide cayn qualis illius
necessum fecerit cui cum ignotum esset
adeo inges effectus operis
suffocabunt consimili suum est de spiritu
ignoto sibi facinore et in piemite
i conseruari admissa in contusabi
lis dampnaretur et tamen apphe
sus dampnatus non est cayn sed consus
et reus subiectione dignissimus est
super terram sed si penitet ignis
cerner ei Denique timens ne quis
eum pro hoc sic occideret ait adden
Maior est relinque me si enim
me hodie a facie tua a facie
terre abscondar me et ero gemens
et tremens super terram et omnis
qui in venerit me occidet me

tremens cayn vobis iusti iudic
timet de spiritu adeo constituit ut a
conspectu hominis fugere se debere putaret
tertius quia in toto deo viuit
ut ab homine possit occidi sed quid
ei sudit dns Nequaquam sed in quid
hoc est non ad hoc te remisi
tu non moriaris viue ut ab aliquo
occidaris sed ut gemas et tre
mas et cum fratrem exemplum
malum dederis super terram dum
laboribus tuis non respondit
fructus eo summo Itaque omnes
occiderit cayn septem vindictas
persoluet hoc est superbia ostendit mor
dampnandum cayn . Quando enim videt
legem datam sublimi qui nature
ne quis imitaretur fratrem eius plus
cepit timere sicut quid mali ad
miserauit septem ergo vindictas pro
mittit si quis ad hoc facinus
aspirasset ut videns quod hoc
ope cayn reum sum Et enim ad
hec legum manifestatio non enim
erat fieret se septemplici pene in
luctari si non hoc vitaret ut ge
quod noticia ut plagas addetur
super que meruerat cayn ut
in plaga cayn septem numer
ratur vindicte hoc est uno uman
di sunt qui relictis omnibus dominum
secuntur et in futuro vita eterna
habebunt hoc est signum quod po
suit deus in cayn ne quis occi
deret eum omnis qui inuenisset
eum Impunita enim poena lex
est ut si quis homicidium fecisset
quia omne pricidium homicidium
est septies reus esset quod fuit
cayn ut hac seueritate ceteri terri
ab hoc se facinore inhiberent

Frustra hoc putant qui 29 1m
arbitrantur quod lamech
dixit de cayn occidi virum in vul
nere meo et iuuenem in liuore
meo Chanaan enim quinta generatione
natus erat lamech autem id
est amatusale a nepote cayn
Sed hoc autem id ideo memorat
lamech ut ostenderet actus sui
agendum eum qui submanifesta
lege peccauit ac per hoc si post
cayn imminentem eius septies vin
dictum est quanto amplius in eum
vindicandum est quod nec sum cayn et

correpto nec potest cum sententia
data fuit ut et cayn impio et
crudeli furore voluntate auctor
post cayn ergo lameth homici
dium perpetravit qui sine dubio multo
graviore poenam pro meritis suis septem vin
dictas exsolvit et quia potest
lameth cum severius hoc fuisset
punitus esset hoc ostendit dicens
de lameth autem septuagesies sep
ties ut qui ad malum opus per
tinacia subsequitur septuaginta
septem plagarum ictibus feriatur. Un
de et salvator cum septuagies
septies peccanti cuique remitte
re precepit sed ne putetur aliquis
quod lameth homicidium post cayn
fecisse quia dixit de cayn vin
dictam septuplam sumi. lameth autem
de se quo dicit quia vindicandum
in eum erat non ad hoc referens
esset homicidium quod commissum fuerat
se fecisse non constat. omne sunt sen
tentia seorsum haec cum enim aliqua alia
species non apparet quia quod completo opere
dignum fecerit ut punitus est
fieret. Denique dictum est inde ex
die mandicaveritis mandicaveritis
morte moriemini et tamen
non statim mortui sunt sed post lon
ga temporis intervalla sed quia species
ia in mortalitatis amissa erat 32
sententia mors prius dicta est quam
hec cepit in se. Hec quidam la
meth invenire se occidisse fatetur
et cayn fidei clarius usque ad
hoc tempus pervenire non potuit
autem si pervenit quod in possibile
est senior fuit

8m 30 Decem sententias decem
verba appellavit quia et
salvator sensus verbis sig
nificavit dicens interrogo ad in
deos cum interrogo vos et ego unum
verbum respondete mihi. Baptismus
iohannis de celo fuit an ex hominibus,
ubi erat hoc sensus verbum appella
vit similiter modo et in duabus
tabulis decem verba scripta dicuntur
qui decem sensus sunt. Denique non
sunt tibi dii alii preter me primum
verbum hoc est et subiecit. Non
facias tibi ullam similitudinem in celo
sursum et in terra deorsum neque
aqua que est subtus terram deinde ad
iecit tertio. Non sumas nomen dei
tui in vanum non enim mandavit dominus
qui sumit nomen eius in vanum
hoc est ut non in mendacio nomen
dei tui assumes ut periores per
illud de hinc quarto loco dicit sab
batum dei tui domini servabis et
non facies in illo ullum opus ser
vile. Hec quatuor verba sunt ista
que ad deum ipse pertinent et sunt
in prima tabula. Hec in secunda con
tinentur tabula primum verbum est
honora patrem et matrem tuam. non
occidas tum non fornicaberis quinto
non furaberis quintum non falsum testi
monium dices sextum non concupisces
quod cuiuslibet proximi tui enim hac secunda
tabula prelatum apostolus paulus dicens
honora patrem et matrem quod
est mandatum primum in promissione
Ergo non esset primum nisi in secunda ta
bula ab ipsa recepisset. Que promissio
autem ideo dixit quia statim sub
iecit ut sis longevus super terram
et bene tibi sit. Hec est promissio
facta hominibus qui mandata custo
dierunt. Que utique hec mandata distincta
et in eorum confirmata et que
et quanta in singulis scripta sunt
tabulis

Accepta priore in prioribus
cum honorificentia descendit
de monte facie gloriosa.
lex enim quia prioribus data est
Moyses ergo quando preciunt glo
riosus apparuit ita ut a populo
videri non possit ostendendum
ostensum enim est in eo quod priores
gloriam dei non meruerunt aspicere post
peccatorum enim vituli sculptilis et
confractionem tabularum in quibus
data est lex fuit. Rursum ascendens
moyses in monte cum descendit
cum tabulis in quibus acceptam
legem ferebat glosa facta est faci
es eius ita quod non possent filii
israhel aspicere vultum eius nec clario
quia et ipse peccavit sed in posito
velamine loquebatur ad illos ut
tam diu indignum esset gloriam quam
diu in peccatis vigerent unde et dicit
apostolus Cum quisque ad dominum aufertur
velamen ut dono dei abluti digni

fierent in tende gl(ori)am dei. Quod
fractione cum tabularum quas an-
te parat indecorum ipsius requiem
significatum est quod prius suc-
cedentes p(ro)missione dei indigni
facti erant. Lex autem reiterata
lex est alta spiritus futuri significa-
ta est. Tamen perfecte lex data est
in monte. 33
om Per id quod multimoda vocem sunt
verba faciunt questiones. Ita
et si ad mensam digna aguntur
referuntur, nulla erit questio quin
per ordine res ipsas esse credent
na aliqua que divinus (?) quam in di-
vinis est aliquid quod in mundo est
duobus enim modis appellatur
que denique Petrus apostolus
que et in mundum inquit intrauit
in os meum et Paulus apostolus
omne inquid quod non est ex fide
peccatum est. Et alibi legant vo-
bis fide et non sunt peccatum est. Unde
ergo quia unus et idem sermo
non eadem significat. Ideo et
tamen dicitur in mundo considerando
est quia contraria dicitur. Quia ali-
quid ad comparationem meliorum immun-
dum dicitur aliquid ad sordida opera
refertur ut malum intelligitur.
Nulla igitur substantia mala quia
que per substantia munda dicitur
ad comparationem pulcherrimarum rerum
in munda ita et panis in mundus
dicitur et oleum et plumbum in compara-
tione auri. Quod in mundo est et corpus
adam et tamen unius corporis me-
bra plura sunt alia honesta alia
inhonesta vocantur tamen sciamus ma-
nu esse constructa omnia in sua na-
Cam tura bona sunt et utilia. Quantum ad 34
verba pertinet videtur esse contrarium.
Si autem sensus requiritur in venit
esse non dispar. Sic enim lex loquitur
ut a diligentibus et sedulis
possit intelligi ut vitiis non
in curiosis sed sollicitis se rene-
let. Ita inquit deus dixit quarta
progenie et moyses scripsit quin-
ta progenie. Ex utraque moy-
ses retulit et falle enim impossibile
est. Inquo tanta veritas operata sit
ac perfecta investigandus est.

sensus. Nam non otiose aliquid
aliqui autem in parte dicuntur loquitur
scriptura. Utraque due partes quas sin-
guli memorauerunt deus enim quattuor
significauit generationes que
nate sunt in egipto. Moyses autem
ad deus una huius eorum hec orta
acceperunt. Cum intrassent in egipto
v. inquit generatione exierunt
filii israel. Generationes enim que
transit in egiptum et quarta quam
illic ~~nate~~ note sunt simul con-
plexus. Ita ab abraham usque ad
exitum filiorum israel de egipto
generationes sunt viii. Quadrin-
genti quidem annis a promissione
abrahe sunt huius manebunt in cha-
naan. Et ducenti quindecim
~~annis~~ in egipto hec sunt autem quod
comprehendit apostolus ad galathas
dicens post trecentos triginta
annos facta est lex. Quattuor generationes
generationes hec nate sunt in chana-
an id est in ysaac una altera in
iacob tertia in levi quarta in gerson
et gaz et mezari. Cum intraverunt
autem filii israel in egiptum
gaz genuit aram hec prima
generatio fuit in egipto. Aram genuit
aaron et moyses et mariam
que est secunda generatio facta in egipto.
Et aaron genuit eleazar et
frebge eius que est tertia generatio.
Eleazar autem phinees quarta
generatio. De hec sunt quattuor ge-
nerationes procreate in egipto. Quin-
tum dominus ad abraham, progeniem
eius semine tuum et similiter conspiciet
eos. Ego autem liberabo eos quarta
generatione egredientur inde. Unde
signum apertum quia nobis aliquid
significavit deus. Antiquum gestum
est in egipto. Moyses autem in
illam generationem ponitur que tem-
pore suo iacob introivit in egip-
tum. Quod iste quattuor originem
habent dixit quinta progenie ex-
ierunt filii israhel de terra
egipti.
12m Cum honorius quantum ad gesta ergo 35
eius pertinet voluntas bona
est quam autem ad personam
in iniuriis est ab ad ipsis deus

em solus est qui de futuris indi
cat ac per hoc ysaac iustus cum eo
ad principem dignitatis humanitate
dignum esse maiorem filium suum bn
diceret dum magis putabat sed
qui occultorum cognitor est innocem
benedictionem meruit ordinem ut in bn
dictione non homo videtur esse bn
dicens sed sequitur benedictio dei de
inqua deus est a deo in numeris ad
moysen et aaron sacerdotes vos
ponite nomen meum super filios
israhel ego sum dominus benedicam eos
ut gratiam tradicionis permissam ordi
nari diffundat hominibus ne
voluntas sacerdotis obesse vel prodesse
possit sed meritum benedictionem posceret
Tanta dignitas sit ordinis sacer
dotalis sicut adventum domini aut
est denique iussimo archa inferre
tote salvatoris inter tecta hoc autem
a semetipso non dixit sed cum esset
princeps sacerdotum anni illius prophe
tavit per quod ostenditur gratiam
gratis non personam sequi aut dig
in hoc ordine tradicionis ut quo
nis aliquis boni meriti sit non
tamen possit benedicere nisi fuerit or
dinatus ut officium ministerii ex
hibeat dei autem est effectum tri
buere dispensacionis
36 63 Anuestimus tamen domina tradi
cionem esse in officio ordinis
regalis quod saul in
eadem tradicione ad hunc pontu
honorificat ne deus in iniuria fieri
videtur qui huius ordinibus hono
rem decrevit Dei enim habet y
maginem sicut rex sed et episcopus
Nam dominus quo in ea tradicione est
honorandus si non propter se sed propter ordi
nem unde apostolus omnibus inquit
potestatibus sublimioribus estote
subditi estote Non est enim potestas
nisi ex deo que enim sunt a deo
ordinata sunt sicut est unde
gentilem tamen in potestate positum hono
rificamus licet ipse indignus
sit quia dei ordine tenens gratias
agit dyabulo potestas tamen cui
gerit quia meretur honorem non ideo
pharaonis futura fame famis
sompnium revelatum est et nabu
godonosor aliis servi astantibus
filium dei vidit in camino ignis
non utique merito suo qui in ydo
lo se adorari voluit sed merito
ordinis regalis
36 Si velis ad unitatem non in congruum
videbis quod puritas diu sua esse
racione Credebat enim filium se Ihesum
in quo omnes gentes benedicerentur
et aquo stimonium cohortandi
est quia enim impetrare signum accre
pit pro qua generatione aliorum veri
et reperatur ut sanior sit sed si ali
quibus deformacio videtur evadu
tur in eo ganuisse et filiis eius
hoc testimonium fuisse gloriosum Na
arbitror utique unus ex principibus
gentilium videbat tantam virtute esse
in deo abrahe ut holofernem ducem
exercitus assiriorum cuius potencia tota
terra tremebat proprio gladio manum
femine decollaret sponte se circumci
dit arbitratus eo quod ipso dignitate
sibi quesita in me perfecte si quis
per omne orbem aut aliquod ali
membrum amiserit sine parte ipsa
humanis rebus ingerat aut
appareat gloriosus Prosidere enim
aliquis ad tempus ad mittere hic per
fate Iam et abraham fidei fue
signum accipiens non deformatus
est sed melioratus
37 Ut minus nimium facimus
sodomitarum possit adim
plere eorum pervenit usque ad uete
filiorum ne de origine eorum signum
aliquod remaneret Non ne per
missum est eis ne domini vincere
exempla sequentur patrum dice
hena enim liberi sunt aliena tam
sa omnis parentes enim ea perse qui
perfectus rei sunt quia ut illorum
opera obliterarent eius pigmentes
corum erasa est Na si homines pru
beti sunt filii eo quod quoniam dederunt pro
rogativa illorum sit et de morte quam
pro malis eorum meruerunt queri non
sunt quemadmodum principes in
furore suo sunt et in diaspora filii
et in egipto per noxius patrum
pleti sunt filii sed ad emendationem
eorum proficere ut quia ex abi mun
dem recede et venari cum in moy
si erant noluerunt hanc plaga fruti
refecerit confiteretur tamen sanctificatione
ne cui is hunc Iratum sentiret

Hec ergo mors filiorum timenda est patrum
hoc quoque enim modo filii debitum ipsi
reddiderunt futurum antiochi patri
patrum vel parentum quia perfidia sua
nec sanguine filiorum israel vince-
re potuerunt. Non ergo in futurum sed
ad presens tempus mala parentum
filios invenerunt. Nec qualecumque
bustum est gloriosum est nec tri-
ne ren (?). Ita si quid cum patribus
emittitur in postremis positi
ad fidem vere accedere ut si non corona
vel venia mereantur. Quo poterunt
fuit aliqui christi cum combusta (?) corpus (?)
ita actum est ut neque esset unde
ignosci suis parcerent neque subli-
mes fierent qui nunc labo-
rant. Confert nunc unius momenti
cruciatum ad multi temporis penam arbi-
tramur et ad multos labores et qui
ipse non possunt non solum eos (?) labores
admittere sed et penam multam. Et ideo
decet quia difficile est ut de malis
nati inter nequissimos educati vel
quisati (?) mentem suam temperet ad
disciplinam dei sectandam. Unde ergo
si non magis bene actum est cum filiis
perditorum.
Nichil iniuste deum facere aut- 39
dire qui dubitat in sanguinem (?)
est. Itaque si verba domini non
subprimantur sed omnia que ad eandem
questionem pertinent exponantur lu-
cebit quod obscurum videtur et per-
estimabitur quod nunc iniuste in-
putatur. Qui enim verba subprimit
questionis aut imperitus est
aut tergiversator qui calumpnie ma-
gis studeat quam doctrine. Porro
autem repromisit deus de se quod
reddere peccata patrum filiis sed qui
oderunt eum. Hoc est qui in pravis
malis relati fermiacunt (?) ydolis
sicut et patres illorum. Zelotes enim nomen
dei est qui honore nominis eius re-
ditur creature sicut enim iustorum filii
ipsi iusti nobilitantur in se generis
iustitie ducem primum et sanguinem
sublimatur ita et nequissimorum
et ipsi filii nequissimum incrementum
faciunt malitie quia et malorum
filii filii sunt et nequitia illorum
eos ad perditionem in iustorum
Cum tenore ergo loquitur videtur deus
sed verum est et hoc habet ratio.
Carnis enim malum et mali hoc

filium non duplici genere consequitur
crimine boni et boni filium dupli-
citi merito censetur honorandum.
Quod vero autem manifeste iniuria et
quarta progeniem reddere se promi-
sit ut si post patrem malo fi-
lius non sequatur perfidia patris
nepos autem qui imitatur consciens (?)
sciat se non in nunc futurorum a-
servitute sustentie (?) autem et nepos
forte non amet sed patris servitus neque-
gia testamentum diligat dei non
ignoraret pronepos ad se usque per-
venire sententiam si cumulus sit
parum sit parem perfidei. Perfidie
hac lege manifestare detineri
voluit deus in pios patres ut
agnoscentes quam mali parent
sectatos ydolatrie vel affectum filiorum
tenerent ad reverentiam crea-
toris. Aut filii incertos ne in-
cenerent peccata patrum dei lege ob-
servarent. Alii autem addentes ad
nequitiam aliter hoc interpretari
reperiunt dicentes patres in-
manducaverunt uvam acerbam et
dentes filiorum obstupuerunt. Ut
sciant de impunitate eo quod filiis
eorum reddentur peccata illorum ut
neque spiritus neque timoris haberent
pietatem hinc dicitur eis non
morietur filius pro patre nec pater
pro filio sed anima que peccaverit ipsa
morietur. Unde addisceret non in
pene sibi futurorum sed sic reddi
peccata patrum filiis ut qui in pieta-
te patrum secuti mala que ob-
liuida (?) erant complanaverunt ac-
cumulaverunt post quam quod
mali patris ydolatria deus osten-
dit addidit statim quia bona
diligentes subsequatur. Dicens et
faciens misericordiam in milia
milium hiis qui diligunt me
et custodiunt mea precepta. Ut
bonum patris non usque ad pronepo-
tem sed usque ad milia milium red-
dat. Propterea si quis cognoscere
dicamus diligat deum cum constat
porro ante mille annos fuisse
addidit hinc una hinc ut ne-
cessitate duabus suffragantibus
causis miam (?) accipere mereantur
quia et ipse dei cultor est et eo
eius fenne (?) est qui amavit

demum et ex hoc clementia dei laudabilis est, ut odio se habentibus non faciat usque in quarta generationem et progenie reddet et non in nulla minus ut si in quarta progeniem tractu fuerit malum quidem in tempore esse incipiat ut ecce in mereat usque in tertiam et quartam progeniem. Sed dicit quis autem magis amplius reddendum iniustum videtur qui in immunitate a acto rem [illegible] datur vindictam filiis autem ex patribus dicit reddi pena est. Primum in filios dum in captivitate ducti sunt tamen primum et fuerunt ibi usque ad [illegible] generationem. Et si verum est non solum odio habentibus se reddidit [illegible] primum sed et diligentibus nomen suum. Gratia Daniel abductus est et tres pueri et Baruch et Ezechiel et Esdras illuc natus est [illegible] igitur apparet illud convenire opposite questioni quod supra diximus.

Iam Non [illegible] iusticia mixtam primum separata non iusticia [illegible] peccatores non enim sine iusticia malitia est [illegible] iniustus quia puniendis ad singula si videas non demanis nisi patres. Demum dei separata est iusti puniendus aliquis ignoscit aliquid irascitur aliquid non reddit quem digni sunt [illegible] sufficit enim eos ut sint qui [illegible] lex enim quae res ipsa mollini non potest a nobis mitiganda est est ut possit prodesse subiecte a gentibus

18 Quod sine gladio moyses ferret apparentia quam minatus angeli evaserunt. Deinde videtur si ex negligentia fuerat circumcisio cessavit abraham quod ideo fit in sensu angelum insequentem moyses et patrem ad viri dicta gratia viri sublimius [illegible] hic primum [illegible] eius persona eius susceptibilis est [illegible] magis bene [illegible] eius abyssum e primum pergebat [illegible] ad filios israhel missus a deo abrahe et patrum iustitie [illegible] non ferebat in quo gladium ostendebat iudeos ut quod ipse sollicitator [illegible] aut non ab eodem deo missus qui abraham elegit in madian cum filiis filios suos nunc transivit quos ante [illegible] in egyptum non debunt qui rectos ibat inde educere [illegible] transivit primum que supra diximus. Sephora [illegible] uxor moysi [illegible] compendioso [illegible] non ignorans quia causa vero pro angelo in sensu videbatur arripiens [illegible] filium suum et recessit angelus [illegible] mitigata est ira quia [illegible] tensa. Nam aliquando compendio loquitur scriptura quae subintellegi voluit [illegible] et istud ex salvatore [illegible] ad iudeos [illegible] vos [illegible] mandatum dei ut traditionem vestram statuatis. Nam dixit deus honora patrem et matrem et qui maledixerit patri et matri morte moriatur. Vos autem dicitis quicumque dixerit patri aut matri munus quodcumque est ex me tibi proderit et non honorificavit patrem suum aut matrem suam sine dubio [illegible] hoc dixit salvator ut subintelligantur sacerdotes [illegible] studebant lege dei [illegible] in pia enim [illegible] filiis ut maledicentes patrem aut matrem quodcumque offerret quasi deo dei dona deo per quod data sua in maledictos [illegible] facti filii [illegible] preceptum dei [illegible] ita et moyses tamen in sensu videt sibi angelum intelligens causam quod fieri debet ostendit uxori ut recederet ab eo angelus qui eum querebat occidere hoc subintelligitur in hac causa sicut et illud quod supra diximus in sacerdotes

Quoniam aliter quam dictum est intelligi separatur ideo Ysaias propheta [illegible] postea quo sensu dictum esset. Cum enim hoc ignorantia offensi dei sine loco [illegible] esset [illegible] descendens [illegible]

257.
128

in eo perficiebatur. Ne parentes
inpotes semen relinquerent sic
hoc arripuit error humanus ut
reputarent reos esse apud deum
Si qui autem uxores nollent aut
accipientes ut absque querere non
possent quasi nichil aliud quam
semen requireret deus. Sunt ar-
guuntur per malachiam prophetam
ysaias ergo ut consolaretur eos
quos mala intelligentia contrista-
verat dominum non obesse si quis
aut non posset habere filios aut
nollet dummodo legem dei servaret.
Maledictum enim illis competebat qui
cum possent aut vellent divino
obstante iudicio steriles erant ne
fructum haberent creatoris dei contem-
pnebant ut eis videbatur. Et quia
se non posse et genitos minime
possidere cognoscerent indignatum
dei contra esse et quasi satisfacerent
natura et facti viri eis cupidi essent
filiorum et non id obtinerent exti-
mabant parentum obstare et dolebant
ignorantes dei providentiam cir-
cumservabant. Denique ad dei oracio-
nem et anna que concepit et peperit
samuel et elizabeth iohannem et
uxor manue samson. Spiritualis
sic intelligentia in hanc causa
ista est ut maledicti habeantur
qui non reliquerint semen quod vide-
at deum et qui non instruxerint aut
filium aut servum aut proximum
qui dei timorem doceat super terram

Dei iudicium rectitudini non 44
convenit. Natura humana in be-
stialitatis atque in picturam
dei sedebat iudicio condere
in quo non sapit ut consentiens
dei intelligat ~~[illegible]~~ virtutes
et ut ad fieri debuisse quam quod
videt fecisse deum quia sit personarum
acceptorem non esse. Si enim deus pro-
esse suscepit et saul refutavit
ut ad usum sentiendum est deum
fecisse sicut enim quia tunc bonus
ita est unde eius petitionem accepit
quia vidit simulato corde veniam
postulare illum autem despexit quod
actum eius penitentie non tangat
dolor quod deus est ad inspector
cordis magis quam nominis habitus

datum est. Homo videt in facie deus
autem in corde. Ideo fallimur quia
simulacio in verbis et vultu con-
venit nos concorde enim quod sit
vide non possimus. Verum ob hoc
dei iudicium sequi nos oportet
qui scit quid sit in quo unusquisque
est sententia examinat singulos
hoc et in venimus et salvatorem
fecisse scilicet cum se offerente
non suscepit sedente autem levi
ad thelonium vocavit. Quia verba
scribe non sensum est cor levi autem
intus habet in corde habebat quod
seruaturi verbis. Ille autem qui inde
quod scriptum est sciebat quid esset
in homine elegit levi

Deus hominem fecit quem quamvis morte
dum non peccaret in morti 21
vigeret ut ipse sibi auctor 45
esset ut ad vitam aut ad mortem
ut custodiens se apud laborem suo
gauderet esse se immortalem. Ne-
gligens non factus ipse sibi in per-
iret quia reparet esse mortalis
Cum enim deum enim in creatoris lege
durauit dignus erat esse de ar-
bore vite ut mori non posset ut
enim corpus erat quod dissolvi possibile
videtur sed congruus labor vite cor-
ruptionem inhibebat. Denique
post peccatum potuit in solubilis
manere si non prohibitum esset illi
esse de arbore vite. Natura quod in
mortale corpus habebat quod cibis
sustentabatur. Immortalis enim
non egeret esca nec potum cibus
enim vires prestabat vite autem
arbor medicine modo corruptio-
nem omnem prohibebat sic enim hoc
erat quasi in expugnabile munimentum
tenere quod habere vide ut non adest

Panis quae angelorum appellatur 22
manna est. Manna autem in- 46
terpretatur quid est hoc vide autem
filii israel quasi semen coriandri
cadere super terram candidum dixerunt
ad invicem quid est hoc quod
in hebrea lingua dicitur manna
hoc est panis autem cibus non mun-
di lege creatus est commixtione
elementorum sed desuper venit spi-
ritali ratione prius enim in
supernis habetur quia corporibus
splendidis ad nutrimentum dei virtute
creatus est quia angelica natura

subsistit et vivit sine deo enim
nulli vita est. Propter id ergo quia de celo
venisse dicitur angelorum dicitur esse
panis. Ut enim quanta et qualia be-
neficia dei sint ita homines memora-
rent sic locutus est ut eum cognoscen-
tes se deo gratias referrent qui tanta
cura servos suos gubernat
ut hic eis in carne positis ad
hunc si nunc sint exhibeat per quod
vivunt angeli. Dicit apostolus in-
terea Petra autem erat Christus ut
quia Christi virtute aqua fluxit
de petra. petra appellatus est Christus
similiter tunc et quia manna patri-
bus venit de celo manna id est
panis dicitur ut quod tunc signum est
eius rei que nunc in ecclesia offertur
figura fuisse ostendetur a Christia-
nis. Quod si ut angelos significa-
verant scriptura. Qui ante manducave-
runt homines id est iudei ut
quia maior est gratia nunc quam
fuit sunt in prophetis et libertas
data per Christum ad comparationem temporum
et gentis. Oportuit angeli dicti quorum
panis est Christus, saciati sunt iudei
quos homines dicit. Horum enim magis
est Christus quibus et revelatus
est et qui hoc nomine vocari congrue-
unt. Dupliciter ergo congrue potest intelligi
supradicta questio ut et panis ange-
lorum celestium dici possit et pa-
norum secundum ea que dicta sunt.
23m 47 Quid est ad ymaginem
dei factum esse hominem ergo unus
unum fecit ut sicut ab uno
deo sunt omnia ita et ab uno homine
omne genus esset humanum. Filii deo
autem hec est ut quemadmodum de pa-
tre est filius, sic et de eius muliere
ut unius principii auctoritas con-
servetur. Sed filius ineffabiliter in-
comprehensibiliter natus est de ipso patre.
Mulier autem corporaliter, sed legimus
factam esse de viro ut per ea nativitas
oriretur. Filius non dei ideo natus est
ut per eum fieret creatura. In eo ergo
dissimiles. Ita et de deo deus natus
est. De viro autem femina quia il-
lic simplicitas est et non potuit
de simplici nisi simplex nasci
sicut de spiritu sanctus et deus de deo. Quare
vir ymago dei est. Sic et enim
scriptum est: Et fecit deus hominem
ad ymaginem dei fecit eum. Unde
apostolus virum quidem dicit non debere ve-
lare caput cum sit ymago dei
et gloria dei. Mulier autem iubetur
velare caput suum que non est
ymago dei. Unde et denuo dicit
apostolus mulier autem docere non per-
mittitur neque dominari in virum.
48 Hic instituit animam suam ante
mortem qui spe future vite
contemnit vitam, ne moriatur impius
sicut Salomon de eo dicit qui sub-
levavit et gravatur. Hic homo ergo si
corrigat animam ut iusticie vias
ambulat hic instituit animam
suam ante mortem. Salomon enim
post iudicium futurum consilium dedit
ne quis in diligens sit si impie
moriatur. David vero de perfectione
iusticie locutus est quia iustifi-
cabitur apud deum ut dignus
promissione sit nisi fuit ita iusti-
cia eterna. Dum enim vivit, cum domi-
num metum ad hunc non habet
plenum. Unde dicit salvator: Qui
perseveraverit usque in finem hic
salvus erit.
Ut honestum puto si dicantur hec
49 in corporibus generari ut anima nasci-
tur concreta cum eis. Aut ipsi compe-
tit. Aut si certe singule celestes
partes facte sunt et corporis terre-
nate sunt, patet quia una Ade anima
credibile videtur, ceteras nasci sed
non convenit quia soli de deo hoc
possibile fuit ut simplex generet
generaret ne ceteris crederetur. Quoniam
iustum est in causa salvatoris ut
non solum ab illis gentibus vel
iudeis vexaretur ab illis qui Christi-
anos se dicunt incredibile putatur
et fortunatum et Arrianum. Hanc
fidem habent. Non credunt generasse
ita si eo tempore quo formatur corpus
et anima generatur formata de eodem costa
sublata legimus non tunc animam
natam formatam sed si costa fac-
tus hunc animam ita non nata est sed
detracta in patrem. Sed nec hoc
scriptum est. Propheta enim interea Za-
charias quia patrias plasmas
inquit hominis animam in eum nec Y-
saias ab his dissentiens aut sic
dicit Dominus deus qui fecit te et
finxit te in utero. Si enim fingitur

in utero iam formato corpore transfunditur
Cum enim omnia membra impleverit
corporis signata dicitur in corpore
ut aqua cum sit sine effigie
infusa tamen in fontibus signata
videtur. Ita et anima cum sit non in-
corporea et simplex formatur
in corpus singula membra vivi-
ficans. Et quod moyses manifestius
tradidit dicens si quis percusserit
in utero habentem et abortivum fecerit si
formatum fuerit det animam pro anima
si autem informatum fuerit multetur
pecunia ut probaret non esse animam
ante formam. Ita si iam formato gre[...]
corpori datur non in conceptu cor-
poris nascitur cum semine derivata
Nam si cum semine anima exiret ex
anima multe anime cotidie perirent
cum semine fluxu quod non proficit
nativitati. Sed si spiritus spiritum respi-
ramus Contemplemur scripturam ade
exemplum datum est ut eo in-
telligatur quia iam formatum
corpus accepit animam. Non potuit
animam limo terre admiscere et
sic formare corpus sed ~~conat~~
ratione in[?]formabatur quia primum
oportebat domum compaginari et
sic habitatorem induci. Anima
certe quia spiritus est ut sic consi-
stere non potest. Ideo in sanguine
Cum ergo corporis lineamenta com-
pacta non fuerint ubi ~~erat~~ erit
anima autem foris vaga quando
non intratur cum eo traducitur sic
dicit ea unde animam et corpus non
otiose vagari sed ex quo derivatur
dicit quod ad putandum commune a[...]
ex semine si ex semine non queunt
quia aliud in exemplo est
apponitur enim ex viro cum costa
divisa et animam ex illius costibus
in femina dormiens unde forte vi-
deatur sancti ex semina in omne
apud salvatorem que sumus sine
coplexione carnis de spiritu sancto
natum ex semina. Et si arbitratur
plus dare auctorem viri in mu-
liere in feminam. Cum enim tam
anime quam corporis origine ex
uno dicat convincat se ut id
quod potior est communis dicat
id est animam. Et vero minus ex

masculo id est corpus cum mani-
sit ordine exempli adeo
traditum in mutare
Unius substantie quamvis sit 51 26
vir et mulier in anima et
in carne sed quantum ad animam est
vir quia ex eo est facta. Et
dicit apostolus Caput mulieris vir
Causa enim maiore sunt viro
non substantia. Nam in uno
corpore maiora membra sunt
et minora non natura sed ordine 27
Non otiose illud mandasse 51
ioseph filios israel in
absoluto est. Carni enim complacere
potuit. Non imprudenter locutus
esse credendus est. Cum enim esset
in dei creatoris devotione compre-
hensus sicut ab egiptiis se quali-
tam administrationis qua in magna
egestate egiptum gubernavit
post exitum suum errorem pe-
rit esse timuit vanitate religionis
mortuum magis ut deus venerari
quam vivum ne ei deferretur
honor debitus creatori. Quibus
ostendit se liberos fuisse a-
go ostendit se liberos fuisse a
vana superstitione egiptiorum. Quam
ne ad dei iniuriam perficeret
cineres suos iussit mandavit
Et quamvis et ipsos in neminis
servitios. paulus enim et bar-
nabas cum sacrificare sibi velle
vidissent scientes exposuit
hoc deo scidentes vestimenta
sua dicentes quid facitis et
nos homines sumus vobis similes
et sic compescuerunt turbas
Quaerendum sanctus helyseus 52 28
fuit dixit [illegible] dicitur
illius exemplo magistri
acceptus familiaritate possidendi quod-
cumque voluisset animam ad bonum
duplicem sibi spiritum esse qui
in magistro erat postulavit. Cum
homo dei helias dixit pe-
tisti arduitate enim non cogi-
tasti discipulum non esse
super magistrum. Helias cum sci-
ens enim non ambitione putaret
hoc postulasse videt.
Cum si videbis me assumi

absque eructabis sic sensus
hic ponderandus est subin-
dignatus autem tu dixisset
dure petisti subiecit si tu
videris me assumi eructabis
sit ne quia negasse illi illi
visus fuat. Audiuit sic illi
futuro sicud dignum erat non
sicut ille postulauit. Aliqua-
tenus subintelligi potest scriptura
ut colligamus sensus quibus non
sit locum religionis aduersus.
Non itaque inique dura petiit qui
meritum debebit amittere sic quod
cupidus boni postulauit. Cuius
qui sciret quod utriusque dandum
sit donum proximi illum non passus
est minus suis. videamus igitur
si helye nuntium ad mitteret hel-
yseus duplex donum eius me-
reretur accipere. ¶ Dominus namque est
a spiritu sancto ad zachariam eius nuntium
futurus erat iohannes in quo
veniret in spiritu et virtute helye
parem ergo helye iohannem helye
audiuit. Et dominus dixit Nemo
maior est in natis mulierum io-
hanne baptista non dixit eo omnis
maior est sed nemo illo maior
est hoc est equalem habet ma-
iorem non habet helias ergo par
illi est. Nullo itaque minor
quod heliseus maior illo est
cum iohannes maior quo nemo est
par illi sit sed helye. Nam ve-
nientes ad aquas per transitum
non accepit honorem ab eis ut
potuissent transiret nisi nomi-
nasset deum helye ut per hoc
dura petitio correpta videretur
dum non nisi nomine helye au-
ditus est. Non id quod dure pe-
tierat accepisse putaretur
quasi non sufficeret per tempus
minuto dispensato spiritus con-
cessa helye

29 54 In signum fatimus estimo
si secundum verba historie
accommodatur assensus cum
enim potuit ut arte magica

attraheretur vir et viam te suis et
vite operibus iustus. aut si non
attractus est consensit. Et utrumque de
viro iusto recte ad visum est si enim
inuitus adductus est nullum suffra-
gium habet iustitia si voluntarius
autem annuit mutum spiritalibus quod
ponitur hinc qui recedit iustus per-
manet iniustus. Porro autem hoc
est prestigium sathane quod ut plu-
rimos et fallit bonus se esse con-
fingit. Unde apostolus ait certa autem
ipse sathanas transfigurat se in an-
gelum lucis ut enim errore faceret in
quo gloriaretur in hunc vi et iusti
nomine se subordinauit. Et in-
ut nichil perficere posse quod perturbaret
dei cultoribus meretur. Erant hu-
iusmodi credentes iustos fuisse
in sua potestate sed hoc quosdam fallit
quasi de morte saul et filiis eius
non sit meritus quasi magnum
sit dyabolo cum die occasum cor-
poris prouidere. Cum sic quedam
falso solet apparere moriturus
quippe a quibus dei precepto a-
mota videtur. Certa magis dyabolus
quam angelica maiestate sublimis
prophetica oracula fuisse testatur
de cuius magnitudine apostolus autem
dixit ignorans altitudinem satha-
ne Quod mirum ergo si in immine-
tem proxime morte potuit prouidere
sed hoc sic vir fallit et se in dei
potestate adorari ita tanta ebitudine
demens suus est saul ut ad phi-
tonissa confugeret. ¶ Depriuatus
enim causa proximi ad hoc se contulit
que dampnat sed si quis propter his-
toriam ut ea que verbis expressa
sunt putet non preter mittenda
nec ad historie in aliis sit rite
faceret quod si tu minime istud ad
vero rapiat rationem sed admissum
et intellectum saul enim in rebus
suis potuit bonum intellectum hec
historiarum enim more saul et
habitum samuelis describit ea quam
dicta et visa sunt compinens
sic mittens si vera vel falsa sunt
Unde enim ait audiens in quo
habitu esset coniunctus intellexit
igitur hunc esse samuelem. Unde
intellexit retulit et quia non
bene intellexit contra scripturas

aliud adoraverunt quam deum et putantes
samuelem adoraverunt dyabolum in-
strumentum fallacie sue habere sathanas
hoc enim nititur ut adoraretur qui-
dem si enim vere samuel apparuisset
et non umquam vir iustus permisisset
se adorari cum predicaverat deum solum
esse adorandum et quod hoc dei quod
cum abraham in refrigerio erat dice-
bat ad virum pestilentie dignum
ardore gehenne Erat enim eius
merito eius his duobus nominibus sub-
tilitatem fallacie sue prodidit Im-
prudens sathanas quia et adora-
tione se permisit sub specie et nomine
samuelis contra legem Et virum prophetam
pessimum cum magus dixisset. probatorum
et iustorum sed cum samuele iustis-
simo futurum inveniri est unum potest
videri si fama de samuelis nomine ta-
ceatur quia saul cum dyabolo futurus
erat ad eum enim transmigravit quem
adoravit semper ergo dyabolus sub ve-
lamine lates prodit se cum ea con-
fingit que eos horreat personis
per quas fallere nititur
vundum aeternum constare et nulli 56
debere subiectum in probabile
31 et impossibile est quemadmodum
tanta diversitate constare corporeum
cum nichil durum et et impossibile
esse in simplex in quo nulla diver-
sitate videatur sed sicut unitas
Ita et vices ipsas temporum non fuerat
ut non solum in temporibus variis sed
et generis constet substanciis sed
verum visu rapida utpote in corpo-
ribus hunc autem passioni obnoxi-
us est quia et quia vincit igne
ne nil repugnat ignibus si amplius
fiat superatque que ita cum sit
non frigida et sicca pati in re-
dum quasi res corporalis Itaque
in quemmunes mundum etiam dicere
que sua videmus passioni subiectum
et per singula senectute desiere re-
dimus et fieri Quod censet de
homine cum mundum etiam putat
hic caput in mundo sine hon-
ore ergo enim perficiebat cum securitas
mundi aut sine aliqua providentia
gubernabatur Et quod etiam corrup-
tibilia et mortalia gubernabat, Et
quod etiam in decem non consiste et quod
visibile est et quod sentitur et ta-
gitur Quia contraria vocantur
etiam est quod viribus temporum ministratur
ita ut ipsa tempora aliquando non servent
officia sua Et non apparuit est etiam
eternitas enim non corrumpitur non
in mutatur
Ctavo die nativitatis id est circum- 31 57
ceptum est consideri quia
in octava numerum est curricula
dierum septem ipse rursum primus
in venitur quasi post sabbatum ut
iam non octavus habeatur sed primus
quia enim salus futura per christum
in ipso die erat preformata quia
dominica Ideo dicitur quia in eo
surrexit dominus qui est post sabbatum
futura salutis huius figura in cir-
cumcisione data est ut quod eronna
futura ista circumcisione demonstretur
ut quod per fidem salvari haberent
homines cum primo die resurrectionis dominum
formata est figura huius rei in
circumcisione primo die data est quod
et esset signum posterite fidei prime
dici significate figura fuit futurae
et dei primordie stabilitate
Omnis vitalis iusti est quod 32
ergo constet quod sit est -57
iustus Cum enim virtutem
loquitur protoes aut vindicantes
sua delicta iustificari non putant
vir huius dignus est iustus dici
qui primicianus peccatum suum re-
mitti ubique si postulat maiestatem
dei implorans enim deum est in lege
confitetur peccata tua ut iustificeris
Quod est autem in primordio hominis
constitit iusti non coactu facti sed vo-
luntarium Quamvis est timens deum
sine peccato est cum et in cognitione
ad iustificatur delicta et aliquo minus
peccaverit in inicio potest cum deo dici
et sentire qui cuthemnius dicitur
ut antecedens iustificetur Quem enim
penitet invitari se sine dubio procul
confitetur ut iustificetur
Vantum ad historiam pertinet 33 58
serpens non deus est quod
sapientior esset cunctis bestiis
quas fecerat dominus deus super terram
demum et fuaram in specie demum
dedit Nam et quid mirum si dy-
abolus sapientior erat bestiis de quo
dicit apostolus ne terra diu quod
altitudinem sathane visum adeo
aut non serpens fuit ut diceretur

illi. Super pectus et ventrem tuum rep-
pes et terram edes omnibus diebus
vite tue. Hoc longe sunt a gra-
cione sathane quia neque cor-
poreus est neque mutabilis eorum
aut serpentes prudentes in
prudentes sunt confirmat dominus
in ewangelio dicens Estote serpentes
prudentes sed serpentes quantum
quia claruit ut serpente lo-
cutum esse cum eva consilium super
ut distinatur an potuit tam
prudens esse et astutus ut dolo
falleret eam si enim ceteris bestiis
prudentior erat non tamen hominibus
Eximie cum nullum animal ro-
nabile sit nisi homo Itaque ser-
pente sublimiter ista composuisse
impossibile est Etenim eum pru-
dens dicitur sed non ultra naturam suam
nec enim deliberat aut cogitat
aut consilium capit id circo dyabo-
lum fuisse qui per serpentem mulierem
circumvenit dubium non est admi-
tes se enim serpenti egit per illum
quasi organum ut nec mulier
omnisci dyabolum intelligeret solum
sciens prudentem esse serpentem
sed forte dicetur et quomodo primus
lingwa serpens locutus est ad
mulierem serpens utique ore. nec
enim hodie non desinit quod latra-
tum canum intelligeatur et luporum
ululatum et barritum elephantum
et gallorum cantum Quasi non
magis rudius ad hoc mulier
potuit et intelligere sibulum
serpentum cum multos sciamus an-
imalium voces discere distincte
38 60 Longe absit a fidelibus me-
atibus mentibus hec im-
pietatis assercio Nam scriptura
neque pauperem contempnendum docet
et divitem honorificandum dum
amborum opificem esse deum non utique
in paupertate et divitiis sed in
quod sunt si enim facultatibus ab
invicem discrepant non tamen ne-
substancie nisi enim quia ordines fuerunt
homines quosdam faciunt in mundo al-
ios prosperos in divitiis alios in famosos in pau-
pertate esse ideo despiciendi sunt quibus
divitias non dedit tempore contempnendi
placet sed secundum corruptores morum et sar-

legi in lege dei honorandi vero
diligentes deum et discipline
cultores hii enim divites apud
deum sunt erunt bone consciencie
et tamen magis honorificentiores in
celo Nam qui huius seculi temporibus sunt
in ampliandis facultatibus si re-
cognoscunt virtute et dei intelli-
gant voluntate quia terram omnibus
dedit et solem suum cunctis oriri
iubet et pluvias in desertis
effundit Inequitas autem temporis aut
fortune ordines aut indigenciam
quibusdam abnegat que deus
omnibus dedit ipsi restauret eis
ut perficientes dei voluntate non
solum in mundo sed et in celo di-
vites sint ne pauci temporis confidenti-
e confundantur eternaliter Illi vero qui
pauperitatis in despiciendos putant
si futuri dei iudicium contemplentur
illic semper divites erunt ubi
divites seculi plangebunt penite-
tes se pauperes non fuisse
61 Si igitur constat quod omnes im- 37
pios non solum nichil habere
luce carere vivunt sed nec imag-
inem temporis vitam secundum quod con-
ditores sunt in memores vite long-
auctor sue spiritualis creature sed scrip-
tura ad hos impios loquitur qui
sub lege dei agentes perversiores
in ydolis erant peiores enim sunt
ceteris impiis scientes enim deum
nec contempnentes tamen ad hunc eum ob-
temperant sermones Et quod de his dictum
est apostolus comprobat dicens Quecumque
autem quecumque lex loquitur his
qui in lege sunt loquitur Gentiles
autem non sunt in numero vivorum
62 Nulli dubium est bona omnia a 36
deo esse. mala autem que
fiunt nobis mala sunt
dum indicantur a nobis Pena enim
criminis iuste infertur patienti
tamen mala videtur Nam per prophetam
loquitur ad peccatores deus dicens
faciam vobis vobis mala id est penas
vos agam vita autem et mores sic
adeo est quia legem dedit qui
servantibus se vitam promittit con-
temptoribus vero mortem sed illam
que secunda dicitur ducentium vero quorum

ad iudicat quod mors abipso e[st]
sine p[er] absu[m] ad vita[m] sine t[ame]n
ad mortem No[n] e[rg]o in ventor[um]
mortis est sed inde q[uod] mortis
actor peccator est. Unde e[rg]o de[us]
p[rop]t[er] fac[er]e morte[m] q[uando] nescit p[ro]curare
s[ed] du[m] p[ec]c[at]is resistunt abipso d[atu]r
est mors s[ed] no[n] corpo sit sed
cohort qui p[ro]cab[it] Eadem r[ati]o[n]e
paup[er]tas et diuic[ie] adeo sunt. Ex:
dum e[ni]m h[abe]ntes timorem dei luxu-
riam s[er]uiunt vita p[ro]diga fugiunt
ab egeno ad paup[er]e fac[er]e no[n]
cu[n]tantur t[ame]n q[ue] in cremento sui
sunt honoris. Scriptum est e[ni]m in
p[ro]uerb[iis]: Paup[er]tas et ignobilitate
aufert disciplina ad h[abe]nt aut q[ui]
timorem dei no[n] h[abe]nt solicitu[dine] vi
uentes et egenti desipientes
i[n] inopia erunt. No[n] solu[m] neglige-
tes et impudi ita se vix n[ec] et
contemptores s[an]c[t]e legis hoc modo
facit deus paup[er]es et diuites
q[uonia]m du[m] offensio legis parit eges-
tatem adeo sic diuit[ie] auctor le-
gis et cu[m] aliqui deceronte dis-
ciplina legis custodiu[n]t adeo
dites sunt 63
37 Ait deus dixit no[n] p[er]ma- 421
nebit sp[iritu]s meus i[n] h[om]i[n]e
eo q[uod] gigantes essent illis
diebus sicut t[er]ra pestifi et
sup[er]bi a magnitudine stature elati
post desideria carnis eu[n]tes
uan apostate. Cu[m] t[ame]n discipli-
ter deo p[er]misit genus h[omi]n[u]m
diluuio delectu[m] et tempus sta-
tuit ut si quis forte ira dei au-
dita et in signa de sup[er] se vellet
corrige h[ab]erent spaciu[m] penitendi
emendandi se denique centu[m] annis
certa h[ab]et vide[tu]r fab[u]lata an-
certe aut in inchoacone viginti
an[n]i fuisse p[ro]hibent[ur] s[ed] narratio
istud que postq[uam] de m[ille] anor[um]
noe dixit subiecit obstare me[tur]
Na[m] hom[inum] sicut cunq[ue] cugerorum
anor[um] esset noe dimosit[ur] lata
Quod e[ni]m dicit No[n] p[er]manebit
sp[iritu]s meus in h[omin]ibus istis ap[er]te
et subiecit qu[ia] malicia in
creuit sup[er] t[er]ram s[e]d eciam h[omin]em
a facie t[er]re usq[ue] ad pecus Dau

usq[ue] diluuio sic impletum est
Nam et post diluuium mult[is]
annis h[omin]es vixisse meminit et
aaron f[rat]rem moysi centu[m] xxiij
annos vixisse memorat[ur] Ipse aut[em]
moyses ut centu[m] xx annos
transire no[n] posset sentit q[uo]d deus
i[n] q[uo] dicitur agne no[n] clarificauit
Na[m] in terra nec cat in t[er]ram p[ro]-
missionis si no[n] stetisset p[ro]p[ter]ea:
uidet[ur] e[ni]m h[o]m[in]i quibusda[m] dom[inum]
ad t[em]p[or]ibus moysi p[ro]tinue cum i[n]- 422
nematur
Joiade c. xxx annis vi- 38
xisse no[n] solu[m] exprimit
annis su[m]ma vniq[ue] t[em]-
p[or]ibus p[ro]duxit s[ed] et desinuis su-
tura quor[um] ad h[abe]nt umbra no[n]
erat in p[o]p[u]lo iudaico significa-
uit eq[u]ales e[ni]m sunt esse[n]t
singuli t[em]poribus moribus fide
disciplina lux[ur]ia penitencia
contemptu dei fidei ut si de vna
caut no[n] si seruarent ondit
Aliqui e[ni]m p[ro]fecte[run]t i[n] melius
alij deteriorare[run]t alij p[er]manse-
runt ut p[ro] h[omi]n[e] no[n] sibi p[ro]roga-
ta t[em]p[or]a vendicarent s[ed] ab
co ipo p[ro]p[ter] esset Quosdam
corporis qui p[ro]p[ter] corp[or]is essent
origine rep[er]t[i]os sim[i]l[e]s primo
multos p[ro]pter p[er]ituros ita ut
alij significarent[ur] sibi t[ame]n
qui ad cor[um] de dei et disciplina:
tori insent[ur] in nam equa
illi tendederunt Primitum
e[rg]o p[o]p[u]li in omnibus tribubus fu-
tur[or]um declarauit qu[ia] varie te-
ta boni sed pauci q[uam] mali s[ed]
multi intelligent[ur] Et quinis
stepr[or]um dedit filio suo ioseph
ad tempus Iudam t[ame]n p[re]ferat
omnibus no[n] quod omnis inclita y-
donei esset fut[uru]s s[ed] quia saluator
qui v[er]e xp[istu]s est ex ea t[ri]bu o[mn]ibus
erat s[e]c[un]d[u]m carnem ut
Natura angel[or]um sim[ilis] est 39
s[e]c[un]d[u]m se et t[ame]n q[uam]uis t[em]pla sa-
p[er]iora q[ua]m appetit insfe-
riora. Ideo q[uod] d[omin]us in igne ap-
paruit t[ame]n q[uia] na[tur]a semp[er] ad sup[er]iora
tendit ubi corpus est In:

rubo autem id est quia et spi-
nas habet que noceant et fa-
cilis est ad combustionem et tamen
ab igne non combustus est. Ignem
facit esse legem quia prohibens
est. Rubus autem in patribus signi-
ficantur quia a salvatore ad
comparationem celorum. Rubus mala
arbor significata est et preterea
nichil aliud quam malicia. Igitur
ignis tamen sub persona legis apparuit
non tamen consumpsit rubum sed data
precepti causa non usque vindicavit
sed magis abstinuit vim iusticie
sue ut postea iam data sed ~~dein~~
empta fuisset vindicaret. Hac er-
go causa dominus in igne et rubo
apparuit quod in rubo legem significavit.

Ro 423 Qui hoc reprehensibile pu-
tant dicant aliud quid
fieri debuit in itaque ser-
pente ferit qui et fronte gerit
non tamen obesset propter id quod sim-
plice quodam ad nocendum tar-
dior est si ex leone fecisset
aut ursum aut aliud tale quo
evaderetur qui adorat. Nec enim
occidere voluit quemquam sed solum
timorem ponere et occidere venire mi-
quia prima prevaricatio per serpentem
cepit sibi et recordatio cogni-
tionis dei et morum emendatio serpentis
pro memet ut quo quod primum fuit
et emendaretur. Nam et per mulie-
rem primum fuit per mulierem sub-
latum est scilicet mariam matrem
domini cognatam vir eius natus dampna-
vit primum. Eva ad hunc virgo
prevaricata est sicut et maria virgo
erat. Hoc ergo modo ad statum
pristinum renovata sunt que pre-
varicata erant qui et regnum per lignum gustu
amissum erat et item per lignum que-
situm est. Dominus enim ante regnavit
a ligno. Similiter modo et mundus
in quo suus est in eo et refor-
matus est id est in primo quam [illegible]
[illegible] quod est pacta ulla ergo
mala natura nisi sola prevaricatio
qua primum per id emendata est per
quod amissum.

R1 423 Quantum ad verba pertinet vi-
deretur quam si causa autem
hominis et pecorum in spiritu

manifestabitur esse non dispar.
Omnium tamen genitor deus qui omnium
opifex sed non servat pecora
propter ipsa sed propter homines sunt
pecora non homines propter illa. Pecora
cum itaque qui homini tamen genitor custo-
dit pecora ut non illi tamen de-
sit de bobus sed de hominibus que
enim spes in pecoribus.

424 Non erat ordinis ut acciperet R2
spiritum sanctum quia hoc in
posterum reservandum est
adeo ut novissimis diebus trini-
tatis misterium unius dei manifestum
esset. Pateret credentibus a primo
qualis predicata est trinitas sed
quasi sub velamine erat intelligen-
cia eius. Dei enim patris primum persona
sub imitatione et signatur figura
expressa et manifestata est quia
ab ipso sunt omnia. Filii autem
eius domini nostri ihesu christi et spiritus
sancti persone non tacebantur sed
nec manifestabantur. Denique
de domino sic a prophetis quo et spiritu
sancto quidem enim dicentes spiritum
sanctum ipsum patrem dicunt sic et
sabellius ipsum dicit patrem quem
et filium. De dei autem patris persona
nemo dubitat. Cum igitur trinita-
tis sit manifestatio. Deinde spiritus
sancti credentibus ut persona
eius manifestata sit et accipientes
illum signum habebant quia filii
sunt dei propter id quod spiritum dei
qui de deo unus est habent ipse
professionis enim significatio hoc est
unum sunt et patrem esse et filium
et spiritum sanctum. Hoc professio ha-
bebit domini adveniens enim
filius dei et hoc adapiens et
manifestans plus aliquid de-
buit dare et dignum fuit tribuere
professionem personarum [illegible] credenti-
bus quia nec in filio nec
in patre solo professio est vel
salus sed in nomine patris et
filii et spiritus sancti. Unde dicit
iohannes ewangelista [illegible] de ple-
nitudine eius omnes accepimus
gratiam pro gratia. Quia lex
per moysen data est gratia

aut et vitas pilsu ihu xpi
fcu est aptu est dicente salua
toe plenitudine sua vitalit q
em latebat et qui quod p
missu est du recedit et ma
nifestat plenitudo sit vitalis
Cui credentes accepo spm sco
filij dei sunt Ita in spiritu
sci que legit adeo in adam
ante traditio est spus aut em
frequent p chia ponit dicete
ew mif rcta et reuersus est
ic spus eius ad illa et ips
spm ait Ebulam et ros suydes [sor]
tuo spirit frequent in alio co:
dices no sit habet et i spiat
deg sed in flamit deus in fa
ciem eius spm vite et factus est
homo in aiam viuetem No
quia dixit spm vite spm sey
io significavit Ita de aialibus
ita aut i quibus erat spus vite
spus vite dicit qui crat tor
ad vitam sez

Ozarinus q percussit et
mortuus est lapidibus
Ozili ze viri qui i pugn
mortui sut Non vtiqz pssi a
deo sut ~~No vtiqz~~ sz no adim
imbecillitate ante sua du for
tis fore requireret occisi sut
Ozarinus g hoc causa pssit
uel obsut quia q innat no
fuerat neglecti adeo sut
Hic g est q [illegible] filius vrine
cd strig consedit vestimenta
sua quia i tellcoit adiutori
dei sim subtraxisse i hc loco

Vinus ipsi duo nomina
posuit Ita vtiqz pmus
qui iacob dicebat poste
accepit nome israhel cu luc:
tatus est cu angelo dei et vidit
eu p intuitum homo videns deu
ipsius g que iacob nuncupat
hoc in loco et in hac causa
vir videns deu intuit sz quasi
[illegible] hic ipr opa bona
ut sunt Iacob pmus quy
videt deu ... no dicebat
israhelita et hic du ipsius
dicit iacob viri videntes deu
designet israhel ante ipsum
dicit qui opa dei facit dignus

hic vide deu qtiqz ipsius ia:
cob quia carnalis factus erat
auxilio desperans de adiutorio
dei ydola em diligebat tradi:
tus morti du contat ad nfis
cos rex assiriorum de samaria
aut hoc dicu intuit abysaia
ipsa q prius maligna sunt
corp deo vana in stitues q
sacrificaret ad inuenicte vano
sacrbono ieroboam Chorus g ad
eos missa est prim em ipi
capti sut et transmigrati a sal
manasar rege assiriorum ut i
exemplo ipsius iuda
beniamin et leui que dnc tribus
remaserunt et dicta in urbem
roboa filio salomis q i templo
dni p sacerdotes sacrificabat hos
g dicit ipsius isrl ipr tribum
iuda et leui qz et ipi cu
ppo samarie contriti nec age
bebuerint maligne fecerunt y
dolis finctes cu fuerint ali
qui reges in urbem qui post
excessus salomois et filij eius
roboa via serui sut dauid
recte ambulates in qspcu dei
uiuus aut reges samarie ma
ligne egerunt et i con dni usqz
ad transmigracionem suam Ideo
q carnali noie nuncupati sut
et quia urbem impie eorum se
cuta est Traditur et ipa i
in captiuitate nabugodonosor
regi babylonie et hoc est
misisse morte in iacob et ve:
nisse in isrl Missa e em in
samariam sed dca cu apt qua
missa est in samaria i ncta
est in urbem missa illic venit
in loco in quo cadem res erat
No em loco sequitur vindicta
sed causam

Et filij hois et dei filij
corpus replere esse i tel
ligunt deus cu id est
dei filius quoniis in carne ve:
venit i aia cu hitauit ergo
cu corpus quy aia tabnaculu est
filij dei licet vnus sit deus et
hō filius dei et filius hois Ergo
ex hac pte flagellum no appro
quasse dicitur tabnaculo eius id

est aia eius inqua habitavit
diuinitas eius immunis fuit ad
pena infirni vel principium eius
re quia hic quasi predo sit
in horrens tenebrosus est et
passa est ceteris aliquid mesti
tie apud inferos aia eius passa
putaretur ostendit scriptum non po
tuisse aiam eius turbari apud
inferos quia ad hunc descendit
hoc est pati se permisit ut con
funderet tenebras et principes
earum remitteret exbetes unde et
ipse dominus ait Tristis est aia
mea usque ad mortem post mor
tem iam in eterno gaudio constitui
pit et de toto hoc tempore intelligi quia
quod peccatum nescivit a lege flagel
lari non autem potuit · Eximus
in mundo

26 426 Quaris in mundo ponq
Osit adam tamen quia non vti
quam ewse fuerit adeo ac
cepit hanc debuit hunc rei
significationem eolege accipe vn
ipse qui dominus plegem subiectus
ei esset qui illi hanc dedicare
pratem ut auctoritas eatores re
nuncia illi faceret plege ne do
minatio eius tota tolleret illum
et in meor dei conditoris sui

27 427 Antequam notitia fieret
dei esset in terris non aliter
optinuit provocare homines
ad spem inaudita quam iure
iurando promisso illis fieret ab
eo. Utique non ut dignum erat sa
ciebat at ubi autem cepit scire
non utique iurare optinuit quam
merui prophetas non esset arbitrari
Ideo quia ergo dominus nec suos nec
iam iurare precepit sed tales se
sistere ut sermonibus illorum fides
haberetur Sacrum enim iurando
aut perfidia agitur a fallacia in
constantibus. Ut quia falle homines
sole et timore forte dei con
antur autem iste sat erit et qui
fallatur quia colhort offensam
acquirit

28 427 Manifestum est holocaust
deum non delere sed per sat
factione peccati gemitu et do
lore cordis veniam posse me
ri satisfactionem aut testimonium peccati
voluit esse ut se predo persatfactionem
confiteretur peccasse Remissio autem
quo optinuerit ipse alio loco osten
dit dicens frange esurienti
panem tuum si videris nudum vesti
et domesticos seminis tui ne de
spicias aut iste cor contritum et
humiliatum deus non spernit per
mum ergo delictum monuit confitendum
deinde quo ignosci possit ostendit
Nam iniquum primarium delicto sa
tisfactionem mandavit sed propinquorum quia
est tamen nesciat homo peccavit et
tamen se putat recte agere in ratione
quadam delinquit tale dicit
peccatum persatfactionem posse purgari
428 Pessimum merito suo accept
spem prudentie poste
quam inlicitis minime re
peperit iniquus et peior peccatore si non
haberet spem sapientie Regum multo
habuit simul et nabuchodonosor
regem per multo ypius in carmino
videtur et
428 Nem salvator opere dei relaxe
debere dixit Nam alio loco
vade unquam et narra qu
ta tibi fecerit deus dominus sed illorum
testimonium refutavit aliquid et
iactantia fecisset ne videretur quod
presentibus absurdum est ipse sibi
ut seductor testimonium perhibere
428 Circumcisio signum est fidei ab
rahe ut tamen hoc signum in fili
is eius videretur fecerit filii
eius esse qui deo credens hoc signum
acceperat — precepta autem sabbatorum
et preteritorum testimonio data sunt et
futurorum hec que habent signa
futuri enim sabbati quod in eternis
dabitur requiem signa est hoc
sabbatum quod in ebdomada im
pletum sanctum est Ceterorum autem ba
no primordio legis data est
sed tamen dure perfidia de velis et pro
missis fidem nollet dare
ad duriciam cordis sui accepit
precepta non bona sed dixit propheta
Jeremias Quod enim actum est sub ma
iorum promerer ad presentem illorum
superbia enim hominibus et romanibus
non debuit sed creatura

subiti postea aut ianua dei veni-
ente reddita est libertas edendi
vnde dicit petrus aps Ecce nos i-
pomt iugu sup ceruice sciem
q neq nos neq patres nri po- 429
tuerunt portare
Non est intelligendum quod 65
ut legitur et sonat obla
neq enim sensu habet
ita ut gratias agat creatori si aut
hoc accepis spualiter tunc hoc
intellige scdm quod ppheta ante-
dicto dixe qui terra simul qui
obre sit mundi in laude creato-
ris pprie cohortatur ut confessi-
one eius virtutis admirabilis gliis
aut scdm opus est quod licet
taceat clamat dicitur laude
creatoris Causa quoque est quia
creatore terra deus dicit benedicte
Tenebra ignorantiam signi- 66
ficat et gentilitate quia
spes est maior in gentili
quam in apostata sicut dicit enim leone
uiuum mortuum hoc est pagani a-
postata quam qui diu errauit
in fide leo erat at ubi recessit
mortuus dicitur Caue vero ge-
nile dixit degno est spes ut
recedat error diu enim viuit spa-
de illo christianus aut spes praesit
Na cane gentilem significari
saluator ondit dicens Non licet
pane accipe filiorum et mitte
canibus
Quum sunt confusas substancias 429
creasse scriptura sensus
declarat primo vnde
tenebras hanc confusionem rerum
id est aerem igne aqua terram
tenebras inanem dixit in
usam sed in genesi legitur
Terra aut invisibilis et in
composita collocat quoque confusione re-
cte orbem in chaos sima
inicio ut mit ipsum aliquis
congregatur in unum chaos sicut
grece chaos Distincte enim
et discrete substantiis terra
no deo in terribilem fecit
Duas uxores sunt in libro
Legimus celeste et terrestre
id est ierlm libera quam

dicit aps superiorem matrem et ie-
rusalem ista quia sine dominus cum
filiis suis hoc est iudeis ppheta
ppheta enim ad ventum domini pre-
dicens et spiritus gratie plenum in co-
nsuetudine vocis obtestans ierlm
celeste que eo deserta dicitur
quia in christiane filios pfide
generatos non habebant letum hor-
tator Tempus aut enim venat
ut haberet filios olim pdictos et
iusto pleos qui fuant hec ierlm
quia copiam supgressi sunt
numerum iudeorum filiis ergo dicta
est quia virgo est que non p
commixtione et complexum ge-
nerat filium sed p solam fidem spi-
ritalem vn ut de pprie dicitur
que enim pturit dolores patitur
hec enim clamat in leticia salutis 66
christiane ierlm non terrena ideo
virum habuisse dicta est quia car-
naliter generabat Ciuitas enim
quasi in medium est sita sed
et christiano celestis illa ad quam
vocamur ut ita dicitur
Et ideo a quibusdam sensus 67 16
putatur quia secundum apostolum
legitur inualida et in
anis assertio est non solum enim ordo
hec non patitur et eo absumit
sed et verba ipa in fina pba-
nt hanc assertionem asserendam
christianis enim verbis ad deum signi-
ficantur frequenter ait aut dns
deus Non permanebit spus meus
in hominibus istis ppterea quod sunt
caro et in subiectis sed delea
omnia ab homine vsque ad pe-
cus hoc vnde dixit quod dilu-
uium in dicte hiuit super terra
Vnde hic spus suus potest in-
telligi de anima enim dixit
Na non solum uite anime spus di-
citur sed et pecorum sicut enim scriptum
est et mortua est caro in qua
erat spus vite Et in ezechiele
pphta dictum est dum de resurrectione
hominum promittit deus dicens
hoc dicit dns ossibus istis

extendam super vos cutem et da-
bo in vos spiritum meum et vivetis.
Non utique ex eo spiritus sanctus debet
intelligi quia deus est a deo. Da-
bo spiritum meum in vos. Non ma-
nifeste de anima dixit deus. Commune est
enim hoc omni spiritui cum sancto
spiritui ut similiter dicatur omnis spiritus
dei spiritus. Intelligencia enim simili-
ter est que disignat res unius
nominis. Nam dei utique spiritus dicitur
et anima hominis spiritus dicitur et
ventus similiter et aer et anima pe-
coris et angeli et quecumque
accepant ut nominatur per speciem
separatim sed ita permixtis distinximus
aliter deum spiritum dici et aliter
creaturas sicut aliter in tellige(n)s (Christum)
dici filium dei et aliter vocari
homines filios dei. Memorensis
tamen autem spiritum qui ipse de
deo est vel scriptura significare
addit dicimus spiritum sanctum ut per
hoc creatura non intelligatur sed
quia deo est non ad esse quam
est deus creditur. Moyses
autem cum creaturam ylem id
est confusionem rerum describeret
que utique sensum brutum esse su-
per terram et abissum tenebras
spiritum dei superferri insertus est
ut eo spiritu et loco in quo fe-
batur superior creatura quam spiri-
tuale divinus cognosceretur.
Nam ex eo quod superferri illum
dixit creaturam illam significat
quia omnis creatura dei sentit
virtute a quo accepit ut sit. Na-
turis ordo ut spiritus sanctus supra a-
quas ferretur que constat super omnes
esse creaturam si enim opus in
deptanam dei est super omnes ce-
los illic est et spiritus sanctus.
Res enim unius nature inmixta sibi
sunt sed quisquam ubique deus esse
non negetur. Hic est sinaturis
partibus cum debriata honorificen-
tius reservatur ut super omnem cre-
aturam esse dicatur ut spiritu
illi hoc sit. Gnasi et divinus
pater noster qui es in celis
et qui lucem habitas inaccessibilem.

Deus vere perfectus est et
nullius eget. Eiusdem quo-
que opus sunt eo salvari
ut nascetur deus pater cum ea
que non erant voluisset ex-
istere et maiestatis sue non hoc
condignum opus sciret filium patris
de se generavit in quo ipse vi-
deretur qui nichil ab eo distaret
ut magnitudini sue cogeremus
cederet effectus. Eiusdem enim vel
posse facere quod ut se alterum qui
perfectus generaret. Hoc ergo perfectum
opus est quo nichil possit
inveni perfectius et aliud deus
ex quo super omnia volens condere
creaturam patris filium qui in misterio
in se sic apud se habebat genuit
per quem faceret que sunt fuit ut
ostenderet creature misterium quod
latuit in illo conscius sit quare apostolus
Unus quidem est deus sed non
singularis est habet
ex eternis in misterio
alium qui sit cum altero et quem
deus pater habet in se alium
cum alio sicud dixi dignum fuit
unum per quod patris non manifesta-
to misterio quod erat in ipso quem
capiunt filii pater eius est et
capud spiritus sancti filius quia
de ipso accepit et sicud pater
misit filium suum et ita filius
misit spiritum spiritum sanctum. Postquam
autem cognitus est deus ex quo
sunt omnia cum scientibus se
manifestavit filium suum quem
ex eterno habuit apud se manifestatum.
Manifestatum autem filius ondit prem
esse quem post unus deus predica-
batur esse. Cognito palam fecit
esse et spiritum sanctum qui tunc sit
aperte secundus autem ex quo secun-
dum ordinationem. Cuius scilicet
autem non esse et differre alium
ab altero et hoc ex eternis fuisse
in misterio dei quem insinuate
adorandus. Nec enim decet eum ho-
nore debito recipi qui corpore est
in quo recipitur. Ipse a quo est
dignum enim est quia in ipso sunt
et omnia per filium suum et per spiritum sanctum

sunt illuminata in trinitate salus
apponatur perfecte servato
ordine personarum unius divinitatis
in discreta adoratur pietas. Vir-
go tres sunt non plus ne minus dico
sancti quia omnes numeri usque
ad tres perveniunt. Tres enim quia
in unitate in se sunt, undique tri-
tas admiranda quia in uno tres
sunt et tres unum sunt. Qui videlicet
videlicet tres deum in nichil differt ab
alio. Tres ergo unum et unum tres
hec est trinitas intelligentia quae
tunc perfecta est si unum dicatur.
Quaternarium fuit autem divinum 430
acceptabile. Sed dicit propheta
a quatuor voluminibus convinci
velud quatuor ventis. Sicut enim ang-
li quatuor temporibus evolvuntur ita ut
sum in vice egeat ita et gesta
et dicta domini quatuor libris diffusa
sunt ita ut alter alterius indigeat
simul autem plenitudinem perfecta sunt
ut autem a quatuor scriptoribus ordinaretur
hoc fecit causa ut quia tempora
diversa sunt nomina quoque evange-
listorum essent diversa vocabula et
si qua videntur in verbis contraria
sensu tamen non discrepant permuta-
tionum apta cause esse sicut
tempora tamen videantur usque diversa
nomine aeris et cursu siderum in
effectu tamen corporis qui gignitur
non discrepat.
Evangelium ordinatione 430
colligitur magis quam tempore
Mattheus ergo primo ponen-
dus est quia a principio promissione
suscepit initium id est Abraham
cui promissio facta est in incarnatione
domini nostri Ihesu Christi. Post hunc
Lucas qui in incarnatione ... quo
facta est narrat. Tertius Marcus
quia ... quod promissum est
a Christo testatur in lege prophetarum.
Quartus Iohannes qui hunc
quem promissum est Abrahe in car-
natione et ... quemadmodum
in carne natus est dominum est et a
Marco ... eius ... ysaia
prophetam promittentem ... esse deum

aperta voce ostendit Iohannes dicens
In principio erat verbum et verbum erat
apud deum et deus erat verbum.
Propterea sic incepit ut 61
... de ipso dicit apostolus ex 431
incarnationis eius genealogiam
descendens sicut dicit apostolus
quorum patres et ex quibus
secundum carnem Christus. Ideo dicit liber
generationis Ihesu Christi consistit ut
quia ... se esse repe-
rit de omnibus ... represent...
traheret de iudeis et gentibus
de dignis et indignis quia
Ruth moabitida fuit et Bet-
bersabee ... Urie fuit uxor
est et omni carne ad se tra-
hens ad unitatem illos generationem
renovaret. Id ideo dicitur Ihesu Christi
filii autem David tum post sic
Abraham quia specialiter Christus
dicitur filius David ... regum
ut sicut deus de deo ita et
rex a rege ortum caperet in
carne. Sic enim dictum est ad
David de fructu ventris tui
ponam super sedem tuam.
Tanse fuit divisiones et 62
tempora id est ab Abraham 432
usque ad David duo dis-
tinxit. Prima enim post ... Abra-
ham usque ad David est quia
quia Abraham pater fidei est
et David pater regni. Saul enim
indignus effectus seipsum regno
privavit. A David vero usque ad trans-
migrationem alia post ... regnum
amiserunt facti ... iudei. Post
transmigrationem Babilonis usque
ad Christum tertia post ...
... et captivitatis et disper-
sionis illorum quia ... post
transmigrationem Babilonis et ...
annorum tempore ... dispersi
... sunt ad sua ...
tamen pauca ... regnare ...
neque ... post ...
reg... potuit ... sollicitii ...
et ... fuerunt ...
usque tempore nativitatis Christi ...
fuerunt dicentes Nos non
habemus regem nisi cesarem. Char-

go causa mathei tres quaterdenas
generationum fecit ut mirorum et de-
cursarum numeros ostenderet a passione
futura usque ad christum anni autem ipsa
usque ad finem vero quarte generationis parantur
63 432 Secundum vero ypoli generationem ex
mutatur quibus eorum ce-
lebri probantur Jeconias
autem in transmigracione genitus est
id est rex factus fuerat Jeconias cumque
in babilone sine semine fecit et
quod post transmigrationem remansit
in regno permittente rege na-
bogodonosor ab ipso in recepit
terra per que venit usque ad christum
iosque bis computatur ut et concludat
secundam partem et inicietur tertia parte
Jeconias sicut enim et partis transmi-
gracioni babilonis Jeconias ge-
nuit salathiel et usque ad illum
salathiel regnavit qui fuit ipsi com-
da quorum extra dicte nasciturum iose-
ph Jeconias primum filium habuit
asir nomine et quem Joseph per carnem
salathiel originem traxit preter-
misso asir salathiel Jeconie
patri suo submictus est ut veni-
ret ad ioseph cum esset disposita
virgo maria et post iosyam
Jeconias sequitur sed quod per ioachim
precium Jeconie venit ad io-
seph. Pretermisso eo id est Joachim
Jeconia posuit et nomen eius
quamvis non egredere et quod post
Jeconiam salathiel id est filius
eius sedes regne orietur ioseph
64 436 Merito suo hii sublati ab
ewangelista videtur de numero
ceterorum sicut enim horum conti-
nuante impietas ut malig-
num illorum nullum ut nullam haberet
Achoram autem tempori malignum
sit ad messiam ut nullus latere
esset suffragium cum completo nu-
to prius aliquibus horum rema-
neret in numero regum. Nam
iora maligne agens cum ioa-
sephat remissus est in numero et
ostendit multo ioachim reservatus
in numero est illorum quorum tamen
quinmata est malignitas in deum
Salomon qui remissus est in regno
multo prius et roboam filius salo-
monis magis maligne agens

multo asaph remansit in numero regum
Illi autem tres in medio malig-
norum qui ab inclusi fuit maligne agentes
non sublati sunt Deinde enim ad
perditionem quibus octavus est qui se
inuenit malignitas pandit
95 Verum et manifestum est salva- 6?
torem non egruisse baptismo
quod christus non fuit sed natus
est dicente angelo pastoribus quia
natus est nobis hodie salvator qui
est christus dominus Denique iohannes
sciens sanctitatem illius prohibuit eum
baptismo salvator autem instituit sic debere
non utique propter peccatum sed propter iustitiam
implendam dignum enim erat ut
ipse esset exemplar sicut est filius
qui per baptismum filios dei fieri
docebat et quod spiritum sanctum credenti-
bus adeo dari promittebat debuit
in se hoc visibiliter demonstrare quo
corpore credentes invisibiliter accipe-
re posse spiritum sanctum et in ipso habere.
In ista salvator tamen de spiritu sancto nos-
citur corpus purificatum habuit unc-
to eius tamen eius spiritualiter
in utero virginis data est spiritus
sanctus enim purificavit quod de
maria matre virgine corpus sal-
vator producit sicut unctus sanctum
carne salvator est de spiritu sancto
generat et natus est christus appellatus
quod enim unctio olei perficiebat
hiis qui in reges ungebantur hoc
perficit spiritus sanctus addita corpo-
ratione qua illi sola potestatem ac-
cipiebant per unctionem salvator autem
et potestatem accepit homo natus
et purificationem Nec enim deus in
corpore subito patris hominis vite
haberet Cum utique nisi deus apper-
ciperet quo in utero et corpus sumere
dignatus est apparere apparere hominibus
autem tam suscipiens et pergnans
sed divi filios dei sic doceret per
baptismum baptizari debuit, ita in se
hoc ostendit tantum quae omnis ita
debet cessare et non baptismus similem
probatur quod dicitur sic si videatur
angelo sit unctus et unum in
signia oportuit fieri ita filius dei
apparens operaretur spiritualia ex-
emplum dans futuris fratribus

comparatione accipere unum quam quam potes-
tatem virtutis.
66 Circumcisio usque ad Christum in- 96
dulta est. Abraham autem
circumcisionem sine in prepucio promisso
accepit in promisso Christo accepit ut
ita diu circumcisio staret quousque dum Christus
nasceretur promissus Abrahe. Quem
omnes gentes iustificaret per fidem
sicut fuerat iustificatus Abraham.
Ideo debuit circumcidi ut ipse proba-
retur esse qui promissus Abrahe
esset, ita ut de cetero circumcisio ces-
saret impleta promissione. Bap-
tismum autem non debuit cessare quia
sors renascibilitatis a Christo est que
non prius data est a Christo consumata
sed accipere Christi in recipientibus successi-
vum tenens usque ad consumationem.
67 Christus filius dei secundum mundi 2
secundum spiritum coeternus est
immo carne ante dei
filius ex semine David est. Quia
nativitate non probatur quod de spiritu sancto
natus puritatem corporis habuit. In
baptismo autem ideo auditur Hic est fi-
lius meus et in ego hodie genui
te ut ostenderet nostrum baptismate
filios dei fieri. Denique spiritum descen-
dentem et manentem in se audiuit
et verba quibus acceptum spiritum sanctum
non sunt filii dei audiuit ergo non
sibi sed nobis ut in illo disceremus
quomodo filii dei esse possemus. Non
enim sibi baptizatus est ille sed
nobis. Quia alio loco ipse dominus ait
Non propter me venit hec vox sed
propter vos ut crederetis. Ita et hoc
factum est ut nos fortes fieret.
68 Datum filii spiritus patris est quia 2
una virtus patris et filii est.
Sicut spiritus spiritus sancti filii
Christi est quia de ipsius virtute humani-
tatem accepit secundum personam. Ergo
effusus est spiritus sanctus sancti Christi
creator factus est, id est dominus est
secundum ante divinitatem Christus o-
peratus est in virgine ut fieret caro
quia spiritus sanctus sancti et Christi
una divinitas est ac per hoc opus
spiritus sancti opus verbi est.
69 Ambigenti Marie de receptionis 97
possibilitate angelus predi-
cat: Spiritus sanctus
superveniet in te. Hoc est ne du-

bites quia virgo nescis virum. Quoniam enim
dixit spiritus sanctus superveniet in te nec
operabitur ut sine viro concipias
et virtus altissimi obumbrabit
tibi. Virtus altissimi sine dubio Christus
est ad ipsius enim personam pertinet
quod hoc signum enim filius dei hic
esse tunc dicatur virtus dei. Quod quanta
divinitate et pater virtus est
et spiritus sanctus virtus est et tamen hoc
una virtus est quia una
substantia est. Spiritus sanctus ergo carnem
ex virgine fecit salvatoris. Virtus al-
tissimi autem id est Christus obum-
brabit eam veniens in carne sumpta
assumpta ut in corpore et anima lateret
dei filius virtus. Latet autem eius et quod
est ad tempus non intelligitur obumbratio
quid penitus intelligatur. Consideran-
dum autem est verbis ipsius ubi sic ex-
primatur obumbratio virtutis dei
in presencio aliquid intelligitur ut dum
umbratur corpus ex dei virtute aliquis
sumere demonstratur. Hoc autem aliquid
totum est quia non potest preter
divinitatis consequi virgo concepta et
quod nascetur ex te sanctum vocabitur
filius dei. Quod enim de spiritu sancto
est natum hoc est in se obumbra-
tione virtutis dei que est filius
dei sine dubio sanctum natum est
id est corpus filii sanctum cum corpus
sanctum est sanctus ergo filius dei in
sancto corpore natus fuit et de carne
Christi dixit David Non dabis
sanctum tuum videre corruptionem ut
in corpore suo ipse significaret.
Nemo sic potest hebetari 10
ut in dominum negetur omnia facere 99
tunc ergo Christus venire veniens
ad salutem mundo erudiendam
ut et mundum et terra a se instituta
doceret tunc nasci se hominem voluit
ad diminutionem humani generis an-
nuntiandam eo ipse natus in car-
ne est quo ex magis diminuitur
lux que dies est crescere cepit
accipere ut ipsius nativita-
tione generat doctrine sine
que homines cepit multiplicare
ad vitam.
Omnia hec spiritus egit sal- 11
vator ut enim omnia se 100
voluntate patris re condidisse

dicitur Quia voluit passione
sua mundum redimere et con:
formare qui et eum etiam consummavit
Hoc erat in equinoctio ver-
nali mundus initium cepit et dies
prorsus increscere Inter quod unque
tono ageres viii kl april pati
debuit Qui enim equinoctium
habet tonum et hic utique primi
ter pro mundi fuerat illuminata
ad esse Ideo ex passione salua:
toris a morte liberata et a te:
nebris ad lucem producta Nulla
itaque temporis actoris potuit
videri quam lapsam creaturam suam
reformavit qui et recepta erat
nec enim reprehendi potuit lap:
se rei minimum in ad id redit
restauratio paschalis quo misterium
hoc attinet ut saluo mundo hic
redderetur qui illa acceperat

12 Nemo est ambiguum patrem
ioseph iacob fuisse Gene-
ro enim a dauid per salo
monem fluxit filium tenens ge-
nerationem supponentem ad iacob cuius
filius est ioseph. Hely autem filius
mathatie qui a dauid per natha
filium eiusdem dauid ordine
tenet usque ad tempus quo fuit
ioseph hii enim duo filii id est
ioseph et heli duorum fratrum sa:
lomonis et nathan singuli de
singulis fratribus per ordinem genera
tionum suarum pervenerunt ad tempus
quo salvator advenit Unde
singuli evangeliste a dauid sin:
gulorum fratrum generationum ordines per se:
quuntur quasi sincta fecerunt Matheus:
theo ad dauid per salomonem psalo:
mone descendit ad ioseph
Lucas non ad hely qui tempore fuit
salvatoris ascendit per tradicionem
nathan filium dauid et utrumque
id est hely et ioseph nuncupatur
tribum ostendens unius generis et
utrumque ut iam hely consonato io:
seph non dispar eos in genera de
scendens ostendatur at per hoc
non solum salvator filius ioseph
esse ostendatur sed hely Qua enim
ratione quia ioseph pater salvatoris

est et hely et ceterorum omnium qui
de eorum tribu fuerunt Ea ratione
lucas per motum hoc co-
gitavit describere ut hely as-
cendens perveniret ad dauid
per nathan patrem eius superiora
tangens ascendens ad seth filium
noe noe et ad hunc diluvium
superveniret ad seth filium ade
qui redditus est pro abel et sic
salvatore fuerit filium ade sicut
videbatur filius esse ioseph et he:
ly et super adam ascendens assig
naret ipsum esse filium dei an
omnem carnem Non quod quibus-
dam videtur quia heli accepit uxorem
iacob Ex quo lex mandavit ut
si quis mortuus fuisset sine
filiis acciperet frater ante eius
eius uxorem et suscitaret semen
fratris sui et ita factum est ut
hely generasset ioseph iacob
cuius uxorem acceperat et per hoc
cognitum genera ne ut non in medio
ioseph patrem hely habere di:
catur Illud autem quod superdictum
est et generationem tangit per duos
filios unius et ipsum filium dei
ostendit fuisse ante omnem generationem
qua cum in eum restat dicens
et ipse ihesus erat incipiens annorum
fere xxx filius sicut estimabatur
Ioseph qui fuit hely et ihesus
filius estimabatur Ioseph non
solum ioseph erat filius sed et he:
ly non ergo ioseph filium dicit
hely sed eodem genere quo Ioseph
putabatur esse filius hoc est
non filius erat ihesus et hely
ut per hely ascendat usque ad
noe et seth et adam et an
mundum ostendat esse ihesum filium
dei ad confusionem fotini qui ipsum
non nisi ex maria nec ante
fuisse contendit

Scriptum est fili accedens ad
servitutem servitute dei sta
in iustitia et timore et prepara
animam tuam ad temptationem Ideo et
salvator ut formam nobis daret
ieiunavit ut sibi non nobis quoque
ieiunemus ut persistentes omnem

motum diaboli contra nos appo-
situm dei auxilio superemus sicuti
exemplo salvatoris vincit namque
adversarii insidias mundanas in-
ad dei timorem accedimus. Doleat
enim quod recessimus ab illo, imo
plus sentit adversum nos. Hoc nobis
concessit salvator non sibi, sibi.
Est quod esurire esurivit non fa-
causa sed ira est. Jejunium
enim in superate fuisset temptationes
diaboli quicquid scripte non sunt, quia
ad personam doctrine non pertinet. Per-
te id est per quadraginta dies permansit
ut quod hominis erat pateret. Fa-
me ut videns diabolus quem iam
sciat superatus infirmitate in eo
carnis mutaretur. Rursus ad
temptandum videns hominem esse ag-
vincebatur. Hoc enim fuit mysterium
salvatoris ut quia hominem victo
insultabat et dominabatur ab
homine vinceretur ut dei virtus hoc
victoriam acciperet sic magis vilis
factus est satanas tunc et homines
cunctos et vinctos non homines non
intellexit mirabatur enim sim-
pore hebetatus quod mysterium in
esset quod se latet ut pertus esset
accedens reveniendi non esset
dominabus enim carnis torquebatur
videns enim infirmitate accede-
bat et in veniebat virtute fuces
hominem suspectus esset et dei virtute
ad hoc ergo esurivit astutia satane.
Jordano autem non amplius remana-
vit Jordane Moysi et Helye.

17 Baptismum Iohannis ceptum
non cessavit sed additum
est ei quod deerat. Io-
hannes enim tunc baptizavit non spiri-
tum credentibus dedit, sed et
ipse de salvatore: Ego quidem
baptizo vos in aqua in penitentiam ipse
autem baptizabit vos in spiritu sancto.
Hoc est quod dicit penitentie remis-
sio peccatorum non tamen dat spiritum
sanctum ut presumptum filii dicitur.
Hoc ~~salva~~ salvatori reservatum
est ut potestate domini ut filii dei
fieret nisi accepto consilio de spiritu
sancto. Ceterum ergo baptismi Iohannis
quod tunc operabatur sine [illegible]

rogatione non tamen salvatoris mente
tionem ut firmum esset quod
agebat firmatus est. Deinde qui
dignatio salvatoris ostendit duos
[illegible] tunc nomen quod a primordio
sub uno dei nomine nomine vel perso-
num opus et meritus optata
sunt. Contemplatio ergo accessit ad
baptismum Iohannis in significatione
[illegible] latens ostendi mysterium.
Accessit et amplius donum ut
baptismo accepto spiritum sanctum fierent filii
dei amplissimum. Ergo non est eva-
cuatum.

Legis quidem unum nomen 17
est sed tripertitum habet in-
telligentiam. Prima enim
pars legis de deo est, sic enim lex
[illegible] data est ut demittat
quod eligas scias. Contra hec ergo
potius accepit ut eligant unum
id est reprobato diabolo eligant deum.
Secunda autem legis pars est que [illegible]
temporis continetur que sit [illegible]
[illegible] et [illegible]. Tercia
vero communis est et in sabbato
et in esce distinctionibus et cir-
cumcidendis et in circumcisione in hos-
tiis pecudum offerendis. Hanc namque
legem dicit usque ad Iohannem non
ultra servandam. Sic enim data
ut completo tempore cessaret. Lex ergo
de deo manet et lex [illegible]
quam natura eius in esse sine dubio
est aboleri non potest. [illegible]
enim [illegible] ad [illegible]
[illegible] timor enim sollicitudine parit.

Prophetarum dicta de salvatore 16
ita impleta sunt. Cum
pervenit quia enim quod ~~quod~~ dictum
est fuerit impletum videtur lex
autem quia ad tempus data dupliciter
in tempore [illegible] transgredi prohibita est
quia quod impletur cessat
[illegible] amisisset et destructa
videretur si in ipsa autem potius
tempus cessat. Sed si alterum in parte
md constituto successor datur [illegible]
destructa diceretur. Destructa
plane esset lex si tempore quo
egit [illegible] et non dixit

imple se legem aut prophetas sed adimple. Adimple autem non aliud significat quam plene adde. Et quid est aute adde prophetis nisi mulieris dei sub nomine trinitatis ordinare. Et omnibus cum prophete in dei nomine docuerunt prophetam corripuerunt hoc in misterio in absconditio erat. Legem autem est est adimplesse mandantibus preceptis nova addere ut puta audistis quia dictum est antiquis oculum pro oculo dente pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo sed si quis percusserit te in maxillam tuam dexteram prebe illi et sinistram. Hoc fuit adimplere. Non enim destruxit illa sed potiora addidit non ut prius videretur qui mandaret in ut melior sit qui non retribuit. Venit ad quod voluit quia lex in sensu habeat sed voluntate eius fecit ut cum lex hominem iustum doceret et phariseum salvum faceret mandavit ut si quis oculum vel leto alium oculum amitteret et vel hoc timore saltem homines non vel hoc ne facerent quod sibi fieri nolebant et pro hoc salute haberent sed quia fragile genus est hominum et ad peccandum pronum et ideo mandavit ut paciantur quod sibi fieri non voluit 108
in iniurias salvatoris in verbis domini quam salvum preesset ut sensum legis ad implent. Utique hoc ore legis salvi esse nequiverunt per paciam (?) victi emendarentur per se corrigentes. Hoc preceptum datum est est ut non in solis tu victis vincerent paciam (?) bonorum domini tes vincerent. Si illis retribuerunt codicem (?) ut si non voluerunt corrigi boni Christi hoc prestitum habeant illi non generi na pena. Non ergo iusticia de strucita est quam videmus et per apostolos conservatam. Et quid et petrus apostolus in anania et saphira habeat servavit et vas electionis non repudiavit sed usque est dominum et in symone magum resistere fecit unde dominum cognoverit. Esset si aliud quod impleta est lex dicit. Cum dominus audistis quia dictum est diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Hoc iusti est. Dominus autem Ego autem vobis dico vobis diligite inimicos vestros addit utique quod est adimplevit quia non destruxit vetera sed ut perfectos faceret potiora mandavit. Inimicus enim hic est malus quia [struck through] retribuendo gne iusti dicante sit emendare et corrigere non potuit per amorem illos et obsequium salvos voluit. Sed quod et lex in sensibus habebat lexem sit voluit inimicum tollere ut prebuit quam fieri homines desinerent esse inimici et quam audacia sua homines nocere legis et nec sprenerunt (?) re-sistentes in malo per simulitate salva oratione in inimicia voluit vinci ut tales sint homines flecterentur ad bonum domini videre sibi reddi in iniuria permaneretes autem quamvis tractat hoc quia nec simulitate eius tunc vicissitudine exprimi debuerunt. Victo non ergo iusti in vindicta obliterata est sed suspensa ad utro quod quasi se se cognovit cessavit tamen si qui unius placuit (?) tormentum. Et scriptum est apostolus paulus. Tu enim predicaret iam non oportere circumcidi quemque ipse thymotheum circumcidit propter scandalum iudeorum maluit enim se super fluam facere quam impios de quibus possint aliqui salvari scandalo esse. Dominus autem ipse sibi ut medicus quod deipso opinabatur auferret dicebat enim sunt in inimici traditoris iuda ie iussit ut leprosis offerret munera pro mendatione sua sicut preceptum erat a moyse et fuissent in testimonium illis ut sic restituisset cum ios (?) quod salvator non erat legis inimicus. Super utique sed quod iam cessare debuerat sed quia

solent suppl'ia no nocē eo sun.
est illis ut p(ro)desset utiq(ue) qui
male opinabant(ur) ut satis
sibi facerent q(uia) salvator non
cat leg(e) i(n)imic(us)

18 Solent sane sab(ba)t(u)m salva-
t(or) s(ed) sine p(re)iudicio sabbati
dari. Cu(m) e(ni)m sabbati t(em)p(u)s
op(er)ib(us) cessaret quieti aut(em) sab-
bati ad huc mane assent(iret)
salvator sabbat(u)m et in firm(um)
lect(um) suu(m) portare p(re)cipiens p(er)
i(m)p(er)iu(m) medicor(um) sabatu(m) solvebat.
Cetera m(od)o ut fide(m) quod tale est
si dicat(ur) de aliqua q(uae) p(ro)ferus
dicendu(s) est et in iniuria passus
fuit q(uam) p(ro)pria in iniuria passa
est s(ed) no(n) ergo sabatu(m) solutu(m) e(st)
sed ho(m)i(n)es qui in p(re)iudicium sab(ba)t(u)m
aucte vindicabat cu(m) ia(m) sabbato
successisset nova lex

19 Quomodo comeda(m) p(ro)p(ter) hoc
in inuicem hanc de causa
filios tonitrui discipulos
appellat quasi eius filii qui ti-
mend(us) sit iudeis si collisione
nubium fiat voluntate tu(m) dei
fiunt et sunt terribilia

80 Quod dixit si terrestria dixi
vobis et non creditis ...
p(er)tinet ad bap(tis)m(u)m quia
bap(tis)m(u)m n(ost)r(u)m s(ecundu)m esse sp(irit)uale
c(on)venit p(er) aq(ua)m celebret(ur) et ideo
illud dicit(ur) celest(e) nec e(ni)m aq(ua)
p(ro)fitet(ur) s(ed) in visibilit(er) et i(n)
c(om)p(re)hensibilit(er) deus s(ed) p(er)tinet
ad monacho(rum) mada(n)ti exempli
id est ad hoc quod dixit sp(iritu)s
ubi vult spirat et voce eius au-
dis et nescis unde veniat aut
quo vadat p(ro)p(ter) hoc e(ni)m comad-
fide(m) nichodemu(m) voluit i(n)for-
mare ut crederet renasci quide(m)
p(er) aq(ua)m et sp(iritu)m no(n) tu(m) posse capi
quo stat sit e(ni)m sp(irit)ualit(er) s(ed)
e(ni)m sp(iritu)s hoc est venti voce(m)
audis s(ed) nescis unde veniat a(ut)
quo vadat sic et eu(m) qui renasci(tur)
quo modo(?) nescit tu(m) quia s(ecundu)m
sens(um) sentit e(ni)m i(m)mutacio(n)em ip(s)i(us)
si e(ni)m vent(us) ubi voluit spirat
q(uan)to mag(is) sp(iritu)s qui de deo est
que voluit sic fiat. Ideo ita dix(it)
ubi vult spirat quia o(mn)ib(us) certa
na(tu)ra c(om)munis sub lege agat p(ro)p(ter)ea tu(m)

divisa est arbitrio si aute(m) sp(iritu)m
ip(s)um s(an)c(tu)m putat integri no(n) stat
quippe in exemplis causa cu(m)
s(an)c(tu)m ip(su)m posuit p(er) quem ut
diceret renasci aqua p(er) aqua
et sp(iritu)m ho(m)i(n)em op(er)te et nicho-
demo no(n) credebat(ur) suadere
ita utique ad est exem(plum) et ad q(uo)d
s(ecundu)m a(utem) exemplo si ergo in exem-
plis est no(n) est sp(iritu)s s(an)c(t)us i(n)mun-
dana qui dicit(ur) vent(us) volens
enim ronē sp(iritu)ale suadē no(n) cre-
denti nichodemo exemplu(m)
sp(iritu)s dedit ut p(er) ip(su)m eo et op(er)a(cio)
sp(iritu)s sancti crederet(ur) sp(iritu)s in
s(an)c(t)us s(ecundu)m q(uod) de celo venit
ut se infundat credentib(us) sic
s(an)c(tu)m legim(us) in actibus ap(osto)lis
et sonum ut voce appellata c(ontr)a
eum d(omi)n(u)m est et subito s(an)c(t)us e(st)
de celo sonus t(ame)n adveni(ens) sp(iritu)s
validi hic sonu(m) in subiect(o)
voce appellat exe(m)pl(u)m q(uo)n(ia)m sp(iritu)s
i(d est) venit sp(iritu)s sanct(us) et op(er)a
credit ut d(omi)n(u)s salvator (nos) manet
q(uo)d e(ni)m aliud est et (non) t(ame)n dicit
et s(an)c(t)us est de celo sonus tamq(uam)
advenient(is) sp(iritu)s validi sic
utique dixit sp(iritu)m s(an)c(tu)m descendisse
et sonuisse sicud vent(us) validus
hic ergo sp(iritu)m ad exemplu(m) dedit.
Denique dicit sic est omnis qui
renascit(ur) et hic unde veniat
nescim(us) sp(iritu)s aut(em) s(an)c(t)us de celo venit

Solvit salvator s(e)mpe(r) i(d est)
p(er)fecti sab(ba)ti p(re)dicare iudeis
ap(er)te eu(m) audie(n)t(es) quod
verum est no(n) illos dignos iudi-
cavit ut p(er)ite in fideles s(ed) deo
noluit eos illos qui(a) t(un)c quod sibi
p(re)sumebat i(d est) de tempe(re) quod
adhuc sab(ba)t(u)m rob(ur) suu(m) tene(re)
videbat(ur) tu(m) accusarent disci(pul)os
eius sab(ba)t(o) sp(ic)as vellent et co-
ficantes manib(us) manducarent
et ia(m) s(ecundu)m adi(?) sab(ba)ti temp(us) esset
impletu(m) p(re)termisso hoc ondidit
illis et tunc qu(idem) sabbati ad huc
lex manebat invit(e) causa
sab(ba)t(u)m fuisse violatu(m) quod no(n)
licebat cu(m) fecit david et q(uo)d
p(ro)hibuer(a)t fecit ihesus a mane
qui muros iericho vij dieb(us)
armatos iussit circuire et quod 81

436
437
105

intelligitur erat machabei gesserunt
sabbato se defendentes et in templo
magis sacerdotes sabbatum violant et
sine crimine sunt per istorum ergo omnium
malivolentiam magorum cum errore
accusat discipulos arguens qui ea
omnia sciens actibus sabbato
gesta et sine actibus quibusdam accusabat
innocentes sunt enim mandatum est
sabbatum custodire ut si necessitas causa
esset reus fieret qui sabbatum violasset
Ideo sabbatum custodiri non est prohibitum
quia necessitas erat ut fieret unde
et discipuli esurientes spicas vellebant
quod non licebat sabbatum primi
temporis sed necessitate famis sicut est
licitum sed et David fecit quod non
licitum fuit cum esuriret et sciens fa-
me horum conversatio talis fuit tamen
est qualis hodie in ieiuniis
legimus unquam si quis eger ie-
iunium corrumpit reus constituitur non
usque quia non est preceptum horum
enim aliquando licet sed sabbatum apud
veteres quod enim spiritui non licet non
secundum conversationem necessitatis

82. ııı Hii magi caldei astrorum
non malivolentia sed curio-
sitate spectabantur fuerunt
autem dati se intelligi qui balaam
traditionem sequentes qui usque cum
ad vocatus fuisset esset a balach
ad maledicendum populum dei benedicere
cepit pulsu dei inductorum ex hoc
ergo relatione cognitum habebant futuros
creatores qui regnaret horum enim
quod non est occultum inter cetera
prophetavit dicens. Orietur stella
ex iacob et consurget homo de
israhel et confringat duces mo-
ab et vastabit omnes filios seth
et erit edom hereditas mea eius
et talia. Sed ergo prophetia est balaam
non quievit prophetia sed deus tamen
prophetiam suam egit preceptum non voluntarie:
ut sed invitum fuit prophetasse in verum
missi asinam ad adamum capientis
et quod sed ipse saul cum deum
est unde saul inter prophetas habetur
enim probare voluit deus quanta
sit maiestas eius dei inductorum
cum qui maledicere veniat quantum
ut bonum illi inducere benedicere populum
dei. Ipse enim maledictum eius poterat
timere tamen cor. Habebat in
potestate habuit ergo prophetiam habet continuasse

colligimus sunt dati intelligi qui
cum curiosi sunt ita autem videntes
stellam incognitam et nimia
claritate fulgentem ita ut solem
fere superaret videbatur enim per
dicentem consentientes inter se tradidu-
erunt hanc stellam esse quam futuram
dixerat balaam
Rachel filii quantum ad historiam 8
pertinet olim per malesiorum
suorum ope sodomitarum et sunt
tinea qua in conubina hominis leviter
operati sunt extincti etiam si sunt
a reliquis tribubus filii autem
hie ap(?)menus annis etatis sicut
salvatoris occisi sunt innocentes causa
ideo plactum non casibus voluit
quia et innocentes occisi sunt
et iudei tamen intercedes vite eterna
vita donati sunt. Hanc ergo causam
plactu rachel filius queritur qui et
in prima et in futurum possunt noverunt
unde ut consolatorium recipere dicta est
sicut eorum qui perierunt nullam spem
consolationis. Nam ideo filius hic
passus in dei causa planctu adim-
plere rachel convenit tempora quia
fuit plus plangere filios suos suos
tempus cum filios sororis sue in tan-
ta tibi videt occisos et ut vita ad
pertineat quia in adversum aliquem e-
nerunt eorum felicitate aliquis in
437. causa sua invidus lugeat. Sed
Si natus salvator ex origine 8[illegible]
est ut et christus esset et
filius dei non fama sed or-
tu ad hoc autem in minori etate po-
tentiam suam enarratum hoc est a-
pertius sua dissimulans in puerili
cunabulis non comprobavit. Baptisa-
tus autem descendente in se spiritu sancto
cum apparuisset hominibus testio dei
patris qui cum emulatione et scienti
est invidus ad iniuriam videns
hoc sed sibi obesse in telligit
enim ordinatio baptismi ad salutem
hominum procreatam consideret quod accedit
ad salvatorem hominis rei principem
non ut approbat sed ut inveniat lo-
cum ostendi temptationem enim aliquando
ad approbationem fit aliquando sub dole-
at sub visione arbitratus est enim
quasi salvator elucuisset secundum
dolum voluntatis sue reversum
regimen suum totum esset servire non

quod dicit salvatoris doctrine subiecto nemo mortem eius evaderet

87. Salvator non solum apud dyabolum temptantem respondit sed et iudeis per quos credulitatis sue in pietatem egit in salvatorem presertim cum iudeos sermonem legis opposuit detractores patris eorum in prudenciam eius lectionibus legis opposuit ut patrem in filios et filios in patrem converteret

86. Omnia ad auctorem revocanda sunt. Hic ordo est. Verum est verum marcus evangelista non corporis sonus neque sonus ignarus. Rem autem clamans abysaia primum dixit ad deum revocavit verba malachie ipse dixerat enim vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas dei nostri. Denique post verba malachie statim subiecit evangelista vox clamantis in deserto ut iungeret verba utriusque prophete ad unum sensum pertinentia sub post prophete persona

81. Tanta sanctitate preditus iohannes est et admirabilis ut ut falle crederetur nec deum sum qui eum in utero illuminavit per spiritum sanctum nescire ac per hoc verum est quia et descendente in eum spiritum agnovit eum et postquam baptizaret eum illud non sciebat. Sciebat enim eum sed an ipse esset qui donum dei olim repromissum patribus ministraturus esset nesciebat quod tunc didicit tunc in eum spiritum sanctum descendentem se sic enim sibi a deo dictum est dicit iohannes Super quem videris spiritum descendentem ipse est qui baptizat in spiritu sancto. Quod et paulus apostolus posuit dicens dico enim christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum

88. Quantum ad evangelista pertinet de patre deo hoc dixit quia nemo vidit deum nisi filius unigenitus qui est in sinu patris ipse enarravit. Credamus filio ipse enarravit enim quia nemo videt deum hoc autem ideo dixit ut posset se sic apparuisse prioribus et prophetis. Ideo ergo ad unum deum pertinet sed ad personam patris de quo non potest dici aliter quam deus

pater. Filius autem sic se visum dicit ut invisibilis sit tamen in eo ipso non videri putatur. Visus enim sic intellectus est quia non utique oculis visus est sed mente intellectus et hoc sunt vidisse intellexisse in eo quod apparuit ibi in esse deum. Cum autem dicat salvator qui me videt videt et patrem meum utique ad oculorum visum retulit sed ad mentis ut et nichil inter patrem et filium diversum esse pateret. Veniter ergo eorum visus est in ... substancia apparencia. Solus autem deus filius visus mente non carnalibus oculis quia invisibilis est sicut pater

89. Signum filii salvatoris in parte [illegible] designat aliter. Qui enim erat etiam in miraculis prioribus patrum prescribebatur sed invenire que iudeorum deum tota si confessa non fuerat accepit beneficium promissum genti confitenti deum quod tamen in iudeis negatum est. Ille ac ubi autem contra salvatoris verbis fidem non negantur sed confessa est iudeos credentes esse filios gentes autem canes in servos per quos in noxie fidei domum quia sine domini indicat et dominus non est sine servis veritatis sua est subiecti et subiecerit. Sicut enim in merito scriptum quod predicata est. Centurio autem qui beneficium a salvatore in tantum accepit olim se dei rebus inferat. Denique dicunt maiores iudeorum ad dominum dignus est ut prestes illi diligit enim gentem nostram et synagogam ipse edificavit nobis leprosi vero alienigene dixit dominus non fide sed natione erat enim samaritanus quos constat ex origine esse babiloniorum et hic tamen non sine confessione conscientie et beneficium quia dictum est discipulis a domino In viam gentium ne abieritis et in civitates samaritanorum ne intraveritis sed ite potius ad oves que perierunt domus israhel hoc est ut non prius predicaret samaritanis et gentibus quam iudeis quorum fuerat promissio hoc ac ubi ergo

fuat p[er]missio rep[er]it iudei re
pudiare fidem xpi [et] Ch[ris]t[us] et sa
maritane se optulit salvator
et post ce[n]ture rethmoni Cornelio
et athananea. athananea re
[con]sit[ur] suscepit eam q[ui]a ad h[ec]
no[n] erat tempus ut offerretur
illi salus

90 Presesimus salvator om[n]i que
in se ficta erat hor[ar]u[m] p[ro]tes
tat[us] est et[iam] ad h[oc] se iudeis
co[m]p[re]hendit ut ostenderet se quoq[ue]
impietati eor[um] no[n] repugnaturu[m]
cu[m] posset utiq[ue] eos illudere
quippe cu[m] spera iam deiecti
aut[em] sui p[ri]ncipis sacerdotu[m] cuius
p[re]cinct[us] gladio absciderat petr[us]
ap[ostolu]s reddidit ut se ostenderet
no[n] infirmitate h[u]miliatu[m] sed
prudencia quod est voluntati illo[rum]
cessisse ad t[em]p[u]s ut p[ro] h[ono]r[e] reg[n]i
sui t[er]reni desp[er]neret[ur] in p[ri]n
d[omi]n[u]s e[n]i[m] du[o]b[u]s s[er]vi[s] se iudeo[rum]
t[er]misit ut eos ad ve[n]ire salva[re]t
intenderet quasi p[re]desset sibi
si h[ec] q[ue] viam vitu[m] ostenderet
tolleret de vita nescies su[us] eo[rum]
ad usu[m] se et cu[m] p[ri]m[um] causa de
ca[p]tivi[tate] ho[min]is triumpharet i[n]ne[c]t[us]
ipse reus q[uod] xpi[stum] i[n]nocente[m]
occidit ut cu[m] q[ue]m peccatu[m] nes
ciebat int[er] p[ro]ceres tenetur
et ita f[actu]m est ut et[iam] illos q[uo]s
i[n]ferus tenebat amitteret Igi[tur]
hor[ar]u[m] p[re]sesimus salvator nocte
qua co[m]p[re]hensus est simul co[m]pu
tavit Omnis e[n]i[m] detentus
qui se iudice[m] manus no[n] credit
evadere aliq[ua]m moriat[ur] ia[m] se
mortuu[m] dicit adde h[uius] die
quo passus est et sequente nocte
adde et sab[bat]u[m] et nocte quo
surrexit in diem d[omi]nicu[m] cu[m] ipso
die d[omi]nico et [com]plesti numeru[m] hor[arum] +
hor[um] d[omi]ni ¶ Nonissia e[n]i[m]
nocte cu[m] ad h[uc] tenebre [et]
essent et dies i[n]cepit oriri in
t[er] luce et tenebras surrexit
et in vox compute[tur] et dies
quo possit nu[merus] a salvatore p[re]
d[ic]t[u]s in terr[a] me[m]ini [etc.]
Sequitur

O bstitua verbi in nomine
no[n] est bonu[m] ut h[ec] evu[n]t tab
uni dixisse ipsa concordia 91
obtestatur charti ~~ipsa concordia~~
aut[em] sensu nescio que ocula[tim]
voluisse p[ro]p[ter] res ipsa dicta[m]
Ita no[n] posset falli qui auctoru[m]
exempla sequitur eadem scripsit
ingenua devotione et in dist[incti]a
edidit Quid ergo est hor[a] dato
p[ro]p[ter] voluit sollerti vigilancia
investigandu[m] est nec e[n]i[m] otiose
arbitr[i]us evangelistis discordie se passu[s]
in libris est [et] adiutami[n]e ne
uni dicat qui sentencia data
tercia hora dixerit at p[ost] hor[am] ~~te~~
tercia h[ic] crucifixum salvatorem
omnis illud p[ro]bare no[n] voluerit
sensu e[n]i[m] forte sunt sed q[ua]re
co[n]cordent ignorant Ideo q[uo]d
pilati p[er]sona interi[m] sequestrata
videamus ubi sentencia data in sal
vatore cepit [con]cordi[am] et tunc
apparebit an possit uni videri
quod divinus Constat itaq[ue] pri[n]
cipes iudeorum p[re]monuisse iu
deos ut barraba latrone pe
terent sibi in die festo dimitti
ihesum no[n] crucifige[re] debe[re] conti[nuo]
quod pilatus dum resiste[re] volens
dimittere salvatore[m] frequenter
intrans et exiens ad iudeos
dicebat nullam se in eo causam
mortis vide[re] Illi aut[em] insistebant
dicentes crucifigatur hunc modo
orte fuit et cu[m] illudit[ur] a mi
litibus et p[ro]d[ic]at[ur] et veste
purpurea induit[ur] et sic ei
corona de spinis et adoratur
et conspui[tur] et flagellat[ur] et
palmis verberat[ur] circa sex[tam]
h[or]o[m] in crucem positus est ad pila
tu[m] aut[em] adductus est tunc exi
vit ad eos pilatus foras quia
ipsi no[n] introi[erunt] in p[re]torium et locutus
est eis et audivit flagitacio
nes eor[um] et misit illu[m] ad
herodem et regressus est et iterum
interrogavit ihesum et ipse eis
in dixit ei et postea iterum exivit

ad iudeos et collocuti dicebant,
nullam mortis esse in salvatore
causam. Contra eum preventum est ad honorem
tiam per hos moab. Cum iudei
volenti pilato dimittere eum
dixerunt crucifigatur. contra
quos dum pilatus resisteret tamen non
potuisset optime tradidit ihesum
sine illorum [illegible] se sexta sit enim
scriptum est tunc tradidit illum
voluntati eorum. Quod dictum est ut
[illegible] hoc [illegible] data quod non
a pilato data est sed a iudeis pi
latus ante multis restitisse videtur
[illegible] in mediam maiore ductum
si hunc dimittis non es amicus
cesaris. Cuius ergo marcus vo
lens purgare hoc scriptum est
videamus unde voluit salvatorem
non mediam sua [illegible] quod diffi
cile qui mediam suam corripit
non iuste [illegible] videtur.

117 Nam omnis ignorans
ignoratus a pena est
[illegible] enim qui potuit dis
cere et non dedit operam [illegible] se fe
cit. [illegible] enim ut disceret et a
quo disceret sed negligencia humana
malivolentia sua inexcusa
bilis est [illegible] unde dicit
salvator si non venissem et locu
tus eis fuissem peccatum non haberent.
Ille autem qui non suo vicio ig
norat ideo enim ignoratur quod non
fuit a quo disceret [illegible]
[illegible] doctrine opinionem [illegible]
[illegible] in minus a dampnatione
est. [illegible] si [illegible] [illegible]
veniam postulat aperte sit quod
in penitencia [illegible] ut eam
addiscerent operam non dederunt
sed per ignoranciam auctorem [illegible]
[illegible] in petrus apostolus in actibus
ait convertimini ut deleantur
peccata vestra.

115 Quibusdam videtur prin
cipes et potestates huius
seculi iudeorum maio
res et principes dixisse qui

[illegible] per apostolum dicit ignoraverunt
quid malefecerunt ait dominus
enim sicut fratres quod per ignorantiam
gessistis sicut et prin
cipes vestri. Quod iudeorum principes
hii fuerunt non tamen principes seculi
huius dici potuerunt quippe
tamen in potestate redacti fuerunt
romanorum [illegible] non haberent
regem nisi cesarem. Hii autem
sunt principes isti quos alio
loco significat apostolus dicens
Non est nobis colluctatio adversus
carnem et sanguinem sed ad
versus huius mundi principes rectores
tenebrarum harum. Hii ergo hii sunt
principes qui nescientes dominum
maiestatis christum esse [illegible]
illum fecerunt quod [illegible]
potuit fieri cum faciebat princeps
huius seculi faciebat enim ipsum
esse qui promissus erat in lege
[illegible] Non tamen misterium
eius quo filius dei erat cognoscere
faciebat nos sacramentum incarnationis
Apocalipsis tamen futura
mala et tribulationes
diffidentie et male
vite [illegible] videre testatur
contemplare et penarum peccata
[illegible] occultari a fide
demonstrans ut [illegible] impietati
et crudelitati nullam rema
nere [illegible] clamat [illegible] de
[illegible] vindictam
postulare quod quidem non est
[illegible] quod [illegible] qui le
gem [illegible] dedit vindic te
se in diem iudicii repromisit
ut hoc preceptum ad patris de
disse videatur. Quasi exprobrat
[illegible] illic [illegible]
diem ultionis deposuit et
[illegible] clamare
intelligendum est. [illegible] enim non
tacet sed semper vindictam fla
gitat. unde dicit deus ad
caym sanguis fratris tui clamat 92

ad me de terra Quid enim hoc
hoc nisi causa sermonis clamat
vindictae desiderans Si enim diuiorum
opera laudat tradiciones in uni-
cuiusque vocem habeat et ineat
unum secundum opera mala clamac
dicitur sanguis Nam utique non tam
impatientes erant neque tam spiri-
tu ut cum futurus die iudicii iudicium
se peteret neque postularet fieri
quam fiebat non effici cum tempus
definitum et salvator sit Non
faciet inquit deus vindictam electorum
suorum clamantium die ac nocte
97 Filium dei ipsum natum de
deo esse fidelium nemo
abigit Omnia enim di-
uinitatis pariter accepit
nascendo de deo patre Unde ergo
accepit nomen quod est super
omne nomen i. quod hoc dicatur
quod pater deus nam nichil apud
eum futurus dicitur ante se enim
omnia habet Quod ad hoc omnia
tanda et restauranda natus est
Nam utique ordo et ratio hoc habet
ut pater hoc pater donavit filio
quapropter quae erant cunctis donavit
ante quam genuit ut in eodem honore
esset quod ipse pater est
Videndum est quod sit lex
96 quae per moysen data est
per moysen autem lex dei
manifestata habet pre-
cepta et quod illic non erit unum Non
occides non fornicabis etiam et
cetera sunt secundum scripsit et historiam in
qua usque ad adventum salvatoris
que esset ueritas manifesta non
erat Cum ergo per christum manifestata
cuiusque persona dicit sanatum et
que sit que faciat et quibus fu-
erit in rubro aut pariter ecclesiis
visus sit et quid impetrare
tum agimus ex se perduxit operatus
sit quod petri magis erat christus
si ergo veritas per christum Unde ea que
in dubium veniebat quod signifi-
cet intelligunt Ista quoque lex
per moysen data reos constituit
peccatores Gratia autem promissa
in legem ad nemines donatur
peccatis peccatores morte peribunt

Credo ergo sunt primum legem dare
postea vero veniam que tunc sit
gratia veniet in quid ex persona
cipiat et ad iram impietatem
cuiatos habet promissio per christum
facta est gratia dominus donat gratis
peccata Credo autem donaret peccata
si non prius legem daret per quam
reis suis veniam largiretur Nam
non donaret nisi quod sibi de-
bebatur debeat autem non poterat nisi
lex precedet
9 Hoc quod pro conpendium propositum
est ut prius sensus sensum
posset omnibus in finibus suis lega-
tum quia cum salvator peruenisset
in fines tyri intravit in domum
et quod non ad hunc gentibus predicari
oportebat iussit neminem illi nun-
tiare ad ventum suum hoc est
neminem voluit scire et sub-
auditur a suis noluit nunciare
aliorum qui erant in domo regni
ri autem se voluit quia temporibus
offendi gentibus gratiam non erat
Denique veniens intra corpore ab
aliis qui viderat illum intrasse
in domum orabat expelli demo-
nium de filia sua salvator autem
sciens non esse tempus dandi gratiam
ultro gentibus ait Sine ut nati
sui saturentur Non enim licet accipe-
re panem filiorum et mittere canibus
Unde inter confitetur salvatoris verbis
et accepit beneficium quod volebat
consentiendo enim inposuit se deo medicorum
hac ergo causa voluit fieri nos
scire quod esset in domo et ita
factum est
9 Sub una persona discipulorum
agit causam nec enim
iohannes dubitabat
qui dixerat Ecce agnus
dei qui tollit peccata mundi sed ut
discipulis suis satisfaceret mittit
illos suos verbis ut salvatorem
confirmaret quod ipse de illo di-
cebat ut post excessum suum sine
dubitatione aliquam discipuli sui christum
et salvatorem sequerentur 9
Hoc ad confusionem illorum fecit qui
excecati accusabant quia enim
non aliter virum corporis vivum

accidens corporis emendavit qua
conditor fecit actor huius operis
emendavit. Prius enim emendavit
quod erat conditum. Omne enim quod
fit si lapsus pro eo quod fuerat fuerit
reformetur cum fuit probatur. Ipse
enim salvator per hoc se deum testatur
quia dampna et vicia corporis
emendavit. Certo magis decere
quam ipsius corporis inventum est.
Salvator deus et homo est
ac per hoc duas voces edit 442
ut quod hominis assumpsit
habet ploravit, sed quia deus erat
hunc quem flevit resuscitavit
a mortuis. Ergo semper ad maiora
venitur ut quod homo tenebatur
hoc repararet quod videbatur deum
ante opibus asserebat.
Herodes fuit rex iudee 442
hic habuit filios quatuor
archelaum herodem philippum
et lysaniam. Herodes mor-
tuo herode patre eorum successit ar-
chelaus. Ergo mortuo in quatuor
partes divisum est regnum supradicti
herodis ita ut pilatus in quartam
partem regni admitteretur quasi preses
sed non quasi rex. Filii autem
herodis reges dicebantur. Deinde
mortuo item philippo accepit
uxorem illius herodis fratris
eius. De qua arguebatur a iohanne
baptista qua causa occidit eum herodes
filius supramemorati herodis. Erat
enim sic herodes magni tetrarchael
i. in quarta parte regni potitus patris
sui herodis. Erat ergo ambiguitas
cum sufficiencia adiecti nominis ostendit
alium hunc esse herodem. Ipse enim
est qui et iacobum occidit gla-
dio. Iohannis qui postea percussus
ab angelo dei scatens vermibus
exspiravit.
Videnci testes plurimus fuisse
dixit angelus ad mariam
et dabit illi deus sedem
david patris eius et regnabit
in domo iacob in eternum et regni
eius non erit finis. Quo diceretur
abydonico teste pater eius david si
non esset mater eius maria ex stirpe david
Nullo genere ex hiis arbitrii
posuit causa teri torbai si

enim data ad iram in scribis que data
sunt scribis huius magis arbitrii
sibi firmam suam. Enim inde
studio malivolencie sua deso-
latione dicebant. Nonne hic est
filius ioseph cuius nos novimus patrem
ergo quo hoc dicit quia de celo
descendit et ad hoc subdit ihesus
Nemo potest venire ad me nisi pater
qui misit me attraxerit illum
Nunc videndum est quo trahit
pater ipsius salvatoris sermone verbum
dicit enim opera que ego facio per-
hibent. Credite michi quia ego in patre
et pater in me. Si ergo in filio pater
operatur opera autem sunt que trahunt
ad fidem. Recte ergo dixit quod nemo
venit ad me nisi quem pater traxerit
trahit autem cum operatur per filium. Ita
qui sibi credi vult quo tollit ar-
bitrii liberi voluntatem. Est qui in
credulum arguit qua ratione trahit
invitum. Ad iudeos hoc itaque per-
tinet qui alium patrem eius quam qui
est dicebant. Nemo enim salvatori
credit nisi qui patrem illius deum dicit
Apostolus quoque non ut arbitrium pul-
saret hoc scribis est que non potita
sunt sed ut ostenderet dei esse iudicium
iustum qui salutem non potest in eranda
aut non in peranda ita. Est enim
qui postulat et non meretur accipe-
re. Hic enim non solus verbis sed observat
operibus ille sola lingua hic et
corde. Simulato talis enim potest in
petere. Deinde quod dictum
est in lege. Populus hic autem la-
biis me honorat cor autem eorum
longe est a me. Si ergo duo petant
unus autem ex hiis accipiat debet
sciri hunc sic postulasse ut dignus
ut dignus esset accipere quod deus
iniustus non dat nec tamen david scit
videns ergo non arbitrium negatum
sed firmatum. Ita si una mente una
operatione duos audirent postulasse
et unum ex hiis auditum et alterum
despectum ratione arbitrii non esse
et deum personarum acceptorem putan-
tes decipiuntur.
Adulatur ille est qui ido- 443 107
bat consensum ne offendat
eum quem optat habere
propicium. Erit enim propter

scandalum aliquod quod non quidem
periculosum sed superfluum sit salutem
illius studet quod scandalum pati non
vult. Unde circumcidit Thymotheum propter
iudeos et pusillis infirmis tem-
pli talem unquam se exhiberet nec ille
qui a conversione erat gentibus prius
scandalum passus. Autem omnes illum
aut religiosum infamare sibi inimica
putaverit. Hec enim causa vo-
luit ut possit plus lucri quam
cum potuerint profecto si non inde
se sciunt sedatorie subicit ergo sed
ab aliis procederet. Hiis autem qui
sub lege sunt id est samaritanis hac
ratione consensit quia constat illos
libros moysi recte confitentur esse adeo
et circumcisionem et sabbata adeo data.
Ex hiis autem ostendebat illum christum
quem sperabat hunc esse quem predica-
bat. Sic enim hec samaritide ad domi-
num quia messyas venit. Cum
ergo venerit annunciabit nobis omnia.
Quos ergo hunc sensum persequebatur
verba librorum moysi qui dixit prophe-
tam suscitabit dominus deus noster
de fratribus vestris. Hiis autem qui sine
lege sunt ex alia parte assensit quod
invidium dicit factum adeo et homi-
genus autem cum sit quidam convo-
tus dixerunt hunc et cum genus
sumus sit ergo sinus est omnibus
omnia ut salutem eorum proficeret quod
expeditum quereret.

107 Requiret quis expeditum quomodo
solet errare. Commodum enim est
quod non omnia ad tam omnia
exponas sed alia reprimas ut ob-
scurior fiat sensus. Verum dictum est
Iohanni vade et accipe librum qui
est in manu angeli et devora illum
et erit in ore tuo dulce tamquam
mel sed amaricabit ventrem tuum.
Et ait inquit mihi oportet prophetare
in populis et linguis et gentibus
multis. Exemplo ergo ad rem pertinet.
Post exilium Iohannes scripsisse perhibetur
in exilio autem positus in insula path-
mos in qua fuerat a domitiano im-
peratore relegatus vidit revelationem
quam dicit in die dominico post se
dicit spiritum Iohannem quod hec
est amarorum quos in ventre signi-
ficavit sunt enim carnales qui
male intelligunt christum quem ore
autem tuo quod dicit erit dulce tamquam
mel quasi omnium membrorum unum facit
corpus ut singuli sint membra
alter alterius ita ut in ore quod unquam
prius caput est honorabiliores et
fideliores significat quibus vitam
que de christo est dulcis est. Quare
vero ventrem significat quia carnales
sunt vitam enim hiis qui christum vi-
dent loquitur amara est. Contra enim
evangelium iohannis quod hebrei est. Contra
sanctum enim qui christum a maria
negat probat de celis descendisse
salvatorem. Contra arrium autem ostendit
christum initium non habere quia ab
initio erat deus christus filius dei apud
deum patrem et quia nichil sine
illo factum est ipsum non posse dici
facturam. Si enim factura erat factum
esset aliquid sine illo et quod
nichil erat sine illo factum. Sabellium
autem qui unione accepit patrem
et filium ut unus singularis duobus
nominibus nuncuparetur sic reputatur
dicat si me diligeretis gauderetis
quia vado ad patrem quia pater maior
me est. Manifestavit duorum
personas cum filius patrem maiorem
vocat. Neque enim singularis ipse
sibi maior est nec non quantum
narrationum qui carne christi
denegeret dixit enim verbum caro
factum est et habitabit in nobis. Quo
sensu etiam manicheum arguit
qui et christum in carne venisse
nesciunt et nuptiarum abitum in-
cludit ignarus salvatorem nuptiarum
convivium reminasse. Tali modo
et ezechieli prophete dictum est ab
angelo ut acciperet volumen et
devoraret illud et dulce esset
in ore eius ventre autem eius re-
pleret. Hoc dictum est prophete tun-
dimissus est arguere populum perfidum
et indisciplinatum qui similiter
in ventre significati sunt quia
erant carnales. Et hii sunt quos
scriptura in ysaia propheta licet mali
sunt fratres appellat. Dicit
enim vos qui timetis deum dici-
te illis qui vos oderunt nec
audierunt propter meum fratres mei.

Quamquam hoc vestibus 10
loco possit futurum intuitus
intelligi futura enim agere

distat quid sed in aliis etiam non
ubi carnis et corporis utitur vo-
cabulo apostolus non sine causa talibus verbis lo-
cutus est quia in alio loco frustra
inquirit complere aliquid ergo sig-
nificat hoc dicendo quia enim non humano
more contracta caro dicitur est in utero
virginis et corpus effecta sed effectu et
virtute sancti spiritus quod sic loquitur c
apostolus est enim femine ad iniecto sanguine
coagulate et aliud non dicunt per
mixtione sed virtute procreate quod
secundum dicitur potius quam genitum

Quid illorum potuit apostolus 445
aut quid illi deerat
magistro gentium si hortatur
illos ut imitatores illius sint et
quia non est impossibile sic reprobat
tamen dicit quod hoc sensu quod vos
enim homines estis sicut et ego este
facite quod ego facio ego potui
et ad aliud transferri ut qui omnibus
omnia se factum esse dicit se passum
sum in quibus a vobis non discre-
pabat maxime vel gentiles ut
enim sunt aliquid caro quod
est iam si oportebat omne singu-
lum rite suis erat ut circumcisio sabbatorum
observatio neomeniarum ceterorum-
que si quid gentium probavit non
cessare iam debere ostendit. Cum dicit
enim dicit adeo et hominibus fabricam
hoc semper stat si ergo in hiis con-
ferre sentientes illis factus est sic
et illi hortatur eos ut sicut modo
et hii stant sic et ille consen-
tientes doctrinam

Carne non probam carnis 446
hoc loco intelligas
sed gentes malos et perfidia
sunt firmata in carnem
Quid enim quod omnis error ex
visibilibus et mundanis. Caro
autem cogitatio eorum est ex elementis:
et enim constat omnem errorem
carne non appellat solum ad
usuram fornicatores et luxuriam
opera dicit carnis sed et ydola-
trie et maleficia et blasphemia
et alia vitia caro ad blasphe-
miam cogit aut ad ydolatriam

ratione hec tanquam vitia sunt
dum consentit errori. Recte autem a
gentibus dicit qui non in carne sed
in spiritu et usque ad hunc in corpore
sunt ergo qui bene ambulant
et non diffidunt de spe fidelium
in carne positi non esse dicuntur
in carne autem male vivere et
blasphemus in carne dicuntur esse
et merito quia quo bene agentes
spirituales sunt in ipsa carne sic
male viventes carnales sunt
in ipsa anima hoc enim ~~vere~~ intel-
ligitur quasi dicit hic
usque error que carne appellatur
concupiscit adversus spiritum et sug-
gerit mala que contraria id est
spiritus qui est lex dei. Hec enim
duas leges induxit dei et
dyaboli unde spiritum dixit proprie
quia lex dei spiritualis est contra
carnem hoc est contra vitia repug-
nare ut hominem conservet deus
lex autem dyaboli qui est error
concupiscit per oblectamenta luxurie
et mundana dulcedine. Hiis
ergo repugnantibus medius homo
est qui cum consentit spiritui non
vult caro. Cum autem magis dat
carni spiritus spiritum et legem dei
contempnit consentire ergo carni
spiritus se vovit ne faciat quod
vult assentiente autem spiritu caro
sollicitat ne faciat quod putat
utile sed spiritus recte et prudenter
consulit et se vovit ut eripiat
hominem ab insidiis sathane. Caro
autem que est lex ad usum ideo
sollicitat et spiritus legi resistit
ut per fallaciam decipiat. Ideo ergo
apostolus hec perhibet ut ostendat ar-
bitrio humano cum rei voluntate
sua committat. Non ut arbitrium
libertate maneat sed docet ar-
bitrium cui rei se coniungat si aut
non est voluntate arbitrium neque
lex dyaboli que est caro neque
lex dei que est spiritus interesse
sibi ad vendendo hominem con-
siliis sollicitarent. Qui enim solli-
citant suadent qui enim suadent

no vim intulit sed cum venit qui
tum venit falsis quibusdam vo
luntas illi mutatur si autem non
esset liberum arbitrium nolens tra
heretur ad ea que non vult
et distrepat sensum questio fiet
asperiora Ita carne dicendo
quid significet declaratum est. In
que sit eius sapiam facile
possit potuit dimostri dixi nunc
ergo elementa omnia carne appellavi
id est visibilium substantias Quorundam
talis ut nichil estimet posse
fieri sine commixtione spiritus et
simplicia potentie eorum fore credentes
ad firma iudicantes tam enim qui
de spiritualibus diffidentes corpora
sequuntur nichil aliud sapiunt
et putant nisi quod eo continet
eorum ut neque virginem peperisse
neque mortuos credent resurrectionem
quia hoc ex eo carnibus id est eorum
non recipit Quia enim quod gignuntur
in tempore commixtione operante
gignantur et emortua et corru
pta corpora non posse rursus re
di ad vitam quia vim quidem
celum commixtione discreta reuniri
in carnem naturam Sic quidem mortis in
statum negant futurum ut sunt quod
credimus at per hoc assensio
illorum in inimicitia deo dum stultum
est in amore putat quod scit
et fieri se promisit ● deo
109 130 Quidam vir sanctus et
divinis oraculis que
datus professum suum loco
cum est quid futurum cet
terisque et causa christi ut tamquam
ruina esset qui tum videntur
sancte pro observantia et pertinacia legis
diffidentia sunt operum christi cadent
dissoluti et permissione perierunt
autem qui illos per dignitatibus vi
dentur in lege credentibus vel
tum christo resurrectionem omnibus israel factum
est autem quod dicit dominus in
iudicio Ego veni in hunc mundum
ut non videntes videant et qui
vident ceci fiant Denique non legis
doctores non pharisei non scribe secuti
sunt christum sed piscatores homines rustici
simum quos despicit dominus dicitur

Pater gratias ago tibi quoniam abscondisti
hec a sapientibus et revelasti
ea parvulis Quod autem adiecit
dicens et tuam ipsius animam pertransi
bit gladius ut revelentur multorum
cordium cogitationes hoc utique de
signat quia etiam Maria per quam
totum gestum ministrum est in incarnatione
salvatoris tamen in morte domini
dubitaret ut resurrectio domini
similiter honore et virtute similiter
humiliatus est et usque ad mortem
eius fuit dubitare non timere in du
bitatione mane fuit enim pertransibit
gladius si dubitatio non permaneat
neat in cogitatione sed pertransierit
super nemeterum conformantes e passi
virtute Nam et de eo Ioseph filie
dictum est ferrum pertransibit animam
eius Contrarie enim innocens
dum positus de medio dei terra
se quod dubitavit non est mirum
sed est plus de deo sperabat non
permansit in ambiguitate Inco
enim quibus inquietur in quo ipse
fiori est apocalypsis iohannis hoc sanctus
dicit enim dubiis enim et in
et in fidelibus pars eorum in stagno
ignis et sulphuris Ideo quia
qui non permanet in dubitatione
448 cipitur a morte
Quia iohannem putant dubi
tasse detrahunt salva
tori autem cum illi con
Quasi sciunt dubitasse a
ante impietate arguunt salvatorem
quia putant malum de se senti
ente laudavit sed ut fallit sal
vatorem impossibile est nec iohannes
ab eo laudatus est si nec laudatur
non dubitavit Ipse enim ipse quando
misit ad Ihesum iohannes dicens
te dominus discipulos Tu es venturus
an alium expectamus Cum ihesus
rendit discipulis eius dicens
ite dicite iohanni que vidistis et
audistis ceci vident surdi audi
unt leprosi mundantur claudi
ambulant mortui resurgunt
et beatus ille qui in me non scan
dalizatus Abeuntibus autem
nuntiis iohannis cepit ihesus dicere

ad turbas de iohanne bapta exivid
existis in deserto videre arundine
vento moveri aut hominem molli
bus vestibus indutum. Ecce qui
mollibus vestiuntur in domibus re
gum sunt. Sed quid existis videre prophetam
dico vobis plus quam prophetam. Hic
est de quo scriptum est. Ecce ego mit
to angelum meum ante faciem tuam qui
preparet viam domini tuam. Tunc prius
scilicet prius laudamus deum baptizati
baptismo iohannis. Ecclesia autem laus
sua est iohanni ut dicitur plus quam
prophetam esse et beatum. Beatum vocat salvator
eum qui non scandalizatur in eo. Ergo
non laudatur iohannes si dubitando
scandalizatus est. Sed non utique dubita
bat. Laus enim illum beatum probat quod non
est scandalizatus. Nam et salvator id
eo quo tempore in laude iohannis prorump
it ostenderet sensum iohannis liberum
a discipulorum eius dubitatione. Quod io ob
hannes enim volens mutare dis
cipulos corroborare in fide salva
toris sciens sibi cursum imminere
ea que de ipso dicebat ore eius
voluit confirmari. Quod ideo ut testis
verus sit testimonium preconis im
ploratur ut eorum corda dubios cum
bignitas auferret. Hoc tamen
iohannis est ut dubios suis ser
vus mitteret ut eadem audi
entes a salvatore que audierant
a iohanne firmarentur scientes eum domini
precursorem et divini celestis testimonii
in dubium vocari non posse. Quod
ideo salvator esset quasi iohanni
respondet ut inter iohannem
interrogantem et salvatorem respon
dentem discerneret veritate.

iii Quantum ad proposita verba
pertinet non solum verba
discrepant sed et persone
diverse sunt. Fecit enim
et non fecit contrarium est. Sed quod non
ob hoc sunt intelligitur quod fe
cisse negatus est contrarium dici non
potest. Apostolus enim dicit ad personam
pertinet Christi. Apostoli vero ad personam
patris. Deus enim pater reconciliavit
sibi mundum per Christum et ita factum
est ut eum faceret id est Christus
faceret peccatum. Hoc est enim eum fe
cisse peccatum. Dicat autem virgo virgina
li ut nasceretur homo ex parte carnis

suis peccatum quia caro peccati est.
Sed utique que sordes et conditio
non tangebat hominem peccare.
Ad hoc ergo natus est ut hostia
pro peccatoribus offerretur peccatum suis dicitur.
Quia secundum legem hostia que pro peccatis
offerebatur peccatum nuncupabatur. Sicut
locutus est locus est alius apostoli ad
Galatas dicentis. De salvatore factus pro
nobis maledictum ipse sensus est.
Factus enim peccatum factus est maledic
tum. Ista an causa adeo pre qua
permisit illum iudeos occidi ut
in regnum ultra sine causa abdi
carentur a nobis in locum illorum
inducerentur. Sicut dicit salvator
tolletur a nobis regnum et dabitur
genti facienti fructus eius. Nam
omne quod permittit deus facere dicitur
quia si non permittit non fit. Unde
dicit dominus ad Pilatum. Non haberes
potestatem in me nisi tibi data esset
desuper. Non ergo immittens sed per
mittens dare dicitur peccatum ut
dum malamenes voluntatis sue atrocitatem
peccatum sit rea sed iudei qui occi
dentes salvatorem fecerunt illum
maledictum sunt dei iudicio. Primo
enim salvatoris maledictum est iudeorum.
Non enim sed hostia que pro peccatis offere
batur abluebat offerentem sed tot
oblatus salvator maculavit peccatum fit
offerentium in infidelitate autem illorum qui
dixerunt ut gentibus benedictio Abra
he fieret in Christo Ihesu oblata enim
iudeorum perficit gentibus non dis
credentibus de fide Christi Ihesu.

112. 450 Ideo aliud dixit eorum ad quod
vocati fuerant quia non est quod
postea sequi reperiant Galathe
ab eorum enim Christi abducti ad
iudaysmum fuerant attracti sub nomine
Christi quasi hoc. Quod hoc est secundum
aliud autem immo apostolus predica
bat affirmabat unum sub lege
Ideo vobis suadet pseudoapostoli aut
unum crederent gentiles credentes
hoc dicebat sed gemitur in actibus apostolorum
quia nisi circumcidamini more moy
si si non potestis salvus esse. Hinc
apostolus dolore cessionis illorum que
motus scribit ad eos dicens. Miror
quod si tam cito transferimini ab eo qui
vocavit vos in gloriam in aliud
evangelium quod non est miratur ergo

qua post rem leve et nimis
vanem asportare studeret et om
hoc est ut fidei simplicitate tenui
disse per electa mittent ne vim
cas tolleret et sabbatum eius subiecti
ac pignorati erant id est gratie non
legis servum et ne pseudo apostolis
occasionem dedisse videretur dicentibus
aliud esse quod tenent galathe
quam vitatur habitum tradi statim sub
iecit. Quod non est aliud nisi
aliqui qui vos conturbant et vo
lunt convertere evangelium christi. Aliud vo
cant quod ab apostolo docti erant cum
quam sequi ceperunt impulsu pseudo
apostolorum. Non tamen aliud erat quam quod
christus tradiderat ut per id in errorem
se inductos cognoscerent et solam
fidem sequentes presentes christum
deum et hunc sufficere ad salutem tamen
per quam fiunt remissionem peccatorum
adepti non per legem quia sine lege
gratia dei donat delicta

iij I mpium putas fuisse apostolum
aut videre complanat desi
derans. Nota apud eorum dicentes
non singulariter hominem significat
sed simul virum comprehendit et
feminam quia porco viri est mu-
lieris. Omnia super dicta facinora que
violentus in feminam quisque admittat
non totum maculat corpus singulares
tamen perimit ac per hoc salutis fiet
reus. Quia fornicatione enim totum pol
luitur corpus quia consensus totaliter
toceps? et viro et feminam tenet. Ideo
fornicatio delicta esse formata pessime
cum peccat cum facinore suo quibus so
cium erit ad perditionem. Si enim ut bu
vines ut sed amplectit? peccatum
qui furto fecit et malus non tamen in
se sed in illo fit reus quem precipere
voluit hic damnationis quanto magis
qui fornicatur quem constat uno
delicto seipsum bis quodammodo co
taminare. Si enim in carne quem co
se est peccat bis utique seipsum ad
ulterat. ¶ Si quis autem hanc quod
sufficere se putat ut ad ecclesiam
aut ad corpus christi tamen hoc ap
tet non stabit in ecclesie. Enim dicet
et novationis filius erit qui ut
causam furoris sui abscondet
alterum criminatur. Enim qui fornicatur
non in suum corpus peccat assertus
sed in christi quia christiani membra
et corpus christi sunt ut fornicatio
sit quoddam sacrilegium in talibus

in christum dicatur peccare. Sed qui negat
christum quod quidem infirmatum est
et fragile quia conscius peccatorum ha
bet laqueum et non evadit. Si enim
qui fornicatur in corpus christi peccat
cetera peccata non erunt in christum ad
missa ut si pannus fratrem occidat
aut sacrificet ydolis aut aliud
genus peccati admittat. Quod omne peccatum
extra corpus est excepta fornicatione si
aut omne peccatum non est extra corpus
sed quodcumque fiunt in christum admittitur
qui fiat aut qui putat aut
hoc aliud admittendi in christum vel
in spiritum et sit peccare quod valde ab
surdum est et tamen apostolus et animas et
membra et corpus christi appellat ita ut
nos invicem simus membra. Ergo
qui fornicatur in corpus suum peccat
et non magis in ipsum quia hic crimine
missum non intra corpus dicitur sed
christi et hoc alonga causa est qui
fornicantur. Ideo in corporibus suis
peccat quam totum animam contaminat.
D ydragma capitum vel tributi ij
accio intelligitur non pro deorum
quod ut pannosum autem
appellatur quia et pauperes cogitur.
Neque enim salvator aliquid posside
bat in mundo cum sit deus in mundo
et mortuus. Alienis in pedibus se
pelitur et nos quibus mundus co
neque est facultates augere cupimus
ut memorientes mundum a nobis
in nasum non in voce sed libus confesse
mur ut per professione nostra ab eo cum
mundus eo dempnentur ¶ Hunc dominus
qui non inquit omnia reliquerit et
secutus sunt me non potest meus esse
discipulus ¶ Dydragma quoque ab his
exigenda est qui aliquid negocii
egerint vel dando partibus salvator
quoque qui nichil horum curabat neque
discipuli eius cogendum non erat. Si
quod dyans dyans in uniuersum semper in sedibus
erat ostenderet quomodo in clemadi
salvatorem exactorem dydragme
curas occupavit et ut eius fecerit
voluntate et accedens ad petrum quod
primus inter discipulos erat solum debe
ab eorum magistro dydragma dicens
qui ab his omnibus liber erat. Nichil
enim agebat in mundo quod esset
mundi quia non erat unde solveret aut
his scandalo esset aut se de hu
militatem suffragium querens et ago

solvet. Et dum ut in presidio dyg-
et ad usque se ipsum semper machinas
se ondet ad mare ire petrum apostolum
iubet quod cum terra dominus delega-
nat et capti piscis os aperire et illic
invenire modum quattuor in de tu-
um non tamen scandalo iudeis esset ex-
actoribus neque humiliaretur regni-
auxilio ad solvendum sed et signum
virtutis maioris demonstraret per quod
captos ad hoc ad se traheret ut
argumento et astucia sua dyabolus
torqueretur. Dicunt ergo quaestores dy-
dragme ad petrum apostolum magister
vester solvit dydragma quo dominus
magis ut pro omnibus discipulis sol-
veret conveniunt Cum salvator pro se
et petro dari iubet pro omnibus sol-
visse videtur quia sicut omnes in sal-
vatore erant, tamquam magistro ita et
post salvatorem in petro continentur
ipsum enim post se reliquit pas-
torem. Denique dixit ille Ecce sa-
thanas expostulavit ut vos ve-
ntilaret sicut triticum ego autem roga-
vi pro te ut non deficiat fides tua
et tu aliquando conversus confirma fratres
tuos. Manifestum est in petro omnes
contineri rogans enim pro petro pro omnibus
rogasse cognoscitur semper in preposito
populus aut corripitur aut laudatur
iii. Incredibile est enim apostolum eo
in aliquo reprehendisse in quo
se sciret succubuisse hoc
a tam magno viro enim non est
fas credere quia hiis corripe-
bat qui carnaliter vivunt tacet
itaque pro exempli pauli apostoli enim re-
prehensum Cum enim predicaret non
circumcidi. Ipse autem thymotheum
secum assumere qui esset natus matre
iudea patre autem greco et hoc iu-
deis esset scandalum ut gentem iudeis
natum incircumcisum assumeret. Cum
subiectioni esset ad horam et accipi
es circumcidit eum Rem ergo super-
fluam fecit permittere eo qui passus
est non enim erat gentile iudea
eruditus ab infancia litteris sacr-
is voluminibus hebreorum permisit se
circumcidisse ut iudeis scandalum
tolleret quia zelum habebat quibus
sui Denique cum titus esset grecus
non est compulsus circumcidi thymotheum
autem quia de iudea matre erat
sed dixi non sunt passi iudei assu-
mere incircumcisum Ad hoc
assumpsit apostolus ut in episcopum or-
dinaret sicut fecit eruditus
enim a pueritia litteris ad ascendendum
corpus ydoneus inter in veritate
est apostolus petrus non esset rep-
rehensus si se et in moribus iudeorum
a gentilibus segregasset ne illis
scandalo esset sed hoc reprehensum
est in apostolo petro eundem etiam
greci credentibus gentilibus vi-
veret ad venientibus a iacobo
iudeis timore subiectus eos gen-
tibus credentibus iudaizare debere
docebat Unde audit si tu iudeus
cum sis gentiliter vivis Quomodo co-
gis gentes iudaizare Consimile
enim fecit sicut de eorum disciplina
quod tunc est deum qui edifica-
nat destruebat Ideo filactor
hoc vocatur apostolus paulus quod co-
gnovit si circumcidisset thymotheum
iam non tacuit re se [illegible]
illorum scandalum faceret et ideo
se recte reddit apostolus hoc quod
intrem hoc iudeam. Nec enim
iudei insisterent nisi meta
ordine uniuscuiusque iudee quod hoc
nunc possit probare gentibus
ut habere facile de hiis scan-
dalum qui non crederent degentem Israel
Non ergo simulacione hoc fecit sed
violentie super dicta tamen cum simulationem
hunc non minima iam multi re-
prehensi sunt in hac causa ita
ut aliqui iudeorum ut barnabas
consentiret huic simulationi
Irascitur carnis cum quibus 455 · iii6 ·
voluptatibus et carnali-
bus desideriis deditus ie-
hena sibi preparat Quia
cum enim carnis corpore ac-
cepit Consiliis enim totus fit carna-
lis qui sub lege vivens totus ho-
spiritalis efficitur ut et thorod
hoc dicatur quod caro tua si sequitur
desideria mundi et voluptates li-
bidinum ymmas totus homo sit
caro principes incitum carnis ide-
ut sit caro apostolica apta quod suppa
et corruptibilis et mortalis
est amissa eius decor carnis

figura deflu(x)it initium intent
em in vigorem om(n)i(um) membrorum a
misit(ur) sit et cu(m) d(e)a aliquo cor
pore formata in vigore desp(er)a
erat imp(er)ium in carne i(n) qua
se viciis maculaverit ut illa
p(ro)p(ter)ius sit carni p(e)c(c)ator(um) s(ed) i(n) initio
in hac a(n)i(m)a p(er) carne(m) quia no(n)
corp(us) gubernavit spiritalit(er) lib(er)
in regina dei data sit carni
s(ed) ipsa dicit ep(istol)a ca(r)tul(a)e dale q(uo)
h(ab)ito(rum) in eterna abi(er)it ut sp(iritu)m
habet salvum suum scilic(et) q(ui) eme(re)re
ator est quia et si passa fuerit
talem in se h(abe)re qui in corpore
p(ri)us ut potuit no(n) arguit(ur)
libidinis ut lege in possit suc
cedat enim pelle condemnat et
suus suis recedit et eterna quia
fuit polluta et no(n) habuit sal
vum sp(iritu)m eterne ex(?) e(ni)m ad ut
t(er)ius no(n) est salvum et in die die
d(omi)ni iudicii apertum iniuriari ut
filios dei continuum no(n) potuerunt
Spiritus e(nim) q(u)i in eis remansit p(ro) liberi
q(u)i fu(er)i(n)t fiere(?) filii dei Hoc apl(ostolu)s
ad plebe(m) loquat(ur) quia ad hunc
e(ni)m in corpus ep(iscop)i no(n) cedat locus
omnib(us) ordinari Quo plebem iubet
hoc facere quod si … esset cet(era)
si illi creatus fuisset ep(iscopu)s ut co
spicantes in v(er)o exeunt illud de
cont(r)o suo ne consentire videntur
op(er)ib(us) eius et(er)na qui no(n) arguit
rem que p(otes)t s(ed) recipit q(u)i no(n)
errantis delinquendi illi fomite
p(ro)stat qua causa contaminat(ur)
et ipse fugab(itur) a se sp(iritu)s suus Na(m)
s(an)c(tu)s (?) ut scripta dicit continue
sp(iritu)s v(este)r et a(n)i(m)a et corp(us) sine
querela in adventum d(omi)ni n(ost)ri s(er)vet(ur)
ipse servus est Hoc e(nim) salvum
esse quod integrum Ita dicit
rex ad danielem salva ne sit
lingua et daniel indicit salva
rex id est integer ut vobis
sit integer sp(iritu)s in vos deserit
Et nos e(nim) sp(iritu)s deserit ia(m) no(n)
erunt integri in sua regna(?) o(mn)ino
q(ui) dehabet e(ni)m p(er) q(uo)s filii dei
vocabant(ur) Nec hoc est contra
si ipsum sp(iritu)m dicimus nobis p(er)man

tibus et ille nos deseruit et
integros no(n) esse De eo e(ni)m in
teg(er) no(n) est quia dat(ur) nobis
ut dux et rector ut sit quia
corpus n(ost)rum et nos velud mem
bra ad cum ad usum aliquid for
ma facit no(n) ille nos s(ed) nos
illum videm(us) deserere et sic ille
v(er)o integer no(n) esse cu(m) nos amit
tit Hoc e(nim) ver(um) et manifestum est
quia no(n) ille se a nobis cutat(?)
s(ed) nos ab illo cum p(ro)tinus et ad
tol(lim)us ut scripta ait Ex quo om(n)e
corp(us) subministratum et p(er)tinet(?)
crescit i(n) incrementum dei quod
m(odo) s(an)c(t)o(rum) libero(rum) sit accipiamus
no(n) conveniunt nec e(nim) deus aliq(uid)
dehabet ut incrementum faciet p(er)
nos s(ed) vos d(omi)n(u)s continet ad auc
tore(m) vite n(ost)re et consistens illum ac
quirere nos ad salutem incrementum
fecit in nobis divinitas Ideo
i(n) ei(u)s qui recedunt detrimentum est
Hoc ergo integros no(n) esse quod
est et detrimentum facit

Hyeme vita fuga non
est spiritus(?) cum sit ym
bres assidui viget gelu
et frigora (?) Ideo
fugientibus p(er) hyeme est
late(re) e(ni)m i(n) silvis no(n) p(otes)t neq(ue)
i(n) montib(us) neq(ue) i(n) speluncis sabbato
aut(em) cum i(n) te(n)ti(?) iudeos exire
no(n) licet longius Nec aut(em) asce(n)
de(re) ac p(ro) hoc fugi sabbatum non
possunt Ergo hoc tempore fuga
vita no(n) facit (?) impedime(n)
superata ita ut fuga sua vita
no(n) est si nos obligatus impe
dimentis carnalib(us) in venit p(ro)cta(?)
p(ro)secuto(r) Demones cum hostes qui
concupiscentes secula desideria et fa
cultates mundane ne eos adversa(rio)
possunt effuge(re) Ideo ergo ora(n)
du(m) est ne tempore quo fugiendu(m) e(st)
hyempus et sabbati in nobis co
in veniat(ur) s(ed) ut liberet nos
ab impedimentis dei p(ro)fecti(?) [illegible]
bus nec no(n) sit qui nos de p(re)sidio
suo captos in a(n)i(m)a istius mundo Et in

go denominata persecutione loque-
batur. saluator ergo que similis est ab
abantiquo quando hyeme posuit
quia nouissimum temporis est et sa-
batum similiter quia possumus dicere
est ut si dicatur hijs temporibus asspi-
ret et difficilis fuga est ita sig-
nificat et de illo tempore tam graues
futuras persecutores et pressuras
ut vix aliquis possit eas ef-
fugere.

Denique cum filij israel sepe delinque-
rent educti de egip-
to contra illum corpo-
re terra promissionis intrare prohibuit
excepto caleph et iosue naue
filios autem eorum qui nati fuerant
in deserto ipsos dixit intraturos
eo quod nescirent bonum et ma-
lum. Nescire autem bonum et malum
simplicitatis quedam est uelut que
neque ad bonum neque ad malum e-
rudita est. hoc est ignorans
sine malicia sine enim sensu
nascimur sed natura capax est
eductionis virtutem. filius autem dyabo-
li hic est qui natus malis rebus
in brutis hijs studet que aduer-
sus factorem sunt dicens multos
esse deos et hijs sacrificandum
et in multis erroribus hic si resi-
piscat ad uterum regressus
intinctionem recipiens fidem christi
est filius dei ac per hoc neque filij
sunt dei qui nascuntur neque dyabo-
li. Eorum enim dicit saluator iudeis
vos de patre dyabolo estis nati et
et concupiscentias patris vestri vultis
facere videns ergo operibus et professione
filios dyaboli appellat ~~dyabolo~~ dei bo-
nis actibus sic enim deus instituit
genus vestrum ut sine sensu nati
possimus erudiri ad utrum-
que siue ad bonum siue ad malum ergo
~~quemadmodum~~ quoddammodo simus
auctores ut letemur in nobis
tamen sic genus reminiscatur. Sunt
nobis in parentibus sine pena con-
sequentes peccatis subitaneam.

ergo merito nos dimisit ut neque
creatura de malis neque frustra
sed et deo filius providens fide
nobis gaudeamus si tenemur
deus conditor est ~~redemptor~~ auctor
substancie nostre voluit aliquid
nos agere unum hic ut condigne
glorie de fide qua habemus in
deo qui enim potuit sine nobis est
ad quod habuit aliquem etc. ut
ne gloriari possit de bonis ne
reus constitui de malis hic esse.

Non omne quod nascitur
hoc est quod mundum
nascitur natura et animal de- iiij
terra nascitur et tamen non terra est
et gemme et alia multa nascuntur
de ligno et terra nascitur et de eo
pulsus. Natura hec causa de paganis
nascuntur paganus ergo omnis paganus
ignorans est et qui nascitur
de eo sine sensu itaque est ig-
norans sine bono sine malo
ambo ergo ignorantes sunt sed
hic ut est inter eos quia cum
generat paganus sine dubio blas-
phemus et quasi christianus in-
fans autem natus nescit blasphemare
sed et benedicere paganus non est
quia sine sensu est neque sum-
mus malum neque aliquid. Et de
iudeo autem id ergo videmus nasci
quia sub creatore devotione
glorietur sed dixit adam de cayn
peccavi hominem per deum quia
sicut pagani in devoti creatori
deum gratias non agunt in omnibus
que agunt ita et iudei deo
creatori simpliciter licet imperfecti in
perfecte laudant cum in omni actu
suo hoc modo est de iudeo iudeus
nascitur christianus quinde ipse
qui generat non natus sed factus est
christianus id ergo et ipsum qui
nascitur sic oportet ut sit sed
dicitur econtra si factus utique
est qui generat hic debet generare
quod ipse est ut iam accepta dignitas
tradatur fieri sed et in iudeis

quia abraham de agno dei
cultor cultori suus est et eo
ordo iudeorum sunt et facti se-
natores generant sed senatorie dig-
nitatis non apud deum meritum ha-
bet neque ipsa natura non est sub ha-
bitu consequuntur sed et in sua fa-
et sermone dignitas vinum aut per
hoc recurrit sermo per traductio-
nem nichil aliud prestas quam
opinionem veniendi dignitatis
renascantur autem de iudeis iudeos nasci
iam donum est christiani autem corpori
dignitatis illa et ipsi accedit
ut sub habitu hominis qua constat benefici-
um consequatur ut non opinio sola sed
et res sic illa affert apud deum
Denique accepta remissione peccatorum
efficitur homo totus ita ut et filius
adeo adoptetur quem ob rem omnes
renasci oportet quia unicuique dei sin-
gulis dat gratiam Nec enim alter alteri
prestat remissionem accipere etiam autem
que nascitur in corde vel in corpore
subdita morti manete ab adam
nisi signum acceperit emende mortis
tartarum inferni non euadet unde
quisque enim si accepit beneficium non
est ei qui nec deest si enim fuis-
set iam immortalis iam esset rite natus
de illo hoc esset quod et genitor
Ita qui fuit christianus signum acci-
pient ne a morte secunda teneatur
non in morte primam quam adhuc
nunc euadunt Infantes autem
propterea baptizantur ut sint innocentes
ut etiam rudis nata in corpore signum
habet mortis emende non ne pos-
sint ab ea teneri hoc signum abra-
ham non habuit neque prophete quare tem-
poribus illos non inuenit redemptio-
nem est autem filio dei qui in veteris
dicit mortis et hoc gratiam re-
demptionibus largiretur sunt est vin-
dus ait in iudeis Abraham pater
vester peciit ut videret diem meum
vidit et gauisus est sciebat enim
abraham christum ad liberandum huma-
num genus repromissum semper necesse
esse ut ortus est ei oculis in isto
porta ex porta expectaret et
ad ubi in spiritu natum esse vidit
gauisus est etiam quod in brevi
demum esset euectus in

celos Ergo nunc de paruis nasci
debent qui non crediderint et non
fuit baptizati non erit parvus 120
459 Virtus non persona probatur
neque in probatur contrarium
enim vini et vinum sine deo
in spiritu sancto dicitur Non
si quis in carne reus est et in hoc
prescribi illi debet et qui verum loquitur
nec illi tamen prescribitur sed ipsi deo
contradicit Christum enim negat ipsum
dicit verum christo in iniuria facit si
autem verum dicit negare quod verum
est in spiritu sancto dici quod et christus
admittit Nemo enim bonorum
vana dicere sentientem arguit nec enim
contemplatione edificatur quia per tra-
ditionem desistit nemo vanum dicens
potest reprobari
459 Lex per moysen data in myste- 121
rio hebat quod sed terrena ut
seruantes legem iusti
essent ad presens ut non rei
fierent Justus enim est ex lege qui
nichil nocet unde apostolus Lex quidem
non est data ex fide sed qui fecerit
eam viuet in ea viuit in eis
hoc est faciens legem non mori-
tur sed viuit ad presens Justicia autem
que ex fide est iustificat homines
apud deum ut remunerentur in
futuro seculo addiderunt ergo spiri-
tualis iusticie iusticia dei Juste est enim
nosse deum et quod filius est
patris et filii vera confessio ad celestia
regna nos perducit Ita et veteres
qui non solum legem preceptorum sua
nouerunt sed et deum dilexerunt hec
habentes in permissione iustificati
sunt apud deum Solam enim
legem non dicit iustificare homines
apud deum sed enim sola fides sine
operibus bonis non commendat apud
deum sed seruata iusticia terrena
et diuina perfectos facit Unde dicit
dominus Nisi habundauerit iusticia vestra
plus quam scribarum et phariseorum non
intrabitis in regnum celorum 122
460 Alterum hoc duplicem continet
sensum in christo enim enim
omnes thesauros sapien-
tie et scientie sic dicit absconditos
ut qui habet christum possit sapi-

et scientia illi cedat ut sine Christum totum
sit scire et omnem sapientiam
comprehendisse sicut dicit ad Col. Ne quis
circumveniat vos per philosophiam et inanem
seductionem secundum elementa et hominum
mundi et non secundum Christum quia in
Christo habitat omnis plenitudo divi-
nitatis corporaliter. Hoc est nichil in di-
gnitate ad salutem eius qui credit
in Christum et illi hoc sufficere quia
plenitudo divinitatis in fide eius
est. Et item in eadem epistola inter-
itum ait: Nemo vos seducat
in humilitate cordis et super insti-
tutione angelorum qui videt extollens
se frustra in statum mentis suae car-
nis et non tenens caput ex quo
omne corpus subministratum et con-
structum crescit in incrementum dei.
Si ergo credentes in Christum caput
tenent principatus et potestates venan-
tur nichil indiget. Si totum quod ad
salutem opus est habet nichil
obeunt illis in insidia quia ad salutem
nichil conferunt. Nescire quid id quod
incarnatum est novit. Hoc homini
gratum scire dicendi sunt quae hoc
sciunt quod eis proficiat ad salutem
est. Et aliud quod in salvatore sal-
vatore omnes thesauri sapientiae sunt
et sic sunt absconditi. Quia
enim sacramenta paterna ipsi sunt
cognita et omnem creaturam cre-
aturam ipse invenit et ut pater
iudicat quemquam sed omne iudicium
dedit filio et nemo scit quae
sunt hominis nisi spiritus dei qui
est et Christi. Ex eo ergo diem et
horam nescire dicendus futuri
iudicii. Cum spiritus quae in deo
sunt novit quae dixit quia de
eo accepit. Si ergo qui de eius
accepit novit quae futura sunt
quomodo nesciret Christus qui nobis
spiritum sanctum misit et potest fieri ut
iudex nesciat diem futuri iu-
dicii. Ex nuper cum omnia sibi dedit
cum spiritus forte etc. hos dicatur
nescire quibus dixit amen
dico vobis quia nescio vos
neque virgines istas stultas et
imprudentes dicitur nescire quia
dixit eis ipsis dicentibus domine
domine aperi nobis dico vobis nescio

nos. Causa igitur est ut dicat se
nescire quod scit. Et Deinde
sit ait vigilate itaque quia nescitis
qua hora dominus vester venturus sit.
est ut ergo sollicitos et vigilan-
tes nos faceret interrogatus nescire
se dixit diem et horam futuri iudi-
cii. Sunt nobis prodesse negavit
se scire quod scit. Ignorantibus
ergo nobis quid prosit nobis scire
eum voluimus quod si sciemus ob-
est nobis ipse provisor salutis
nostrae ne audiremus quod contra
nos esset dixit se nescire. Nam
si alicui in dolore posito gladium
poscenti ut se privat qui licet
videat se non habere mediam ar-
guendus est negans quia si non ne-
gat scire eum

Pagani non sub elementis 123
fuerunt sed ipsis elementis
coluerunt enim astra solem
lunam et sydera haec in forma deorum. In
inferioribus autem terram et aquam
In mari non neptunum In infer-
no plutonem aptam creaturam nu-
mina coluerunt pro creatore. Nam
iudei hoc modo sub elementis deo
tum serviebant quia haec ipsa
mandata dederat. Observant eum
neomenias sabbata peccatorum sacri-
ficio septimi mensis sub tamen tu-
ba canere xv autem die mensis septi-
medullas palmarum ramos ligni
spissos et salices rami tenuerunt
In tabernaculis septem diebus habitare. Hoc
ergo observantes nunc sub elementis dicuntur
fuisse. Hoc enim ex elementis sunt.
Christiani autem non sub elementis sed
supra elementa deo serviunt ad regnum
celestem pertinentes in spiritu deum
adorantes non in visibilibus et mun-
danis sed in cordo dei cultum habentes
in visibilibus invisibilibus servientes
sicut dicit dominus veniet hora in
qua veri adorantes adoratores ado-
rabunt patrem in spiritu et veritate.
Hoc ergo veritas est spiritu sancto sine
ratio magis quam corpore ut quia
deus spiritus est spiritaliter colatur.
Exortat per iudeos sub elementis
subiectos dicit fuisse quia supra
memoravi ex alia autem parte
legis spiritalem fuisse idem quia

et postquam perhibuit diligendum
ex toto corde mandavit et spem
in ipso et aliis pertinentibus hec
magis defendebat que carnaliter
data fuerant hoc apostolus memorat
ut obstruat inimicos qui obstruerant
legis spirituales visibilibus erant sub-
iecti et ut hec vel ad comparationem
legis fide in fine ostenderet et
ut porta sua persona hic denotat
qui utriusque corda emollit fuat ve-
hementer. Cognito autem ipso hic
contempni estimaverunt quia nichil
differt gratia dei per ipsum a lege scripto
127 463 Hunc sensum paucis absol-
vit apostolus dicens. Etiam
habent quasi non habentes
sed et qui utuntur hoc
seculo quasi non utantur qui emunt
quasi non possidentes. Ergo quo hec
sic habet quasi non non habeat
reliquisse videtur. Qui enim non
peccat de his neque se iactat sed
simulat mereatur non tamen hunc sed
mente dispositione se habere et multorum
datum intelligens omnia sua reliquisse
videtur. Hoc enim reliquisse dicitur
quod adversio recedit gratiam non
habet. Sequitur.

127 463 Indignatur verba sunt, et di-
centis noli me tangere. Hunc
enim desiderat salvatorem
aliis in resurrectionem eius
credentibus hoc de admonitionibus
stabat plorans quia iam gaude
optimat audieat a iohanne et petro
apostolis resurrexisse dominum sicut enim
hec et vidit linteamina et su-
daria in unum locum et credidit
non dum enim sciebat scripturam quia
oportebat eum resurgere a mortuis
sed maria quia illa non videbat
resurrexisse non credebat magis
amore dubitante illa flebat.
Deinde duos diligimus si in domo:
non patiantur nos ex eis eundem
domino. Eos autem odimus si a
ipse morte fuit incredulum nobis
maria ergo. Maria ergo quando obsti-
pinat et merorem patiebatur
pro amorem quem optinat scripturam

discipulorum fidem primam ondit dominus
in distinct ancore non tamen in-
digna tone hunc audit. Noli
me tangere hoc est carnalem sensum
que rebus abstinet et similia scripture
que non videntur. Non dum enim ascen-
di ad patrem tale est hoc quale
iohannis baptiste mittentis discipulos
suos ad ihesum ut dicentes. Ite et
dicite iohannes baptista misit nos ad
te dicens Tu es qui venturus
es an alium expectamus sub persona
discipulorum suorum agit tamen. Nec
enim iohannes dubitabat qui di-
cebat. Ecce agnus dei ecce qui tollit
peccata mundi sed ut discipulis suis sa-
tisfaceret mittit illos suos ubi
ut salvator ore firmaret quod
ipse de illo dicebat ut post excessum
suum sine dubitatione aliqua discipuli
sui ipsum sequerentur ita et salvator
in feminam arguit dicens Non dum
ascendi ad patrem meum id est cor
tuum ad hunc locum profectum est quem
si non vides non credas si enim
ad deum cor elevasset resurrexisse
dominum tamen discipulis credidisset.
465 Quia nemo vadit ad deum
patrem nisi per fidem ipsum
affectio se ianua dicit re-
gni celorum si ergo ianue verbis utitur
quid opus erat in de antiochibus
dicere quod quodam autem me fuerit
tamen nulla questio de preciis vitetur
sed utique est prius ianua de preciis
quereret. De mediis dicit enim sal-
vator qui non per fidem sed iusti-
tiam legis se in regno dei intrare
promittebat putabat autem sal-
vator non venientes id est
autem istum stantes obtractabat
ei fodientes ut et alios a fide
eius averterent Unde fures et latro
in appellantur. Nam eo tem-
pore hec dicta sunt quo pharisei dis-
ceptabant tamen primo qui cecatus a ore
to tamen salvator omnibus reddidit
quos nam negaverunt que vole-
bat a fide salvatore avertere
dicentes non per hunc posse qui
sabbatum violat sed iustitia legis
in trare per regnum dei. Sunt

salvatoris. Ego sum inquit ianua
per me si quis introierit salva-
bitur et pascua inveniet. Si quis
autem aliunde intrare voluerit, fur
est et latro. Quod hoc ad
personam pertinet prophetarum. Nam hi
preter Christi doctrinam per iustitiam
legis sine fide deum promereri posse
dicebant qui Christum in carne
precesserunt. Hoc ergo de prioribus dixit
ut qui tamquam ante ipsum fuerunt
antistites vel sedentes fures in-
telligantur et latrones se pon-
tes enim illum qui fuerat venturus
volebant esse ante salvatorem
Christe dicentes: Da honorem deo.
Nos scimus quia hic homo peccator
est. Et nos ille arguit dicens:
A seculo non est auditum quod quis
aperuit oculos ceci nati. Nisi hic
esset a deo non posset facere quicquam.
De hoc quia perseveraverunt in
fide et defensione illius qui dixerunt:
Hec verba non sunt demonium haben-
tis. Numquid potest demonium cecorum
oculos aperire. Dixit salvator
si non audierunt illos omnes veni-
que quos fures et latrones ap-
pellavit. Nam quod non audie-
runt prophetas omnes omnes tunc
constet scripturis omnes bonos o-
bedisse prophetis et malos pseudo-
prophetis etc.

127. Hec verba diversa sunt sed
unus est sensus. Quando
enim verba eadem diversum
habent sensum ut puta-
tur: Omne quod non est ex fide peccatum
est, et lex autem non est ex fide
ut tamen peccatum est. Hos ergo quos
multos salvator dixit istos
apostolus omnes significavit. Aliqui
enim sunt qui maiora peccata ex
omni gente et ipsa credulitate
salvatori. Istos apostolos credentes
omnes comparavit sic enim intra
testa ait et promortuus pro omnibus
mortuus est Christus ut qui cre-
diderunt et crediti sunt e ceteris
et pro his mortuus est qui cre-
dere noluit sed dum ipsi beneficium
non recipere noluit, pse mor-
tuum esse Christum ac per hoc non vi-
detur mortuus pro his quibus
nichil profecit sed magis efficit
pro his autem reus mortuus dicitur
quibus acquisita victoria est qui
intelligentes munus in deo gratias
referunt per Christum dominum nostrum.

Non valde istud discrepat 128.
a superiori questione. Unum enim verum in
diversas habet significationes
sed super incredulum obtrec-
tatores enim dei tunc computatur eius
sententia tribulabuntur malis eius
dum ille pressuras et angustias
patitur a Saul et filio suo Absolo-
n illa re et bonum facere dicebat. Ta-
le est si quis dicat deo qui in-
iurias patitur bonum illi hoc est gau-
dere in malis, hoc est dicere re illi-
cit sic enim mereatur similiter pro sal-
lectus in bonis operibus multum hominis
commendat dicens: Euge serve bone
et fidelis; exultat enim quia bonus
se facit dignus dicens bene hoc
est re egisti. Ut in manus nunc
tollerentur unum gratia verbum duabus
causis congruis aptatur. Nam solemus
de aliquo dicere ad mysterium est
quod dicatur causa aut subsequens
aut precedens declarat aliquid enim
ad bonum dicitur aliquid ad malum ap-
tatur. Sequitur.

Omnis questio ut difficultas 129.
opposita ad originem renovanda
est. Apostolus autem tunc in mediocris
perfidia querere et cum deum in so-
litudine temptaverunt unde dicit neque
temptemus Christum sicut quidam temptaverunt
dominum. Ergo hoc memoraret et quia
propter ista mala passi sunt ad ter-
rorem inmittendum exponeret ut
ipse nos operimus malicie nec
temptatione que in deo sit reno-
varet etc.

Proxima itaque temptacio et 130
si sub lege dei agens ex
alia parte autem ab ydol-
cumque auxilium petat de diffi-
dens de deo hoc apostolus timendum
monet ut autem humana temptatio
est in dei non desperare de homine
et promptum esse in fide dei. Temp-
tatur enim hoc diffidencia intelli-
git de promissis eius hec hoc
manifestum est que sit in deum
temptacio et que est humana temp-
tacio cum festinare non debemus
si dei participes sumus

131 468 Ipsa dictam confuso satis tibi de
bulas facere. Nam sicud solet
facere dubii questiones ut
unus dicti et que sub non
est reprehendere pugna q
et in inuicem querat si enim apostolus
legem sanctam et iustam et bonam
et spiritale vocauit ut laude ei
omnia perspicimus et undique ut se
inuicem sufficeret hoc ad fidem
et de hoc quod ue in verbis gentium
sine obstinatione et deuote queren
dum erat exposito enim hoc in
principium precandi voluit. Nam
apostolus ut pater lege fidei per tempus
initio gratia perficeret apud romanos
qui sub fide christi in lege fuerant
inducti in lege dico non que nulla
est nam utique in legem erant romani
quam utique de atheniensibus decem viri
missi et post alii duo attulerunt
que in duabus tabulis scripta est que
in capitolio obruta sunt sed eadem
que scriptorum appellatur ut iudei
sabbatum obseruarent neomenias dies
tenerent esibus tam immunda tam
vasa essent sollicitati et cetera que
continentur in lege. Huius hanc ergo
legem dicit ira operari. Postea enim
irato deo addita sunt. Hec ut omnes
essent perfidie iudeorum detinerent enim
necesse est ut aliquid peccarent. Unde
apostolus petrus. Quid inquit imponitis
iugum super ceruice fratrum quod neque patres
nostri neque nos potuimus portare.
Denique dicit deus per ezechiel prophetam
dedi illis precepta non enim bona.
Post enim offensiones multas et
temptationes in deum et in contume
lias famuli moysi et detractiones
de deo. Hec data sunt que obser
narent ut premerentur domina corpo
rum et quotiens se gererent se
gem fecerunt ut nullam eis esset
refugium ut ergo ab hac illos lege
tolleret apostolus ubi ait. Non est lex
neque predicatio ut semper per quem
deo possint seruire spiritali
quoniam in quem legem iudeorum
seruantes necesse est ut peccarent
tanta enim sunt precepta que im
pleri impossibile est. Nam quo
de ista lege diceret que nulla est
quam moyses ideo scripsit ut
amitteret eis peccaret non quia ante

non erat. Tu legamus mediatum esse
dicti moysen et ut qui exponeret
romanis non debere viuere sub lege
quos sub lege agere expediebat
neque enim aliter posset seruari insti
Denique dicit ad eos vos non viue
potestate facit bonum et qui con
demnat ipsi sibi dampnationem ac
quirunt spiritalem. Ergo hanc
legem dicit quam et sanctam et iustam
et bonam ostendit. Hec est quam nullam
diximus que quislibet primo. Domi
enim est bone uite forme addita le
ge fidei perfectionem facit nam
que totum nomine imputatur lex gene
raliter dixi et illa que scripta
lex dicitur contra legem. Loqui
uidetur apostolus ne hanc iniam re vi
deatur sine qua vita hec gubernari
non potest. Dicimus quia lex spiritalis
est ut illa qua vivat. Lex
sabbati et circumcisionis et esca et
neomeniarum scripta. Illa enim id
eo spiritalis dicitur quia omnia ponit prima
Patribus data lex est que 132
filiis filiabus omnium esset. Nam
postea non minus sed forte am
plius in deum peccauerunt cum patres
illorum perfecte enim deus filiis magis
hanc legem dedit quam illi omnes
in eremeto obierunt.
Quamuis non lege non discre 133
pet sensus tamen ad est quod
dicit saluator et aliud
quod firmat apostolus Iohannes. Nam
saluator rogat pro discipulis ut
a mali in temptatione tuti perseuerent.
Denique sic dicit. Non rogo ut
tollas eos de mundo sed ut serues
de malo. Apostolus autem Iohannes aliud
genus peccatoribus in ducit. Aut
enim hominibus ad notum qui postu
lat pro peccatis nostris et totius mundi
propiciamur ergo duplici genere postu
latur et quia sapientibus pro peccatis illorum
oratur et ut quam tuti a diabolo
in temptatione perseuerent. Plurimis autem
qui non credunt hec sola dispen
satio est ut tamen pro peccatis suis et
perfidia plecti merentur bonitas
et patientia dei expectet illos
si forte vellet corrigi nec
postulauit ignoscitur illis propter
diffidentibus sed ut dilator accipi

aut longam dilacionem ut si se emen
dauerint dimittentur illis delicta
hoc postulat pro illis saluator
quod diximus
In tantum patris et filii id est
dei et christi tradicio non abo
lito intellectum. Considera ergo
quod patri tradiderat filio
regnum ipso hoc dicto pro
testante: omnia inquit michi tradita
sunt a patre meo. Si ergo pater
desiit habere quod tradidit sicut et
de saluatore dici quia quod tradidit
amisit. Nam filius postquam traditum
sibi a patre regnum dixit predictum
ad hunc sensum ait: hec est
autem vita eterna ut cognoscant
te solum et verum deum et quem mi
sisti ihesum christum. Secundum hunc igitur
sensum et filius non amittit regnum
quod tradidit ut hec verba sunt non
discrepare angelus et daniel ab
hoc sensu dicuntur. Cum hoc
eius testimonium retractandum putat
perfidia plenus est. Sed nunc utique
ambo manentes in hac fide quod
tradere sit filium patri regnum hoc
enim est quod in ceteris alio loco
dicit apostolus: Cum et ipse subiectus
erit ei qui subiecit ei omnia
ut sit deus omnia in omnibus.
Subiectio ergo hec ipsa est tra
dicio regni. Cetera hoc loco intel
lecto uero initia ut et subiectus
patri filius non negetur et in celo
unius eternum regnum habere dicitur
hoc est regnum filii quia in nomine
eius omne genu flectitur celestium
terrestrium et infernorum. Quod
et firmat petrus apostolus dicens
non est aliud nomen datum sub celo
in quo oporteat saluum fieri. Et ipse
dominus discipulis ait: Usque modo po
testis quid quam in nomine meo
petite ego faciam. Sic regnat fi
lius quod omnia in nomine eius saluantur
et dantur que postulantur usque
ad finem mundi. Postquam uero omnia
christum fuerint confessa sine vi sua
voluntate et subtracta potestate
eius tunc restituant misterium unius
dei nichil manifestabitur et per omnia
gratiarum accio refertur a patre ex quo

sunt omnia ut cessante predicatione
unus deus sciatur in misterio trinitatis.
Cum enim omnes potestates principatus
et dominaciones christo genu flexerint
tunc filius manifestabit non se esse
a quo sunt omnia sed filium eius et
illa in se videre hec est subiectio
et regni tradicio omnes enim patrem
esse a quo sunt omnia subiecit se
illi cum de eo se dicit esse. Tanta
enim claritas et maiestas in adventu
filii videbitur ut omnes potencie
et chori angelorum hunc singulariter
putent deum. Saluator autem non se
non illum esse dixit qui dicitur pater
sed filium eius equalis tradit regnum
patri. In hac manifesta est et sub
iectio et regni tradicio quia cum
patre se perfitetur esse quod est habens
patris esse fatetur omnem summa cessabit
Quem enim timi // Quid // non enim 137
nunctius in minuet ante
subveniat et cum quidam
certus non tamen valde potest
scire quid sibi prestitum sit si aut
in ipsa necessitate posito auxilium fecit
faciet qualis beneficium consecuta sit
de tribulatione enim ereptus plus
gratias agit. Ideo se esurienti que
erit grata cibatio atque sitienti est ut
non ante veniat dominus. Donec enim
dimisit genus hominum uti voluntate
sua non sine testimonio sui quia et
ipsa fabrica mundi et omnia mundana
que elementorum ministerio humanis
usibus deseruiunt cognosci et timeri
dignitate sua volunt. Porro cum vo
luntatem absolesceret noticia dei in terris
et mores in inutiliter dignitas est
visitare genus hominum ut data lege
vel resorta erat enim in natura sed
negligi cepit et noticia sui et
legis auctoritate restauraret ut cog
nito deo et renouata lege timere
inciperent deum. Quia in legem
dedit mediatoris esset atque humana
et quia accepta lege aut per se
se cohiberent qui erreverunt tamen
post deum et per prophetas admoniti
Tercio deus unica misit filium suum
qui se pro illis offeret usque ad mortem
despicientes data illis remissione
peccatorum deo patri illos iustificatos

offert ut scientes de quo periculo
sint erepti sine cessatione deo
gratias agant, ut et si usus exigeret
sanguinem pro illo funderetis. Nec sic
se illi vite reddere profiteantur qui
gratis ergo et preciosum beneficium estimat
quod nec morte compensari po-
terit. Si forte queritur si aliqui ante
legem et post legem patres ipsi toti
se Christo dederunt, sine dubio sunt
aliqui qui creatori de dono devoti
a vicijs se refrenarent. Atque in quantum
homini constructa fiat vita non in infer-
num descenderunt. Si autem cum post
mortem ade christus venisset liberato
adam qui precio peccato tenebatur a
morte celestis ad celum nec fecit
credentes et quia licet sunt unde et
contra creatori et restauratori defuerit
reciperent in celum. Dampnum ergo
est quia non ante venit christus dap-
num esse manifestum est sed et iustum
an iniustum sit etiam solent dampna
iusta esse. Nunquid fur de proprie-
sus in quadruplum iure lege
condempnatur non dampnum patitur
sed iustum est ac per hoc dampnum
quod genus hominum passum est et iuste
et salvatur ut ipsa primordia ve-
nire non debuit cum enim dyabolus
superbiens hoc adeo sibi ponit est
illi inimicus ut aurolis dei mini-
niatur quia nisi per eam rebus
resistentes illo accepto mandato
unius dei imaginem in terris
de errore offundimus per id quod unus
a divino factus est quoque tunc de
traheret. Dyabolus autem solitus
subtilitate simulavit se ignorare
quod preceptum fuisset adeo et
in venit eum stabilem. Post
autem promittens illis quod si unum
donum degustasset sicut essent dii
convincit eos sic. Dyabolus de mercato
homine quem victum genus suum vendi
dit precio non ergo iniustum erat vic-
torem sentit auferre spolia quia
quod facit deus iuste facit. Sed
in adversa pervenit homo asserens
eum se si deum ydolatrie admisit
hoc est in deum peccavit. Ideoque
non illius statim debuit subvenire
quia non penituit. Post ac iusti

473 Manifestum est sic in
ductores galathas in le
gem fuisse ut et christum
profiterentur sed non sicut dominum
est sed modo sectum ut ex unum
deum lex prodiit quod lege sit
si christus deus dicatur. Hoc con
uenta iudeorum est qui in mag
nalibus domini victi cecidimus
post crucem christi ita ut profite-
tes christum legem sic firmarent
quasi non esset omnis spes in
christo ponenda. Hii sunt quos
apostolus fideles appellat. Isti ergo
post apostolorum traditionem galatharum
sensum corrumpunt ita ut in
deos eos facerent sub nomine sal
vatoris. Hinc apostolus dicit christum
venisse arbitrum concessionis et
sponsionis sicut dicit ad hebreos. Qui
unus novum hominem faciens faciendo
pacem. Si ergo arbiter venit christus
arbiter autem sic fuit pacem inter
duos ut nova regula ponat
causis ambobus professionis re
conciliat eos ut eius sanguinem di
mittat discordiam personarum.
Iudeorum enim causa de iudicante
et gentili sponsione discordia fit.
Cum vero hoc ambobus causis sit
pax si in quantum sit se habet quo
galathe iudei sunt christi arbitrium
corrumpentes. Ideo dicit illis
evacuati estis a christo quibus cum
reconciliatoris quod inter eos con-
stituerat sponsiones ad pristinum
iudeorum sensum se convertentes
tamen se quia reconciliatorem contem-
pnunt quasi deum displicet creatori
et quia hoc res galathas ad
legem conversi coeguntur ut unum
deum sine iusticio faciat. Qui

legem esset in inimicum sed Christus
deus dicitur. Dicit autem hic
est mediator unius non est
sed duorum utriusque vos autem con
si ad legem attendis in recuperatione
deus tamen unus est quo deo sit
se Christum ordinare ut alium deum
faceret ut duos efficeret sed unum
deum esse sed in lege dominus est quia
Christus tamen de celo deus ordinatur
non alium efficit deum quia quod
de deo est non permittitur se alterum
deum dici sine enim deus sine
quod de deo est unus est deus
Nichil enim distat utrique inter
deum et quod de deo est. Est
enim alius ipse enim alius apud patrem
qua filius nuncupatur ipse vo-
cat unius se substantie ne repre-
hensibile videatur quia persona
dixi Volens enim quidem quod
assumere sed apostolum sequimur qui
ait Nam quia donum si quid de-
donum apud vos in persona Christi

137 Verba salvatoris retine-
re infidelis est sed te video
non de verbis salvatoris
dubitare sed sensum requirere
exprimere tamen in iohannis post passionem
sua visus sit dicit se in ga-
lyleam ab hiis videri in iohannis
visus est sed peculiariter ad re-
creandos eos discipulorum in
galyleam non ab omnibus fuit
ergo qui in iherusalem visus est. Illu-
c autem pro preces in galilea illis
constituit ut simul omnibus
appareret et ad ordinandam
disciplinam daret precepta

138 Aliter se de morte epa-
froditi si pervenisset co-
stare dum significavit et
aliter prohibet contristandum
Nam hic ipse solatium admonet
eius quo utebatur in evange-
lio mortuus si fuisset contristatum
dum se dicit. Nos autem qui co-
stare prohibet ne obliti quasi
extinctos et perditos lugeamus
desperantes de resurrectione Aliud
est quod solatium requirere et

absentem et aliud dolere istum
quasi non futurum hic cessat
consolatio illic concluditur desperatio

Signa et virtutes id est co- 476 · 139 ·
ab apostolis facte sunt ut in-
fidelitas ingeritur ad fi-
dem ut videntes sui que hominibus
impossibilia sunt dei esse hoc esse
predicamentum agnoscerent et cum
esse in fide virtute probaretur
ut qui verbis se tangitur testi-
bus posita est tamen in verba credunt
cum esse qui in fide significant
que verbis exponi non possunt
quia fideles quia non iam signa
et prodigia sunt necessaria sed species
futura postea enim dicit vera
esse que promissa sunt ad hoc
se armare animus ut spretis
presentibus futuris dignus consolari
in eum sibi collocantes per laborem
hoc salomone testante qui
ait fili accedens ad servitutem
dei sta in iustitia et timore et prepara
animam tuam ad temptationem quia
temptationibus proficit hec. Que
data sunt monita unde apostolus per
thessalonicenses inquit oportet nos
intrare in regnum dei. Hec temp-
tationum thessalonicenses diversis modis
audiunt ut perficiantur animus
in precepta fide possit donari
Nam non solum enim in fide temp-
tatur sed et in egritudine et
in dampno et in persecutione
et in morte carorum ut si in
hiis passionibus ad amorem
demoniorum non fuit abductus
sine sanguine promeretur mar-
tirium Nam ergo ad dispendium
epafroditi non impetravit
apostolus quod petit sed ad profectum
quia et in sua causa tamen postu-
lasset audit sufficit tibi quod
in ea Nam virtus in infirmitate perficitur

Veteris legis prodigium
signat quia enim per
ista in figura sunt si
dei gesta et designata noscuntur
ut vix nos teneri non ambi-
gimus qui ea que nunc audi-

Primus et secundus aut scla
pdestinat videq no solu bonibus
sed et signorum virtutibus commenda
ri sed et mirt illud est si code
mo ut de signa sunt a nobis
in terram coperent ut diem pe
thecoste unde et qua ratione sed
tunc sit cognomine dinoscitur septime
et cum dote sensus suos solli
citi et devoti aperiunt in di
ligentibus clauduntur Nec non
parte caret ut res que diebus
et mutis reserata sunt vares
ab omnibus videntur Dies
ergo penthecostes qui a pascha
quinquagesimus est puntus chat
habet rom ut sic ebdoma
da dierum septem dominus primus
est in quo ad implenda est
pasche misterium ad redemptione
salutis humane quia semper est
circula dierum septem ad primum
redditi necesse ut declaretur
etiam mundi septenario numero
consumari et ad requiem pervenire
Ita et post ebdomadas septem
primus dies penthecostes iter
totum quod ad salutem humana
perficit dominico die inchoatum et
impletum monstratur Dominica enim
die factus est mundus caresq
et post lapsum ex quo terra corr
rupta fortruentur ac per christum
ipsa die resurrexit qua fecerat
et secundum mirum supradictum resurrectionis
ipsa die et legem dedit in mon
te syna ut agnus figura passi
onis fuit Ita et legis lato
euangelice predicatio quia eodem
die id est penthecostes lex
data est quo et spiritus sanctus des
cendit in discipulos ut ante
capent asserente euangelio ut
predicare quod simul sub duplici
testimonio confirmatur quia et pre
destinato ondunt et manifesta
spiritus sancti in fastigio dum et
super celeste probatur ad legem nove
testimonium perhibere cum eum interrogaverunt
sibi inipiti diversis linguis ma

naria di loquentes donique se
inspiratos ondunt lex quoque
filiis israel tercio die mensis tercii
data est per moysen sicut in libro
exodi continetur qui dies a
xiiii die mensis primi quo
die factum est pascha in egipto
quinquagesimus est id est pe
thecostes unde factum est ut
ad legem fidei predicandum
in penthecoste spiritus sanctus
descenderet ut gesta veteris
futurorum essent ymagines ad
firmitatem fidei nostre quia falsum
videri non potest quod ab initio
predicatum est Hoc quoque consortium
et resurrectionis et remissionis
temporis et in quinquagesimo psalmo
discribitur in eadem providentia
et quinquagesima die que et
prima fieret Ferunt factum est
ut manna primo die qui dominicus
est daretur de celo per o mediorum
ut ita esse sex dierum continuacio
probatur quibus collegerunt et
septima die in sabato cessaverunt
Manna autem typus est esce
spiritualis que in pascha resurrecti
onis domini virtus facta est Ista
itaque sic gesta sunt ut ad eum
primo rationis in colonia reni
tenerentur ut non gloriaretur sathanas
sed erubesceret qui hominem in
fla spe deiecerit ne in hoc
maneret quod factum est per
xpistum dominum nostrum

122 Quantum ad fidem veri
pertinet deum deo nemo
vidit unquam neque
patrem neque filium credo
enim visus dicitur ad intelligen
tiam visus enim est velud in
ymagine sed nos tamen impa
tores nescientes videmus eos
in figura in veritate Ita et deus
visus est ut intelligeretur deus
esse qui apparebat per rationem non
per subiectam quia in natura sua
deus videri non potest et ut unus

proposite questionis secreta pan-
dimusque sensu eius exponere
nitamur. Volens enim dominus ali-
quid prodere noluit, quod scripsit ad
salvatoris doctrina prime quod ita
inquit nemo deum vidit unquam
quem nisi unigenitus filius qui est
in sinu patris ipse enarravit
inaditamque sensui creature in-
enim vir esset quia deum nemo
vidit unquam ostenderet filium.
Hoc enarrasse docet quem solum
utique impossibile est quia in sinu
patris est. Sinus autem patris
quid est nisi effectus in trinitate
vel patris pariter unitate in filium
quem ob hoc nemo vidit deum nisi
unicus filius. Hoc idem apostolus filium
dei audiunt dicente in alio loco
quia patrem vidit quisquam nisi qui
est a deo hic vidit patrem. Er-
go a deo sapientiam incorporeum confitetur
qui Christum dei filium audire nole-
bat vel credere ostendit hunc creaturam
esse Christum qui patribus apparuisset
illum autem qui pater est nunquam
videri nisi a filio quem cum deum proprie
negat visum et deum apparuisse pa-
tribus confitetur. Manifestare se voluit
dei filius quia semper in deum visus
patribus habitus est unde in tercia dicit
iudeis Neque vocem eius audistis
aliquando neque figuram eius vidistis
Ratione non est quem et visum et in-
visum deum esse

Absit a christianis ne sydera 143
veneranda dicantur quibus
inscultum est spiritalis cul-
tura ut despicientes que
videntur his que invisibilia et
celestia sunt complentur et hec
omnia contendunt futurum sunt angel-
eis. Nam syderum cultores aut in
ipsis erunt aut inter ista quod certo
fieri potest aut aliquis super hoc
sunt quem colet paganus. Itaque
non compositum hunc observat sed
ipsam lunam velud deam vene-
ratur et effectus crescendi effectus
eius se apprehendisse arbitratur.
Exinde quod tribus diebus augendum
quid vel timendum sit decerne-
re. Compio huius vita consummatur
quod sua ordine quodam subici-
entes quos quia ... dei ordina-
tioni sunt usurpare falli

frequenter deprehendimus. Nec etiam
cum lunaria in signa temporum
deus instituit unde et nos unum
lune custodimus non illam ipsam
excolimus ut a Iudeis luna que
lege nobis secundum prima est resurrectionis
pasche observemus. Quia cum ple-
ne deus instituit Ideoque argumentum
usque in vicesima his septem diebus
nos pascha celebrare concessum est
ut de his septem aliquem de diebus pa-
schalis usque ad resurrectionem domini con-
cludamur ut neque Iudeis in re-
surrectione neque vobis ne cum passione
prima secundum nos luna passio domini
sit neque resurrectio eius non primo
die quo mundus ceptus est. Quia
cum mundi tempora unius ebdomade
circulis innantur quod deus mundi
membra et ornamenta composuit
sex cum diebus mundum aptavit
et septima cessavit quam sabbatum
appellavit. His enim septem diebus
totius mundi cursus et annis temporum
semper in se redeuntes multiplicantur
numero temporum. Post sabbatum enim primo
die repetit semper usque in die
septimo id est septimum sabbatum. Unde
resurrectio domini primo die in ...
mundi factum esse dicitur qui dies domini-
cus dicitur. Sepius enim fecit deus
unde quia veritate in septenario numero
evolutus incipit inde ut sit post
ebdomadam primus quod ita de-
cretum est ab initio per sacrum
incarnationis domini et passionis et
resurrectionis. In corpore enim domini to-
to apice mentis surrexit et resti-
tutus. Absolutum est non nos lunam
colere sed unum quia per hunc cursum
institutus est eo custodire. Dyabo-
lus qui est sathanas ut fallacie
sue auctorem aliquem possit ad-
hibere et medicina sua commen-
dare. Vide colere primo mense quo sacramen-
ta divina sunt celebranda quia
non mediocris potestas est paganus
que observaret instituit ...
ut duas corpore duabus ...
in errore detineret, ut quia pre-
venit vide fallacie sue virtus
falsa videretur quasi antiquitate
predicamus veritate et quia primo
mense in quo equinoctium habet
rationem sit et nos ea ipsa observamus.

ab his custodiatur ita ut per sagiis
distantem operationem sed et nos
per tenet hoc versutia paganos
detinet in errore ut putet viste
nrm inimicos videri qui virtutes
qui fecit per emulos sup in similitudine
quadam innexa. Licet enim vim
pt inquit estimari quod pyca est
in nenim sed quia apud nos
per tito vitas est et ab initio hoc
est vinum atque prodigiorum signa
perhibent testimonium ut dyaboli improbitas
intestatur que enim sola est
que facile suadeat hoc versutia
et spiritu dyaboli posita est ut
simulatos eius teneret. Nemo
enim in innocens negare audeat
illic esse virtutem ubi xpistus apperet.
145 Cum salvatori non crede-
149 rent iudei usque immanifestates quia non solum
rationibus se manifestare voluit
sed et prodigiis et portentibus
in celestibus sic docet apostolus in epistola
ad ephesios. Post passionem suam vadere
se locutus fuit filium suum probare quidem
et hec est argue mundum quod
illi va esse que credere noluit. Credere
enim noluit ad venisse salvatorem.
Salvator autem suata
iusti non trepidavit venisse ad eum
qui se miserat per id quod regressus
est probavit se inde venisse quia
nemo ascendit ad celum deum nisi
qui descendit adeo videntes quo
potestate ascenderet eum confiteri fuit
videntes verum esse quod velud fuerunt
crederent. Utraque ista iusticia arguit
et eos quia iustum probatum est
quia regressus unde veniat sic
autem arguet eos de peccato quod non
solum credere noluerunt ei sed etiam detraxerunt.
Et denique non sic eos corripuit
punit dum ostendit principem mundi
et peccatum suum et compressum abeo cuius
fidei non quiescere videntes
novo auctoritas de inferis ire in celos
cognovit ut admirandum principem te-
cum quidem ut tenebris suis in terris
salvatoris que tenebat amitteret
hoc quidem ascendente salvatore
visa sunt de superne in discipulos
spiritu sancto aperte manifesta sunt via
enim correpto tunc fuit qui ad
testimonium salvatoris publice a prespicientibus
videbantur resurgentes mortui
claudi currentes leprosi mundati

paralitici confirmati ceci aspicere surdi
audire muti loqui demoniaci purgati
infirmi recipere sanitatem quo
age hoc modo spiritus sanctus arguit
mundum quia in nomine salvatoris
qui reprobatus est a mundo omnium creatorum
in virtute operatum est.
150 Dyabolus non spirale non
est sed nomen cum rebus congruo
quocumque enim opera dyaboli
fuerunt in veritate sunt dubio
dyabolus appellatus est. Operibus enim nomine
est non nomine. Utraque hoc in loco patrem
iudeorum Cayn significat cuius
imitatores volentes esse salvatorem
perimerunt iudei sicut dicitur
quod se fratricidio maculavit et
in tenebris fecit mortem in veritate
non stetisset. Abiporo enim forte dicta
est scriptura istum ipsum dicit cum
loquitur mendacium de suis propriis
loqui ut ostenderet unumquemque non
nisi propria voluntate peccare. Sed quia
ymitator dyaboli est ad iectum quod
mendax est et pater eius sicut
enim nec primum hominem morte quem
depravavit sic autem se nescire quod
preceptum finxisset adeo sibi et Cayn
interrogatus finxit se nescire ubi
esset frater suus Abel quem occiderat.
Hoc ergo in loco dyaboli Cayn esse dico
patrem autem eius dyabolum cuius opera
secutus est. Dyabolus enim filius dyaboli
est sed dyabolus ille qui est sathanas
patrem in malicia sua nullum habens
ipse enim sibi auctor in malo est. Cayn
enim patravit at per hoc quicumque imitati
illum fuerint filii eius dicuntur
et ille pater eorum. Item nos in
fide Abraham patrem nostrum habemus
quod prior ipse credidit deo et per hoc
nomine eius censemur fideles cum
sicut sed et ille
161 Quia veritatem salvator suscepit
in humana gloria mundi
nisi enim discordavit a
dyabolo pace non habent cum xpisto. Neque
enim potest duobus dominis servire
hic ergo a mundo discordat qui
legi dei fideliter servit. Xpistum pa-
te inimicum omnium adversariorum quos
punit tela criminis cui audeat
adiungi eum que sciat recessum amicitia
aliter sed mundus pacem dat quia
salvatoris dominice promisit. Mundus
enim mentem pacem dat autem pre

salvator autem tunc sit fortior omnium illum
utique metientes non rogatus dat
pacem salutarem. Ergo hec pax est
que ipsi nobis datur ut in munimentum sit
contra hostes. Pax quidem uno nomine
appellatur sed longo inter vallo dis-
cernitur dei et mundi. Hec enim fragi-
lis est, illa fortis; hec terrena, illa
spiritualis; hec ficta, illa celestis;
hec de inimicitie est, illa voluntate.
Christus enim nullius egens pacem offert
invalidis terminis dominus suis bo-
nis malis deus omnibus. Recte
ergo ait: Non sicut hic mundus dat
ego do vobis. Hec enim dicens
integri voluit clementiam bone
voluntatis sue. Cum ergo omnis idcirco
dat pacem ut acquirat sibi, Christus
ad hoc dat ut prosit non sibi sed
eis quibus dat aliis ~~aliis~~. Ergo
mundus dat pacem quam dedit sal-
vator et mundi pax non docet bo-
num, non suadet ad patriam, non
provocat ad iusticiam, non hortatur ad
misericordiam, non promittit eternam
vitam. Denique enim accepit
pacem Christi alienus erit a viciis
huius mundi.

In omnibus que proposita sunt 162
non una est causa dicitur
enim singulorum causa significate
sint forme quia unus quidem
est spiritus sed dona
habet multa. Cum ergo legitur
spiritus sanctus intelligi debet et eius
officium in quo sit significatum. Nam
quia et in eis erat et venturus
erat non est sed si non illud ad
personam trahas sed ad naturam alterum
enim se ~~vne~~ venturum aperte pro-
misit Christus ut quia in dissensu
esset corporis dimitas in presentia Christi
non absens putaretur spiritus sanctus et
in adventu et apparentia spiritus
sancti presens estimetur et Christi. Ideo
in venturum eum promittit. Addidit:
vos videtis eum quia apud vos ma-
net et vobiscum est, ut scirent
essent apostoli quia post ascensum domini non
mortem aut dignitatem dignitate
ad mentionem humani esset pastore
aut rege. Nam non est dubium cre-
dentibus non datum esse spiritum nisi
postquam devicta morte clarificatus
est dominus. Forma discipulis dedit

quo accipere deberent baptizati spiritum
sanctum quem nunc episcopis infundit. Er-
go officiorum formam domini sancti spiritus in
apostolis data est. Prima est que
gratis est que in penthecoste da-
ta. Non solum enim in apostolos verum etiam
in omnes descendit spiritus sanctus cre-
dentes ut loquerentur magnalia
dei diversis linguis unius gentis
homines. Secunda forma spiritualis est non
enim pertinet ad omnes credentes
sed ad episcopos tantum ut baptizatis per ma-
nus impositionem dent spiritum sanctum
que inter apostolos per domini qualis.
Tertia forma est que solis apostolis
concessa est in signis ac virtu-
tibus faciendis ad fidei incre-
mentum. Tercia enim fidei fuerunt
virtutes per apostolos sic etiam per ordi-
nem officiorum spiritus sanctus apostolis
datus est ut primum descenderet in
eos sicut et in ceteros credentes cre-
dentes in penthecoste. Nam et pro-
digia ut facerent fierent. Deinde
quasi primi sacerdotes aut episcopi
manus imponentes credentibus
spiritum domini sanctum darent. Nam et per
digna fierent per apostolos spiritus quod est
non personarum sed deificatum; quia
fuit cum eos in venit quo dominus donum
suum effudit super terram ut primitus
acciperent ad exemplum creden-
tium per spiritum sanctum faciendarum virtutum
ut aut possint missi demonia
depellere et virtutes ceteras facere
apostolis potestas data est ut sine
invocatione nominis imperaret demo-
nibus aut ceteris egrotorum passionibus
in salute consequenti effectibus
hac scilicet racionis potestate qua visi
sunt prophete Helyas Heliseus in vir-
tutibus faciendis. Denique dicit
salvator suis discipulis: Amen
amen dico vobis si quid petieritis
patrem in nomine in nomine meo peti-
te et accipietis. Quod ergo sine in-
vocatione nominis fecerunt apostoli
virtutes sicut super memoravi non in
domino sine nominis potestate per id enim
quod ab ipso missi erant qui
demonibus et passionibus fiori
erant ipso metu fugebantur de-

nomina et infinitates terrebat
Itaque nomine domini territe et operabatur
Denique petrus apostolus dixit iudeis
in recta in nomine ihesu christi nazareni
quem vos abnegastis et crucifixistis
hic astat sanus coram vobis Nec
quod aliud nomen datum est sub
celo in quo oporteat saluos fieri
170 Amplius facti non potuit quam
autem pascha nostrum immo-
latus est christus ... eos
non solum vtique sed est
verbum dicente moyse
et erit cum dixerint vobis filii
vestri que est desinendo hoc et
dicetis immolatio pascha domini hoc
est exiuit amplius est mirum
ad testimonium in sexto loquitur apostolus
probat hic super est in genere ab-
inatur vt primum manifestum
est enim tunc post pascha
fuisse De sanguine enim ymolati
agni super postes hostii et super
limine posuerunt vt transiens
nocte angelus non perimeret domum
in qua signum sanguinis esset
Sanguis ergo salute prestitit non
nisi eis qui vt transitus non noceret
obstitit sanguis
Sunt quidam qui non dum
ad hunc dispulsa errorum
caligine ad detersa vete-
rnose vite sarce terreno
sensu estimantes dubitant vel de
dei filio vel de nobis vincesse presidia
enim quia et commune nate mediorum
quibus fons legis et sacrorum the-
sauri patuerunt non ambigerent
sed nephariis preregant vocibus
vi qui tractant generatorem patrem
edisse non fides enim ignorantibus
si velint discere integre dimittitur
pena dissimulantibus eterna desti-
natur Deus omnipotens omni magni-
tudine ac bonitate preditus cum sit
magnum aliquid et maxime bonum
edere exhibere que exhibere de-
buerat Sed si quid edidisset quod
quomodo excellentie sue foret
aut non potuisse amplius quod
in omnipotente non cadit aut voluisse
quod in benignissimum incidet Cernis
istum mundum quidem non fuisset fecisse
cui inter se positum vnum plene si-
militate non esset Similiter super sego

nichil erat Nichil enim est quod
deum vinceret Infra se parem fuisset
quia numquam maius non cognoscebat
filium itaque suum filium Creator
edidit ex se quasi alterum alterum
esse ac si illud summum et maximum
bonum quod nobis ex deo superpenit
penis ad nos propagine redundi-
averit qui necesse esset filius in intelligen-
tione dei qui summum mundum condi-
dit ei qui in recta pulchritudinis
ordinationibus mirifica creandi quasi
natura sufficientem sui tamquam generantibus
fecibus fuerit ipsum patris vtique
fuisse quod deus Nullus enim dat
quod ipse non habet Omni similiter
ergo filium totum sibi similitudinibus pri-
bus cognoscentem hoc est vnus vni-
cum probus probum bonus benignum bonus
bonum maximus maximum sempiternus
sempiternum genuit itaque ante nativi-
tatem sobolis preparatum de quo re-
bus omnibus impertiebat exemplum
in igniculum suis confirmans cu-
de seminibus cogeneretur vt sane
alius sinebat ordo legitimus quam ut
pater rerum futurus ante esse deberet
pater ipsius hoc ipsum suum fetus sed quod
editum filium divinus sit non est
accipiendum tamquam vnum filium haberet
ortum natum quasi ita sit vt mortales
nasci videmus eum principente fetum
existunt que ante non fuerunt illa enim
aliunde in suis corporum seribus electorum
disparianum ortum in genere suum
speciem calescunt Hec autem dignitas
in illo amplius admirationis est nunc
ex se id quod in se ac semper habuit
semper edidit Similiter enim si luce
nasci ex sole dicamus quia ab eo pro-
cedat et profluat non vtique sit
dubium quia aliquem sine luce sol
ante esse possit aut fuit ut
eam tempore aliquo esse posteriore
generaret Sed vt quod semper semper
exprimitur eam dese sic generat
sine tempori aliqua distinctione prius
quia semper sol fulgeat semper
ex se velud munere repente
collustret Sic dei filius ab eterno
deo patri coherens Eam quoque et
eius similitudine tenuit vt vt
ortum habeat nec occasum et vt
deus sine origine sempiternus
vtitur filius sempiternus et vt

deus unus est simul. Denique sic
in patre principio ut nominibus et affecti-
bus distincti quidem sed idem
sunt in ambobus unus et utrumque in
uno inseparabili maiestate conti-
nui deus. Contraque filium non ex ma-
tris discordantibus creatum sed ex
simplici singulari natura sue stirpe
ac seminatoris editum semper in se
habentem ut a se unigenitum nulla separatione
divisum ut secum contineret et am-
plecteretur ut nichil in ambobus
de illa unitate minueretur.
Iohannes quoque baptista quemadmodum
quem ipse salvator teste
sunt esse professus est
ait enim inter cetera de domino
Christi desursum venit super omnes
est qui autem de terra est de terra loquitur
qui vero de celo venit quod vidit
et audivit hoc testificatur et
testimonium eius nemo accepit.
Ecce iohannes omnes seorsum preter ad
separationem domini terrestres appellat
quia illum de celis testatur venisse
ceteros vero omnes dicit de terra esse
hoc est de inferioribus et ipse
dominus inter cetera eadem loquitur
dicens Non enim descendi de celo
ut faciam voluntatem meam sed vo-
luntatem eius qui misit me patris
et item dominus inter alia hoc sen-
su loquitur dicens et non dico
vobis quia ego rogabo patrem
ipse enim pater diliget vos quia
vos me diligitis et credidistis quia
a deo exivi. Exivi a patre et veni
in mundum iterum relinquo mundum
et vado ad patrem. Tunc videntes
discipuli manifeste locutum esse
dixerunt ei Ecce nunc palam loque-
ris et proverbium nullum dicis. nunc
scimus quia scis omnia et non est
opus tibi ut quis te interroget
et in hoc credimus quia a deo ex-
isti. Hec interpretatione non indiget
quippe cum ista summa sit reli-
gionis nostre ut christum ante car-
nem in celis cum deo fuisse cre-
damus ut filium apud patrem. Nam
si apostolus in ista confessione et ce-
lestem doctrinam de celo et a deo
se dixit exisse et venisse in
mundum eadem debuerant dicere de se
omnes prophete et apostoli et qui dixit
Iterum relinquo mundum et vado
ad patrem hoc forte dicitur significasse
quia doctrina que venerat a deo
celesti modo ad deum est regressa
aliud enim quod dicunt non sunt
si enim de celo venisset et a deo
exisset et venisset in mundum ad
homines et doctrine pertinet causa
non ad salvatoris personam cum diceret
iterum relinquo mundum et vada
ad patrem ille autem redit unde ve-
nerat. Sed videmus post abscessum domini
et in verbum et in miraculo fuisse
et doctrinam videbimus ergo non deum te
deum esse apud et doctrina cum separa-
bit de se dominum locutum quod si vel
que in christo operata est dixisset
verba ac ipsa virtus deum patrem
suum appellat Ecce in te quod
times quia si virtus dei filius dei
est ipsa utique virtus est. Denique dicit
apostolus christum dei virtutem et dei sa-
pientiam hoc exivit a deo et regressa
est ad deum contraque hec ipsa virtus
que christus in filium dei demonstrare
testatur ecce qui suis per apostolos
operatus est ut scias sanctum spiritum quod
que dominus operatus est. Post abs-
cessum domini hic in mundo in apostolis
~~operatus~~ operatum ut plenius appareat
dominum de sua persona locutum quia
celo regressus est ad dominum
aut si putas virtutem hanc non
fuisse christum dominum erunt virtutes
et duo filii dei et ubi est illud
quod legitur unigenitus dei filius qui
est in sinu patris. Et item si-
cut enim magis dilexit deus mundum ut
filium suum unigenitum daret pro eo
traderetur iam virtute dei qua operatus
est tot in mundo ipsam unam
esse et dei virtus dicitur et filius
eius et videamus quid crediderit
apostoli audientes a domino
Ecce iterum relinquo mundum et
vado ad patrem. Responderunt
enim Ecce nunc palam loqueris et
proverbium nullum dicis. Nunc scimus
quia nosti omnia et non opus est
tibi ut te quis interroget in hoc
credimus quia a deo exisiti. Nunc

videmus si de virtute ambigerent discipuli utrum christus deus esset cum viderent lazarum iam fetidum quarto die resuscitatum cecum a nativitate oculos recepisse tactu fimbrie mulierem a profluvio liberatam aque naturam in mutatam in vino an de persona eius nemo plane disputabit. De virtutibus quippe cum dixerunt illi alium helyam esse alii ieremiam aut unum ex prophetis. Nam cum lapidare vellent eum iudei dicit illis ihesus: multa opera bona ostendi vobis a patre meo propter quod opus vultis me lapidare. Dixerunt ei iudei: nos non de bono opere lapidamus te sed propter blasphemiam quia cum sis homo facis te deum. Sciebant iudei quod opera dei essent non ambigebant apostoli ambigebant quorum non omnis dubitatio de salvatoris persona erat. Res enim inaudita que in sensum humanum non caderet stupor in hominibus faciebat cum audiebant dicentem illum se a deo exisse et patrem sibi esse patrem deum. Postea discipuli sancti sibi fidem confitentes manifestaverunt dixerunt ad dominum: Nunc scimus quia nosti omnia et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Si enim non vere a deo fides apostolorum tamen sed non potest quia salvatore probata est. Respondit enim eis: modo creditis? Id est tanta sic videntes non credebatis. Itaque probatum est ab apostolis christum a deo exisse et venisse ut per hanc confessionem filium ipsum credere non esse dubium ambiguum. Si enim nemo vidit deum nisi qui est a deo hic vidit deum et si nemo novit deum patrem nisi filius hoc est vere apud deum fuisse et a deo exisse et venisse. Nemo enim potuit a deo exisse nisi hic qui erat in principio apud deum quia et nec quisquam alius sciebat aut videat deum. Hoc non incredibile nobis est verum filium hunc deum credere. Sicut dicit iohannes in epistola sua: scimus et sumus inquit in vero filio eius ihesu christo hic est verus et vita eterna. Et apostolus: Qui enim proprio filio suo non pepercit. Et evangelista: quia proprium sibi patrem dicebat deum. Si verus ergo filius dei est christus quia hoc non est verus enim non diceretur nisi proprie ab eo genitus esset. Unde dicit io:

tinus: Quasi verus dei filius credere si non est verus aut quod opus erat hunc credere filium dei si unus esset ceteris sanctis qui filii dei digni sunt appellari aut in quid aliquid indignius in hoc est propter quod filius dei sic credendus credi non possit. Et ideo mirandum de quo in credendum videtur filium esse dei ut alii de hoc credantur. Quia ceteris ut quasi multi sunt filii dei sanctitate appellantur hunc solus filius dei credatur unus et unicus dicatur. Nam quis sanctorum ausus fuit filium dei se dicere non dicam nisi salvator conscius nature sue a deo perfecte quo aliter pateretur se adorari nisi sciret se nesciret se esse cum scriptum sit: Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. Quippe cum Iohannes angelus corripuit eo quod adorare se vellet dicens ei ne feceris conservus tuus ego sum deum tuum adora et eum soli deo timendum scriptura testatur apostolus se christi servum fatetur. Et ad Corinthios: Nolite fieri servi hominum et ad Galatas paulus apostolus: Non ab hominibus neque per hominem sed per ipsum christum et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis ostendit a patre christum deum esse et hominem ut apostolus suum non ab homine sed a christo in quod deus est a patre eundem esse monstraret. Denique in subiectis ait: Neque enim ab homine accepi illud neque edoctus sum sed per revelationem ihesu christi. Quod cum a patre dei doctrina enim non per homines dicit sed assertum sed ab ipso deo doctum. Nam nos dei doctrinam per hominem ante primus vas autem electionis nichil se probat apostolus assertum hoc est ab hominibus. Nam si qua dei doctrina est in non per hominem dicitur qua laude sua testatur apostolus si sic didicit sicut ceteri populi ut quid et dicat neque ab homine accepi illud neque edoctus sum sed per revelationem ihesu christi. Quomodo ambigitur tanto loco christum deum significantem sed quid mirum cum inter cetera dicat ad romanos: Quorum patres et ex quibus christus secundum carnem qui est super omnia deus benedictus in secula. Quidem ex quibus christus secundum carnem. Non enim hoc diceret nisi et esset et secundum deum ut secundum carnem ex patribus secundum divinitatem autem

ex deo christus sit super omnia deus sed
si forte ad patris personam dicitur pro-
tinus sed hoc loco nulla paterni
nominis mentio. Quod ergo de christo dicitur ne-
gatur, deitatis persona non competit.
Cum ergo autem christum non competit cuius
nomini celestia et terrestria et inferna
genu flectant hoc est super omnia
esse deum. Propter hoc enim nulla sit
alia dicitur inter fratres. Si hoc homini
genu flectit aut si deus post iam
celestes et sanctos angelos ut hoc
adorarent decreuit, sed absit quod
deus nichil stultum decreuit maxime
cum non liceat nisi deum adorari
quanto magis in celis. Nondum enim ado-
ratur inter quasi uicarius dei christus
apostematis imple dixisse satis de
adoratur in celis et in terra. Legi-
mus namque quia verbum caro factum est
hoc est ministerio sancti spiritus incarnatum
esse commixta hoc verbum in principio
fuisse apud deum et deum esse hic
quod et filium dei et filium dei appellari.
Quando ergo non ante incarnationem est quod
et principio erat et deus erat etc. Si ob
ceteraque deum hoc esse negetis verbum
tamen non negabis neque ignoras ab hoc
verbum filium dei appellari et hoc
apud deum fuisse a principio eterna
ergo ratione post incarnationem dicitis esse
quod dicitur in principio legitur fuisse.
In apokalipsi enim legimus de christo et
nomen eius inquid est verbum
dei quod verbum multas habet
interpretationes. Ita nichil de deo est
quod non deus dicatur sed apostolus autem
virtus dei quod de ipso natum est
verbum appellauit ut hac ratione dicti
quia scimus verba nostra non nisi ex
nobis esse christum de deo esse
credimus. Licet aliter quidem oportuit
dici ut de ipso et non ex eius
crederetur. Nam illi immo et virtus
et sapientia dei vocatur ut eadem
ratione de ipso intelligatur. Si enim
dixisset deus et deus non illum
deum esse significauit sed duos deos
fecerat quod unitati aduersum est. Hec
ratio in diuinis libris est ut sig-
nificaretur deus christus mundum non
crederet dei virtus. Quod autem id
tantum stultum est sentire quod sit
distinguis. In capite euangelii iohannis
ne verbum deus dicatur. Si enim legitur
in principio erat verbum et verbum erat apud
deum et deus erat verbum hoc erat in
principio apud deum, euangelista filii voluit
hec distinctio que indicat sensum
quod significat per rationem nisi sola
ad usus dei filium imminentia que
enim significatio est preminentis et
verbum erat apud deum et deus erat
verbum. Hoc ergo legitur vere sapientia est
ut doceat quia est deus que legitur
est que gens que terra que secta que
negat deum esse et quidem in fine
et dicitur et verbum erat apud deum
quod verbum hoc quid voluit intelligi
nisi totum est eius quod dicit. Non enim
euangelista apud deum scribitur de quo nemo
dubitat sed apud verbum de quo quo-
nam fuit christus enim dei est quod
non crederetur quia non est omnibus
manifestum. Ideoque scriptura contendit
docere quid sit verbum dicens et verbum
erat apud deum et deus erat verbum.
Hoc erat in principio apud deum. Istud
totum cogeremur ut commemoratio trinitatis
est. Ostendit enim quia verbum hoc quod
in principio apud deum erat et deus
erat ut in sacro misterio et eterni dei
quod ignotum erat angelis et hominibus
deus verbum apud deum precium
fuisse crederetur et quia carnalibus
in dubium venit qui voluit scripturis
consensus sui in tercio capite fides ponitur
est que sensum scripture secuta premi-
niat. Salomoni cum deo sapientiam
postulasset sensum additum est ecce
dedi tibi cor sapiens et prudens
quale non fuit ante te et post te
non consurget vere filius tibi eius
diuinum verum est quod promisit deus
primo vero. Nemo ergo hominum filius
erit salomonis et quid videbitur
de christo qui inter cetera. Regina austri
venit ab ultimis terre audire
sapientiam salomonis. Et ecce plus
quam salomon hic. Nunc eligere in te
duas sentire de ante christo patri an
filio. Si patri credis arguimus filium
si filio credis antiquas precium si
enim homo tantum est christus frustra
se apposuit salomoni et promissum in
contumeliam est dei quia non fuit

rexit homo filius factoris christus
enim id ideo se potiorem ostendit quia
deus est hec divinus panis de-
mundis sufficeret enim si bone memorie
esset fortis hoc solum quod posterius
imm posuimus
Sed ratione fidei commodetur
ipsa nominum ratio patris et
filii ostendet unitatem filii
si quod non enim verus dei filius
diceretur nisi extitisset de
substantia dei patris. Nec enim paternitatis
veritas et nostri dei verum dicet filium
si de ipso non esset. Non est enim verus
si de ipso non est. Cum enim negant
de deo natum christum scripture contu-
meliam facit. Cum id illum dicit
verum filium ut significet de deo
hunc natum si enim non esset esset de
deo et verus filius dei dicitur fallax
scriptura. Quod si scriptura non fallit
quem christum non facit extitisse et
de deo et scripturam incarnatum esse
christum negat verum filium dei. Non
enim voluntas verum filium facit sed
nativitas sed sicut potentie inquit
dei hoc subest ut falsa faciat
verba in una post dei hoc ut et
omni laude dignus sit quia verum
apud illum verum et filium. Ex una
illud mandatum est ut filius dicatur
verus quod deo non competit. Nam omnia
quidem potest deus sed non facit
nisi quod conveniat veritati eius
et iustitie eius. Nam scriptum generaliter
est id ideo verum filium dei dici christum
ut agnoscamus id est de substantia eius natus
intelligatur. Unde apostolus Cum proprio filio
inquit filio suo non pepercit. Nam
patrem et filium unum esse sub-
ipsa nominum ratio docet ut cum inimi-
cum quod ratio humana capere sua
infinitate non capit posse sine nova
facta rebus aptata sint congrue
ut per hoc unitas patris et filii possit
aliquatenus intelligi. Nichil enim
fuit christum omnino de deo deum esse
facit ad unum quem nomine hoc. Hoc
quod dicitur filius dei et quia
malignitas in ipsa hominum perfidia
sua ... ut alii quem ro ipsa
se habet nominis ... ...
tati addit verus filius. Ut ob-
stinet obs primum et iterum pro ...

Denique neque in heresim venit nisi
amore anorum ratione discedens sim-
pliciores vero permanentes in ratione no-
minis catholice fidei adheserunt.
Ipsa enim simplicitas non aliter hoc
advenit in perturbata quem traditum
est accidente aut persuasa ex dimi-
de bu et simplicitas posita commo-
nent questiones non querunt recte
quod sonat verba indignum putantes
non sibi addat aut demat de tra-
ditione suscipiunt. solliciti enim
se faciunt ut deus aliter debeat quem
tradidit. Sacro aut nomine patris
et filii in duxit ad veritatem unitatis
eorum. Nec enim potest discrepare ali-
ab alio quorum ymago una sacre
scripture refert. Quod et ipse filius
firmat cum dicit qui me videt
videt et patrem. Si ergo ex hiis verum
qui videt ambos videt et sic
duo pater et filius una sunt. In-
quantum que non esset una nisi eo
substantiam esset pater et filius
Quod quidem non est ambiguum
catholicam humanam. De vero cum
filio quod aliud ponit indicium
quem ut unitas eorum ipsa nomine
... nascentes et quantum fine
Quid enim aliud generet quem ipse
est si enim filius tamen diceretur et non
adderetur ad ... verum quia verum e
testante illud apostolo iohanne qui
ait Sumus in vero dei filio ihesu
christo hoc est verus et vita
eterna et apostolo paulo filii predi-
cante Cum proprio ait filio non
pepercit possit denuo nomine
filii dubitari. Nam tamen addatur verum
esse hunc filium dei qualis aliquis
voce et sensu recedat ipsi sibi
ipse minuit. Confingunt enim sibi
et persuasione quadam opinionis
presumpte aliud debere credi asserunt
quem ratio fidei continet. Et plus
de est deo quem ipse de se voluit
credi si enim adiectum non fuisset
veri posset dubitari diceretur enim
filio patri esse proprium hoc quod
ait Qui me videt videt et
patrem ut sit lux et gipsum quantum
ad colorem pertinet sicut est quantum

ad narrandum longe dissile. Sunt et
id quod dictum est Qui me videt
videt et patrem possit videri sed
quia veri filij dei sunt non debet
ad ad intellectum ad mitti quia
non idem hoc videatur dixisse quod
unum sunt unius sunt nature pater et
filius hoc est non discrepare alterum
ab altero. Ita si salvator de viro
et muliere diceret propterea quod una amborum
substantia est unum enim non sunt duo in
una carne quanto magis pater et
filius non sunt duo dicendi immo
substantiam nec aliud sensa vel divisa
autem tantum differt et dissilis eorum
substantia demonstratur. Denique paulus
apostolus de unitate substantie eorum firmabat
dicit Qui cum non rapinam arbi-
tratus est esse se equalem deo pri-
vilitas ergo unum erit sicut nisi de unitate
substantie fuerit ambo unius sunt
originis. Si ergo ut apostolus ait non ra-
pinam arbitratus est dicens se parem
deo. unde se filium dei demonstravit
dei enim par esse non poterat
nisi esset de ipso. Pares enim hij
sunt qui aut ambo veri sunt
aut ambo falsi. Neque enim pilate
recepit repuit et etiam aut
unitate unum eum esse dicendo
corpus in pre parte se deo fecit.
Non solum enim inquit solvebat
sabbatum sed et patrem sibi proprium dice-
bat deum equalem se faciens deo
hoc est patri. Nonne manifestum
est equaliter habere de potestate
naturaliter descendere proprium enim non
se unum dicens dei sed filium
equalem se faciebat deo. hoc
est unde dicit Qui me videt
videt et patrem. Propter id enim quod
consubstantiva sunt qui unum vi-
dent ambos videt. Sicut enim pater
habet vitam in semetipso ita
dedit et filio habere vitam hoc
est equalem sibi pater genuit
filium et omnia que patris sunt
filij sunt et que sunt filij patris
sunt et nemo potest quicquam re-
pete de manu patris neque de

de manu filij et subnectit Ego
et pater unum sumus et verba in
quid que loquor vobis a me
ipso non loquor pater autem
manens in me ipse loquitur et
opera que ego facio ipse facit
Credite michi quia ego in patre et
pater in me alioquin alioquin vel
propter opera ipsa credite. Omnia enim
quecumque non a semet ipsis est sed
ab eo qui genuit. Ideo quidquid
facit filius dicit patris sunt hoc
omnino illud sunt quia ideo
verus dicitur filius dei corpus in
de ipso natus credatur etc.

Explicuit questiones veteris
ac novi testamenti beati augusti-
ni confessoris

Incipiunt tituli questionum co-
rundem etc.

De deo et de homine libero ar-
bitrio — primum

Adversum eos qui negant ali-
quid ad deum pertinere — 2m

Quare deus mundum fecit — 3m

Quid operis est per moysen — 4m

Quod et postea erit et non ante
mundi exordium et ordine creature
exponere

Quare legem non in primordio
dedit — 5m

Ut quid abel sacrificium accep-
tum est cayn repudiatum — 6m

Si lameth occidit cayn sicut
reputatur — 7m

Quod decem verba in tabulis
data sunt aut singule quot
verba fuerunt — 8m

Ut quid moyses descendens
de monte cum tabulis vultum
splendidum factus est et intollerabile — 9m

Quomodo deus bona legitur et
valde bona fecit quibus est — 10m
quod dicit de noe de mundis

et in mundis in die tercia mar-
tham cum in absoluto sit in mun-
dum dici non posse

11m Quomodo deus dicat ad abraham
de filiis israhel quod quarta proge-
nie reversuri erant de egiptiorum pro-
vincia quid est quod contra lex
dicat quinta progenie exierunt
filii israhel de terra egipti valde
videtur contrarium

12m Si viri iusti voluntas bona est
quid est quod ysaac non
esau quem voluit sed iacob quem
noluit benedixit

13m Qua racione david saul postquam
deus ab eo recessit christum domini
vocavit et dexit ei

14m Quare abraham fidei sue signum
circumcisionem accepit

15m Si iudicium dei iustum est quare
infantes in sodomis simul
cum parentibus cremati sunt

16m Quid est ut deus qui iustus
predicatur peccata patrum filiis red-
dere promisit in terciam et quartam progeniem

17m Cum iustum predicet lex et hic
ve iustus qui plenam habet
iusticiam contra salomon Noli
autem iustus esse multum

18m Quare angelus qui in via oc-
cidere moysen circumcisio-
ne placatus est

19m Quid est quod maledictos di-
cit qui non relinquerunt
semen in israhel per ysaiam autem
nichil obesse dicit spadonibus
quia generare non possunt

20 Quare saul peccatis petit orare
ipse ut ignosceret ei impetrare
non potuit david autem peccatis
postulavit et veniam consecutus est

21 Querendum si adam suus corporis
mortalis fuerit an immortalis

22 Quid est quod dicit panem
angelorum manducavit homo
cum angeli non egeant cibo cum
sint natura simplices et potencia
spirituali vigentes

23 Quid est ad ymaginem et
ad similitudinem dei fecisse hominem
et an mulier ymago dei sit an
non

Quid est ut dicit salomon Iusti- 24
fica inquit animam tuam cum
obitum tuum et in psalmo Non iustifi-
cabitur inquit in conspectu tuo
omnis vivens

An ex ~~tradicione~~ traducte sint 25
~~anime~~ anime sicut corpora

Quid est ut cum vir et mulier 26
sint una caro vir ymago
sit et non femina

Ut quid ioseph post prophecia 27
iuravit filios israel ut cum
adeo liberarentur cineres eius de e-
gipto tollerent

Requirendum de heliseo quod 28
duplicem petiit spiritum ab helya duplicemque
consecutus sit

An phitonissa samuelem susci- 29
tavit et ipse ab ea missus
est et locutus sit ad saul que
historia refert in libro regnorum

Quid contradicendum sit hiis 30
qui mundum istum eternum nomi-
nant neque initio neque oblatori
noxium

Quare octavo die circumcidi man- 31
datum est

In principio iustus ait accusator 32
sui est in primordio sermonis
quomodo iustus sit prior

An cum mulier serpens naturaliter lo- 33
quens sit an arte actum diabolus per
serpentem dyabolus commovit eam

Legimus apud salomonem di- 34
vites et pauperes obviaverunt
fecit autem ambos deus quo ergo per-
sonarum acceptio non est apud deum

Salomon cum inquit im- 35
piorum minuentur tamen vi-
demus impios aliquos longevos

Apud salomonem deus inquit 36
mortem non fecit et alio loco
bona et mala vita mors et pau-
pertas et honestas a deo sunt

Cum deus dixit non permane- 37
bit spiritus meus quia sunt ca-
ro erunt anni illorum c et viginti

Cur quid meruit benedictio iacob 38
cum dedit suis filiis

Cur angelus missus ad moysen 39

loquitur igne et rubo apparuit deus

40 Cur moyse in egiptum misso deus cum serpente signum ostendit precepit et non cum leonibus aut aliis bestiis feroribus

41 Quid est quod in psalmo homines et iumenta inquid salvos facies et quoniam propheta non peccata aut crimina in qua fuerunt centum viginti homines et pecora multa confert aut apparet quas aut de bobus cura est deo

42 Si adam factus a deo et creatus spiritum sanctum accepit quia scriptum est inspiravit deus in faciem eius spiraculum vite

43 Si anima que peccat ipsa morietur quid est ut cham peccavit et chanaan filio vi omissi videatur causa eius

44 Quid est ut missa morte in iacob venit in israhel cum iacob ipse sit israhel

45 In sole inquid posuit tabernaculum suum id est corpus suum in quo habitavit christus quia a pilato flagellis cesus est et non ergo dicit in psalmo de christo flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo cum ipse in templum corporis sui dixit

46 Cur adam in mundo positus mandatum vel legem accepit cum ipse deum creatorem haberet

47 Vetus lex deum venisse allegat sit cum dicit per semet ipsum mutari dicit dominus salvator aut mutare prohibuit quod non destruxit vetera

48 Cur in lege ex precepto aaron deum est ut patribus suis holocausta offerent cum dicat david propterea holocaustum non postulasti et in subiectis holocaustis non delectaberis quod offerri precepit quod non delectatur

49 Cur salomon spiritum sapientie habuit cum mulieres multas non habuit valde eum in mulieribus delectabatur et per hoc peccabat

50 In thobia inquid opera dei revelare et confiteri honorificum est salvatori aut opus dei facientis ulli aut dixerit

Ut quid transfixio et prophetia sunt propheta que prius non erant neque nunc in auctoritate habentur 51

Benedicat terra dominum aut hoc est ad laudem et confitetur virtutem suam quod ergo in psalmo numquid confitebitur tibi pulvis aut annunciabit veritatem tuam 52

In salomone spes est inquid in tenebris melior est canis vivus leone mortuo 53

In sapiencia qui creavit inquid orbem ex materia invisa et tamen que ex nichilo facta sunt 54

Quid est quod dicit propheta letare sterilis que non paris abrumpe et exclama que non parturis quia multi filii deserti magis quam eius que habet virum 55

An spiritus qui super aquas ferebatur spiritus sanctus intelligatur quia deum est spiritus domini ferebatur super aquas hoc est quam spiritus causa deus sit et causa spiritus appellatur 56

Deus iste perfecto est et nullius egens quid ergo opus fuit ut salvatori ut nasceretur 57

Cum unus deus est cur in tribus spes salutis est et non in duobus aut quattuor aut certe in eo quare spiritus non est trinitas predicata 58

Cur sancta et dicta divina in quattuor voluminibus a quattuor scriptoribus sunt in scripta digesta 59

Quoniam constat quattuor libros rite eos scriptos gestorum et dictorum secundum quibus ordo eorum sit 60

Quare matheus evangelium christi describens liber generationis ihesu christi filii david cum pater sit abraham 61

Quid est ut generationes omnes in tres partes dividet superdictus matheus apostolus ~~6~~ 62

Quare cum christus et una fuit generationes evangeliste christi et duas inmasse videtur et cum quod dei quasi fuit nisi christi 63

Quid est ut cum constet a david usque ad transmigracionem babilonis xiiij generationes fuisse ewangelista xiiij dicat premissis ortodoxiaque 64

post Ioram est filium iosaphat
et ioas filio ochodie et ames-
sia filio ioab
65 Qur salvator cum statim natus esset
xpistus dominus in ipsa nativitate
dominus baptisatus est ut exemplo
esset quia tunc statim celos possibit
inquiendi
66 Si ex semine david xpistus dominus
satus est filius scilicet carnis hoc
est natus iam filius dei est in utroque
quia sanctificatus natus est quod ergo post
quam baptisatus est dictum a domino de celo
est En es filius meus ego hodie ge-
nui te
67 Si de spiritu sancto natus sit xpistus id
est assumi enim ex maria caro
fuit. Cum dictum est sapientie quemque
xpistus est edificavit sibi domum
68 Quomodo intelligatur quod dictum est
marie dicenti ad angelum et
unde hoc sciam quia virum non cog-
nosco respondit gabriel angelus spiritus
sanctus superveniet in te et virtus altis-
simi obumbrabit tibi
69 Si omnia ratione fieri fiunt quid
est ut viii kl ianuarii sal-
vator natus dicitur
70 Quid quod tunc sic fuit in illo tempore
crucifigi permitteret i kl april
cum pesca azimi erant iudei
71 Quare in matheo pater ioseph ia-
cob scribitur et in luca eliud
ut aut duos patres habere impossibile de-
scriptus sit aut recte quis vere pater
sit nesciatur
72 Ut quid salvator post baptismum
xl diebus ieiunavit et
postea esurivit qui enim xl diebus
ieiunavit potuit iam non esurire
73 Si lex et prophete usque ad iohannem
puta prophete recte cessare dicuntur
quia iam de quo prophetizabat ad-
venit quare lex usque ad iohannem
cum apostolus dicit legi nos subiectos
debere esse quod autem in quid fuit
ordinate sunt
74 Si iam predicante salvatore ut
iohe lex cessavit ergo quod salvator
ait Non veni solvere legem et prophetas
sed adimplere si enim cessavit quo non
soluta est aut destructa que age-
di amisit auctoritatem
75 Si lex et prophete usque ad iohannem quare
salvator ad sacerdotes mittit
offerri munera pro emundatione

76 Sabbatum certe lex est ut probis legitur
est quod ergo evacuata lex est
cum sabbatum solutum est dicente evangelista
quia non solvebat sabbatum sed et re-
liqua
77 Qur salvator discipulos suos fi-
lios tonitrui appellavit cum
plus videatur filios dei dici Toni-
trua enim dicuntur collisiones nubi-
um fci fici
78 Cum salvator baptismum iohannis
de celo dicit sit esse cur in
nichodemo cum de baptismo loquitur du-
bitanti ait si terrestria dixi vobis
et non creditis
79 Iudeis accusantibus discipulos eo
quod fecerint contra legem sabbati spicas
vellendo salvator exemplum pro-
tulit david dicens Nescitis quid fecit
david cum esuriret quo accepit
panes propositionis et manducavit
et dedit qui secum erant quod non lice-
bat eis enim solis sacerdotibus quod
exemplum non congruere videtur dis-
cipulos sed possunt tamen hic quia
david prevaricatores iudei
80 Qua ratione magi caldei per stellam
apparentem xpistum regem iudeorum
non intellexerunt cum stella indicante
temporalis regis designetur
81 Quid est quod omnes filios hic
qui sunt occisi unde rachel
filios suos plangere dicitur
82 Manifestum quia natus salvator dei
filius et xpistus appellatus est
cur ergo post baptismum accessit ad
se cum temptator dicens si filius dei
es etc
83 Quid hoc est ut cum ipse malachia
propheta scriptum sit Ecce mitto ange-
lum meum ante faciem tuam qui preparabit
viam tuam marcus hoc evangelista
se in ysaia propheta
84 Cum salvator temptatum se diabolo non
abiit cum exemplis regis re-
stitit etc
85 Iohannes dicit de salvatore et ego
nesciebam eum sed qui misit me
baptisare ipse mihi dixit super quem vi-
deris spiritum descendentem et manentem
in eo ipse est qui baptisat in spiritu
sancto quomodo nesciebat eum quem in veni-
entem ad baptismum suum prohibet
dicens Ego debeo a te baptisari et
tu venis ad me
86 Evangelium testatur quod nemo vidit

deum contra Jacob et moyses et ij
sinas asserunt se deum vidisse sed
dicit quibus patrem nemo vidit quod
ad rem filius visus et pater quippe
cum pater et filius ut unus sit deus
et in substantia et in ymagine quia
duorum ymago una est et sicut ipse
dicit Qui me videt videt et patrem
Quomodo ergo nemo vidit patrem deum
cum filius dicat videi patrem cum ipse vi-
quia neque alter deus si ergo alter non est
ipse idem quia unus verus est deus
87 Quidnam est ut salvator mulieri
alienigene chananee ... in
via mea abnegavit sanitatem centurioni
alienigene et lepros(o) que specialius
alienigene dixerit sufficit imper-
tiende salutem non negavit
88 Quomodo probatur quod dixit salva-
tor quod post tres dies et tres
noctes a mortuis resurget
89 Tres ewangeliste a sancto iohanne cru-
cifixum dicunt salvatorem. Marcus
vero ewangelista tertia hora dicit crucifixum
sed quidem scriptum in ... sua ter-
tia hora sinam data dicunt at pre-
ter tertia crucifixum datarem quibus
sibi sua iam mortuus esset sed constat
post tertiam horam in sexta pylatum se-
disse in tribunali et sic dedisse sua-
sit iohannes ordin(?)
90 Quid est quod in cruce positus sal-
vator ait pater ignosce illis non
enim sciunt quid faciunt si nesciunt
quid est quod ignoscitur maxime
cum dicit abymelech ad deum
Numquid ignorantes perdes Apostolus dicit
de principibus et potestatibus huius seculi
qui si cognovissent aut numquam dominum
maiestatis crucifixissent Et contra
marcus ewangelista de demonibus ait
sciebant eum cristum esse si demones
sciebant quo potestates ignorabant
91 Ostendunt utique sic inimici domini
dum(?) Quomodo est ut hic orti
soror ulcisci se petat de deo pos-
tulantes vindictam petrus apostolus
dicit ... mortuus est pro nobis
92 Paulus vero apostolus asserit quia
et christus mortuus est sicut
sequitur obediens usque ad mortem
propter quod donavit illi deus no-
men quod est super omne nomen
quod si ita est in presentibus est vide-
bitur fuisse eum pro opera sua secu(ndum)

augmentum
In ewangelio ait lex per moysen data 93
est gratia autem et veritas per ihesum
christum facta est autem non fuit quo
data dicitur lex adeo in quo ve-
ritas non erat
Quid est secundum marci ewangeliste 94
relacionem christi non sit impleta
voluntas intrans enim inquit in
domum voluit neminem scire et
non potuit latere si ergo voluit
latere et non potuit in firma vo-
luntas eius est
Iohannes ad dominum Tu es qui ve- 95
nturus es an alium expectamus
Quid est ut cum salvator omnes ~~96~~ 96
verbo curasset ceco per lutum et
sputo suum oculos reformasset
Quid est ut ad mirabile et ~~95~~ 97
cognitum virtute sua lazarum
suscitatum a mortuis resuscitatus fieret
aut locum ubi positus esset quasi
ignarus quereret
Quid est ut herode super(?) ~~44~~ 98
mortuum legimus in fra aut
et post multos annos herodem
occidisse iohannem cum sepius mortuo
herode iohannes fuit super ...
Quid est quod probet mariam 99 ~~98~~ ~~98~~
matrem domini ex tribu
esse david
In verbis christo virtutem Cum sal- 100 ~~99~~
vator Nemo inquit venit
ad me nisi pater qui misit me
attraxerit illum Et non discordans
ab hiis apostolus neque volentis inquit
neque currentis sed miserentis est
dei hiis verbis ... turbari videtur
arbitrium libere voluntatis si enim
nemo nisi attractus non est illius
delictum qui non venit quia non est
attractus et non qui petit et querit
accipit si enim non dat deus sine
culpa erit et tunc qui voluit
et non optinuit et ad illum redun-
dat tunc qui petentem sprevit
Cur apostolus omnibus omnia se 100
factum dicit quod factum adulator
videtur et ypocrite
Quid est quod dictum est iohanni 101
in apocalipsi vade et accipe librum
et devora illum et amaricabit
ventrem tuum sed in ore tuo erit
dulce tamquam mel Quomodo est hoc(?)

liberi et quo amaro fecit venire
in sit dulcis

102 Cum salvatorem natum prophetica
[illegible] quid est ut apostolus filium
eum dicat secundum carnem David non
aliud est fieri et aliud nas-
ci et cetera

103 Quare apostolus galathis dicit quos
sic reprehendit et arguit
per totam epistolam Estote inquid sicut
ego quia ego sicut vos si ergo tales
se prestitit quales illi erant super-
fluum fuit dicere estote sicut ego. Vi-
detur forte in quibusdam imitatores
illorum esse reputat et in aliquibus
voluit illos sui similes existere

104 Quomodo sinimus sibi arbitrium et
voluntatem cum dicit apostolus Caro
concupiscit adversus spiritum spiritus vero
adversus carnem ut non que vultis
ea faciatis et non caro adversus spiritum
concupiscit mala est spiritus enim
bona suggerit

105 Qua ratione sapientia carnis ini-
mica est deo vel que est ipsa
sapientia que legi dei non est subiecta

106 Quid est quod symeon dixit
ad mariam hic enim dominus positus
est hic in ruinam et resurrectionem
multorum in israel

107 Quid est ut sanctus iohannes baptista
testimonium perhibuit salvatori postea
dubitavit dicens per discipulos suos
Tu es qui venturus es an alium
expectamus

108 Quid sibi vult ut ysaias propheta
de christo dicat Qui peccatum non
fecit. Contra autem apostolus Qui peccatum
in quid nesciebat pro nobis peccatum
fecit et cetera

109 Quid est quod apostolus dicit gala-
this Miror quod sic tam cito
transferimini ab eo qui vos vocavit
vocavit ad gratiam in aliud evan-
gelium quod non est aliud si ali-
ud erit est ipsum non est si ipsum
non est quod ad non est

110 Cum multa peccata in corpus ad-
mitti videantur. Omnis enim
qui sibi cognatum parte corporis
unum incidit in corpus utique suum
peccat est enim qui se abscidit
est qui laqueo vitam suam finit
est qui ferro in se irruit et hec
apostolus omne inquit peccatum quodcumque
fecerit homo extra corpus est. Qui enim
enim fornicator in corpus suum peccat

111 Cum salvator pro se ipso et petro
didragma persolvat et pro ce-
teris apostolis quippe in omnibus simul
[illegible] suis relictis eum secuti sunt

112 Cur apostolus paulus petrum coapostolum
suum reprehendit quod timens
eos qui erant ex circumcisione subtra-
hebat se a gentilibus cum et ipse ti-
mens eos qui erant ex circumcisi-
one [illegible] circumcidit thymo-
theum quod fieri prohibebat et
ipse ergo reprehendendus est

113 Quem sanctum apostolus salvandum
asserit cum dicit tradi huiusmodi
hominem sathane in interitum carnis

114 Quare salvator orat et ait
Ne fiat fuga vestra in hyeme
vel sabbato cum tempore persecutionis
huius differri non possit dicente apostolo
Erit revelabitur in suo tempore
et in actibus apostolorum diffinies in
quid tempora et [illegible]
[illegible] et sint hyeme fugiendi
vel sabbato [illegible] significatur

115 Cur qui filius dei non est diaboli
est semper ergo filius est sed aliquando
dei aliquando diaboli quid ergo nascitur
requirendum est utrum filii dei aut
diaboli an aliud fieri possit ad
invicem

116 Apostolus ait Nos natura iudei.
Si de iudeis ergo iudeos nasci
ostendit denique in hebreo qui na-
ti sunt non circumcisione iudei erant
non ergo circumcisio iudeum facit sed
nativitas sub dei devocione
progenita si ergo iudei iudeis nas-
cuntur quare non de christianis christiani
nascuntur ita et de paganis pa-
gani nascuntur

117 Quid est quod dicit apostolus
Nemo potest dicere dominus ihesus nisi
in spiritu sancto. Ergo fotinus qui ne-
gat christum deum potest dicere dominum
ihesum christum in spiritu sancto facit et
marcion et manichei qui
negat christum in carne venisse
hii in spiritu sancto possunt dicere dominum

ihesum xpistum vel mentes et spi-
ritus cum spiritus sanctus non habet in
corpore subito premitur et in ma-
liuolam animam non introibit
sapiencia

118 Si ex lege nemo iustificatur
apud deum et nac scriptum est male-
dictus omnis qui non permanserit in omnibus
que scripta sunt in libro legis ut
faciat si ex fide iustificantur homines
et non per legem quid maledictus
est qui non impleverit legem
cum non perficit ad iusticiam

119 Si in xpisto omnes thesauri sapiencie
sunt absconditi quo idem
salvator de die et hora finis in-
dicii dicit se nescire si autem scivit
et dicit se nescire videtur men-
titus etc

120 Paganos subelementis esse nulli
dubium est quando ergo apostolus
dicit Graecus et nos subelemen-
tis huius mundi servientes quam
mundi subelementis quid differunt
a paganis

121 Salvator ait Si quis non relin-
querit omnia sua id est domum
agros et cetera non potest meus esse
discipulus Et tamen inquid e-
vangelium venit inquit ioseph ab
arimathia homo dives qui et
ipse discipulus erat ihesu expectans
regnum dei quid est ut evangelium
predicat discipulum suum cum que
salvator negavit Item et zacheus
dives erat et cornelius cen-
turio dives et mulieres qui ipsi
ministrabant de facultatibus suis

122 Quid est ut salvator dicat
Marie volenti se tangere tan-
ta gaudii Noli me tangere non
dum enim ascendi ad patrem cum
legatur a ceteris mulieribus tactus et
adoratus

123 Quid est quod salvator ait
Ego sum ianua qui ante me
fuerunt fures sunt et latrones
quod dici videtur prophetas pul-
sare etc

124 Apostolus dicit xpistum pro omnibus
mortuum esse sunt enim aliter
ergo omnes mortui sunt et pro omnibus
mortuus est Ipse vero dominus ait
venit filius hominis dare animam
suam redempcionem pro multis

Quid est ut david dicat Con- 125
fundantur et erubescant qui di-
cunt michi euge euge dominus autem
ait Euge inquit serve bone et
fidelis quia super pauca fuisti fi-
delis super multa te constituam

Quod david pro probo et malo ante 126
ponit hoc salvator bonis mitis
dignum ondit

Quid est quod apostolus dicit temptacio 127
vos non apprehendat nisi huma-
na quasi oportet hoc fieri et que est
hec humana temptacio Item per hac
significat esse et divinam temptacionem
discribendo ergo sunt et que sunt
ostendite

Apostolus legem datam moysi 128
et sanctam et iustam et bonam
spiritalem appellat alibi enim dicit
lex operatur iram et ubi non est
lex nec prevaricatio sine hiis enim
esse servitas est

Si apostoli diffidencia et detrac- 129
tiones dura acceperunt in dei
mandata quid promittit filii
eorum in et ipsi hiis mandat
astringentur

Cum salvator dicat ego pro 130
eis rogo quos dedisti michi
non pro mundo rogo Iohannes apostolus
contra homines inquid ad nostram
apud patrem et deprecatorem pro
peccatis nostris et non solum pro nostris
sed pro universo mundo hoc enim
videtur etc

In evangelio legimus an- 131
gelum dicere ad mariam matrem
domini quod regni eius id est xpisti
non erit finis Et daniel
eadem dicit de hoc sensu aut
enim Deus constituet regnum in
eternum quod nunquam corrumpetur
Contra apostolus de deo cum tradi-
derit inquid regnum deo et patri
quando eternum regnum habebit quod
traditurus dicitur deo patri

Si per xpistum salus et vita per sua
[illegible] non ante venit 132

ut antiochenses iudeos qui ignorantes
fuerunt ad discendum veritatem de
inceps post adventum christi multi sal
vati sunt magis quam prius. Unde
si ante venisset multo plures sal
vati fuissent. Si ergo ita est, rep
rehensibile videtur
133 Quid opus erat ut galatas ar
gueret apostolus hoc imponentes
galathis. Enim post ewangelium ad
legem confugientibus ut certa ait
mediator autem unius non est, deus
autem unus est. Quasi galathe unum
deum negarent quippe cum hac
racione inducti in lege fuissent
ut unum deum esse singularem
crederent. Ipsum autem nostro
in corpore destinatum venisse ad
dispensandum donum gratie dei
134 Salvator cum se passurum diceret
et post tercium diem resur
recturum adiecisset: Postquam sur
rexero precedam vos in galylea
et ibi me videbitis. Et angelus
mulieribus similiter ut certa ait:
Non est hic, surrexit enim sicut
dixit; precedat vos in galylea,
ibi eum videbitis. Cum inveniretur
mulieribus et discipulis suis in
iersusalem
135 Non est constristandum de mor
tuis. Paulus apostolus significat
ita desperandum est, contristari et
ipse insinuat in quibus de epafro
dito sunt prope morte, sed deus
misertus est illi, non solum autem
sed et michi, ne tristiciam su
per tristiciam haberem. Quo contrista
tum veniret cum ipse contristandum
se si mortuus fuisset declarat
136 Quid est ut cum apostoli omnes
infirmitates sibi oblatas sanas
sent, Trophimum tamen infirmum Me
delam non dedarint. Ita utique
epafroditus usque ad mortem
non egrotasset si intercessio apostoli
fuisset audita. Ceterum enim du
bitat orasse pro hoc sepe apostolum
et non impetrasse. Si enim au
ditus fuisset statim infirmitas
fuisset adempta
137 Unde origo penthecostes ...

est ambiguum tale legionibus
inter se
Iacob appellatus est homo 138
videns deum. Et moyses
inquit vidit deum faciem. Et
ysayas vidi oculis dominum deum
sabaoth oculis meis. Contra
autem iohannes ewangelista deum nemo
vidit umquam. Hoc enim videtur
contrarium est
Lunare hinc cursum in 139
pasche custodientes paganos
reprehendimus quia dies lunares
et modum custodiant
Salvator ut certa dicit de 140
spiritu sancto quod veniens ille
ille arguet mundum de peccato et
de iusticia et de iudicio; de peccato
quidem quia non crediderunt
in me, de iusticia vero quia ad patrem
vado et iam non videbitis me,
de iudicio autem quia princeps huius
mundi iudicatus est. Causam
quidem videtur dixisse argue
di mundum sed indiget expla
natione
Si dyabolus ipse est sathanas 141
quid est ut ut certa di
cit salvator ad iudeos: vos ex
patre dyabolo estis et concupiscen
cias patris vestri facere vultis; ille ho
micida fuit ab initio et in ve
ritate non stetit quia veritas non
est in eo; cum loquitur mendacium
ex propriis loquitur quia men
dax est et pater eius
Quomodo intelligitur quod 142
dicit salvator: Pacem meam
do vobis, pacem relinquo vob
is; non quomodo hic mundus dat ego do
vobis etc.
Querendum an spiritum sanctum habuerint 143
apostoli tempore illo quo fuit
cum domino. Certe ut multi dicit
ewangelista: spiritus inquid nondum
erat datus quia ihesus nondum fuerat
clarificatus. Et in alio loco
si diligitis me ait precepta mea
servate et ego rogabo patrem et
alium paraclitum dabit vobis

ut in eternum vobiscum sit spiritum
veritatis quem mundus non potest acci-
pere quia non videt eum nec cognos-
cit eum vos videbitis eum et co-
gnoscetis quia apud vos ma-
net et vobiscum erit. Secundo
est hoc spiritum negat datum ante
passionem rogaturus ante se
promittit patrem ut mittat eum
item subiecit quia cum ipsis erat
et manebat apud eos. Post
resurrectionem autem legitur in sufflasse
et dixisse eis. Accipite spiritum
sanctum. In penthecoste autem des-
cendisse legitur spiritus sanctus in
apostolis. Tantas video in hac
causa perturbationes ut quid
tenendum nesciam

Queritur dominum si pascha tu sicut nos · 188 ·
interpretatus sicut greci videtur

De eternitate filii etc. · 187 ·

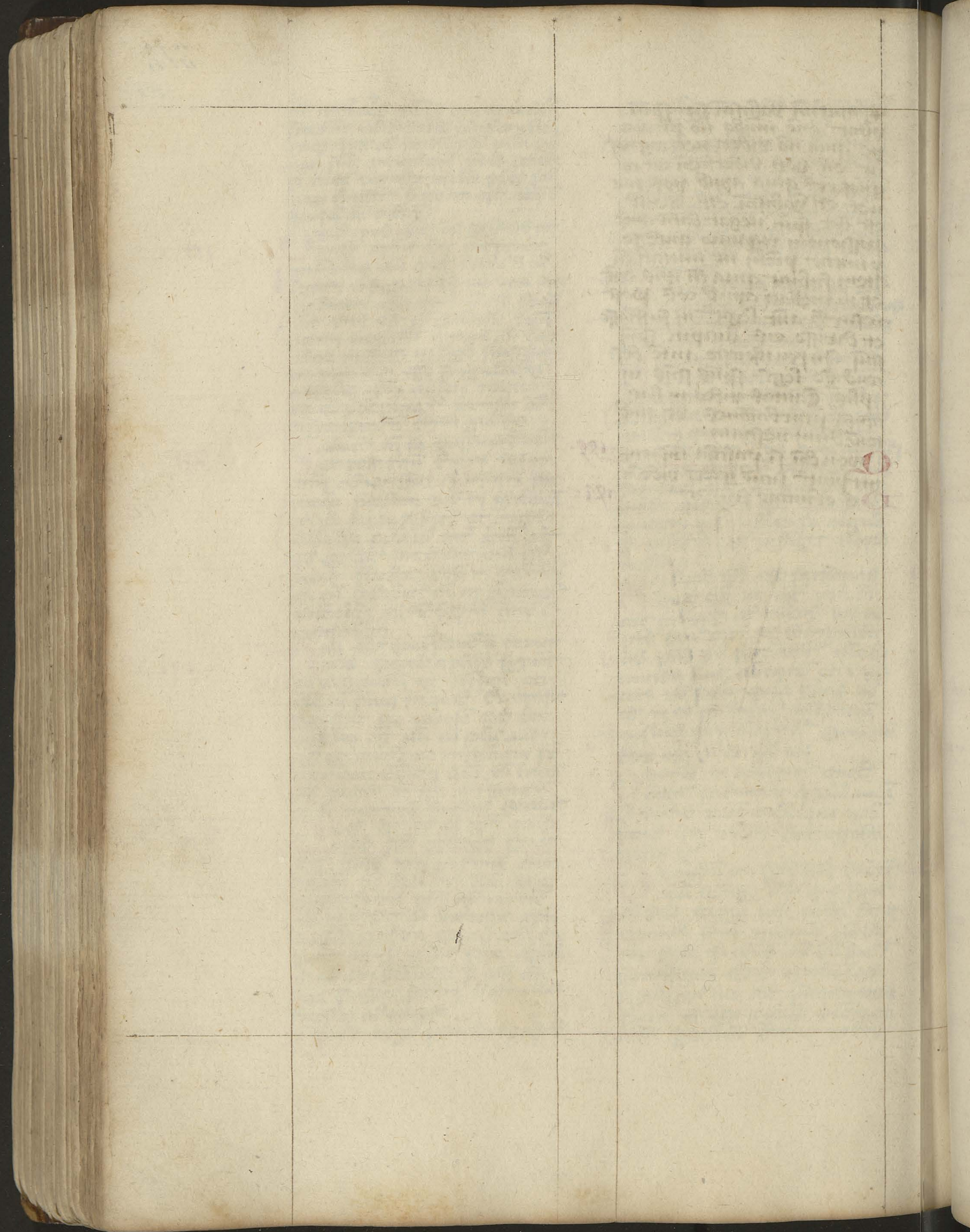

Innocentia vera est que
nec sibi nec alteri nocet
quoniam qui diligit iniquitatem
odit animam suam. Et nemo
non prius in se quam in
alterum peccat. Qui diligen
(eternitate ergo opinionis) di sunt homines ut eorum non dili
gantur errores quia aliud est ama
re quod facti sunt aliud odisse
(vera eternitate) quod faciunt. Vera eternitas et vera
immortalitas non est nisi in deita
te eternitatis enim dei est [illegible] esse incre
atum est quia nec suo caret in
cremento nec indiget suo ullo
sine ita ullam recepit mutabi
litate. Creature et ille quibus
deus eternitatem dedit vel daturus
est non penitus omnis finis aliene
sunt quia non sunt [illegible] quamvis
in illis finis est et temporalis in
situ et localis minimus et ipsa
in augmentatione sui seu minuc
(patientia dei) Patientia dei magna est que patitur con
temptus patris et negatum et maluit
vita peccatoris quam morte. Erudi
tio est penitentibus et oblatio cor
rectionis nec ulla ipsius opera anima
vamit qui hominem indulgentia co
(bonitate dei) hibet et flagello. Divina bonitas
in maiore irascitur in hoc seculo
ne irascatur in futuro et misericor
diter temporalem adhibet severitatem
ne eternam iuste inferat ultionem
(vera san[illegible] [illegible]) Vera confessio et benedictio cum idem
est sonus et oris et cordis bene
autem loqui et male vivere nichil
aliud est quam se sua voce dampnare.
(unite [illegible]) Dilectio dei et proximi propria et
specialis virtus est. Priores ceteras
virtutes et bonis et malis po
sunt esse communes. Doctrina apostoli
(doctrina [illegible]) ca salubris atque vitalis est ut
in paupertate viventium neminem
sui relinquit exsortem quia sine pre
mio sine magnitudine sui in se sine
fortes sunt in ea unde alentur
(vera [illegible]) unde saniantur. Deus querens gau
dium gaudium querit. Sit ergo
homo ut non in se sed in deo gau
deat. Accedendo enim ad deum illuminatur
ignorantia et corroboratur infirmi
tas data sibi intelligentia qua vide
(fastidio [illegible]) at et gratia qua servat. Sicut
corpori noxium est corporea esca
non posse capere ita [illegible] [illegible]

est spirituales delicias fastidire
non nunquam nulli sunt qui ad non (de malorum et bonorum finibus)
esse tendunt quid est enim tam
obnoxium pravitati quam quod e
debitum perditioni. Non computatur (de tranquillitate ultionis)
deus pena eorum reorum sed sati
ari desiderans ultione sed quam iusti
est in tranquillitate decernit et tali
voluntate disponit ut etiam mali
non sint inordinati. Bonum in (de bono intellectu)
tellectum habet qui quod faciendum est
et recte intelligit et facit. Aliqui
talis est sine opere intelligentia quod habe
sine modo sapientia. Initium sapientie sit in
itium sapientie timor domini. Habent (de requie ad quie)
etiam in hac vita requiem sua ani (tare vinet)
me que de morte infidelitatis ex
empta est et non ab operibus sed
et ab iniquitatibus se abstinet
actione. Ut vivens deo et mor
tua mundo in humilitate et man
suetudinis placida tranquillitate
requiescat. Unusquisque bene cogitet (de vovendo deo)
quid voveat deo et que vota
persolvat seipsum voveat et red
dat hoc exigitur hoc debemus
ymago cesaris reddatur cesari
ymago dei reddatur deo et sic
videndum est quid offeras cum offe
ras ita etiam considerandum est ubi
offeras quia veri sacrificii extra catholicam
ecclesiam locus non est. Due
sunt retributiones iustitie una ant (de iustitia et gratia)
bona pro bonis quia mala redduntur
pro malis. Altera est retributio gratie
in peregrinatione remittuntur mala
et retribuuntur bona atque ita
manifestatur quia utrimque ne divina
[illegible] et vitans [illegible] impiorum
retributionem qua pro bonis ma
la restituuntur. Deus nescit quia
nisi retribueret bona pro malis
non esset cui retribueret bona pro
bonis. Omnis qui ad superna (de superne patrie)
pertinet civitatem peregrinus est (civibus)
mundi et dum transit vivit [illegible]
in patria vivit aliena [illegible]
multa illecebrosa et multa fal
laria deum noscere et amare pau
corum est quibus sit preceptum
dominum [illegible] illuminans omnibus
ut [illegible] indei nec proximi [illegible]
fallantur. Nemo est nisi gravem (de carnis impe)
corruptibile corpus et [illegible] (ditatibus)
terrena non aggravet sed admiteon

est ut carnis cupiditates spiritus vi-
gore superentur, iunior tho qui
sibi semper sentit resisti semper
se divino auxilio oportet adiu-
De arta via vite — vari. Angusta est via que
ducit ad vitam et tamen per ipsam
nisi dilatato corde curritur. Cre-
scit virtutum quo gradimur par-
tes. Pes xpi amplum est fidelium
De primo parte religione — spei. ut si certum sit in fidelium
vanitatem. Hoc affectu et desi-
derio colendus est deus ut sin-
gulis ipse sit unicus. Nam qui-
dem eo colit ut aliud magis
quam ipsum proinde deum non
colit sed id quod assequi concupiscit.
De iudicando occultis — De occultis cordis aliene temere
iudicare prohibemur quia et cum tunc non
videntur nisi bona opera iniquum
est ex suspicione reprehendere
in corde qui thesaurus sit incognita
[illegible] deus iudex sit iustus quia
De admonitio dei — inspector sit verus. Omnium est
innumerus sum et cum cogitamus
et pedes nostros a falsitate atque in
iustitia continemus. Sermones enim
bona agimus deus in nobis atque no-
biscum ut operem operatur. Iusto
De passionibus sanctorum — iudicio dei datur plerisque pravioribus
potestas qua sanctos ipsius persequantur
ut cum sancti dei vivunt et agunt
fiant per laborem exercitia clariores.
De scientia boni — Non est vera scientia boni nisi ad hoc
comprehendatur ut agatur. Inutiliter
enim meditatur legem dei qui labo-
rat ut memoriam teneat quod ac-
De amore legis — tione non implet. Qui enim legem dei
diligit probat se in hominibus usque
id quod contra legem est odisse non homines
De servandis mandatis dei — Mandata dei servata in quieta
mente non possunt. Ut ergo religi-
oni exerceatur studium abigenda sunt
De proficiendo — iurgia malignorum. Nemo tam eru-
ditus Nemo tam doctus est qui superna
illustratione non egeat. Non enim
ita ullo donorum bonorum augmen-
ta sufficiunt ut non semper supersit
quod mens rationalis et intelligendum
De una et vi-tate dei — desideret querendum et credendum. Si-
cut thesaurus sic considerans quorum a[illegible]
una salus sunt. Aliis virtute [illegible]
natur unicuique vie domini id est unica
et vitas sub fine districte sunt si-
cut solas stos intueam non

distinguntur. hee vie domini Quidam
enim ibi est et anima vitas et a
virtute una quod bonitudo sanctorum et de
unione quoque est et deteributione iniquitate
De observanti pacis — Xpiane professionis est pacificum esse
ut cum pacem timuerit spe corrigendus
non consensu magis malignitatis ut si
non exemplum nec lege quoque dilexis
sentiunt causas sed non habeant quibus
De custodia dei — odisse nos debeant. Custodit nos
dominus ab omni malo non ut nichil
patiamur ad nisi sed ut spiritus ad unitatem
bonus anima non ledatur. Quem enim tempta-
adest sit quidem in eo quod nos in
pugnat introitum et si in bono sine
id est sine vehire cum temptatio co-
firmatur ad eternam requiem deputatur
De adiutorio dei — fundo temporalis labor exeritur. Ad
celestis ierusalem non ascendunt con-
cives nisi qui in toto corde profitentur
non propriis operibus sed divini esse muneris
De odio in xpianos — quod ascendunt. Omnis qui in xpo
volunt pie vivere necesse est ut ab
impiis et dissimilibus patiantur
obprobria et despiciantur tamquam stul-
ti et in sani cum prima bona perdunt
ut in invisibilia sibi promissa prominent
sed hec despectio et irrisio in malos
retorquebitur cum et abundantia cor-
ruet in egestate et superbia transient in
De pena — confusione. Tota fidelium salus. tota
patientia ad eum fortitudo ad eum qui
inspiravit sumus est referenda quia
nisi in illis deus esset sanctus im-
piorum stragibus hinc succumberet.
De obsequiis continence — Ita et a plebibus principes et domini
aservius sunt servi ut sub continentie
tollerantie sustineant temporalia et
sperent eterna. Auget enim merita v-
irtutum et opprobrium non violat religi-
De tolerancia sanctorum — onis recti corde de precepto dei et
constitutionibus non queruntur. quia
iniustum est omnia exigunt accipi que
De edificio domus dei — indicantur volunt tollerari. Omnis
sancti edificium status sed deo operante
proficit ita deo custodiente consistit
cuius tunc utilis custodia pastorum
est cum spiritus dei populo suo providet
et non solum greges sed ut impios
dignatur custodire pastores. Eterne
civitatis eterna sunt gaudia et summi
dicere perpetuitas infinita nec varia-
De legis unitate — bitur nec labetur quod quaerentibus pate-
ponent quorum omnium erit bonum quod
sunt ut singulorum. Ideo xpi pro

sed amor quo deus et proximus diligitur et pro qua dicit dicitur conditori legis: Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Bonum conspirant permissione dei qui mandata eius consequuntur nec frustra sperat parcendum peccatis suis qui ignoscit alienis. | Nichil iubet deus quod sibi prosit sed illi cui iubet. Propterea verus est dominus qui servo non indiget et quo servus indiget. | Id quod in tempore novum est apud eum qui condidit tempora et sine tempore est omnia que suis quibusque temporibus pro eorum varietate distribuit. | Immutabilem dispositionem in mutabili ratio continet ubi sine tempore simul sunt que in temporibus non simul sunt quia tempora non simul currunt. | Nichil est infelicius felicitate peccantium qua penalis nutritur impunitas et mala voluntas velud hostis interior roboratur. | Littera que docet non peccandum si spiritus vivificans desit occidit. Sciri enim peccatum facit quam causa et ideo magis augeri quam minui quia male concupiscentie etiam prevaricatio legis accedit. | Lex data est ut gratia quereretur, gratia data est ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur sed vitio prudentie carnis quod vitium per legem demonstrandum per gratiam sanandum fuit. | Hoc promittit deus quod ipse facit, neque ipse promittit et alius facit quod iam non est promittere sed predicere. Ideo non ex operibus sed ex vocante ne ipsorum sit non ipsius dei et meritis non imputetur sed sibi gratia sed sibi debitum atque ita gratia non sit gratia. | Iustos non impediunt a beata vita etiam quedam peccata venialia sine quibus hec vita non ducitur, sic ad salutem etiam nichil prosunt aliqua bona opera impiis sine quibus difficillime vita cuiuslibet pessimi hominis invenitur. | Cum voluntas potestate accepit efficiendi quod cupit consiliis eius nemo apud quem non est iniquitas punit enim isto modo nimio in iuste quod omiserit. | Ceterorum iniquus primum se ignorat nisi in manifesto superbus senserit nolens quanti mali sit quod perpetravit volens. | Etiam vitia in maleficiis tantummodo valent, sola enim superbia in rectis factis timenda est. | Unde est plenius qualis sit usus

vel carorum rerum que prosunt vel carorum que sunt ad usum. Nam bonis temporalibus vel bonus extollitur nec malis frangitur; malus autem ideo huiusmodi infelicitate corrumpitur. | Mala mors putanda non est quam bona vita precesserit, non enim facit malam mortem nisi quod sequitur mortem. Non magis curandum quam unde moriantur sed moriendo quo ire cogantur. | Sicut non amittitur corporis sanctitas manente animi sanctitate etiam corpore oppresso, sic amittitur corporis sanctitas violata animi puritate etiam corpore intacto. | Maior animi merito dicendus est qui vitam erumpnosam magis eligit ferre quam fugere et humanum iudicium maxime quod vulgi quod plerumque caligine erroris involvitur pre conscientie luce ac puritate contempnit. | Iustis quicquid malorum ab iniquis dominis irrogatur non pena criminis sed virtutis examen est. Nam bonus etsi serviat liber est, malus etsi regnet servus est, nec unius hominis sed quod gravius est tot dominorum quot vitiorum. | Nemo est qui domino deo recte voveat nisi ab ipso acceperit quod voveat. | Omnis substantia que deus non est creatura est et que creatura non est deus est. Nulla igitur differentia est in deitate trinitatis cum quod deo minus est deus non est. | Tales nos amat deus quales futuri sumus ipsius dono non quales sumus nostro merito. | Nichil in eterna sapientia dei sine tempore est nec aliquid fuit apud eum novum cum faceret fecit que ventura fuerant. | Voluntas dei est prima et summa causa omnium corporalium spiritualiumque motionum. Nichil enim fit visibiliter et sensibiliter quod non de invisibili atque intelligibili summi imperatoris aula aut iubeatur aut permittatur secundum ineffabilem iustitiam premiorum atque penarum gratiarum et retributionum in ista totius creature amplissima quadam immensaque republica. | Dyabolus superbus hominem superbientem perduxit ad mortem, Christus humilis hominem obedientem reduxit ad vitam. Quia sicut ille elatus cecidit et deiecit consentientem, sic iste humilis surrexit et erexit credentem. | Cum rebus spiritualibus cum minor maiori adheserit sicut creatori creatura illa fit maior quam

De morte sanctorum

De immortalitate bonorum et [?]filiatione malorum

De fortitudine tollerantie

De libertate malorum lite bonorum [?]

De votis

De equalitate trinitatis

Quales nos diligat deus

Quod omnia sint presentia

De principali omnium rerum causa

De superbia dyaboli et Christi humilitate

De spiritualibus adherentibus

cat no ille et hoc z magis esse
quid z melius esse q ad hec eius
creatura creatori no mole maior
s virtute sit maior. Excedit sup- *De excellencia dei*
eminencia deitatis no solum ps omni
eloquij nri s et intelligencie facul-
tate. Verius enim cogitatur deus quam
dicitur et verius est quam cogitatur.
No pena aut nocive ps est si
an quam scire possimus. quid sit
deus possimus scire quid non
sit. Omnis beati habet quod volunt *De vera beatitudine*
quamvis no omnes qui habent quod
volunt continuo sit beati quia aug.
sunt miseri qui vel no habent quod
volunt vel id habent quod no recte
volunt. Apprior ergo est beatitudini
voluntas recta et no adepta que
cupit quam prava est si quod cupi-
vit optinuerit. Magna miseria
hominis est cum illo no esse sine quo *quorum sit esse cum deo*
no pt esse in quo enim est sine
dubio sine illo no est et tamen si eius
no meminit eum et no intelligit
nec eum diligit cum illo no est.
Dominus ubi equalis patri *De incarnacione verbi*
factus est particeps in mortalitatis
nre. no de suo s de nro ut et
nos efficeremur participes divini-
tatis eius no de nro s de ipsius. Ip- *ex quo in hominibus odiri debeat*
sorum odium est quia non iniuria non
sciencia careret id est ut nec propter
vicia homines oderis nec vicia
propter homines diligas. sed ergo in ma-
lis odimus malicia et diligimus
creaturam ut nec propter vicium cre-
atura dampnetur nec propter naturam
vicium diligatur. Difficilia et *De labore fallencium*
laboriosa sunt figmenta men-
dacij. qui aut verum vult dicere
no laborat. quieciores enim sunt
boni quam mali et absolutiora
sunt verba veridicorum quam commenta
fallacium. Bone sunt in scriptura *Unde difficultas sit in scripturis*
sancte misteriorum profunditates
que ob hoc teguntur ne vilescant
ob hoc queruntur ut exerceant
ob hoc aperiuntur ut pascant.
Orans in sudore sanguineo ihesus *De oratione ihesu in sanguine*
poris significabat de toto cor-
pore suo quod est ecclesia emanaturas
martyrum passiones. Sacramentum *Quo sumatur corpus xpi*
pietatis in iudicium sibi sumunt
indigne bonum esse no pt male

accipienti quod bonum est. Qui *qui in omnibus ... deus sit deo*
laudat deum in mirabilibus bene-
ficiorum laudat et in flagellis ul-
cionum. Nam et blanditur et mi-
natur. si enim non blandiretur nulla
esset exhortacio si no minaretur
nulla esset correccio. Remedia con- *De accessu conversionis*
versionis ad deum nullis sunt
cunctacionibus differenda ne tempus
correccionis pereat tarditate
cum enim penitenti indulgenciam
promisit. differenti diem crastinum
no promisit. Sterilis est et bonum *De sterilitate orandi*
invocat deum qui in bonis que
facit no se laudat s deum sine
eum repellit deus prout sua de-
fendentem sic recipit confitentem. *De anima creatura*
Mirabilis est mundi fabrica sed
mirabilior fabricator et ille
occupatur creatis qui ab creatore
discedit cum si in hec sit in fe-
riora calcabit. ne quid dilexit
contra naturam quomodo in penam *De anima contra naturam*
Anima racionalis superioribus
inferiora proponens no pt regere
quibus regebat quia regi noluit a
quo regebatur. Corporis carnis *De pena ...*
nre ornamentum nobis sunt
primum et expedes inde ante
primus ut immunes mortalitatis
omnis humane condicionis incursus
expediremur. Ipse in san- *De ... psallentibus deo*
ctis dei psallit cuius opera in
voce concordat. Ita finito carmine
vox tacet. vita aut in bonis ac-
tibus permanens canit eius glo-
riam in se gaudendo operari. Omnia *De timore*
que timentur vitabilia declinantur
deus sic timendus est ut ab ipso
ad ipsum confugiatur. Omnis pos- *De ... ?*
tea securitas in periculo in pessima
ita ordinata sollicitudo securita-
te parat. Virginitas carnis *De duplici virginitate*
corporis in tactu. virginitas anime fi-
des incorrupta. Multa in fa- *De modo ...*
cultatibus nris superflua esse re-
peri. habemus si nimia sola reti-
neamus. Nam vana querentibus
nichil sufficit et alienorum quo-
damodo retentor est qui pro
summa pauperibus in vulnere ha-
beret. Quomodo autem nre adw *Eualib... actus ...*

tes unus sit auctor dei ad co-
gitationes unus non potest auct
fieri ut in mala opera vertat
cogitationes bone quia hominum autem
compunt[ur] quia corde conpunt[ur]. Quid
veteris hominis vetus canticum ad
temporalia sit novum hominis novum
canticum pertinet ad eterna et in
unoquoque canticum ut vivunt
novum autem canticum terrene est
fidei que per dilectionem operatur. Vera
fidelium humilitas est in nullo
superbire in nullo murmurare nec
ingratum esse nec querulum sed
in omnibus dei iudiciis gratias deo
agere deumque laudare cum omnia
opera aut iusta sunt aut benigna.
Omnimus miser est qui non spe-
rat in deo et de se sibi promittit
in quo ipso tamen dei querit auxi-
lium ab omni spe vere salutis exci-
dit. Summatim egestate sunt qui
de iniquitate sunt divites ius-
ticie opes et sapientie non habentes
qui aut quod servierunt ea
bona acquirunt que perire non
possunt. Non sufficit abstinere
a malo nisi fiat quod bonum
est et parum est nemini nocere nisi
studeas multis prodesse. Quod
in presenti non ... adhuc non vi-
detur quia male agentibus pena
differtur. Quamquam autem in eum de-
tinetur tamen et ipsa correctio dene-
gatur. Non accedit ad altitudinem
dei in perplexitate et tamen appro-
quinquat subditus longe ab eo re-
cedat elatus. Stultus peccatoribus
divitibus nichil prodest esse
quia sumptuose ita ut noverint
aut viles quasi ille sanctorum pau-
perum sepulture. Non potest in quem
scandalum delectationibus sinibus tamen
prius est gaudium. Eterna enim
exultatio est que bono leta-
tur. Deo qui ubique est non
fortis sed ... aut longinquum
aut proximum similique sicut
separat dissimilitudo ita nos illi
coniungit imitatio. Christiane
conditus est in carne mortali
delinquentem sive prauditi sed disci-
plinis amore que vivitur non pate

(...)nitur veteri et novo
(...) humilitate
(...) desperatione
(...) egestate (...)tiarum
(...) fortitudine
(...) mali in(pu)nitate
(...) non humili
(...) occisis et ma(gnis)
(...) gaudio
(...) omni (...)migrat
(...) omni plio

tunc concupiscentie tribuere sed
bellum debet indicere. Quod re tractat
prospere quia credita differuntur
fieret in absconditu sit promissio
in spe tamen presentem oratio contra
operibus cresce simul cum fide
constantiam probat gloria verbum nostre
augetur. Omne tempus malorum
pusillum est quia enim tamen exiguum
quia quod in hominem tendit ut non
sit. Crescit semper famulus ca-
ritatis in usu maior et lar-
gitate fit. Dicit confirma malorum in pie-
tate pure nostre est aut ipso
iudicio aut sententia dei nulla
enim iniquitas permanet cum se
nemo aut correctio fiat aut dap-
nans. Ad heres deo se faciens
eius voluntate iniquis a suo se
tutoque deserit et si quedam
dura atque adversa patiatur
non refringitur sed probatur. Tota
iusticie ratio est ut deleantur
mala et fiant bona cumque
observatio ut quasi adver-
sitates fortior servanda est quia
hominum solum iniquis amittitur
quia opus pietatis impedit. Clamor
ad deum est intentio cordis et
flagrantia dilectionis quia se petit
et semper optatur hoc autem deo
absconditum non est quia ad ipsum
redit quod ab ipso processit. Tolle-
rantur pravi mala donec ve-
niat tempus promissa separatio
a fidelibus infideles et exortorum
messium frumenta zizaniorum amul-
sio differatur. Quamlibet sonat
impius melior est enim in homine
tempore causa iustorum quia confitentur
nec in perdunt tanto gloriosius
sonant. Bona est primum confessio
si et veritate consequatur. Illa quid
prodest detergere plagam et non
adhibere medicinam sine ...
vita que tota temptatio est
in sublimissimis sensibus non apprehendi
illa perfecto tamen non super sit con-
tensio. Dum pure vitis vite cursus
agitur et si valde proficiat conquestus
cumque exterior homo corrumpitur
et interior renovatur vite
per sit ut dum quotidiana subiacet

de spe fidelium
de spiritus cursu
de perfecto caritatis
de defectu malorum
quod patientia habetur deo
quod fiet iusticia
quod sit clamare ad deum
de tollerantia malorum
quod vim dicatur post confessionem
de veritate confessionis
de laboribus pure vite

morte laboris non tolleat re-
stitutio. Imago quidem dei
est homo et qui pristine a-
bulat vias ad similitudinem
sui tendit auctoris et sic deum
in hac vita degit. cognoscere
veritatis in corruptum. Prima di-
vini muneris est gracia ut eru-
diat nos ad vere humilitatis
confessionem et agnoscat quia
si quid boni agimus per illum
possumus sine quo nil possumus.
Omnis in fidelium vita peccatum
est et nichil est bonum sine
summo bono ubi enim deest
agnitio eterne et incommutabilis
veritatis falsa virtus est etiam in optimis
moribus. Quod fundamentum
corporee fabrice in ymo est ita fun-
damentum fabrice spiritualis in summo
est. Terrena edificatio a terra in-
cipit celestis constructio a sum-
mo recepit exordium. Tunc dicitur
deus meminisse cum facit tunc
oblivisci quando non facit. Nam
nec oblivio cadit in deum
qui nullo modo mutatur nec re-
cordatio quia nil obliviscitur.
Cum videt dei miracula quibus
proficit. Nam qui non intelligit
vel videt non proficit non videt.
Non auferat vitus humanam nec
una impediat veritate. Lex
enim una prima indicamus
contra veritatem. aut qui rigida
veritate obliti fuimus humanam
non ambulabimus in via domi-
ni. una et virtus obviane-
runt sibi. Tempore Christi e-
rudicio christiani est. Continua
doctores enim magistri debent
esse discipuli non in faciendis
miraculis que nemo exigit
sed in custodienda humilitate
atque pacientia ad quam nos deus
dominus suo invitavit exemplo.
Quoniam radix omnium malorum
est cupiditas sic radix om-
nium bonorum est caritas. Christiano
immensa vere gaudendi non prius
sed ut futurum est et ita vite
domini quam temporalibus necesse

Quod ymago dei homo sit obnoxius vanitati
Quod erudiat deus
Quod toto in fideli vita peccatum sit
De duplici fundamento
Quod dei miracula videantur
De vita et veritate
De imitando Christum
Quod sit caritas et vicium cupiditas
Quod immensa sit gaudii dei amantibus

sunt eius ut in via qua peregrinus
ambulat hoc placeat quod ducat ad
patriam. Male celebrat sabbatum qui
ab operibus bonis vacat. ocium autem
ab iniquitate debet esse perpetuum quia
bona conscientia non inquietum sed tranquillum
facit. Cum enim bonum operatur hilari-
ter operare. Nam si quod bonum tristis feceris
fit de te magis quam facis. Cum non
res malorum non transiat bonum ut
nunc tollerantes magis dimissio est.
Non ergo homines qui meliorum exemplo
corrigi nequeunt sed homini est fugi-
enda iniquitas. Nam deus in nocentem
probat per quem hoc non metu pene
fit in nocentes sed amore iusticie. Nam
qui timore nocere perit quamvis non
noceat cum vult nocere sibi plurimum
nocet et abstinens ab iniquo ope-
re sola tamen reus est voluntate. Melior
est in malis factis humilis confessio
quam in bonis superba gloriatio. De-
mallena mala flagellatur bonus et
de ferro emendatur. filius. Omnis
stellas celi non contigant nox sic
inertes fideles ad homines firmamen-
to facere septime non obscurat mundi
iniquitas. Ad faciendum hoc sufficit
ipsa facultate ad agendum autem bonum
nisi sibi sufficit nisi ab illo iustificetur
qui solus est iustus. Magnus bonorum
labor est mores tollerare contrarios
quibus non offenditur parum proficit.
tantum enim torquetur iustus alieni peccati
iniquitas quantum recedit a sua. Non
locorum intervallis acceditur ad deum
aut receditur ab eo sed similitudo facit
proximum dissimilitudo longinquum et
summa miseria est ab eo bono longe
esse quod ubique est. Libera semper fuit
nunc apud deum dominum cui non invitus
servitur sed caritas enim id nemine
vult pati hominem. quia ut arbitratur
nullum peccatum per hoc ipsum quod alios
non tollerat ostendit quod potius non
proficit. Totum bonum quod homines absque
fide non homines sed si in hoc nobis
est quod ipsi fecimus inde dampnabimur
Cum autem hoc quod fecit deus fecerit inde
coronabimur. Verbum dei per quod facta sunt
omnia temporibus preordinat preordinavit
quod suscipere carnem non tempori cessit
venientem non deus a se recessit.
Intellectum fides via aperit infideli-
tas claudit. Ergo primum unde sapien-
tia est hoc hoc ubi in vivimus. Cum

Quod ve sabbati violat
Quod bonum sit sic bonum facere
Quod homines proficiant
De peccatis publicis
Quod iniquitas mala in peccatis
Comedentium septime
De ipsa facultate
De gravibus moribus
Qualiter accedit et recedit
De via libera
De tollerancia
De iustificando
De verbo dei
De fide et intellectu

cum prima separavit manet perfici
ne bonum sibi inest consciencia porro quam
in suo gloriatur felicius terrarum possessio
est desideriorum et in id quisque te
dit atque mititur ut ad aliud perve
niat quo delectatur. Sapiencie pro
est appetere id quod verum facit non id
amare quod decipit. Sicud duo sunt
officia medicine unum quo sanatur
infirmitas aliud quo custoditur sani
tas. Ita duo dona sunt gracie unum
quod aufert meritis cupiditatem
aliud quod facit perseverare. Utrum
ne. Non potest hominis labor finiri
nisi hoc diligat quod ei non possit au
ferri. Impossibile est ut in iniquitas
penis lebatur homo iniustum in que
tendit quam cor in iniustum unum pro
cedit. Visibile invisibilium ad illuminatorem
vocat invisibile autem eum qui voca
tur vel illuminatur. Omnia ergo narrat
invisibilia dei qui credens visibi
libus ad intelligenda invisibilia tra
situm facit. Tales homines sunt qui dyabolum
persequentem fugiant quam sequente
feruntur quinque vulgus est cum hoste
hic quam principe. Omnes prave cu
piditates sunt porte inferi per quas
in morte itur. Unusquisque donatum subit
qui adeptum se ad perficiendum
letatur quod per divinum consumpsit.
Adulancium lingue alligant
animas in peccatis delectat autem ea facere
in quibus non solum non metuitur re
prehensor sed etiam laudatur auditor.
Animus male sibi conscius non
dum videtur nullam penam pati
credit quod non iudicet deus eum ab
iecit pacientia dei et non intelligere per
tentus benignitate tanta fit magis
dampnatus. Increatura quod arbitrio
suo peccavit peior est natura quam vicium
quod ita quod natura est ut non possit
nisi nocere creature nature. Non itaque
esset vicium recedere nisi natura cuius
hoc vicium est potius peteret esse
cum deo. Nullum deus vel angelorum
vel hominum crearet quem malum
futurum esse prescisset nisi pariter
nosset quibus eos bonorum
usibus commendaret atque ita ordine
seculorum quasi pulcherrimum carmine etiam
contrarietatibus quibusdam anti
thetis honestaret. Terra quedam nobis
maxime sciendum de condicione cre
ature oportuit in tantum quibus

cum fecit per quid fecit quare fecit.
Dixit deus inquit fiat lux et
facta est lux et vidit deus lucem
quod bona esset. Nec auctor excellencior
est deo nec ars efficacior est dei verbo
bono nec causa melior quam ut bonum
crearetur a bono. Est amor quo ama
tur et quod amandum non est iustum amo
rem odit in se qui diligit illum
quo amat quod amandum est. Possunt
enim ambo esse possunt enim ambo esse
in uno homine et hoc bonum est ha
ret illo proficiente quo bonum vivimus
donec ad perfectum sanetur et in
bonum convertatur omne quod vivimus.
Creature racionalis vel intellectualis
bonum quo beata fit non est nisi deus
quod ei non compassa est quod omnino nichilo
creata est. Hoc enim adepta fit beata
quo amisso misera. Vicium esse
nec in summo potest bono nec in aliquo
bono. Sola ergo bona alicubi esse possunt
sola mala nusquam quoniam natura et ille
que ex malo voluntate vicio viciate
sunt in quantum viciose sunt male sunt
in quantum autem nature bone sunt. Non
propterea credere aliter efficere deum
in variatam aliter quia operatur quia
nec efficia dicendus est. Tamquam rei
nature fiat aliquid quod ante non fu
erit patitur quippe quod afficitur et
mutabile et omne quod patitur non
ergo in deo ad pigrum vacando aut la
boriosa cogitetur industria quia
novit et quiescens agere et agens
quiescere et quid in operibus prius
quidem dicatur ad posterius non ad sane
tem sed ad faciendum referendum est. Eterna
enim est et incommutabilis voluntas
eius nec consilio alternante variatur
in quam sicut est quasi in rebus cre
andis vel ordinandis ante preficit
aut sequitur. Nullus quamvis mi
nime nec nature nisi deum creatorem
dici ac credi licet quia si angeli vel
iussi vel permissi adhibeant opera
cionem suam rebus que gignuntur in
mundo tamen non sunt creatores aliquarum
rerum sicut nec agricole frugum atque
arborum. De prima corporis morte
dici potest quod bonis bona sit malis
mala. Secunda vero sine dubio sicud
nulli bonorum est ita nulli bona.
Mors eciam piorum pena peccati
est sed ideo bona ipsis dicitur quia
illi bene utuntur quod summus est

De amore bono et malo

De bono creature

De vicio nature

Quid credi debet de dei operacione

Deum solum creatorem esse

De duplici morte

De morte piorum

ad mala temporalia et insuper ad vitam
eternam. Sicut enim iniusticia male
male utitur non tantum malis verum
et bonis, ita iusticia utitur bene
non tantum bonis verum et malis. Ex

de martiribus non baptizatis

quo non percepto regeneracionis lavacro
pro Christi confessione moriuntur tantum
eis valet ad abolenda peccata quantum
si abluerentur fonte baptismatis.

omne peccatum esse mendacium

Cum homo secundum se vivit non secundum
deum similis est dyabolo quia nec an-
gelo secundum angelum sed secundum deum vivere
debuit ut staret in veritate et
de illius non de suo menda-
cium loqueretur. Unde non frustra dicitur
omne peccatum esse mendacium quia
non peccatur nisi ea voluntate que est
contraria veritati id est deo.

de diversis voluntatibus

Diversitas
humane affectionis ex diversitate est
voluntatis que si perversa est perversio
est motibus inquieta. Si autem
recta non solum inculpabilis affectio
hominis sed etiam laudabilis erit.

de libero arbitrio

Arbi-
trium voluntatis tunc est vere liberum
cum vitiis peccatisque non servit. Tale
datum est a deo quod amissum non nisi
a quo potuit dari potest reddi. Unde
veritas dicit Si vos filius liberaverit
tunc vere liberi eritis. Bonum
est sursum habere cor non tamen ad seipsum
quod est superbie sed ad deum quod est o-
bediencie. Peius autem appetendo quod
minus est qui deum deserit se sibi suf-
ficere credidit concidit ab illo qui
ei vere sufficit deficit.

de vita beata

Beata vita
si non amatur non habetur. Porro si a-
matur habetur. Necesse est ut ceteris rebus
excellencius diligatur, eciam propter hanc
amandum est quicquid aliud est
amandum quia vere beatus esse non potest
nisi qui eam ut digne est amat.
Consequens est ut eam eternam ve-
lit. Que tunc vere beata erit quam sum-
mam non habebit.

quod solus deus bonus

Non omnes quidem
mali in hoc conveniunt ut sint
boni, nemo tamen est qui nisi ex
malo bonus.

de civibus terrenis

Cives terrene civitatis
parit peccato viciata natura qui sunt
vasa ire. Cives vero celestis patrie
parit a peccato naturam liberans
gracia que sunt vasa misericordie.

quid sit ira dei

Ira dei non perturbacio eius est
sed iudicium quo irrogatur pena.
Peccatorum cogitacio vero ipsius et re-
cogitacio mutandorum rerum est im-
commutabilis racio. Neque enim sicut
hominem, ita deum cuiusquam facti
sui penitet. Cuius de omnibus
omnino rebus tam fixa sentencia quam
certa presciencia.

de pres[...]bus eterna[...]

Animi enim vicio quo
sed nec errore decipitur vel ma-
licia depravatur. Si accipiat potes-
tatem corporaliter affligendi exercet
eius pacienciam, si tamen non male fe-
ciendo ad usum exercet eius
sapienciam ut eius et timeri diligatur,
exercet eius benivolenciam quia hiis
qui deum diligunt omnia cooperantur
in bonum.

de fine boni et mali

Finis boni est non
quo consumitur ut non sit sed quo per-
ficiatur ut plenum sit. Et finis
mali est non quo esse desinat
sed quo nocendo perducat.
Unum est summum bonum ali-
ud autem summum malum. Illud
propter quod appetenda sunt bona cetera,
ipsum autem propter se ipsum. Hoc propter
quod declinanda sunt mala cetera.

nichil sine bono

Est natura in qua nullum malum est
vel etiam nullum malum esse potest.
Esse autem in qua nullum bonum sit
non potest.

de animi castitate

Melior est animi castitas
quam corporis sanitas et quamvis
iusti debent in supplicio quam
letati est in delicto.

de caritate

In precepto
caritatis tria invenit homo que
diligat: deum et se et proximum. Et
quia ille in sui dileccione non errat
qui deum diligit, consequens est
ut proximo ad diligendum deum
consulat quem iubetur diligere
sicut semetipsum.

de concordia obediencie

Pax domestica
est ordinata cohabitancium
imperandi obediendique concordia.
Imperant enim qui consulunt sicut
vir uxori, parentes filiis, domini
servis. Obediunt autem quibus
consulitur sicut mulieres maritis,
filii parentibus, servi dominis. Sed in
domo iusti viventis ex fide
et adhuc ab illa celesti civitate pere-
grinantis etiam qui imperant serviunt
eis quibus videntur imperare,
quia non dominandi cupiditate impe-
rant sed officio consulendi nec prin-
cipandi superbia sed providendi

[de con]dicione servitutis

beneficentia. Nomine et condicionem servitutis culpa genuit non natura et prima huius nominis subiectionis causa peccatum est quia sicut scriptum est omnis qui facit peccatum servus est peccati. Unde melior est status qui famulatur homini quam qui sue servit cupiditati. Veri patresfamilias subditis suis tamquam filiis ad deum colendum et promerendum deum consulunt desiderantes venire ad celeste domum ubi impendendi necessarium non sit officium quousque venerit magis debent patres quam dominantur qui servum tollerare quam serviunt.

[de] prelatis

‖ Omnis superior sub quo regi populus non potest si sit tenendus atque administrandus non deceret sed nec inderent appetatur. Unde otium sanctum querit dilectio veritatis negotium iustum suscipiat necessitas dilectionis.

[de] regimine

Sed non est a carne sed super carnem quod eam facit vivere sic non est ab anima sed super animam quod eam facit beate vivere quia sicut vita carnis anima est ita beata vita hominis deus est.

[de] vita [hu]mane

Iustitia nostra quamvis vera sit propter veri boni finem ad quem refertur tamen tanta est in hac vita ut potius remissione peccatorum constet quam perfectione virtutum.

[de] venia

Quamdiu vitium repugnat plena pax non est quia et illa que resistunt periculose debellantur et illa que victa sunt nondum securo triumphantur otio sed adhuc sollicita premuntur imperio.

[de con]fessione [...] in hac [vita]

Prima mors hominem nolentem tollet e corpore secunda etiam nolentem tenet in corpore ab utraque morte id habetur ut quod non vult anima de suo corpore patiatur.

[de] morte pa[...]

Cum cogitur transitoriis operum fluxorum non ut nominis [...] non sine ratione omnipotentem fatere. Unde in fine humanus animus eorum non potest reddere. Frustra sibi homo post hoc corpus promittit quod in corpore comparare neglexit.

[de] transitoriis [...]

Nemo invitus bonum facit etiam si bonum est quod facit quia nichil prodest spiritus timoris ubi non est spiritus caritatis. Sicut in paribus societatis humane maior potestas minori ad obediendum preponitur ita deus omnibus.

de humana societate

¶ Beatus qui diligit deum et amicum in deo et inimicum propter deum. Solus enim nullum carum amittit cui omnes in illo cari sunt qui non amittitur nisi a dimittente.

de utilitate caritatis

Manifestum est quod bona sunt que corrumpuntur que neque si bona non essent corrumpi possent quia si summa bona essent incorruptibilia essent quod si eis corrumperetur non esset.

de non corrumpendis

Cum deus incommutabiliter bonus omnes creaturas fecit bonas nec ulla omnino non ab ipso sit creata natura nulla est substantia mali quod auctorem deum non habet non est. Ita quod vitium corruptibilis non est aliud quam inordinatum desiderium vel amor voluntatis.

substantiam mali non esse

Sicut palato non sano pena est cibus qui sano suavis est et oculis egris odiosa lux que in columnis gaudet obtutibus ita displicet iniquis iusticia dei cui si se subicerent non immunerent.

de iusticia dei iniquis odiosa

Egritudo animi tonalis est cum in inferioribus delectatur superiora contempnit appetit ideoque in duas dividitur voluntates que una est tota non est et hoc ad est unum quod ad est alteri.

de languore animi

Hominum religioso pax esse debet inimicitias non continuare ut angere male loquendo nisi eas etiam compongere bonum locum deo studuerint.

de religiosis

Beata vita est gaudium de veritate que deus est sed multis veritas odiosa est qui audire nolunt dicentem et volentes falli nolentes mendaciter sua veritate videri quibus iuste retribuitur ut ipsi veritati non lateant ipsos autem lateat veritas.

de beata vitate

Nemo est qui non tollerat amat etsi tollerare amat quia aliud est fortis patientia aliud secura felicitas nec eius demum est temporis labor pugne et tempus victorie

de forti patientia

De copiosa egestate

De deo plerumque in sermone co-
piosa est egestas humane in-
telligencie. quia plus loquitur
inquisicio quam in verbo et logica
est peruo quam in petrario. Vera

De vera eternitate

eternitas dei qui solus habet
immortalitatem quam nulla spe
motione mutatur nec spacialis
est voluntas que alia et alia est.

Non esse desperandum de peccatoribus

Non est desperandum de malis sed
pro ipsis ut boni fiant studio-
sius supplicandum quia multi sanctorum
semper ancta est de numero impiorum

Quomodo pax a deo queritur

eruentis ante pace sit ipse pax
ne aliud in professione ore aliud
sit in cordis arcano. nichil
enim prodest hoc esse in corde quod
verum est et hoc dicit voce quod
falsum est. quia veritas et credenda
est et loquenda. Non conqueratur

Ne iniuste flagellatus doleat

ille qui in hiis que iniuste sustinet
patitur aliquas adversitates pa-
ciencie enim in istorum dote-
tur meliora ne viator ten-
dens ad patriam stabulum pro
domo diligat. Bene convertitur

Ut peccator sibi displiceat

ad remissionem peccatorum qui displi-
cet sibi apud eum iustum iudi-
cet et misericordie qui se accusat.
Cum tranquillitate pacis

De prosperitate et adversitate

conservanda est fortitudo sapie
que inter tribulacionum turbines
difficultates agnoscit nec facile
in venturis in adversitate sed
in pace fidia que non fuerint in pace
quesita. Ad altare dei in-

De altari dei

visibile quo non accedit iniustus
ille pervenit qui ad hoc prius
iustificatus accedit in nemine
enim illic vita sua qui hic dis-
cunt causa sua. Terminus legis

De lege iusticie

prius est in pio lex iusticie
non consumitur sed impletur omnibus
autem perfectio in ipso est ultra quod
non est quo se spes fidei et
caritatis extendat. Nulle pene

De tormentis male agencium

graviores sunt quam male agencium
in quia ipsi non laceratur deus con-
solatio non in veniam et ideo in nomen
dus est liberator ut quos tri-
bulacio coronat ad confessionem
confessio perducat ad veniam. Scrip-

De scripturis

turis per certo egeri qui medici-
na infecto sicut in baptismo
hic dimittitur quod non dimittitur.
Auditor sibi similis debet

De communibus verbi dei

esse animalibus que ad hoc quod ru-
minant munda censentur ut non
sit piger cogitare de hiis que
alio cordis accepit et in au-
dire sit simul expendere in vero
audita in memoriam revocat
sic sibi ruminari. Racionalis

De anima dominante

anima est domina corporis sui que
in fecior non bene imperabit nisi
superior se deo tota mente sub-
iectione fuerit. Quando terra de

De respiciendo ad deum

celo conspectat pluviam et lu-
cem sic homo de deo conspectare
debet iuvamen et veritatem.
Gaudendum est de bonis omnis

De gaudio filiorum

filiis qui in discrecione eorum non
fallitur divina iusticia sed non temere
congregatos dimidiat quia ipsorum
est nescire colligere deum separare.
Dives est vero quas habet quod

De amore terrenorum

nulla cupiditate teneretur. Nam
qui amore terrenorum constringitur
non possidet sed possidetur. Here-

De successione divitiarum

ditas in qua Christi heredes sumus
non minuitur multitudine filiorum
nec fit angustior modicitate
coheredum. sed tanta est multis quanta
paucis tanta singulis quanta omnibus.
Nunquam secura debet esse feli-

De felicitate

citas quia periculosiora sunt ani-
me corpori adversa prius enim cor-
rumpunt prospera ut in ventum ad-
versa frangunt. Summa salus est

De remedio

declinare peccatum secunda non desperare
de venia. ita ipse se interimit pec-
cantem qui apud misericordem
iudicem ad penitentie reme-
dia non recurrit. Bonum latet

De bonis occultis

quia bonum ipsorum in occultis est
nec visibile nec corporale quod
diligunt et tamen merita eorum in
abscondito sunt constituta qua
pecunia. Nullius bonorum sunt immi-

De immicis bonorum

ci liberi nisi malum qui ideo
esse permittitur ut aut corrigatur
aut per ipsum bonus exerceatur.
Orandum ergo est ut est pro in-
imicis ut a optineatur

coro q̄usio q̄ in nob̄ dīne boni-
tat̄ in veritat̄ mutatio ¶ Vigor
fidei xp̄iane t̄bus t̄pib̄ꝫ i ꝯta-
tor vespe mane et meridie
vespe aūt dn̄s in cene mane
i resurrectione meridie i ascensi-
one venit ad passionē omissi a
ad vitā resuscitati · tociū ptinet
ad gloriam maiestat̄ i pris
dextera ꝯsedent̄ ¶ Ad hoc cō-
cessit̄ hoīes tribulatōib̄ꝫ ut
vasa elatōnis evacuet̄ ut q̄n
et impleat̄ gr̄a ¶ Post hoc in
vitā ad mitte t̄palia bō iniquū
vō n̄ volens pōnit etn̄a ꝯsumis
fidelīū ꝯp̄us est ad que tu p̄
venit cucurrer̄ in tēto nō lz
q̄ possit amplius in vite sed
sit in quo deat pmane ¶ Achor
est t̄stitia signa pacis q̄ua
sentia iniq̄ faciente ¶ Renovādus
ꝫ animus a recordando cū q̄-
dam delectatione ptit̄ ne sub-
repente ꝯcupiscētiis redeamus
corde in egiptū ¶ Bonū est a-
micitie vinci correctione supat
vitiās nolente sua et i immi-
c̄ipa supabit ¶ Pcc̄m sū pena sū
mag̃ i pnita esse nō pōt q̄
aūt hoīe penitente aūt deo
iudicante ꝑcutit̄ Cessat aūt
diuina vincula vindicta si ꝯversio
p̄cesserit h̄ua amat eī deꝰ ꝯfite-
tibus p̄te et eos q̄ semetipos
iudicant nō iudicat ¶ Nullꝰ miser
de ꝯgitan̄ꝫ miseria libat̄ nisi
q̄ui dei miam p̄venit ¶ Fideli-
t̄ supplicans deo ꝯ p̄ntib̄ꝫ hum-
ilite et misericordit̄ audit̄ et
misericordit̄ nō audit̄ quid eī
i fine sit utile mag̃ nouit
medicꝰ q̄m egrotans si eī id
postulat̄ quod deꝰ et sap̄it et
pmittit sit omo quod posset q̄
accipiet caritas q̄ parat mias ·
¶ Merita fideliū sū teptacōne nō
p̄venit nec q̄uisq̄m in notescat
nisi ꝓbatōis anime nec coro-
nabit̄ qui vicit nec vincet
qui certauit q̄uis aūt ctat nisi
i inimicū hn̄s et teptacōni resistes
¶ Multi est qui nō credit de vati-
ciniōib̄ꝫ ꝓphētaꝝ i parte que
restat cū videat ta multa ꝯpleta

que tūc nō erat q̄n p̄dicebat̄
implenda ¶ Duꝫ sūt qui colūt y-
dolā quo q̄ui i sōpnis viderit
vana · si aūt eligent eūligerit
aīa ipoꝝ intelligit a quo facti
sūt et nō colit q̄ ipa fecit ¶ Ma
corpora uiri que discerpta ul pe-
r̄sta ul et ꝯcremata i quasdā dissol-
uūt̄ famillās deo perire nō pōt
i illa et elemēta mundi eūt vn-
supta sūt illa manū que tenet
oīa ¶ Eū deo sitiunt tō sua subs̄ta-
ncia debet sene sitire id est aīa
et carne q̄ et aīe dat deus panē
suū id ū̄bū vitat̄ et carni deꝰ
necia ꝓbet quia utrūꝫ ipe posuit
qui utrūꝫ fecit ¶ Eūm ociosꝰ et q̄etꝰ
nō cogitet deū quid mūt actꝰ multos
et laboiosa negocia de illo potet
cogitare · cōsiderat̄ q̄o que de ipsis
fidelis cū vacat et bn̄ opandi
substanciā ne i actione desinat
¶ Simulata in nocencia nō est innoc-
encia id est simulata eq̄tas nō est
eq̄tas ꝯ duplicat̄ pcc̄m ei i quo
est pcc̄m et simulacō · Mia recedēs
alucē iusticie q̄nto mag̃ querit
quid in veritat ꝯtra iusticiā
tanto plus repellit̄ a lumē vitat̄
et in tenebrosa demergit̄ ¶ Duas i
toto mundo ciuitates faciunt duo
amores ierusalē facit amor dei ba-
bilonā amor seculi ꝯterrogetꝰ
ḡo se q̄uisq̄ et in veniat vnde
sit ciuis ¶ Omne p̄ceptū dei lene
est amanti nec ob aliud intelli-
git̄ dn̄m · omnis meū leue est
n̄ q̄ua dat sp̄m sc̄m p̄ que diffu-
dit̄ caritas in cordibus nr̄is ut
diligendo liberalit̄ faciamus q̄ q̄
timēdo facit seruilit̄ facit nec
est amicꝰ recti q̄n mallet si fi posset
id q̄ rectū est nō iubei ¶ Plenitudo
legis est caritas q̄ p̄ caritate legi i-
plet̄ nō ptimorē q̄ i carnī
eiꝰ fuit mādata iusticie i ꝯfusi-
ad iuuet sp̄ns ꝯre · Nō sūt opa
bō n̄ que ꝓfidem et dilectoē fi-
unt q̄ altero sū alterū nullꝰ uiuit
fructū parit ¶ Ab eo q̄ formauit
deꝰ innutiq̄ est adam ꝯ i penis
p̄ equitatem i ignitate sua ab
eo q̄ opata est i iquitas uinta
fideles ꝯ in meliꝰ p̄ gratiā dei
illa q̄o muttatō sūt p̄uaricator

de rigore fidei xp̄iane

de ꝓgn̄e elatōz

de ꝯtinēcia

de temp̄is pti

de humilitate

de ꝓmittendo

de misero

de remediis

de merito fidelium

de ꝓphetiis implendis

de ydolis

de corporibus hūanis

de siti bona

de cogitatōe fidelium

de simulata innocencia

de duabus ciuitatibꝫ

de p̄cepto dei

de caritate

de opibus bonis

de lapsu ade

de temporalibus delicijs

spiritui. Hec unitas est cor deo et anima
celsi. Continuo vita et delicie tempora-
les dulces sunt et temporales tribulationes
amare sunt. Sed qui non bibat tribu-
lationis poculum metuens ignem gehen-
narum et qui non contempnat dulcedi-
nem seculi in hiis bonis vite eterne
continue. Omnia tanta est sibi unitas

de unitate

ut equalitatem teneat pluralitatem
non recipiat. Omnia per verbum facta sunt
et sine ipso factum est nichil. Cum itaque

nullum malum esse creatum

universe nature per verbum dei facte sunt
iniquitas per ipsum facta non est quia
iniquitas nulla substantia est sed
potius non natura est sed vicium nature
id appetentis quod non est ordinis
sui. Sublatum est a dyabulo iniquitate

de iniquitate dyaboli

sua vinclo non quo tenebat primum sed quo
rapuerat alienum auferendo eum
quem Christus que magis eius domino pre-
tamen non furtum fecit sed furtum re-
cepit. Cum homo concludit pro-

de profunditate iniquitatis

funditas iniquitatis cum non solum in
imo peccatis iacet sed etiam volens ca-
dere defendere petit aditum confessionis.

de auxilio dei

Non deus permittit aut facit ut
aliquis tribulatione vexetur nisi mi-
sericors est quia contutans fidem et
differens opem non auxilium negat
sed desiderium movet. Divites vero

de christianis

si veri christiani sunt profecto pauperes
et in comparatione celestium bonorum que
sperant omne aurum suum harenam de-
putant et ibi quisque sibi divitias
suas ubi delicias. Fides abra-

de fide abrahe

he pendebat qui pertinet ad credendi
tantis sinditudine ipsi pertinet ad
hec dei promissione. Nemo fide-

de perseverancia in bono

lium quamvis multum profecerit dicat suf-
ficit in. Qui enim dixit rema-
sit et hesit in via ante finem qui
non perseveraverit usque in finem. Nul-
lus in deo locus est nec quo fu-

de deo

giatur ab ipso qui vult evadere fu-
iratum fugiat ad placatum. Due
vite sunt. Vita anime altera corporis

de duabus vitis

sicud vita corporis anima sic vita
anime deus et quomodo si anima deserat
moritur corpus sic anima moritur si
deserat deus. Aliquo loco homo non

de homine

sit apud illum habet ut ei bonum
sit. Perfecte deus evidenter monstra-
vit quantum sit bonum obediencia

de obediencia

cum homine in paradiso positum
precepit obedienciam reprehendit que
erat mala. Sola igitur obediencia
potuit tenere palmam sola invenit
penam. Quemadmodum deus per malos erudit

quo erudit bonos

malos per temporalem potenciam dampnandorum
exercet disciplinam salvandorum.
Apud misericordiam dei plurimum valet con-

de confessione

fessio penitentis quia deum facit pec-
cator confitendo quod ipse non negando
non facit nescire. Sciendum vivus est

de scientia

de scientia non confidat quamvis est omnibus
sed sit in principatu virtutum. Non

quis sit regnator corporis

careat regia potestate qui corpori suo
novit imperare [illegible] imperare
dei eum creator est rex qui carnem
suam regit legibus discipline eterne.

de peccatis iustitia

Qui ad opera attinet que forinsecus
agunt et qui timet penam et qui
amat iustitiam non faciunt contra manda-
tum et ideo quidem pares sunt manu
sed dispares corde similes actione
dissimiles voluntate. Talis est homo

quis sit diligendus

talis quod diligit. Unde cum deus
omnibus rebus maior et melior
sit venit plus omnibus diligendus
ut maioratur. Recta cor in deo est
cum propter deum querimus deum. Debemus

de benivolencia

noscentia est non demalicia [illegible] letari
iustos in impios pressisse vindicta
quia non peccatorum correctio placet
que vult corrigi sed iustitia qua sint
miseros quia. Non vincit in bono

de simulacione

malum qui in superficie bonus est et
in alto malus ne precens corde se-
miens malum vincit ore et volun-
tate crudelis. Ad omne opus bonum

de amore et timore dei

amor ducit et timor dei. Ad omne
peccatum ducit amor et timor mundi.
Ut apprehendatur malum bonum et
declinetur malum discernendum est
quod et diligi debeat et timeri. Nulla

de felicitate

infelicitas frangit quem felicitas
nulla corrumpit. Dives qui talis

de divitibus

est ut contempnat in se quod quod illud
est. Vir in [illegible] superbia sola
pauper dei est. Ascensiones ad deum

de gradibus pietatis

gradus sunt pietatis affectus. Item
ascende tamen voluntas tua [illegible]
accedis negligencia recedis con-
tinuo infra [illegible] quamvis que ceta

de petitione frivola

sunt deo diligas. Ideo in aliquo male
posuit [illegible] irascitur non [illegible]

de mendacio

miseretur. Incredibile est hominem
non mentiri ne capiatur commentis

ut sapiat. Existimet omnis qui mentitur
velit celare quod verum est, non tamen omnis
qui vult verum celare mentitur. Plerumque
enim non fallendo vera occultamus sed
tacendo. Ita enim mentitur qui aut
aliqua habeo vobis dicere sed potestis

de casu primo

portare modo. Cum primo homine pa-
tuit quid homo arbitrii valeret ad
vitam. Primus enim homo non est insti-
ho. secundus vero homo deus et homo. Primus
est quod sanctum relicto deo iusticia non
fuit sine deo. Legis sacra que docent

de lege et peccato

non esse peccandum si spiritus vivifi-
cator desit occidit. Quere enim peccatum
potius fecit quam consumpsit et ideo ma-
gis auget quam minuit quia male
concupiscencie et prevaricacio legis acce-
dit. Mandatum dei si timore pene

de mandato dei

fit pene cum amore iusticie ser-
vilis fit non liberalis et ideo nec fit
nec enim bonus fructus est qui non
de caritate procedit. Lex enim scripta

de lege

naturalis est et in homines que legis
sunt faciunt, similiter faciunt superato
vicio quod nature proprium legis ab-
stulerat. Sic itaque per dei graciam lex
in cordibus ipsorum scribitur que
legis sunt naturaliter faciunt non quod per
naturam prevencia sit gratia sed quod per
graciam reparata est natura. Nemo ergo

de gloria non ... in deo

quod videtur habere glorietur quasi non
acceperit aut ideo se putat accepisse
quia sua commisericordia ut in lege appa-
ruit velut audiretur in somni-
o. Nam si per legem iusticia ergo Christus
gratis mortuus est. Porro autem
si non gratis mortuus est ascendens
in altum captivam duxit captivitatem
dedit dona hominibus. Unde habet
quicumque habet. Quisquis autem hec non
se negat ut negligat. Cum vero
non habet et id quod habet aufertur ab
eo. Homo factus carnalis et mortalis

de ... et eius superbia

deus esse voluit non potuit
quod erat sed perdidit quod immortalis
erat et de inobediencie superbia
quod est peccati nature. Laus fidei est

de laude dei

non visa credere premium est eorum
ditorum acceptione gaudere. Sicud

de sapiencia

lac non transit nisi per carnem ut
parvulum pascat qui panem edere
non potest sic nisi sapiencia dei que
est panis angelorum ad homines
dignaretur venire per carnem

nemo in contemplanda ubi divini-
tatem posset attendere quia quod lux
a tenebris non poterat comprehendi
et ipsa lux mortalitati subiit
tenebrarum et per similitudinem
carnis peccati participacione dedit
lucis dei. Odor bonus bona fama

de bona fama

est quam quisque bone vite operibus
habuit dum Christi vestigia sequitur
pedes eius quidam non preciosi unguenti
odore perfundit. Non est in carendo

de cupiditate

difficultas nisi cum est in habendo
cupiditas et ideo id solum recte di-
ligitur quod nunquam bene amittitur.
Sermo fluit in sapienti eloquencia

de stulti eloquio

tanto magis cavendus est quanto
magis ab eo in hiis que audire
inutile est delectatur auditor et
eum qui ordinate dicere audit etiam
vere dicere existimet. Bonorum

de ingenio

ingeniorum clara est in doles in
verbis differencium verum amare
non verba. Quid enim prodest clavis
aurea si aperire quod volumus non
potest aut quid obest lignea cum
nichil querimus nisi patere quod clau-
sum est. Omnis peccator in quantum peccator

quo peccator debeat diligi

non est diligendus et omnis homo in
quantum est homo diligendus est propter
deum deus vero propter se ipsum. Agno-
scunt omnes qui eum diligunt quod
sit et quod eum diligunt. Iesus autem

de bono incommutabili

Ego sum via veritas et vita hoc
est per me venitur ad me pervenitur
in me permanetur. Cum enim ad
ipsum pervenitur et ad patrem per-
venitur quia per equalem ille
cui est equalis agnoscitur vin-
ciente atque conglutinante nos spiritu
sancto ut in summo atque incommutabili
bono sine fine maneamus.
Multos inveni qui fallere

de fallacia mendacii

vellent qui autem falli neminem.
Cum hoc vero sciens facit alias alios
alius alius nesciens fallatur
paciatur hoc satis apparet in una
eademque re illum qui fallitur
eo qui mentitur esse meliorem
cum quidem pati iniquitatem melius
est quam facere. Contemnit temporalia atque

de diligendis eternis bonis

eterna hoc nunc est quod temporale ali-
quid plus diligitur antequam habea-
tur vilescit autem cum advenit. Non

enim faciat cum nisi in corrupti[bi]li
gaudium vera et sancta civitas e-
tiam non ardentius diligitur adep-
ta quam desiderata. Nemo enim
de illo plus estimat quam se sci-
at fieri vilius quam speratum est am-
plius sed tanta est ibi excellencia
ut multo plus adepta sit quam ani-
mus quam ut fides credidit vel
spes desideravit. ¶ Enim in scriptura
sancta non invenimus virtutem
que querunt fama laborat
qui autem non querunt quod in p[ro]mp-
tu habent fastidio languere mag-
nis ceperunt. et pax utrorumque periculum
est. Dum sapienti tibi et illis ob-
sequio et in hiis media sublra-
hunt ¶ Non sunt condigne passiones
huius temporis ad superventuram gloriam
que revelabitur in nobis sentiat
et fremat mundus in terrenis
singulis coruscet armis quod
sentit quantulum est ad illud quod
acceptum sumus appetendo quod
panior est id quod spero habeo quod
video sentio illud spero et in
comparabiliter maius est quod sperat
quod quod aufertur quam quod est quod contra
nomine christi sentit si preter tolle-
rabile est si non potest preferri pre-
mio cuius consequendo et fidelis
temporalibus mali insistit in preproz
sum boni ¶ Cum in duobus preceptis
caritatis tota lex pendeat et pro-
phete quanto magis evangelium
quo lex non solvitur sed adimpletur
et de quo dominus dicit ¶ Mandatum
novum do vobis ut vos invicem
diligatis. caritas enim innovat
hominem et sicut malignitas ve-
tus ita dilectio novos facit. ¶
¶ Quando corripit deus genus humanum
et flagellis pie castigacionis
exagitat exercet eum medicinali dis-
ciplina et plurimos diligit quos
flagellat nolens in ventre quod
dampnet. flagellat autem simul
iustos et iniustos quia nemo est
qui possit gloriari mundum se
esse cor autem in mundum se aperto
ita de tua misericordia eius perveniunt ad
coronam iustorum ¶ Labor piorum
exercitatio est non dampnatio. nec
enim exterminant deus in aliquibus

suis gloria et mediis parat pre-
tium. Si non obliti sumus que per-
tulerunt iusti iniustorum subiecti sicut
tamen passio omnes superat passiones
quia in auctore invenitur ulla
tamen quam comparatio creature ¶ Consciencia
cuius humani tamen nullum hominem
ab exortu usque ad obitum videmus
alienum non pertinet ad ministrum om-
nipotentis medium si non esset om-
nipotens medium. ¶ Creatoris omnipotens
enim est omnipotencia subsistendi omni
creature que nisi si ab eis que
condidit regendis aliquando cessaret
sic omnium rerum species et natura concideret
pro inde quod dominus ait pater meus
usque nunc operatur continuationem quan-
dam operis eius quo sibi omnia con-
tinet atque administrat ostendit in
quo tempore opere suo sapiencia eius per-
severet de qua dicitur pertingit a fi-
ne usque ad finem fortiter et dis-
ponit omnia suaviter. ¶ Id sane non
aplius sentitur sed antemenensibus
deum possumus aut in quo vivimus
movemur et sumus cum si opus
suum rebus creatis subtraxisset
nec vivere nec moveri nec
esse possemus et ideo sic deus in-
telligendus est requievisse ab
omnibus operibus suis ut iam
nullam novam creaturam conderet
non ut conditas continere et guber-
nare cessaret ¶ Observatione
sabbati que vacatione dei signa-
batur ablata preceptum sabbatum ob-
servat qui spe future quietis
suis operibus in terris nec in ipsis
actibus suis cum de propriis et de
hiis quod accepit gloriatur illum in
se operari cognoscens qui simul
et operatur et quietus est. ¶ Requies
dei recte intelligentibus ea est
que nullius in digeat bono et
ideo ita in illo nostra nobis est quod nos
sumus ¶ Ita et nos aliquid bonum
ab ipso sumus qui fecit omnia bo-
na valde in quibus fecit nos porro
et alia res bona preter ipsum nulla
est quam ipse non fecit aut per hoc
nullo bono alieno egeret quod
bono quod fecit non egeret. ¶ Sancte

creature motibus currere repe-
ti
tita vn ante creaturaz se seruit
requirunt tempora quasi possint
in venire an ista tpa morib
si nullus esset nec spiritualis nec
corporalis creature quo p pns
prit futura succedent tempus
omo no esset moueri aut cre
aturam no utiqz posset si non
esset porig ergo tpus accedatura
qm creatura cepit coepe utraqz
aut ex deo. cuius eni et p
ipsum et in ipso sunt oia. Cum
salnator dicat vnum passerem
no cadere in terra sine voluntate dei
et q fenum agri qd pmo tpe
paulo post mittendum in clibanum
ipse tn format ac vestit sed conformat
no solum totum ista mundi partem
rebus dperitanda deputatam
verum etiam vilissimas abiectissimas
que particulas diuina prudentia
regi ne fortuitis ptorbari moti
bus ea quorum causas comphende
no possumus estimemus. Alia
rationalis in ea debet regi que
spiritualem naturam maiore excellentia
et que sursum sunt sapiunt no
que super terram. Naturarum conditor
deus nichil iniuste mirabiliter in naturalibus
contra naturam facit ut quod no-
bis est consuetudini repugnans
est cum nobis ergo videntur contra
naturam in solita quia alius
cursus nec in notum no aut
deo cui hoc est natura quod fecit
Omne corpus in omne corpus muta-
re posse credibile est. quod licet
aut corpus in anima rationalem
posse conuerti posse credere absurdum
sit est. cum deus est sit omnipotens
ut magis se sine causis insti
tuta quellat. Sicut aer ex
pnti luce no fuus est lucidus
sed fit quod si suus esset no aut
fieret etiam absente luce lucidus
permaneret sic homo pnte
deo illuminatur absente autem con-
tenebratur a quo no locorum in
teruallis sed voluntatis auersione
discedit. Magis est vnitas

hominis iubendi deo et in cogita
tionibus cordis tone serme
iubendo cum deus vtile sanit
qd quando iube volumus dignum me-
mendum no est ne no quod summa
superiatur ut si potest ut voluntas
ipsa no grandi ruina podero
supra hominem cadat si causa vo-
luntati superiori postponendo suppo-
nat. Certia correctio bonum sit Pena bona
bona na hoc maiore apparet
quod datum ipsi sit vt possit summi
et in commutabilis boni adhere
natura quod si voluerit bono sepa-
nat et hoc ei malum est vn
iusticia dei et cruciatur consequitur.
Quid enim tamen in iquum qui ut
de inferiori bono bonum sit amissio
alicuius amissio superioris boni no
sentitur malum dicunt scilicet quod amarum
est integritatis bonum secundum diuina iusticia
ut qui voluntate amisit
quod amare debuit amittat
cum dolore quod amauit et naturarum
creator ubiqz laudatur. Adhuc
enim bonum est quod dolet amissu
bonum. Nam nisi aliquod bonum re
mansisset in natura nullus amissi quod omnes pcūs
boni dolor esset in pena. Nota licet adeo s
di cupiditas potest esse asuo tamen mala adeo sit
quo pena no est aut ptās na
deo et hoc absurda aliaqz eius
iusticia qui no est iniquitas
apud deum. Creatura et quale
bonum sit deus est cohortem cuidem quale bonum
cundit. Quibus adeo bene est sit deus
recedenti quam qui gaudent in
mortiferis voluptatibus sine
doloris minore esse no potest
et qui omne malum desertoris
sue maioris supplicie nece ti
more pro fuerint aliis qui hoc
discernere nouerint quia sit
miseria apparet ut si voluit
recipe medicinam tua deuitadi
valeat ad exemplum qui pertinet
hoc. Sicud vna eo doceri nullius creature
meliorem esse creaturam qui mala esse naturaz
prius nec deserunt illi tamen ita
eadem ratio docet et illam

bona esse que in parte habent
illicitam delectacionem. ita prohibent
non solum decretis licitis rectaque sunt
verum etiam debitis prave delectationis
nullum opus bonum carere bonitate prohibitione liberet. [I]taque opus dei
acquisita in omnibus voluntas eius
faciendo bonos factos et creat
puniendo malos et creat serpens
ad serviendum prebens. bonis multum
bonorum suorum largiens. etiam mal
misericorditer ignoscens ipse ul-
tistes. [I]tem misericorditer peccatis mi-
te ignoscens nichil metuens de-
cinus quem malicia nec indigens
deniusque quem iniuria nichil sibi co-
sulens de operibus bonorum et bonis
consules et depernis malorum [S]u-
perbia sit amor excellentie proprie
[I]nvidencia non sit odium felicitatis
aliene quidem unum nascatur i pri-
mi est amando eum quisque ex-
cellens sua vel paribus invidet
quia ei coequetur. vel in inferioribus
quia ei non coequetur. superbiendo igitur
quisque invidus non in invidendo
quod sit in christo plenitudo divinitatis hic corporaliter superbus est. [P]lenitudo divinitatis
in christo dicta est corporaliter hinc
non quod divinitas corpus est sed quia
sacramenta veteris testamenti appel-
lantur umbre futurorum per umbrarum
comparationem corporaliter dicta est
in christo plenitudo divinitatis habitare
quia in illo impleantur omnia que in
illis umbris figurata sunt ac
sic quoad quodammodo umbrarum
precedentium ipse sit corpus hoc
est figurarum et significationum
de ortu viciorum illarum ipse sit veritas [C]ultus in hac
vita pia est deum colere et in eius
gratiam gratia contra vicia interna
pugnare eisque usque ad illicita
instigantibus cogentibus ve non
cedere et ubi ceditur indulgentiam
atque ut redeatur ad intimum dei af-
fectum religiose pietatis exposcere
[I]n paradiso autem si nemo peccasset
non esset actio pietatis et felicitatis
esset in pacio vita non
de fortitudine christianorum esse. [D]e fortitudine angelorum ge-
tium mundana cupiditas fortitudinis
autem sanctorum dei caritas facit
que diffusa est in cordibus nostris
non per voluntatis arbitrium quod

est a nobis sed per spiritum qui datus est
nobis. [N]on potest esse ullum malum in ... non non c...
malum nisi in aliquo bono quia
non potest esse nisi in aliqua
natura. Omnis autem creatura in quantum
natura est bona est. [D]ebetur merce- nullis m... gratia p...
des bonis operibus si fiant sed gratia
que non debetur precedit ut fiant
[C]ircumcisio carnis lege precepta de circumcisione et baptismo
est quia non posset melius
significari per christum regenerationis
auctorem tolli originale peccatum
[C]um peccato quippe omnis homo
nascitur quemadmodum cum originali
peccato originali peccato et octava die
lex circumcidi precepit carne quia
christus die dominico resurrexit qui
post septimum sabbati octavus est
et circumcisus spiritualiter gignitur
transiens in illum quo ipse iam
carnem sicud baptizatus in filium
que gignitur carne reatum non
traiciunt originis a quo ipse iam
liberatus est. [P]rimus homo adam sic de adam et adam
olim defunctus est ut post illum
secundus homo sit christus cum
tot hominum homini iniuria nisi
illum et hunc orta sit et iam
manifestum est ad illum pertinere omnes
qui ex illa successione propaginis
nascitur sed ad illum pertinet omnis
qui illo gratie largitate renascitur
unde fit ut totum genus humanum quodam-
modo sit homines duo primus et
secundus. [M]ulto modo iudicia dei co- de iudiciis dei
parando iudiciis hominum que non
dubitandum est esse iusta cum ea
faciat quod hominibus videtur esse
iniustum. [I]ustus ex deo non ex hominibus de nativitate iustorum
nascitur sed renascendo non
nascendo sit iustus unde et re-
nati filii dei vocantur [N]atura de natura qualiter
humana et si mala est quia viciata
est non tamen malum est quia natura
est sine quo bono nullum potest
esse vicium quamvis sine vicio potest
esse vel nunquam viciata vel iam
nata natura. [I]ustum iudicium de morte
dei est ut peccato suo quisque peccat
in peccatum deus non facit sed
morte non facit et tamen quia dignum

morte tenseret occidit vn legi
mors et vita adeo que no potest esse
duo esse inter se grauia perfecto
videt quisque ab opibus diuinis
iudicia diuina discernit. aliud
est creando no instituisse mor
talem. aliud iudicando perfecte
predere. Deus quidem mundum
fecit et corpus et sensus omnia sed ut
corpus corruptibile aggrauat animam
et caro concupiscit aduersus spiritum
no est fecerens natura hominis insti
tuti sed consequens pene peccati. Terrenus
inhibet virtus turpes concupiscentias
natura instituto eius semper est bona
quam quando nascitur morbidus et in
stituto animi bona est quando nas
citur peccati originalis obnoxius
Unde quidem parentes qui agit
natum originale peccatum iterum quida
relevat sed nullus tollit nisi ille
de quo dictum est Ecce agnus dei
ecce qui tollis peccata mundi tam
nullum bonum hominis impossibile
nullum malum est insanabile
Non ad merita hominis sed ad miam
dei pertinet tamen ex illa massa p
mi hominis cum mors merito
deberet quisque liberatur non enim
iniquitatis apud deum quia neque
remittendo neque exigendo quod
deberet iniustus est et ibi gratuita
est indulgentia ubi iusta pos
set esse vindicta. Natura vero huma
na in illa integritate mansisset
quamdiu permaneret nullo modo se
ipsam creatore suo non adiuuante
saluaret. Vnde cum sine dei gratia
salute non posset seruare quam
accepit quomodo sine dei gratia potest
reparare quam perdidit. Quam com
sabilis est omnis peccator vel
originis reatum vel additamento
etiam proprie voluntatis siue qui nouit
siue qui ignorauit siue qui in
dicauit siue qui non ~~in mortem~~ in
dicauit quia etiam ipsa ignorantia
in eis qui intelligere voluerunt
sine dubitatione peccatum est. in eis
autem qui non potuerunt pena

peccati. Ergo in utrisque non est com
sacio sed iusta dampnacio. Quam plus
est preul dubio agi quam regi quo
enim reguntur ut recte agant eorum
autem agitur agere ipse aliquid vix in
telligitur et tamen prestatur voluntatibus
nostris gracia saluatoris ut non du
bitet apostolus dicere Quicumque spiritu
dei aguntur hi filii dei sunt. neque
aliquid in nobis libera voluntas
melius agere potest nisi ut illi se com
mendet qui male agere non potest.
Libera est a corpore mortis huius
sanato langwore concupiscentia carnis
non ad penam corporis tempore sed
ad gloriam. Multa deus facit in homine
bona que non facit homo. nulla vero
facit homo que deus non faciat
ut faciat homo Iusticia fit
qua iustus ex fide viuit quoniam per
spiritum gracie homini ex deo est vera
iusticia est que licet non immeri
to in aliquibus iustis pro huius vite
capacitate perfecta dicatur parua
tamen est ad illam magnam quam
capit equalitas angelorum quam
sibi non dum habebat propter illam que
iam inerat perfectum est propter istam que
adhuc deerat imperfectum esse se
dicebat sed plane minor ista iusticia
facit meritum maior illa fuit pre
mium vnde qui istam sequitur istam
non assequitur. De vno solo me
diatore dei et hominum homine Ihesu
christo catholica fides nouit quod
pro nobis mortem id est peccati penam
sine peccato subire dignatus est sicut
enim solus ideo factus est hominis
filius ut nos per illum dei filii fi
eremus ita solus recepit sine
malis meritis penam sine nobis per
illum sine bonis meritis gratia
que sine nobis non debebatur aliquid
boni ita nec illi aliquid mali quod
mcdens dilectioni sua in eos
quibus daturus erat in debitam
vitam pati pro eis voluit indebitam
mortem. Unde eis qui volunt
in lege iustificari a gracia condunt
verissime sicut apostolus. Qui ex lege
iusticia est quo ex operibus mortuus
est gratis fit eis cum gratiam quae:

Etiam spiritu dei a
guntur

De resurrectione
bonorum

Nichil homines posse
sine deo

quod sit vera iusticia

De mortalitate
Christi carnem

De natura et
gratia

dant et picipiunt fidem xpi pietat
tē esse nam verissime dicit̄ Si p
naturam iusticia est ergo xpus gratis
mortuus est, ut lex et p illum i
pleret̄ qui dixit, No veni lege
solue s; imple et ut na p adā per
dita p illum repararet̄ qui dixit
venisse quere et saluare q pie

Scientia et iudicio dei

rat. Posse habere fidem sic posse
habere caritate nē et hom habere aut
fidem sic habere caritate est fidelium
s; in voluntas credendi alijs p̄pa
ret̄ adno discernendū est quid
veniat Scientia eius quid de iudicio
venisse eius vie dni una et in
uis inuestigabiles aut sunt vie
ipius Inuestigabiles igr̄ et una
qua gratis liberat et vitas qua
gratis liberat et vitas qua iuste

De modo auxiliandi

indicat. ¶ Nemo eigit quequam ad
id in quo ipse est n aliquantulum ad
id in quo est descendat. Carnalis
vires nocendi habeat humane gle̅
amor no sentit, h qui ei bellum
in dixit qr et si cuiquam facile
est laudem no cape dum negat̄
difficile est ea no delectari dum

De mo relinquendi temporalia

offertur. Omnes mundi opes contempnunt
qui no solum quam potuit s; et quam
voluit contempnunt habere inquo ca
uendum est ne subrepat elatio
vnius eum terrena opulentia hum
lit tenet, qui superbe relinquatur

De cohibenda ira

¶ Nemini nascenti ira sua videt̄
in iusta vim abomi in dignatione
tito cedendum est ad mansuetu
dinis lenitate ira primas motus
facile in odium eius transit cum no
no releiet ignoscit ¶ Cum dedit

De dono legis et gratie

legem ipse dedit et gratiam sed
legem per seruum misit cum gratia
ipse descendit. Ut qr lex odit
pcta no tollit nolentes legem
suis viribus consequi nec vale
tes rogarent ad gratiam que et
possibilitatis morbum et i obe
die aufert, tamen ¶ Vero sabba

Qui vere sabbatizent

zang observat abstinens ab ca
tempe ope seruili id est a
pcto quam qui facit pctm seruus

Quid homo habeat de se et de deo

est pcti ¶ Nemo habet de suo
n pctm et me datum si quid aut
hz homo veritatis atqz iustitie

ab isto fonte est, que debemus
sitire in hoc heremo ut quasi ex
quibusdam guttis irrorati no de
ficiamus in via ¶ Quod pater

De cooperacione pris et filii

cum xpo facit xpus facit et quod
xpus cum pre facit pater facit
nec seorsum aliquid agit in se
parabilis enim sicut ipe dns
dixit, Ego et pater vnum sumus
¶ Regnacionis gratiam ut h̄ ipi no

Cui baptismus prodest vel proficiat

minuunt qui eius dona no sec
nat sic lux nitore loca i munda
no polluunt qui ergo gaudes
baptismi perceptione vive i nomi
hois scitate et teneas fidem que
p dilectionem operat̄ habe bonum
quod no dum habes ut psit tibi
bonum quod hes ¶ Sicut est unitas ha

De vnitate

ut totum verum accipit̄ in xpo verum
ubum dei deus equalis pri vera
aia vera caro verus homo verus deus
vera natiuitas vera passio vera mors
vera resurrectio si aliquid horum dicas
falsum in erat putredo de veneno
serpentis nascit̄ vnices madu
toro et nichil integrum remane
bit qr vbi fuit falsa atque fuit
repro ibi virtus et integritas no
erit ¶ Secunda est karitas que si de

De caritate

sit frustra habentur cetera si assit habent
oia ¶ Relinquit xpus patrem quia

Quomodo relinquit et matrem

qui cum in forma dei esset, no rapina
arbitratus est esse equalis deo s;
semetipsum exinaniuit formam ser
ui accipiens hoc est enim relique
prem qr no deseruit et recessit
a pre s; quia no in ea forma apparuit
hominibus in qua equalis est pri. Reli
quit aute matrem relinquendo
synagogam iudeorum de qua secundum carnem
ne natus est inherendo ecclesie quam
ex omnibus gentibus congregauit ¶

De gracia ad fidem

¶ Dormiuit adam ut fiat eua mori̅
xpus ut fiat ecclesia mortuo xpo
lancea pcutit̄ xpus ut profluat
sacramenta quibus formet̄ ecclesia
sm viro mito apulus ipam ada
dicit forma futuri quia sicut
i adam omnes moriunt̄ ita et i
xpo omnes viuificabunt̄ ¶ Deus

De se et ubi

hoc fuus est quod fuerunt fuerit est

homo pro quo deus factus est homo
De duabus natiuitatibus ¶ Una est natiuitas dextra alia de celo
una est de carne alia de spiritu una
est de eternitate alia de mortalitate
una est de masculo et femina alia
de deo et de creatura sed ipse due sin
gulares sunt quod utrumque non potest re
De diuinis horis peti sic nec baptismus iterari ¶ Si
in visibilia attendas nec panis
est deus nec aqua est deus nec
hec ista sunt est deus nec vestis
est deus nec domus est deus
omnia hec enim visibilia sunt et fi
gura sunt quod enim est panis non hoc
est aqua et quod est vestis non hoc
est deus et quod ista non hoc est
deus visibilia enim sunt deus autem
totum tibi est et quod tu desideras a
omnium bonorum varietas uno fonte
profudit cum in sua tribuit se
ipsum sub diuisis muneribus suorum
De celestem nominibus in presenti ¶ Etiam carnalia
appetens femine copulatur non tamen
rectorem virum qui est in celestibus
tamquam caput oportet sapientia gubernari
non quasi aliud sit cum etiam sed
ex omnibus quandam dulcis consistit
cum sed enim compositiones omnibus
quandam sunt carnis ita mens quod
dam animi quod in eo spiritu principa
tum dine romis continet et tunc
omnibus motibus eius bene presi
det tamquam superna luce radiatur ut
sit in ea hunc vero quod illu
minat hominem venientem
De homine hore in hunc mundum ¶ Eterna supplica
turus deo locum suum et aptum reg
num interiora tua munda et inde
omni mala cupiditate depulsa
preparata tibi in cordis tui pace secre
tum volens in templo orare intus
ora et ita age semper ut templa
dei sis ibi enim deus exaudit
De loco orationis ubi habitat ¶ Deus corporis tamquam cor
poralia innatam cordi et non eius
una facultas et quod non inde vi
detur ubi non auditur nec vn
sapor inde et odor capitur nec
hic instrumento suo acta ad gramma
et lenia frigida et sicca calida
et humida distribuendo sufficit
in incorpore non animus suo

tamen sensum dimiditat et omnes
varietates vocis mota attingit
et quid ex discretionem inter mala
et bona iusta et iniusta cona
bilis in venit unus est in tecto
affectus nec ubi ymago appareat
dei ubi unum idem est quod mens
pro cuius patre ¶ Dei filius deus vita De vita filii dei
fert in semetipso sicut sed pater
non principaliter adeptus est sed nascendo
vitam enim genuit pater vita non
differt in aliquo eorum qui gignit
et geniti in sit ex patre sit filius
nec coeternitate non una quidem
persona sed una sit deitas ¶ Iudicium De iudicio dei
inique reseruat a filio patri ad
iudicanda spiritum uiuos fratres et
mortuos non ipse dicitur sed
filius assumptum quod ubi non patris
nec filii deitas sed illa forma indebitam
filii cum sibi per sacramentum in
carnacionis uniuit ¶ Ipsa ergo est
iudex que subiudice stetit et
ipsa iudicabit que dum iudi
catur non videat impii eius
gloriam in tamquam mansuetudine se
merunt · Talis ergo apparebit
iudex qualis iudicari posset et
ab eis quos condemnat et ab eis
quos condempnaturus est patri non
apparebit qui forma sui non est
in dubium sed filio qui est homo factus
est dedit iudicium potentem ¶ Sua De voluntate dei
voluntate homines faciunt non dei
cum id agunt quod deo displicet
quando autem ita faciunt ut volunt
ut diuine seruiant voluntati quamuis
inus volentes agant quod agunt illius
tamen voluntas est a quo et preparatur
et iubetur quod volunt ¶ Sic verbum De doctrina patris per verbum
docet pater qui audit eius verbum
In principio erat verbum · Non autem
sed in principio deus fecit verbum sed in
principio fecit celum et terram verbum
enim dei deus est non creatura nec
factum inter omnia sed per aliquid factum sunt
omnia ut ergo ad nos ubi doctrina
hoc in carne consimiliter possit a te
de verbum caro factum est et habita
uit in nobis ¶ Caro christi fides · De corpore christi

sui vita est sed corpus ipsius esse
non negligunt. fiant ergo corpus christi
si volunt vivere de spiritu christi. de spiritu christi
non vivunt nisi sint corpus
christi. *Qui edunt corpus christi* ¶ Escam iuste accipit et e-
[illegible] potum bibit qui in christo
manet et cuius christus inhabitator
est. Nam qui discordat a christo
nec carnem eius manducat nec
sanguinem bibit etiamsi tante rei sa-
cramentum ad iudicium sue presumptionis
cotidie indifferenter accipiat.

De malorum felicitate ¶ Debet mundana sapientia ut magis
puniret deus eos qui mali sunt
esse felices quia utique non sinunt(?)
sed ideo mali in [illegible] quia volunt fe-
lices putari. ergo qui sit felicitas
ignorant.

De mutatione cordis ¶ Aliud est migrare corde
ad corde migrare corpore. qui mutato
corpore mutat locum. migrat corde
qui mutat cordis motum. affectum si ad
amabas non es ibi ubi eras.

De crismate ¶ Christi nomen a crismate est id est
ab unctione. ergo id omnis christianus sanctificatur
ut intelligat se non solum
sacerdotalis et regie dignitatis
esse consortem sed etiam contra diabolum
esse luctatorem.

De vo(?) bine ¶ Sequentes christum
sine vero ne ambulemus in
tenebris. tenebre autem intelligitur
unde sunt mores non oculorum.
et si oculorum non corporis videris:
intelligitur inter album et nigrum sed
iustum et iniustum.

De incarnatione verbi ¶ Catholica fides
duo(?) asserit christum et verum deum et hominem
credit. ac predicat utrumque enim scriptum
est. qui deum tamen asserit christum me-
dicinam negat qua sanator est. Ex
hominem tantum asserit christum potentiam
negat qua creatus est. utrumque ergo
anima fidelis et tota suscipe. Est
deus christus et homo christus. Et qua
deus christus est equalis patri unum
cum patre. qualis homo christus est virginis
filius trahens de homine morta-
litatem non tamen trahens iniquitatem.

De missione christi ¶ Missus est christus dum aperte non
recessit. aperte missio eius in
incarnatione fuit et in visibili
demonstratione hominis in mundum
venire quia apparere quia sic [illegible]

non opus erat ut crederet. Credendo
ergo capiuntur quia nisi credatis non
intelligetis.

De equalitate patris et filii ¶ Ubi autem credunt patrem
et [illegible] filius ipse filius audiendus
est dicens ego et pater unum sumus.
duobus enim verbis duas hereses
detruncavit. Nam per id quod ait
sumus sabellium stravit. quod autem
sumus de pluribus non unum dicit
de arrio.

De deo et homine ¶ Utrumque oportet no-
minare in christo et unde equalis
est patri et unde illo maior
est pater. illud verbum est. illud
caro. illud deus est. illud homo.
sed unus est christus deus et homo.

De unanimitate ¶ Apostolorum hominum multitudo sine dubio
erat et multa sunt corda sed per fidem
et dilectionem ad hereticos deo sunt
omnibus una anima et unum cor. si ergo
caritas dei que diffusa est in cor-
dibus nostris per spiritum sanctum qui datus
est ~~in cordibus nostris~~ datus est
nobis trinitatem unitatem multorum
animas et multorum cordium facit unam
magis unus in patre et filio et
spiritu sancto eterna et incommutabilis uni-
tas manet ubi in differentibus uni-
tas. unus deus est unum lumen uni-
tas.

Quod sit pater filium do[cuit] ¶ Non fecit pater docuit
filium qui indoctum genuit et sciaz(?)
genuit. nascenti quod temporalis doc-
trina est in temporalis essentia hoc est
aperte docere quod est aperte generari quod
simplicis nature esse et nosse non
est aliud atque aliud sed idipsum.

De fide et veritate ¶ Fides semper precurrit visionem.
credimus enim ut cognoscamus non
cognoscimus ut credamus. fides est
quod non vides credere. veritas quod credi-
disti videre.

De bono odore christi ¶ Bonus christi odor est
predicatorum vita. quo odore vita ca-
pit qui in eum bono odore
servit et contremit morte autem
in talibus qui bene loquuntur
vita dissentiunt que cotidie [illegible]
ditores ob stringit in tota predicatio
ab hiis perditionem suscipit in salute.

De fide credendi ¶ Fides christi est credere in eum qui iusti-
ficat impium credere in ~~mediatorem~~
mediatorem sine quo nullus reco-
nciliatur deo credere in salvatorem
qui venit querere et salvare

quod predicat credere in eum qui dixit Si-
ne me non potest facere sed charitatis fide
non apprehendit Qui ignorantes de ius-
ticia qua iustificatur impius suam
volunt constituere qua vivunt superbus
¶ Caritate christus que est de corde puro (de dilectione)
et consciencia bona et fide non ficta dili-
git deum et proximum sicud seipsum
amator enim dei amatur esse sui
et qui non diligit deum non diligit proxi-
mum quia non diligit seipsum. Pro charitate
autem dilectione et inimici odia tollen-
da sunt Nature est enim ut nos odientes
quos videt odisse quos diligit ¶ Duo (superstitute hominis)
hominum genera a suis unis mundi nomine
nuncupantur sicud enim mundus dicitur
impius ita dicitur mundus in sanctis
Unum in totum a semetipso et in amore
et in odio discordet nos enim odisse
iubemur et amare cum dicitur nobis
nolite diligere mundum Et cum dicitur
diligite inimicos vestros et quorum
expertum in iniquitate operiemus satis-
torum ¶ Ad vitanda temptationum vane (de vana gloria)
glorie melior est discentis conditio
quam docentis. tucius enim auditur veri-
tas quam predicatur Quia cum doctrina
recipitur humilitas custoditur Cum
autem disputando disputatio placet
vix est ut dissentorum non pulset
contaminationem iactancia ¶ Periculosum (unde quia deus)
est homini sibi placere cui cavendum
est superbire Deus enim quamvis
se laudet non se extollit. Ex-
celsus non vult se sua maiestate tan-
ti maiorem sed cum homini loquitur
potentem sua non homini agit ut ipse
gloriosior sed ut ille melior fiat
et doctor nobis enim prodest. auctio-
rem itaque cognoscere et ei quod est
super omnia subiacere ne dicere quod
non possumus apprehendere quod est
possumus sentire sentire quod non est
¶ Christiana observancia ad perfecte pie- (intercedere)
tatis profectum perfectionem in minorum
maxime prevenit in indulgenciam
peccatorum dante nobis domino sue boni-
tatis exemplum Ita si ille in quo
nullum fuit omnino peccatum interpellat
pro nostris peccatis Christo magis nos in-
vicem pro nobis orare debemus Am-
plectendo quippe est homini qui non
omnem potest tenere prodo tam benig-
nitudo ut dimittendo de hac tam aliene

dilinatur sua ¶ Ipsorum desideriorum con- (quod inde iusti ut sit defunctum)
cati tamen nichil deerit cum deus
omnia in illis omnibus erit ad quem
beatitudinem hi perveniunt qui
hoc seculo ante separationem anime a carne
moriuntur neque in eis inveniuntur
cupiditatibus quas sola superat dilectio
dei ut et id patiatur iniquitas
quod elegit sibi et eo bono fruatur
iusticia quod amavit ¶ Vemus sit qui (de sentiendo homine ihesu christo)
tenet dominum ihesum christum ut eundem
hominem negat Verum hominem sibi uni-
tum tenens ut anime natam non
est per illo mortuus christus quia si deum
hominem mortuus est christus non
reconciliabitur per mediatorem deo
unus enim deus et unus mediator
dei et hominum christus ihesus non iusti-
ficatur per ipsum quia sicud per inobedienciam
unius hominis peccatores constituti sunt
multi ita et per obedienciam unius
hominis iusti constituentur multi non
resurgit in resurrectione vite
quia per hominem mors et per hominem
resurrectio mortuorum sicud
in adam omnes moriuntur ita et
in christo omnes vivificabuntur Nec
ullus beati petri se defendat ex-
emplo qui se mihi lacrimis et
amarissime et lavit primum sum
ea non negationis sed penitencie
imitatore sequetur ~~Quamvis quidam~~
¶ Quamvis quedam etiam possit esse aliqua (de gradibus sanctorum fruendo)
distancia ipsa autem eternitas absque
diversitate messium est multe quippe
mansiones in una vita varias meri-
torum signant dignitates sed ubi
deus omnia in omnibus ~~erit~~ erit fiat
etiam in dispari claritate par gaudi-
um ut non habeant singuli quod
sit omnibus quam per connexionem
dilectionis angula capitis nulla alie-
na ut per corporis ¶ Fides eorum qui (de fide et eius premio)
deum visuri sunt quod non videt cre-
dit nam si videt non est fides
~~credenti credendi~~ credenti meritum
videnti redditur premium ¶ Habe- (de petitione gratia)
~~mus~~ nimirum est qui vult accipere
deo ponens mutantibus non accepit
prode si hoc ab eo petitur unde
ho- quamdiu ledatur magis me-
mendum est ne possit deus dare
spiritus dei natus ¶ Cum diligit (quo deus nos diligat)
me inquit deus diligitur a patre
meo et ego diligam eum et ma-

nifestabo ei meipsum. Quid est enim
diligam, tamquam tunc dilecturus sit, et
nunc non diligat? Absit. Quomodo enim
pater nos sine filio aut filius
sine patre diligit? Quomodo cum inseparabiliter operentur, separabiliter diligunt?
Sed ad hoc diligam, cum ad quod
sequitur et manifestabo ei meipsum,
diligam et manifestabo, id est ad hoc
diligam ut manifestem. Nunc
enim ad hoc dilexit ut credamus
et mandatum fidei teneamus, tunc ad
hoc diliget ut videamus et ipsam
visionem mercedem fidei capiamus,
quia et nos nunc diligimus credendo
quod videbimus, tunc autem diligamus
videndo quod credimus.

de palmitibus et vite

¶ Ita sunt in vite
palmites ut viti non [illegible] conferant,
sed inde accipiant unde vivant. Sic
quippe vitis est in palmitibus ut
vitale alimentum subministret eis,
non sumat ab eis. Ac per hoc et ma-
nentem in se habere Christum et manere
in Christo discipulis utrumque prodest, non Christo.
Nam praeciso palmite potest de
viva radice alius pullulare; qui autem
praecisus est sine radice vivere non potest.

de humane iusticie modo

¶ Omnino donum dei est nolle esse iniustus,
nullum quam non est iniusti aut sapientes,
sed superbia praesumere. Quanto ergo sit
iniustus ipso minus sit iniustus quibus
[illegible] autem quam minus se fecit iniustum,
non quod dicat se non habere peccatum.

de qualitate trinitatis

¶ Nulla
est in corporea creatura vel sub-
stantia simplex est, cui non esse quod
nosse potest, enim esse, nec nosse. At
illa divina non potest, quia id ipsum est quicquid
ac per hoc non sicut habet scientiam ut aliud
illi sit scientia, aliud essentia, quod est,
sed utrumque unum, quicquid non utrumque
dicendum, quod verissime simplex et
unum est. Habet enim pater vitam in se-
metipso, hoc est genuit filium qui
et ipse vita esset. Sic itaque debemus
accipere quod de spiritu sancto dictum est: Non
enim loquetur a semetipso, sed quae-
cumque audiet loquetur, ut intelli-
gamus eum non esse a semetipso. Deus
quippe non solus, quia de patre et filius
est. Nam et filius de patre natus et
spiritus sanctus de patre procedit. Nec
sane aliqua disparitas in summa
illa trinitate cogitatione occurrat, hinc
quia et filius ei de quo natus et spiritus
sanctus ei de quo procedit equalis est.

de [illegible] dei

¶ Creaturis nam in- mutat non ac-
cipiat, fuit et est, sed tamen est. Ipse
enim verus est qui aliter quam est esse
non potest. Tamen propter mutabilitatem
temporum in quibus versatur mortalitas nostra non mendaciter dicimus et
fuit et est et erit: fuit in praeteritis, est
in praesentibus, erit in futuris. Fuit quia
numquam defuit, erit quia numquam
deerit. Neque enim volumus quod iam non
sit, tamen praeteritum recedit, cedit quam in
praesentibus tamquam non maneat, la-
bitur autem in futurum tamquam non
fuit orietur. Proinde non solum vo-
luntas temporum locutio significationem variatur;
qui per nulla deesse potuit aut
potest aut poterit, tempora non dicuntur de
illo tamquam temporis verba. Semper utique
audit spiritus sanctus, quia semper scit, et
scire atque audire hoc illi est quod
semper esse. Semper velut illi esse
de patre procedere. Nemo autem potest
dicere quod non sit vita spiritus sanctus, cum vita
sit pater, vita sit filius. Ac per hoc
sed pater vitam habeat in semetipso, dedit
et filio habere vitam in semetipso, sic
spiritui sancto dedit vitam procedere de illo,
sed et procedit de ipso.

de dilectione dei diligimus

¶ Amor sub
donum dei est deum diligere. Ipse ut
diligeretur donum dedit, qui non dilectos
dilexit, displicentes amavit. Amati
sumus ut fieret in nobis unde pla-
ceremus. Diffudit enim caritatem in
cordibus nostris spiritus patris et filii,
quem cum patre amamus et filio.

de pace

¶ Pax Christi sine temporis non habet,
et ipsa est omnis intentionis nostre
finisque perfectio. Propter hanc sacramentis
eius imbuimur, propter hanc mirabilibus
eius operibus et sermonibus erudimur,
propter hanc spiritus eius pignus accepi-
mus, propter hanc in eum credimus et
speramus et amore ipsius quantum
donat accendimur, propter hanc denique
omnem tribulationem fortiter tollera-
mus, ut in ea feliciter sine tribulatione
regnemus, verbum pacem unitatem
sentit quam qui adheret, adheret
deo, unus spiritus est cum eo.

de [illegible]

¶ Omne
tempus ab eo est dispositum qui tempori
subditus non est, quia que futura erant
per singula tempora in dei sapientia
habebat efficientes causas, in qua
nulla sunt tempora. Non ergo credatur
hora passionis domini fato urgente
venisse, sed deo potius ordinante.

no em fidei veritas in tulit
remem xpo nec fidea rogerat
mori fyder geitorem qui in
sepulchris in pte sit sepg quo
tamen moret quemadmodum
et quo de matre nasceret elegit

[...]nitate [...]

¶ In eo quod dixit hec est vita
eterna ut congnoscant te solu deu
et que misisti ihm xpm ordo
vborum est ut te et que misisti
ihm xpm solu et veru deu co
gnoscant em intelligit et spus
scus q spus pris et filij trini
tatis substancialis. Amborum quo
no dij pr et filius nec tres dij
pater et filius et spus scus s
ipa trinitas unus est deus

[...]dedit filio

¶ Sed cum
q deus pater deo filio dedit
gignendo dedit cetera em dedit
filio pr sine quibus filius esse
no posset sicud ei dedit ut
esset. Non quo vbo vba diceret
aliud in quo inessabilr dixit
omia

[cu]stodia [se]rvat deus

¶ Custodia vero nos oi hora
no tame carnaliter debemus ar
bitrari velut vicissim nos servet
pater et filius et spus scus
qui nobis sit servande alternare
custodia quem alius alio disce
dente succedat. simul em custo
diunt pater et filius et spus
scus qui est unus verus deus
deus s scriptura nos no levat
nisi descendat ad nos sicut vbu
caro factum dedit ut revelaret
no occidit ut iaceret s discen
dente cognoscimus et levante
surgamus et intelligamus cum
ita loquitur personas distingue
no separare unitatem

[...] dei q homines provenit

¶ Si enim
cogitemus in q creatura sumus cu
omes virtutes recaunt quibus no
est ex vitate s no omnes sunt
quibus ut audiat vitutem
et recedat corpia vitute pstat
illis procul dubio predonibus
venit ne gra no sit gra Si
em dixisset omes qui au
dit vocem mea de vitate est
ideo dictus ex vitate putaretur
q obtemperat vitute. Non aut
hoc ait s omnis q ex est

ex vitate vocem mea audit
atq hoc no ex est em ex vitate
quia audit vocem eius s io
audit q ex vitate est id est
q hoc illi donum collatum est
quid q aliud quam donare xpo
credat in xpm

de amore quo deum diligimus

¶ Quisquis se
ipm no deu amat no se a
mat et quisquis deu no seipm
amat ipse se amat ¶ Qui em
no pt vivere de se moritur
utiq amando se Qm ille no
diligitur de quo vivitur no se
diligendo magis diligit q pter ea
se no diligit nisi eu diligit
de quo vivit

de individuo opere patris et filij

¶ Verumtamen illud
est q optet pcem agere ad
filiu no sit nisi pervidem
filiu adipiscimur sed qm filius
hois est et filius ut oma
pipm aut filius dei est et
p illum sunt ~~apta~~ apte oia

de subiectione filij pri

¶ Non mirum est dixit aplus ut
in futuro seclo pri filium sub
iectum sicut ubi aut fuit et
ipe subiectus erit ei q illi sub
iecit oma cu quidem i filio
forma humana maxima est q semp
maior est pr quamuis non
deficerit cum illa fuit filij sub
~~iectoribus~~ lectores ipius humane
forme i divina substancia q
mutacionem intelligenda pu
tarent tamquam hoc quodq rei
subiciatur q in ea vrtr et
mutatur sicut intelligi pt
io magis dixisse aplus ut
tu filium futurum fuisse sub
iectum neq quis in se eo putaret
spm et corpus humanum conversione
aliq consimiendum ut sit deus oia
qui caput eccla universum corpus
implebit

Nichil est q bonum quod creatur in ordinat[e] [...]

¶ Creaturaque bona
quamuis bona qm vis minima
nisi corde esse pn quid em
magis in creatura quam aia in
telligens aut q minus pt esse
quam corpus que qualiter fiat ex
ssinnat et id in recedit no
ut sunt tamen aliquid forme
illis remaneat ut quolibet mo
sit. Creaturaque a forme quapiam

Quod prescientia dei neminem peccare compellit

rei deficientis remanet ex illa sorte vel que necesse sit deficere in eternum ipsos rerum deficientium vel proficientium decore numerorum suorum leges non fugit. Consequitur igitur laudabile admodum in natura rerum sive exigua sive ampla laude dignum iudicetur ad excellentissimam et ineffabilem laudem referendum est conditoris. Nemine deus ad peccandum coges preuidet tamen eos qui propria voluntate peccabunt. Cur ergo non vindicet iustus que fieri non cogit presciens? Sicut enim nemo memoria sua cogit facta esse que preterierunt sic deus prescientia sua non cogit facienda que futura sunt. Et sicut homo quedam que fecit meminit ita deus omnia quorum ipse auctor est prescit nec tamen omnium que prescit ipse auctor est. Quorum autem non est malus auctor iustus est ultor.

De cognoscendo creaturis que non videntur

Humana anima naturalibus diuinis ex quibus pendet connexa rationibus cum dicit melius hoc fieri quam illud si verum dicit et videt quod dicit in illis quibus connexa est rationibus videt. Credat ergo deum fecisse quod recte ab eo faciendum fuisse cognoscit etsi hoc in rebus factis non videt. Quia etsi celum oculis videre non posset et tamen ratione vera tale aliquid faciendum fuisse colligeret credere debuit factum esse quamvis id oculis non videret. Non enim cogitatione factum necesse faciendum fuisse videret nisi in his rationibus quibus facta sunt omnia. Quod autem ibi non est tam nemo potest vera cogitatione videre quam non est.

Quo remedio celestia terrena conuenirent

Erat tamen dignum miseria quam miser et quamvis tam indignum miseria quam superbus miser. Excelsum ergo est ut illud verbum dei per quod facta sunt omnia et quo fruitur omnis angelica beatitudo usque ad miseriam nostram porrigeret clementiam suam et verbum caro fieret et habitaret in nobis. Sic enim posset panem angelorum homo manducare non dum angelis adequatus si panis ipse angelorum hominibus dignaretur equari. Nec sic descendit

ad nos ut illos desereret sed simul integer illis integer nobis illos intrinsecus pasceret pro eo quod deus est nos forinsecus admoneret pro eo quod nos sumus ydoneos faceret fide quos presentem pascat equaliter.

Nullum vitium in auctore

Dubium non est quin natura esse vitium et eius rei cuius est vitium contraria. Per quod in natura quidem non vituperatur nisi vitium. Et ideo vitium est quia contrarium est illius rei que vituperatur vitium nisi cuius natura laudatur. Non enim in vitio displicet nisi quod corrumpit quod in natura placet.

De pena

Pena peccati anime duo sunt: penalia ignorantia et difficultas. Ignorantia dehonestat error, difficultas cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro veris ut erret invitus et resistente in pugna carnalis vinculi non posse ab illicitis operibus temperare non est natura instituti hominis sed pena damnati.

De varietate medicine

Ut ars medicine cum eadem maneat neque ullo modo ipsa mutetur mutet enim precepta languentibus quia mutabilis est nostra valitudo ita diuina prudentia cum sit omnino incommutabilis mutabili tamen creature varie subvenit et pro diversitate morborum aliis alia iubet aut vetat aut auctoris vim morbis in incipit et ab ipsa morte ad naturam suam et essentiam ea que deficiunt id est ad nichilum tendunt reducit et conservat.

De primo peccato anime

Primum anime rationalis vitium est voluntas ea faciendi que vetat summa et intima veritas. Sic homo de paradiso in hoc seculum expulsus est id est ab eternis ad temporalia a copiosis ad egena a firmitate ad infirma. Non ergo a bono substantiali ad malum substantiale quia nulla substantia malum est sed a bono eterno ad bonum temporale a bono spirituali ad bonum carnale a bono intelligibili ad bonum sensibile a bono summo ad bonum infimum. Est igitur quoddam bonum quod si diligit anima peccat quia infra illam ordinatum est; quare ipsum peccatum malum est non ea substantia que peccando

diligitur. Lex omnium artium cum sit omnino incommutabilis, mens vero humana cui talem legem videre concessum est in mutabilitate pati possit errorem, satis apparet supra mentem nostram esse legem que veritas dicitur. Nec illud ambigendum est incommutabilem naturam que supra rationalem animam deum esse et ibi esse primam vitam et primam essentiam ubi est prima sapientia. Nam est illa incommutabilis veritas que lex omnium artium recte dicitur et ars omnipotentis artificis. Cum itaque anima se sentiat nec corporum speciem motumque iudicare secundum seipsam simul oportet agnoscat prestare suam naturam ei nature de qua iudicat, prestare autem sibi eam naturam secundum quam iudicat et de qua iudicare nullo modo potest.

Ad discendum interius duplici ducimur auctoritate atque ratione. Tempore auctoritas, re autem ratio prior est. Aliud enim est quod in agendo anteponitur, aliud quod pluris in appetendo estimatur. Causa ergo et principium sapientie timor domini; per humilitatem ad sublimia sublimia gradibus est conscendere. Humana ignorantia presidens in me, autem fides vide quod credit. Nimiis floribus et maiorum nobilitate te iactas et exultas de patria et pulchritudine corporis et honoribus qui tibi ab hominibus deferuntur. Respice teipsum quia mortalis es et quia terra es et in terram ibis. Circumspice eos qui ante te similibus fulsere splendoribus. Ubi sunt quos ambiebant civium potentatus, ubi insuperabiles oratores qui conventus disponebant et festa, ubi equorum splendidi nutritores, ubi exercituum duces, ubi satrape, ubi tyranni? Nonne omnes pulvis, nonne omnes favelle, nonne in paucis versibus eorum vite memoria est? Respice sepulcra et vide quis servus, quis dominus, quis pauper, quis dives. Discerne si potes vinctum a rege, fortem a debili, pulchrum a deformi. Memor itaque nature ne nos tollat aliquid ante. Memor eius si te ipsum respexeris.

Explicit liber augustini de vera innocentia etc.

veritate

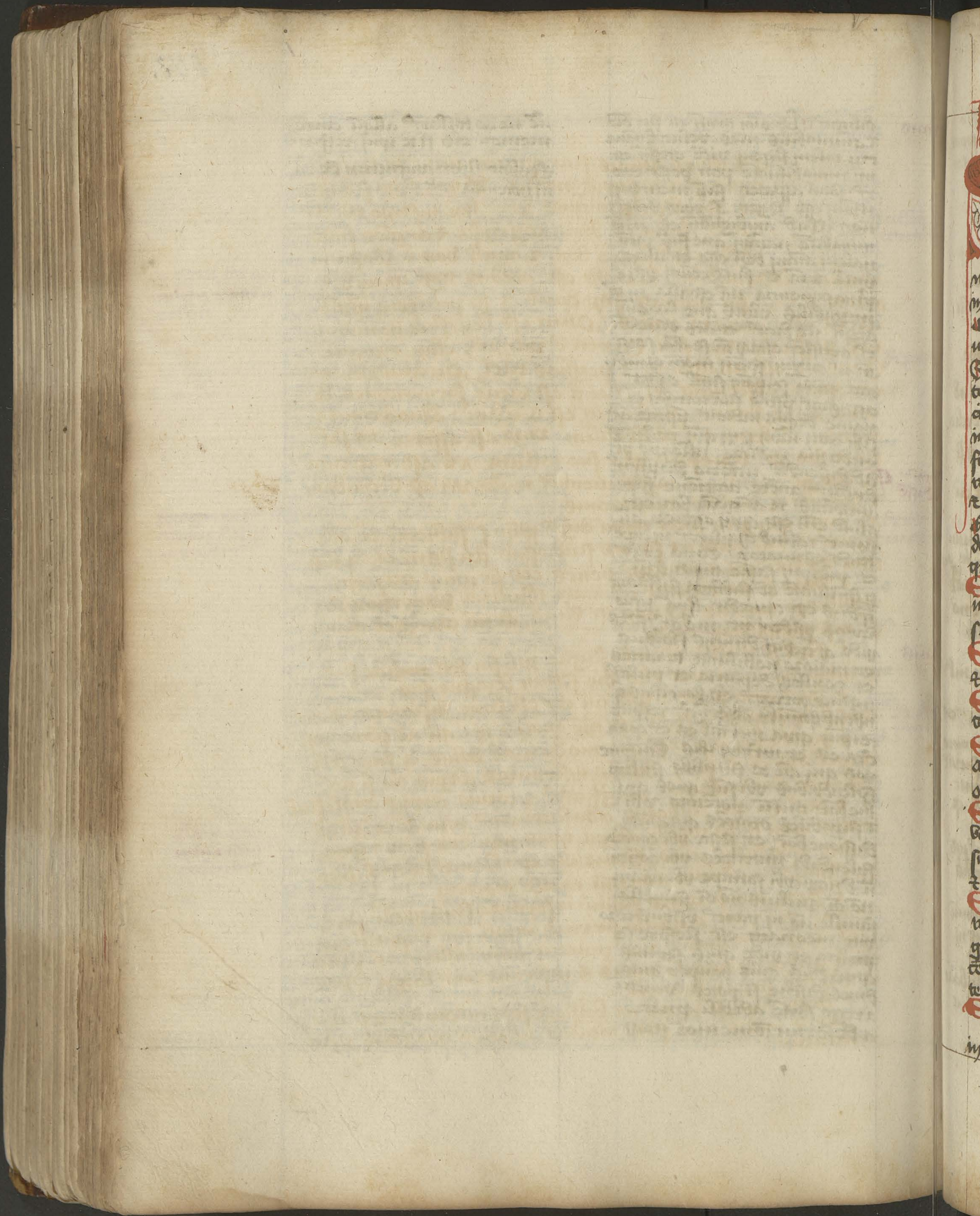

Incipit liber philosophorum moralium antiquorum Et primo dicta seu castigationes Sedechie prout in fine continetur

Sedechyas primus fuit per quem nutu dei lex recepta fuit et sapientia intellecta Dixit ergo Sedechias Quod credens quis debet habere in se ipso xvj virtutes Prima est deum cognoscere et angelos suos Secunda est discretio boni et mali bonum adoperandum malum adevitandum Tertia est obedire regi quem deus in loco et vice sui ordinat super dans ei potestatem in populo Quarta est honorare parentes Quinta est benefacere hominibus iuxta possibilitatem suam Sexta est pauperibus clam erogare Septima est alienigenas et peregrinos tueri Octava vehementer inniti ad servitia dei Nona est vitare fornicationes Decima est habere patientiam Undecima est veridicum Duodecima est iustum Tertiadecima est esse liberalem xiiij est offerre deo sacrificia deo propter beneficia populo suo collata xv est regraciari deo propter eventus qui insurgit eveniunt mundo xvi est verecundiam et spatium et modice contentionis

Et dixit qui prout decet regia dignitate populum sibi subiectum esse obedientem ei Sic decet ut sit rex studiosus circa statum eorum plus quam circa suum quia sicut ipse penes eos sic anima circa corpus

Et dixit si rex cogitat adiuvare thesaurum per extorsionem et iniustitiam cogitat quod non est veritas Et non congreget thesaurum sibi nisi per expilationem terre

Et dixit si mittit rex in vestigare populi sui facta omnia ac sue et inimicorum non erit uno die securus de regno suo

Et dixit quod bene est populo cui rex est bone dispositionis et boni consilii et sapientes in se ipso Et quam male est populo quorum ad probitatem deficit ei

Et dixit cum rex respiciet modicum ad debitum quod facere debet augebitur illud sicut debilis infirmitas corporis cui si non occurritur cum medicina magnificabitur et totum corpus molestabit

Et dixit Si rex eludatur adulationibus inimici et dulcibus verbis non habendo respectum ad opera ipsius non erit securus quin subito invadatur ab eo Sicut ille qui leonis faleu subito et ex improviso invaditur non potest evadere mortem

Et dixit interest regis filium informare scire quale regnum construet et quale sit regnus in populo suo et qualiter disgat miliciam suam nec permittat eum nimium uti venatione aut aliis vagationibus et instruat eum loqui corpore et vitare facere vanitates

Et dixit interest regis ut beneficia sua in bonis viris appeant et in hiis que scire nituntur ut obliviscuntur inmelius perficie

Et dixit interest regis cum vult sibi servum ab aliquo de suo ministerio ... prius mores ... et qualiter se gubernat et domum suam et socios et si ... eum esse bonorum morum gubernatorem status sui et observatorem legis et tollet patienter quod contingit sinistros eventus faciat servum ab eo si non detestetur eum
Et dixit ... amicum diligentem se scito meliorem fratre et patre et matre optante mortem tuam ut hereditat bona tua
Et dixit quod appetere ... | Et dixit qui non sufficit ... castigatione blanda fac eum ... correcione turpi et aspera
Et dixit maiores | divicie sunt sanitas corporis et maior ... caritas est satisfactio cordis
Et dixit obediencia ex amore maior est et firmior quam obediencia ex ... et metu
Et dixit experiencie faciunt bonas castigationes et aspectus ad fines rerum bonum efficiat fidelitatem
Et dixit melius est in hoc mundo et nobilius fama bona et alio mundo ...
Et dixit valencius est tacere quam loqui cum ignorante et ... tudinem querere quam ... se malis
Et dixit ... tempore ... melius est ei qui non novit eum quam qui magnum locum habet cum eo
Et dixit quod melior est homo sterilis quam habens filium ineptum
Et dixit melius esse stare cum paupere sapiente quam cum divite ignorante
Et dixit per sapientiam acquiritur humilitas bona voluntas pietas et ... peccatorum | agit qui querit sapientiam non legendo et non
Et dixit non ... | laborat in eadem acquirenda studens et ille qui cogitat eam hic cum aliqua ... est ignorans
Et desiccat dixit qui desiccat ... quod tenetur creatori suo multo magis desiccat malis omnibus bonis operibus
Et dixit Non credas illi qui dicat se scire veritatem et ...
Et dixit sicut ... comedere dulcia ... illa comedere non obmittunt ... ita ignorantes se ... corporali non ... nec vitam diligunt nisi propter se Et sapientes non diligunt vitam nisi ut bona operentur Et dimittet delectationes mundi et ... tum ... operationum suarum et voluntatum et filium formarum
Et dixit qualiter cognoscitur ... hominum opera que conantur ad ... et ... prosequenda ... operibus illorum qui non nisi in ... voluptuosis suis exerciciis ...
Et dixit multum interest inter illum qui mititur ... se in ... in hoc mundo nocivus et malo et inter illum qui mititur in deposito firmato ... | innocivus
Et dixit non reputatur studiosus qui obmittit ... et laborat
Et dixit amara et aspera sapientes tollant quasi sicut dulcia ut mel eo quod sciunt finem illorum esse ...
Et dixit quam bona est hiis ~~...~~ ... qui ...

z quam utile Et quam malum est non mentib3 z inutile
quia qui facit pdit laborem suum Nam qui bn facit no
mentibus ut plumma materia q ibi pditur
Et dixit felix est q nocte se z die se faciendo qd gruerit
qm non acquirit commodo nisi id p quo excusare no pt z
qui operatur bona z phib3 mala dum viuit in mundo
Et dixit non decet iudicare hominem ex datis ymmo ex opib3
quia dcta mayori pte vana sunt opa consequunt comoda
Et dixit cum elemosina datur debilibus indi // z dapna
gentib3 pdest manifeste sicut medicina q conuenit offert
infirmis sanat / Elemosina data non egentib3 est sicut medi
cina disconueniens infirmo oblata
Et dixit qui elongatur abignorantib3 elongatur a pdi b3
z facit quiescere visum z auditum suum abipsis
Et dixit decimus est z toto tpe uite homis qd expenditur
in seruicio dei bona operando z medius e qd expendit in nec̃is
quibus excusari non pt in bita / Sicut in comedendo bibendo
z dormiendo z curando infirmitates contingentes Et peius e
qd expenditur in malis opibus Incipit castigacio hermetis phi
Hermes in egipto natus fuit Et hermes dr grece mercurius
z in ebrayco enoch qui fuit filius nateth / filii gnon /
filii enoy / filii seth filii ade / Et fuit an magnum diluuium
qd mundum submersit egiptum tm Et recessit hermes de
egipto z ambulauit totam terram Octoginta z duob3 annis
inuitans omnes ad obediendum deo cum septuaginta z duab3 linguis
Et construxit C z viii villas z instruxit eas scientys z fuit inuentor
primo sciencie stellarum / z stabiliuit omni ppło cuiusq3 climatis legem
ptinentem z conuenientem suis opinionibus Cui obedierunt
reges z tota terra z habitantes insulas maris Et inbuit omnes
ad legem dei z confitendum vitatem z horrendum mundum z
obseruandum insticiam z querendum saluacionem alterius mundi
Et mandauit fi orones z ieiunare die sabbati quolibet mense z
expugnare inimicos fidei z dare hys qui dei sunt pecuniam ut auxi
liarentur pcam debiles z impotentes z phibuit eos comedere carnes
porcinas z zabiarum z camelorum z alios similes cibos / z inhi
buit eos quouis inebriari vino z stabiliuit festiuitates multas
ctis tpib3 z offerre sacrificia Aliqs excis in aduentu solis in principio
signorum z aliquos in prima visione lune z in coniunccione planetarum Et
eciam qn planete intrabant domos ppias z exaltaciones suas
aut in aspectib3 planetarum Et offerebat sacrificia de reb3 omnib3
de floribus sc3 rosas / Et de granis tritici ordei z de fructib3
vuas z de potib3 vinum
Et dixit nemo sufficit regraciari deo de bonis q facit s. Et
dixit Qui adherere voluit sapie z facere bona opa elongari dz

ab ignorancia & a malis operibus sicut bonus artifex sciens in
sciencia sua cum vult facere sine adiutorio propria instrumenta carpentarie Et
cum vult scribere sine instrumento proprio desinet instrumentum sutoris Eodem
modo est amor huius mundi et amor alterius numquam concitare possunt
in corde suo vno

Et dixit o homo si times deum & times vias ducentes ad
malum non cades in illas.

Et dixit non te alliciat voluptas carnalis & mundi huius
dulcedo que euertit de anima tua medicinam Ne sis sicut qui suffo
catur in magna desperacione propter rem ponderosam quam diligit in fundo
maris qualiter euadat ab aqua ymmo propter illam tollendam exposuit
se suffocacioni & perdit se cum illa

Et dixit non cognoscunt homines excellenciam dei nisi quod deus eos
conduxit ad suam sapientiam per prophetas suos fideles qui locuti sunt
per spiritum sanctum Qui dixerunt Ad dei mandatum et obseruanciam legis
eius & incedere vias que placeant ei & te ducant ad eternam vitam
& ad gaudia sempiterna

Et dixit non exaltetis clamores ad deum cum ignorancia nec
cum voluntatibus corruptis nec sitis inobedientes nec prevaricatores
sue legis nec velit aliquis vestrum id facere socio quod nolit pro
alium sibi fieri Et sitis concordes & diligentes vos ipsos in virtute
ut vitam ieiuniis et oracionibus cum voluntatibus puris & mundis
Et conuenimini ad opera bona dantes debita deo cum complete & sitis
humiles vitantes superbiam Ita quod producatis bonos fructus opera
veri Elongetis vos a societate latronum & fornicatorum & vitetis
eum in malis operibus

Et dixit ne sitis primi adherentes veritati & sit verbum vestrum
sic sit & non non Nec in malo faciatis mendaces quia principes
ciuitatis peccatorum quod sciatis eos dampnasse Et commendetis vos deo
qui scit secreta & ipse iudicabit vos equaliter de quo remunera
bit bona facientes pro bonis operibus Et facientes mala punientur

Et dixit sciatis pro certo quod timor dei //punietur
est maior sapiencia & maior delectacio & est a quo fluit omne bo
num & aperit portas intellectus & sensus Deus enim qui dilexit
seruos suos dedit eis discrecionem & prophetas statuit prophetas & mit
tens prophetas spiritum sanctum patefaciens eis secreta legis & veritatem
sapiencie eo quod vitent errores & loquuntur verum

Et dixit vitam sapiencie & prosequamini legem & assequatis
mansuetudinem & ornetis vos bonis documentis & cogitetis
bene in vestris rebus non vos precipitantes in eis & multo magis
in puniendis malefactoribus & caueatis vos ut non oporteat
vos penitere in processu temporis nec excludantur a mente vestra Seruitute
ignorancie nec obesse possit lasciuia iuuentutis

Et dixit si aliquis vestrum egredietur modum vivens aliquo

quo peccatur incet illud non decipiens sed postea quia se bene
substraxit ab eo et postea alias tractatur ad idem quia licet non
puniatur pro isto mundo punietur in die grandis iudicii et af
fligetur grandi pena absque aliqua pietate
Et dixit corrigite vos correctionibus quibus deus nos cor
rexit Et sequimini sapientes dicentes ab illis virtutes vos
Et sint vestra desideria elevata ad acquirendam bonam famam
nec exaltetis ea ad maliciam nec ad res fallaces.
Et dixit cavete vos a malis abis et mittetis mala lucra
que sicut replebunt bursas vestras pecunia sic vacuabunt cor
da vestra diuina gratia
Et dixit honorate bonos et malos. Bonos secundum observatas boni
tates malos ut non offendamini ab eis
Et dixit Cavete ab eis qui non sequuntur veritatem sed tamen
audiunt eam et non operantur illam
Et dixit Non petetis laqueos ut noceatis hominibus nec
cautelam tenentes ad decipiendum eis Nam ista est res que
non absconditur quia licet non cognoscatur quamcito cognos
cetur tamen finaliter
Et dixit addatis amorem fidei cum amore sapientie Conatus
viriliter addiscere eam et si potitis hoc facere quod fiat toto tempo
re in mundo isto et in altero fiat quia hec lucrabimini Et de vir
tute nobili erit maior profectus quam thesaurizare aurum et
argentum vel aliam pecuniam quia thesauri huius mundi non du
rant thesauri alterius mundi durant et numquam finiuntur
Et dixit satis idem intus et extra in illis qui loquimini ad invicem
nec sit qui lingwis exprimitis diversum ab eo quod reconditis in corde
Et dixit obedite vestris principibus humiliate vos vestris regibus
honoretis vestros maiores et alios ministros vestros Diligite deum
et veritatem et consiliatis fideles ut possitis fructi penitentes
fieri et salvi a culpis
Et dixit sint ora vestra ad laudes in hora tribulationis et refri
gerii et tempore paupertatis et deliciarum etc.
Et dixit non comedetis vos nisi ex vestris operibus nec induce
tis in iniuste Et diligite magis pauperem cum bono opere quam
divitias cum peccato Nam pecunia perditur et bona opera manent
nec velitis iniuriam tradere nec numquam deridere
Et dixit Si perspiciatis in aliquo aliquem lesionem vel aliquam
maculam vel aliquam turpitudinem non dehonestetis vel de
rideatis ipsum sed redeatis ad deum quia omnes estis creati ex prima
materia Et qui deridet non assecuratur ut ad quod incidit in
idem Quare decet quando videritis quicquam tale elevate o
culos ad deum gratificantes eidem de salute nobis concessa et

petentes miam quod nos custodiat
Et dixit qui disputabunt nobiscum contra fidei cum aspis et
fortibus verbis non trudeatis equomo eisdem / Sed cum mansve
tudine et humilitate dicentes domino / Domine dilige creaturas
tuas et ducas eas ad bonam credenciam et salvatorem eternam
Et dixit multiplicetis taciturnitates vestram in consiliis nec sol
vatis linguas vestras totam in inimicas / Cavendes ne ipsis eis
quibus vos percuciant arma dictis minuentes contenciones
et superfluitates verborum
Et dixit vita anime consistit in sapia et sapia in credendo
deo et credere in deum et construere legem quia sapia in credere deum
non dividunt sed ambulant / Nam vna existente altera erit si
non / non erit altera
Et dixit non poteritis esse si non ducetis timorem dei cui
quo acquiratis spem sanctam qui aperit vobis portas paradisi per
quas ingredientur anime ut [illegible] adamas mundas que me
rentur vitam eternam
Et dixit / Cavete a societate malorum invidorum ebriorum et ig
norancium / Et qui cogitabitis bene facere / Et facietis impedimenti
plus quam impediam vel retraham voluntates prusa et a facere
do desistatis /
Et dixit non invideatis malo cum bene succedit quia
stabile non est nec erit boni finis
Et dixit fac filios tuos a sua pueritia discere plus quam
procedant in etatem et trahantur a malicia et peccatis meis
Et dixit Omne desideria vestra levata ad deum orantes cum
cum mundis cogitacionibus et sic vos exaudiet et tribuet
nobis et auxiliabitur quocumque ibitis et liberabit vos a lacu
diuturno et humiliabit capita vestrorum inimicorum sub pedibus vestris
Et dixit qui incipitis / Jeiuniare mundificetis animas vestras
ab omni sordicie remanentes puris cordibus et exclusis primis
cogitacionibus quia deus repetat immunda voluntates mandatas
et sicut abstinetis vos / Jeiunando a cibis ita a peccatis abstine
atis / Non enim satisfit deo abstinendo a cibis solum sed a viciis
et peccatis omnibus / Inquo enim satisfacit ieiunium cum opera
fiunt honesta et voluntates inmunde
Et dixit visitetis in vestro Jeiunio domos dei insistentes ora
tionibus et clamoribus / Non servientes deo per pompam / Et cum
mansuetudine et humilitate / Et cum festa celebrabitis existentes
hylares in domibus vestris cum familia / Recordemini pauperum
largientes eis escas et beneficia
Et dixit / Confortate angustiosos et tristes et redimatis cap
tivos curetis infirmos induatis nudos alatis famelicos

sientes potestis recipiatis pecunias satisfaciatis creditoribus ten
mini iniuriam patientes
Et dixit non addatis afflictis afflictionem ymmo confortetis
et iuuetis eos placidis verbis et ornatis operibus et opibus Et
si sint homines qui dampnificauit vos parcatis eis sufficiendo vobis
quod patiuntur expensis
Et dixit Nullum amicos acquiratis examinantes prius quam
eis confidatis nec confidatis prius quam expiatis ita quod non
dampnificent preces ne vos penitere contingat
Et dixit quem deus exaltauit in mundo non reputet se mayo
rem suo ymmo exaltationem illam reputet nullam quia deus
creauit pauperes et diuites eodem creatione suo respectu cuius
omnes sunt equales
Et dixit non egredietur ex ore tuo indignationis tempore turpe
verbum quia hec est res dehonestans et deducens ad penam
Et dixit qui compescit iram et refrenat linguam et moderat
verba et mundet animam eos superat omne verbum
Et dixit non conuenit querenti sapientiam ut querat eam ob
metum et premium sed propter delectationem que est in ea et eo quod precio
sior est aliis rebus
Et dixit vera sapientia est initium fortune et indicatio omnis dis
ciplinae et mortificatio malorum
Et dixit melior et nobilior est rex qui in regno suo commutat
legem malam in bonam
Et dixit liberalitas est esse liberalem tempore paupertatis et parcia
est parere cum adest possibilitas vindicandi
Et dixit ut qui honorat sapientes diligit iustitiam bona
operatur et nititur perquirere sapientiam et bonos mores inuenit quod
appetit deinde mundo et de alio — pia et doctrina
Et dixit infelix in hoc mundo et in alio est qui tacet sapientia
Et dixit qui non docet quod scit iustus et moribus bonis
augebitur pro illud ignorantia malorum in eo Et qui denegat
scientiam apto priuabitur suo beneficio in hoc mundo nec dene
gat eam nisi ignarus Et si modice non fuit sic erit vilis
voluntatis et inuidus
Et dixit melior est liberalis in scientia quam in diuitiis liberalis
Nam deficiente relinquitur bona fama cum diuitie annichi
lentur et sic perpetuentur
Et dixit decet hominem non odire nec offendere illum qui of
fendit eum ymmo benefaciat et mitigat motus et verba
eius quia potiora opera sapientis sunt tria facere de inimico
amicum et de nesciente scientem et de malo bonum
Et dixit bonus est ille de cuius bonis participant alii et qui
reputat aliorum bona propria

Et dixit quam modicus est profectus sine cum cupi[ditat]e multa et
quam multus profectus modice sive trahendo cum cupi[ditat]e
Et dixit mors est sagitta emissa et vita est in quantum elo
ngatur ab ea
Et dixit maior pietas est misereri insipientium // Et dix[it]
cui non sufficit quod habet non consequitur multa h[abe]re
Et dixit delator sine suggestor vel mentitur cum sug
gerit vel est proditor eius quem defert
Et dixit derisio facit perdere timorem sicut ignis ligna
Et dixit invidus amicus est illius qui in prospera est et inimi
cus illius qui distat et est amicus nomine inimicus vero racione
Et dixit invidus non natus fuit nisi ut despiciat
Et dix[it] multum securus est qui sine culpa est / et multum me
ticulosus qui iacet in culpa
Et dixit non obediatis cupiditati vestre quia ipsa non obedit
discrecioni vestre
Et dixit Cum ira habet tam fictam est levis et cum non habet est
gravis ad sedandum
Et dixit qui dat alii consilium incipit proficere sibi / Et quesie
runt ab eo Quid est quod molestat hominem gravi impedimento
Respondit Ira et invidia et magis ambobus cogitatur / Et interro
gaverunt Quare sapientes magis intendunt ad portas divitum
quam divites ad portas sapientum Et respondit quia sapientes
sciunt precium diviciarum / divites ignorant precium sciencie
Et discrecio sine pacienti[a] est sicut infructifera
Et dixit oportet sapientem nolle obedire alteri cum impo
tens est anime sue
Et dixit Qui cognoscit ignorantem sapiens est Et qui
non cognoscit sapiens non est et ignorans et qui ignorat
se ipsum non cognoscit alium
Et dixit homines sunt duorum modorum aut quesitor et non
inveniens quod querit aut inventor et non proficiens que querit
Et dixit Sapiencia est sicut margarita que invenitur in
concavis profundi maris que haberi non potest nisi per scrutatores
qui sciunt descendere ad fundum maris
Et dixit Non potest esse perfectus sensus qui complete sine casti
tatis non est nec est complete sine qui non est perfectus sensus / et
perfectus sensus est completus discrecione
Et dixit disciplinacio est ordinacio sensus quo exordinanda
est discrecio quantum possibile
Et dixit discretum non permittunt letari nisi propter id quod
appetit in suis bonitatibus
Et dixit Castigare unum clam et alium palam est dehonestum
Et dixit Excusacio hominis frequenter accusacio sit recordacionis erroris
Et dix[it] non remittit penam qui id insinuatur

Et dixit ignorans est primus licet decrepitus et sapiens maior
etate licet iuvenis
Et dixit invidus despicit illum quem consueverant honorare
et ira comedit illum qui consuevit comedere dare
Et ira ignorantis consistit in verbo solo et sapientis in operibus
Et dixit mortuo invident pauci et ideo multa mentiuntur
Et dixit dementie sufficiat ei eum tristari quod letalis est que
fuit quidam senex Si contingeret perdit Qui non potest minari
caritate qualem alium possit portare super collum ad natandum
Et dixit Caue a societate mendosi que est velud sarab quod
lucet et non proficit Sarab est res tenuis relucentes a longe
videntur aque
Et dixit Studiosus est qui non impedit magna delectatio
viri que de suo exitu operari intendit nec impedit quem
magna occasio dei qui docet quod tueatur abea
Et dixit qui presumit contra aliud prius se presumet parlo ad iustitie
Et dixit Qui commendet te de eo quod non est in te non
est securum quin insurgetur te de eo quod non est in te
Et dixit Ira tamen perturbet quousque bona operando non
nec mala iudicanda
Et dixit Qui laborat pro eo quod non proficit perdit propterea id
quod proficit
Et dixit Qui cessabit penes te amicus non recedas ab eius
amicicia donec remaneat aliquid in eo quo ipsum videas tristari
Et dixit Bonus amicus qui obliviscitur cuius in quo errat
vit erga eum amicus nec sibi inficiatur propterea nec beneficia il
lata imperat
Et dixit Melius est tacitus a tempore quia ab alto Et dixit
ignorantis bonum est sicut herbe in fimo pascentes
Et dixit mali socii sunt sicut arbor ignea cuius unus ra
mus alium conburit
Et dixit Occasio super aliquo verbo est tacere et alicuius contencio
est cedere alterius
Et dixit Maius est quod deus fecit in hoc mundo e homo et
manus in homine est raro pro qua fuat inscienciam et recedit a prato
Et dixit fatuus non sentit aliquod turpe et ignorans sena
cius rem unam credit aliam et timorosus timet quod non sentit
Et dixit Comendabilior res apud celum et viam ligua proficies
Et dixit homines debent mutuo bona // veritatem
hic et malum ergo ille est fortunatus quo bona recipiuntur
et in fortunatus quo mala recipiuntur
Et dixit Reges decet non dare posse nec dominum nisi pre ce
teris et ecce hic diligit omnes sicut bonus pater bonos filios
Et dixit finis anime rationalis est scire veritatem et anime

concupiscibilibus est vita / et finis animi irascibilis e pax

Et dixit Sufficit iniuriam pacienti per indulgenciam aberrante et querentibus ab eo Quid est libertas Respondit libertas est quod te liberes tua pecunia et quod de accipienda pecunia ab alio abstineas

Et dixit propter notos digna ignotis et indulgeas illis qui obsunt tibi propter illos qui tibi prosunt

Et dixit vita huius mundi est ita brevis quod homo non debet corde concipere nec animo odire

Et dixit Statue iram tuam in ductu tue sapiencie et tuam oblivionem in ductu tue memorie

Et dixit suo discipulo Aspice move cordam secundum modum fortitudinis Intelligis que dico Respondit sic Non video quod intelligas Respondit discipulus Qualiter vides hoc Respondit non te video hilarem et intelligendi signum est hylaritas // ///

Et dixit utilis verecundia impudentis que ondit quod erit bonus

Et dixit Melius est quod benefacias cum bonum suaderis quia qui male suasit forte non suppetunt facultates

Et dixit qui moratur in provincia in qua non est dominus ultor et iudex iustificator et medicus sapiens et forum humidans et fluvius currens sed et suam pecuniam exponit fortune

Et castigavit regem amon dicens primum quod tibi precipio est timere deum et obedire eidem

Et dixit Cum dominatur hominibus necesse est habere in eorum semper terminum tres prima est gentis sibi subiecte Secunda est quia licet sint sub uno domino ut liberi sint et non ut servi Tercia est quod sua dominacio non potest durare nisi modico tempore ¶ Igitur oportet te o amon servare animam tuam bona voluntate et verbo veritatis et deo vacare de impugnando inidem non credentes et decogendo eos ad subiciendum sibi obedienciam Nec velis habere divicias nisi fuerint de bene acquisitis Et scias quod populus obedit bene facienti Scias nec potest bene attendere regno nisi qui humiliat populo Nam qui dominus caret eo erit dominus sibi tamen ¶ Igitur attendas sciencia tua si cogita prius de anima tua inimicos te exhibeas quibus derogatis malicium mundum / Et sic diligeris in rebus istius mundi et si forte contingerit super negociis huius mundi spiritualiter bellicas te adire potentem Caveas et sollicite de hostium inopinato insultu et oportet te qui putas te impugnari ut sollicitus sis in omnibus tuis actibus et Caveas tibi de inopinato insultu quo possit pati repulsam quia repulsiva excessio contingeres sit excitatum ... non potest cito resistere et multiplica excubias ut scias semper continenciam inimici Caveas ne te decipiat Et cum precepis aliquid ~~facere~~ statueris si precepisti perficiunt Et si non

scrutabis minimis temporibus debitum. Et cum papias cartam
aliquam scribi non sigilles prius quam legeris quia reges
decipiuntur plurimum ex hoc. Et caue ne placitum habeas cum aliquo
nec patefacias cordis tui secreta nisi hominibus tuis de quibus
bene confidis. Et sic agas prudenter quod tam milicia quam
populus placientur libenter tecum super laudabili gubernacione qua
gubernes eosdem. Et sit tibi dormire quantum sufficiat ad
quietem corporis tui. Nec intromittes te nisi debitis rebus
ut sint tua opera et non derisio et in exequendis que oportuit
non exhibeas moram. Et si personaliter te contigit imprendo sis
prius et considera que committis. Et attende penes operantes
magnam alchimiam exhilarantes eos et illos agricole. Nam
non est alchimia aliqua sicut fecunditate terram plantacioni-
bus et seminacionibus quibus populus gubernatur milicia multi-
plicatur domos replentur diviciis et regna roborentur. Ergo
ob rem huius conservacionis est conveniens ut honores quemlibet iuxta
condicionem ipsius et suam discrecionem et in loco suo facias publicando
honorem quem feceris ei ut per plures populo manifestetur. Bona
merentes et benefacias querentibus sciam ut accrescat voluntas
eius ad eam acquirendam et intellectus illustretur et estime-
tur cogitacio ex hoc. Mundo et provincia commode recipiat per istum
Infer cito penam malefactoribus tibi ex quo constitit
de delicto. Et qui impediet regnum tuum decapita eum cum
publice et alii terreantur et latroni mandantur manus et
spoliatores stratarum suspendantur et strate fiant secure. Sodo-
mite conburentur fornicatores fustigentur quinquaginta
percussionibus et fornicatores lapidentur si vere probetur. Pla-
ceas tibi assuefaciendo eloquiis quos cito premias et premi-
tos publice et quiesce fac cor tuum ab exercicio variantibus. Et te
condecet regnare captivos semel quolibet mense et liberandos li-
beras et facias eis ac paciendos premies incontinenti. Et quibus
videris tibi indulgendum donec constet de negocio suo eos papias
custodiri. Et caveas ne innitaris tuo consilio tantum sed ~~[illegible]~~ tu
illum consulas qui sunt bone fame et discrecionis et etatis
provecte qui in pluribus est expertus. Et plurimum utaris consiliis
in magnis negociis et inveniendo quod non sit in aliquo corruptum as-
sumas aliorum utiliori consilio acquiescas et deus te diriget
Et dixit nobilis est bonitatibus utens et maiores bonitates
sunt iusticia castitas et concessio libertatis antequam petatur
Et dixit decet quemlibet sciam rationis eam ipse nec terrea-
tur a supervenientibus nec extollet se nobilitate vita diviciis ac
dominio voluntas vero dicta et opera exequentur et sic ascendat

decus eius et successores suos

Et dixit non pt euadere iudic indicium aliquis nisi pp̄ter tm̄ sz pp' districtionem pp̄ter castitatem et opa sua bona

Et dixit Omnia pereunt nisi bona opa Et omnia pnt pmutari nisi natura Et omnia pnt rectificari nisi mores mali et omnia pnt uitari nisi dei Judicium

Et dixit Non est mirum si sit bonus qui caruit cupiditatem / sz mirum est quod si bonus cupiditatibus remanet ideo

Et dixit Non incontinenti affligas penam pctori sz intermitte spacium ad excusandum Furor sapientis e sicut stratio nauis q dum submergitur ipsa facit submergere multos

Et dixit ffiducia est seruitus quedam et diffiducia est libertas

Et dixit Cum rex non pt regere nos suos sensus nec suas cupiditates qualiter pt suos familiares regere / et qn pt suos pprios famulos regere quo potius regere pplm et distantes ab eo ergo decet regem dnare maxie sibi et alienari a dominio alio eum deinde alijs dnari sue

Et dixit decet Regem suspecosum no esse quia suspicio facit ab hoies elongari eum aput regem suspiciosi et maxie detractores et delatores habundet quos si rex indomo sua patitur et familiares fidedignos et consiliarios sufficientes habere no pt

dicti tat

Et dixit Qui non continet sensum sub posse suo no continet uitam Et dixit Rex sapiens allectat eum mansuetudine et habilitate et placibilitate qd no impetrat eum displicabilitate et supbia

Et dixit pid quo congregat rex pecuniam pid idem pdit eam / et pid quo putatur pdere sz largiendo et distribuendo pmitis aggregat . i . multiplicat inde ppulabit uillas suas et opprimet securus inimicos

Et dixit decet regem studiosum discordari eum in potencia

Et dixit Cum rex uicit inimicos suos oz eum sequi bonas consuetudines iniusticia in liberalitate pecunie in pacia et in indulgencia et in malis et iniquis consuetudinibus que allici aut ess inimicos

Et dixit si rex non congregat thezaurum et non expendit nec conuenit aut pdet illum aut regime

Et dixit in concordia statutorum consistit lex et ex consistencia legis consistit regimen et pconsistencia regis ppulatur mundus

Et dixit homines regis sunt cum eo ueluti uentus cum igne Nam ignis quando accenditur sine uento eius opus debilitatur et tardat eius cremacio

Et dixit decet Regem adherentes sibi cognoscere quorum quilibet statuat suo loco iuxta cuiuscumque districtionem sapiam et fidelitate

comprehendendo unicuique iuxta congruenciam meritorum nec sint tua dona que non acceptantur ut placeat ipse et in collacione donorum et subditi magis ad obedienciam annectuntur

Et dixit Decet regem homine non uti mendosa et prius sperando cassa affectione ipsos posse suam graciam detestari nam cum gravissimum sit gracias privacione naturas

Et dixit non adiscas ab omnibus omnia que sciunt ymo decet quod adiscas accomodata in omnibus omnia et accomodato inter unam rem tamen illam quia muscatum non solum delectat odore sed verum eciam et sapore et rosa non nisi odore delectat tamen solum aut saltem non sapore vel odore sed visu tamen et eodem modo competat ut adiscas accomendato in sermone et distinctione totum quod legis et ab eo quod commendatur in verbo solum illud adiscas tamen Et cautus sis eodem modo quod non laborans ad discendum nisi aptum doceri Nam ex cerpe mel ex flore sicut apis et non homo / convenit viventi sciam ut meos discipulos instruat

Et dixit / Et fuit scriptura sigilli sui Cum comunia causa me tene

dicta Zaqualquin

Zaqualquinus dixit quam diem cognoscat non obliviscatur apparatus Et dixit homines recipiunt bona creatoris sui ~~licent~~ licet peccent ergo tenentur regraciari tunc maxime sibi et implorare veniam graciis

Et dixit Quantum temporis dehonestatis et cum processistis ad aliud tempus commendastis et illud quot negocia abhorruistis in principio quorum que in fine considerastis Et qui dimittit mundum ut serviat deo Et in inicio sicut asinus molendini qui circuit et cum ignorat

Et dixit Inclitus est egens nimis qui querit a quo diffidit

Et dixit dominus malo concessum maliciam auget et non nocenti concedere et beneficio spoliare et docere insipientem et ipsum stultiorem facere et querere beati illum despicit semetipsum

Et dixit amor eos qui cavent acribus nocumentis vel huius nocumentum incurrat nec cavent a pactis aliud perdere facientibus Et

Et dixit in multiplicitate silencium quod est aptius Et mundum evasio et utraque veritate que est disciplinato verborum

Et dixit Cui primus est nobis nos a deceptione absolvit et qui odit nos amicetur

Et dixit Convenit viventi legem concedere amico suo pecuniam noto bonum aspectum et inimico iusticiam non negare et se ab omni eo quod contaminat cohercere

dicta homeri

Homerus fuit versificator antiquior apud grecos et maioris status inter eos Et fuit post moysen quingentis lx annis Et dedit multa bona Et omnes versi

scriptores grecorum imitati sunt eum et discentes ab eo process-
serunt viam eius. Ipso ergo captivato tamquam servo vendi-
tioni exposito quesivit unus civis qui volebat eum emere
unde erat. Respondit de patre et matre sum. Et dixit dominus quod te
emam. Et respondit [illegible] consulis me de tua pecunia
Et dixit ad quid bonus esses. Respondit ad liberandum. Et
remansit in captivitate longo tempore et ad finem liberavit eum
Erat vir bone magnitudinis pulchre forme remissi colo-
ris magni capitis et strictus inter humeros habens grave
aspectum et in facie habens signum ~~varioli~~ variolarum. Et erat mul-
torum verborum et dehonestator illorum que procedebant eum. In-
termissor et laudator dominorum. Et finivit vitam suam in cen-
tum et octo annis
Et dixit districtus est ille qui linguam suam retinet
Et dixit [illegible] consilium est quies et [illegible] labor
Et dixit fraudationis denegatio est vita amicitie
Et dixit Si sequaris bonos et eris unus ex eis. Si sequaris
malos et eris unus ex eis
Et dixit liberalis est qui cogitat in negociis puris et
mundis que decet et qui vidit ea perficit cito plus quia [illegible]
[illegible] occasio et impedimentum
Et dixit Cuius cor est timens existit sapiens et pollet virtutibus
Et dixit Fraudes sunt fructus cogitationis inepte
Et dixit Os ostendit quod iacet in corde
Et dixit multa taciturnitas facit hominem esse nescium
Et dixit perfidia aufert discretionem et levitas continentiam
Et dixit aspectus ostendit quod iacet in corde plus quam verbum
Et dixit qui providet in factis suis securus est quod non penitebit
Et dixit qui non gratificat bona que sibi conferuntur invidus
Et dixit mirum est de illo qui potest assimilare deo et conatur
assimilare bestijs
Et dixit Non convenit operari vel dicere aliquid de quo ac-
cusatus doleat quia si feceris eris accusator tui
Et dixit acquiratis bonitates quia propterea perdentur malicie
Et dixit sapiens quidem per fractionem navis submersus duc-
tus est et ad insulam impetu maris unius et descripsit in a-
rena figuram quandam geometricam. videntes eum ~~dixe~~ dux-
erunt illum ad regem loci illius propter quod Rex mandavit
per provinciam hoc modo. O vos homines [illegible] ea lucra que
remaneant si alia omnia in mari per naufragium perdi contingat
et illa sunt vere delectationes sanctorum et bone operationes
Et dixit Homo defert super suos humeros duo. Unum ante
ante et aliud retro. ante tenet errores et vicia aliorum retro
quam suos proprios

Et dixit filio Reprime tuas cupiditates quia pauper est qui
gubernat se per eas certe
Et dixit Si fueris paciens appacabis Et si superbus fueris despi-
Et dixit Bonus est melior omnibus animalibus terre Et ma
lus est vilior omnibus animalibus terre
Et dixit Sapiencia est posse operari prudenciam
Et dixit Melior est cognicio quam ignorancia quia propter magno-
rem intencionem cadere in ignem per ignoranciam ultimi intencionem
intencionem pretium sine dampno
Et dixit Iste mundus est domus mercacionis et est infor
tunatus qui tradit ab eo cum perdicione
Et dixit Magnum consequitur homo qui vult et instruere dominij
est delectacio cordis / Mansuetudo eloquij aufert tedium Promit-
tere et non complere privat bonitatem / Et qui incipit benefacere
et non complet non potest ei mereri
Et dixit Quid habet aliquid posse in mundo isto gaudere non potest et
qui non potest despicatur
Et dixit Nichil est vilius quam mentiri Et non habetur ali-
quod bonum in mendacio
Solon atheniensis leges statuit Solon composuit plures
libros predicatorum bonorum Qui fuit de athenis que
erat civitas sapiencium illo tempore Et fecit versus quibus clauderent
homines proprias voluntates adiuvandum perdicionibus et gauden-
dum se cum inimicis Et ista sunt dicta eius
Et dixit Qui volueris aliquid facere non sequaris tuam
voluntatem omnino ymmo queras consilium quia pro
silium facis veritatem / Et interrogavit eum Quid est diffici-
lius in homine / Respondit quod homo cognoscat quid est in eo Et quod
construct suam legalitatem Et quod non loquatur in quo lo-
quo non debet Et quod non molestet se ex eo quod non consequi-
tur id quod habere conatur
Et dixit Rex huius mundi et statuta et leges consistunt sub duo-
bus scilicet ense et vexillo
Et dixit non potest [illegible] pape qui sibi soli obedire non potest
Et dixit uni ex discipulis suis Caue adversione quia per hoc
nascitur odium
Et dixit Non sunt virtutes hominis quas sibi attribuit
ex operibus suis / Et interrogavit eum Quid esset liberali-
tas Respondit Qui suarum rerum utitur liberalitate Nec est cupidus
aliorum bonorum Et interrogavit eum Quid est acucius gladio
Respondit hominis lingua prava Et quesivit quidam dives Que sunt
bona tua vel thesaurus tuus Respondit meum est tale quod habere
non potest ab homine mundi et mea voluntate et quicquid sibi conce-
dam de meo meum non diminuitur et de tuo nemini potes aliquid

dare nisi paciatis diminucionem
Et dixit Si volueris quod moretur amor amicorum tuorum sibi ei bene
compositus Et da suo locum cuilibet
Et dixit Non oportet laudare aliquem de pluri quam sit in eo
quia ipsemet patefaciat veritatem et erit illud quod adimpleveris
tui defectus
Et dixit paciencia est forte castrum et acceleracio inducit pe
nitenciam et fructus exprimendi veritatem est honor Et
interrogavit eum Qualiter acquiruntur amici Respondit honoran
do eos cum presentes sunt et benefaciendo eis Et commendando
eos cum fuerint absentes
Et dixit Bona anima nunquam dolet nec letatur quia non
alacritas nisi qui intuetur bonitates rei et non eius malici
as Et accidit ei dolor qui aspiciat ad suas malicias et non
ad bonitates Bona vero anima aspicit totum mundum et
videt quod eque in eo sunt bonitates et malicie Quare ipsum
nec gaudere simpliciter nec tristari contingit
Et dixit qui querit rem sine causa est ignorans Et perdi
dit Solon filium et incepit plorare Cui dixerunt Quid prodest
tibi plorare Respondit Quid prodest hoc ploro
Et dixit video quosdam qui cum aliquem ceperint quendam
latronem aut fornicatorem reputare eos male facere licet il
li egerunt hec in secreto et qui reputaverunt eos malefactores fa
ciebant opera reprehensibilia publice vel publica sunt priva
ta putabant
Et dixit Rex faciens rectum et faciens iusticiam regit volun
tates populi sui Et ille qui facit iniusticiam et violenciam querit
alium qui regnet super eo
Et dixit oz dum prius rectificare seipsum alios erit sicut qui
conatur curvam rectificare umbram suam prius quam se
Et dixerunt ei qualiter diriguntur ville Respondit Cum principes
operabantur secundum leges et non reputabat pro bono tempore de op
timo magis quam uno die Et dixerunt ei Rex odit te Respon
dit Qualis rex diligit alium regem dicaciorem se ipso aut bene
facere vult alii regi qui dicacior est se ipso Dicta Rabionis
Rabion fuit magnus defensor suorum priorum et habuit ali
quos amicos contra quos voluit unus rex procedere ac
cedens eos interficere Quo scito Rabion contulit se ad
eos defensurus ipsos cum magna milicia et armorum multi
tudine Et quando rex scivit hoc congregavit suam miliciam et percussit
cum eum et captum tormentari precepit sicut hominem qui contra
dominum suum fuit et promittens se daturum forte penam nisi suos
socios monstraret Dixit Rabion Quomodocumque iubeas

me affligi non faciam aliquid turpe Et cum diucius torque-
retur incidit extremitates lingue sue cum dentibus proiciens ipsam co-
ram rege ut despiceret eum dicere posse rem nocivam per eius sine
Et fuit Rabion rufi coloris competentis magnitudinis summe
pulchre forme habens in sua maxilla dextra signum oculorum
nigrorum Et fuit magni capitis et difficilis aspectus elevans
semper caput in altum Et fuit etiam multorum verborum delectabilium
in vn pensatus bone dispositionis et bone continentie tenebat
semper virgam unam in manu sua virgam unam elaboratam
cum smaragdis Et habebat plurimos annos ad vitam suam fi-
nivit Et ista sunt dicta eius

Rabion dixit discipulis suis Si perdideritis aliquid nondi-
catis perdidimus Sed dicatis restituimus ipsum quod nostrum
non erat

Et dixit cuidam discipulo multiplica amicos qui sunt medi-
camenta anime

Et dixit Non convenit sapienti contrahere cum pulcher-
rima languebunt multi amore ipsius et propterea hec despiciet
ipsa maritum

Et dixit Omne malum stat in delectatione presenti Et nuncia-
vit ei quidam dicens quod filius eius unus in mari obierat Respon-
dit me scivi genuisse filium mortalem habere et non immortalem

Et dixit Ne timeas mortem corporis sed anime timenda est

Et dixit quomodo dicas sed cum teneas animam rationalem
non mori Respondit Cum anima naturalis se coniunxit ad animam bes-
tialem a natura rationali licet sit substantia incorruptibilis mortua re-
putatur quia perdidit vitam intellectivam

Et dixit Vita anime est sublimis et elongata a morte nec
potest anima ad maximus mortis devenire nisi presentant ei occasiones
ducentes ad mortem Et vidit iuvenem stantem multotiens magis
suspirantem propter mundi adversitates Et dixit ei fili noli sus-
pirare propter nocumentum quod habeas Nam si esses multum dives
et morareris in medio maris subiecto corporis et te exoptares non
aliud nisi evadere corpus tuum tantum Respondit Non aliud Ra-
bion dixit puta te perditam pecuniam incurrisse et tandem pecuniam
liberum evasisse et sis contentus statu in quo es et recessit iu-
venis confortatus Ypocras

Ypocras fuit discipulus Esculapii philosophi secundi et fuit de genere Es-
culapii primi a quo genere suo processerunt reges in Grecia diu Et
ab eodem incepit ars medicine quam condit et docuit et con-
dit ipse filiis suis mandans eos quod medicinas extraneis non
docerent ymo patres docerent filios et sic procedunt semper quod artis
nobilitas semper manet firma in eis Mandavit eis similiter quod
morarentur in medio habitationis terre Grecorum in tribus insulis
una dicitur Rodoes alia Candias tertia Ethan Et docuit

medicinam in illis tribus insulis ¶ Ypocras autem fuit de in-
sula Chay et predictum fuit studium quod fuit in duabus insulis et
remansit in Chay. Et fuit primus Esculapius primi quod medi-
cina staret in experiencia tantum. Prima medicina facta non fuit
nisi cum experiencie. Et hoc modo mansit fuit mille et quadringentis
annis usque quo apparuit Mucius medicus qui tenuit quod ex-
periencia sine racione dispendiosa est. Et usi sunt istis duabus oc-
tingentis annis usque quo apparuit Birumedes medicus qui de-
spexit experienciam dicens quod ceca error preveniebat quare
soli racioni innisus est. Qui dimisit post se tres discipulos qui
discordantes facti sunt. Primus scilicet quarum unus innisus experien-
cie tantum. Alius secundus plenius. Tercius ingeniis et incan-
tacionibus insistit et adhesit. Et duravit hoc modo annis septua-
ginta usque quo apparuit Plato medicus qui in vestigiis consi-
deracionis cognovit quod sola experiencia erat periculosa et sola racio non suf-
ficiebat et iniunxit se ambabus combussit libros suos de inge-
niis et libros suos super experiencia tantum. Item suos super rac-
cionem libros aut continentes utramque partem et opinionem retinuit
et conservavit. Deinde obiit et remansit ars medicine apud
suos discipulos prout ipse composuit et confirmavit. Qui fuerunt qua-
tuor statuentes unum ipsorum ad medendum corporibus. Secundum ad
minuendum et conbutendum. Tercium ad medendum vulneribus.
Quartum super curandis oculis. Quintum super solidandis ossibus
fractis et ad loca propria reducendis. Post hoc apparuit Esculapius
primus secundus mille et quadringentis annis tu... qui investi-
gans opiniones diversas opinionem Platonis veram et etiam re-
periens et adhesit eidem. Et dimisit post se tres discipulos Ypocratem
et alios duos quibus mortuis remansit solus Ypocras investi-
gans quod ars medicine propinqua erat perdicioni quia periclitant illi
qui exercitavit in illis duabus insulis predictis et iam se in insula
Chay solus remansit in illa arte peritus. Elegit forte utilius ipsam
non tantum apud filios ymmo apud quoscumque dignos debere
de cetero divulgari. Reiectis igitur ab eadem arte cunctis opi-
nionibus mendacibus ipsam in librorum compilaciones curtatis et
clausis verbis reduxit et precepit duobus filiis iam peritis quod do-
cerent deinceps omnes qui apti essent apprehendere eam sine con-
sanguinei sive extranei essent dicens quod extraneos adhuc ydoneos quam
mencius erat eandem arte docere quam consanguineos ineptos
et. Ita actum est prout ordinavit et ita roborata est ars predicta
usque in hodiernum diem ¶ Nam ipse vivens plures extraneos dis-
cipulos statuit eruditos ab eis sicut a filiis sancte. Unde
cum moreretur idem Ypocras magnum discipulorum numerum tam extraneorum
quam filiorum et nepotum eorum dimisit. Reddit quod accessit rex
Persarum misit querendo Apilato Rege Chay insule et quod mitteret

Ad eum yppocratem cui dare mandavit centum quintalia
auri. Erat autem regnum grecorum divisum per multas reges
quorum aliqui dabant tributa regi persarum. Et rex insule chium yppo-
cratis quod accederet ad regem persarum ut mederetur ei et aliis persis super
quadam peste quod acciderat illis quia si non faceret preciperet acci-
dere illis sine remedio et illis deterrita sua. Cum ille scilicet Rex
pylatus non haberet posse resistendi mandatis dicti regis persarum
Cui Rendit yppocras quod non veniret ad adiuvandum inimicos
grecorum. Rogans vero multis viribus quod veniret consule aperit
super hoc illos de villa qua habitabat que non permiserant eum
recedere dicentes Prius moriemur quam yppocras recedit ands
Et sic pylatus misit se excusando ad regem persarum. Et fuit
yppocras post centum et quadraginta sex annos anabugodo-
nosor. Et composuit multos libros in medicina qui pervenerunt ad
nos. Et ex illis sunt viginti et qui voluit ordinate studere oportet
studere in duodecim ex illis libris postquam studuit in predictis
libris quos composuit galienus. Et fuit ypocras primus cor-
pore pulchre forme curvus grandis capitis tardi motus vel-
te cogitationis tarde locucionis. Cum quiescebat aspiciebat
terram. Et fuit modici cibi tenebat semper in manu fleubothomi
minucionis vel radium ad oculos medendos. Et finivit vitam
suam in nonaginta et quinque annis xvi. Annis vixit studens
Sapiens vero et magister vixit septuaginta et octo annos. Et
ista sunt dicta eius. Yppocratis dicta

Et dixit securitas cum paupertate melior et eligiblior est
quam timor cum diviciis
Et dixit vita brevis ars longa experimentum periculosum iudicium
difficile
Et dixit Sanitas consistit in non habendo pigritie ad oper-
andum et non replendo corpus cibis et potibus
Et dixit Diminuere que nocent est melius quam multiplicare
que iuvant
Et dixit Cor duabus efficitur molestum cogitationibus pas-
sionibus scilicet tristicia et solicitudine. Ex tristicia vero prove-
nit sompnus a cogitatu seu solicitudine vigilia provocatur Nam
solicitudine inducitur cogitatio super eo quod timetur provenire
quare vigilat. Tristicia vero caret cogitatu futurorum cum
non sit nisi quedam passio de preteritis
Et dixit anima non inficitur nisi mundanis cogitationibus
et cupiditatibus est perdita
Et dixit ex quo Remus regi sumicit si vereatur eius aucto-
ritatem velud submittas fundum maris non timet eius salse-
dine
Et dixit Qui velit vitam anime sue affligat et mortificat
carnem
Et dixit Inventute fit amor inter duos sensatos qui assimilantur

sibi insensu/ sz non int᷑ duos insensatos licet sint similes
in stulticia non incedit sc̄dm ordinem ~~Igitur non pt~~
~~inuenire concordia seu amor inter eos~~ Renate possunt
duo concordare insemita vna Insensato vero seu stulta
non incedit sc̄dm Igitur no pt inuenire concordia seu
amor int᷑ eos·

Et dixit Melius quod acquiritur p̄sciam est sic no sic s̄
est deo q̄d est Non sit deo q̄ non est

Et dixit Eritis contenti deo q̄ sufficiat et sic non indi
gebitis quia hͨ mo eritis magis ipse Ipse enim nullo
indiget ergͦ q̄nto magis indigebitis tanto magis eritis
ab eo distantes Effugiatis statim malicias sine pramͭes
et retrahatis vos a p̄tis q̄rentes fines virtutum seu bonita
tum studiose

Et dixit Nemi quit esse liber non cupiat q̄ hēre non pt
aliorum eius sinus erit

Et dixit oportet hominem esse in hͨ mundo sicut ad conui
vium inuitatum cui q̄n datur cyphus recipit q̄n no nec
recepit nec q̄rerit

Et dixit Si vis hēre quod cupis cupias hēre quod potes
hēre Et quesierunt ab eo de quibusdam rebus fedis et tacuit
Cui dixerunt Renate non cudis Responsio sup̄ illa est tacē

Et dixit mundus non est p̄ctimis ergͦ cum potitis bn̄
facē non desscatis intendentes ad hēndam bona famam

Et dixit nisi p̄pter opus non inquiratur scīa

Et dixit pocius vellem vitatem abmitte p̄uiam nesa
endi quam p̄biam non inquirendi

Et dixit Scīa est quasi sp̄us operato sicut corpus Et scīa
est sicut radix opato sicut ramus Et scīa est sicut grans
opacio sicut granatum

Et dixit assume modicam expensa et tale p̄p̄ quod possis p̄uenire
ad immolemnum

Pytagoras vidit bonum esse negliere mundum et sinire
deo Mandans sacrificari sensus et vti amsticia et talis
bonitatibus et abstine a p̄tis et inia adsciam vitatem
omn̄ rerum et dilige homines et uti studio et mares doce mares
et feminas doce feminas et loqui ordinate et p̄dicate

Et dicebat q̄ anima est cerna reape apta initium et pena
Et moderabat sua cibum eo mo q̄ non erat vno tpe grossus
et alio tenuis sine macer Erat etiam anime valde subtilis
diligens vinstate amicis suis p̄us q̄m sibimet dices q̄ amicorum
bō debererent esse coīa et dixit scīas corp pallegoriam
Composuit enim 280 et dicebat malum non durabile ē
eligibilius bono non durabili et hͨ erat sc̄ptum in sigillo suo
In suo aut cingulo sc̄ptum erat silencio asscet̄ᵃ vō penitendi

Et dixit Sicut est iniquum nec actionis adeo sic oportet quod
mee anime revertantur ad deum
Et dixit Si volueris cognoscere deum non cogites ad cognos-
cendos homines
Et dixit Sapiens non reputat deum honoratum suis eloquiis
~~quiuis~~ sed suis operibus
Et dixit Sapiencia est deum diligere et diligens deum agit opera
que deus diligit Et operans que deus diligit est iuxta eum
et qui iuxta eum est bene est proximus
Et dixit Non honoratur deus propter ea que offeruntur ei sacri-
ficia sed propter acceptabiles voluntates
Et dixit qui multum loquitur meo est signum quod parum cognoscit
Et dixit Recorderis unaquaque hora que facias ad ex bonis operibus
corporis vel anime quod deus est iuxta te videns omnia opera et cogita-
ciones et tunc habebis verecundiam pro eo
Et dixit hominem sapientem timentem deum cognoscit deus
propter quod non turberis si homines te non cognoscunt
Et dixit deus enim habet locum super terram magis conve-
nientem sibi quam anima pura et munda
Et dixit Decet hominem de rebus nobilibus bonis loqui si non
sit ei possibile audiat loquentes de illis
Et dixit Caue uti te fecda terram vel alio verecundias de te ma-
gis quam de alio aliquo
Et dixit Satage lucrari bona causa laudabili modo et expendere similiter
Et dixit Cum audias mendacia sis paciens in audiendo
Et dixit De operibus pravis cogita quod non alloquitur homines
semper eis
Et dixit attende salutem tui corporis ut sis moderatus in come-
dendo bibendo iacendo cum mulieribus atque laborando
Et dixit id facere conceris quod alii tibi in videant
Et dixit non sis dissipator sicut ignorans que habeas nec sis
parcus ut non fias servus pro nummis hec moderancia quia
in cunctis utilis est mensura
Et dixit Sis vigilans in tuo consilio quia dormire in eo est
participare cum morte
Et dixit Quod non decet te facere non deveniat in tuum conceptum
Et dixit Sermo mendosi oraciones sue et sacrificia sunt sor-
dicies et contraria deo
Et dixit hominem culpare seipsum utilius est ei quam culpare ami-
cos suos
Et dixit Qui non est intentus veritatem non attingit
Et dixit Tacentes sua eodem modo se habet laus sua et vituperium
et iactancia eius et derisio
Et dixit reputes germanos tuos illos qui te invitant ad sapien-
dum
Et dixit Judex non iudicans iuste inicitur omne malum

Et dixit Non perdides linguam rusticate nec eam auribus audi-
¶ Et dixit Statue sensum tuum gubernatorem vite tue ¶ as
¶ Et dixit Non potest esse homo liber primus ad mala opera que
acquisiuit per consuetudinem
Et dixit Non oportet hominem nisi mundo isti acquirere bona
nec facere grande opus que remaneant post morte suam
ad servicia alterius ymo nitatur lucrari quod prestat sibi post morte
Et dixit Melius est hominem iacendo in lecto ligneo in deum
credere quam in lecto aureo iacere dubitando deo
Et dixit Vtilitatis quod tue meditationes sint spirituales et non
corporales sit enim tua lucta nobilia et non inlicita
¶ Et dixit Fundamentum timoris dei est pietas
¶ Et dixit Cum volueris ondere alium scias te non posse euadere
quin te offendat
¶ Et dixit Prepara animam tuam ad recipiendum tres contingen-
tes tibi de bono et malo
¶ perturbant
¶ Et dixit excludas te ab omnibus vanitatibus mundi quia vatorez
Et dixit non exponas te ad ~~mortem~~ dormiendum donec
consideres opera que fecisti eodem die ut scias si errasti et in quo
et si feceris quod non debuisti fecisse vel non feceris que facere de-
buisti Et si inveneris quod male feceris tristeris et si bene leteris
et postea prevenies quod sis cum deum
Et dixit Cum inceperis aliquid bonum operari incipias deum ro-
gare quod tibi bene concedit in illo
¶ Et dixit Si expiaris aliquam et inveneris quod non sit conveni-
ens ut sit amicus caue ne illum facias inimicum
Et dixit expiaris suis operibus hominem Et non das quia plures
invenies quorum mala sunt opera et bona dicta
Et dixit Decet hominem non errare et si errat quod cognoscat
errorem ad quam non redire sit cautus
¶ Et dixit Vinum inimicatur anime et corruptor est suorum operum
¶ Et est sicut qui ignem addat igni
Et dixit Decet hominem obedientem esse domino suo Et non
tamen sit absolute quod sibi impediat libertatem
¶ Et dixit Convenientius est hominem velle mori quam vitam
suam velle madere in tenebris nescietatis
Et dixit non obmittas pulchra opera facere eo quod non gratificentur
¶ Et dixit Recorderis semper anime tue ut sit semper nobilis cogitatu
parata cum sit adversum sublime statum
Et dixit pura anima non delectatur in rebus mundanis
¶ Et dixit Conate non prebere viam quod resistant inimicicie
Et dixit Nunc amicos acquirere quibus te et non quibus ea que habes
¶ Et dixit Homine non facere quod cupis sed quod decet
Et dixit Decet scire hominem in qua convenientes sit loqui et in qua
sit convenientes tacere

Et dixit Qui non refrenat animam in suo corpore corpus
est anime sue fovea
Et dixit liber est qui nullum prodit debitum ex hiis que de-
bentur anime ab aliquam ex cupiditatibus nature
Et dixit exclude sensum a cupiditatibus et accrescet vita
Et dixit Non potest sciri nisi in quantum inquiritur Et dixerunt ei
Quis est liber Respondit Qui servus est honestati
Et dixit non est paciens qui cum gravatus est quantum tollera-
re potuit et sustinuit sed ille qui gravatus est ultra possibilitatem
sue nature et sustinet
Et dixit Sicut non bonus censetur medicus qui curat ali-
os et seipsum non curat Eodem modo non est bonus guberna-
tor sui qui mandat aliis bene operari et cavere a malis et se-
ipsum obmittit
Et dixit mundus variatur una vice faciens tecum alia contra te
Igitur si dominaberis ei benefac et si tibi dominabitur humiliate
Et dixit Qui potest quatuor abstinere malis curari non potest scilicet
importunitatem festinantiam presumptionem arrogantiam et pigritiam Quia
fructus festinancie est penitencia presumptionis perdicio Arrogancie odium
et pigricie desperatio Et vidit quendam indutum nobilibus pannis
indecenter loquentem Cui dixit aut loquaris sermone proporcio-
nato tuis scilicet vestibus aut induas pannos proportionatos tuis
eloquiis Et rogavit eum Rex sicilie ut moraretur cum eo
Cui Respondit opera tua tuis sunt prefabus opposita et tuum officium
eradicat fundamentum Igitur morari tecum nolo Nam scien-
tius non est medicus qui non infirmetur cum suis infirmis
Et dixit plurima malorum adversantur animalibus quia non
loquuntur et hominibus quia loquuntur
Et dixit suis discipulis non queratis res quas diligitis
ex qualitate ipsarum vel sapore sed illas que diliguntur a corpore
Et dixit Si volueris quod non erret filius tuus vel servus
id queras quod est ex natura
Et dixit Anima est inter bonos in delectatione et gaudio et inter
malos est in dolore et tristicia ¶ Corpore
Et dixit Sapiens de anima sua cogitet sicut alius de suo
Et dixit assume illos inimicos qui veritatem sectantur
Et dixit Cogita plus quam operis
Et dixit Sicut egrotus medico menciens ab ipso sanari
non potest Sic homo veritatem amico suo non exprimens vero
consilio ~~consilium~~ consiliari ab eo non potest et diu amore eius frui
Et dixit Cum ~~mo~~ multis iniuriis minuitur tranquilli-
tas ¶ Et cum pitagoras sedebat in sede sua istis castiga-
tionibus utebatur Dirigite pedes vestros mensurate passus
et salutem invenietis Separate vos a cupiditatibus et salus vestra du-
rabit Vitam iusticia et diligentia non acquiescatis magnis

delectacionibus corporis quia sustinere non possetis. Postmodum ad
necessitates non venit et commendauit coram eo diuicias
Et dixit Non laudo diuicias que cum libertate perduntur
et prauitate et avaricia retinentur. Et vidit quemdam senem
cupidum scire si tu addisces verecundum. Cui dixit Aliquid
verecundiais in extremo vite tue quam in eius principio
Et dixit Si volueris inimico despectum facere non ondas teipsum
pro inimico tenere
Et dixit decet regem sollicite requirere regnum suum sicut orti
dus ortum diligenter requirit
Et dixit Conuenit regi quod sit primus qui leges suas incipi
at custodire. Deinde quod custodiant qui sunt domestici et ami
cissimi eiusdem
Et dixit Non decet regem nimium sibi met arrogare. Nec
suo solo consilio gubernari. Nec incedere semita quam ignorat
nec angusta nec equitare nocte obscura. Decetque quod sit
ylaris vultus et aspiciens homines salutat eos libenter et quod pla de
conuersetur cum hominibus quia ista et similia populus multum atten
dat. Sunt etates mulierum vxori sue similiter usque ad quinquaginta
annorum et ultra. Si masculi seruiant sint multorum dierum et boni
fide seu credulitate. Et cum dormire seu recreari delectari uel vo
luerit requirat semper custodes qui prius debent custodiat et Si
quis in custodia defecerit puniat eum. Caueat ab alimentis sin
mendis de manu mulieris aut de manu cuiuscumque vilis vel sus
pecte persone
Et dixit desiderantes cupiditates corporales serui sunt sed vero
desiderantes spirituales filii sunt racionis
Et dixit Bonus attendit ad sua vicia malus ad suas virtutes
Et obiit vxor sua cronica Et collegerunt se amici eius dicentes
ei Frater inter mortem euenientem in terra peregrina et propria
est ne differencia. Quibus respondit Equalis via idem est iter
ad alium mundum
Et dixit Sit homo contentus modico in hoc mundo et semper
intuatur ad aliud mundum
Et dixerunt ei Que est delectabilior res mundi. Respondit illud
quod homo desiderat
Et dixit Cuidam iuueni volenti addiscere. O iuuenis Si
non toleres laborem discipline pacieris laborem ignorancie
Et dixit deus diligit inobedientes suis malis cogitacionibus
Et dixit bonum eloquium est melius subterfugium quod potest deo
Et dixit Prius quam alloquaris deo facias Capitulum
opera grata sibi Sequuntur dicta dyogenis
Dyogenes dictus caninus fuit sapiens suis temporibus abhomina
tor mundi et negligens eum nec habebat mansionem aliquam

Et incedens in quocumque loco nisi ei notescebat nec dimit-
tebat comedere uel bibere quantumcumque hora famesceret aut ex-
pediret sibi absque verecundia aliqua sive de die sive de
nocte et dormiebat. Et erat contentus duabus vestibus
Et hec fuit vita sua quousque decessit. Et dixerunt ei quare
cur nominavit te caninum. Et respondit quia latro ignoranti-
bus blandior sapientibus. Et occurrit ei allexander
primus nec curavit de eo. Cum dixit Dyogeni Quid est
quod me despicis quasi ac me non videaris indigere
Cui respondit Dyogenes ad quid indigeo servo servi mei
Dixit Allexander quomodo sum servus servi tui. Respondit
Dyogenes Ego prevaleo cupiditatibus refrenans et subiciens
eas ut michi serviant. Cupiditates autem prevalent tibi et servis
eis ergo tu servus es eius qui michi servit. Dixit allexan-
der Si tu queris a me aliquid quod iuvaret te contra hanc
inmundam dictam tibi. Respondit cum nollet a te ac cadaveris hor-
rorem et fetorem remove

Et dixit Dyogenes Non est bonus qui malum obmit-
tit sed qui bona facit. Et vidit quendam iuvenem bene in-
moriginatum turpis tamen faciei. Et dixit ei Nunc tue
bonitas dat multum pulchritudinis faciei tue. Et inter-
rogavit Que est hora comedendi. Respondit hora cum habuit
appetitum et non habenti cum habere potuit. Et interrogavit quid sit
amicus. Respondit quorum una est anima in duobus. Et quendam
contulit cum quadam. Et dixit modica queris multum
laboris induerit. Et interrogavit a quibus debet cavere. Respondit
ab invidia amici et a fraudibus inimici. Et interrogavit
quare omnes homines abhominaris. Respondit abhorreo malos
propter malam vitam ipsorum et abhorreo bonos qui vivunt cum
malis. Et videns quendam sublevare filiam. Cui dixit bonum genus
suscepisti

Et dixit quemadmodum corpus apparet maius tempore nebulo-
so sic error apparet maior in corde irascentis. Et vidit quen-
dam perditam sequi latronem et dixit. Et dixit amor qualis
publicus privatus insequitur. Et dixerunt ei ad quid non e-
mis domum in qua quiescas. Respondit quiesco quia domo
careo. Et vidit quandam pulchram mulierem et dixit ...
dicimus boni et plenum mali

Et dixit allexandro Non appreciis te rex ob tuam pulchri-
tudinem nec propter pulchritudinem vestimentorum nec ob tuum pul-
chrum equitatum sed tamen appreciati te propter bonitatem et libera-
litatem que in te consistit

Et dixit Non reputaveris pro malo quando vides malos cave
ne simile in te existat

Et dixit. Cum videris canem indutum et te sequi pietas cum la
pidibus quia relinquit te sicut illum. Cui dixerunt. Amator
medicis amplathea. Rndit quia amplathea famesco. ¶ Et vidit
quendam stagnum demum quod concederet sibi sapientiam. Cui dixit
Non oportet propterea per conatum addiscendum primo
Et dixit. Inequalis virtute humana est vilis magis consequi
nisi in locatione. Et dixit emendate aliquem super eo quod fa
ceret inhonestum est et turpe. ¶ Et erat quidam pictor tempore
suo qui factus est phisicus. Cui dixit. Existimo quia sensisti
quod error picture patebat oculo et error medicine latebat subter
terra propterea obmissa pingendi arte factus es medicus. ¶ Et vidit
quendam formosum facie tamen ignarum. Cui dixit. O qua bona
domus et malus hospes. Et vidit quadam insensum stantem
super lapidem. Cui dixit lapis super lapidem. ¶ Et consueverat
dehonestare stulas odientes et quadam die ascendens ad locum
altum clamavit. O vos omnes quemite et querentibus dixit
Non vos voco ymmo homines. ¶ Et interrogavit eum quid
essent divicie. Rndit abstinencie cupiditatibus. Quid est amato
rium infirmitas hominis que consistit in vagatione et expul
sione aliquorum alio cogitatu. ¶ Et infirmatus est et visitavit
eum amici sui dicentes ei. Non timeas quia hoc adeo est. Et
Rndit propterea timeo magis michi. ¶ Et vidit senem quendam
tingentem capillos suos. Cui dixit. Canos occultas
non propterea senectutem abscondis. ¶ Et vidit quendam stultum cum
anulo aureo. Et dixit ei magis te decoret aurum quam ornet
Et dixit potius eligas artem medicam qua cum arte venire
quia natura habes medelam querere donec sanus fueris et fortis et
non cum expupavit ecclesiam vermat ad te medicus et similiter dico
de medico anime
Et dixit. Cum volueris aliquem corripere non te geras velud
homo optans de alio habere vindictam ymmo magis velud medi
cus ymmo curare volueris. Et cum volueris teipsum corripere expone
te sicut medico eger exponit. Et interrogavit eum quid
agendum est ut homo non irascatur. Rndit. Recordetur
semper quod non est natus ut sibi semper serviatur sed quod aliquando alia vi
ce serviturus est nec oportet ut iugiter obediatur ei sed interdum
obediat alteri. Nec est necesse quod colletur ab aliis semper ymmo
quandoque paciatur ipse. Et cum hoc fecit debilitatur ira eius
Et vidit allexandrum coram quo stabat versificator quidam
laudans eum et ipse assumens panem cepit comedere. Cui dixit
ceterum quid est quod agis. Rndit hoc ago quod vilius est quam audire
mendacia
Et dixit. Si bene egis aliquid te collaudant. Non eris
ergo melior propter hoc.

Et dixit Non loquaris adversum aliquem prius quam au
dias eloquia sua et precipias opacionem sicut eius et tu Et si p
ceperis quod sit te melior taceas. Inveneris aliquid adipisci abeo
quod si eo melius te inveneris audacter proferas quod volueris
Et dixit Si quis dedit vobis bonum cum amore consilium ei
prestate cum amore obedienciam
Et dixerunt ei quis est qui prevalet magis anime sue Respondit
quem cupiditates sue non vincunt / Et dehonestavit quidam
deliciosus vitam dyogenis Et respondit / Si vellem bibere vitam ves
tram possem vos / Et si velletis non possetis meam / Et deho
nestavit eum quidam Cui respondit Nolo contendere tecum sci
te mecum quod ille qui obtinet vilior reputatur contentor / quia ex
eo quod est intus vasis locutus es / Et omne vas inde id quod contentum
manat / Cui dixerunt Etiam loquendo te dehonestavit in
absencia tua Respondit Si percuciens me in absencia mea non
curatem
Et vidit quosdam cum mulierum obtinere amorem et largicionem
bonarum vestium et multorum exenodiorum Qui dixit eis Vos instru
itis milicies divites amare nam mito
Et dixit Qui tradit dehonestatori in hoc est ubi est et no
bilis est tradens dehonestatori cum pacia
Et dixit non est thesaurus melior quam sensus sue discrecionis neque
paupertas improbior quam ignorancia / nec melior amicus quam
bonus mos nec gubernator melior quam fortuna nec heredi
tas melior bono documento
Et dixit infirmitas est corporis carcer et tristicia carcer anime
Et dehonestavit eum quidam generosus obvilitate generis
sui Cui respondit mea sublimitas a me incipit tua a te de
sinit / Et stabat dyogenes cum uno in silencio cui dixerunt Quare
non loquaris Respondit Virtus boni viri consistit in manibus al
terius vero viri in lingua / Et dixerunt ei Talis vult te occidere
Respondit si fecerit manus dampnum sibi inferet quam mihi Et dehones
tavit eum quidam non tradidit Cui dixerunt Quare non tradis Respondit
Non possum magis dehonestare eum quam semper dehonestatur
Et dixit ei quidam Quo facia turbari inimicum Respondit quod
sis valde bonus
Et dixit Si volueris magnificare bonitates tuas mortalis homo
non reputas eas magnas apud tuas
Et dixit Si dederis potestatem amico tuo ut suos pedes tuis
supponat / supponet marasmo collo tuo
Et dixit mors est inevitabile dampnum et malum
Et dixit Qui bonum facit propter ipsum bonum unicuique facere debet
Et coram quocumque laudatore et dehonestatore / Et quesivit
Quando cognoscitur amicus Respondit In necessitatibus quia ingravi

quibus est amicus Et dehonestauit eum quidam nec indignatus
est Cui dixerunt Quare non indignaris Respondit Iste talis uel
est veridicus vel mendax Si veridicus obiurgate non irascar
Si mendax quanto magis deest indignacionis causa quia nescit
quid dicit Et audiuit quendam multa dicentem Cui dixit Si
quiescite tuis auribus Nam propterea habuisti duas aures et os
unum ut plus audias quam loquaris
Et dixit cuidam regi Veni ad te propter fiduciam qua vete-
ris et recepi tua malam derisionem patienter Et quesiuit
ab eo quibus possem ego assequi bona premia dei Respondit
Bene operando Et iussit princeps quendam custodem accipere vecti-
gal Cui dixit Custos deferes aliquid Respondit Sic deposuit omnem
mercedem in qua non nichil inuenies Derisus ille dixit
Ubi est quod ferre te dixisti Et discooperiens pectus suum dixit
Hic est quod ferre me dixeram Et uidebat iuuenem decorum
sapientiam ingerere Cui dixit Bene agis fili volens decori cor-
poris pulchriorem anime committere
Socrates magistro vult dicere iusticie obseruator legis Na-
tus fuit athenis qui reliquit tres masculos Et qui
fecerunt eum contrahere contra consuetudinem suam faceres sed
bonos cum bonis contrahere ut genus durabile fieret
inter eos Et contraxit cum crudeliori muliere que esset in terra
sua ut tolleraret nescietatis ipsius et malorum morum facilius
tolleraret simplicitates hominum indoctorum Et adeo voluit
sapientiam honorare quod sequaces suos impediuit Nam noluit
quod scriberentur in cartis dicens quia scientia est pura res et
munda Ergo quemadmodum est quod pollui impuris animalibus recondi
Non cartis vilibus uel mortuis pergamenis Ideo non composuit
aliquem librum nec discipulos per libros instruxit ymo
in eloquiis disciplinabilibus ipsos voluit esse contentos et hoc didi-
cerat a suo magistro Timeo Nam cum ipse socrates tunc puer
existens diceret eidem quare non permittis recondere in libro docu-
menta que a te audio Respondit Et dixit Qualiter confidis pel-
les uiles mortuarum bestiarum et ingenia uiuorum nobilia
abhorres Pone quod a te in uia uel ciuitate de qualibet questione
tuam sententiam seu tuum consilium requireret esset ne bonum ut
diceres sibi esse sustinendum quousque domum rediens prius
de ipsa questione consuluisses libros tuos Nunquam honestius
admittere in mente recondere statimque de facili eidem dubi-
tanti respondere Curabis igitur mente recondere que addidis-
ceris non in cartis Et hac sententia socrates incessit
Ipse socrates ydola prohibuit adorari Illum dicens ado-
randum qui omnis materie creator existit et non materiam

Et adorandam ydolorum quam fecit ipse creator propterea te neque ip-
sorum formas quas tu ipse forte fecisti. Et ob hoc documentum
condempnacionem mortis accepit. A duodecim iudicibus Athe-
narum qui mandaverunt toxicum bibere quod opium nominatur.
Cetus autem multum doluit. Rex illius partis tamen non potuit
sentenciam revocare, sed mortem ipsius fecit aliquamdiu prorogari.
Navis enim una quam ipse rex cum magis expensis destinare
ad domum ydolorum tercio tempore consueverat moram
protraxerat racione adversitatis ventorum. Et ipse consuetudinem
habebat non occidere quamque donec navis reverteretur. Athenas
inclusus itaque in carcere visitabatur ab amicis. Inter quos unus
eius socius cuius nomen erat Critos dixit ei: Navis regis
applicabit forte cras aut post cras et tu interim morieris
volumus dare pecuniam custodibus tuis ut te secrete cras summo
mane dimittant, tu autem Rome perges et ibidem commorans
Atheniensium potenciam regisque corporis amplius non timebis. Respondit
quod hoc non valet quingentos aureos. Cui dixit Critides:
Nos scio hec non posse quod petunt, sed nos satis habemus pecunie
et cum magno gaudio satisfaciemus custodibus ad hoc ut evadas.
Quibus Socrates respondit: Hec civitas quamvis hec pater est locus
mee generacionis et facit michi hoc quod non mereor, sed quia consulta
opera iniusta sicut non credere in deum verum et adorare ydola
vana et propter hoc me occiderunt. Si igitur mee generacionis gens
ita propter veritatem persequitur, hoc idem faciunt quocumque mittor
quia nunquam obmittam veritatem tueri et opponere me menda-
ciis. Et Romani minus miserebuntur mei quam isti qui sunt
de terra mea. Cui dixit Critho: memor esto filiorum tuorum
et uxoris quam malum erit eis post mortem tuam. Et dixit:
Melius erit hoc eis quam Rome. Nam hic sunt sciencie ut spo-
nsi auxilio et tutela. Et adveniente mane tercia die vene-
runt mane sui discipuli sicut moris eorum erat. Et invenerunt
quod sunt illic xii iudices qui iam solverunt eum a compedibus.
Et stantes discipuli cum eo interrogaverunt eum super quibusdam
anime dubiis cum quo locuti sunt donec complevit sermonem
suum pulchre sicut facere consueverat tempore maioris alacritatis quam
umquam consuevisse esse. Illi vero multum admirabantur
tantam in homine constanciam qualiter ipsam mortem sumeret.
Et dixit Symmo unus de condiscipulis suis: Magister doctor
ante nobis hic statum porta scimus esse minus quem hic non obmitte
nos est valde dampnosum cum intra post te non dimittas
aliquid tibi in sana doctrina suum. Quibus Socrates respondit: Non
obmittatis quod quantum valetis quia vera in isto est mea aucto-
ritas et locuti sunt de esse anime et perveniunt sunt tempus adeo
quod stare voluit propter hoc quesivit super statu mundi super motu

celi Et super compositione elementorum animabus omnibus Respondit expo-
nens eis multa de dominis Et postquam compleuit hec dixit Existi-
mo quod iam prope est hora mortis volo balneare et dicere
orationes ut illum habeam laborem oportet post mortem Et vos
interim abscedite si placet Tunc ipse intrauit quandam domum
et balneauit se et orationes egit post hec exiuit vocans filios et
uxorem quos castigauit et expediuit se de eis remittens eos
¶ Tunc dixit encliton quid precipis nos facere de filiis tuis et
uxore Respondit Non aliud quam semper precepi consueueramque
scilicet ut bene faciendo omnes ut tenemini et potestis animas vestras
diligatis ad illum qui vos creauit ¶ Tunc aduenit vnus
de xii iudicibus missus dicens Socrates bene scis quod non
sum ille qui te occido sed illi iudices a quibus mittor qui pre-
ceperunt michi te occidere Cum tu sis melior homo qui adhuc
locum peruenit Ecce medicina bibe eam precaris quod vitare
non potes Respondit Socrates ffacio tuos sine culpa Et
accipiens bibit eam Et cum viderunt eum bibere irrupe-
runt ab eo qui aderant creuerat animus magis gemitus
et ploratus Quem reprehendens dixit eis Nonne remisi
hinc ego mulieres ut non ipse facerent que vos facitis Et
incepit deambulare dicens Oculus miserie mei Cum vero
post modum pedibus rigentibus et stupidis stare cepis-
set vnus de suis pedes pupugit eum vna subula querendo
ab ipso Socrate sit Sentis puncturam quam facio in pedibus Respondit
Minime Et inualescente frigore et rigore ut etiam post pedes
crura penitus riguissent pupugit eum similiter manibus in-
terrogando an sentiret puncturam Qui respondebat se nichil sen-
tire ¶ post hoc creuit rigor frigoris vsque ad latera costas Socrates
autem dicebat quod frigus semper superius ascendebat
et quod cum peruenisset vsque cor tunc moreretur Cui dixit
encliton Domine sicut fons et sapiencie vsque satis in sensu
tuo corripe nos Et respondit non vos moriens aliter corripi-
am quam feci viuens Tunc extendens manum cepit ma9
enclitonis applicans eas sue faciei Cui dixit encliton domine
precipe michi quid uis ¶ Et ipse Responsum non dedit post hec
eleuans oculos dixit Commendo animam meam suo et omnium
creatori Et in hiis mortuus est ¶ Encliton autem clausit ei
oculos et eius maxillas constrinxit ¶ Socrates diuisit
per milia inter discipulos et discipulorum discipulos Et ordina-
uerat homines diuidendo eos tribus ordinibus In sacerdotes
scilicet reges et populum ¶ Et ordinauit sacerdotum statum super ordina-
cionem regum ¶ Et ordinacionem regum super ordinacionem populi quia sacer-
dotes deum rogare ~~populum~~ deum pro rege et populo Rex pro se
et populo populus autem pro se tantum ¶ Et fuit Socrates rubicundus

competentis magnitudinis calvus decorus faciei expansis
hirnicis grossorum ossium modice carnis oculorum nigrorum
lentarum palpebrarum multi silencii membrorum quietorum Cum
ambulabat respiciebat terram multe cogitacionis qui loquebatur
monebat digitum qui dicitur index vixit 82 annos Et
scribi fecit in suo sigillo paciencia et credulitas dei facit hominem
vincere Et in suo cingulo scriptum erat per consideracionem et aspicien
finis accipitur salus anime et corporis Et misit leges quas
statuit oriente et occidente in septentrione et meridie Ita quod
non remansit homo in terra illa tota qui non gubernaretur
per illas Et Ista sunt eius dicta

Et dixit primum in quo figas voluntatem sit servare iusticiam
dominam et fiunt ei et mitti ad obediendum voluntati
sue non enim satisfacio tamen ymmo non faciendo iniusticiam
nec iurando facto fallaci

Et dixit sapiencia est scala sapientis qua qui caruerit
non potest stare contra deum

Et dixit Sicut eger evadit ab infirmitate suffragio medi
cine Ita infidelis liberatur ab infirmitate per legem

Et dixit ob iusticiam assecurantur anime Et dicebat Cum
se statuebat ad demonstrandum Ego sum seminator et anime
sunt semina et studium est aqua ~~Cum~~ Cum qua crescuntur
et cum semina non fuerint munda et aqua non fuerit sufficiens semen semina
re non potest proficere

Et dixit mirandum est de illo qui obiecit mundum sensibi
lem obliviscitur bona altitudinis mundi infiniti Et cum iudi
caretur coram rege qui eum occidit dixit ei Rex Tu es ille qui de
ridebas nos prohibens adorare ydola Socrates Verum non
est bonum Socrati Sed est bonum regi

Et dixit Rex quare est hoc Verum Anima boni non est sapienti
bonum non sapienti Anima sapiens propterea quod deum cognoscit
et novit quod placet ei non indiget alicuius quod divertat a mali
ciis Nam ex se exsequitur quod eum oportet facere de volun
tatibus dei Et qui non est sapiens indiget eo quo faciet a ma
liciis divertere Et propter hoc posuit ydola facientes credere illa esse
deos eorum ut timerentur et propter hoc recederent a malis operibus
Cum quod velud mortua nec obesse valeant nec prodesse

Et dixit Bona anima plantat bonum et fructificacio sua
est salvacio Et anima perversa plantat malum et fructificacio
sua est dampnacio

Et dixit anima bona cognoscit eo quod demonii recipit veri
tatem et mala demonii ~~ma~~ mendacia

Et dixit Cum anima dubitat in re dubia et adheret mani
festo est signum quod est intelligens

Et dixit anime bonorum dolent moribus malorum et anime ma
lorum dolent moribus malorum bonorum

Et dixit Qui cupiditates imitatur finaliter est perdens et e
rit dehonestatus Et qui odit eas est cito acquirens et in fine
emendatus.

Et dixit Bona anima salvet se ipsam et alie salvantur per ea
Mala autem perdet se ipsam et alie perduntur per eam

Et dixit Anime similes conveniunt et dissimiles contrariantur
adinvicem

Et dixit Anima est augmentum omnium rerum ergo qui cognoscit eam
cognoscit omnia Et qui non cognoscit nichil cognoscit

Et dixit anima est iacinctus inappreciabilis et qui cognoscit
eam non est contentus eo modo quo convenit

Et dixit Cui sibi est parcus alterius magis parcus et qui libe
ralis est alterius sibi magis est liberalis

Et dixit Bone anime sufficit modicum documenti et male
cum multo non proficit

Et dixit Si taceret ignorans molestias discordias cogitatus
anime pateretur

Et dixit Sex sunt iniqui amittentes iusticiam Ille qui
iniquam obliviscitur despectionis que tibi fit Cupidus no
vas habens divicias Qui moratus est diu cum sapiente et
non potuit cum eo proficere dives qui intitur se pauperem vi
deri qui intitur ad statum incompetentem sibi Et qui moratus
est cum sapiente et non potuit cum eo proficere dives qui
intitur ad statum incompetentem sibi Et qui moratus est
cum sapiente semper et non talis est qualis ipse

Et dixit Qui instruit malam animam est sicut qui domi
tat fortem equum tamen si modicum habene remittitur fit impo
tens sui regiminis Et reputas viam illius qui contentus est
vanitatibus

Et dixit hominem uti multum amore hominum facit maliciam circa
ti amicum et elongari ab eis multum facit desiderare suam in
imiciciam ergo non associes nec elongeris ab eis multum

Et dixit Melior est bono qui operatur bonum et malo peyor
qui operatur malum

Et dixit Sensus seu discrecio sunt dona dei et sciam acqui
rit homo per se ipsum Et sapiens est medicus legis et anime
dicens non potest curare se ipsum qualiter alium curabit

Et dixit Non eris completus quousque assecuretur de te
inimicus ergo qualiter eris si non assecurabitur de te amicus
tuus

Et dixit Caucte ab illis quos corda vestra abhorrent

Et dixit non est laudabilis vita nisi duobus scilicet ei qui
scit loquitur et audit et intendit

Et dixit Mundus assimilatur uno homini cardones tectos
exterius sanos ignorantes incedens calcat et exeis offendit

et sciens dimitit ab eis. Qui diligit mundum laboret in eo et qui
abhorret quiescit securus boni finis cum eo recesserit
Et dixit Quo est simplex qui certus est tedere de mundo
et mittitur complacere ipsum et edificare in eo
Et dixit Mundus est velud ignis accensus si sumitur mo
dicum ad illuminandum euaditur a calefactione ignis si multum
assumit aliquis ad illustrandum cremat eum
Et dixit Qui ponit cogitacionem suam in mundo perdit animam et
qui ponit animam odit mundum
Et dixit Qui sequitur mundum vnum duorum incurret vel
invidiam maioris sui vel desperacione minoris
Et dixit Qui habere nititur aliquid quo invidetur sibi habet in
inimicicia cum eo qui nititur pro eodem Et qui habet inimicum
paratus est grauiter tamen inter condicionem eius
Et dixit Qui querit mundum si obtinebit eum quod cupiditas
dimittere alii et si non habuit morietur cum illa desperacione
Et dixit Hic mundus est transitus ad alium mundum ergo quod
parat se magis singulis huius transitus asscenditur est non tran
sire periculosa
Et dixit Non impediatis animas vestras in acquisicione
mundialium sed sitis sicut aues celi que cum volant ex mundo ma
ne non curant nisi acquirere escam vnius refectionis et non vltra
quam quod sufficiat Et sicut bestie siluarum que descendentes a
montibus querentes escam ventre replent et redeuntur ad
cauernas suas
Et dixit error cognoscitur ex fine malo qui sequitur
errorem ergo non potes rem cognoscere vsque eueniat Et volu
ptatem facere licet et dixit Socrati amicus meus Qui respondit dubi
tas de hiis quos cognoscis nec deinde ambulas diei distal
ciatus non de nocte gustes plantam tam ignotam Sine
das via certa licet sit multum longa nec ostendas deuianti
errorem quia instruetur a te et erit inimicus
Et dixerunt Socrati Quare nunquam te vidimus tristem
Respondit quia careo eo quo habito compellerer contristari scilicet rerum
habundancia
Et dixit Si non potes carere delicatibus vite eis sicut carnibus
mortuis que non comeduntur nisi necessitatis causa et si plus
quam sufficiat comedatur decis inimicum
Et dixit Duo sunt laudabilia scilicet bona lex et sapiencia Nam
lege cohibemur a peccatis et sapiencia acquirimus bonitates
Et dixit qui vult habere quod cupit cupiat quod habere potest Et interro
gauit in quo confertur hominibus rex Respondit Non permit
tit vnum alium offendere Et associauit secundam diuiti
in itinere et adueniencientibus latronibus dixit diues Malum est
michi si me cognoscant Et Socrates dixit Bonum est

est michi si me cognoscant
Et dixit decet sensatum amittere tempus in hoc mundo in
duobus modis scilicet aut in eo quod facit sibi gaudium in hoc mundo
et alio aut in eo quod facit bonam famam in isto
Et dixit hic mundus est delectacio unius hore et dolor plurium
Et alius est modica pena et longa alacritas
Et dixit pugna cum cupiditatibus vincentibus animum
quousque vincas eas sicut est ebrietas et ira et sic hominibus
sicut eos volueris esse tibi
Et dixit Amaritudo doret te verbum veri sapientis maxime fa
t. et exhibet tibi melius quam thesaurus
Et dixit Non inenes pacem obliquis quam aliam veridico
quia aliqui te suspiciabuntur mendacem et alii cupidum pecunie
Et dixit Si contra te irascatur amicus precaveris cum tempore
ire et cum sedabitur ira tunc cave illum
Et dixit Non ponatis dona vestra nisi locis propriis quia plures
simplices exhibent non indigentibus et prohibent indigentibus
Et dixit Dic bona de amico tuo cum vis odire eo quod in
cuius amoris est benedicere in cuius odii est maledicere
Et dixit oportet regem se elongare a malis quia mala sua
ab illis imputantur eidem
Et dixit vita absque disciplina non est hominis vita
Et dixit mayor teristitudo est observare opiniones cupidi
tates refrenare et malos mores abolere
Et dixit Qui cernit suis quam constat scire veritatem suam et
omnis indulgenciam meretur
Et dixit Qui munit animam suam ad dolorandas igno
rancias hominum potest esse acceptus proximis
Et dixit Cuidam insurianti sibi dicendo quod erat vilis generis
Ego magis valeo propter genus meum sicut dicas et genus tuum propter te
Et dixit disputanti super re cuius veritas vitari non potest est ignorancia
Et dixit melius inter omnia exponens est meum
Et dixit homines in hoc mundo sunt sicut figure in folio libri
cuius aperto uno folio apparent que sunt in illius facie et que sunt ap
perta alteri occultantur
Et dixit Qui multum curcit multum cessitat
Et dixit Sensus hominis non ditatur aliis exponentibus in hoc
admullabitur aliis aliis vincentibus ipsum
Et dixit qui non distinguit inter bonum et malum est bestia
Et dixit Bonus amicus est qui facit amicum dimittere vicium
bonum et robustus qui aufert dampna Et bona vita est
bona acquisicio et moderate expense Et scripsit regi cui
mortuus fuit eius filius Deus stabilivit hunc mundum
domum leticiarum et consumacionum alterius mundi
Et dixit Nemo reputari debet sapiens quousque vincat
cupiditates sui cordis

Et dixit Armudus p(re)dicat illis qui remanet p(ro)p(ter) illos qui re
cedunt
Et dixit Armudus est p(re)dicatio unius (et) p(re)dicato alterius
Et dixit Qui confidit inimico faciendo qualis est decipitur
(et) qui suspicatur in eo vere solliatus est
Et dixit eventus rerum adulescentie homis est p(re)dictio sui
Et dedit ei unus ex discipulis suis quoddam quo recepto cepit plo
rare statim Et interrogavit eum quare ploras Respondit quia
p(er)cutiam amorem p(er)dere ex receptione numeris
Et dixit pr(im)i (et) m(atr)i studeas tales esse quales filios tuos vo
lueris esse tibi
Et dixit Non videas n(on) iracundiae multu(m) quia ista duo sunt
opera fatuitatis
Et dixit Decet q(ui) verecundetur facere convenit ut verecundetur loqui
Et dixit pugna cum cupiditatibus iuventutis tue e(t) time eas
quia istud pulcherrime est vestimentum quo indui posses
Et dixit Cave adulationibus ne fiant dicte (et) contra licet
sunt mendacia quia non omnes cognoscunt utilitatem (et) singuli
habent aures (et) misit plato significando sibi Interrogo te de tribus
atque si iudicis discipulus tuus est Qui sunt homines quorum
magis misereri debet (et) p(ro)p(ter) quod negotia homines male incedunt
(et) p(ro)p(ter) quod recipit ho(mo) bonam retributionem a deo Respondit hii quorum
miserandum est sunt tres quorum unus est bonus qui est in re
gimine mali Et eum iste semper est dolorosus super eo quod videt (et) au
dit Alius est sensatus gubernatus p(er) stultum qui semper est in labore
(et) tristitia Tercius est liberalis quem oportet petere ab avaro quia
hic magna est angustia Et incedunt male negotia hominum cum
bonum consilium fuit in eo qui non auditur (et) arma in eo qui
non utitur (et) divicie in eo qui non expendit Et bona retributionem
recipit homo a deo in eternum placendo sibi in obediendo p(re)ceptis (et) cave
do a peccatis Et venit tandem plato ad eum (et) factus est discipulus
eius quousque finivit vitam suam
Et dixit despicite mortem (et) vivet anime vestre (et) p(ro)ximi in secula
(et) salvi eritis
Et dixit omnes sapientes est in bene vivendo virtutis (et) ecce infrantes
e in bene viventes
Et dixit decet sensatum loqui cum ignorante sed loqui inferius ad mensuram
Et dixit Qui inquirit mundum a dolore non potest excludi Nam si non
habet q(uod) cupit dolet q(uia) non habet illud Si habet timet ne perdet
illud Et ille qui non est de eo perdendo securus debet cum perdet
illud post obitum suum
Et dixit cuidam discipulo Fili sufficiat tibi comedere quod famem
auferat bibere q(uod) sitim extinguat Indue q(uod) te cooperiat Et
famuleris anime tue Et semper habeas p(ro) quo decipias alium
Sequaris bona opera (et) disce sapientiam a melioribus quam sunt tuo

tpe ~~vatgis~~ vitais laqueum inqua inlicites pariunt viris quia
est impeditor et disturbator sapie et facit assequi malum sta
tum / Quetens mundum est brevis vite et multi cogitus
Et dixit / / quierit mundum est sicut mare mutans
Et dixit Cum / decepio se evasit dicitur quod se exposuit for
tune et si moriatur dicitur quod decepit se
Et dixit quietes mundi est sicut videns sacras arces esse atque
decepta satietur et dum cum cruciatu et labore illuc venit in vet
se clusum et remanet siticulosus ut prius / Sacras est quod
ex repercussione solis testuaria prope prata videntur aloge sicut aqua
Et dixit vita hominis in hoc mundo est sicut velud umbra
non habentem firmum esse quod mutatur de loco ad locum
Et dixit homo in mundo est penosus in omnibus suis statibus
quod non remanet sibi quod luctur aliebus suis nec delectationi
bus suis datur aliqua perfectas et habet ingiter angustias de
amicis suis quod perdit meos
Et dixit Amor mundi huius facit homines surdos et abcaudi da
sapia et facit cecatem visus ut non videat lumina veritatis
Et dixit Amor huius mundi facit lucem invidia et facit re
novari abenefacto
Et dixit Iste mundus defense absoluit mondendo se suum im
tatem et querente eum decapit impetrando ei aliquod delectatoris
deinde ad amaritatem multam intendit
Et dixit Cum volt veri veritate magis regemitet se finire
Et dixit qui servit alij qua sibi non est liber
Et dixit Nisi super eo cuius sciencies veritate nec opus nisi prius
conuenit nec incipias aliquid quod ad bonum finem perducere non possis
Et dixit Quidam operatores qualiter eos pauper Ondit Si
scires quid esset paupertas magis de tua paupertate doleres quam de inea
Et dixit Amaius malum mundi est homines sensatis dolere
Et dixit Mors est inevitabilis nec abhorret eam nisi qui
commisit multa iniquitate et modicum iustitie et est certus de sua
dampnatione post morte ob mala commissa
Et dixit quia manifesta est bonitas mortis ea enim sit omnis
mutatio a mundo deccois ad mundum honois Et a mundo fun
bli ad mundum perfectum / A mundo stulticie et vanitatis ad mundum sapie
et certitudinis et a mundo fatigacionis ad mundum consolationis et quietis
Et dixit Ob morte desistas actus contrarios et actiones bonis
tuis similibus
Et dixit quia levius est mors illi qui certus est quod cadat ei post ea
Et dixit Cum vivit bona vita morietur bona morte
Et dixit Melior est mors huius mundi quia vita iniuriosa
Et dixit Mors est quies illius qui servus est cupiditatis quia quan
to magis elongatur uita ipsius tanto amplius multiplicantur
cupiditates ipsius et sic mors festina est ei dettetor quam prolixa

Et dixit Mors quam facit mundum timescere a maliciis prauus
Et dixit Mors est bona bono et mala malo. Bono propter accipiendo te
tribulacionibus malo ut non amplius excedat in peccatis suis
Et dixit Vita in dicte iudicat inter uiuos et mors inter mortuos
Et dixit quod fidum est pro eo plorare qui moritur iniuste quam pro iuste
est prius quo occiditur iniuste. Ferma qui occisus est iniuste
letabitur et tristabitur qui iniuste occidit
Et dixit Cum uertitur ad uitae opera hic procedit assequetur
ab eo quod times peccatorum penas post mortem sic oportet ut vitam puram
Et dixit Cum volueris aliquid facere uideas propter quid sit illud Et
si potueris finem consequi labora adhuc et si non desistas
Et dixit Melius est bonum quod habet se diminute quam in
honorate se petendo ei quod plurimo reputet modicum quod concedit
et pro modico reputat in honorate se petendo aliquid
Et dixit Non reputas ~~reputas~~ aliquid te fecisse illud quod
non fecit in honore deo tempus maius est dampnum in honorare quam
lucrum quod fecisti. Et inuenit addiscere musicam iam senem. Cui
dixerunt Non uerecundaris in senectute studere. Respondit Maior
est uerecundia in senectute ignorare. ¶ Et vidit quendam iuue-
nem qui dissipatis bonis suis colligebat oliuas. Cui dixit
Si oliue iste sufficerent ad tuam comestionem non uenires ad e-
gestatem. Et dixerunt ei Quid est illud quod delectabilius est
Respondit acquirere scientiam et audire rumores nondum auditos
Et Nobilius quid prius acquirant est scientia qua deuitat a mal-
opibus
Et dixit Melius quod lucratur homo est fidelis amicus
Et audiuit quendam dicentem Securior est ex silencio quam
ex multiloquio quia per collocuciones fit iniudi meritorum. Respondit
hoc non contingit sapienti quid loquitur. ¶ Commodum tacendi
minus est commodo loquendi et dampnum tacendi dampno loquendi ma-
ius est
Et dixit Sensatus cognoscitur ex multa taciturnitate et ignoratus
ex multa loquacitate
Et dixit magnum lucrum esset tacentis quam ad non esse non esset
ad disputacionem quanto magis cum philosophus bonum fine lucratur verba
Et dixit Cum quis non tacet cogetur tacere pretium et minus apparet
Et dixit Qui tacet donec compellatur loquendum meditatur est melior
eo qui loquitur donec tacere iubetur // prius
Et dixit locucio est in posse hominis donec loquitur deinde euadit posse
Et dixit Cum posse habeas non loquendi nisi in loco suo maius
posse quam non negociandi in loco suo
Et dixit tacere est bonum in pluribus locis similiter et loqui
Et dixit Si homo loquitur cognoscitur si est perfectus aut
diminutus et si tacet dubitatur qualis sit
Et dixit Qui vult loqui prius consideret et aspiciet sum

quia melius est ipse quam alter.
Et dixit vni ex discipulis Si loquaris eloquium tuum intuitus
tone primi aut taceas | scrutantur alii
Et dixit Qui bene scrutatur verba aliorum et loquitur verba ||
¶ Et dixit Qui dolet ex eloquio assecuratur quod non sit perussus
Et dixit despice mortem quia non habes aliam certitudinem
nisi timorem suum
Et dixerunt ei Que est bona acquisitio Respondit quod fuit ex precedenti // operam
Et dixit Ebrietas desorbet animam et quod peius est bibere
illud quod illud efficiat
Et dixit Qui incedit in mundo secundum suam dispositionem non
est requirendus ad danda anime consilia quia non dabit nisi
arbitrio voluntatis in quo persistit
Et dixit Bonum consilium ostendit in principio finem rei
Et dixit ei quedam mulier Attende senex quod facies tua
turpis est Respondit nisi esset speculum turpius videretur mihi
melius mea pulchritudo
Et dixit Qui observat secretum est discretus quod prefatum est in simplices
¶ Et dixit Qui hominem occultare secretum sibi commissum bonus
actor est qui occultat quod non secrete sibi committitur
Et dixit Cum tuum secretum cor tuum non continet multo minus
continebunt in cordibus aliorum
Et dixerunt ei Quare sensatus petit consilium Respondit quia
sui voluntate vetetur que suos sensus sibi ratione miscetur
Et dixit Sicut est qui multum utitur dulcibus quod incedetur
sibi ex commestione acetosorum non tamen utetur commestione ipsorum
Et dixit Qui est bonorum morum et bone vite et secure et homines
diligunt eum Et qui est malorum morum et male vite et ho
mines fugiunt eum
Et dixit discipulo Fili non confidas in mundo quia numquam solum
quod committit vite bonis moribus et diligeris Et castigat
suos discipulos dicens Si sobrii statis et contenti modico et ex
hoc cito cognoscetis meliorationem et non reputetis modicum primo
dico et si vernat quia crescit potius et multiplicari et acquiratis
amicos cum amore nec umquam ondatis eisdem ad odium signum
¶ Et interrogavit quantum differt inter veritatem et mendacium Respondit
quantum inter oculum et aurem
Et dixit Querenti ultra sufficienciam suam non prestat ideo quod habet
¶ Et dixit Suscipe excusationes hominum ex quibus culpas et abstinent
tenent corporum horrore
Et dixit cuidam discipulo Non confidas in tempore quia cito deficiat con- | fidencia
¶ Et dixit Fili non decipiaris pulchritudine iuventutis tue
nec corporis salubritate quia finis salutis infirmitas est
et mors est infirmitatis complementum et non potes evadere infirmitates
mundi quia non est sine dolore gaudium nec absque turbacione
claritas nec requies sine labore nec congregatio sine di-

uisione nec neque aliquis sine occasione mao
Et dixit Euentus mundi sunt aliquibus amissio et aliis premium
Et dixit Cum mundus facit letari deinde contristat sic faciet de
inimico letari
Et dixit ei quidam locutus sum de te cuidam qui dixit quod non
noscebat te Respondit Quia non nouit me sed defectum meum aut vel
li... efficit defectum ipsum non cognoscere
Et dixit Qui statuit se in loco sibi conueniente deinde perdidit
est securus
Et dixit Sensatus est qui exhibet se rectificandum per alium
Et dixit Qui amore mundi animam suam replet tribus replet
eam scilicet paupertate qua nunquam mutabitur ut addiciat pertingat fidu
cia que nunquam peruenit ad finem et impedimento sine aliquo expeditione
Et dixit Indigenti castigatione declarando secreta nunquam
secretum committe
Et dixit Magnus est sensato ad procedendum quam fatuo vel Et
quesiuit quidam quare aqua maris est salsa Respondit Referas
michi preceptum et dicam tibi Cui dixerunt Quid utilitatis est preceptum
petam sum velud homo expositus littori maris ad videndum
simplices et ignaros qui gratiat se in undis maris
Et dixit libertas est seruire homini bono et quanto magis
seruit ei tanto liberior efficitur
Et dixit Non sequaris cupiditates tuas et quiescas in loco perditi
Et dixit Qui querunt habere amicos experiantur primo in seipsis
sis an possint repugnare suis cupiditatibus et si poterunt
bene viuent cum amicis Si non caueamus esse eis desiste quod
in malis suis moribus aggrauare eosdem
Et dixit Delicie sunt laquei pati in insidiis non mandato vel ad uoles
aut incautus
Et dixit Nullum magnus est impedimentum ignorantia vel malum
molestius muliere Et vidit mulierem ferentem ignem Cui dixit
de lato molestior est delatrix Et vidit quandam mulierem
infirmam ductam ad ymmolandum et mulieres alias plorantes
post ipsam Et dixit quod perditur malum et malum tristatur Et
vidit quod puella discente scribere Non multiplices malum et malo
Et dixit Ignorantia hominis tribus de causis cognoscitur In
non habendo cogitatum super sui ipsius rectificationem in non repugnan
do suis cupiditatibus et in gubernando se consilio suo fortis
inco quod scit et quod nescit
Et discipulis suis dixit Vultis quod ego ostendam vobis cui quo caua
datis ab omni malo Illis Respondentibus causa dixit Ne aliquando
tam non obediatis mulieribus Cui dixerunt Quid de uire for
te bona et honesta vel sorore Respondit Sufficit vobis quod dixi
Omnes enim in malo sunt similes
Et dixit Qui vult sapientiam acquirere non exhibeat mulieribus

pōm sup se Et vidit quandam mulierem se polientem Et dixit
ait est velud ignis cuius incenditur calefacto pappositum ligt?p
Et dixerunt ei Quid dicis de mulieribus Respondit Ipse sunt ar-
bor adesfla Adesfla est arbor venenosa huius pulchritudinem et
bonum aspectum et eum qui deceptus comedit de ea occidit Cui
dixerunt Quomodo mulieres vituperas quibus non existentibus tu non
esses Respondit Ipsa est sicut palma in qua sunt spine que si cor-
pus intrant hominis vulnerant eum et nichilominus dactilos pro-
ducunt Cui dixerunt Quare fugis a mulieribus Respondit Quia
video eas bona fugere et mala sequi
Et dixit Ignis mulieribus michi absolutior Et vidit quandam
clamantem ignis ignis Cui dixit quid habes tu
Et dixit ei quedam vis tu aliam quam me Cui respondit non habe-
ris mundanis te offerre non petenti Et dixit Unde me confortatus es
Et dixerunt ei quales sunt fructe quibus omnes filii in sorti Respondit
ille ex quibus pueri ignorantes easdem verecundia patiuntur
Cui dixerunt Quando incepisti acquirere virtutes bonas Respondit
quando incepi coartare animam meam
Et dixit Cum homo tamen intendit acquisitionem sapientie propter
hoc sentit omnem multam derisionem et despectionem tunc est sapiens
Cui dixerunt verba que illis dixisti credita non sunt Qui respon-
dit Non curo ipsa credita non fuisse sed curarem si non fuissent
dicta
Et dixit bonus malorum loco est qui imitatur mutare bonita-
tes habere apud se et in statu suo Cum imitatur audire illas ab alio
Et qui nescit modo curatur decipiendum vilis est
Et dixit cuidam discipulo suo Non sis invidiosus pro eo quod
insensibile est sed sis invidiosus pro eo quod preteritum est et fixum
Et dixit Non sentiet conicta hominum et opera tua non exequi-
tent
Et dixit / preponas sermonem seu dictionem cottidie in omnibus
Et dixit / eius rebus et eris bene munitus ad exequendas eas
Et dixit Non obmittas facere licet homines non cognoscant
illud / Vere insanus est qui impingit in eodem lapi-
Et dixit / de bis Cui dixerunt Quomodo est turpis facies
tua Et respondit Non extitit in eo posse non habere turpem
faciem Igitur ex eo non debeo culpari Illud autem quod
in meo posse est paravi et polio sed tu quod erat in posse tuo de-
honestasti
Et dixit cum expedisset libris suis Ordina animam tuam contra
tempestates Omnia qui in mundo est non est securus aliquo
modo non pati eas
Et dixit Sis legalis committentibus se tibi qui vere gerit fiduciam
et fidelis et eris securus malum vitandi sine Sicut non vis
Et dixit Facias aliis quod tibi vis fieri et non facias quod tibi

Et dixit per penitenciam homo corrigitur et per mundi tristiciam
tacciam predicatur / qua per me
Et dixit liberalis est qui bone fame delectationem plus appetit /
Et dixit / Pacia est forte castrum et penitencie festina que adducit
et honor est fructus virtutis
Et dixit per veritatem et legalitatem honorabunt te amici tui / Et
propter obmittendum quod non proficit complebitur tua bonitas
Et dixit / Sufficiat homini scire quod ~~videt~~ intuetur de contin
gentibus mundo et per id dic quolibet potest nouam scientiam habere
Et dixit / Qui bona querit hominibus est honorandus / Et qui
mala publicitat et custodia non proficit in iuria iustius est sceleris
Et dixit / Qui aspicit se ipsum lucratur et qui se negligit perdit
/ Et qui paciens est consequitur bonum / Et qui non penitebit
et qui tacet se ipsum saluat
Et dixit / Senium bona et sequitur alacritas / Et dixit habere modicum
et sufficiens est honor habere multum et non sufficiens est dedecus
Et dixit societas sessatur est quies et ignorantis est labor
Et dixit / Cum ignorantis exquirere et cum certamis corrige / Et
cum male feceris peniteas / Et cum penitueris non recadas / Et cum
aliqua bona peregeris stabilites / Et cum non feceris ea bonam excu
sacionem exhibe
Et dixit / Non associeris non cognoscenti se nam cum talibus non
potes bonam ducere vitam
Et dixit / Qui bene agenti bonam retribucionem impedit debitum compensat
Et dixit / Illius qui non curat decco quod perdit cum consequitur et suis cla
Et dixit / Ille qui non bona gratificat col- = restit
lata non recipiet in bonis proximis incrementum / Et qui redar
guit se ipsum assecuratur de redargucione alterius
Et dixit / Compositus est qui moderat suam vitam et habet verbi
sui custodiam.
Et dixit / Non predicat te virtute cordis aut generis quod dicentis
quia veritas ipse nobile quod est et sua nobilitate sum nobi
litat te sentem
Et dixit / Quod facit hominem ad dedecorem excusat est melius diui
cius dedecora inducentibus.
Et dixit defectus sui nimis non potest percipere defectum et si perpendet
defectum alterius vel excessum corporis sui doloris habet
Et dixit cuidam / Qui fugiebat de bello / De victus a male fac
fugies mortem ut venias ad ignominiosam vitam.
Et dixit / Cum conspexerit eum de carcere ut occideretur videns
uxorem plorantem / Cur ploras / Cui dixit / Quando plorare non
debeo cum videam te contra iusticiam occidi / Et dixit / Socrates
velles magis quod secundum iusticiam me occiderent quam contra
Et dixit / Inspecti excludatis in iram vitam a morte sua
bestia

Et dixit Cum errat prius veritate cognita quam ipse veri
te utitur quare est indulgendum eidem sed errante veritate cogni
ta indulgeri non debet
Et dixit Vinum et sapiencia non sunt in eodem existere cum contraria sint
Et dixit Egestas sensato est castrum quo se tuetur a turpibus
et insanis est incessus peccati
Et dixit Blandimenti seu compescite iram silencio
Et dixit Que perduntur ancestio non recuperantur et quod hic sa
pientes quocienscumque ceciderit secum est Quidam vituperavit eum ignorans
Cui dixit Unus ex fortibus Concede michi licenciam ut te vindicem
Et respondit Sapiens non est qui malefaciendi licenciam cohibet
Et dixit Bona fama est censu melior Nam census con
sumitur fama durat Sapiencia vero est opulencia que nec perditur nec
diminuitur
Et dixit Cave ab ebrietate quia ipsius meo stirpat stultam
equo prestante ascensore et demum liberius evacuate
Et dixit Vade si que super statu tuo consultas quo ipse gu
bernet in suis Nam si male in suis se habet Quomodo in tuis
bene cum te minus afficiatur quam se ipsum
Et dixit Cave adversus leges presertim utiles incedere
Et dixit Male acquisitis diviciis eligibilior est paupertas
Et dixit Homo sine sciencia est sicut provincia sine rege
Et dixit Decet Regem ad sua suscipe servicia quam prius quam
regnaret bonum et fidelem cognovit
Et dixit Qui putat homines omnes amicos equaliter habere
non potest
Et dixit discipulis suis Committat omnia verba deo nec peni
tus confidentes
Et dixit Non perpendas peccata tua nec oblivioni addas in
cis Item opera tua bona non magnifices quia adhuc
melioribus indiges
Et dixit discipulis suis Cavete amicum istum statuere
vobis velut cardonem super quo calcare nos oportet
Et dixit Sicut utentes sensibus corporalibus incassa desinunt
in provincia regis Eodem modo utentes spiritualibus sensibus
incassa desinunt in provincia et timore dei qui ubique inmortalis homi
nibus est semper
Et dixit Non decipiatis de parva practicis ex scindulis sic
frigidi et corpus tamen collisione facta ventis impellentibus ignis
aliquando cepit qui cetera totam arbore combussit Et conduxe
runt quemdam qui vituperaret Socratem et ille attendens ad eum
insuriciatus est eidem Cui rendit Si scis invenire alium modum
quo de me lucrari posses hoc facias Incassa causa facta sunt
alii reverencia maior quam Socrati Cui dixeret Nunquid in
vides illi mecum super te honorato Respondit Dolerem si ipsius esse

inferior eo non alt

Et dixit Fama et bona fama non alibi reperitur quam in bonis actionibus ergo sunt qua divitie quam sepe inveniuntur in fatuis et vilibus personis

Et dixit Sequatur anima tua bonum facere et corpus foveat ei

Et dixit Quid recondis maximo non condas ubi quod fedum est census in domibus recondere scientia vero cordium cum apice

Et dixit quidam de Socrate qua vidit hominem non bene vestitum est me hoc Socrates conditor legum atheniensium Cui dixit non sit in vestitu lex dicta sed in spiritu sua et virtute

Et dixit discipulis suis desperate mortem et similiter mortem timete

Et dixit Sapientis interest ut sciat de suis circa quam est bo.

Sequitur de platone — platonis

Plato in perfectionibus completus Qui fuit de bono genere grecorum Sed de progenie esculapii Cuius mater fuit de genere Salonis legum conditoris Et cepit primo discere artem poetam placens ei quod discebat in ea Sed abhominabatur quod sciebat in ea non recedens a Socrate prius quam audiret eum quinquaginta annis Sed obeunte Socrate intellexit quod in egipto quidam erant pictagorici discipuli ad quos accessit et proficiens cum eis rediit athenas ubi statuit duas scolas in scientia ducens laudabiliorem vitam que possibilis esse in faciendo bonis operibus et fovendis egenis Athenienses cum inhabitantes ad sui dominationem dona non voluit quia reperit mores ipsorum male ordinatos nec considerabat mores ipsorum posse de facili permutari Anymo Et vellet ipsos omnino corrigere sicut decerat videbat iam de Socrate solum fuerat sibi mortis periculum inminere vixit lxxx annos et uno Et fuit bene dispositionis morum bonorum collator bonorum consanguineis et ceteris eis pauperibus et multe patrie multos discipulos habuit post cuius mortem surrexerunt eius scolas duo unus dicebatur xenocrates Et alter aristoteles et condidit scientiam suam per allegoriam occultans eam ut ipsam non intelligeret nisi sapiens Didicit athymeo et socrate assimnes ab eis plures opiniones ex quibus composuit lvi libros Et fuit descensi coloris pulcher facie et bone dispositionis formosorum oculorum in barba supinum habens unum fuit subtilium verborum diligens semper sedere ad desertum et ut vox sua quam aliquotiens exaltabat locum eius non patefaceret et duo miliaria intra desertum erat humane et predicabat hominibus dicens Bonus agite deo propter bona et maiorem sua et quia omnibus bonum faciat equaliter Ita ut nec potentes sua potencia salutem magis quam debiles consequuntur Similiter apostolus sensus quos omnes habent ab eo non consuetis in eo quam nunc est non Sed in eo quod quenit

Si enim confert nobis aurum et argentum et cuius proprietatis sunt
Quare ea diligitis Deus ordinavit quod nobis sufficiat in isto modo
est malis et illud est sapientia et timor ipsius que sunt claves bo
nitatis propter quod lucri obmittetis quod inter nos efficit odium et
inimiciciam Si enim sciretis quam utile est quod sapientiam potius
odiretis Rerum delectationem que pervenit ex propria forma Et non se
quatur multa comestiones et potaciones que sunt appropriate materie
Concinnitatem forme assimilatur et non materie quam forma perficit Et hic
dicit omerus avariciam attribui femine et formam mari Castifica
te animas vestras et castitate alios Studete quod si non feceritis
dapnificabitis vosmetipsos Dico vobis in veritate quod ylaris ero
isto eo quod argentum non habeo et aurum abhorrui Maior autem
mei habeo delectationem quam habebam cum congregabam divicias
quia tunc michi augmentabatur in cogitatu Et non mirum est
at mea alacritas in sapientiam acquirendo et signum quod in auro et
in argento non sit bonum quod est quod invenimus aliquas terras
modicum ossis eborei emi pauco multo et alicubi precio
creabitur aut vitro aut aliis rebus Et si esset aurum per se
bonum diligeretur ubilibet sicut Sapientia eligitur et laudatur
ubique terrarum
Et dixit Inquirite virtutes animarum et salvi eritis non lau
dantes vituperabilia nec laudabilia vituperantes vitam
non esse vituperabiles nec concinnitatem acquirere quod cito perdetis
sequimini bonos predecessores meos Vincetis vos iusticia et
castitatis vestes induite et felices eritis et laudabimini opera vestra
Et dixit Consuetudo preualet omnibus rebus Et dixit Mali mo
res inficiunt et dampnat opera sicut aloes inficit mella
Et dixit Non decet sapientem adulari super eo quod perdidit sed re
sidua construat
Et dixit Sapientem non visitat amicus suus cum potest dum sunt enim
enim indigebat eisdem
Et dixit Bonitas sapientie seu sciencie est quod non potest frui
palam sicut potest malis rebus frui nec potest aliquis privari eisdem
sicut aliis rebus
Et dixerunt ei propter quid congnoscatur sapiens quod sit sapiens Respondit
Cum non irascitur quando sibi iniuriatur nec exaltet quando laudatur
Et dixerunt ei propter quid mendicatur quibus abhominatur Respondit Paruitas
gracie bonitatis
Et dixit Assimulavit homines ad ortu certarum et proinde dolet ne
decaime tenebantur turbantur quia non videt eam
Et dixit discipulis suis Concinnitatem lucrum sensum cum quo vestras
diriguitis vitas Et concinnitatem legem observare quod sic tutor vestre erit
Et vidit quendam iuvenem amittentem bona paterna que hereditave
rat a patre Cui dixit Terra devorat homines et tu devorasti eam

Et dixerunt quare non communicaverunt scientiam et thesaurum Respondit quia
excessivum completum stare non potest
Et dixit qui confidit in sua fortuna nec est sollicitus adquirere da
bona retrocedit ab eis sicut retrocedit sagitta resiliens a lapide prius
Et dixit qui instruit alios in bonis qui non operatur est sicut
candela alios illuminans non se
Et dixit qui non molestatur adulatione populi nec in tollerandis malis
moribus ipsorum magis gubernator eorum censetur
Et dixit Non est rex qui regnat in servis sed liberis Nec est
dives qui censum cumulat sed qui in usus suis ipsum laudabiliter
Et interrogaverunt eum Quid oporteat agere aliquem ut expendit
ab alio non indigeat Respondit Si dives fuit moderate vivat
Si pauper in labore persistat Et quesiverunt quanto censu debet homo
esse contentus Respondit tantum lucratur ut non compellatur adulari
alteri nec defectum habeat eius quod necessarium est sibi
Et dixit discipulis suis Cum studere cessaveritis spacietis
in bonis historiis
Et dixit decet Sensatum non concupiscere bona amici ut non
despiciat eum sed sibi adequare desiderat
Et dixit Non spernas modicum bonum Si quid facere potes quia
modicum multum erit
Et dixit Meditari legem in scripto de bono est detentius
quam uno anno tripudiari
Et dixit operari prudentiam est res considerare et distinguere eas et agere
pigritiam est conculcare eas et sub dubietate relinquere Et agere
~~veri~~ veritatem est res statuere in locum suum Et procedere in emendam
est non ordinare eas in loca sua
Et dixit Non credas esse patientem donec prevaleas tuis cupi
ditatibus Et quesivit quid de malis accidentium sapientiam pervenisset
Respondit plus alteri mirabilis quam bonum in respectu consumpsi
Et dixit oportet Cum quesierit aliquis primum quod credat ei quod possit sedari
eius error alioquin malignabitur Et interrogatus est quis
competeat ad gubernandam villam Respondit qui bene gubernat seipsum
Et interrogatus quis meretur potius nomen sapientis dixit qui
magis consultat et qui magis dubitat
Et dixit vasa aurea probantur per sonos eorum redundat in supra
cussione cum comprimitur utrum sint solida vel carbiata Eodem
modo comprobari debent homines eloquiis suis quibus consistere ipse et prestare
Et dixerunt quis est plus ignorans inimicis suis Respondit qui
magis innititur consilio suo Et qui minus obedit sibi Et qui propter
defectum suspicionis adires audacter se exponit
Et dixit Sapiens qui liberalis est amice dives est nec Et sa
piens qui liberalis non est amice hec suus consistit
Et dixerunt ei quis est salimus a tuis ribus opibus Respondit qui

ponit secretum suum perfideli et predicacionem suam probentium et paciatur
suum expositore et eius timore suam progeniem et locis de morte
suum specatore
Et dixerunt ei Quis facit maiorem iniusticiam se. Respondit Qui se
humiliat cui non debet et glorificat se laudes ab ignoto.
Et dixit Ignorantes iudicant formosum esse turpe puta exterius
sensus distinunt et exterius non distinunt sensus nisi membrorum superficiale
pulchritudine. pulchritudinem vero forme non distinguunt nisi secundum interiora quod
Et dixit Querentes ista semita sapienciam inducit eam et plures erra
tes in ea non errant / sed quia ista semita non prestat eam et pulla
biam non probemendo ad eam non querunt per aliam ymmo dap
nant eam dicendo eam mendacem
Et dixit Qui ignorat formam sapiencie non cognoscat se ipsum. Et
si cognoscens est omnibus ignorantibus magis ignorans
Et dixit Qui non nouit Quod quid sit ignorancia est sapiens et igno
rans est qui nescit quid sit ignorancia
Et dixit Ista est hora ducens post se dedecus. Et dixit Rex est
velud magnus fluuius nascens de paruis aquis unde si dulcis est
dulces sunt omnes parui / Et si salsus omnes erunt salsi
Et dixit Si volueris durabilem tibi esse saporem rei non peruenias
ad extremum rei saporosi sed aliquid obmittas circa terminum
Et dixit Caueas amplius ne confidas in tua fortitudine so
lum et negligas sensum racionalem quia aliquando sensus sufficiat. Ita
quod non expediat fortitudo. Fortitudo autem absque sensu excusari
non potest
Et dixit Eloquium sine opere est velud inundatum flumen sub
mergens ipse homines absque profectu sui
Et dixit Mali moris est hominem suspiciosum esse quia propter
ea male viuet
Et dixit Nullarum delectacionum huius mundi senciaris quousque inter
sensum et cor et intellectum concordes dependas. Ita quod non abiuer
sentur se circumbitem quia concordantes perdas in unum tunc cognos
ces pulcrum et malum qualiter differant
Et dixit Perpetuam scienciam qua propter ignorantie te sciendi eam
habebis necessarium.
Et dixit Non commendas aliquid magis licito quam tres condi
ciones commendacionis inveniatur et redundabit in tui defectum
Et dixit Si negligentur radices in regnorum negociis et so
lum actiamorum gubernacula intendatur regna perduntur. Et
similiter si obmissis operibus que expediunt fortitudinis fiducie
intendatur. Item Si applicacioni terre non intendatur Iste
circam per diuturnitatem temporis regna perduntur
Et dixit Finis indignacionis est erubescere de seipso. Et in
terrogauit eum Quo Sapiens maxime molestatur. Respondit
Cum cogitur ignorantis imitatorem fore

Et dixit Cum quociensque iudicis districtionem perfectam esse crete sciias
nullo cupiditates forres fore debiles et infirmas
Et dixit Natura est anime famula Si vero anima infirmatur
et retrahatur natura a famulatu ipsius allicendo animam et
retrahendo oblectamenta mundana
Et dixit Debilitas anime cognoscitur quia homo de loco ex
cogitato provenit bonum et malum de loco de quo non suspica
batur
Et dixit Rem non despicias modicam potius incrementum habere
Et dixit non arguas hominem dum irat[us] est quia te cum castigacionem potes
Et dixit Non associas duos domini ex quo alter alterum superare intendit
Et dixit Non leteris de casu alterius quia ignoras qualiter con
tra revoluentur
Et dixit Statue spiritum tuum addepcionem et veritatem assumpsisse et eis
salvus et liber
Et dixit Nunquam doluit anima mea nisi tribus de causis scilicet de divite
qui devenit ad paupertatem et de homine qui despectum meruit et de sa
piente quem ignorancia decipit
Et dixit Non te associes malis quia reputatur et bonum facere quod recedes ab eis
Et dixit In regnum procedit nimelius cupiditates famulantur sen
sui et qui econtrario incedit spiritus cupiditatibus famulatur
Et dixit Non petas quod agantur opera illicita sed ut congrue
fiant quia quanto tempus operis perfectum fuit homines non inquirunt
sed tamen si bene
Et dixit Bonus est plus uno verbo bono tenentur quam si
sibi stipendia multa darentur
Et dixit Qua beneficia bono collata retribucionem expetunt et in
pensa mihi adprecendum plura inducunt
Et dixit Mali sectantur malicias bonorum et pravas negligunt boni
tates sicuti musca que infecta et corrupta depascit et sana obmittit
Et dixit Oportet sensatum in suo semper sensus consistere potencia
velud qui super mare vehitur cuius corpus si morte evaserit
melius inhilo quod non timore non expromittur
Et dixit Qui de se non suspicatur plus quam sit tractetur quod facit
et quod novit cogitatus moventur suo contrario ex errore
Et dixit Decet sapientem se non exaltare super ignorantem
sed humiliet ei inquantum deus ipsum exaltavit voluit super eo et
quod conetur suo posse retrahere ipsum de dubio ad veritatem quia ei prius
resistere est crudelitas et gubernatione eum suavitur est industria
Et dixit Bonus ex sapientibus aspicit ignorantem sicut res
picit infantem Cum quo pie agendum est atque labore sub
eundum pertificando eundem
Et dixit Non satisfecit homines volunitati quousque fuit
Et dixit Duo disputatores veritate inquirentes non habent causa
ipsorum questio est ad idem et si aliter alterum vincere intendat ex hoc
odium tamen habere poterit eo quod corpus cupit conatur alterum ad suum velle
conducere

Et dixit Cum quesieris alicui aliquid et concesserit tibi illud de
te qui petivisti erubescas potius quam de eo qui non concessit
Et dixit Nitere acquirere sensum et sapientiam et dominabis omnibus
cognoscentes eam te tui spirituales melius per ea quam scis Alii vero
generales seu communes melius per ea que habes
Et dixit Peius pessimo pessimorum quam committuntur circa illum qui pe
te erubescit Et gravior superbia est quam versus illud infringitur
a quo non est dampnificatio secutura
Et dixit Aspice te ad acceptionibus absolvente et si obloqui te
pot ~~deformat~~ de omnibus non respicias absolutionem a deo
Et dixit Oportet sensatum quod habet petere petat suaviter et pla
ne et modicis verbis quia sanguisuga plus de sanguine len
te trahere solet quam sinifex inquietans ac nocte visitans quam pungit
Et dixit Debilem animam tedet levius eius quam diligit
Et dixit Vita anime constat ex suis bonis operibus virtutibus
eam a morte quia mortem non patitur ipsa nisi ex malis
operibus Nec aliquis potest eam occidere sicut corpus occiditur
cum sit sublimior et nobilior eo ¶ Et que sunt castigationes
Platonis Deum cognosce et timeas Et nitere ad faciendum
bonum et ad ostendendum aliis magis quam intuitus aliis cottidi
anis necessitatibus tenderis Non petas a deo quod non est utile semper
sed petas durabile bonum certum semper Caveas ea que cause
malorum sunt multiplices Non diligas bonam vitam solummodo
sed diligas bonam mortem principaliter
Et dixit Infelix est Cui suus finis est inimicior a sua malicia
non divertens Non statuas tua lucra in rebus contingentibus
extra te Non expectes mercedibus beneficii quousque requirat illud
sed eis beneficias a principio / Non est sapiens qui in aliquibus rebus
mundanis letatur nec qui desperat in adversitatibus sinus vi
litas humani sensus in multiloquio cognoscitur corpus qui non
consumit in relatione rumorum Cogita pluries deinde loquere
et fac quia res de facili permutantur nec contristaris subito quia
si facere assuesceris dominabitur contra te Si concepisti aliquid dare
indigenti noli arrestimare quia quid de te contingere debeat
ignoras Dilatum adiuvat nisi cum mala opera differant Ne
sis sapiens dicto solum sed facto etiam quia tamen sapientia verbalis
parum in mundo isto et sapientia facti utilis est in mundo eterno quia
qui bene operatur licet taceat ipsum pro nobili reputat deus Et cor
pus philibiamus amplitudine tibi observantia ipsius et phi
beamus nos amplitudine virorum observacione earum mrm
Et dixit Nobilitas sui generis anime sue nobilitate adequatur
Ille censetur bonus qui non nobilitate anime despicit solum
generis contentus in capatur proinde generis mayoritate demens
Et dixit Non emas servum multe cupiditatis quia in commune
ta alium appetit dominum nec forte ... quia vilipendet suum dominum

et magis sensus Quia contra te fraudem aliquam committet
Non exultes propter valorem quo excedis eos similes quia hoc fructu
meliorationis absorbet
Et dixit Si res tue magis aliis excedis et stipendia tua aliis
sunt equalia non doleas quia tua durabilia erunt illorum autem non
Et dixit Si quis invidet et abhominatur animam inter peccata obesse et
defendo te non timeas sermo quo meruit ut dicam non inde
mat rationabilem presumptionem et mala pariet quam non desiciet satagenti
Et dixit Non est idem tuum opus in temporibus diversis decrepitis
infirmitatis esse opera in nostro qualiter temporis iuventutis non derogando
propterea fidei nec moribus bonis quia si hoc facere nequiveris abeis
desistas Alioquin magis perdas in animo tue offensa quam
in omni tempore tuo acquiretis
Et dixit Blandiaris hominibus tempore tui dominii quia cum
hoc prevalebis illorum cordibus qui a te declinare timent
Et dixit Non attendas ad ad ipsius statum et conditionem
in quo tempus preterit sed prout inveniet se habet attendas quia
ille est eius status et conditio naturalis
Et dixit Non potest quisquam cum amico suo conservare amo
rem nisi qui est sustinentia morum amicos sustinere valens curiales
Et dixit Homines sapienti eligere homines sequentes ad sua
beneficia sed ipsi eligunt bonas terras ab incolatu ipsum
Et dixit Modicum errorem non despicies licet fiat fiat cum
pluribus tuis operibus quia error est sicut humor malus
qui licet lumen mutatur ab aliis humoribus contrariis tamen nisi a corpore expel
latur verecundum est ne prevaleat aliis humoribus aequalibus
in tuallia temporis tui adiutus
Et dixit Cum servieris alicui domino noli fieri equalis sibi nisi in fide
sua et parata Aliis vero nequaquam caveas ne te sibi despiciat
equalem in statu aut vestitu ad usus delicias
Et dixit Non vult dominus a te servari cum te putet amplius
eo sapere sed reputet te velut forficem qua ignia demittur non
possibilia posse redigitis apprehendi ergo quanto magis scimus eo
nullo dequo sibi servieris tanto magis humilis ei existas
Et dixit Si volueris scire alicuius super aliquo consulas eum
et ex hoc cognosces suam iniquitatem et sua bonitate vel malitiam
Et dixit Non indiget ingenio nisi carens magis eo quod potest
Et dixit Viles reputant propter bona que agunt homines
obligare et honorabiles reputant se debere fecisse et propterea
se exhonorant tamensi ex volunte te veretur
Et dixit Bonus gratificat de bonis receptis in nostro possibilitate
consentire et satisfactionem recipientis Viles vero non gratificant
nisi in nostro quantitate collatorum
Et dixit Cum homines in mina bunt tuas virtutes mali
cias tuas attende in tempore latentes considera magis in eo quod

nite est quam meos species quam homines dicunt
Et dixit Cum viderit aliquis unum suum reputatum tonbenices in hijs
que solebat extendere manum contulisse et in bonis quod conferre solebat
solitus fuerat attenuari non tamen ex aliquo contingenti defectu sciat
quod adventurum est ad quod humiliabitur status eius
Et dixit pena liberali et pena meriti bona sua solita non
conferre et pena liberali est obesse non diligencia eius eo quod mendi
bus faciat
Et dixit Cum litigaveris cum inimico non obedias ire quia ma
gis inimicatur et quamvis s'
Et dixit Cum posse habeas nites ultam quia non permittitur
tibi inspicere finem ymo mitteris eos qui ceperunt in miste
ria et infortunatus preesse Et cum exaltabitur status tuus
ante satisfacere hominibus quia est validius castrum et arma
que habere potuit fortiora
Et dixit adversarium tuum contra te machinantem mitius
adequitate perducere pocius quam prioritate vindictam Nam
vindicta est ubique dampnosa et persevertas equitas utilis utique
Et dixit Bonitas palme assimilatur arbori que fructus
tarde producit et in pluribus diuturniter corrumpitur
Et dixit homines huius mundi sunt velud ~~homines~~ homines co
ducti ad aliquod opus faciendum quorum unicuique concessa est
una commitiva ad eorum auxilium in opere ipso unus tamen ex eis
conatus est ad perficiendum omne opus commissum nec in ullo ymo
pareret sibi seruitute commitiua sibi stabilita sibi compelleres
eos et dirigi eos fecit donec opus eius fuit completum et sic
evenit sibi de laudabili expeditione eius quarere reputatur sa
piens Cum in vita sua sciam sit laudabile operatus Alter vero li
sus est facere quod prius fecit Sed huius impossibilitatis satisfaci
de mercede sue commitive et sic adulatur et blanditur eis
nichilominus dampnificatus est in opere suo et iste est delicosus
Tercius vero rexit in auxilio pactatis sue quibus pro eo
mercedem exhibuit qua data cum eis se oblectamentis exhibuit
usque oblitus est omnium que commissa erant sibi et cum postmodum
vellet incumbere operi non valens perficere desistit quia male
successit sibi et est iste venatus in cupiditatibus
Et dixit Finatus est gente receptionis et in inmense detectionis
et magne collectanee et hoc deputat loco beneficij et aliquis
eorum magnanimus reputat unum melius altero Nam appreci
atur potius bene recipere et non dare quam dare cum male recipe
Et dixit debilior inter homines est qui impotens est celare suum
secretum et robustior est qui potest suam vincere iracundiam
Et paciencior est qui suam scit abscondere paupertatem et tem
perancior cui sufficit quod habet
Et dixit Noli fremere ab aliquo de eo quod non est curatum

sibi licet ex debito teneatur quod plurimum tempus turbabitur cum
laborique oporteat in faciendo eo ad quod non est aptus
Et dixit non te rogat cupiditas hominibus adulari quia per
dies de beneficiis anime magis eo quod lucrabis cum eisdem
Et dixit cum deteriorantur tempus virtutes despiciuntur et vicia
et vilitates commendantur et predicantur et timor divitiis ma
ior existit
Et dixit liberalis avarum decidet in obitu ipsius et avarus
decidet liberalem in principio ipsius
Et dixit Ista cupiditas et alii affectus anime sunt inter temperantiam
quandam qua dirigitur et gubernatur hominis status in qua
consistunt Quia temperantie excellentie provenit nocumentum Nam ista
assimilatur sali quo cibaria condiuntur qui si fuit directis
et moderate quantitatis cibaria ei apte parantur Si vero magis
cibarium devastatur et similiter se habet malis virtutibus
Et dixit Est quoddam regimen quod assimilatur pini ad inmeri
et aliud secundum assimilatur herbi gratia Si proventus regis sump
tus ipsius et familie excedunt regimen illud dicitur pini quod condicitur
durabile satis Et si equantur in bivem sumptus et proventus
dicitur iunceis et sumptus si redditus superant dicitur herbe ex di
minutis viribus quod regimen est modice durabilis Et decet regem
satisfacere de stipendiis stipendiariis sibi servientibus alioquin pote
stas sua deficiet cum et dominium suum
Et dixit Rex regnans in rectitudine et iustitia factorum suorum
ipsi rex est Et regnans cum iniquitate et violentia inde ap
parent cum velle liberari in rege corpus tamen vacat notum incli
nat ad alium qui dominetur et regnet in eis
Et dixit Obedias benefacientibus et ad concedentibus tibi et tuos
domos tres stabilias quia hii sunt domini tui
Et dixit Religiosi reges sunt pro bono consuetudine semper sta
tum unius generis ex suis subditis tamen et in hoc valde falluntur et
errant Quia unum genus hominum non unum est in condicione
et statu eodem ymmo quidquid variantur status ipsorum et mi
nuuntur bonitates quasi illius assimilans tamen in quo seritur eo
tempore semen unius nature quod temporis processu corrumpitur
et mutatur
Et dixit Oportet dominum secedere a populo et non familiariter conversari
alioquin despicietur Cum tamen devia populorum sit despicere se in bono
et conversantes cum eis unum quemlibet conversante reputat unum
et idem sibi ipsis
Et dixit Inverecundia est in quocumque etatis quedam sin
cogitatus eo quod non cogitat in rebus contingentibus sibi et propterea
augit sicut homo debilem visu qui res mediatas non videt
et minutas sicut tale inducitur easdem
Et dixit Bonitates regnum sunt secundum dispositionem aspectus

et consideracionis quos vident ad leges suas et eorum abominatibus
defectus est iniquitate elongacionis ab eis Nam per obser
uacionem legis et intuitum ad ea consueuerunt ipsi reges populo quod
conferre tenentur et debent uel ab eodem auferunt quod sunt
auferre Et dum non habet ad legem intuitum auferunt a populo
que auferre non debent et ad que tenentur eis reges debita
non impendunt propter quod reges eidem existunt reges in specie
reputantur autem priuati
Et dixit Illi quos reges magis diligunt sunt hii quos
sciunt acuti spiritus esse et cupiditates vicisse
Et dixit Errores veloces impedientes Error in mania gu
bernacione et inobseruacione domorum regum et impugnatori
dinacionis commissus
Et dixit Siue pater non instruxit dum non instruit articulum suum ex
ad liberatur seu preficiat filius ille non tenetur inuitatibus tu
dere primus
Et dixit Cum rex admisit se tibi sit tua peticio minor quam
peticione illius et si ad te petere contingat et tunc cum eo ad
partem secessis loqui super tuis non paucas ascendis ymo
refers quibus satisfacias uotis tuis suis
Et dixit Non referas coram rege in iniuria sermonem
alicuius quam sunt platum ab eo ne coreges cum aliquo
ne forte quod mencians ei habeat te despectum
Et dixit Cum in oculis regis processeris magis aliorum
equalium perpetua quod melius agas eo superbire non debes Quia
cum hoc magis reputabitur quod egisti Nam nunc debes ad compes
cendam animam tuam ab inuidia et ad acquirendum homi
num corda ut ipsorum fruaris amore
Et dixit adulterandum illud quod laudasti non rede
as ymo sustineas conaris applaudere quia ex eo quod predixisti
inde obligatus eidem
Et dixit patitur deus iniquum donec inueniat contra statuta
legis que cum excesserit opponit se tunc et destruit eum
Et dixit Cum eloquium adheret uolimini loquentis quiescit
auditoris uoluntas Alioquin non posset sensum aplicari sermonis
Et dixit consilium non petas a senibus tantummodo sed
ab illis quos intellexeris expertos fuisse in rebus in corporibus
bello militates consulas
Et dixit Bonus rex ille censetur cuius relaxat in vita fa
ma laudabilis et decus post obitum sermocinatur virtutibus
Et dixit Mysterium non aperies in statu mulieris sine defectu maiorum
Et dixit Cum uidis mortuum strutheis manna tua si
non est equalis et si equalis fuis necessarie ad eandem te co
dicionem venire debere
Et dixit preminas te semper ab omni in tuo proximo tuo et quod
eo die mori expediat mente conceptum

Et dixit Non iudicas pus quam utrosqz audias contendentes
Et dixit esse in mutacione non plus nec de bona tua fortuna
confidas nec peniteat de bonis opibus tuis
Et dixit Qui inopiam timet & statim ad optinendam non mi
titur famam
Et dixit felicior est qui de suorum malorum precedit dno & sueno
obedit ire Et qui int condicoes hominum inior est debito se repu
tet statim finem & qui suos eosdem mo non distinguntur
introitus et exitus non adiutantur
Et dixit Amor in rebus huius mundi celat malicias & odiu
huius in eisdem bonitatem occultat
Et dixit Sri antiquus papit alys comple non pnt cont
quos instituit cum pfice non pnt & timet ita de suo fine cogi
tate non pmittit quiet sine sensus pusitate anime obnubilat
Et anima sua pusa similatur in eo statu loco obscuro qui sol
illustrare no pt
Et dixit Male dimitte periculosa sunt dno & eo maxime se
mayois pu quo earum suppliuntes condiciom huius excedit
Nam assimilatur cibo stomachi corrupenti virtutem que impedit
& debilitat comedentem
Et dixit Cum volunt t sup aliquo consule q accidit pnt me
bra singla sunt ptes consilii tue consumpcioni pntes quia consi
lium est se loco verbi & membra vero distinctionis loco literarum quarum
deficiente aliq alius debitur intellectus
Et dixit Nos sinimus nali vita ut vitam consequamur
intellectualem appetitum Naturali indulgeamus virtuti non
amplius quam expediat ppter illam
Et dixit Oculos amantis oculis inamato censetur
Et dixit ppter bn operari labore sustineas & ppter mala que non
commiseris non tristeris
Et dixit deliciosus adea que se constituit ablecta accedit pus
quam inveniatur si bn operatur aut male
Et dixit Maxime perus est qui non concedit id quo alii satis
faciat & se eciam non facit
Et dixit Rectificare non potest omnis valde corruptum quia pus
qui cum rasas corrumpis
Et dixit Boni moveantur facilius ut bona indulgeat quam
mala impendant & magis quam genuales ad recompensandum
pro bonis mali vero incontinuum operantur
Et dixit Iniuriator excusat se consuetudine & bonitate
Et dixit Si cum doctore loquaris tunc no plonges sermone
& qui cum minus docto loqueris prolonges quod exprime verborum quod no
potuit expona apprehendet
Et dixit Non proficiat iustitia qui fortune eam vult ascribere
quia si militas perpne nisi impuerit anima ec no pt inq
nec acsat stia nec fructum pducit

Et dixit cum docebis discipulum quod non leviter discat que ondes parum ut sine labore concipiat ymo ut cogitet in hys
que docuis statutes loqui obscurius et cum inde eis eum in
tellige impotentem quod clarissimum est dicas aperte
Et dixit Cum expediat tibi consule aliquem super aliquo emergente negocio primo iuvenes acutos consule deinde senem consultes
Et dixit Consilium eque sapientis ut cum melius tibi est
quam tuum Prima tua voluntas que te a bono consilio retrahit
eligendo malo non existat
Et dixit Non tuearis illum qui propter defendi voluit propterea
tua bonitas minuatur
Et dixit Boni Benivola generacionis multiplicant et mali se
uitam corrupcionis accrescunt
Et dixit Modicum non reputes unde inimicus lite quod maius
malum quam cogitas potest tibi oriri ex eo vel ab eo
Et dixit Tres que convenit nam vires habet suo inimico forciores
et tres naturalis ut sine
Et dixit Item 3 vinsore et oblitus inducere sevi est facile et dif
ficile tre et hoc est simile emissioni sagitte que nunc tre dirigitur
ad signum longius expedit usus et exercitacio Non est opus usu
ut exercetur vel dimittat ab eo
Et dixit Non est conveniens primorum dominum quod licet bonum
videatur aliquo tempore ad malum tamen debeneret finem
Et dixit Maius detrimentum est regum quod habere potest est pro prelatos
eorum qui habentes quam metuere statum alios se meliores despi
ciunt Et tali modo ordinatio regni pervertitur et mutatur et turbatur
Expedit ergo domino quod statuat et ordinet quemlibet modo et loco suo
ut metuit illud medicus velud operatur equaliter et moderantias
humorum corporis in vestigiatione et servare intitur qua dictate salus
egri perdurat
Et dixit Census est honorabilior voluntate quia servus corporis te
statuit dominum aut corporis initiatur te facere servum
Et dixit Magis cordis est qui non recipit ex paupertate meum
Et dixit Bonorum morum quiaque malorum morum amor pati potest
Et dixit Unus bonas virtutes spiritualis est nobilis et si actua
liter hoc facit se nobilem cum non sit
Et dixit Salvus est qui regibus infideliter et cum preterea propter se
fecerit ut status in quo est decapitur cum nec propter malum desperat
aliquatenus generatur
Et dixit Modestia verecundia facit hominem obmittere quod
competit magis superflua facit obmitti quod competit sed diminuta
et modica ad quod non competit cogit inbadi
Et dixit Consultus in negociis equalem tibi quia ipse maiore
intellit quod opus est tibi
Et dixit Non molestis dominum si de omnibus suis tibi negociis
incumbit nec propter sua manu tenentur agenda

Et dixit dixit Cum inimicus tuus ad posse tuum peruenit in-
micorum tuorum exigit et sociorum consortium acceptus est
Et dixit Homines qui aliquid petunt ab aliquo et conceditur eis
sciunt pro eo retribucionem impendi debere quare reputant ad mini-
mum emptionem fecisse et obligatos existere ad soluendum et cum non con-
ceditur eis propterea non cogitant nec irascuntur contra illos qui
non concesserunt eis sicut accidit homini qui non cogitat super eo
quod voluit emere et non emit Et mali vero non similiter se habent
quia propter illud quod conceditur non putant retribucionem impendi et
ideo contra illos indignantur qui sibi non donant quia perdunt do-
natiua que ex solito non disponunt
Et dixit Inimici aliquorum sunt utiliores amicis eo quod inimica
sua aperiunt vicia a quibus propterea studebit cauere Sunt eciam propter me-
tum ipsorum ne vindicare se valeant bona construat ut non sub-
eat paupertatem
Et dixit Non te intromittas ad faciendum quousque semper
preuiderit illud delectabiliter faciendum
Et dixit Malo te non associes quia tua natura absque
tui noticia ad surripiat de enim suis
Et dixit Ffaucas semper bono consilio quia licet ut sperabas
non accidat confortabis tu attente eo quod ex parte non remansit agere
quod debebas
Et dixit Decet hominem in speculo faciem suam intueri quia
si videt eam decoram pro malo gerit agere turpe opus si vero turpe
censuerit velut duo turpia aggregare
Et dixit Expedit sensato quod in potu non dulcedine medicine
amaritudinis memoretur
Et dixit Bonitatis est finis quod habeat quis verecundiam de
se ipso
Et dixit Cui bene ad ea que presentantur attendit ipse met
cum presente exponit
Et dixit Nullus erubescit de se ne obscuritatem uel ob albe-
dinem capillorum sed erubescit propter suum superbiam illustritatis eiusdem
Oportet igitur ut cum eadem in nobis fuerit sola pudore habentes
ab ea turpibus inhibeamus
Et dixit Si ratiocinando cum eo nobilem uiceris te amicus
diliget et potius honorabit et si obtinueris quid uilem uel te odiet
Et dixit Cum dominus attenderit ad sua negocia sperans se sibi
sufficere timet ab ea tussiens potius euenire ad similia aduersa
Et dixit Oportet iudicem non rigidum esse sermone contra male-
factores hic tractatores quia si non se haberet hic modo uerecundia auctoritatis careret
Et dixit Cum bona cibaria comedit nutritur ab eis et eciam
corpus sustentatur
Et dixit Si uolueris unde est semper quod assumendo sic extuosam ua-
leas et quod si semper est sis contentus quod communi possis tuis uel tuis
diuiciis amicis familiaribus non ondas sed ideo pauces efficere
quod sit sic de plurimo sicut de tuo modico sufficiat satisfiat

Et dixit modestus est inter omnia et laboriosus pauperem divitis
sapientis ignarum robusti debilem apparentia fuerit nec obstare po
terint quando vituperia contumelia pertingat
Et dixit Rex regum prohibitam tenetur ebrietas quia cum rex regum
sit custos quam turpe erit ipsum sui ipsius custodia indige
Et dixit inter reges est felix ipsum in quo dominum predecessorum di
gitur et infelix in quo ipsum subiciatur et privatur
Et dixit Ex consuetudinibus unaquaque quidam mala reputat
quidem bona propter fidelitatem quam reputant omnes bona
Et dixit Bonorum bonitas mutuam bonos cogit diligere malorum
malicia mutuam cogit odire Nam videre potest quod verdicus ve
ridicum diligit et fidelis fidelem Mendax vero abhominatur
mendacem et latro latronem capit nullam cum eo comunionem habere cu
piens habere
Et dixit Qui constantis animi est bono se regit consilio
qui vero infirme ac debilis committit omnia dispositioni fortune
Et dixit Convenit inter duo regis ut quod ipsum penitentiam habeat
et vitam suam compescat Et si forte rex crudelis extiterit ipse
cum hominibus mansuetudine operetur Et si rex multum fuerit man
suetus ipse rigiditate fruatur qua suppleat regis defectum
Et dixit Expedit nullum absolute super regna preesse consilio
nisi illum quem rex statuit per se ipso in regno ut propterea mala
consilia non emergant in eo
Et dixit Mali accedunt de hominibus mala genera sequuntur ut
malignandi vires habeant eo quod mali consuetudinibus pociantur
Et dixit non utaris operibus dum verba sufficiant
Et dixit Cum legi non credit cum medici non cogitet quod qui ab
abaia suffocantur curatorem non recipiunt aliquo beneficio mediac
tant et in qua prevalet mali bonis et nisi plurimum decrementantur
Et dixit Utile est tacere super eo quod quamvis dicere scienter posses
Et dixit Qui sciam addiscat obviam ... sic non quia adlu
cetur extra nobilitatem acquirit qui plurimum addiscat non sit
Et dixit Si voluntatis insipientis dum amorem sua sequere volu
tatem Si vero sapientis que sunt adpositum vel contra racionem
unde non ~~permittas~~ obmittas
Et dixit Cum tuo adversario cum contendis contra eum non
statuas veritatem ut efficiaris sicut sagittatoribus signum et
pectum oculis intuentis
Et dixit Amico qui requirit tuum amorem falli non debes quousque
sciveris quare requirit ipsum Quia si querat ipsum propter spiritualia quod inter
sunt amor potest esse firmus Si propter actualia non potest esse fir
mus eo quod cessatio alicuius ipsorum evanescit amor ipsius
Et dixit Oportet sapientem requirere et fovere amorem cum
decentibus operibus et inductionibus bonis Sicut puer regitur
et fovetur tempore natum et plantula cum plantetur et deinde

fructificat in suo sollicitudinem vitam inculta primus
Et dixit valde vilis est qui se cum ignorantie humiliat et qui
cum non habet notitiam laudes acceptat Et dixerunt ei Quales
potiores cupiditates vitare inqualibus periculis mei corporis sitas
Respondit inquo omnino est cupiditas et ideo qui id pro quo deviat de
vitans bene disserit et ei periculo obsistere Igitur qui se bone guber
nat cupiditatum periculo effugere scientie Et dixerunt ei Quibus per
hij dati consilium Respondit duabus de causis scilicet aut multiplicat ex
pigrenaia aut vivus bonus ymmeses
Et dixit Aliqui alios invident pro inquo latet sua tempestas
Et dixit Cupientes et homines scilicet voluntates reguntur in suo regimine
suorum cupiditates et voluntates ipsorum
Et dixit Nunc bene terminare illum qui brevior est tibi quod
si id agere es impotens verbo gratias impende verbo tamen non sis
contentus donec satisfactionis opera se possibiliter exponat
Et dixit Si aliquis contra aliquem quinquies licet sit modicum
non dormiat donec competenti satisfactione solvat illud Et
interrogavit eum ~~Quibus suam quis adipisca~~ pro Quid est quo
cognoscitur iustus Respondit ex eo quod non agit ad dampnosa
nec alius loquatur mendacium obsequi potentum
Et dixit ditior est quam omnes homines qui tuo terrentur
Et dixit Non invideas illius divitiis qui sua gubernare igno
rat agenda Et interrogavit eum Quibus suam quis adipisca
pro Respondit non expectando quod evenire non potest nec desperando
tristando
Et dixit Non extinguitur ignis pro quo magis exligniis
accipiat quam presentem ipsorum Eodem modo sapientis sua non minuit
addiscendo ymmo crescit Minuit tamen dictum discendi ergo corpus
que nosti non sis avarum
Et dixit Spes est fallacia animarum Et cum discipuli platonis
requirerent quod legeret eis et instrueret eos Respondit plus veniat
auditores Et Aristotile veniente dixit loquamur quia iam
auditores bene
Et dixit Malum est quod te pauperem faciat et si iniquitate sua
as penis est
Et dixit Cum hominis amicum expedit Et sis amici primus nec
amicus nec expedit quod sis inimici primus inimicus
Et dixit Insipiens est qui ex bonitate bestie sue et indumen
torum et non ex se ipso reputat se sensatum
Et dixit Bonus est qui levius potentiore patitur et gravius
minus potentem
Et dixit decet servientem non servire nisi quod sibi moribus est
coequalis
Et dixit Bonitatum initia insipida sunt fine tamen vero dul
tia sunt pravitatum contra
Et dixit fideles domini sua legaliter omnem thesaurum sui ipsius
possident

Et dixit Non associes te hijs qui de alijs obloquntur quia
sic de te et sicut de alijs faciunt Et vidit quosdam plorantes
super mortuo quibus dixit Non ploretis super eo quia plorare
non consistit sed vestra pro?ta luatis
Et dixit Bonum quod velis non reputes modicum quia modicum
erit multum
Et dixit Sapiens est qui ea que nominat discere ab alio non mittitur
sed qui ignorat
Et dixit Non lucratis sine experiencia nisi ingenium scio quod non
sum adhuc sapiens
Et dixit Convenit sapienti quod pariat singula plus
hic siat et plus que vidit natura obtinendis et non quemad
modum impossibilia sic vilipendat spiritualia et spiritualia Cum illa spiritualia
ta non sint certa ymo sint casualia in quibus homo assecuratur
non debet
Et dixit Malicogitatus hominem contingentes sui corpus
corrumpunt organa et prius bona ordinamenta dampnat et si
hec tollantur propter multe non sunt ad alias virtutes anime se
extendent et eius modo similiter ordinamenta corrumpet
Et dixit Ad correctiones puerorum non sias asper multum quia
ad correctiones valde asperas peiores fiunt Dissimulator enim prius
enim turgidus castigator nitenti sufflando magnum extinguere
ignem qui flatibus inflamatur Cui dixerunt Quare
quis nititur ad observandas divicias senex existes Respondit
Quoniam melius est mobitu relinquere acquisitas divicias inimi
co quam inbita pauperem petere ab amico
Et dixit duplex est dieta Communis et propria Communis est non
nisi cum appetitu comedere Propria est investigare humorem atque
qualitatem vincente et eos obviam abstrahere contraria apponendo
Et dixit Natura est anime servitus quo non inebriatur aia
et tunc famulabitur nature Ebrietas vero anime constat in
obmittendis bonis et malis innitandis Et nature provincia
sunt adulaciones mundi eam allicere et ab altius mundi delatori
bus eam prohibere
Et dixit Scientia est anime tinctura et ingibilia corde non tingu
tur nisi prius ab inmundicijs suis purificentur
Et dixit Cum tua discrecio prohibuit aliquid te factum obedi
ens esse non debes Quia manus prium quod potest accidere est quod instiges
te id facere quod vetavit
Et dixit Non oportet superbis opus impendere sed ut bene construatur
Et dixit Mali capitale est fraus cuius vero gubernator est neg
Et dixit Una contrarie bonitatibus est quod ea sicut alijs accidere
tibus privari non potest Et interrogavit eum Aristotiles In quo
cognoscitur sapiens Respondit quod ea ea que nominat non se ingno
rare sciat prio nec contra vituperantem aliqua irascatur nec cum
laudabitur fiat elatus Cui dixerunt Quid est quod molestis

repentes. Respondit Id ex eius platone volebat amici et ipsi sile-
cio lex offenderetur. Cui etiam dixerunt Quid est quod nunquam
curandum est Insipientis dehonestatio Et interrogavit eum
quibus clam oz Respondit ab inimico potente et duo peccatore
Et dixit Si scire volueris quis ex hominibus est tibi consimilis
quem sine ca diligis sciatis
Et dixit Malus inimicatur bono Quia dolet eum de eo bo-
na dicuntur quasi bona ad contumeliam sint
Et dixit Omnis sapiens delectatur in contradicendo sapientibus
predecessoribus suis Sapiens vero bonus ex sapientum amissi-
one tristatur optans magis invalescere sciam collationibus
sapientum qua indignationis obtentu sue
Et dixit Ex quo remittitur non est inquirens in separate delic-
tum et propterea melius misericordiam reputo antequam remittitur eidem
Et dixit Qui sua iuventute vitiis et cupiditatibus utitur erit
sibi in sua senectute molestum cum voluptatibus frui non poterit
debilitate membrorum Et qui a iuventute discretione potitur hic
eidem tunc temporis sit molestum senectutis in etate erit bone ste-
tis et status
Et dixit Avarus vult plus iniuriam remittere inimicorum
suorum quam tribuere pro modico beneficio elargiri
Et dixit Hic sit semper non erubesces addiscere Etiam si fuerit infi-
tulus qui te docet cum ignorancia sit verecundia detior addiscendi
Et dixit letatur sapiens qui novit se a mundi turpitudini-
bus evasisse Assimilans eis constructa e navis et ad littus
maris fluctuatione collapsa Qui dum alios respiciat periclita-
tes se in undis se evasisse letatur Et instruxit discipulos
dicens Cum fessi a studendo vacabitis vacetis bonis hystoriis
quod tedio careatis Cui dixerunt Quis est sapiens magis
completus Respondit Qui amplius alios meos consulit et qui se
inveniet amplius perplexus quousque inveniat semitam sue cer-
titatis Et dixerunt ei Quis est turpior in suis opibus Respondit
Qui in se suo sibi minus gubernat Et etiam qui nimis contra
se ipsum incedit et quod se sic intelligit exponit intrepide ut nichil
suspicari videatur Et interrogavit ~~eu~~ eum ubi pervenit
subtilitas intellectus Respondit ex periculum et putaria et consocia-
tum sapientibus insolita Cui dixerunt Quis ex hominibus est con-
pletoris bonitatis Respondit Qui suam refrenat iracundiam
et suam voluntate impugnat Et dixerunt ei Quis mundus est
et liber a turpibus opibus Respondit Qui in sua disputacionem statuit
pro suo fideli et timorem pro suo mediano et predicationes pro freno
et paciam sui gubernatore et dei timore suum socium et col-
locacionem suam de morte suum placiatore Aristotiles

Aristotiles interpretatur ~~ydeudem~~ in ydeomate grecorum con-
pletus bonitatibus Cui fuit pater nomine nithomachus

et interpretator disputator bizicens. Hic fuit valde sapiens in
arte medicine et extitit medicus enchi patris philippi patris al
lexandri. Natus fuit idem aristotiles in insula quadam dicta sa
gitta. Et tamen pater eius mater descendit de genere esculapii qui
fuit melior ex genere grecorum. Et cum ad octauum peruenit annum
ad ciuitatem athenarum que dicitur ciuitas sapientum pater eius
adduxit et assignauit rethoricis poeticis et ceteris aliis gramaticis
instruendum. Cum quibus studuit annis ix per scientias huius scientie
yeconomatis literalis nomine imponentes notabant cum communi uda
tatem eo quod erat necessaria apud omnes et quod erat organum et scola
ad scientias omnes. Et aliqui sapientum illius temporis principaliter re
putantes et rethoricorum et poeticorum et gramaticorum arte sicut
pictagoras et precentes deridebant singulos qui in hiis dictis
artibus laborabat dicentes in ulla sapiencia illas existere
oportunas. Cum gramatici non sint nisi ad pueros instruendos
poetici ad narrandas fabulas et mendacia componenda
rethorici verbo ad suadendum verbis politicis et blandiciis ex
ornatis. Quibus auditis Aristotiles erubuit valde et motus
est acriter et conatus est gramaticos et poeticos et rethoricos
rationes expellere dixit. Cum sapiencia aliorum sciencia excusari non
potest quia cum ratio sit scientie instrumentum et homo manifeste appetit
cum scientes non sint nisi ratione utentes cumque sit prerogatiua
hominum bestiarum respectu dignius est ut inter homines nobilior et
rectior sit qui magis est ratione completus. Et qui melius et de
centius exprimit corde recondita et qui perfecte loco convenienti
tempore et qui sapiencia est nobilissima rerum meliori ratione et decenciori
qui exprimi valeat de omni et verbis magis appiatis et certis
et brevibus magis absque impedimento vel errore. Nam si est
ratio imperfecta nomine scientie perditur et cogit hesitare legentem et dubi
um efficit auditorem. Et postquam aristotiles sciam gramatice
poetice et rethorice sic scivit visus est sciam ethice adiscere et
quadruvialem naturalem et theologicam et statuens se discipulum
platonis audiuit ab eo in quodam loco qui dicitur opide
mia Athemensium tempore quo peruenit ad xvii annum. Et cum
plato secunda vice venit in siciliam dimisit aristotilem in sol
loco sui in eadem villa opidomie in qua addiscens sciam via
torum quia platonis opinio fuit conferre tempore ambulacionum
moderatum ad delendas superfluitates ab eo et molestias et quem
admodum providetur animo cum sapiencie documento et propterea hec
quia discipulos sciam docebat secum ambulantibus nomina
ti sunt hii et subsequentes eos ambulatores. Postquam vero
plato obiit Philippus rex misit pro eo et accedens ad eum
in macedonia moratus est ibi toto tempore philippi sapienciam
demonstrando post obitum vero eius Allexander filius suus

regnavit Et allexo rege de macedonia ad expugnandum eos
de regione asie Aristoteles reversus Athenas et remansit ibi
docens ibi decennio tandem ad invidiam cuiusdam sacerdotis
Idem sacerdos suasit civibus quod quererent eum super eo quod ydola
adorare nolebat que alii tunc quibus adorabant Quo scito aris
toteles anathemis recedens ad suam terram sagitam se recepit me
tu compulsus ne id sibi inferret quod Socrati intulerant quem
perimerunt veneno Et postpositis tunc studiis regibus locum se ad
inhiberit addiscendum et postmodum cepit exercitare se ad benefaciend
hominibus et in elemosinis pauperibus largiend et pupillis et orpha
nis maritandis et in gubernandis eisdem et in concedendo ad
studium volentibus cuiuscumque condicionis essent Et ad qualemcumque
statum intenderent Et renovavit sagitarie fabricam et posuit
eis leges quas reges plurimum honorabant sublimi status tene
tes eum Obiit postmodum Anno lxiii Cuius ossa accipientes
idem sagitte incluserunt in archa quadam quam situaverunt
in loco ubi consilium solebant pro magnis agend querere ita
quod ossa mortui maxime delectabantur Et cum molestabatur
aliquo negocio quilibet eius sciam permisse non valebat recur
rentes ad locum eum morabantur ibidem disputantes tam
diu donec provenerat ad noticiam veritatis sperantes quod propter
nomen verbi ubi ossa aristotelis erant deposita spiritum haberent veri
orem et subtiliorem intellectum Affirmabant enim hoc ut eum ho
norarent post mortem et quantum dolent de amissione sui de
monstraret Et fuit idem aristoteles discipulos reges et fili
os regum Et composuit bene C libros et epistolas qui inve
niuntur sunt xxviii in loyca et viii in naturalibus et liber ethy
corum et liber de regimine civitatum et liber methaphisice qui theologya
nominatur et liber de ingeniis geometrie Et reprehendit eum
platonem super eo quod ondeat inserere corpori debere libros suis Et ait
Aristoteles se tale excusando Datum est notum non debere agere
aliquos ut diligentes sciam perdant eum Bonum est igitur ut
libros componamus quorum beneficio addiscantur Et cum ame
moria labitur recuperat mediantibus libris Illi vero quem odi
ut eam non perficiant in ea quamvis sit redacta in libris quia
gravantur in ipsis eisdem et recedunt ab eis Cum tenuerint ipsam
et roboraverint fortibus muris talem quod rudes et ignari non
valentes in ea perficere atque intranda ea se nullatenus se intro
mittat Ordinavi etiam eam ordinationibus talibus quod
sapientes eam intelligere poterint Abhorrentes vero ipsam
in illa poterint comode erudicionem perfectam Fuit Aristoteles albus
bone stature magnorum ossium parvorum oculorum gracilibus
crinium parvi oris amplis thoracis et cum solus incedebat

velociter incedebat Et qui cum pecus lente nunquam quiesce-
bat libros inspicere libenter intendebat interogantibus re[s]pon-
dens eis paucis verbis et bene Aliquibus eciam horis di-
ei incedebat per campos et rivos delectacionis huius in bonis sociis
audiendis et immorando cum disputatoribus iuxta semper ra-
tiones suum errorem cognoscens si eum contingebat errare
Moderatus erat ipse vestiendo in comedendo bibendo et
in licitibus adherendo tenebat semper in animi sua instrume-
tum astrorum
Et dixit Aristoteles In hoc mundo est melius habere bonam famam
et dei graciam obtinere per quam si defendi confides et a malo caveb[is]
si quis contra te aliquid machinatur
Et dixit Regi Te non rectificando prius tuum proprium rectificare non
potes nec gubernare ipsum potes te errante Nam qualiter potest
cecum ducere alium pauper ditare alium Inhonoratus seu
honore carens aliquem honorabit Et debilis qualiter potest suis
viribus alios confortare Certe nunquam potest aliquis dirigere
alium nisi qui sciat et dirigat principaliter semetipsum Igitur si
immundicias aliorum volumus abstergere primo cor tuum illis ab-
stergas eo quod anima tua existente immunda non potes ali-
um expiare nisi augere velis ut medicus quia morbo quo
premitur nititur curare alios et seipsum curare non potest
Et dixit Quid magis dirigat negocia populorum est habere dominum ditem
et qui potius ea corrumpit est duos corruptos habere eo quod est dominus
populorum regimen sicut anima scilicet regimen corporis quod absque eo perma-
nere vitam non potest
Et dixit ~~Ab concupiscencijs caveas~~ quia si in huius negociis co-
gitabis erit in vehemens quod non sit laudabile huius mundi velle ho-
norem et altius mundi velle dedecus subire cum hic mundus
sit fructuacionis causa et quo sumus transferendi sit dominus
Et dixit ~~Ab concupiscencijs caveas~~ Si volueris esse quod habes
parum et sufficiat quia ei cui quod habet non sufficit ille dives
esse non potest quamquam eciam satis habundet
Et dixit Potest secularis huius mundi prosperitas sciri nunquam absque in-
turpacione alterius aliter honorari non potest nec sine depauperacione
unius alius dives fieri non potest
Et dixit Si te errante quod habes vel te operante quod possedisti perdi-
dis actum non reiteratis errore nec cohibere a te operando desistas
Et dixit Quod optavit ulli vetes nec quod agas quod contra te no-
lueris egisse alios tue voluntati repugnanta concupiscias vita nec
nunc odias abinvidia animum tuum abstrahe et si contra te erra-
vit aliquis non indignaberis propterea cum nullus evadat errorem Sa-
ne concupiscencias quae vitam impediunt et virtutem adnullant quia non
alio modo quam permanendo subsistit et mundus si tua anima con-
tingat trahi ad concupiscias et ad delectiore statum qui possibilis

sit eueniet te citius phari cum ea et quantum possibilitas tua
permittit te tuearis ab ea nec quantumcumque cetris usque ad mo
dicum reputes quia usque in modica plurimi usque ad finem attinges
Et dixit Generis nobilitatem tuam ne exceas uitam Et si maligno
delectabili uicium abstinere non potes cum sapientibus consortes et
studeas in libris priorum uita mendacium Prima alia decet non me
tuitur mendaces nisi examine suo et comis ignauia quia me
dacia que inferunt dampna ignorant Unum maius dampnum quod
pt eueniet mendaci est ut cum audit cum uera proferre non
credatur eidem Et mendacius abbiis que uoluit elongatur prout
adeus applicat tum in oneris pueniret sperabat
Et dixit Bonorum corda concordant sicut aqua pluuialis
marine leuiter miscetur corda uero malorum concordant ut dif
fiale quamuis societate distinnibet quemadmodum bestie inter
se amplectentur ad inuicem amicicie sunt ignare // Et castiga
uit allexandrum dicens Scitis primum quod exercitus ut statuatis
sit recedere homines quod nulli mea beneficia consequitur nisi qui
astant uobis ueritatem sequentes et imitantes eandem sperantes
etiam fallentes aliis dampna inferentes assequi cupiditas pe
nas a uobis habent cum corroborabimini mea regna et reputa
bimini sapientes
Et dixit Si maligno dubitanis ad sapientes recurre quod
a nullo rapiciantur negocia dominorum magis quam sapientia quia
sapiens insipientem excedit et si quia sapiente consulas
te despiciat ipse non turbeis propterea sed sciens neminem sine uicio
esse posse // Igitur ob aliquod uicium exponens maligno si alie
parte uirtutes affuerint non obmittas eius consilium implorare
Sciatis etiam quod dampnum quod te propter impedicetes contingere poterit
erit molestius quam uiscerum ab auspiciatoribus assequendis
Et dixit Iusticia est mensura quedam quam deus statuit super
terram cuius suffragio debilis a forti et uerax eripitur emendare
et qui hanc mensuram delere uoluit fatue procedit et est in se
ipso deceptus
Et dixit agnoscit ignoranciam sapiens eo quod iam fuit ignorans
uerum quia ignorans nunquam sapiens fuit sapientiam non agnoscit
Et dixit ex fiducia consequendi finem non peto scientiam sicut scia
illud de quo dubito quia propter ignoranciam magis afficitur uicio defectus
Et dixit allexandro Sciatis quod quibus res est modica quam non
decet te agere aequali quod non decet alteri committi nam si permodi
cis te exponis prediceris in magnis Et si grandia commisisti
aliis consumabuntur indebite et dampnum maius procurabitur te
scibitur quia perfectus
Et dixit liberalitas est concedere indigenti et merenti iuxta pos
sibilitatem donantis quia si ultra possibilitatem concedit liberalis non
est sed uere uastator et qui non indigenti concedit non est acceptus
Sed est uelut qui aquam fingit in mari et qui non merenti ex

hibet. Est velud immunes inimicum qualiter venenat con cum
Et dixit Sapientia est tutamine anime. Et speculum racionis. Dixi
felix est igitur qui intituatur eam perfecte cum ipsa sit laudabilium
fundamentum et nobilium radix perpetuarum cum bonitas acquiritur
formis et cavetur a tormentis
Et dixit Allexander in brevendo ut non debetur domino in bidi
a oritur et ab invidia mendacium provenit et a mandacia odium
ab odio in iniusticia constituitur ab iniusticia inimicitia et inimi
Ab inimicicia bellum bello lex perit et vita perditur. Et in ber
do ut domino debetur veritas paratur avitate prodit iusticia
Iusticia amor pollulat et ab amore dona precedunt et tutela
consurgit cum quibus lex manum tenetur et mundus populis
adaugetur
Et dixit Qui suum regnum statuit sub regis dele regnat qui
legem subiciat regno regimi augustat
Et dixit Oportet regem esse magnanimum multe augustacionis et
rex suum inspectorem omnium eciam et refrenatorem ira audie
ubi decet. Et qui extendeste et omnibus de suarum racionarum reprehen
sor non perfidus sed suorum processorum ex moris sermite guber
nator. Et ordinator singulorum in eo quod mecaletrunt statum
et servator legis et fidei et qui in bene faciendo utatur. Et quod
fortis existat fortitudo tamen eius duplex Una est ut sit for
tis animo quod nulla occasione terreatur Alia est fortitudo cor
poris que due si fuerint in rege Rex erit eximio governento co
pletus et si forte deficiet corporis alia superior erit sufficiens s
Et dixit Rex suo sensu se gubernat non est laudibus ex
tollandus Et rex qui aliquem quod suo incedendo stratu exponit
debilis racionis
Et dixit allexandro Si bonus gubernator esse volueris ab im
fligendis penis boni assecentur et qui vindicte dimalesfas
nunquam confidat
Et dixit Divicias pete non transitorias et immutabiles vita
et regimen quod non aufferetur et durabiliter perpetua Sis primus Non
tamen ea piete quod quitatur in dapnum ymmo penetramentibus in
fire non differas et ad coborandum legem labora quia in ea
dei timor consistit Cum vides inimici posse obtinere vim
dicam non differas eo quod variantur mundi condiciones et status
Et dixit Non odias veritati hentem nec con fautore fi
dei litiges et fidem statue inicium regim quia qui contrarius
fidei tuus et regimini tui inimicus existit et per predecessores melius
est ut emedeas que parte subsequentes emedentur
Et dixit Bonos honora exhibere eum populi amore obtinebis
non festines omnidum quia modicum perseurabis in eo Et quod
suos annos hinc mundo stabiliverint illos amicos cum
illum perpetuam ignoret Honora sapientiam et roborate ministros
eam magistris et discipulis stipendia exsolvendo et esse exhibe

levando eosdem Et eos qui ad aliquem statum in mea presencia
cum tuis similibus statue Scias quod honorabilior titulus
sapiencie et delectabilior remuneratio est et remuneratio precande
et pingendo eam maior perfectus existit Et nisi per eam manus
commodum ullo alio consequaris
Et dixit ut ad alium dirigamus sunt qui te mundum nec propter met
ipsum quietatis eciam cum modicum sit morandum in eo
Et vobis loquor quia modicum diligo mundum et deum deprecor
ut cito exonerar ab eodem.
Et dixit Bone discrecionis est et fortis animi et laudabilis
fidei qui tolleret adversitates cum venerint quia qualis sit
homo in prosperitatibus non probatur confortare igitur ex eo quod
super est tibi Et ex eo quod deus te absolvit a pressuris et que tibi
contulit non abneges dona debiliore exigimentis tuis for
ciorem te reputes eo modo tuam requires maliciam velut rex
magnus carnis exigentibus esses absque tutela requirit eandem
Et dixit Mulceas populum tuum sicut tibi scandalizatum est
regnum et multa [illegible] minima regerunt observatores fidei sincere
gis fideles promoveas et eos honore reputaveris mihi mundo componit
et malo consequeris finem optatum Malos refrenas et corri
gere studeas quia cum hanc legem diriges et populum tuum conservabis
bis Non est deccania tua securus quousque homines asseca
rentur a tuis illacionibus primis et super eo quod te extitisse male
non reputes aliud non molestes
Et dixit Non potest esse dominus qui in lectum ad amici vicia intendit
Et qui in lectum appreciatur ipsum Et qui omnes facere despicit non
obmittit homines despicit non molestatur
Et dixit Mori honorabiliter est melius quam in vita vitupero
se transire
Et dixit dies suos morte pervenit Et qui regi repugnaverit
et rex qui vili opponitur suum perdit honorem
Et dixit Pauper moritur qui mundum maxime diligit
Et dives moritur qui non diligit eum Rapina non cognosci
te honor Concupiscencia ducat ad eam quod residuum non potest iactanter
Avaricia honorem diminuit que parentes antea construxerunt
Insipiencia est secundis fruitus et sic procede ab alio ut absque peti
cione subsistere non potest mors propria exercetur Oportet rectorem
seu gubernatorem populum suum non tantum loco seu hereditatis
tenere sed ut consanguineos et amicos nec mihi quam abcis ex
cipit per violenciam delectatur sed ex eo quod ab eis assequitur ex toto
Cum habet iusticiam non habet unde aliquid vereatur Quare dixerunt
aliqui quod iuste non sunt unum deum formidet ex quo quod deus
voluit imitantur suo obediunt mandato Si rex iniustus
non est rex sed predo et spoliator violentus Mali timore obe
diunt benefacio vel boni Igitur hos duos agnoscens liberam
bonum benefacies reliquos penam infligas Tua propria non sit

nimis aspa nec lenis plim quia una linguorum mores docet sequi
alia linguorum // Et scripsit allexander magistro suo Cribus excelle
rentes honorantur / Et legum institutione bonarum et legioni
bus conpendiis et expediciorum platone tuarum Et etiam scripsit
ei Opera hominum non discucias ad unguem quia cum homines
non possint erroribus omnino excludi si integrum examinetur
distincte confundetur discrecio tua / Igitur ab aliquibus certo
tamen audiendi sunt oculi et indulgendum eisdem hiis enim
sistentibus penes te corda dirigentur eorum et procedunt ad
melius sua / Et cum pueri contigit aliquem non te velut ulto
rem vindictam sitientem ondeas sed velud castigatorem conantem
et inhibere medicos imitare quorum sunt infirmos plurimum excessi
bus quos ipsa paciuntur pati culpabiliter quod non agenda
agunt nec obmittenda vel obmittunt michi tamen curant
eos cum medicaminibus asperis in pena eorum quod commiserunt sed eos
leniter et blande mederi conantur / Et tussices per quidem
manibus mutilatum dixit natura alios non sua privavit et est
suo privatus
Et dixit qualis amicus est altius inspice quod non est simpliciter
primus amicus
Et dixit allexandro Benefacto populo dicens quod tuum dominium
durabilius est per eum quia magnificando eosdem erga eos corporis dominu
tis arca corporibus deinceps dnabis illis ipsius beneficia quod concedes
Et scias quod populo deo persumptuosus facile ad suum collabitur quod igitur
nite quod non labatur ad deum et sequitur et non labitur ad sua
Roborate animas vestras cedentes concupiscenciis quod debiles sunt
reprimunt animas
Et dixit Nil est quod magis valet faciat aliquem sicut bonum inspa
re que fecit
Et dixerunt ei Vos sapientes a quocumque discere queritis per malo non
gratis Respondit quia scire valde utile reputamus
Et dixit Cui benefaciendi posse non licet saltem a malo faciendo in
tatur abstinere
Et dixit veritatem diligimus et platonem sed magis est diligere veritatem
Et dixit discipulis suis aures habete quatuor duabus audiatis per se et non
per fratribus duabus reliquas relinquatis
Et dixerunt ei Quid est corporibus utilius Respondit exercitio
mores parcorum
Et dixit Innaliquis turba etc. aliquem comperit non querit nisi cu
vidit natum Cui dixit agit adhuc es natus Respondit exemplo platone
quod quidam dicte retulit fidedignus Cui aristotiles dixit Nequus ve
fiendum est prandum et non est malivolencie dignus

Et dixit In rebus singulis multo est levius modicum nisi
in acceptione sic quod quanto mayor fuit et levior acceptatio. Cui
dixerunt Que sunt ad lucrandum oportuna discipulo Respondit quod
Naufragante eodem in mari et nudus tamen evadens nichil excidit amittit
Et dixit Ex extraneis eligere melius est fratres aptius quam eligere melius
ore ex flore. Et hic ipse quandam hereditatem nobilem cuidam
illam committebat gubernandam ipse vero nunquam visitabat
eandem Cui dixerunt Quare tuam non requiris hereditatem Respondit
Quia non acquisivi ipsam ut eam sed ut me ipsum requirerem
et multas inveniendo acquirere hereditates huius modi
Et dixit insipiens est sine clavis mtitus
Et dixit cuidam Juveni sciam pigritanti perquirere Si scientia in querenda laborem non pertuleris scie detrimentum patieris
Et dixit cuidam ex discipulis Fili non te nisi cum noscente se ipsum
associes quia degere bene in vita non potest qui se associat ignoranti se ipsum
Et dixit Animus semper proximus ad vicia sicut non retrahitur incurrit
Et dixit Ob concupiscencias suas corpus non inquinat cum hoc sua natura requirat Sed animam arguere quod qui dicit et docet intendit et non sit
et corpori dominatur
Et dixit Informator laudari non potest nec esse hilaris verecundus
nec liberalis invidus nec cupidus dives
Et dixit Sicut aurum igne sic homo probatur in suis opibus
Cuidam ex discipulis suis maledixit de socio cui dixit Contentum
nolo audire verbo tuo sicut contentus te non consentio verbo suo
Et dixit ei quidam Durum est michi quod mala de con me cogitasti Respondit Ego non tamen reputo quod ex viribus nisi sea sceptis bene
obmittere indeque maliquo stabili cogitare aut malum cogi
tationem exhilarare etiam vel exaltari maliquo opere bono
Et dixit Primum addi adsuetam bonus desolatus contentus malus
tum decca diffidit
Et dixit Sicut pluvia sine pullulare non potest in lapide agmine
sic ex multo insipiens studio assequi ex sensum non potest
Et dixit lingua hominis sine discretionis vel indiscretionis est scriba
quia quicquid ipsa dicere voluit scribit Et vidit quidam convalescentem
qui superflue comedebat Et dixit ei Ex multitudine ciborum corpus
sub mentiatur vires non crescunt sed ex multitudine quiescunt
quod corpus recipitur
Et dixit Ex pigricie corripiunt hominem et persuadet successiones dicens
Et dixit Fama exornat divitis divicias et pauperis paupertatem
occultat Cum dixit quidam Quid est bene loqui Respondit dicere modicum
cum ratione completum et dicere laudabile et confestim Et scripsit
Alexandro homines reputabunt se fortitudine vestra contentos
nec magnificencia voluntatis et per vestram mansuetudinem
vos amabunt et si utrumque vinxeritis utrumque comprehendetis

officium. Significavit enim ei civitatis quidam nobilis dominus et
admodum nobilis nomen precedit dominum. Si ut eum tu sic ianitis populum tuum.
enim laudabilis quis ut civitas dominus et non uti privati et fieri nec verum
sit predicacionis officium. Homines enim cum predone domino non sunt
ut liberi sed ut servi. Et qui servorum magis quam liberorum fuit
dominus esse assimulatur ei qui bestiarum est pastor plus eligat
quam virorum. Nec est aput regem minus condecentius ad quam predai
Cum regis misit tuas nec preces segetes. Rex enim pro sua
aclinne sui domini satis depressus extitit ex quo cepit ser-
vos nominare subiectos.
Et dixerunt ei. Quid est quod non convenit sed sit virtus. Respondit
laudare se ipsum.
Et dixit. Qui virtutis aliquid expresserunt ex gentes hic quia ex
illo modico nos habitam admiserunt.
Et dixit. Qui animalia singula homo tu scandit est racio
si quis igitur ea non utatur efficitur bestialis.
Et dixit. Inter alia omnia quanto magis novum est adeo est
melius nisi amor qui novo melior inveteratus extitit.
Et dixit. Bibe conficiunt et sitis invalescebat sed deo cognito
non bibi et extincta est sitis.
Et dixit ei abtalius. Dic sapientiam quod est primum quod querere debet
discens sapientiam. Respondit anima. Sapientia est anime munimen
eius scientia primo querenda est. Et dixerunt. Quid est anima.
Respondit. Qua scientia fundatur et civitas illustratur. Cura
Et dixit iterum. Quid in vestigandum est. Respondit. Cum tria semper
Et dixit. Quomodo potest anima sapientiam investigare et perquirere. Respondit.
Sicut querit infirmus auxilio pro egritudine sua et sicut cecus
querit a circumstantibus de colore suo. Et dixit. Quando non intuetur
anima sapientiam et est mater sapientie. Respondit. Cum anima sapientiam
carebit nec se nec alia valebit cognoscere sicut visus non
sic non aliud videre potest luce absente. Bonum
Et dixit. Omnia perfectates habent et perfectas discrecionis est eligere
Et dixit. Non dicit quis aliquem qui non videt querenti quo
usque sciat si questor bene quesierit eo quod congrua quo visi
onis congruentis fuit est.
Et dixit. Quidquid acquisierunt divitum sunt lucri enim studio
et labore pericula pericula tussientes boni finis existimant sed
qui acuerunt in gaudiis in qua senacietes econ paciuntur
et signum est in hoc quod multas multo labore populari videmus multas
depopulari et destrui. Nam enim delicias nec regna prediunt nec
populi dignitatur.
Et dixit. Verborum accelerato illico fiat error.
Et dixit. Miror meos in quo non sunt bona que de ipso feruntur
et cum ipse acceptat et deceo de quibus mala proferuntur que in eo non
sunt et inde turbatur.

Et dixit Qui alicuius operis dulce gustat laborando ad id agendum
amarum tollat Et qui alicuius utilitatis delectationem inveniet
invalescit in eo conatus
Et dixit Non te geras vice cribelli quod retinet furfure farinam emittit
Et dixit Reconditis omnibus medullas auri extra [illegible] & sapientiam
extrahe a quocumque deferente
Et dixit Gubernacio populi non convenit puero nec ei qui
mundanorum negociorum ignarus nec sua imitanti concupiscentiam
nec ei qui sine deliberatione agenda presumit nec ei qui plurimum
vindictam concupiscit
Et dixit Non est differentia inter puerorum etate & parvum moribus quia
mores hominum non pendent ex tempore sed ex eo quod pessimis actibus
semper concupiscencias imitantur
Et dixit Qui concupiscencias ubi quam contra & ut convenit imitatur
bonus ad gubernandum existit
Et dixit Necesse est quemque adhuc ut sit bonus vel quod saltem possibilis
[illegible] sciendam & actu operandum perfectam vel quod ab alio
distat quia qui potest intelligere non potest nec per aliud apprehendere
bonus esse non potest
Et dixit Bonum dicitur duplex Unum appetitur propter se aliud propter
aliud quod propter se appetitur eo quod propter aliud appetitur melius
Et dixit Bonum divisum triplex unum consistit in corpore secundum in anima
tercium extra corpus nobilius tamen inter omnia est dicere bonum
cuius boni forma in bonis apparet operibus & in acquirendo huius
bono & usu eius summa felicitas consistit
Et dixit Necesse est autem felicitati bonis contingentibus extra corpus
quia difficile est hominem plurima opera agere & que necessaria sunt negligere sicut
divitie etc & potentatem & propterea indiget gubernacione auxilio
ut sua voluntate ordinet & [illegible]
Et dixit Comparatur in homine sapientia longo tempore addiscendi &
boni mores ex bonis consuetudinibus
Et dixit Superhabundancia & defectus opera corrumpunt quia sicut
paucitas & multitudo ciborum formam sanitatis corrumpunt & proportio
temperantia sanitatem efficit auget & conservat Similiter etiam mores
corrumpuntur superhabundancia & defectu sicut timore & audacia nam
quis [illegible] timet timidus & intrepidus alter & audax [illegible]
& temerarior qui ad nullum timorem accedit
Et dixit Oportet nos cognoscere signa quibus mores hominum ordinantur ex
delectationibus & contristationibus quas sumus recipiunt operibus nam qui delectationibus
corporalibus abstinet se cohibere placendo hic dicitur temperatus & qui abstinet
illis dolendo est ambiciosus & alii mores omnes eodem modo se habent
Et dixit Quam plures cognoscentes bona opera & non operantes
bonos se existimant sed tales sunt velud infirmi qui atten
dentes ad consilia medicorum nichil operantur eorum & propterea

cor corpora sunt a se invicem remota Ista anime peccatorum sunt
a felicitate remote longinque

Et dixit Bene agere est res ... tamen est ipsius prevenire
ad eam et ad male agere facile pervenitur quia recedere a signo est
facile et difficile pervenire ad ipsum Pluribus enim modis mali
esse possumus boni vero non nisi uno modo

Et dixit Maior est acceptabilior qui turpibus vacat operibus
Et dicit Defectus sciencie est malicia propter ea quod pigno ... corpus quod
agere convenit et que fugere plures erant in viciatis operibus
abstinentes

Et dixit Veneris constantes se invicem diligunt quia mutuis
amoribus perficiunt sed impii non ex oblectamentis pluribus
amantes se invicem cito se diligunt et cito abhorrent et de
mceis mutabiles se estimant Et eodem modo bonorum amor stabil
e et firmus quia sibi invicem assimilata mutuatur in bonis
abstinentes a malis Peccatorum vero amor deficiente carnali
delectacione deficit

Et dixit Felicitatis hominis complementum est amicos acquire
re Nemo enim potest esse felix tamen felicis perfectio sit beneficere aliis
quemadmodum infelicis indigere beneficiis aliorum

Et dixit Cum male succedit aut bene habet est amicicie opus
quia cum male successit amicorum eget et auxilio Cum vero
bene indiget solacio cocundo

Et dixit Non delectatur iniusticia nisi iniustus et insapiencia nisi sapi
ens Inimicicia non nisi amicus expulset Et quibus agendo
adipiscitur amicicias et boni successus Et qui hic adquirit obdelecta
ciones corporales decipitur Quia corporalium delectacionum contra
ria censentur commoditatibus priorum

Et dixit Deum amore tuo diliges et amabis sapienciam eius
et opera bona Deus honorat eum et curiosus eius beneficiatur eidem

Et dicit Mali fortitudo corporis pericula sustinet boni vero ea forti
tudine hoc patitur vero enim pacia in manuum et aliorum membrorum
fortitudine non consistit hac enim pacia bruta participat Sed anime
pacia vero est quia cupiditatum et voluptatum sustinere pericula
ipsius boni finis fiduciam quam intendit Et Socrates alleximo dicens
Ergo deus quod optasti et quem obtinere voluisti concessit sibi
insistendo quiescere mandatis

Et dixit Fac ... est bene vigilancius est mori et ideo sacies beneficat
et opera que agit intelligit Et insipiens qui non intellexit opera que
agit mortificat et annullat

Et dixit Homines tonos absque disciplinarum informacione intelligere
non possunt Sicut corporis visus forte visibilium absque luce videre non potest

Et dixit Magistris tuis opera facit senescere licet vestigia fama
debet nec remanet nisi amor hiis ex bonis gestis spiritualibus hominum

cordibus et quia filii patribus suis hereditant. Rite igitur ad
bonam famam que nunquam deficit nec abest a cordibus homi-
num. Hec enim tua bona fama et nobilitas perdurabit
Et dixit Insipiens similis est cadenti magis. Sequitur a longe mi-
nas eum et non approximas qui si evadit lucraberis si moritur
nil perdas quia a te remotus ad mordendum tu eo te tangere non potest
Et dixit Mendacium est tamquam infirmitas que non mediante curatur
et numquam mentitur vero. Et quod venit adeum contra eo venit
sporta cum passulis et interrogatur eum de uno emisti et ille
sine mensura dari precepit dicens hac mensura emisti simul
eas et posuit in sporta. Cui dixit ille non decet esto sed quanto
emisti et tunc respondit aristoteles contento. Sed scias qualitatem ad
quantum quam certam esse et quodlibet maiorem tuis esse
Et dixit firmior sapiens est qui scibilia non affirmat plus quam
intelligat et allegator melior est qui non refert referenda nisi
bene providerat et melior artifex est qui ad opus non accelerat
quousque ipsum bene prius disputaverit nec est aliquis qui incognita
cum tota hic debeat sicut sapiens qui in sapientia tantum intendit
Nam nemo habet providere bene in illa prius quia sapiens in initio te-
neatur et conectur a contemplatione mea de fructu volitu consequitur
et tamen tolloris fructum advenit eum dolere non querunt eo quod
qui labores mundi quos sibi ipsemetipso perdi permittit et acci-
dere sic sustinet detrimenta ut post mortem retributionem
attingat et deinde cum morti approximat dolet mea quod de eo
rideant et vituperant eum meca an ex bonis operibus tenuisset
velut qui arborem plantat et edificat domum alteri et tristis
et dolorosus efficitur de labore suo dum perficitur quod aliquis
expectabat. Et minor illius qui de morte tristatur. Certo certe
ipsum quod retributio suis operibus fiet
Et dixit discipulis magis quod plus attingere in inquisitionibus
suis querentes scientiam et quod docentes eos conveniunt vel a superficie
et audientes non nisi in veritate dicenda et nos ad eam adap-
prehendendam moliamur toto posse
Et dixit Temporibus hominum vivunt concupiscentiam cum corpora cupientes
ab infancia committuntur eorum dem. Eorum vero non assequuntur nisi
etate perfecta opera adimplentes parvus se committit
Et dixit quod philosophi reges sicut pueri magistros abhorret quia homo qui
disciplinatur bona eorum percitatur non attendunt sed senciunt
discendi labores. Et vocavit allexandrum ex quo destitit
adorando eum de facies in quoquos super regimine magistri
et philosophi. Cum allexander bene vidit tamen aristoteles verbatur cum ubilibet
magnus esset interrogavit eum quidam. Quare hic vidit puer
iste habilitatus est ad regnandum cum volui horrendum gustare
saporem ut ab iniusti servitute se refrenet

Et dixit Alumpno si tristicie potius cupias sicut cupis tempus
quia hoc est causa nobilitatis tue anime
Et dixit ei Quidam iuvenis Quare es pauper Respondit me
non offendit mea paupertas nec aliquid mali protulit et tamen mala
plurima tue divicie protulerunt
Et dixit In libro celi et mundi Committitur tue iudicacio volen-
non ~~obedire~~ adire secundo contradictorem ymo sit sicut genitor in-
tatis et sit paulo in sciencia eligat sicut proximo Et dixit
Aymundus i. Mundus est quidam ortus et eius fossata regna sunt
regna vero manu tenentur per leges leges rex statuit Rex
vero per miliciam manu tenetur milicia vero pecunia gubernatur
pecunia autem a populo colligitur populus vero est iusticie servus Iusti-
cia vero regitur mundus **Allexander magnus**

Allexander fuit regis filius philippi scilicet opichi Qui phi-
lippus xv. annis regnavit Causa vero sue mortis
fuit vnus de magnatibus terre sue Cuius nomen Captus
amore matris allexandri Hic visus est ad eam quidam quantum
potuit sed ea illi non consensit Hic vero conatus est occidere
philippum maritum eius ut in suo loco regnaret eam caperet et
in uxorem Et accidit pilato rege mortuo philippus regem
mittere exercitum cum quodam dentisallis suo ut impugnaret
pilati filium qui inobediens erat et alium exercitum cum allexandro
filio suo misit ad quandam villam que satrapia nominatur ut vil-
lam impugnaret quia inobediens similiter fuerat Videns non
Captus cum regis philippi milicia distributa erat ~~per~~ per par-
tes diversas reputavit aptum esse interficere eum et adiunctis sibi hominibus
quos habere potuit philippum insiluit percussit eum pluribus
vulneribus multis Et intervenientibus se hominibus philippus graviter
percussus cecidit et villa valde commota est et nihilominus revertens
allexander inveniens patrem quasi mortuum et matrem Captus
manibus captivatam et cathenatam ense ut eam occideret et matrem
non pervertetur suis comprehensa manibus aperiendo abstinuit
Et tunc dixit ei mater fili occide eum propter me ullo modo dimittas
et percussit eum allexander ense proprio Et Captus mera quasi mor-
tuus cecidit et accipiens eum allexander detulit eum coram
patre adhuc vivente Cui dixit allexander Rex surge et capto ense
tuum inimicum occide manu propria te ulciscens Surgens philippus
Captum interfecit et statim mortuus est philippus et statim sub-
hnavit eum allexander et regnavit post eum Philippus dare consue-
verat tributum dario filio dary regis persarum quedam quantitate nota
tuolz auro de omnibus aureis ut non impugnaretur ab eo Et dedit
filium suum allexandrum aristotili discipulum qui eum multum bene docuit
et factus magni cordis et bene intelligens Et cum philippus fuit
morti propinquus vocavit filium suum allexandrum fecit eum regem et
suo capiti coronam imponens statuit eum sedere in solio regio

& introeuntes principes indiam receperunt eum deinde vocat
aristotelem mandans ei ut exhortaretur filium suum coram se ex
hortationibus bonis que sue post quam mundum relinqueret
prodessent eidem Et aristoteles compleuit eadem Et statim philippus
abeunte seculo rex alloquens & persuadens hominibus dixit Scitote
omnes regem vestrum esse mortuum & ego in vobis nullum gero dominium
Set sum sicut unus ex vobis Perpendo quod vos appetitis & occur
re volo quibus occurritis nec contrariare volo maliciis vestris
Audiatis ergo dicta & consilia mea quia fraudis abhominator
& amator iusticie me reputatis propter virtute cuncte agendo Itaque
vobis expedit quod deum timentes ei obediatis & illum assumatis in regem
qui magis obedit deo & qui melius cogitat pro populo & qui ma
gis munus sit vestris opibus & pauperibus & melius in vobis di
uidat acquisita Et qui pro vobis suum corpus exponat & qui
nulla delectatione vel delicijs quibus sit precipuus vos negligat
defensare Et ei cuius malis operibus exclusi estis & in vobis
sperantes qui se pro vobis ad occidendum audebit obicere
Et illis audientibus sermones istos sue ingenue discretionis &
subtilis intellectus immitati sunt exemplum eius ex eo quod cogitauit
eos quod sui predecessores non cogitauerunt Tunc dixerunt ei Istos
sermones audiuimus & tuum consilium recepimus & absolucionem satis
stabilem nisi philippi quod vera sit pro bono nostro exponimus Et tu
primus nos regnare super nos semper Nos enim non tenemus
quod alius melius meretur esse rex noster Et elegerunt eum et
susceperunt eum in regem & diem coronaciones eius Vnde dixit eis Omni
bus dixit audiui morem vestrum quem propter me fecistis & vestram
alacritatem in me efficiendo regem vestrum Et ego recepto inni
storias illi qui creauit nostram amorem firmandi in cordibus vestris obe
dire mihi quod eum placeat mihi ut obediam ei Et cum aliquibus delecta
cionibus non me implicet propterea quas ex bonis vestris non me intro
mittam deinde misit dicendo personas litteras in gratibus lo
corum omnium regni sui Allexander exaltato tibi & tibi Deus
& dominus meus & tuus & creator meus & tuus Creator celi & terre
astrorum montium & maris qui posuit in manu mea suum noticiam
& timore & stabiliuit me ad sua seruicia obligans me per me
creauit & statuit me vnum ex illis quibus bonum & clara precedunt
Ideo refero grates ei propter bona que conferre cepit & supplico in
ceptum compleri Scitis enim quod patres vestri & nostri omnes ydola ado
rauerunt nec nocencia nec iuuancia nec videncia nec audiencia Et
quod tamen habent intellectus natis verecundia sunt de se ipsis si adorauerunt
ymagines manuum suarum Vn ad cognoscendum deum vocati &
ad seruiendum ei & imitati credite quod magis meum lapide isto
& transmisit eis litteras significando iusticiam suam vitam & voluntate
suam mandans quod se ipsos committerent ad inimicos eorum

et suos impugnandos et quod inducerent et instruerent eos ad dimi-
tatem accedendam impugnantes illos qui reddere denegarent. Exceptis
tis vero litteris suis et lectis monentes se venit ad eum bene ani-
mati et ordinavit eos iussit dari stipendia. Milites vero ipsi in-
venerunt eum ita robustum ac magnanimum et sic liberalem
quod numquam fuit visus similis illi. Et post cum mansuetudine
magna et cum laudabilibus moribus tam factis et promissis pau-
peribus et debilibus se exhibuit fortem valde adversus superbia et
tumentibus dominum et propterea cogitaverunt homines quod esse debet magni-
ficus. Eodem vero regnante et proficiente diligentibus se suis
negotiis. Rex darius gratis postulato tributo transmiserat. Cui allexander
respondit mortua est gallina que illa ova constillibat. Cum vero
allexander regnavit gentes erant divisi multipliciter. Nam cum regebantur
a uno rege. Vero eodem allexandro regnante et eos impugnante coegit
taliter quod dominatus est cunctis. Ipse vero primus comparuit qui ad dominium
regis dominum ipsos reduxit et postea motus est cum animis suis ad
impugnandum omnes reges occidentis et impugnavit eos et vicit
regnans super occidentalibus omnibus. Consequenter venit in egyptum
condidit allexandriam iuxta mare nomine dominium sui anno septimo.
Post venit in terram suam deinde processit marmenia. Tunc
dario faciente processum sciens illius decreto litteras suas transmisit
in hunc modum. Darius rex regum terre populo notificatum
est mihi qualiter contumax latro iste cum latronibus suis omnibus
quos potuit aggregare ad partes vestras venit. Quare precipio vobis
quatenus capta omni potestate sua cum suis armis et bestiis subiugatis
mittatis latronem vero dominum ipsorum ad me mittite non tardetis quia
firmiter scio quod hoc vestra sapientia et potentia complere potestis omnino quia
sit nullius precii et valoris consilium nullum defendere potestis
nisi opere compleatis. Post hec transmisit allexander et castra metatus
est super fluvio qui dicebatur eufratus. Quo scito Darius scripsit
sibi litteras suas hoc modo. Darius totius mundi rex lucens ut sol
allexandro latroni. Unde scire potes quod rex celi me in terre rege
constituit sublimitate nobilitate honorem et divitias et fortitu-
dinem mihi deus concedens. Nunc vero significatum est mihi quod adiunc-
tis tecum quibusdam latronibus cum eis obtinuisti fluvium
eufratem et dampnum infertis terre mee. Et alligans te corona-
te regem fecisti et hoc factum est esse fatuitate gestorum actum.
Quare visis litteris istis statim ab hac fatuitate desistas quia
puer es nullius precii nec sum equalis tibi. Quare redeas potes
dote et terra tua. Alioquin mala hora vidisti terram tuam. Et ecce
mitto tibi archam unam auro plenam ut sapias me multum
auri habere quo quidem intendimus facere possimus et sportam unam
ut cognoscas totum mundum manu tenere et saccum unum de semine
sizanii plenum ut scias me habere magnam militiam et fugam

torum ad corripiendum te velut puerum. Et misit ei cum hiis
per suos legatos litteras suas. Quibus lectis ipse Alexander man-
davit eos exui et manibus ligatis post tergum mandavit eos per
civitatem minari quasi eos decapitari vellet. Tunc dixerunt legati
Domine quid audivimus tyrannum regem suos velle mactare lega-
tos. Ad quos Alexander dixit. Vester dominus latronem me reputat et non
regem. Propterea vobis sic facere volo modo latronis offensam. Ideo
non me noveritis culpabilem sed dominum vestrum qui misit vos ad me
noveritis latronem existentem. Tunc dixerunt Rex domine cui non habet
noticiam cum nos te cognoscimus perspicientes tuam bonitatem
et decus. Igitur indulgeas corporibus nostris. Et nunc nos dicemus Dario
domino nostro que de te vidimus et erimus tui testes. Ad quos respondit
Ex quo humiliam nostris parcibus animo ut mei mansuetudinem cognos-
catis qui proprius humilis et a superbo elongatus existo. Et man-
dans eos absolui comestionem dari precepit. Post composuit
litteras istas. Alexander filius regis Philippi Dario qui se regem
regum reputat et quem timent astra celi et qui deum et lucernam
mundi se dicit. Quomodo est possibile quod qui totum mundum illuminat sed
per desperationem hominem timeat et debilem veluti Alexandrum.
Non igitur te deum reputes sed hominem arrogantem. Nam
mortalis homo quomodo poterit esse deus qui ut meo est ut suum perdat
dominium et suum alii mundum relinquat. Certe tecum est apud deum
ut indignetur contra illum qui se suo dominio vel nomine nominare
presumit. Et scias me ad pugnam tecum incendia accedere
confidens multum quem me creavit ut me tueatur. Eidem nunc
me commendo. Notificasti michi pluralitates tuas de auro multo quod habes
Scias quod auro ipso me abstinere possum. Misisti etiam spectra
unam et fustigatorium unum et archam unam plenam auro. Scias
fustigatorium esse incipium quod quia te deus transmisit ut te gustare
faceret amaritudinem primus ut sim rex tuus et corrigam te. Sed hiis
extra misisti in spera mittenda. Confido enim deo quod ego terra deveniat
ad manus meas continentes eam sicut teneo manum spectram.
Archa fuit mittendum augurium ostendens quod contra te deus erit
in auxilium meum et signum est adhuc quod ad me convertentur omnes
thesauri tui. Et zizanium quod misisti leve est et ad comedendum
gnemes(?) aves sunt malo sapore loco cuius tibi sinapis quan-
dam mensuram transmitto volenti sapore. Insuper me terrere
cogitasti multitudinis potencie tuis. Vero de deo fiducia quod
ipse debilitet te et deprimat sicut te tuis litteris extulisti. Quousque
in vita fuit(?) superbiis relinquentis et sigillatis litteris resignavit
eas legatis. Mandavit autem eis tesitum(?) quod sibi mandaverat
Darius et pueris(?) ipsis legatis addatum iubemit Alexander
misisse ... Darii qui reversus est ad Darium victus. Post
hec processit Alexander et lustratus est multas civitates. Et

perveniens ad villam. Que dicitur Illa homines civitatis illius clau
serunt portas. Renuare mandavit Allexander igne mitti. Cui dix
erunt. O allexander Scias quod portas non clausimus ad repug
nandum tibi. Sed quia veremur Darium cogitantes quod tu continuo
recedas et postea nos occidat. Rex vero dixit. Aperite michi portas illas quia in
illam intrabo quousque darium vincam et meam sciatis legali
tatem. qua omnibus obedientibus michi fruo. Et tunc apertis ei portis
dispo<s>nunt victualia annona et alia vendentes ei hoc facto recesserunt.
Deinde et tantum processit allexander quod occurrit dario cum quo magnum
conflictum commisit durante a mane usque ad meridiem et tantum effu
sus est sanguis quod sicut flumen currere videbatur. Deinde gens
darii dederunt ~~fugam~~ se fuge et macedones fuerunt motati sunt.
Et videns darius quod capitanei et magistres exercitus sui perdi
citi erant et qui remanserunt pro maiori parte ~~dederunt se fuge~~ vulnerati
erant cepit fugere ¶ Et superans allexander vincit illos qui infir
mi erant captivavit inter quos fuerunt filius filia et uxor darii
et fugatus est Darius usque ad quendam flumen magnum pervenit
et transivit eundem quia coagulatus erat et cum familia eius
sequeretur intransitu continuo fracta est glacies plures quam submissi erant
excis ¶ Et divertens solus darius ad quendam domum ydoli
sui pervenit sperans per illud ab allexandro se tueri. Deinde liberat
et consulens inter se ipsum dixit Nullam scio terram qua magis
assecurari possim quam me allexandro equitativo submittere qui
nobilis est et vilis. Quare suas litteras sibi misit quibus rogabat
eum ut misereretur ipsius filium et filiam et uxorem mittendo ei
ipsamque sibi thesaurum se daturum promittens et terra patris sui //
Allexander lectis litteris suis inchoavit recepit eum per se ipsum Darius vero
fugiens ad indie regem se transtulit et attingens eum Allexander
Cum iterum alter alterum videre potuerat duo ex magnatibus darii in
ruerunt in eum ut occiderent ipsum gratiam allexandri postea in spiritu
sperantes. Quibus dixit Darius non faciatis ~~[illegible]~~ recor
dantes beneficii quod vobis contuli. Nam et allexander rex est dominus sibi
si credatis gratificari sibi ex hoc eritis quia vos inimici proprie nece
mei faciet. Eo quod reges aliorum regnum quivit vindicari. Ipsi
autem inchoaverunt percusserunt eum donec de equo cecidit Et prius quam
moreretur ad eum applicavit allexander qui iactans se super eum
tegit pallium de facie eius et ponens super pectus manibus lacri
mando dixit Darie rex surge et sis rex provincie tue. Iuro
enim michi dominum quod potentiam tibi dabo et faciam te regnare restitu
ens omnia tibi ablata et invitas te contra inimicos tuos et
enim me tuum reputo debitorem ex quo tua cibaria comedi in
occasione ad legationis ad provinciam tuam perveni. Surge igitur
non desperes. Nam reges oppressiones et gravamina plus aliis

hominibus sustinere debent Et significes michi qui te taliter offecerunt
ut te de eis vlciscar Cui darius eius manus osculando
dixit O allexander non exaltes te ultra competenciam tui status
nec in mundo isto confidas Sufficiat michi ad tui correctionem quod
michi accidisse perpendis Supplico quod matrem honorare velis retineas et
loco matris tue et statuas ipsam uxorem loco germane et filiam
tradas tibi in coniugem Et hiis dictis tacuit et post modicum decessit
Hunc allexander musco et ambra mixtis lavari mandavit et sepeliri
pannis auro contextis et postquam grecos persianos armatos in
acies congregari precepit Precedit .x. milia ex eis precedere fecit cum
ensibus evaginatis et alia x milia subsequi et x milia a dex
tris et totidem a sinistris Et allexander processit cum persianorum magna
tibus et grecorum et ordinavit taliter incesserunt usque attingentes sepul
crum sepelientes eundem Et tunc illos duos qui occiderunt dari
um allexander super sepulcrum ipsius suspendi precepit quod persiani vi
dentes invaluerunt satis in amore ipsius Deinde significavit
filie quam ordinaverat pater in testamento suo et specialiter ut iuberet ei eo
quod annuit puella et missis ab ea quam expediebat secum ipsam
conduxerunt ad presenciam allexandri hoc acto ordinavit darii
sedem loco sui integrius Et libros omnes secte gentilium cremari
iussit Et libros astronomie philosophie physice fecit transferre in gre
ciam Et translacionibus missis in greciam exemplaria cremari
Domos quoque similiter holocaustorum et omnes sacerdotes et prioros legis
fecit occidi Et in oriente diversas villas construens eas aliis
populari mandavit Et dum allexander accederet ad expugnacionem
regnum gentilium advenit ad eum quedam epistola matris sue conti
nencie talis Regina mater allexandri filio suo allexandro quondam
debili dei potencia nunc robusto et exultato Fili non exaltes
nec humilies preterea felices a statu in quo es pueritie modico
fili avariciam vita quia res est notabilis Fili thesauros et ad
vnata pecuniam huc usque aspice et per eosdem cum velocem ad
me velox velocius mittas Allexander autem lectis literis precepit a sapien
tibus suis si scirent exponere annue transmissa quod exponere nesci
ebant Et tunc ipse vocatis scribis suis precepit eis certificarem
de thesauri vero numero et quantitate quia in vinea scriptas distincte
et loca nisi disposita sunt et cartam ipsam sic scriptam matri sue
mitteret quia ipsa thesauri quantitate et loca quibus sunt disposita
et non aliud scire cupit Post hoc accessit contra regem Indie
et oportuit eum ire per terram desertam et scripsit suis literis hoc modo
Allexander rex regum mundi domino Indie Deus omnes tuus c
me venit ad terras conquirendas ita quod superavi inimicos et posuit
me in possessionem illarum mittens me in ultorem non credencium
et negancium eum prius quod adoratorem et deum tuum et mundi te

mbus qui est creator et deus omnium ut ipsum et non alium adores
omnia bene mictuntur ... beneficia que contulit tibi. Statuens
te super cunctis regibus terre maioribus et similibus tibi. Credas ita
quod consilio meo et ydola que habes destruxeris. Solues michi tribu
tum. Et sic de me manebis securus alioquin meo iudicio meo
quod totum equitabo terram tuam et consumes ea deserta effici
am. Et sic agam etiam contra te quod de te habeant omnes ho
mines quod loquuntur. Iam nosti quid fecit dario deus meus
et qualiter contra ipsum auxiliatus est mihi ubi [illegible] non dees appa
aspra et fera respondit. Rex vero Indie quadam [illegible] eius
qui iam ad pugnandum preparauerat elephantes et lupos [illegible]
tos ductos ad pugnam. Quo scito et viso allexander territus est
quodammodo nesciens modum. Qui possit contra eos pugnare
Super quo consultauit sapientes suos nec siluerunt consilia dare
Et tunc vocauit omnes suos artifices quibus precepit ut facerent
xvi milia ymagines [illegible] super currus fer
reos lignis impleri iussit. Quibus [illegible] ordinatis
et ut decebat armatis ignem in eas accendi fecit. Et re
ge Indie veniente contra eos cum elephantibus et lupis predictis
Dum in hostes irruerent elephantes dum [illegible] ymagines
quasi homines [illegible] suos extendent sicut facere solebant
in hostes conburebantur et lupi similiter fugiebant ab igne. Vi
so vero allexander quod bestie sic fugiendo recederent consequenter
processit ad bellum quod pugna xx diebus durauit. Itaque ex utraque
parte plures perditi erant. Et tunc contra porum clamauit allexander
Non est honor regis suam miliciam morti exponere quia vita
[illegible] vides. Iam qualiter nec [illegible] perditur adhuc [illegible]
[illegible] pugnemus inuicem nos duo. Et quicumque nostrum alteri ce
dit regnum obtineat victi. Quod [illegible] placuit poro eo quod
ipse magnus erat corpore et allexander paruus. Cum ergo ambo
insimul per diu et acerrime dimicassent. Audiuit porus in
exercitu suo vocem magnam qua stupens vultum illo ver
tit ut videret quid esset. Et tunc inter ambas spatulas percussit
allexander mortemque [illegible] et cum ipsius mili
cia certificata est de obitu domini sui conati sunt [illegible] ad ex
pugnandum allexandrum et suos. Quibus dixit allexander. Quare
impugnatis vos [illegible] ex quo dominus vester mortuus est. At illi dix
erunt. Quare volumus honorifice mori
Et dixit allexander. Qui arma sua exuerit et [illegible]
sit ab omni malo securus. Et quibus hoc intellexerunt arma
deposuerunt et sic pugna cessauit et [illegible] eis
Deinde precepit porum honorifice sepeliri et tumulari

sicut regem decebat Et capi fecit postmodum totum thesaurum
suum et arma sua et inde venit Allexander ad Bracthemios ad quos
prius quam applicaret ipsi quandam comitivam miserunt
ad Allexandrum Qui dixerunt ei Domine non habes materiam pug
nandi nobiscum Quia pauperes sumus nec habemus aliquid
nisi sapienciam Et si sapiam quis deum roget ut tibi indulgeat
Non enim cum pugna acquiritur Audito hoc Allexander precepit
suam miliciam expectare et ipse ivit cum eis cum modica
milicium porcione inveniens eos non vestitos sed pauperes fili
os et filias herbas colligentes pauperos Et commoratus est
aliquot diu cum eis et multas questionibus conferendo Et tandem
dixit queratis aliquid donum a me quod ipsi libenter donabo Et
illi rudentes dixerunt Ate non querimus aliud nisi quod perpetuo
nos vivere facias
Et dixit Ego non possum perpetuare vitam alicuius cum homi
no sit ad dies vite sue hoc non est in posse meo Qui obie
cerunt Ex quo scis hoc adque tantam gentem delectamini et ag
gregare thesauros terre faciens omnia relicturum Et tunc dixit
ex me ista non ago sed misit me deus meus ut patefaciam
legem suam et ut incredulos deleam An ignoratis maris
undas nisi ventus excitet non moveri Similiter ego nisi an
loco proprio separetur non moveretur Ego enim quousque superveni
at mors obediam mandatis dei et operibus ammodo indues
sicut indui ad eum puerum Et misit litteras suas deinde apli
demiablibus qui in terra indie videat In quibus eciam precepit consi
lii qualiter acquisitas regiones servaret Et iniciam iussit
versus terram tuam et sic Et cum eciam ennos pervenisset inter
utrosque reges mille venit legaciones Et finaliter rex terre obe
dire se offerens coronam regni sui transmisit dicens hec dona
magis tibi quia in congruam esse congnosco Cum portato
[illegible] milia librarum argenti et mille et quingentas libras in au
reis vasis et directes in lapidibus preciosis et [illegible] enses primis co
reptos [illegible] equos duo milia pelliciarum [illegible] Et tectu
cellas [illegible] poma ambre et duorum pondus milium [illegible]
musti Ducentas libras ligni aloes mille loricas cum
galeis suis Applicantibus vero legatis suis ad Allexandrum
hortatus est eos persuadens et papiens imitari tuam legem
Quibus eciam scribere leges statuta voluit quibus se regeret
et gubernaret Et expeditus ab eis per ipsas orientales et tor
torum porrexit ubi illas construxit et loca divisit et reges
creavit precipiens eis ut singulis annis eciam tributa transmittent
unusquisque secundum exigenciam et condicionem terre sue Deinde in
occidens est reversus Et dicitur quod tunc metuit Allexander assuescebat
pugnare regna quia deserentes aliquid credere noluit dicere [illegible]
[illegible] fidei inderet Et dum ignotus quadam die quando

villam iussisset oblata occurrit cuidam ex iudicibus suis
et vidit duos contendentes ad iudicem quorum unus conquestus
est dicens Emi ab isto quandam terram et fodiens eam inveni thesaurum
quendam sublimatum in ea et invitavi eum ut sumeret et si-
bi noluit Et iudex petens ab alio quid diceret ille Respondit
Ego nullum thesaurum sublimavi nec meus est thesaurus nec cau-
satam eum et ambo dixerunt ei adiuvandus cum accipias et ubi
volueris repone Quibus iudex dixit Vos avaricia sceditis me
inspiciendo credentes Sed si rem et iustum appetitis et quod dixero
faciatis et tunc actori dixit Habes filium Respondit habeo Et dixit
reo Habes filiam Respondit habeo Et dixit Recedite et contrahi-
te matrimonium de eisdem liberis vestris et thesaurus iste sit eorum
Alexander autem audiens hec admiratus dixit iudici Numquam cre-
didi inveniri homines qui talia iudicarent et facerent Cui dixit
iudex non cognoscens eum Ymmo est ne aliquis qui ita
non faceret Et respondente Alexandro plures esse qui sic iudicarent
nec facerent dixit iudex pluit ne in terra eorum Cui plus ad-
miratus Alexander dixit Sicut iste est firmatur celi et terre
Inde dicitur Alexander transisse per quandam civitatem in qua vidit omnes
domos equalis altitudinis et in portis hic foveam et nullum
hic iudicem Quibus dixit Quid est quod video Quare sunt equales
omnes domos iste Responderunt superflua edificacio altitudinis
cum iusticia esse non potest Nos vero non nisi iusticiam querimus
Quibus item ait Quare in portis vestris sunt foveae Responderunt
Quia ibi sunt tre domus ad quas homo velit transmigrare
Et dixit item eis Quare caretis iudice Responderunt de nobis
iusticiam facimus nosmetipsi et ideo iudice non egemus Dicitur
etiam quod invenerunt Alexandri astrologi super pavimentum ferreum
et sub celo aureo mori debere Et eodem quodam die per-
euntem ei sanguinis effluxit ex naribus quo debilitatus des-
cendit ab equo et tunc unus ex militibus loricam accipiens in terra
extendit ut sederet Alexander in ea et panno aureo velavit ea
calore vis Alexander ad memoriam reduxit dicens Mors mea
certe appropinquavit Et vocato quodam scriba sua dixit Compo-
nas istam litteram quam volo mittere matri mee Cui incepit hoc
modo Alexander servus servi filius qui modicum corpus suum
associavit terreno et animam statuit sua alii mundo esse commendatam
matri sue dilecte Regine cum qua in domo ista terrena nunquam
quievit Et nunc habet carnis sue iter et mansionem in domo longin-
qua Deprecor in mente nobili infragilitate cordis mulieribus
assimilari sicut egomet in lingua et malis actibus meis comitatus
sum non equalis Sciens igitur quod de morte non dolui quia
certus etiam decuerentur prius et similiter eum dolere non debes
cum non fueris sic arrogans ut immortalem me esse crederes
Scias igitur quod has composui litteras sperans te confortari per eas
Igitur cogitatum meum non paciaris intencione frustrari

et bene nosti quia quo adhuc moror locus est peior et melior
ad quam vado. Ergo qualiter me inde sequaris et pulchre
et famam consueveram hic regnando et de spatia qua iam
desinit tu tua discretione ac paciencia sustineas nec velis alio
modo agere amore mei nisi quod peto. Nam signum amantis
est quod faciat id quod petit amicus. Scias etiam mater quod ho
mines terram considerabunt respicientes mala consola
cione et desperacione. Si suasionem meam suscipias aut
aspicias mater meditare etiam in omnibus creaturis quomodo sunt
corpora generata et corrupcio et utraque redire debeat corrupta ad
materiam de qua fuit quod gentes sunt perditi preteriti temporis. Inspi
ce etiam quod pulcherrime habitaciones dirupte iacent. Scias etiam
quod tuus filius puerorum regnum unquam noluit moves hic fili
et tu debilem maternum regnum noli subire mortem ymo secundum
altitudinem tui generis sis consolacionis sollempnis. Scias
quod omnia que deus fecit in inicio suo sunt modica vel debilia.
Deinde procedendo augentur in posterum nisi tribulacio sive
tristicia que statim dum incipiunt fortia sunt et magna de
inde procedendo debilitantur finaliter et cedant. Rogito te
similiter mater ut cum fama de obitu meo perceperis ordinari unum
locum magnum in quo poni possit multum panis et vini in
vitari facies homines multos de terra libie europe macedonie
et asie ad diem certum. Et precipias quod nullus remaneat qui
veniat ad mensam regine comestum et bibitum et postquam
applicuerit bannum facies quod nullus illorum ad convivium intrat
nisi soli qui sinistris eventibus unquam turbati nec gravati
fuerint. Cum autem vicinus morti testatus est quod locare
tur in archa aurea et duceretur in allexandriam ad sepeliendum
et servantes suum testamentum quod statuit compleverunt. Assem
simuletes enim magnates super hunc ios. Reges et sui
principes et sapientes. Et surrexit unus ex maioribus dicens
Qui non ploravit de aliis regibus modo ploret. Et qui de a
liquo eventu non miratus est de isto miratur
Et dixit sapientibus. Dicat nunc quilibet vestrum aliquid ad
fortitudinem nos et populum exortandum. Et tunc unus ex philoso
phis accedens super archam sua manu percussit dicens. O
bene composite quod obtinuisti. O valde honorate quo creati
sicut venatoris preda inferiorem laqueum cecidisti
Et dixit alter. Consueverat allexander observare aurum et argentum
nunc aurum observat
Et dixit alter. Nunc expediuisti te a preciosis fortibus et bonis et
pravis adhesisti
Et dixit alter. Heri reservabat hic homines hodie reservatus est
Et dixit alter. Hic est qui heri reges oppressit hodie non inter nos
captus est
Et dixit alius. Hic est qui totum perambulavit terram nunc nunc

duobus continetur passibus
Et dixit alter heri alexander audire poterat et nullus coram
eo loqui presumebat hodie diuisisque loquntur coram eo et
ipse non audit
Et dixit alius Quanto altitudo alexandri altior fuerat tanto
grauior est casus
Et dixit alius non uidentes alexandrum consueuerant eum
timere nunc qui eum aspiciunt non timent
Et dixit alius hic est cui inimici appropinquare nolebant nunc
et amici appropinquare contempnunt
Et dixit alter heri alexander gentes manu tenebat potestate
sua hodie se manu tenere non potest Et duxerunt eius corpus
in alexandriam et cum appropinquasset precepit mater eius omnibus
ut exirent excellenciori modo quo possent Et compleuerunt ut dixit
Illuc uero perueniens archagram an porta mater dixit O fili mirum
est quomodo ille qui sua sapiencia celum apprehendit et usque ad ex-
trema terre statuit regna sua obedientibus sibi omnibus ob-
miniuit et exaltari non potest Iacuit et loqui non potest O quam magna
dona concederem illis qui facerent tibi fili scire qualiter exequor
ea que suasisti tu Et hec terre nulla alia decreta facerem nisi de
tanto dolore meo consolacionem reciperem nisi quia scio me
citissimam adte Deus igitur te saluet fili uiuum et mor-
tuum Bonus fuisti uiuus et bonus mortuus existis
Alexander autem sic laudabiliter commendato sepulture statuit mater quam
uiuus fecit litteras suas obligans per omnes regiones transmittendo cum
quamque Concitumque multi populi peromisati fecit neminem
intrare debere nisi illos quibus huius casus nunquam contigisset
Audit quoque quod nullus locum intraret omnium dixit Quare non in-
trastis Et dixerunt Cum precepisti quibus ecclesia certe non est hic
unus huius rei expertus Tunc dixit O carissime fili qua similia sunt
tua posteriora tuis prioribus qualiter me conatus es complectis
confortacionibus confortare Cum alexander cepit regnare decem
et octo annorum erat Et durauit sua regnacio xvij annis ex quibus
annis septem processit ad bella Et annis octo absque impe in
pugnacione inuenit uictoriam huius generacionis xxvij morum
Duobus autem annis perambulauit totum mundum ab oriente
in occidentem et numerus suorum militum fuit trecenta et xxiij
milia preter famulos et alios homines et obiit xxxvj anno
Fuit autem rubei coloris lentiginosus uno oculo uarius habuit
alium nigrum dentes minutos et acutos faciem leoninam
Fuit militum fortis et ab adolescencia usus est bellis
Et dixit alexander Decet hominem in committendis turpibus
uerecundiam exhibere tam inter domum propriam uxorem filios
et filias et seruos quam extra domum propriam occurrentes eidem Et
licet ut nemo unquam senciat sit secretus ob suam tamen omittat
auaram Et si ex eius omnibus negligat erubescere pudeat

demum. Et iubebat quolibet die tribus uicibus in suis portis
clamari dicens. O homines obedite deo & est melius quam
peccare nam vos debetis habere cautelam ex quo consequitur obe
diencia & contumacia ledit

Et dixit Non nisi sapientia constat mundus nec regna
ob aliud diriguntur & vniuersa racioni subiciuntur & lingue
ipsius ne omnia iudicantur

Et dixit Sapiencia vomis est anrnaius & si micanus metuat
mittente maius continuit proximum Et audiuit allexander Romulum
tussire inquam vbi regnauit reges magis periit si aliquis
arguetur illorum regnum subsistet Cui rudentes incole dix
erunt dominus est, superstes Quibus ait Ostendite eum mihi
Rudiuit omnimitis angatur semper Et ipse precepit eum vocari
Eodemque coram eo accedente dixit ei Quare cottidie in immitis
mortalis statum parum obmittes Et ecce uolumus te facere te
gerere loco patris Cui rudit O felix rex hec nunc aliquis dixisse ~~semper~~
~~inmimitis moratum Rudit~~ O quo pacto faciam que iubes
Cui dixit allexander Quid habes age semper in inmitis moratum
Rudit Ossa regia assuorum ossibus segregare mollior sicut
inuenio alijs similia quia non possum ab alijs discernere ut
sequestrarem eadem Cui allexander Cum honore inicialis agere
& si alicuius es cordis patres inquires honores Cui rudit
ymo magis sum cordis Cui allexander dixit In quo Rudit quia
inqua non est mors uitam quesiui & absque senectute iu
uentam & diuicias inopie iniurimitas Et talem terre
tercia & sanitatem infirmitatibus exclusam Dixit ei allexander
Ex hijs omnibus nichil habeam Cui rudit iniquitatem ab
hunc Dixit allexander Numquam uidi aliquem isto districtiorem
Et eodem stante vno expedicionibus die homini precipit consueuerat
semper ullus ad presenciam peruenit aliquid petiturus Tunc
dixit assistentibus Istum diem inter dies regnacionis mee
non numero Et dixerunt ei circumstantes inepecitu datum sit
trecenta milia hominum Quibus rudit allexander Bonus cottidianus
non creatur ex multis gregibus

Et intrantes ad eum quidam sui patriarche dixerunt ei Ex
quo nos deus amplificauit in terris adhuc ut filios habeatis
plures habeatis uxores Quibus rudit Non decet amplietis
bina qui homines superauit Et introiuit ad eum quidam
cum ruptis vestibus bene loquens & admirogatum bene rudens
Cui dixit Sicut tua loquacio sic tuus uestitus quia omnis eet
in ornamentis tuo corpori impedisse sicut anime quod inerit
destria contulisti Cui rudit O dne rex Racionatorem adipis
ci ex meipso ualeo uos tamen potestis uestimenta concedere Et pre
pit regio munere eius mediatatem subleuandam Item dux
erunt coram eo quemdam latronem quem suspendi precepit

Ad quem latro dolens. Commisi quod commisi. Ad quem Allexander
propterea dolentem te suspendent. Et interrogavit ad eum quidem
dicens. O rex iubeatis michi dare x milia marcarum. Cui
respondit non mitus eo es. Et dixit. Si non mitus sic vos dare
michi. Et requisivit philosophum sapientem dicens. Quid decet
regem semper agere. Respondit de nocte cogitare de bono regimine
populi et die perficere cogitatum. Et interrogavit eum. Quid acceptabilius
est tibi ex hiis que acquisivisti tuo domino. Respondit quia
famulantibus michi ultra quam mitti fuit comprensatis fuicis potui
providere.
Et dixit Aristoteli. Quibus hominibus utar in meis negociis
consule. Respondit. Qui servus habet seu subiectos et eos bene gubernat
hunc super tuam statue milliciam. Et qui hereditates possidet et
eos decenter providet super pucntibus suis ipsum procuratorem constitue.
Et increpabat eum quare ipse met pugnabat. Ad quos respondit
Alios pro me compugnare me manente inquiete inconveniens
censetur.
Et dixit ei patriarcha plures hominum captivos et servos. Respondit
nolo servorum esse dominus quia dominus liberorum existo. Contendentibus
coram eo dixit eis Allexander. Unum brevium sententia placet alii displicet.
placet assenciatis igitur veritati et placebit utrique.
Et dixerunt ei quare tuum magistrum pre magis honores. Respondit
quia a patre vitam adeptus a magistro vero possideo sempiternam.
Et dixit Quidam eo domino paciosus reputatur qui me offenderit
cum hec possim et et peccatis non ulcisti. Et cum capte fuerint fuit
filie darii propter pulchritudinem retulerunt eadem. Ipse autem
hoc easdem intueri voluit ne dum in indecencia operari dicens
Turpe est vincere homines contendentes nobiscum et inmulieres
eorum non deputatas carceri non vincamus. Sermocinatus est coram eo quidam predicator et longum sermonem fecit. Et tedio affectus Allexander dixit Non est laudis pro
dicto quod mi predicantis vires effunduntur. Sed ut possibilitatem
audiencium si fiat tunc est bona. Et interrogavit unum ex
hiis qui secum morabantur. Qualiter amor hominis acquiritur.
Respondit per beneficia que conferuntur eisdem. si suppetunt facultates. Si vero non suppetat non inferas lesiones. Et interrogavit quendam sapientem. Quo quis absolvitur ad delatoribus. Respondit ut que credidit dicat. Et dixerunt ei. Duo grandia
in contendunt mutuam in absencia una alio alii asserente
quod nunquam erit non quod minimus rex agnoscat. Alius super cui
propterea non agnoscat rex quod metuit quod metu debemus nos et immerito
negligamus. et rex mandavit eis magna dona concedi
Et dixit Homines ex inimicis magis quam amicis proficiunt
quia inimici dum inter se errores imperant exinde aliqui
corriguntur. Amici vero inter se non imperant errores ymo
potius occultant propter quod non abstinet ab eisdem. Et quis

uerint abeo Quare sit inuenis existens tante finisti pote
cie Respondit Quia conatus sum sup multos me beniuolie et in
imicas conferre et taliter donando feci eos sum potest Et dixit
Amissor est qui bonos perdit amicos non qui filium et thesaurum
Et dixit Sparte homines ad beneficia tua est et melius
quam timere eos qui de insultacione dixeront Et quadam
die dum deambularet super pontem quidem ardentes quod esset
alius quidam cum quo ire solebant preceunt agere super eum
et precepti quod alexander esset treti sunt vehementer ac ipse dixit No
tetam quia non incursistis in sed illi potius quam vos p
fundere putabatis Quadam die cum aristoteles aliquos fi
lios regum una cum allexandro doceret peciit aristoteles ab
uno illorum sic Cum regnabis quid tu michi facies Et respondit
omne meum negocium mee ponam Tunc dixit alii et tu quid
Respondit partem mei regni tibi tradam Tunc dixit allexandro et
quid facies Respondit super eo quod magistro tibi sum daturus tu hoc
non requiras Sed de eo quod tibi mittimus attendimus si placet in
quinte Nam si sicut tu dicis Regnauero tunc faciam quod reputabis
quenientes age tecum et tantum tibi
Et dixit ei aristoteles Judicabam super te regem magnum et
tam inter quam faciei figura demat
Et dixit cuidam suo vice domino qui longo tempore moratus est
cum eo qui de bello meo meo expinte inceptauat cum non
delector in servicio tuo Item respondit ei quare domine Et dixit Qua
homo sum et io non totaliter minimus ab errore Si igitur
meum errorem tanto tempore non percepisti ignarus es si sciens
occultasti meus es fraudator
Et dixit Aciam sequitur io nol et non obmittit sed corpus eius
defensus negligit illam sicut albedo ipsa met nimgitudine non
mutatur ymmo corpus animam defensus tunsimitar albeis
Et dixerunt melhomacho Unde tam fecit ceteris sibi sunt
obedientes homines allexandro Respondit eis quod ideo quod viguit in
eo virtus iusticie bone gubernacionis uite et regiminis excellentis
Et consueuerat allexander suos in forte clientes dites honorare pa
rentes vero amicorum et benefacientes nobis simul Et desti
tuit quendam inter dominum dicens quadam sua nobilitate hereditate et
alia minus nobilem concessit eidem cui post lapsum temporis dixit
allexander Anno meedimo tibi succedit Respondit bicedmatus hominem non
facit nobilem sed nobilis sed homo veceedimus ad gradum nobilitatis
extollit incon fesione uite laudabilis et largicione iusticie
salutaris Et ondit unum desinis cuidam alii Cum dixit Qua
diu est quod cum nouisti et tradit tam diu est Et allexander ait prius
quam tu ipsum noui te est Et quesiuerunt duo homines filiam
dominis in sponsam unus dines et alter pauper et dare maluit
eam pauperi quam ~~diuiti~~ diuiti Cum dixit Allexander Quare hoc

fecisti quia diues est ignarus vilitatus fi paup Et pau
per est sapiens vilitatus fi diues Et quesiuit allex aquodam
sap^te cum quib^z regnorum termina diffiniuntur Respondit cum obe
dia et iusticia regis Et audiuit allexandrum plicari cum quibusdam
et supremetib^z militibus ad plicandum cum eo noluit pug
nare dicens hec est militia quia uicta non reputaciem Et dixit
prudentes si vincemur, abcat nimperium cet nob semper um
Et dixit Refrenat si tu volueris semper viuere
Et dixit Expedias cum rege tempum cum sua negocia sunt
cessa et pauci sunt maria temptantes qui in tranquillitate
eorum euidat quanto magis cum fluctuat ex tempestate ventorum
Et dixit Res turpe est principatu ad opere non comple et
quia pulcherum est opera prius quam dicta
Et dixit laudabilis liberalitas est eorum qui alii possedet am
bitiosos non esse
Et instruit eum pro adaudienda doctrina magistri qui Respondit
non solum audire cupio sed et audita comple
Et dixit Turpius est destructionis quia diuinarum habere defon
Sequitur ptolomeus

Ptolomeus fuit homo valde intelligens in quadruui
alibus factis et maxime in astrologia et libros plures
et nobiles edidit et unius eorum fuit liber magnus et
completus nominatus almagesti Natus fuit in alexan
dria maiori que est in egipto ubi et fecit suas consideraciones
tempore regis adriani et fecit suas rationes super consideracionibus
abrachis quas consideravit in rodes Et ptolomeus non fuit
rex sicut aliqui crediderunt ymmo vocauit eum rege ptolomeum
sicut alius vocatus est cesar Fuit autem ptolomeus bone
forme albi coloris habens incessum maxilla rubeam quod sigmum
hunt eam nares et dentes et os primum bonum et dulcis eloquium
fortis ire et durabilis in ea multum multum equitabat et parum
comedebat et bene redolebat obiit in 88 anno
Et dixit Conuenit sapienti quod deberet erubescere licet ut in eo plus
quam malicia plurimum meditatur
Et dixit Sapiens est qui in dei eloquencia statuit et robo
rat linguam suam et insipiens est qui non agnoscit ergo semper
Et dixit Anni sui plurimum est totentis dignus uita dici est
Et dixit Si ciuitate contra deus agit magna uia et mala
permittit ut et agentib^z et abstinentib^z retribucionem impedit
Et dixit mortui quanto magis fuis proximus tanto plus bonis
operibus inualescens
Et dixit Incorde stulti sapientia non quiescit ni includitur sufficies
abire festinabis
Et dixit Bona instructio seu sensus discrecionis est
pacem et hominibus et gentibus impetrat

Et dixit Non moritur sapiens hns nec hns intelligenciam paupescet
Et dixit Sapientes sunt velud conci qui in plures ignaros gustantur
Et dixit Sapiencia est arbor que frondescit in corde fructificatur in lingua
Et dixit Quanto humiliores sapientes extiterint tanto dilectiores hentur velud concauus locus plus atque plus aquam recipit
Et dixit Insipiencium sunt deliciae sicut orti sterquilinii
Et dixit Non insistas nescientem veritatem disputacione intendas nec impendas nisi petenti consilium nec nisi bonum secreti secretum prode
Et dixit Cui vinctis cupit suum quod aduersantes appetet
Et dixit Grandem efficit escam arte dat et dixit ex eo quod protulit potius quam ex bene plurimo lectis
Et dixit Cum nascaris non sit ut tua omnis durabilis ymo indulgeas obprobrium pro non obmittas
Et dixit Bonorum corda castra sunt secretorum
Et dixit Rem ab hominibus corrumpitur abeo homines corrigetur
Et dixit Cum in consilia quo mandatur si nocere assequitur aut errauit non culpatur
Et dixit Cum suam occultat suam non est de non errando securus
Et dixit Cum tua donaria recipit liberalitatem tuam commons nam si receptor abesset non extitit liberalis
Et dixit Dixit philosophus est melius quam malicia humidae et in bibit rex ptolomeum ut cum eo comederet Cum credit se nolle contingere philosophus sicut ymaginum inspectoribus qui eis contenti non sunt nisi cum eas primo inueniuntur
Et dixit Malum malo exime quia ferro non vincitur nisi ferro
Et dixit Spes iocunditatis est suspicio quia quotidie diffunditur sapor blanditur primus
Et dixit Securitas singulorum aufert tristicia plura sola dimittit amor
Et dixit Sicut cibus et potus egris non conferunt sic cordibus mundi amore perplexis non conferunt verba dei
Et dixit Nunquam Conati homines adeo pupplicanda occulta quam patefacere ea
Et dixit Mundi preciosior est homo qui non est perplexus interna pietate sit mundus
Et dixit Naturarum sunt homines quidam non sciantur et inueniantur alii non inueniantur et inquirantur
Et dixit Quidius utile sibi quisque reputat pro sua bona
Et dixit homines sunt ea acquirendi pecuniam et pecunia est ea homines acquirendi
Et dixit Ille cuius scientia suum ingenium excedit ut pastor debilis est gregibus fecundis habundans
Et dixit Concupiscencia primus emptio mariti est primus

Et dixit Quanto quis suo domino se magis extulerit tanto eum
eo putabitur magis sentire detrimentum
Et dixit Volens est que non delicie a suis finis meditacioni
bus eripiunt nec continuamque grandis et inopinatus eventus
accidit et finis expetitione subducat
Et dixit Certitudinis et clarius cogitatus
Et dixit Rogacio peticionis et alia
Et dixit negatio temeritatis est melior prodigalitate vastantis
Et dixit Non est res adeo grata deo quam illi qui te offendit
bona conferre
Et dixit Si sapiens fieri volueris ad eundem et minores non adu
tes Sed ad illos qui sapiencia te transcendunt
Et dixit Quousque finis pertingat comminandi sua ipse anima
non frustratur — ignorata
Et dixit Melior inimicus quam quis habet per et animam habere
Et dixit Bona voluntas est boni fundamentum operis et boni
opus est alterius mundi legatus
Et dixit Malam removens opinionem et bonam assumens cor
dis quietem et in amorem gerit
Et dixit Infirmitatis ~~amor~~ carcer est corporis et anime cogitatus
Sequuntur assaron. Assaronis
Assaron dixit Unicuique decus Rex dapnificatur firma est
tempus accidit excessus Beata est meritis suo gubernationis
et thesauri deffectus Terra et mulieres sunt benedictionis et largi
tas multiplex usus Recta est malos habere mores inique agendo et
impensarum afflictione esse crudelem Cunta et plures inimicos
et adversarios habere
Et dixit Mores elegantiores quos est habere possibile est esse
liberalem et veritudinem
Et dixit liberalis vivere non possit male nec iniuriari per verecundias
nec humilis odia nec moderatus concessationibus egrotare nec
penitens esse ad negotia propria bene attendere
Et dixit Non oportet regem inimicum despicientem confidere nec mali
piedo militem nec inimicum qui multa pertulisset inopia nec iniquo
qui penam meruit commisit errorem nec nullo que domino p
uavit et bonis nec iniquo qui regis regimine passus est dampna
nec iniquo qui amiciciam cum inimicis contraxit ymmo mete
et talibus nullam concedere potestatem et si est possibile corpo
rate suffragio nullo eis membras
Et dixit Cum splendide vivit cum rege et persistit magnifice
impossibile est et malique non evenire defectum propter quod regere sapiente
oportet ut cum aliquis eorum audivit quod se commisisse delictum hora
non transeat quin veritate consistet eidem et simul deceat delicti
Et si decepta fuit aut errore commissum et si condicionibus
talis ut credatur ipsum adesse quod facile reducatur non
Et dixit Recti simulantibus expedit suam omnem virtute

et fidem et nobilitatem generis sui. Et consimilis rex status et condi
cionis eius cuiuscumque illorum cum eis possit sua committere negocia
et ut expedit execucioni mandare

Et dixit: Si rex obedienti et fideli et contra clementi premittit
non videt ut alii obtrectacionem non vitantur et alii tractantur
arbitrio pendere nec rex reputari debet nec agendorum suorum
ductor

Et dixit: Si regis consultor et phisicus eius in cunctis vota
sequentur dampnificabitur rex semper et erit infirmus continue
bonum quod fuerit expectacione frustrabitur

Et dixit: Omni regi et stande non cupit et medico veritatem occultat
aut debitum pandere secretum non pandit amico intimat semetipsum

Et dixit: Si rex in cubis alienis derelictis quas experto agere dignitati grave
consequetur dampnum. Et similiter si semper incubit in rebus alienis committere
est apposita sui dampnum eo quod ad alium rex secundum quodam modo
que investiganda foret moris pluribus aspecto. Quemadmodum
in vino contingit quod colore sapore sibi vel odore detestandum
quis consistit. Et si quis in vino peccatorum detulit abiectis aliis
suorum viciorum ignarus iudicare non potest quod bonum

Et dixit: Secretius consilium regis et sensus et primus opera
sunt meliora tractantis. Et inter homines verax est melior et sapi
ens est melior persuasor et meliores divicie sunt que de recta pro
venerunt lucro et sapiencia melior est quam recepta verbis recondita
acquisita

Et dixit: Decet regem illi sua negocia committere quia fide
et sensum probavit et si talem habere non potest qui cum sapientibus et bonis
conversatus fuerit illi committat

Et dixit: Sapiens et intelligens invalescit consultacione pruden
tum sicut infusione olei lumine ignis

Et dixit: Oportet regem discretum si duo habeat quod adimplere efficere
negocii a nobiliori incipere et magis utili et si nobiliore et quomodo
ambo sunt equalia incipiet ab illo quod si confestim non exequitur
in futuro fieri non potest

Et dixit: Si rex felix extiterit sua bene agentur negocia
et si sapiens sapiencia sua roboratur imperium et si iustus populus gau
debit cum eo et si iustus regno suo durat

Et dixit: Decet regem induere et famam perquirere et alias eius
dignitates vestimentis cum mensura quia superbia non est durabile

Et dixit: Oportet regem aliquid regnum acquirere ut ipse instrue
observacionem observet contra plurimum est quam acquirere regnum secundum
tempus est consuetudine

Et dixit: Ceu completor est qui seipsum cognoscit secundum plurimum
habundet in bonis et qui obedire deo nunquam desinit quarum
quod oracione contingente secundum continue addiscitur primus retribucionem meretur

Et dixit: Velud nubis umbra non permanet sic malorum actor
et lex iniqua non durat

Et dixit Sapiens [?] ac sapiens mutatur ab ire & ad scriptum [?]
sepe mollitur ignarus
Et dixit Expedit sapienti qui regi adheret ut si viderit eum
aliquid agere vel regno aut populo nocivum recitet ystorias
& exempla que in simili negocio contigerunt ut talia facere desistat
sed tamen modo tenetur quod illa non percipiat communicata per eo
Logmon fuit niger Logmonis
natus in ethiopia discens scias anima se exstitit
tempore david prophete hic fuit cuidam iudeo empticius
qui eum emerat pro xxx marcis Solebat itaque dominus suus ludere
cum taxillis & ante portam eius fluvius quidam currebat con-
tigit cum quadam die luderet ibidem cum quodam dixit ad in-
vicem Quicumque nostrum victus fuerit faciet victoris voluntatem
aut hauriet huius fluvii undam Cum vero dominus perdidisset dixit victor
eius Bibe aquam fluminis sicut pactum est aut facias quod dixero Ad
que dixit pactus sum stare tuo indicio Tunc ait victor vel erui
oculos tuos vel quicquid habes dabis michi Respondit victus huius
diei terminum michi concede Annuit victor Amino Et remansit
eodem die cogitans intrinsecus usque sero Tunc logmon cum uno
fasce lignorum super humeris ad dominum suum rediens depositis lignis
salutavit eundem Cum nullum verbum reddidit dominus sed al-
consueverat eo nisi letari & ridere cum ob bona verba que referre
solebat ¶ Et dixit ei logmon Domine quare sic es tristis &
ille nichil locutus est Logmon iterato locutus est adeo dicens
Obsecro mi domine dissipas meroris tui causam forsitan potero aliquod
adhibere remedium Et locutus est dominus apices totam seriem rei geste
Atque logmo Nullo cogitatu plus vexeris quia bonum
consilium tibi dabo dicens victori Obligavi aquam fluminis me
bibere teneor ne aquam bibere quam rivaria continet modo an-
ceam omnem aquam que deinceps fluendo ad ipsam riva-
riam perveniet Et certus sum ego tu insuper eundem ad aquam que
nunc continet ipsa rivaria bibas Et si sic dixit allegeres eidem
Aquam fluentem continuo ad ipsam rivariam compesce & turbi-
dam illam quam ipsa rivaria continet quam fluente aqua
retinere non potes & per hoc valebis meum Quo sic exposito val-
de letatus est dominus & die altera subsequenti venit victor cum
magistro at indicus contra ipsum sicut logmo informaverat allega-
vit Et obtinuit indicus hoc modo propter quod dominus contulit
beneficia multa logmoni Et extunc sapientiam logmonis singuli
perceperunt ¶ Et vidit quidam logmonem cum bonis hominibus
conversante quibus recitabat iocunde multas placitas & bonas Cui
dixit Non es tu ille qui mecum pascere greges in illo loco
solitus eras Respondit sum
Et dixit ei quis igitur ad hunc te perduxit statum Respondit

bitatem pferre fidelem existe & sup mutili non tace. Et
due quedam accisa dns dixit eidem qd' de melioib omis lo
co ptem ei ferret Et attendens attulit ei cor Et dicit eum
hora quadam sepe audisse vocem dicente vis donari tibi Rndit
si deus sic voluit esse obedia ei & si me patietur elige
eligam pacem
Et dixit ei quare non vis rex effici Rndit quia si
rex iudicatus maceratones hom iuste no poto & si erravo
a padisi semita devitar Ego em mhi mudo ulipendi & nex
ati poculs elegi qua potens & horandus meo existe quia
qui aliu mudum alienat ab isto utruqz amittit Deus ex
altavit eum sapientorem tue & statuit sup terram Et mdes
damd consentes int se homines eo tacente dixit ei quare
non loqris ut alij faciunt Rndit quia no nisi de deo bona
collato nec bonu silenciu nisi in cogitatu divino Et dns lagi
omis ampliavit eum in bonis & ipe incepit ea distribue in
elemosinis sine pignore ac cautela accomodando pauperib
dicens eum latificabatur Naipe sub omagio dei & in restitu
ea anno copleto & obhc multiplicavit eum dns in bonis Et
dicunt qp logmon postqm fuis est valde sapiens se subtraxit
ab hominibus & popp malicijs Et posuit se int archale vel
altare & templum & ibidem in solitudine usqz ad obitum sum
stetit Et pdictus filio suo dixit ffily sis abstinens & ppterea
eum anima tua plicis Nam si abstinencijs rebus pdem p
hitis ab homibus mudum aspiciens contingentes eventus
nichil morte plus optabis appetes eam semp fili vitare malu
& exeqm bonu comis quia bonu malum mortificat et inc
titus est dicas malum no alio qua malo dapnetis nam si
bitatem pferent ignem ignem adurgent & ignis ele non extinguet
Bz nostis malum non nisi tolle bono ptmai quemadmodum
destruit aqua igne ffili de deo loque semp quia deus de se lo
quentem disponit ffili tinis ut scz seculis tua opa anpone
Et opa tua iam pacta post tergum ffili eum patrem iudicis
non ppes ei ptia gmissa sz in cordis tuorum quia no nisi ptu
is opibus reqmeris ffili amore mudi huius tuu no ppedias
am quia non ppta in hunc mundum venisti nec creavit eu
tiam deus potius hc mudo despecta nc statuit sum gau
diu obedientis in initium nc infidelium penas sui disponit te
pestatem fili modicum l' sufficiat & satisfaciat vita & qd' ht
alius no affectes ffili virtute opa sapia replearis eum hys
qui deca consecuit molicies ingit gusati obhc em diuificab
sapia tua ffili sis mansuetus bufcor & multe cogitatonis
modice i in vitate logle multiplicas luctus no deridcas nisi
tiperis no contendas no tacitus cogites exsilencio eo bona
succedent Ego tn in ingua taciturnitate penitui sz aliquo cius

pcmtu de loquela ¶ ffili non gallus magis te sollicitus q
certis horis nocturnis alas agitans cantat fili deum time
et hominibus vaniglosis no credas ¶ ffili ex eo q no est in
te tu homines et attribuunt no fundeas nec dictis alicuius sedu
cis ignari dicentis q manu teneas iniquitatem et et no
teneas nisi gypsum ffili mihi formeis exemplis dic te insto
it Sicut bonum scire est id q proficit nec sapie nisi ea innitus
gustare pt qpsum cui cum sit cam et cam descit no gustabit
ffili qui magis deum agnoscit magis veretur eum ffili addis
cas bona et doceas Sicut eloquentia fontium aqua excipitur
quibus uno die post aliud homines sibi fruerunt Consequitur
fili scias q insipiens et infelix si loquatur s' sua obstabit lo
cuo si sileat magis valebit silentio si operatur malum perdit
ipsum opus Si studebit scientia ponet et exponet si ditabitur
furiet Si paupabitur et desperabit si praevaleat alijs suppli
cet Si minus valeat se submittet Si petet petet cum co
actione Si ab eo petatur dare negabit si q dedit improbabit
si concedatur eidem no gratificabit acceptum Si secretu
sibi commiseris emovet illud et si tibi commisit te suspectum habebit
Si magis te potens erit probabit mala et si potentior violente
te tractabit Si comitabis eum molestabis eo et si ab eo
dissociabis te sequitur sequatur et qui corripit eum no proficit
nec eius correctio finem habet Cum sociis no letatur in eum
nec eum mittenti obedit Si loquitur dicta no contestatur
Si alij loquantur s' no intelligit eos cum letatur sine mo
lestatur Incautus nescit pacientia uti Si rogatur ut indul
geat prece deneget Non est bonus sed deceptor eo q opinatur
et dicat contentus cum sapientibus discordat Et se male age
tem bonitate reputat et se sollicitum cum sit piger et ne
gligens Et pro bono cum malis existis existit et prospicite
cum significat ignarus et si vitas suo loco responet eum
diligit et commendat si dissonat vituperet et abhorret Si cum
sapientibus sedebit nec humiliabitur nec auscultabit eos
Si studuit cum magis eo sapientibus eos despiciens deridebit et
bonitate indue et ipse malefacte pappit prapit veritate prester
te et ipse mentitur discrepans suis dictis nec q corde gerit lin
gue cohibet quemadmodum ipsum pullo comparat Si sapiens non
fuit te doce non curat et si scivis magis eo te derides dicte
despiciet Si fuis dives te dominabit austeru Si pau
per nullius valoris te dicet Si bonum egis te opponet in
egisse narrabit Si malo diffamabis ab eo Si donavis
vastatorem si no te vocavit avarus et si mansuetus et humilis

hēus ypocritam nominabit Et si elongius abeis dicet patris
graciam te fecisse Mores vero sapientis Sollias bona conti
nencia iusticia bene agere parce sollicitudo indulgencia humilitas
locucio suo loco Homo silencium mensura in sua potencia li
beralis potentibus sapienter prestat si loquatur intelligit al
legata si meruit mansuete monstrabit Si audiat bonos
gones mouebit Si benefaciet eis gratificat Si secretum commi
sis non reuelabit et ipse si tibi committat decte plene confidet Et
si tibi ad dedit non improbabit vult parabis quod sibi vult si si di
tabitur non fuuet dei non obliuiscatur pauper sine diues sua
sua perficit paupertati credit maiori se non aduersatur nec despicit
se minorem in quo ius non habet non postulat est rursione contra
quod ignorat non profert suam non celat suam amicabitur
hominibus et ipsi cum eo quiescunt adulatorem arcam cogit vel
ipa cum non suspirat ipsum tum Corrigente corrigitur cito
ad bonum labitur et tarda ad malum constans est in bonis opibus
lentus in malis Cum testis fuit eius testimonium erit verum
Si iudex recte iudicabit aut equum Incautis fidelis decernitur
pro malis bona impendit Aliena non appetit exemplum sciens
putat mundo huic nobis nisi sui exitus cogitatum benefaciens
recipit ipsemet benefacit malum prohibet et ipse eciam vitat
et id quod corde gerit et quod lingua profert concordat et similiter dicta fac
Fili intellige sapienciam et precepta omnes eidem pertinentes
et conuersacio mea nec malis coniunctes Enim acquisicis eam
letis fructus quod non nisi mansuetudine acquiritur ipsa nec absque
lingue custodia Nam lingua est armarium sapiencie ostium quod
non laudabiliter obstruatur quod voluerit introibit Et si hostium ob
seruabis armarium saluum erit Et lingua est boni et mali cla
uis Igitur sigilla eam sicut aurum et argentum tuum sigillas
Fili noli amittere tua et aliena seruare quia tuum est quod
pauca tua erogas Et erit quod post dies tuos relinques alie
num Fili dei sapienciam hora qua despicientibus non effundas
nec appetentibus ipsam vetes Fili duo sunt ex hominibus huius
mundi solliciati unus est cum altitudine et nobilitate amicus
deus et ipse mentos ad altius sublimiter et mundi nobilitate contra
Alter hinc est victu exiguum et sustinet donec bitatate pretendet
et bene admonitus seruit deo Fili qui miscebitur cuius qui falius
existat et predicationi deditus et non cohibens linguam suam et penitens
tens qui mendacium profert et malum abhorreres sui ipsius est
custos Fili sustinetis in mina uita clamore quia non est
clamor in toto mundo sit deum prouocantis nec propinquo tu relin
possit impetrari rursum Fili quod habes tibi sufficiat nec appetens
aliena ut concupiscas quod scis habere non posse Fili predicacionum
verba licet sint grauia attente recipiatis Infelix enim est

audiens et non proficies in eo quod audit a beo qui novit se
velut animo profuturo absentatis quod videt perfficies velut co-
ffeci vero est ceco qui novit presentem assimiles et in dubia incertus
eligit meliora Fili associa te illis quos diligit deus corporibus
quorum condit voltu et associabis illis qui de moribus bonorum fuerit
corpus Fili cum deus benefecit et gratias age et sic humilis cum
recepto beneficio eximide te magis humili Fili exemplis que operis
operibus non efficacis elatus Nescis enim si gratia non recipiatis
ipsa deus enim quodlibet adversi ad contineat Operis vero adversum
e metis elatio Fili cuncta mundi oblectamenta hec non petas
ymo illud beatam intatis quod te magis propinquum facit
esse Fili conformes te deo in diligendo sibi obedientes et inobe-
dientes horrendo Fili deo nichil acceptabilius bono sensu
Sensus vero humanus non nisi condicionibus decem perficitur
Et sunt 1a Nam appareat sensum bonum age naturis adiuta ce-
gitentu bona cerogitare proco quere honorem pocius quia de-
cenus non cedere te cunctis diebus tuis propinque si etiam et non
quare te ipsam tales conferre amores et de modico amoris altius
altius petendo quare et quo magnum dei acquiritur primum
Decima e reputare omnes se meliores et singulis se peyorem
Nam homines sunt duorum modorum Alii sunt meliores Alii peyo-
res Igitur humiliandum ambobus dissimiliter Meliori ut equalis
talis fias Peyori ut credas bona ipsius late intus et poti-
us non patere quod laudabilius est proco et inter bonum pa-
tens est et sum postea peyor et exhiat consuetudine perficiatur
sensus humanus et omni sum quibus talis dominus reputatur eo
quod noblitatem finis e bonus sensus enim bonitas sensus hominis
minus et ~~desiderium~~ desiderium exultat et facit dei gratiam adipisci
Fili deum ora et pudicam non habeas uxorem et melior inita
bona Nam mulieres tales declinates sed ab bono fere faciles
accedunt ad malum Fili iniciare cum deo et absque capitale liberi
Fili exhibeas quod nosca alium inscire et sciatis sapientum tuus ad
in ge qualis te non apponis nec similis reputaveris eisdem in
de crastino confidas inquam vivis hodie forte crastino morieris
Fili cum sapientibus iugiter conversare quia deus sapientibus ver-
bis corda illuminat sicut pluvie terre terram Et dicunt quod sepul-
tura logmonis sita sit inter mesopotam arenalem locum ubi
forum et ibi lxx prophetarum sunt sepulture qui mortui fuerint
omnes ante logmone quos prophete obsederunt filiis Israel quousque
singuli fame perierant Et cum logmon morti appropinquavit
ploravit Cui dixerunt filii ad quos ploras pro agis hoc
timore mortis ~~ad~~ aut dolore mundi quem deseris Respondit
Obmillam existis tuis ploro sed eo quod video grande iter pergere et
fortes restant consilius cui supplicandi et modicum sed virtutes

et omnis confunde urgendo si allevabor omnibus istis pueris qui a
itinis caput attingam aut non et hys finitis obiit
Et dixit filio suo fili deum time ne confundas te eum time
ut ab hominibus honoreris Fili dum ad locum perveneris ubi
de deo loquatur morare cum illis quia si sapiens fueris sa
pientia crescet si indoctus instructus ab illis et erit si deus bu
fecit eis particeps eris bonis Et in quo de deo non loquatur
homines non quiescas quia non proficies in sapientia si sapiens
fueris et ignorantia crescet si fueris ignarus Et si deus circa
illos turbetur eris dapni particeps Fili verecundetis de deo
quantumcumque inter fuit et timeas eum in quantum maioris potestatis
ac existis
Et dixit in erogato est sicut medium et hominibus blandiri
sicut est medium et vite modicum est medietas virtus
Et dixit Lucadmon inimicus sit largitione domi amicus
sit amicus sit superbia inimicus
Et dixit Qualis sit sensus ondit eloquium Agitur quod proferes
investiga
Et dixit Interrogatione dei homo inquisit et mendacii primum
um est ut non credatur eidem
Et dixit Non credenti tu rumores non referas nec petas ab eo
quod tu donare diffidis et quod non potes exequi non promittas
nec deponas id quod non es rehabere securum et propterea temptes
hoc non est possibile non sit temptes
Et dixit Cave a societate mendosi quem si vitare non potes non
credas eidem
Et dixit Fili ad secundum in malorum loco domus vel palacium non
accedas quia melius est quod tu sufficiatis altius quam quod inferius
subducaris
Et dixit plures studiosi sunt sui iudicii quod quibus invidet sicut magis
hoc credent Fili exhortor te quod deum timeas quia eum est
et vale et nec de cogitando in eo tui cor vacillet quia loquens
de eo sic alias loquelas excellit velud deus ipsas creaturas
Fili in dominis servitutis non ceteres alicuius in accusatione coac
tus Fili orationem facit indeum quia sic est oratio sicut navis in
mari quia si perat omnes eum ea peribunt et si evadit evadent
animadus quia singulis diebus cogitas ac noctibus nullius est
precium Sed qualiter ab eo exiges veniat tecum diffidis initiatis
Et dixit Cum te rex magis exaltavit magis honora
eum
Et dixit Quo fit quis alium sibi subicere cum non possit animam
suam subiugare
Et dixit bona voluntas est bonum ex bonis quibus deo sentitur
et auditus laudabilius est bonum ex egentis moribus sicut Et bonum
esse est liberalitas quedam et gratia rursus est bonum ex bonis secundum
consuetudinem

Et dixit Si in aliqua legacione mittere expedit mitte sa-
pientem tu si mittas, in eius defectu tu ipse incedas
Et dixit Verum pallio mentitur illi non credas quia simi-
liter etiam alii mentiatur Prima scabius est montes de loco transfer-
re quam non potenti capere capiendi verba intellectum
Et dixit Caue non committas anime tue quod erubescis hominibus
pandere de deo enim magis quam de hominibus verecundari debes
ne sis perfidus quia perfidia sanguinem turbat et mores ymo
cupias audire quam loqui
Et dixit Cauete vobis a malis hominibus et corda vestra sana-
buntur et corpora vestra quiescent et vestra comoda seruabitis
Et dixit Duo sunt paciencie modi Unus est hominem pati quod
odit quia hoc facere debet alius est pati quod sua voluntas fa-
cere prohibet eo quod id agere non sit verum
Et dixit Tres homines non nisi in tribus rebus cognoscuntur
paciens enim non nisi in iracundia sua cognoscitur nec ago-
nista nisi in pugna nec nisi in necessitate amicus
Et dixit Deteriores ex omnibus amicum suspiciosum facientem pa-
re in quorum confidencia confabulari in non utili inlicitum et bona regere
amarum prior
Et dixit Duo sunt nec reficienda consilio scilicet infelicem
prosperitate et obesse felicem
Et dixit Debilitas quedam est verum infirmum putare perfecta
Et dixit Cogitacio est speculum hominis in quo sua pulchritudinem
et turpitudinem conspectat
Et dixit Ne suspiciosus fueris quia suspicio inter te et ami-
cos quecumque amorem abscindit
Et dixit Sensus absque doctrina arbor infructifera reputatur
Et dixit Hylarem vultum ostendens salutate homines in
dando respiciendoque liberalem esse et potenti aduersarium non
habere hominem faciunt hominem esse dilectum
Sequitur Euesius
Euesius dixit Cum deteriorantur tempora despiciuntur
virtutes et decidunt utilitates non appreciantur plurimi
et procedunt et diuitis timor pauperis non verum excedit
Et dixit Melior est nobilis obitus quam durare vilis
Et dixit Modicum mensuratum expensum est melius plurimo
immoderato vastato et melius est homines de bono exceptos
diffidere quam naufragium peticionem pendere
Et dixit Una ex felicitatibus hominum est bonum habere socium
Igitur bonis associeris et unus eris ex eis
Et dixit Non est in mundo iniquus quam facere iniuriam impotenti
Et dixit Si delinquens commisisti confestim peniteas ne differas
in crastinum quod hodie commisisti

Et dixit Quem te bonum existimat eum stude reputari iudicio
et pro bono beatus qui te pro bono eligit humilis sit sue altus
Et dixit Non potest multis preesse qui anime sue non prefuit
Et dixit Si amorem tuum cum aliquo volueris durabilem esse
eum ad bene agendum informes.
Et dixit Si rex egit iustum et certum populi sui principalibus omnibus
Et si iniustum et iniquum commisit ipsum sui rege videntur exterius
sed ad principiante eis ipsorum corda declinat
Sequitur Medargis **Medargis**
Medargis fuit remissi coloris magnarum aurium magni capitis
pilorum oculorum grandium proprie multi silencii dulcis eloquii
et blandi bonorum dencium tenebat semper in manu sua virgam
in cuius summitate erat sculpta figura lune
Et dixit Medargis necessarium homini in hoc mundo duabus rebus
dirigitur Una est sciencia qua dirigitur anima Alia est sollicitudo
qua dirigitur vita
Et dixit Timor dominacionis pulla malefactorum abigit
Et dixit Divicie bona nobilitant animam et vice sunt recte
nata voluntatibus
Et dixit Hominis intencio sit eciam a turpibus cohibere et sua
conpescere voluntatem Cum hiis enim bona fama acquiritur homini
delectacio et finis acceptus
Et dixit Excellens est ille homo qui separatus cum anima et eius sensus
superat eius iram
Et dixit Sufficiat tibi sensus bonam et ordines servitutem et
deviacionem facies a malo
Et dixit In mundo melius decencius est quam generositate et doctrina tue
Et dixit Qui laudabile et honorabile fuerit cum bona huius mundi
et altius acquiritatur peccatum
Et dixit Beneficiatus non delectatur lucrari a rege nisi quod lingua vi-
dica et opere bono acquirit
Et dixit Bonus dominus est qui velud corpus conatur regere
populum Et qui non sit onorose opprimit eum et suum abhominatus
dominum Et qui non ei statuit absolutus quod despiceret iudicantur
mandata ipsius
Et dixit Graciosus beneficium cum pugna petatur inceptum
Et dixit Tuo sensu animam tuam diligere et tuum sicut speculum sta-
tue magis et tua liberacio sta exultent
Et dixit Cum inimico pacificare studeas licet fortitudinis sis
securus et tue potencie
Et dixit Sicut hominem quod est impossibile sibi obtinui cum molestia
corporis Sic molestum est sensum tractare ignarum
Et dixit Qui suspiciosum diligit bonam vitam habere non potest
Et dixit Nichil est quod magis suum bonum pocius efficiat quam intrare
superbiam
Et dixit Ille est fortior qui sua vincit voluntate et qui ma-
gis concupiscencias suas elidit

Et dixit Ingratus ille dissimulatur qui contempnit gratia
gratis facte collata ymo quod peius est denegat illa et ob
nulla impedit impedit prima — inimicum
Et dixit Item non nisi equum exposcat hillaritatis est binae in—
Sequitur Thesilus **Dicta thesili**
Thesilus dixit Iocundis eloquiis non fraudibus et dulci
bus que ~~benena permiscent~~ permalo fetutur et quidam
cum dulcibus benena permiscent Nec verbo turbeis aspero permu
tato in bonum quia medicine inducentes salutem plures amare sunt
et saporis ingrati
Et dixit De corporis cibis non est esse sollicitum ut nocumenta uitatur
et in cibis anime quod non sicut primum et nociua curiosi non sumus
Et dixit turpe est naute nauem non prosperis uentis committere et nos
ad bona et ad mala absolute exponimus animas nostras
Et dixit expedit scienti corpus anime sicut artificia instrum
comparari quod corporis utilibus et anime operibus aptius id requirat con
ua fugiendo
Et dixit Oportet quemcumque gerentes consilium ut si bona plebi gene
dat ut dispositio anima turpia abigat quia consulere tunc est ipsum
honoribus extollere Sed non impendere consilia prava et si nulla est
iniquum
Et dixit Sicut equitanti est turpe equum non ducere Sed duci
ab eo sic turpe est quod hic quo bestiis corpore subduntur
Et dixit Sicut turpe corpus in mundum esse et sordidum et
pannis sinceris et puris esse uestitum ita turpe est animam prius esse ma
culatam operibus et superficietenus corpus esse decorum
Et dixit Cum non dignatur membri sinare natam et maxime
principalis quanto magis ergo anime partes tueri tuemur et maxime
principalis que dicitur intellectus
Et dixit Sicut adherentes sensibus solum ante principia tremi
regis non presumunt uastu sic semper adherentes timore regis esse
ante ~~cuius~~ cuius semper existunt presentiam toxicum non attemptat
Et dixit ei quidam quid faciendum est ut non uastatur ho
Respondit memoretur assidue qualiter sua mens est ut obediatur ei
continuo set ut cuique obediatur nec ut sinat ei iugiter set ut cuique
alii sinat nec ut insequat alii sed ymo ut insequitur eadem et deus
conspiciat omnia Quibus sic consideratis non uexabis ira
uel modice turbaris si turbeis | Et uidit quendam uirum ualde
piguem cui dixit Valde conatus es extollere carceris tui murum
Et dixit Cum optimum fuit te corripe alique non sic te gerere
decet uelut si de inimico uelles ulcisci ymo te sicut semidens
aut crimias sua mente morbum periculosum exponeris et si experi
erit tristicie sermonem sic te offeras ut medicus se offert infirmo
Dicta Gregorii
Gregorius dixit Unde non statueris principia tuorum negociorum
et fines Sed Sane Inde omnia ex quibus elige meliora

Mala res est paupertas Sed divicie mille peyores Si bene
scias assimilari te deo scias continere corpus tuum et alliga cathenis
ut non prevaleat sensui Iram compesce assume statim loco vindicte
illustrantis Iniuria que non est esse non cogita quia mortalis existis
alienigenam te reputes et alienigenas honorabis Cum prospere
successerit tibi tunc magis ~~ipsas~~ vel ipsam timeas submergendam
Decet isto cultu recipi quicquid adeo venit ~~[illegible]~~ Ista bonorum
eligibilior est honorare parvorum Non divicium frequentes hospitia
sed prudentum Res per medica que per invalescere non medica reputetur
De omnibus tollas modicum et laudabis de honestate ceterum aliquem
plus verbo primus citior invidie etc.

Galienus fuit unus ex octo medicis precellentioribus in arte
medicine sive phisice qui fuit capita sectarum et magister magistro-
rum Et primus ex eis Esculapius primus a quo processerunt
alii omnes Alii antiqui medici Secundus fuit Gorus Tercius minos
Quartus parmenides Quintus plato Sextus Esculapius secundus
Septimus ypocras Octavus galienus magistrorum medicorum postremus
post non fuit alter medicus nisi eo minor aut discipulus Ab eo vocatus
Natus fuit vero paulominus ducentis annis post Christum Et compo-
suit bene quadringentos libros inter magnos et parvos et maiores
ex eis sunt bene explanati explanati in xlij Cum illis studeant
volentes acquirere medicinam Per eos ipsius erat multum acce-
tus meo plura expandes tam circa expensas magistrorum quam
revocandis eisdem alonge Galienus itaque natus fuit in perga-
mo civitate asie athenas Romam et allexandriam pergens pater
tone sic Medicinam vero didicit amato et quibusdam aliis
magistris geometriam gramaticam et alias scientias apprehendit Didicit
etiam medicinam a quadam muliere dicta cleopatra a qua di-
dicit multas herbas specialiter valentes contra viam mulierum Et per-
venit in egiptum in eum morans tempus ut herbas illas
penitus cognosceret Deinde procedens versus civitatem suam obiit
in itinere in quadam villa [illegible] in confi-
nibus terre egipti Et galienus a tempore pueritie optavit mul-
tum scire sciam divinationem et conabatur multum parca vi-
ta qui redibat de domo magistri recedens pueriam cogitabat de hiis
que didicerat Et socii qui cum eo studebant ei dicentes
Quare una hec vides et solacias nobiscum Et ipse non vide-
bat et aliquando videbat eis sic Sicut videtis vos delectantes
in solaciis eadem ratione assuans sicut negligo quod vos faciatis
et inter ascendendum diligens quod facio et abhominatis scientiam vera
Et mirabantur eum omnes dicentes Certum felix fuit pater istius
divites parentes et potentes filium sic obtinuit sic sit amatorem
Pater eius vero geometricus fuit intendens circa agricul-
turam Et avus eius fuit carpentarius et magister carpentariorum
et patris avus fuit tractatu pictor Et Galienus fuit Rome

in principio regnationis anthonii illius scilicet Qui regnavit post
adrianum et composuit anathomie librum et multos alios tractatus
Et illi ultimus fuit magister auditor eius et composuit eandem ana
thomiam ibi coram ymanio et omnibus phis dominatorum secte se
pe conferebat scilicet ad eum et etiam allexandrie damasceni quia tunc
erat statutus ibidem ad determinandum sapientiam inter maiorum
opiniones Et dicebatur ibi quod multi libri galieni cremati
fuerint in quadam villa in qua libri regis conservabantur
Inter quos libros fuerunt quidam libri dictorum apta et alii
ante ypocratem Et etiam adromati Et quidem liber quem
edidit Ruphus dictatus Et thositis Et reges grecorum inter
asperas erat soliti appharaone valles replere montes per ru
pe et ~~fecabat~~ scalas inaccessibiles facere potes construere
et tot fortes edificare et turres facere Unde expediebat et
multum laborabat inimicos opprimere Et eorum dominio subiugare
Et conabantur magis ad gubernationem magnorum quam
ad delectationem corporum quorum habentes inchoationis ingentem appe
titum ad scientias et specialiter medicine Et statuebat quibus eorum
in singulis regionibus homines notos ad inveniendas et ad col
ligendas herbas que reperiebantur ibidem quas inventas
sub sigillo mittebant ut sophisticari non possent quibus
ad regem pervenientibus Rex ut conficeretur medicinas assignabat
et expensis copiosis et approbatis peritos iubebat populo dari ad eorum
subiectionem et tutelam ¶ Et fuit Galienus remissi coloris gra
dum humerorum amplarum palmarum et digitorum longorum habens ca
pillos bonos et quiemetes stature et ridentis aspectus multe
locutionis et parva silencii et erat multum incessus habens de
lectationem in cantu et instrumentis Equitabat multum cum re
gibus et dominis libenter gubernans Et cum obiit erat lxxxviii
annorum puer et discipulus per xvii annos eius et sapiens et magister lxx
annis
Et dixit Galienus insensato non prodest nec ei qui non
utitur non prodest sensus Et dixit Cum sint fidelis
terminationis est dignus
Et dixit petitorum est usurarum sed cogitacio est de futuro
Et dixit Melior est appetens sano appetitu carente a bona
tione bonorum anima tua ad mala prava non te seducat in co
ples Reges ingenii sunt precio eme scientia et artibus invenies
affluentes et bestias circa eme congruas sed et ipsos ne
glige Et sunt huius conditionis in ignorancia quod non emerint
non recipient aliquid emptionem ipsi inscientie Igitur
mundana turpius quod ... emantur precio et ... non
inveniat quod recipiat cum gratis Olim consueverunt ... princi
cum in loco et ... subiectorum infirmi eorum nec ... me
dicina et ... medicina statim consequebatur ... Nunc

vo contrario modo se habet Nam infirmus recipit medicos velut
subiectus applaudit et infirmorum oblectamentis assenciens cura
re non intitur ymo blandiendo nocere quare obsunt aut non
proficiunt nisi natura et impericie medici et morbi acerbitate
resistant

Et dixit Quondam apud omnes aliquibus gnemetibus ille ma
yoris precii habebatur qui bini respectu complexionis faciebat dete
cuius opera et tamen modulationes respectu virtutis nunc vero
precio non habentur nisi qui vasa fiunt cuaaiatque mayora

Et dixit Qui sua infancia se modestie gubernat sit sue
concupiscens moderatus Et qui non compescitur a sua temeritate
prius quam anima sui concupiscat iugiter voluptuosus existet Nam
sicut usu robantur omnia sic non utendo languescunt

Et dixit previm voluptuosum et effrontem non confidas dirige se
voluptuosum tamen et non effronte bono reddi strate docimento consilii

Et dixit Verecundia et inverecundiate quedam dubietatis maius
quod verecundans aliquid quod pro malo gerat se melior operare videtur

Et dixit potens et homo suos dirigere cum agnovit semet
ipsum Nam excellentis est sapiencie hominem sui ipsius habere noticiam
nec expedicione qua hoc se fallatur et bonum se reputet cum non
sit Videmus enim quam plures se reputare robustos et liberales cum
non sint et multum quod omnes se districtores alii se reputant qui sic
cogitant inoris districtionis existunt

Et dixit Iustus est qui potest iniusticia agere et non agit Et sen
satus sive districtus est qui rex omnium id novit ad quod nostrandum
humana natura non sufficit

Et dixit Sicut graviter morbidus non desistit donec numinit
medicis assistere ut ad salutem perveniat ad quam complete pervenire
non potest Sic nos oportet animarum nostrarum saluti aggregare salute et boni
tatem bonitatibus adiungere ut quedam congeriis et sapientis animi at
tingere statum

Et dixit Qui non cogitet se districtorem inter alios homines sit
quibus paciebitur ostensionem suorum operum iugiter alios qualiter diriga
tur in eis et fiat quod in eorum laudabile fuit et quod non est vidit quen
dam quem reges multum honorabant quia robustus erat Et quod
fuit quod fuit maius negocium quod excuciat et erudivit ei
quia levavit unum bovem occisum ab altari usque ad foras Cui
bus dixit Galienus Homo levabat ipsum cum sua nec anima
erat bona Dicta

Sapientum dicta sunt hec Interrogavit philosophum de quodam
qui suos capillos privavit si nigros Quare hec facie
bat Respondit ut non senitarentur ab eo sapiam senum

Et dixit plures Quanto plus boni hec ignoratus tanto est
turpior Interrogavit Erasten Quando est bonum coyre Respondit
Quando volueris tuum debilitare corpus Interrogavit dimotenem

Ingenio sapior extitisti Respondit Quia scivi me parum scire
Et dixit Sapiens contendor melior est constante ignaro
Et dixit ei quidam suus discipulus ignarus concessor ee
no pt nec sapiens contradictor et captivo ascripto quidam volens
ipm eme quesivit ab eo de genere suo Respondit non de genere sed de
sua et ss[u] pquiras / Et captivato fugante dixit ei quidem
volens ipm eme Ad quid es utilis Respondit Ad sua libera Et alii
captivo dixit quidam emptor eris bonus si emero te Respondit
emas me vel no bonus existam
Et dixit alius qui homines verecundantur ad se no despiciet
semetipm Et audiverit quedam rogare deum ut eum ab inimi
co eriperet Cui dixit Quare ab amico liberare petis et no ab
inimico valeo sed ab amico diffido
Et dixerunt Esculapio Quid est verecundia Respondit Secreto
no committe quo redargui pt in publico Cui dixerunt alii quali
a sunt inter mundana mayora Respondit Sunt tria Insipientiam
odire Sapientiam diligere et discere no pudere
Et dixerunt Artaxomo Quales fuit scire quas pu[eri] dent audire
sine adiscere Quibus senescentibus eis minores fierentur pro ignorantes
Et dixerunt Lunde Quare ab homines pecuniam Respondit quia
fortuna subripitur et paratte servatur et consumitur expediendo
et futo
Et dixerunt logimon quid adeptus es de tua scientia Respondit
ut q age debeam gratis et no lege cogente agam
Et alt dixit Insipientis odium obest minus insipientis amore
Quidam generans hucalidi dixit Conabor ad te perdendum Cui
Respondit Ego conabor ad tuam iram compescendam / Convene
runt coram quodam rege tres sapientes unus grecus alter
Iudeus tercius sarracenus persianus Quibus rex ait quilibet
vestrum dicat parabolam aliquam qua noscetur quis maius sapiat
Et dixit grecus Quia q no retuli potius q quod dixi mea
correcto valet Iudeus dixit Tale miror insipientis eloquium
cuius insipientias dapnum infert Et suspicio emolimentu no prestet
Persianus ait verbo verbi comminatio etc subigor silencio vero
subicitur ipm michi / Dixit Eplmo discipulis suis ut nos
diligant sic mittimi cum bonis conversari ut secuwidet cu [illegible]
cu veilibz no quantum mi iocundo Et interrogavit ab eo Quis est
rex melior Respondit qui no est sue voluntati subiectus
Et dixit Assoras homo dicitur bonus in primo gradu qui
ipse est inventor rerum inventor Insecundo qui ab alio informatur
Et rogatus a silus mutuare pecuniam amico Respondit potius
volo semel erubescere mecum multum quam sepe pallere
Et dixit Amotius Cogitatu mediante sapiens loquitur ymagina
tor sapiens insipiens ymaginationem solum attendit negli
gens cogitatum
Et dixit Theophrastus Bn morigeratus est ille qui bonitates

apit Et maliciam celando recondit Et uidit ~~Simmicatus~~ qui Simmicas quendam male scribentem alium docentem scribere Cui dixit Quare ipsum litterati non instruit Respondit Non solum adhuc magister Et ille Quare igitur doces eum scribere cum non sis in scribendo magister Interrogatus Diogenes Quid oportet hominem scire ut non indigeat petere aliquem Respondit Si diues sit decenter sumi iniuste meatatur Si pauper se excercat adiuuendum
Et dixit Nichomachus Non est doctor discrecione melior nec predicator laudabilior tempore Ille non diligens est sine sollicitus qui alio corripitur et non alius reprendum
Et dixit abrachis Existentibus causis causatis persistunt ~~affectus~~ effectus Ideoque amor perseuerancia caret absque perseuerancia scissus — no bij
Et dixit Cinectus Non receptabilis sapiencie dicitur non quod sapiencia que recipiatur aptitudine careat sed quia receptor non exhibet sensum
Et dixit Sapientes et uites ignari non uocas quia ueluti bestia argentum ferens et aurum ipsorum nobilitatem ignorans quamque pondus senciat Et sic ignarus nobilitate doctrine non recipit sed solum per disciplinatione laborem Et quesiuit a Celum a deo homines solum ex operibus et non ex malorum conceptibus puniuntur Respondit quia conceptus anime non nisi a deo scrutatur
Et dixit Amonius tria sunt que obsunt regibus Superflua uini potacio amicorum frequens auditus Amor in spolies mulierum hec enim cogitatus ipsorum offendunt
Et aliter dixit Quod factum est non fit non potest tamen sit actu uel non Sed obliuio est ipsi medicina
Et dixit Pregamis quia nescio quod referre obmitto eo quod in referendo nescire quod fiat est signum Et fecit pilototus boue unum luteum et in sacrificio immolauit eum ydolis dicens Nolo sacrificare rem diuinam animata dei inanimate
Et dixit Vitas quemque bona est sed laudabilior uitas est eorum qui ignorat se dixisse inscientem Nam quod audiens dicere tibi scias esse districtum et quam audiens se scire dicente esse scias ignarum
Et dixit Socrates sciam antiquorum inuenire non potes ad legem dum libros eorum intales Et ne tue mode teterorum mecidas quia a cinectum claudendo manibus uenustatem non apprehendet in inis
Et dixit Cuidricas Amor quod turpia sermone uituperant eadem operantes et se uerbo inope pulchro extollunt
Et dixit Simicrates Pacia est inexpugnabile castrum festinancia uos penitudine inducit et fructus uitatis est honor
Et dixit Plimos Una modicus est sine in mense persaus eius qui arrogatis nature ac exuberantis uoluntatis existit Et exilis sua patrium obest una blanda et humili uoluntate exunte
Et dixit Thimus Cum corpus aio michil sibi sufficit et deinde est securum a ille rectoribus agg[re]gatis non ualet a suo to

cepto seduci Et quesiuit ~~adyacotem~~ adyacomete Quare sup
bia diuites se extollunt Et sapientes non sic Rudit Quia sa
pientes deum cognoscunt coram quo nemo extollitur diui
tes hoc ignorant Et quesiuit ab eo Quid melius est magistre sa
piam an diuicias ad altius statum perquirat Et dixit
Aristoteles Talis dicte bona loquitur Et ego melior ei Et dixit
Inquo Rudit ut utilitas sit quod prefert
Et dixerunt cotosoti Quemadmodum uas non ualet nisi sua
capere quantitatem secundum mensuram quam recipit sic hominum corda stabilite
tercipe possunt Et non ultra sapie quantitatem secundum magis se
Et dixit Uricias Quius pretermitt huius mundi fluctuaciones tre
mende que uelut unde maris turbide inuice se sequuntur
Serena uero hominum corda longe inspirant securos incessus
quibus naues a naufragio securantur
Et dixit Samacon perdidi quam hui quorum loco uehemente sum
timorem adeptus
Et dixit Besmus supereo quod hic optauis et sis fortis non considres
sed si assequi potes attendes eo quod ex floribus apis extrapit mel
quod homo non potest
Et dixit Gregorius Affirmati pulchritudini tei possunt pictores silicet
suis picturis conficere similem interiori pulchritudini nemo potest
nisi pulchritudine mihi habet Et uocauit armeses Rex fratres suos
quibus dixit Si me reputauitis ut regem uos reputo ut fratres
Et si me ut fratrem teneatis ut rex uobis existam
Et dixit Misilius Miror cogor eos qui noctibus uigilantes
tussitibus asperis pagant maris undas tussitetam molestias
et terram pertingentes extra uicam demorantur nec eam lucri officio
cuius hereditatem ignorant successione nec commendabilem sapientiam
adipisci intuitur quam absque quidos potest acquiri Et adipiscentes
eo quod ipsa sit heres eorum nichil obmittat ob hoc dicitur non fu
isse talis extinctus fuit cuius non est extincta
Et dixit Pigonias Talium me contentum non reputo qui sa
pientiam docet illos qui sunt uix pertissime hostium Quia uelu
ti barbari intelligere non possunt arabicum Sic insipiens non potest
capere suam sapientis Conuenit sapienti namque sua
honorate studiam et eam non perdere erga illos qui ipsam reputant
perdicione et laborem Nam sapientia non dehonestatur ab eo qui
non est receptiuus eiusdem sed ab illo qui inter ignaros eam distri
buit dicatis rex nescientes
Et dixit Pindaros Uelut cadaueris fetor quidam predens
astancium inficit nares sic ab insipientibus precedencia uerba
fetet audientibus Et quemadmodum fetorem sui cadauer
non ~~pat~~ patit sic nec insipientes turpitudinem uerborum
Et dixit alter felices censentur sapientes quam prima

Et dixit Socrates insipientem qui residet cordi suo et cuius est consors
et confidens instruere alios quia docere alios quod ipse non novit
est fedum et quod ipse non vult parabis non affectat. Et quesivit ab
alio medicinam qua possint odire bonum. Respondit quod inebrietur bonum
inferat attendatur et arguebitur a potu. Et dixit Ergenius dicit: Videt
homines desinentes a dicere lauticia qui nolunt comedere ut vivat
et ornat animam et in mittenda invenientem quamquam non remanent
neant ibidem nec sicut penes animam sciant ut cibos in ipsum
do eidem sed doctrinam bonam assistant lauticia id est fructus comedere et in
tellectus ad distinguendum eosdem anime cibos qui provenerunt sunt
abigendum et peius
Et dixit Etticon. Mors nisi sapientibus cunctis obest nec est
ad cogitandum auferens mortis nisi sapientie complementum
Et dixerunt Salom. Ad quid tu eius mortem expectas esse
honorari post mortem. Respondit ego sum velut custodem regis
custus qui si moram protecto divices cito si tediecto cum hono
re reddo. Cum dixerunt explana tu nobis. Respondit demonstrator est
anime sapientis et scientia sive rectum eius est corpus. Et inimi
ci sunt adversarii anime velut ira et concupiscentia. Et divitie sunt reste
rationes anime et honor est alacritas qua in alio seculo quis
habebit
Et dixit alter. Si sapiens labore obaudit quomodo non patet nisi
ignorancie tantam civitatem obhoc enim plurimum sustinere curis
Et dixit Adrianus. Si non habent obaudit sapiens labore nisi
propter mortis timore solum propterea tollerare
Et dixit Erasmus. Maius quod in sapientia tempus commodum est quod exodum
sit cogitationibus bonum composuit cogitatum
Et dixit Exianius. Ex quo hominem esse in mundo absque cogi
tatu est impossibile laudabilius est perfectior cogitatum habere
Et dixit Remigius ait quidam bonum esse homines bonus condi
tionis existere sed hoc mundo non expedit. Nam quilibet preceptor esse
vellet et nemo obediens et sic si preceptur et unus obediens ple
ne distinit quemcumque esse
Et dixit Dimicates. Cum interiam fuerimus aliquem sis anime
tue investigator silencio attendens excellenciam sapientum tere
illius scrutando et ponderando sermones ipsorum tue discretionis
pondere et si melius scias doce eos si minus discas ab eis
Et dixit Senprasius. Discreto peccunie exactor blandiendo
melius colligit quam alter in superbia et furore quia sanguisuga
plus trahit sanguinis suaviter atque silencio quam infestinimus acti
cum pungentis asperitatis et voce
Et dixit Alter. Comminui festines ingenio tuo quam res
aut negocium exigat quia prius rerum eventus deficiant ingenia
et sapiens confunduntur

Et dixit philippus pictagoras discipulo infelix est qui defe
ssoe carente offendit

Et dixit Biletus de melioribus rebus mundi est superfluitate obmis
sa medium sequi nam radix vite est metiri concupiscentias Et
vastatio clamis et paupertatis et omnium horum gravium res est impossi
bilis Non vastatis adversitatibus virtutis plato(r)e fac etiam
tuam paciam assuescere et quomodo bonum est continget

Et alibi malus dominus ebrio simulatur qui sua ebrietate detina
bitans turpibus inheret et fedis ebrietate cessante non aliud
quam nimium offendit et se condolet vehementer

Et dixit Decet discretum Non decipi rebus se sibi offerentibus op
time et obiurgatorum paucitatem de sua non curare militia
et subtrahendo stipendia non credere indigere eisdem Et
dixerunt ei curare te dolentes sunt plures erudit quia hominum
oblamenta detestor Cui dixerunt curare habes suas erudit quia
sum omnium expertus

Et dixit Edimo pictori Banaad quod pingeret pulchras depin
geret figuras eo quod homines surgentes ab acto dum intuentur
figurarum pulchritudine non recedunt statim vestibus induti
oportunius Quare nec frigidus ac nocebit ei in hyeme
nec calidus in estate

Et dixit Castacius difficile est longevum esse felicem cum mul
ta continget adversa eo quod tempus sic competit voluptuo
se inbenti

Et dixit Molsimus Non est dives cui quo divicie parum durant
nec qui potest privari eis Nec cui prospera longa subsistunt et be
dimiae sunt que perhemiter durant

Et dixit Brakalicus Cupidus nullo quiescit tempore et magis
ditatur avarus

Et dixit philippus rex macedonum cum licracty esse cumte atthe
mensem eis consulentibus ut cremaret eandem Inconvenien
cius igitur nobis videretur agere ut victi reputemur quando victores

Et dixit Aresides lingua iuvare potest mendacia sensus non
minime igitur ut cum sensus concordet lingua mentis

Et dixit Et tecum habes adeo non queras quia quod sufficit quisque
habet sed queras ut quod habes tibi sufficiat

Et dixit Cuma cogitet aliquis deum esse maltari solummodo
illic tamen pluribus naturalibus deum orant Sapientes autem ipsum
ut sciunt et orant ubique

Et dixit pictogoras Qui non tenet aliam vitam esse nisi na
lem est infelix similis brutis quia facile tollitur et pluvia quia
illico desistitur et bestialiter vivit Sed qui novit aliam esse
vitam spiritualem quam mortalis non est sed perpetua hic gubernat
se recte ac vivit operibus bonis iuxta dei voluntate

Et dixit Viri debemus tanti ee moribus & nichil operari
repente sed cum provisione magna
Et dixit Si volueris tui ~~erat~~ excede inimicu no notes eu
stultum mendosum vel scandalizatorem sed adopponita obtine
da inicais ut sis tauspectus iudicatus prius et tuus & si for
san impasti ei iniā aliquam sis elongatus ab illis ne filiis
illi cui dem ē equalr plenus es pistulis medicus cons
Et dixit Qui laudat voluit expressus opibus quevit eu
indicam hic amicu qui tesat utilitatem aut inimicu cuius
iustificacones formidet pistos cum apto torquestur
Et dixit Non decet aliquem asperis verbis aliquem castigare
amicu sed humilibus & blandimentis admixtis
Et dixit amicu observa satages in suis castigacionibus
suffragiciti eidem est adultas quantum perdidis si eu amitti
contingat Nam si domus tue pices tacit no perdes nisi
picetem Si amicu perdidis magnum dapnu assequeris qui in
inimicu de amico fiat
Et dixit Cum ire feruor attenditur homo efficitur velut
domus igne succensa in qua semp est fumus & strepitu ignis
nec oculus videt potest nec auris audire & si navis vento in
pulsa fortissimo dum gubernat no potest ita aia ira commota
& provocacionibus lacessata suasiones & inductiones refutat quibus
valeat mitigari nec modica spernenda ē ira quia extendere se
potest in magnam sicut scintilla in flammam Multociens autem ira
silencio torquestur sicut ignis extinguitur in subtractacione
Et dixit Quemadmodum ebrius qui diu est ebrius ipse
sui turpitudinem no cognoscit sed cessante morbo suo si tunc
alium ebrium videat potest se cognoscere facilius qualis tunc fuit
Sic expressum iracundie ipse videt & perspicit in alio vicio quod
in se & velut extrema mariis facies narium pallor & calor
contactus visus intuit sunt signa mortis infirmi & iam dicta
mira mortis sic sunt districtionis signa
Et dixit Juvenes vilices citius qui vivos irasti & infir
mos quam sanos senes quam quam iuvenes quod pendere valeo
ira exdebili te tunc puerum
Et dixit disputavit quidam cum filio & dixit Sileas o filii sum
Et videt ego mis valeo mei quis eu tu vos ordone tue
debilis & infirme mis es vales
Et dixit Quidam sapiens Eius nomine ignoramus dicebas
quod convenit tacuit si audias quod no decet
Et dixit alius no est quo doleat tum amicus quantum offen
dere ut cum no reputes inimicu Et corripuit quendam dicens
Talis quesitis cum hominibus qui moiciis levant Et cui absens
aberis filiis ipsis tantum puniciam petant Et probabat quid

nato suo filio. Cum enim quereretur quare hoc, Respondit quia hodie
obiit puer iste. Et dixerunt cuidam alii: Cuius est salubris ab
odio hominum. Respondit Cum non prodest nec obest eis. Et quod malefacere
bonum odiunt sicut facientem necnon mali
Et dixit alter: Fortius est quam consuetudo quia quam natura sequitur. Et pre
acciunt aquodam: Cur non amne decus amittitur. Respondit Cum
inquiritur obluctatam mundanam
Et dixit Socrates: Homines velud ignem quibus non nisi
cum necesse fuit velis adiungi. Ad quem ignem dum pro eo similiter
principibus non approximes ei nisi discrete et caute
Et dixit: Si enim sapienter sedeas sis amicus aut inimicus
eo quod sensus sensum corroborat
Et dixit alter: Duplex est continentia. Una est aliquam facere quod
prohibetur faciens terre quod expedicit facere. Alia est continere
ab hiis que delectantur que continentia potior iudicatur
Et dixit alter: Non loquaris nisi ~~dedecore~~ decoro quod proficit nec
comedas nisi quod tuum delectat animum nec petas nisi consequi
possibile fuerit nec doleas de amissis nec desperes super eo quod non
potes consulari nec domum concupiscas cupidi. Et quod di
dicisti conserves. Et quod scis doceas et de eo quod habes impe
dias et bene te detua pecunia contineas. Prius quam alter se co
timeat decadere. Et si cecideris in igne eventu sustineas pa
ciente. Scribi facias in tuo sigillo bonum et mali omnia fi
nem habent et premium singulis horis expectes
Et dixit alter: Dum ex rebus quod hominem facit certare in suo
iudicio est abbreviatio cogitationis. Et Omnis redarguit quia
sapientem. Cum sapiens Quid ex omnibus viciis ignotas maius
est quam nosci
Et dixit alter: Quare non bibimus non loquimur. Respondit Potestem quod
quibus consequitur audiendo sunt ipsius est prius se plus
in loquendo altius est. Et dixerunt alii: Cordis tamen cogitatum
Et dixerunt quare non habere filium cupis. Respondit Principio
filiationis amore natum habere non mittor. Et dixerunt alii
terra aliam adire volente: forte morieris in terra illa. Respondit eadem
mors est est domui aliena. Et dixerunt alteri: Qualis est res
non bona licet sit vera. Et respondit hominem laudare se ipsum
presenti aut bonum est adminiculos pacificandum vitas at
malum est obloqui de absente. Et quid est bonum donare est bo
num donare suo loco. Et quid melior est indignatio quam patitur
Respondit in malo quod contingit amico. Et quod tacere melius est
quam loqui. Respondit Sulite. Et dixerunt alii: Quid est de
lectabilior. Respondit quod non potest in eodem consistere statu
Et dixit Stratticus: Qui mala tollerant sapienter in
digne contingentia sunt et sponte a malis assuetis abstinere

Et obedierit qui sue spei et gnacionis est radix sapiens erit
Et dixit Vez illum qui ad aliquid mititur et non assequitur
illud quod recedat irato ad illud eo quod in bono tempore impedit illud
dirigere comitti
Et dixit Decet sapientem adulatoribus verbis vel dulcibus
inimici non decipi eo quod pauo decore pennarum sese perpete crederit
intuere
Et dixit Sapientis aliquis expimus habere amicos ut adversus inimi
cos ei assistant eo quod adversus acciem non nisi inrustiones pre
valet ignari abeo nec ferrum scinditur nisi ferro et vidit the
o pastis iuvenem quendam tacitum multum Cui dixit Si de fa
tue taceas es facetus si non sapiens es non tacere quod taces
Et dixit Cum odieris aliquem non abhorreas totam eius fami
liam ymo ad amorem aliquos expeditis inimicis cum quo nimicitia
nocum ipius Et dixerunt Quidam medico talis emit quendam
librum medicinalem et modicum studet in eo Respondit libri sunt
studencium memorialia et non discencium sunt cathene
Et dixit ubi decem modis sentitur deo Item scilicet gratias age si ad
impenditur tibi Si male habes sustine pacienter Si loqueris
loquere veritatem quod promisisti perfice Si iudicaveris tene iudicium ac
iusticiam habeas Si quod potes perficias prius quam requiraris amicum honora
indulgeas amici et inimici erroi Non in quod tibi et nis amico
desideres
Et dixit Assodius Fortuna est ingenio sunt sicut corpus et anima
alterutrum se indigentes quia corpus sine anima absque ingenio
est piger Inquisicio non absque fortuna diu subsistere non valebit
Et inproperavit quidam cuidam dicens Quare mutuasti cum
pecuniam malo viro Respondit non mutuavi ymo indigenti
Et dixit decet nos honorare bonos in vita et precibus orare pro mor
tuis post mortem
Et dixit plurimi labores delectaciones abscidunt Et dixerunt ei
a quo tempore apparuit in te sapiencia Respondit ex quo incepi despicere
memetipsum Et audivit quendam recitantem quosdam sermo
nes impossibiles cui dixit Cum referens si alius tibi retulit ei
non credas quod si vidisse te dicis Ego non credo tibi
Et dixit Credam loqui quasi ab eodem a quo loqui non et tacere
didicisti
Et dixit verecundia adulescentibus scilicet sicut introitus scilicet
ad villa
Et dixit Aristophines victoria verbalis non est victoria sed vera
victoria est opere bonitate non verbo
Et dixit Antassagoras Sicut mors non querit ei quod bene vivit
sed male vivenci vita non competit Sapiencia decorem et intellectus
signa placo nitatis Cor est bona voluntas magis se pietas
pedes et os sunt magistre sapiam deinceps vero terrestria regnaco

est mensura Ensis est yra pax balista saluacio sagitta au-
licia consultacie prudentes decoracio fortitudo thaurus disci-
plina spacium bonorum dilectio desiderium uitrice pura et decimum sex
Et dixerunt sapienti quanda habitanti uillam que bannum mane-
ret et uillam habitanti eorumde cura Respondit debannio ville non doleo
Respondit Regina si terra uideri in sompnis non mouet ut excitauer
aptea Et eodem modo non mouebor ex hiis que uideo ex sensu
meo meditando uideo que sit expergefactio quedam
Et dixit alter Amor est firmitas amicicie et amicus est auctor quius
et mansuetudo fructus est amicicie et fidelitas uita est eius
Et dixit cuidam sapienti Quare reputas bonum factum iudicare
Respondit Quia adulatoribus non mouetur et que mali clamato-
res non clamant Et qui non decipitur est adiscretus
Et dixit alter Scandalizatores peyores sunt latronibus Nam
latrones furant pecuniam scandalizatores amorem
Et dixit honor quicumque sapientia non confirmatur incedere qui utitur
Et dixit magister concupiscias afferet laborem Et dixit Cum as-
pide sordida est melius conuersari quam cum muliere maligna
Et dixit alter Non aperias inimico inimiciciam tuam quia si
sensatus est oportet timere ingenium suum et suam maliciam si ignorat
Et dixit alter Si alicui predicamus peccatori sis mansuetus eidem
Et cum eo non alacritati contingent Et quidam sapiens audiuit
quendam uirum dicentem quod quadraginta sunt anni quod sapiam ac
quisiuit Cui sapiens Et ego uidi quendam plus annis ciuitate ad
huc unius dici non obtinet optima
Et dixit alter liberalior homo mundi quod promisso reputat
quod creditur ei et proximo quod credit et ut quamquam ipse sit pauper
aut diues quod habet reputet se contentum
Et dixit alter honora faciem tuam et non dehonores impetendo aliquem
quo honore mandatum redditur
Et dixit pessimus homo est qui quo denegatur ei plus impetit
Et dixit alter Discretior inter homines est qui potius ipse perscrutat
per se ipso
Et dixit alter Quemadmodum rubigo ferrum corrodit et destruit
sic inuidia inuidum non cum inuidetur offendit
Et dixit alter Si carta iam scripta scribi non potest amplius nisi scrip-
tura prima deleta sic res nobiles addisci non possunt nisi prius mala deleantur
Et dixit Sic homo non potest uerecundiam celo et ad terra inclinari sed semper
sursum eleuari non potest ad nobilia et uilia simul capienda
Et dixit alter Tuam uitam non expendas in uanum et inutile non la-
bores
Et dixit alter Amor est radix et amare castitatis amico et tutor quamquam
si tibi sequatur sunt federatur
Et dixit Philosophus regem timere melius est quam custodire et regi obe-
dire in duobus consistit in timore et amore

Et dixerunt alii. Cum perficitur sensus hominis. Minuitur eius lo
cucio non excedit — quia cum
Et dixit non minuitur adversus contingentes casus cum sit minuit
Et dixit aliter libertatem mundus vastitur et cuius quod non est
similis avarus
Et dixit alius non potest esse lucrum cum iniusticia nec cum gulositate
salus nec cum decepcione amicicia nec cum mala disciplina
nobilitas nec cum superbia amor nec cum nescientia iusticia nec cum
invidia cordis quies nec cum obviata sensus sui districcio nec
processus absque consilio
Et dixit non emittas magnas voces cum loquis nec per
inimicum defraudeis nec in amore tui amici esto superfluus
nec associeis ei qui te bonum non dixit nec mobenias ei qui te
ad decepcionem provocavit Et malas consuetudines vitas eo quod inimi
cus te darguat te et inimicus contemniet te propterea
Et dixit Non confidas de insipiente obpentela qua licet cum
eo nec propter inimicum tem vel amore ipsius quia sic est qui bibat
tur eidem velud vicinus esset periculum timet ipsius
Et dixit Cui dulcia impendit eloquia et opera prava is maximus
est inimicus
Et dixit alius Sapientes durant mundo durante quorum cum
persone perduntur corpora magines in cordibus perseverant ~~quorum cum~~
~~persone perduntur~~ Et dixit fines terra sunt adhuc operandum
auxiliatur et si amari non potes sis amator
Et dixit alius res non abscinditur ipsius causa non decepta
Et dixit alius Meditatur ignarus et simplex quod tonc tec non ascen
deus nisi in hijs que sibi concedit ex hijs que diligit et cupit vult
igitur semper quod dei sapientia mandando sibi que cupit constat non co
gitans in hijs que metuerit
Et dixit alius Vitem conferre hominibus quia bonum facere ege
nis et auxiliari et servire deo
Et dixit alius Melius est tacere quam contrariari ignaro et meli
or inimicicia quam amicicia malorum et aspera vita bonum facien
do est melior quam malefaciendo mitis et blanda Et nulla
habere famam parcorum divicijs melior est paupertas et vilis absque
penis est melior divite honorato a beis Et non cognosces regem
iniustum est melior quam qui est familiaris et secretarius eiusdem.
Et captivatus est melior absolute mercede cum malis et
sensatus pacium fortunatus est melior fatuo magis fortunato
Et dixit alius Sapiencia mebria habet nam caput mansione habet et
cerebrum eius Sanitas tempore cognoscere est salus eius Abominacia elo
quia aures sunt super hijs que comedit et bibit famis non curat
et infirmus impeditur eisdem Sic bonus prava et laudabilis que
se gubernat non curas disposiciones corporis quod malus facere nesciat
Et dixit Si aliubi ad famam dedis non est libertas quia non

nisi ad eum agis p(re)s(en)tem
Et dixit Malum album secum defert quis malum si infert in
iniuriam servus dei
Et dixit alt(er) Sociare cum hominibus inepte superbia vel errore contingit
Et dixit alt(er) res hec que e(st) valde in comedendo et bibendo ine
sura ad insaciendum inimici amicos acquire varum no(n) ce nec
ce valde vel ~~deridende~~ deridente vel l(evi)t(er) acsce
Et dixit Alt(er) cui dies hesterna no(n) e(st) melior q(uam) est eadem equa
lis amissioni est dedicatis et laudabilis vite Et quesitus
est quidam accidam sapienti dixit Cui sapiens Respondit nullus
e(st) cui no(n) magis q(uam) michi conferat quis Non adultes exige
ad intitorum Scias igitur in quo es statu contentus quia
si no(n) gratus pacacis collectus Et Respondit alt(er) h(oc) modo Non
potes querens assequi quousque sustinueris q(uod) no(n) vis et
no(n) potes abeo quod no(n) vis evadere donec no(n) assequendo
pl(ur)a de hijs que desideras no(n) sustineas pacienter
Et dixit alt(er) Cui quis clades paupertas e(st) Et dixerunt
cuidam sapienti Quare filium hic no(n) vis Respondit merci
ficando corpus meum et autem sum fatigatus plurimum
Qualit(er) igitur alium hic adcertificandum conabor
Et dixit alt(er) quo animam meam dilexero deo inobedi
entem Et quo ipsam no(n) diligit deum cognoscetem
Et dixit alt(er) Quo letor et non obedio et quo doleo te
dne cognosces Et dixerunt alij Que res fine h(abe)t peyore
Respondit Regi tacial malis inimici Et dixerunt alij quid est
quo vis magis penitet Respondit sapiens in hora mortis
Cum no(n) est inmo sapiciam suam operatus et mundo isto vix
fecit ingratus Et dixerunt alij quid legem decorat Respondit
veritas Cui veritatem vemustat Respondit sensus Quid sensum
legibus custodiat Et quid legibus consiliat Respondit peccata
Quid peccatum diruget dei timor Quid dei timore loq(uitur)
de morte se et futuritate agnoscere Et dixerunt alij Quid
est inicium veritatis Respondit patrum no(n) gravitate ce(ter)i primi Et
q(uo)d e(st) medium veritatis Respondit amoris dei conceptus in corde et
finis veritatis est q(uo)d in corde no(n) h(ab)eas nisi dei cogitatum
Et dixit alt(er) Mundum qui no(n) assequitur finem
eo q(uo)d nullus contingit fine alius finis no(n) sequitur
Et dixit alt(er) Res moderata q(uo)d minor no(n) sufficit nec
ipsa si maior h(ab)eatur offenditur
Et dixit alt(er) Vinum superfluum facit corpus infirmari
et animum nam irritat et sapie contrariatur moderatum
vero cor confortat aufert tristiciam colorem virum reddit et
digerit cibos
Et dixit unus sapiens filio suo ad querendam sapienciam conare

qzia maius comodum quod inde captas ~~H~~ e q̄ int̄ soli
tarius eis
Et dixit alt' sapiens lz sit diues p'c. e ⁊ lz aligenie ꝑuitatis
est ⁊ quamuis paup sit homines indigent eodem
Et dixit alt' no acquiritur sc̄ia nisi qmete ⁊ laboris nemo
tollat si no pacīam sustinebit
Et dixit alt' Qui no vult in sua no quiescit ꝑuitate nisi
vult in sua magnitudine no quiescit
Et dixit alt' Non sapiam dixtas ad ꝓpam n̄ diste obue
cundiam obmittas ⁊ pigcia non btatis
Et dixit alt' Est homo sapiens sapiam eodem inqrente et
e insipiens Cum no inuenies s; cogitat sapientem.
Et dixit alt' Tuam statue sapiam loco sp̄us ⁊ loco corpis
tua potenciam
Et dixit alt' Ny tcium in bcnis doce alios alioqn similis eis
ei qui exsenio s' ꝑuitato no btitur nec alios patitur uti s;
potius corrumpi ꝑmittit
Et dix^t alt' ho semp honorat notu sibi ⁊ ētu dicendo et q
dicat q no nouit dcco qd nouit suspectus hetur
Et dixit alt' dicendo mltocies mstij error minuitur
Et dixit alt' ligua dist̄i in corde p̄mis ⁊ cor stultu e in ore eꝯ
Et dix^t alt' tua nām sp̄ lauda^h ꝯsue^{ne} assuescas ⁊ ea ia uidi q
mltos agnoscentes bona bia ⁊ salubre qui tm ty ea ingre
di no potant eo q antiqua corp mala ꝯsuetudo tolt^o intat
illos.
Et dixit alt' Oz queh assidue scrutari opa sua ⁊ sic q hoies
spale consusantes cum eodem tesemt de se inquo ~~uideb~~ uideb
eum laudat ingo^o ue ~~ti~~ intupat eumd ⁊ sic sciat biam
semp ingredi placidam ⁊ relinque displicete
Et dixit alt' ingtus alys qui s' ꝑlum e cotentꝰ et q
semp redarguit altius correctione no indiget ⁊ q semp
no ꝑdicat ꝑdicacone no corrumpi^z alioꝝ
Et dixit alt' Si uolus sensu tuo tua inte uolun^{te} tua
te concupia no gubernas ⁊ si no obstrues.
Et dixit alt' berecundia est quedam timois passio dete
obmissa indebite inpnaa se mayoib ⁊ ~~ho lz mortal no~~
hoc mo'alitas no est nisi in illo qui anam lz ꝑsuma rep
pulsauꝫ
Et dixit alt' Melior est qui se humiliat dum sublimius ꝯois
tit et qui mundum abhorret ualidus ꝯons ⁊ q̄ se mode^o at^z
dum e potes Et ꝯsunt abeo ut distiguéret opus huiꝰ mdi
ab alio Et Rudit iste mundus e sompnus quidam ⁊ alt' e
uigilia Melior meca e ⁊ mors Nos aut uanitates sop
noꝝ sumꝰ Et dixmit quida sapienti Quid lucratus es ꝑ
tua sciam Rudit Sapia com firma^t ⁊ instacia resens

dubitacionem soluit
Et alt' dixit amor cordis q' diligit mundum istum uolens semp meo mortari cum cottidie in sibilt' abinettur mea ma
Et dixit alt' vir cordatus e ille que delectant magis as pera castigandis eloquia qua adulatoria scandatoris
Et dixit alt' in affligendo n'am et pmittendo elogal pilos no est dei fingui et incestenando n'am aulun gaudium ex=
Et dixit alt' Si nolunt q magne sint bonitates assu tue inhonorem oculis modice sicut mutus
Et dixit alt' si scias te esse bonum q aly de te sentiat nonocebit
Et dixit alt' No contis maiori in sicione dei quia alio dem ne cesse e et id inquo dubietas incubit obmitte et ui dixit alt'. Bene loq quia bn tace est
Et dixit alt' Associatus sum diuitib' et dolui quia corp uestes pvalebat et ornatu Et adiunxi me paupib' et quieui
Et dixit alt' Velut ferru bsni no expoitu oritur rubi gine et paulatim consumitur sic ff9 dum uacat ignorancia vincitur et ducatur abessum Et sicut ignis vento augetur sic negt9 bonorum diluciabant bonitates
Et dixit alt' Sicut olla feruens in malesteile igne liquo rem effundit sic et concupiscentia in uectatis sucaesa no egredit'
Et quemadmodum olle que frigide atq in fusione defectuet sic surripitur subtili pdicatione in uectus et uelut sagitta feriens lapide aduersus balistarium retrocedit sic et ma la ubi cum de bono fertitur non applicatur eidem sed ad referentem sine dubio referentur
Et dixit alt' Sicut admonens uis eius debilitatus no apprehendit sua subiecta figuras sensata simili anima cum no mundata fuerit sint abimpossibilib' op in omnib' et medosis
Et dixit alt' Sicut conceptus ex uie in mo morte u' do lens venire no audet et post ortum h9 mundi sentitis de li cys eo letatur et gaudet Sic et homines hunc mundum dili gentes exire nolunt et tn p9 exitu puenerint meliora tam cog noscent et gaudet
Et dixit alt' Sic in sermo de tesimeda sam'te bnti fiduci am medicus assistit eidem auferendo nociua et adiuuancia inserendo et desperato eodem medicus obmittit eidem que volunt assumere cuncta pmittens Et eodem m'o homines boni pposi exentes in bn operando gubernat deus et cum ppositu malum h' concupias eundem imitari pmittit donec ad malum pueniat fidem
Et dixit alt' Sicut uasa ficta percussa sono si sint inte gra ul fracta cognoscuntur sic et ho' lutis confectus sono loquele pbatur si rectus aut ignorans incedit
Et dixit alt' sicut insapiente sapie bonitas atq' fraus

doctrine crescunt eius quod utilitas post mortem completur
Et dixit alter si sensatum instruxeris tecum ditabitur et si in
sipientem dehonestabis ab eodem
Et dixit alter Cum nichil habes amicus tempore nativitatis tue et tempore
adversitatis ipse est tuus
Et dixit alter capitali sensati est sapientia Superbia stulti capi
tale est
Et dixit alter Cum suis opibus piger alterius lucrari cupit
Et dixit alter Cum aliquos excusat honorat eosdem Et alter dixit
Cum rem investigat non perit nam prima investigatio voluntaria
et etiam dixit

Et dixit alter maiorem dicet honorem quia te post deum agnoscit
et inserere morum quia mundo te velocius fraudatur
Et dixit alter Sapientia lumen et sensus sensum igitur illumina omnes
Et dixit alter tristis eventus est inimicorum victoria sed potius
est esse eisdem et vehemencior … lis est hominem contendere
cum verecundia sua
Et dixit alter nuncius est dei legatus quia deus ad suos nos
suos sic transmittit non igitur absque operis exequcione te
mittendum est
Et dixit alter adversitate pati est adversitas inferentis Et dixit
alter felix est ille qui deum agnoscit et mandata eius observat
Et dixit alter Qui sua multiplicat temporalia lucrum minuit se
pitrina
Et dixit alter de illo qui nocet super sua secundo desidia non
confidas faciendo aut ignorando illa ee notima quia quod
tale sibi obest ideo diffidendum est omino
Et dixit alter Expediat sapientibus in insipientes videntur
eorum abhominari opera et nolle associari eisdem tamen amarorum
misereantur morum
Et dixit alter Deum timentes et ardentes mentem nullus de
lectatur nisi splendenti contemplacione magnitudinis regni dei
quietam aliam non habentes nisi cum celum et stellas ipsius
aspiciunt et in meditando de potencia dei alicui statu mu
tatur ad pulcrum vel aliquid proficere potest eos quod preveni
ant ad perpetuam quietem illi quorum corpora in mundo sunt subli
mes et clare omni obscuritate carentes
Et dixit alter laudabiliora sunt opera quibus dei placacio obe
ditur et opus corporis tamen opere cordis laudabilius est multum
quam opus cordis tantum
Et dixit alter amicos velud fetidum cadaver reputatum
velud mortale venenum aut sicut leones vel scorpiones et
adhuc peyores sunt Et scias sicut animal melius bono homine
terra non continet Sic peius non continet malo viro

Et dixit al' Cum oculus tuus concupiscat inuenietur cor in
eligendo bono cecatur
Et dixit ph's Inuitacio amici deuit amorem et pace fiat in
iniuriam minima
Et dixit al' Qui eo quo non censetur ab aliis statu se sta
tuit anxiatur non modicum et oditur ab aliis
Et dixit al' Qui vult tristem ducere vitam quatuor omnibus
diebus sua expectat Prima est non sollicitetur nec doleat
si is quem non vult viuere viuat Secundo si moritur quem mori
nolebat Tercia si non consequitur quod consequi desiderat
Quarta si illos qui minus eo valet fortuna magis extollet
Et dixit al' Qui contentus est eo quod sibi concessit deus diues
est Et qui non corripitur errat Et qui suas imitatur ma
licias ~~errat~~ inuerecundus est Et qui complet beneplacitum dei cona
tus corroborat eum deus
Et dixit al' in adipiscendis diuiciis et in ire cumulacione amicis
et parentibus mortalibus abstinens et tunc tamen non expectat iudicem
Et dixit al' Maius quod potest quisquam ab impedimentis excludi est
modice cum hominibus conuersari
Et dixit al' quam prospera res est cordis mundicies a sordibus viciorum
Et quam bonum est speculum hominem candidum Et quam laudabile est
ei placitatori quem nisi quod conuenit facere non permittit
Et dixit al' Expediat bonum hominem animam ut non reputet esse
non commendabilis cogitatus quam imitando ipsius bonitatis minua
lescet
Et dixit al' Qui vere deum timet mori pocius desiderat quam
peccare nec alium quemquam timet et qui vere ipsum diligit et impe
dimentis quibuscumque expeditos
Et dixit al' Sapiens cum plus moratur plurimum placere sciat
habet tam de nocte quam de die
Et dixit al' Cui concupiscencias omnes viles obmittit et deum
orare die ac nocte laborat usque ad obitum perseuerat mihi bene vi
et bene moritur a doloribus semper exclusus eo quod dolores non susti
net nisi huius mundi delectaciones habentes
Et dixit al' Rex malus est velut cadauer omnes suo fetore
molestans Rex quoque bonus est similis aque riuo fluctus et clare
cuius per se singuli sapiunt
Et dixit al' Non potest quisquam ad sui perueniencie noticiam nisi cum excitacio
magis se aut cognito bene age initii tempore vite sue Et quieres
huius mundi quiete sua cor nec diu animas non cognoscunt
Et dixit al' Sapientes non sunt contenti tamen sibi prodesse sed aliis proficere
cupiunt sicut sibi insipientes vero non solum se ipsos impediunt sed et alios
impedire conantur
Et dixit al' Nil tamen huius sapienti quam amicum sapientem in fide
perdere quia si de fide consulere velit ipsum fidelem inueniet et si de

mandas quecat quit ipm tepit pim
Et dixit alt' Sapiens times aliud quam deu expansatoz no ht
Et dixit alt' Insipiens pmodico bnu fortue se mltu exponet
Et dixit alt' Melior q ht arma st mttas Et dixit alt' pati
ens e qui itam compescit & despectum refrenat dedecus tollat
& tamdam suam domat Et sensatus e ille qui qt tto adhet
Albo exitessus obmittit nc minutablibz se expet Et e modera
tus anguoz fto suo & mudum abhorrens Et ille qui insuperflu
itatibus mundanis no inflectit cor sum nc desui demissade mte
dit Et hmlis e ille qui qualr honoet homines sue intimur
Et qui itam amicciam ht
Et dixit alt' abutti & concupis abstinere h duo st cu istius
mudi quia altius nobilitas reputantur
Et dixit alt' dantis consiliu e illud laudans e discrois nobilitas
et simile est petentibqui redarguit osiliu
Et dixit alt' Noli obmittere bnfacere & si plures bnfcam no reg
nostunt nam desse bnfacere bonu e qmis no sit qui itee tudeat
pcodem
Et dixit alt' decet districtu no se impossibilibus expore no loqi
q no psunt nec plus expendere quam licitur no plus pete
qm meruit neqz pmittere quam no solvat
Et dixit alt' homnem intupare deuco e hor & honore de falso
est dedecus nec e alacitas qui dilabitur adcolorem
Et dixit alt' quaqz semel euasis aberroe no obliz reuerti eis
adeunde Nam & si adhc bnu e cotigit no tn cuidis insipie notet
Et dixit alt' scomunione hom no pt quis totalr excusari
s expedit mhc exhibere modeame
Et dixit alter tam se expet innotimus qd' pficit no adiutit
Et dixit alter No pt ad ms laboriosam euiam duce qui s
no qmedet moietur Si plus aliquantulum q exped' recdit ledit
Si multa plus egrotat Si mis debito sunt esurit Ideo difficile
e hominez ita age ut diu sanus existat
Et dixit alt' Nemo mundum istu plus diligit qua uetuad
nisi cupidus q mault venenu melle mvolutu q utile abu
Et dixit alt' Multu admior eos q mmundi mudos se redut
seqz iudicos ee q mediates & sapientes q st stulti
Et dixit alt' desor extioi pulchra & intius turpi totentos
ee no debs delighra neqz dula & corde fallira nec dehute
pecuniam multam Et cum ut decet expende No audente nec
debs te dealhe q iam desicitut qmedare nec deteqe potente
qm iniustus sit & pdator
Et dixit qui inmundo isto fiducia hz mendo sa inalio dif
fidencia iam hebit
Et dixt alt' Neqz fidas i eu q fide desit pmdas hz adiuuatozmigre
pote uidi Na q seipm offed' qu alios offed' quo sui secui

Et dixit alter Si intens ad bona opa ppter deum in hoc
mundo commodum et malis vitam consequis eternā
Et dixit alt' pueris omnes pacta bonor' pauꝯ grande quia
e quasi lutū cum aqua clara miste aqua enim ex luto
corrūpitur et lutum non efficiatur nisi lutum
Et dixit alt' Vanū ignorantiam induāt et ipsa a ratione pcedit
Et dixit alt' Audi huius oca iste e inducte in magnum
et periculosum laborem
Et dixit alt' Librum tegimentū et hitandi locum ubique re
pies ß si ex hys quos nam ē t no sufficiat gaudia fuges
Et dixit alter Verba deum confitente ß opibus contradicte
parum pdest ymmo ad impedimentū est sicut eloquium et
ad mortem
Et dixit alt' Rebus mundanis nemo excusari pt ß sapi
ens illud solum assumit de quo excusari no pt
Et dixit alt' finem bonitatis q pt attinge nemo nemo
in crastinum deficat quia de crastino no est certus
Et dixit alt' In lectum dormiendo no est pfectus ß dap
mi assuesce igitur bn face die et nocte ut medium vite tue
in ocio no expendas
Et dixit alt' Intus ffendo de bna sua ad aliam statuga bocau
tum n' malis delectatur manna sua quam dm dixit in
hoc mundo
Et dixit alt' Bona anima no pt quiesce in h' mundo bn
si bonus vis fi quiesce no confidas
Et dixit alt' ad bn faciendū conate sp sanus sis a' infirmus
quia tu infirmo ita bn p'det sicut sano et quicunque accidit
honorare deum et orare non desinas
Et dixit alt' Oz te decibo q sufficiat tempe et no coap iste
res sapidas in quibus latet puta tepestitum
Et dixit alt' No te cū mendace adiunges in reb; magnis
et parvis eo q mendax asimilatur cadaui q ubique reponitur
dampnū infert
Et dixit alt' Qquot sūt sperantes bn face aīe qui ad eam
pdendam intur Si ergo pmis ce ius aīe tue affluge ca
infirmitas dei
Et dixit alt' Qui deum no amore diligit morte no odit
et qui deum no timore no timet et i' q aliq' pecto contunditur
Et dix alt' Quid sit obediencia ul inobediencia scie no pdest
nisi fructus inobediencia et ab inobediencia excludaris
Et dixit alt' Qui ob delectationes mundanas te dilexit
ob eas te odibit Et pp' bonū enim si quis te diligit ac
te semper crescit
Et dixit alt' deum cognoscere facit ipm diligere et qui
ve diligit suo pcato no insistet

Et dixit alter. Sic animam tuam stabilias ut apertis oibus magnis et parvis concludatis Et quod boni post fecis suffi ciat et
Et dixit alter. Omnes homines qui deo serviunt a' gruppus Si igitur dei servitor et non delectationum mundialium ut non bestiis assimilens sed angelis qui semper deo servire cessant
Et dixit alter. Qui vult scire verum anima nobilis sit ac vilis quod delectant animam suam inspiciat quod si nobilia et insensi bilia et utilia fuerint nobilis est et si vilia et sensibilia et mutabilia fuerint vilis est Et quelibet anima suo simili gaudet vilis turpibus et sincera sinceris
Et dixit alter. felix est ille qui graditur recta via quia cito domum attingit Et quicumque quanto plus vadit tanto plus a domo recedit Et quesiverunt a quodam sapiente Que est stulti tia Respondit Qui rudit querere malis operibus ad statum pervenire bonorum Et diligere falsos et veros odire
Et dixerunt ei quid est signum sapientis Respondit divicias diligere longa vite fiducia et cupiditate vehemente Et dixerunt ei Quid est veri signum Respondit deo confidere de quo confidendum non est

Explicit tractatus philosophorum moralium antiquorum

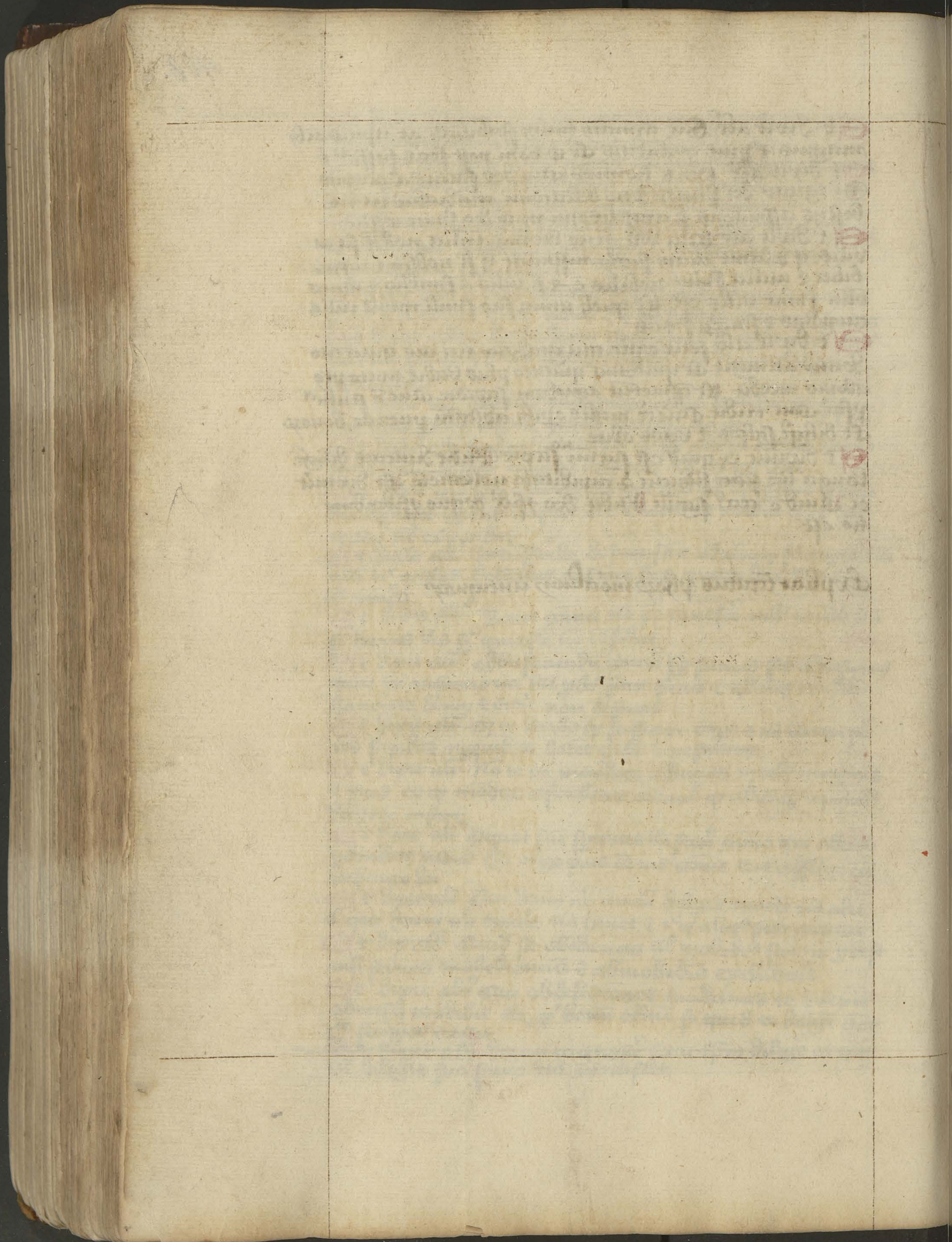

andree

[V]estigia illius
secutus est
pes meus viam eius cus-
todivi et non declinavi
ab ea Job xxiij. Dominus
vocans petrum et andream
dixit eis venite post
me volens ut veni-
rent post eum non
solum gressu corporis sed
etiam similitudine conversatio-
nis hoc mandatum beatus
petrus et andreas au-
dientes humiliter impleverunt unde
bene potuit dicere ubi
propositum vestigia illius
etc. // Et quia ubi inve-
nire possimus quod est
gradiuntur ipsi via per quam christus
ambulavit per quam ipsum
nos sequi oportet si
volumus salvari per quam
etiam beatus andreas do-
minum sequens ambula-
vit // Prima ergo via
christi fuit de celo in uterum
virginis et hec fuit via
humilitatis Certe magna
humilitas esset si quis
veste scarletica vel

purpurea tegeretur velis sac-
co et hoc fecit christus Cum
deus esset divinitatem suam
nostra humilitate valde
tempore sacco obtexit sicut
de rege celesti filius
hominum // Secunda via fu-
it de utero virginis super
terram quando est natus
in domo pauperi et com-
muni quia fuit ei hospi-
cium hic non potuit
ubi panis cum ei vol-
uit et hec fuit via pau-
pertatis unde ipse alle-
gans suam paupertatem
dixit vulpes fo[veas] ha[bent]
etc. vo[lucres] ce[li] ni[dos] etc. //
Tertia via fuit de peni-
tentia per multas tribula-
tiones et adversitates et hec
fuit via doloris sive
passionis quia caput
eius spinis coronaba-
tur felle potatur oculi
a fletu lacrimatur collum
et facies cedebatur ma-
nus et pedes etiam af-
fligebantur et sic a-

planta pedis usque ad
verticem non fuit in eo
sanitas // Vir ta ma
fuit devocio ad miseros
Unde adam et sanctos pa
tres eduxit // Sextum fuit
via pietatis Certe
magna pietas esset si
aliquis suo pacto sustinet
vulnus maior si morte
Sed maxima et inaudi
ta si pro inimicis et hoc fecit
christus // Igitur sunt vestigia
christi que vestigia secutus
est sanctus petrus apostolus
// Et primo via humi
litatis Unde cum dico
Vir iste in posito suo in
app. nc mirum didicit
cum illa sanctam karitatem
dilecte amice quam multum
sum reus // Item primam
paupertatis viam omnia que
habere potuit relinquit
propter christo relictis Unde re
lictis omnibus secuti sunt in
dubitanter non quia doce
bat eos nisi quis renun
ciavit omnibus que possidet
non potest esse meus dis
cipulus // Item secutus

Unum primo pietatis
Unde legitur de eo quod multum
primus fuit quod pietate
ipse ostendit in beato ma
theo Unde legitur quod cum
beatus matheus in quadam
civitate predicaret viri
illius civitatis predicacionem
suam cum contempnentes
audire oculos eruerunt
et victum in carcere miserunt
post paucos dies eum
occidere disponentes In
terea angelus domini sancto
andree apparuit et i
bi in judea ad sanctum
matheum ire precepit
qui mirante illum viam
se nescire dixit Iussit
ergo ut ad ripam maris
iret et primam navem
quam inveniret intraret
Qui iussa complens ad
urbem predictam velut
angelo ducente prospero ve
to flante et in vecto
carcere apto ubi erat
sanctus matheus coram viso
flevit plurimum et orat

tūc dn̄s reddidit ei oc'los
ad orōnem bti andree
et sic btūs mathe⁹ eua-
sit carcerē. narrat cronica
de euasiōe mathi an-
drea apphenderit et
p(er) plateas ligatis ma-
nibz cū ptraxit. Cumqz
sanguis efflueret p(ro) eis o-
rauit et eos ad xp̄m
sua orōne ꝯuertit. Et
hoc fecit ut pietas p(ro)p(ter) q(ua)m
ipse tanq(ua)m p(er) viam ambu-
lauit q(uia) eccl(es)ia p(ro)i mul-
tiplicauit pietas eciā
ei⁹ apparz in ꝯuersiōe cui⁹-
dam noīe nicolai qui
btūm andream adiit di-
cens. dn̄e ecce lx
annis vite mee sub mis
bus sp(iritu)s luxurie s(er)uiui. Er-
go scē dei p(ro) salute mea
tua pia orō intercedat.
audiens ergo btūs andreas
flere cepit et a tercia
usqz ad horam nonam ora-
uit et surgens noluit
comedere s(ed) ait. Non co-
medam donec sciam si dn̄s
misereb(itu)r hui⁹. Sc̄ius (?) cum
ieiunasset v diebz ue-
nit vox ad btūm andream

dicens obtinuisti andrea
p(ro) sene verum s(ed) sic ie-
iuniis maceasti te. Sic
affligat se ieiuniis
ut saluetur. Sicqz fecit
et p(er) vi menses plenis bonis
opibz in pace quieuit.
Dixit ergo vox ad an-
dream. Per orōnem tu-
am nicolaū quem p(er)di-
deram accepi(m)us. // De
pietate ei⁹ eciā legi(tu)r.
Cū quidā iuueni(s) xl
vel ad ap(osto)lum nauigarent
ut ab eo fidei doctrinam
acciperent. Ecce a diabolo
mare ꝯcitat(ur) et o(mn)es
pariter submersi sunt. Sub
mersi sunt. Cū corpa autem
corpora ad litus delata
fuisset ad ap(osto)lum
apportabat(ur) et ab eo
ꝯtinuo suscitat(ur). Qui
omnia q(ue) eis acciderant
narrauit. Et sic btūs
andreas ambulauit
p(er) viam pietatis. // It(em)
secutus e(st) d(omi)n(u)m p(er) viam
doloris sui passionis
vnde le(gitur) de eo. Cumqz

achaia esset ingressus
totam illam terram ecclesiis im-
plevit uxorem vero E-
gee proconsulis ad fidem
convertit. Audiens hec Egeas
cepit eum per multas mi-
nas ad ydola provocare.
Cui beatus Andreas: Tu
quicquid tibi videtur ad
supplicia magis exco-
gita, tanto enim regi meo
ero acceptior quanto
pro eius nomine in tor-
mentis constancior. Tunc
iussit eum a XXI hominibus
capi et cesum manibus
et pedibus ligari ut sic
longiore afficeretur cru-
ciatu. Cumque per modum
duceretur ad crucem facta
est concursus populorum dicen-
cium: Innocens homo eius
sanguinis sui ... dampnatur.
Rogavit apostolus ne suum
martirium impedirent.
Videns autem crucem salutavit
dicens: Salve crux que
in corpore Christi dedicata
es ... qua
ego diu desideravi am-

plecti et amator eius
tuus semper fui. Et hec dicens
exuit se et vestimenta
carnificibus tradidit. Sic-
que eum in cruce ut iussum
fuerat suspenderunt in qua
biduo vivens XX mili-
bus hominum predicabat.
Turba minatur Egee mor-
tem et dicentes virum
sanctum mansuetum et pium
non debere ita pati. Ve-
nit Egeas ut ipsum
deponeret quem videns
Andreas dixit: Ad quid
venisti Egea? Si ut si
penitentiam agas consequeris,
si autem ut me deponas
scias quod de cruce vivus
non descendam. Iam
enim video regem qui me
expectat. Et cum vellent
eum solvere nullo modo eum contin-
gere poterant. Veniens ...
dens autem beatus Andreas
quod vellet eum populus de-
ponere hanc orationem fecit
in cruce ut dicit Augus-
tinus: Ne me permittas domine
descendere ... ...

est ut quinque dies hic corpus
meum tam diu iam portavi
tam diu laboravi tam diu
vigilavi et velle absque
liberari hijs dictis splen
dor de celo veniens eum
circumdedit ut nullus eum
videre posset et sic in il
lo lumine spiritum tradidit
Maximilla non eger
uxor tulit corpus eius
et honorifice sepelivit
et sic per sua passione
secutus est xpm celi
hereditatem secutus est

Ecce sacerdos ma
gnus qui in
diebus suis pla
cuit deo Sancta mater
ecclesia frequentat hec verba
verba hec ubi duo nobis
exprimit debito modo
laus primo quod cum fuisset
magnus beatus quod in
diebus suis quibus vixit
in mundo placuit deo
Circa primum nota
quod beatus Nicolaus fuit
magnus secundum carnem quia
nobilis et de nobili pro
genie natus fuit vo
catur quod eo confessor
beati Nicolai per gens nobis
nobilibus moribus qui prius qua
genuit parentes sui
a modo genuit uxorem
Item magnus fuit in
devotione quod totam
vitam suam duxit in cas
titate Item magnus fuit
in officio quia episcopus omnis
officium consecratur vir
gines et sponso celesti
desponsare consecrare quia
ma quo confirmatur pro
vuli et adulti eciam
quo unguntur in primo
sacerdotes qui cor
pus xpi conficiunt be
nedicere populum et absol
vere apostolus dicit hec autem
officium proprium episcopi fuit
clarus quod et cuidit cum
primo die natus fuit
et balneatus fuit in bal
neo in pelvi stetit in
pelvi erectus in signum
quod magne dignitatis
debuit esse in mundo

Q^o d aut ab ipso dic
ad h^c officiu fuit elect^s
legi^r in eius legenda
q̄ iuvene etatis dec
functo epo convenit
epi illi^s civitatis de epo
pmissi Audiat aut
int^r eos quida mag
ne auctoritatis epi ad
cui^s nutu oibus sma
dependebat cu ceteros
cunctos ieiunijs et ora
tionibus insiste monu
ips nocte illa audi
voce dicente ut ho
ra matutina fores
eccie observaret et que
p^mu nole adeccias
nicolai veniet aspi
ceret ipm in epm gse
craret hoc q^o alijs re
velans admonuit ut
ob oroni insisterent et
ipe psoribz excubaz
ret Miru i modum
hora matutinali a deo
missus venit nicolaus
que apphendens epc di
ci q̄ tibi nomen e Ille
columbina simplicitatis
plenus inclinato ca
pite nicolaus inquit

me scitatis suus q
inectiaz dicitur lig
plimu remitere in
epm gsecrant Et vo
fuit tum in vita mag
nus qz epc sz eci fuit
magnus in miraclis q
magna pcu duo opa
tus e sic legi^r de eo
// Dum tu q̄da dic
quida naute pidi
tarentur in mari di
centes se esse ipicto
clamaverunt nicolae
famule dei si vera sunt
que dete audivimus
et audivimus ut ea ex
piamur mox q̄dam
in eius silitudine ap
paruit dicens Ecce as
sum q^a vocastis me
et statim cessavit tem
pestas // Itm legi^r q
fuit vir nobilis qui
rogavit btm nicolaum
ut sibi a deo filium in
petret pmittens filium
adecclias eius ductuo
et cyphum aureum ob
laturum filius nascit^r

et ad ecclesiam perducit et
cyphus fieri iubet qui
cum sibi complacuisset suis
cum adaptavit usibus
et alium equivalentem
fieri precepit navigan-
tibus itaque ad ecclesiam beati
nicolai iubet pater
filio ut in illo cypho
quem prius fieri fecerat
aquam sibi afferret
puer autem cum vellet
aquam haurire in mare
cecidit et statim dispa-
ruit pater autem amare
flens votum perficit ve-
niens quod ad altare beati
nicolai cum obtulisset
secundum cyphum tamquam pro-
iectus cecidit ab alta-
ri cum autem elevasset et
iterum super altare posuisset
iterum de altari resiluit
Elevans cum tercio po-
suit super altare tercio
longius est proiectus mi-
rantibus autem cunctis ad
tam grande spectaculum
Ecce puer sanus ad-
venit primum cyphum in
manibus portans nar-
ravit omnibus quod cum in

mare cecidit statim
beatus nicolaus affuit
et me illesum conserva-
vit Sic quod pater eius le-
tus effectus utrumque cy-
phum beato nicolao ob-
tulit et ideo quod ita ma-
gna per eum deus fecit
Ideo videtur de eo Ecce
sacerdos magnus
Sequitur secundum cum dicit
qui in diebus suis pla-
cuit deo Notandum autem
possumus quod vii fuerunt
dies in quibus et pro quibus
beatus nicolaus deo pla-
cuit Primus est festi-
vitas prima quod quidem
incipiunt in senectute
sed beatus nicolaus incepit
in primicia pueritie ipsum
in hoc secutus quod qui na-
tus fuit pannis invo-
lutus fuit statim in pue-
ricia primas agere cepit
Secundus dies est excel-
lens abstinencia quam
incepit in adulta
etate sed circa in primicia
vii etatis beatus nicolaus

adhuc puerulus nil
to ieiunio maciabat
corpus suum [illegible]
q̄ feria iiii et vi tan-
tu[m] scilicet sugebat ubera
matris sue ...
...
in die iudicii ...
...
...

...
castitatis ... q̄ ipse
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

cedentibus ... obli-
tus ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

In manus tuas dne
cmedo spm meu do
cias reddit // Beatus
dies fuit ei9 magna
pietas Bernit eius
au9 q nichil deo ita
amabile sit ut pie
tas & dyabolo magis
euphat & apicto li
bat vn duxit libs in
cola9 quibusda quos
naufragia libavat
paupibz sbvenite qz
nulla bonu hoi mpe
culo gstituti sit drs
apbat ut puas ele
mosinas hat nicola9
pfectissie huit vn
legr q putibz defuctis
cogitare cept qliter
tatas divicias capia
no ad laudes huma
nas sz ad dei glam
dispensaret Tunc quida
gitaneus suus 3es
filias suas abiopi
a pstitute cogitr ut
corp sit infami co
mcio alet q u vn
sces cepit scelus ab

horruit & massam
auri panno involu
ta ei p fenestram clam
nocte iniecit cla
q recessit ho ma
ne surgens massa
auri repit & deo
gras agens p mo
genite nuptias ce
lebrauit n p multu
tpis sile op9 pegit
q i visus ille i pcie
& ad laudes inme
sas pinpes deo ctis
vigilare cepit ut sa
ret qs esset q sic in
opie sbvenisset post
paucos iam dies du
plicata auri massa
in domu piciat ad
cui sonitu ille evi
tabat & nicolau
fugiete insequit om
rens q velocit ni
colau hunc esse cog
nouit mox se innio
gstratus osculari vo
lebat pedes eis q
ille refugiens ab eo
exegit ne cu qua

dum vincet publicam
Certe nullum plus fuit
qui tantum pecunie pau-
peribus tribuit et nichil
servat in se sic nobi
les facere solent. Solent
enim nobiles ad dona
plurimum esse liberales
Unde cum aliquis ad pla
cendum petivit dari
per accepisse urbem et ille
sibi urbem non conveni
re dicit respondit non
considero quid te deceat ac
cipere sed quid me deceat
dare et quia beatus Nicolaus
nobilis fuit ideo etiam
liberalis fuit. Septimo
dicitur fuit perseveran-
cia quia in hiis omnibus
usque ad mortem perseve
ravit ut dicere potu-
it cum Job vias domini
custodivi et non decli
navi ab eis. Et quia
hiis diebus deo pla-
cuit ideo deus ipsum sic
verus amicus in morte
magnifice honora
vit quia angeli sibi in
morte affuerunt et ser-
vierunt et cum gloria

et totum celum cum in
celum deduxerit / hoc
prefigurabat ysa[ias]. Et
montes et colles ca
tabunt coram vobis lau
dem et omnia ligna re
gionis plaudent ma
nu. Per montes intelliguntur
maiores angeli, per col
les minores, per ligna
regionis ma-
nu plauserunt quia omnes
angeli anime sanctorum. In
ascensu sancti Nicolai
in celum montes et col
les cantaverunt et lig
na regionis manu
plauserunt et omnes an-
geli maiores et mi
nores et omnes anime sancto
rum ipsum cum leticia
et laudibus receperunt

In diebus illis — de sancta barbara
sub imperatore
Maximiano presidente autem
Marciano erat quidam
magnus vir nomine Dio-
scorus dives valde omnino
paganissimus colens ydola
hic habebat filiam nomine
Barbaram cum ...

aut illa in vinea unicam precepit vobis fieri turrim excelsam nimis et ibi claudi eam ne cum tempore ab aliquo homine multum cerneretur speciosa beatissima illa. Concurrerunt quidam ut nuptias de magnatibus patri eius ut nuptam eam acciperet. Pater vero eius ascendens in turrim consiliabatur filie sue dicens filia mea dulcissima quidam de magnatibus concurrerunt atque rogaverunt me patrem quis accipiat te in coniugem. Dic ergo quid vis per hoc dicito michi. Illa vero angens hec in celum intuente et furiose inspiciens patrem suum ait noli me facias vim pater, alioquin necesse ipsam gladio interficiam. Hec autem audiens pater eius descendit de turri et erat assiduus in balneo quod edificabatur ab eo. Convocavit autem multa nec artificia ut citius perficeretur et dans

unicuique mercedem competentem peregre profectus est. Igitur cum demoraretur pater eius in medio descendit ancilla Christi ut videret opus quod preceperat fieri et perspiciens vidit duas fenestras ad meridiem constructas et dixit artificibus quare duas fenestras solum construxistis. Aiunt artifices pater vester sic precepit. Dicit eis beata Barbara erigite mihi et aliam fenestram. Viderunt artifices timentes dicentes pater vester ne contra nos indignatus irascatur ad usum nos et non potimus sufficere furorem eius. Ait eis ancilla Christi ut dico vobis ita facite et si iratus fuerit ego pro hoc satisfaciam patri meo. Tunc edificaverunt et aliam fenestram. Deambulante vero beatissima domina in balneo in manus columne ad orientem posuit et depinxit in marmore

Digito suo signum ve-
ricaudo crucis et per mar
ret ipsa cum adeo
profundam videretur usque
in profunditatem dicitur Impressa
vero in concha in qua
sanctificata aqua infusa
sita est in marmore
expressio vestigiorum eius
... qui mensuram acci-
piunt ad sanitatem et
salvationem animarum suarum
gaudio suo presentantur
subito autem circumpositis
aque repleverunt na-
tatoria Beata vero bar-
bara oravit ita
Domine deus omnipotens be-
nedic has aquas que-
admodum benedixisti
aquas Jordanis in quas
inclinato capite Johannis
Baptiste es abluto domine
Jhesu Christi nativitatis
vero benedic hanc aquam
sicut benedixisti fontem
qui in porticu civitatis
Salomonis in quo pa-
ralitico precepisti xxxviii
et viii annis iacenti
surgere et grabatum tu-
um tollere hanc benedic
tione dona et hys ba
quibus Etiam domine deus
celestis benedic aquas
istas qui benedixisti
natatoria Siloe qui
fuit cecus natus te
precepto tuo ambulans
et lavans visum recepit
Et cum orasset complevit
se ipsam in aquis divinis
baptizatur Barbara in
nomine patris et filii et
spiritus sancti et egressa ex
aqua induit se vesti-
mentis propriis ascen-
dens [illegible] in turrim et
respiciens ydola que co-
lebat pater eius con-
spuit in ea dicens
Similes vobis fiant qui
faciunt vos et omnes qui
confidunt in vobis [illegible]
[illegible] ibi in-
cessanter intendens in
celum et orans. Comple-
to vero opere regressus
est pater eius de pro-
fectione et contemplans
tres fenestras excita-
tas in balneo ait ar-
tificibus quare tres fe-

nestras cum istis //
Videret artifices filia
vna ita precepit et asce(n)
deret tunc dicat filie
sue filia mea dul
cissima tu precepisti tres
fenestras erigi in
balneo Illa respondit
pater totum bene feci Per
n tres illustrant lu-
mine oculorum mortalium due
nec tenebre fiant in-
teriorum Dixit ei pater eius
Quid habundancius lu-
cent tres quam due
Respondit vero beata barba
ait Trinitas pater et filius
et spiritus sanctus Hec audiens
pater eius furore repletus
gestu descendit de tur-
ri arripe gladium ut
ascenderet interficeret Il-
lico orauit beata bar-
bara et scissura saxi fac-
ta est et suscepit eam
in se et ejecit eam
in monte superiore erant
vero in monte pastores
pascentes oves et quiete
plabant eam fugientem
Ascendens autem pater eius

furore plenus et stri-
dens dentibus et venit
ad pastores interroga-
bat eos dicens vidis-
tis hic puellam fugi-
entem Et unus quidem
volens eam saluare ait
nunc in mando negat
Alius vero digito suo
monstrauit maledixit
ei beata autem barbara et
factus est lapis vna cum
ouibus suis et perma-
net ad adorandum eius
tumulum usque in ho-
diernum diem Compre-
hendens eam pater eius
cecidit eam plagis in-
estimabilibus et trahens
per capillos deposuit
eam de monte et inclusit
domi in cella modica
ubi non erat vna fenestra
constituebat volens et
dicens eam per tali presidis
et claudens hostium
signauit anulo suo
quatenus fame deficiet et
quo occasus preside mar-
ciano imitiaret decla-
ci Igitur in crastinum

sedens pro tribunali ius-
sit sibi presentari eam et cum
pater eius assumens
secum in civitatem
Nicomediensem et vadens
atque aspiciens tradidit
eam illi quamvis presa-
lute decorem nec ei pe-
perceret propter vero eius presen-
taret eam ante tribu-
nal presidis. Cernens vero
preses tantam pulcritudi-
nem eius ait ei: Quid
diligis Barbara et bo-
nos magis bono nos
consenciente sacrificare
diis nostris consencientem
amarissimis cruciatibus
tradam. Beata vero Bar-
bara respondit: Ego parata
sum pro nomine Christi mei
pati quecumque bar-
baras tormenta infer-
re vales cum confortan-
te me Christo. Dixit vero
tunc furibundus et iratus
et cum tu ipse filius
illius es. Tunc preses
accensus furore ius-
sit eam expoliatam
suspendi et nervis
nervis carnes eius
contundi et ciliciis
asperis plagas eius
extergi. Cum vero prima
plaga constaret tollas-
set iussit preses eam
illam recludi in car-
cere et in ligno conclu-
di donec cogitaret quid
de illa ageret. Ipsa
vero nocte apparuit ei
dominus dicens: Dominus vi-
riliter age Barbara
et confortare ne time-
as minas tyrannum
ego enim tecum sum et eri-
piam te ab omnibus que
tibi inferunt presi-
dentes et tanges eam et confir-
mans omne corpus eius
sanum effectum est a
plagis. Mane autem
facto iubet preses pre-
sentari eam ante tribunal
et respiciens videns
plagas eius sanas
effectas ait ei: Ecce
Barbara quomodo tibi pe-
percit dii quia et voluerunt

tua sanavit et beata
barbara dixit canis
impudice qui me di-
tis et omnia consistere
na et curi se adiu-
vare non valeres quod
dicebat meas pla-
gas curavit dominus meus
ihesus christus ipse me cu-
ravit quem tu non mereris
eo quod cor tuum obce-
catum est a dyabolo / hec
audiens preses iussit
eam suspendi et accipite
et tedas et ablata la-
pides ardentes appli-
cari contundi caput eius
in tantum ut sanguis
de manibus eius stilla-
ret / Illa vero aspi-
ciens in celum dixit
Tu scis scrutator cor-
dis domine qui anhe-
lavi accessi ad te
ne me ergo derelinquas
orphanam ne quid in-
piat me persecutor
et glorietur dicens quod
servi illa ab omni
pavore qui tu es

deus solus invocata
sit te in veritate / Hec
cum orasset iussit iniquus
amputari mamillas
a radicibus Cum autem
absciderentur beata bar-
bara psallebat
hunc psalmum Ne
proicias me a facie
tua et spiritum sanctum tuum
ne auferas a me //
Redde michi leticiam sa-
lutaris tui et spiritu prin-
cipali confirma me Cum
autem abscise fuissent
mamille eius iussit
iniquus preses expo-
liatam eam per totam
civitatem nudam circum-
duci per totam provinci-
am illa que viderent
omnes turpitudinem cor-
poris eius / Cum vero tra-
heretur ancilla Christi ora-
vit dicens domine deus
qui operis celum nubibus
emitte dilectum angelum
tuum et cooperi denu-
datum corpus meum

nit no(n) iudicat(ur) ab hys
impiis ho(m)ib(us) (et) (con)fes-
tim apparuit ei an-
gel(us) d(omi)ni (et) cooperuit
ea(m) stola candida q(ua)
signis q(uod) o(mn)e corp(us)
eius sana(tum) e(ss)e (con)spi-
ceret ab o(mn)ib(us) videnti-
bus. Crastino aut(em)
ea(m) in vico q(ui) vocat(ur)
galasz adduxerunt ea(m)
ad p(re)sidem marcianu(m)
Spiaces ig(itur) p(re)ses et
videns o(mn)e corp(us) ei(us)
sanu(m) effectu(m) (et) fa-
ciem ei(us) fulge(n)tem n(imi)o
nimio furore repletu(s)
stupescens. Videns v(er)o
b(ea)ta barbara se(se) e(ss)e
stupefactu(m) dixit ei lo-
quens s(an)c(t)i suo de(us) a(ltissim)o et
(con)fuso adeo mo(do) quid
(con)sistat(is) es p(ro)p(ri)a v(er)e-
cu(n)dia / magis aut(em) p(re)ses
sicud leo iussit ea(m)
putari au(tem) te(m)mal(e) (et)
dixit ad v(er)sus ea(m) t(er)ri-
b(i)lem barbara(m) nobili-
q(ue) c(on)sistente(m) ni(mi)is
suppliciis p(er)imi(n)tur
(con)se(n)cie(n)te carno

gladio aui(c)a / ut i(n) p(r)i(n)-
cipio Statim ig(itur) p(re)cipi-
ens ea(m) p(ate)r ei(us) in-
t(er)mal p(re)sidis cam
na (et) furore acce(n)-
dens in mo(n)te cu(m)
b(ea)t(i)ssima martire x(risti)
(pro)pr(i)is manib(us) ampu-
tauit honorabil(e) ca-
put ei(us). Descende(n)te
v(er)o eo de mo(n)te ig-
nis cecidit sup(er) eu(m)
de celo (et) (con)bussit eu(m)
ita ut neq(ue) pul(vi)s
ei(us) in venia(tur) usq(ue)
in p(re)sentem die(m). Va-
lentinian(us) aut(em) qui-
da(m) vir religiosus
(et) time(n)s d(omi)n(u)m p(er)cepit
corpus b(ea)te x(rist)i mi-
lit(is) (et) condiens aro-
matib(us) posuit i(n) mo-
nume(n)to modico in
quo (et) sanitates p(er)-
ficiu(n)t(ur) ad gl(ori)a(m) eius
qui ea(m) (con)fortauit x(ristus)
ih(es)u. Martirisata est
aut(em) b(ea)tissima v(ir)go bar-
bara sub imp(er)atore
maximiano ag(e)n(t)e

Marciano preside ciui
tate nicomedia dicens
quoniam decollatur regina
et vos domino nostro ihesu
christo cui est laus et
gloria in secula seculorum
Amen

Lucie

Mulierem fortem quis inveniet

et Proverbiorum xxxi Sa
lomon tempore suo nullam
fortem mulierem potuit
invenire tempore tuo gratia
inventa est una mulier
fortissima scilicet beata virgo
cuius exemplo multe fuerunt
imitate ad fortitudinem
una fuit beata virgo lu
cia que adeo fortis fuit
quod vicit blandimenta
virorum lachugthon
violentiam hostium va
sile [illegible] et
seviciam tortorum
Blandimenta quidem
virorum vicit avariciam
luxuriam et superbiam
avariciam quidem vicit
largitate quia totum

patrimonium suum pau
peribus erogabat
Unde legitur de ea quod fuit
nobilis genere Cum autem
mater eius nollet ca[illegible]
de suis ad [illegible] Rursus
mater [illegible]
[illegible] ut nunquam dicto
nomine [illegible] Sed quod
quando moriturus es quod
dote pauperibus ero
gare Cum mater pertege
[illegible] oculos meos et quod
quod volueris de facultati
bus fac Ad quam lucia
quia moriens das Jo
das quia tecum ferre non
potes Da igitur dum
vivis et mercedem
habebis et sic beata
lucia de consensu ma
tris vendens omnibus
que habebat dedit
pauperibus que quando dedit
pauperibus habemus thesau
rum in celo scilicet ihesum
christum qui est thesaurus
in celis Mathei xix vade
et vende omnia que habes
et da pauperibus et ha

bebis thezaurum in
celis et quia thesaurum in
celo quo secta cum au
fuitis infernalibus //
Secundo vicit luxuriam
per virginitatem Unde dixit
ei beata agatha Ioachi
de deus in tua virginitate
habitaculum preparasti et in
hoc ipsa fuit templum
spiritus sancti quia virgo fuit
mente et corpore // 3o
vicit superbiam per humi
litatem Unde legitur de ea
quod cum paschasius in
nituret eam ad sacri
ficia ydolorum illa con
tempnens Audit ei ad
omnia multi sapientes
Cui paschasius cessa
bunt verba cum ad verbera
preventum fuit Cui lu
cia verba dei cessare
non possunt Cui pa
schasius Ergo tu
es deus lucia humiliter re
spondit ancilla dei
sum quod fecit explicacionem
victoriam tamen dixit de
ea sicut quod ipsa sit tem
plum dei sponsa co

lumpna paradisi et quia
thesaurum regni quia vi
vicit luxuriam per virgi
nitatem fuit templum
dei Unde ipsa dixit
Qui caste vivunt
templum sunt spiritus sancti Tandem
vicit avariciam per li
beralitatem fuit ea co
lumpna paradisi Unde
cantatur de ea Columpna
na es immobilis
lucia sponsa christi
Et quia vicit superbiam
per humilitatem accepit
coronam regni Unde
cantatur de ea Omnis ple
bes te expectat ut
accipias coronam regni
// Secundo fuit fortis
quia vicit violenciam
hostium Vicit autem
triplicem hostem scilicet cor
pus mundum et dyabolum
Corpus vicit quia in
nullo ei consentire vo
luit Et vicit mun
dum cum suis auctoribus
patet fuit paschasius
qui eam martirizavit

Valde aūt fuit mira
bile q̄ ita fragilis
puella uicit hoste̅
tā robustū Judith
xvi. dn̄s omps̄ tradidit
illū in man9 femie
et ↄfudit eū. Per Judith
bta lucia que cū ad
introitū dn̄i deuiat ho
lofernē i. iudicē suū
paschasiū et ↄfudit
eū mittēdo ad infer
nū. ubi erit eterna ↄ
fusio // It̄ uicit dya
bulū et h' fuit multo
mirabile q̄ puella
tā delicata uicit hos
te astutissim̄ q' sua
astucia decepat
euam. Bern̄ q̄q9 eū
ad illud examen
mirabile uenit in
deo distictus q' nos
nisi dicem9 cū hiis
scie glāz nidebim9
q nos excusatos eē
qui h'ondi² q cū sēlo
et secū uicit // Tercio
fuit fortis q̄ uicit
seuicia tormētorū quod

patz q̄ virtus et uiole
cia hoīm bonū ad
misit extendi ignis
virtute qbz mundi gla
dius virtute scindi
mors virtute occidi
di. Virtus q̄d hoīm
et boīm amisit tan
tēndi. Vn̄ legit de
ca q̄ paschasius
q ca nō posset incli
nare ad ydola ado
randa conuocatis su
is sibus et militi
bus dixit eis ymu
tate ad eā p̄fi et ta
diu illudat donec
mortua iaceat // uo
lentes aūt eā adlu
panar trahe tanto
pondere eā fixit ut se
: ut ipaz omo mo
ue nequiret // Statimqz
paschasius mille ui
ros accedere et ma
n9 ei9 et pedes li
gari sz cū nullatenus
mouere potuisset tunc
cū uiris mille vel
bona adhibuit sz

cum virgo immobilis per-
maneret vocavit p-
nus suus et iussit
copiosam ignem circa
eam accendi picem
et resinam et fervens
oleum super eam fundi
Cum ignis autem ei n-
noceret dudictes ꝫ
amici paschasii iugu-
lum eius gladium
immiserunt quod nequaquam
loquelam amitteret nec
de loco est mota nec
spiritum tradidit quousque
sacerdotes venirent
et corpus christi ei tra-
deretur et sic devicit
ista omnia et tandem
devicta morte eter-
na quam illam penitus
evasit possidet
vitam eternam ad quam
nos christus perducat
Amen

De ɔcepcoe bte marie

Gitur vita et
gloriosa sem-
per virgo maria genitrix
ex parentibus edita
sit ad memoriam in no-
cemus. Pater eius
Joachim mater
Anna vocabatur. Qui
cum essent provecte etatis
ambo steriles habe-
bantur. Erant autem
iusti ante deum et apud
homines puri. Nam omnem
substantiam eius triplicatam di-
viserunt. Unam partem
templo et templi ser-
vitoribus impende-
bat. Aliam peregrinis
et pauperibus eroga-
bant. Terciam sibi
et sue familie re-
servabat usibus.
Factum est autem secundum
dici festa complectudi-
ne cum ob omnes simul
ascenderent in Jerusalem
ut ascenderet ipse et
uxor eius cum co-
gnatis venissent in-

Cumque venissent in templum
ut deo offerrent hostias so-
lempnas et ipsi cum suis
tribubus ad altare ubi
ysachar pontifex erat
Qui cum vidisset ponti-
fex et agnovisset eum
sprevit cum oblacionibus
suis ostendens maledictum
esse omnem hominem qui non
genuisset masculum in
israel prius hanc male
dictionem esse solvendam
et sic demum in conspectu
dei cum oblacionibus
accedere insuper Joachim vero
hec audiens tristis pudo
re noluit domum rediri
sed mansit cum pastoribus
qui erant in pascuis
ne forte contribules sui qui
secum abierant et qui a
sacerdote audierant eo
dem obprobrio a longe
ab hominibus recederet
Cumque esset ibi apparuit
ei angelus dicens Noli
timere Joachim neque
in visione mea terrearis

Dominus enim cogitavit
ut auferret obprobrium tuum
et deleret pudorem tuum
Ecce anna uxor tua
concipiet et pariet filiam
et vocabis nomen eius
mariam hec in utero ma
tris sue spiritu sancto reple
bitur et filium altissimi
generabit hec a iuventute
sua gracia erit plena
in communi non manebit
sed virgo in templo do-
mini feliciter conservabitur
ne quid de ea sinistri
falsi vel suspicari possit
vel dicere Noli pensare
re uxoris tue etate
sed dei omnipotentis ma-
iestate qui in ducibus
forcior Sampsone
vel sanccior Samuele
et tamen hii ambo steri-
les matres habuerunt
Vade ad uxorem tuam
Annam in iherusalem et
hoc tibi signum erit Cum
veneris ad portam que
aurea porta dicitur ha
bebis obviam uxorem

tua ꝛ huius dictis discessit
angelus ab eo. Et anna
deinde a domina assumit
ei iuxta eundem sermonem
Joachym vero regressus
in iherusalem inuenit prout
angelus dixerat ei. Et
reuersus est domum cum
vxore sua. Que concepit
ꝛ peperit filiam ꝛ vocauit
nomen eius mariam. Et
cum essent tamen anno 3 ꝛ tempus
ablactacionis eius venisset
pater ꝛ mater ascenderunt in
iherusalem ut offerrent eam
ibi domino. Et cum venissent
in templum conuenerunt se
uestibus suis induti
bus ꝛ ut corporalibus
bene decebat se induerunt
Erat autem ibi quindecim
gradus quos per xv psalmus
designatur quos virgo
beata dimissa manu
matris sue sola humilis
et deuota acsi magne
ne etatis fuisset ascen
dit ꝛ perfecit se in obla
cione deo omnipotenti et
virginitatis sue castitatem
obtulit Jbique cum omnibus
oblacionibus suis Joach
im ꝛ anna filiam suam
deo ꝛ creatori omnium commenda
uerunt. Sacerdotes vero
templi filiam Joachim
videntes dixerunt ipum
esse benedictum a domino deo
magno adonay. Roga
tes ipum ut filiam suam
in consorcium xii virginum
que sic quiete permanebat
in templo domini quoniam in v anno
ad templum domini iherosolimis
adduxeras ipam in colle
gio virginum illic deo
famulacio sacerdotibus
ꝛ ingratibus templum in
seruicium xpi commendaue
rat. Itaque virgo maria spiritu
sancto edocta omnia ei pro
posita scilicet psalterium ꝛ li
bros salomonis ꝛ v
libros moysi breuiter in
euangelia temporis sancto ingenio
commendauit ut ex
hoc sapiencie eius pleni
tudine ammirans ait
Vere clara a domino ꝛ super
filias hominum vidi super
modum dignam benedicta
diuina. Multe filie congre

ganerit dimicias tu
sola sup gressa es vni
uersas. Maria vo de vir-
tute in vir-tute p̄ficiebat
ita ut oēs alie virgines
eā nō p̄socia s̄ p̄ regi
na eā habebat. Da
bat' eciā cottidie pu
ellis q̄ ibidem erant seri
cū aurū byssus et pur
purea hyme ad texē
dū ornamēta addi s̄
uicia p̄uicia. Vna
dierū puelle inter se
pactū dederūt ut cui
virgini magis aurū et
sericū p̄sorte eveniret
ad ḡsiacō statuto die
ipā in reginā elige
rent et ab oībz regina
vocaret'. Quod edictū
oībz ḡplacuit et maie
virgini p̄fixo die aurū
et sericū scdm̄ sortem
ipāz ḡparantibz cete
ris e donatū extūc
oēs eā reginā nuncupa
uerūt. Vnde bn̄ de
ipā dr̄ astitit regi
na a dextris tuis. Erat
at ḡsuetudo ut virgi
nibus ab etate xv annorū
venientibz cū pecunia
templi copularet'. Et
matrimonio coadunarent'
et nulla sine ḡsorcia vi
maneret. Cū bt̄a virgo
esset in quīdecio anno
ḡsilio sacerdotibz inito
ut mariā viri ḡiugio
copularet. Que ḡstā
ta aīo ipōrū ḡsilio ḡtra
dixit et suā virginitatē
dn̄o sancte sp̄u sancto
gr̄a et auctore q̄uāni gē
ris se sp̄opondissime
dixit. Eam ḡtrahati et
iā moti oībz modis
eā ad matrimoniū co
pelle volebat q̄ ḡdi
cebat et se ipām dn̄o
et signatā in virginitatis
sigillo fatebat'. Inter
q̄ vba inde et templi
proces q̄ ignorabat.
Venit vox de celo et
oībus eis in templo ex
istentibz insonuit. Ma
ria filia Ioachim pu
ella honore digna
matrimoniū ḡtrahere dicaq̄

Sed p(ro)positu(m) d(omi)ni e(st) q(uod)
diacon(us)(?) ad(?) p(re)destinatu(m)
Conuocari debe(n)t o(mn)es
sine uxoribus q(ui) s(un)t de
genere dauid (et) cui(us)
in manu sua virgam
arida(m) s(i)c(u)t desecat(am) que
atq(ue) floruerit (et) fructu(m)
& tulerit illi maria in co(n)-
iugiu(m) copulet(ur). Cu(m)
pontifices (et) o(mn)ibus
iudeor(um) audientes ga-
uisi s(un)t (et) statim p(er) p(ro)uin-
cias ad eos l(itte)ra missa
e(st) ut relictis o(mn)ib(us) ad
templu(m) d(omi)ni o(mn)es iuuenes
(et) senes sine coniugio
existentes q(ua)ntocius p(re)se(n)-
tarent (et) in manibus
virgas ut celitus p(ro)dig(iu)m
f(ier)et(?) sciretur(?). Co(n)su-
so(?) pariter ad d(eu)m sig(nu)m
nullu(m) visu(m) e(st). Illa
vo(x) fusa p(re)ce s(e)c(un)da ad
d(eu)m ab eo(?) angelica(?) vo-
cato(?) audita e(st) dicens
rursus(?) Ioseph filius da-
uid venit illu(m) sig(nu)m
videbitis ad que(m) mo-
nitu(m) e(st) ut q(uan)tocius ad
templu(m) d(omi)ni veniens
(et) in manu virgam
arida(m) defere(n)s

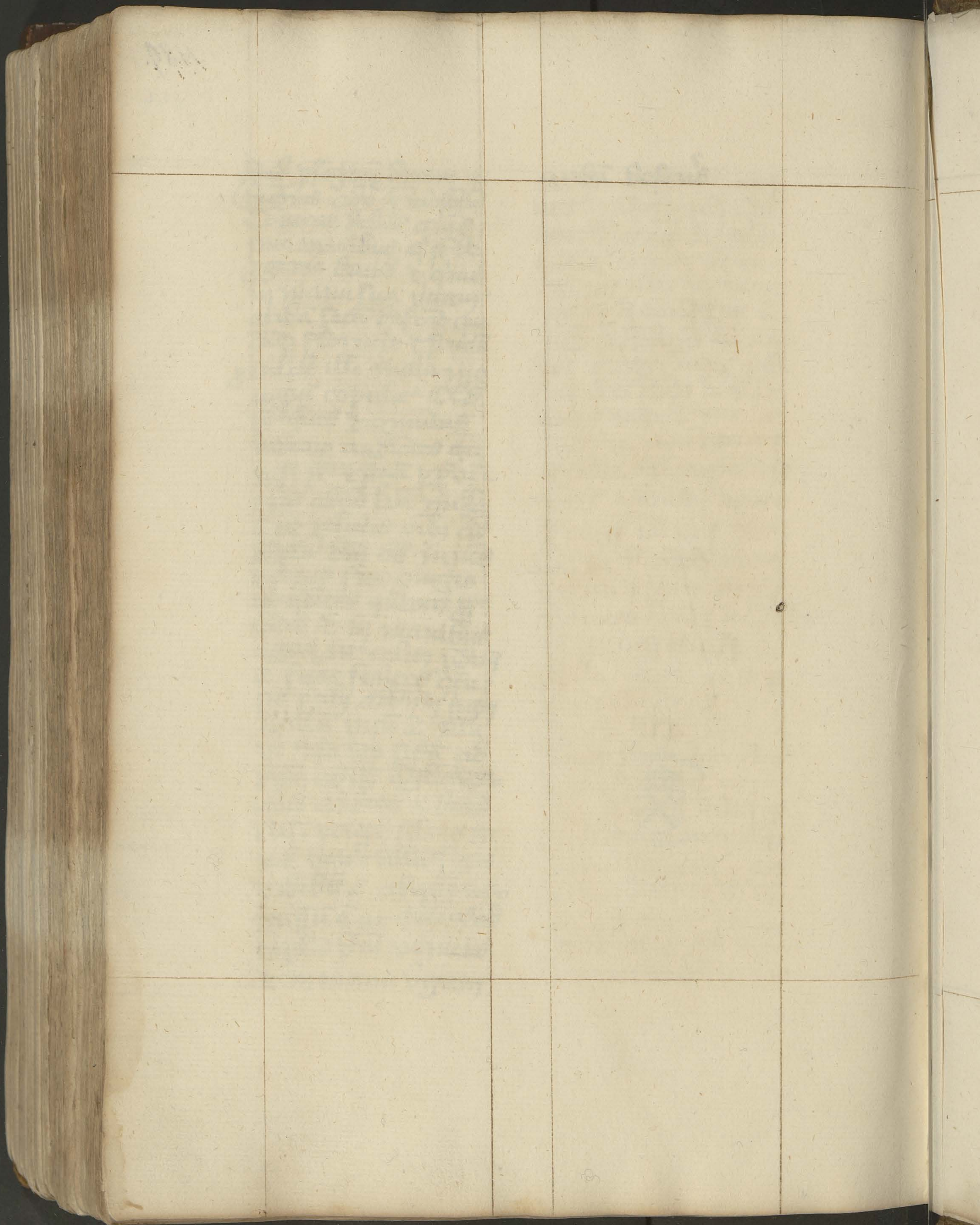

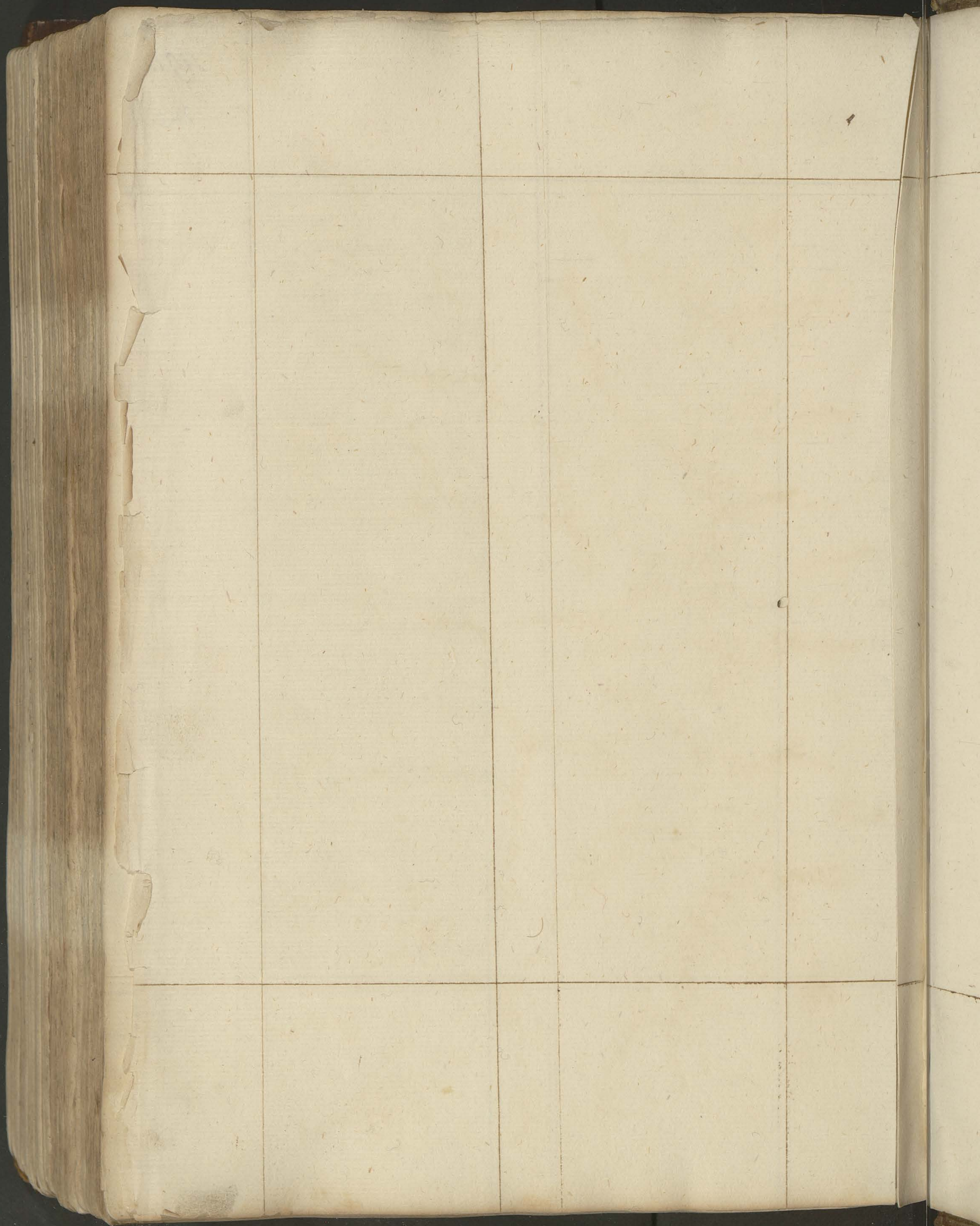

493

246

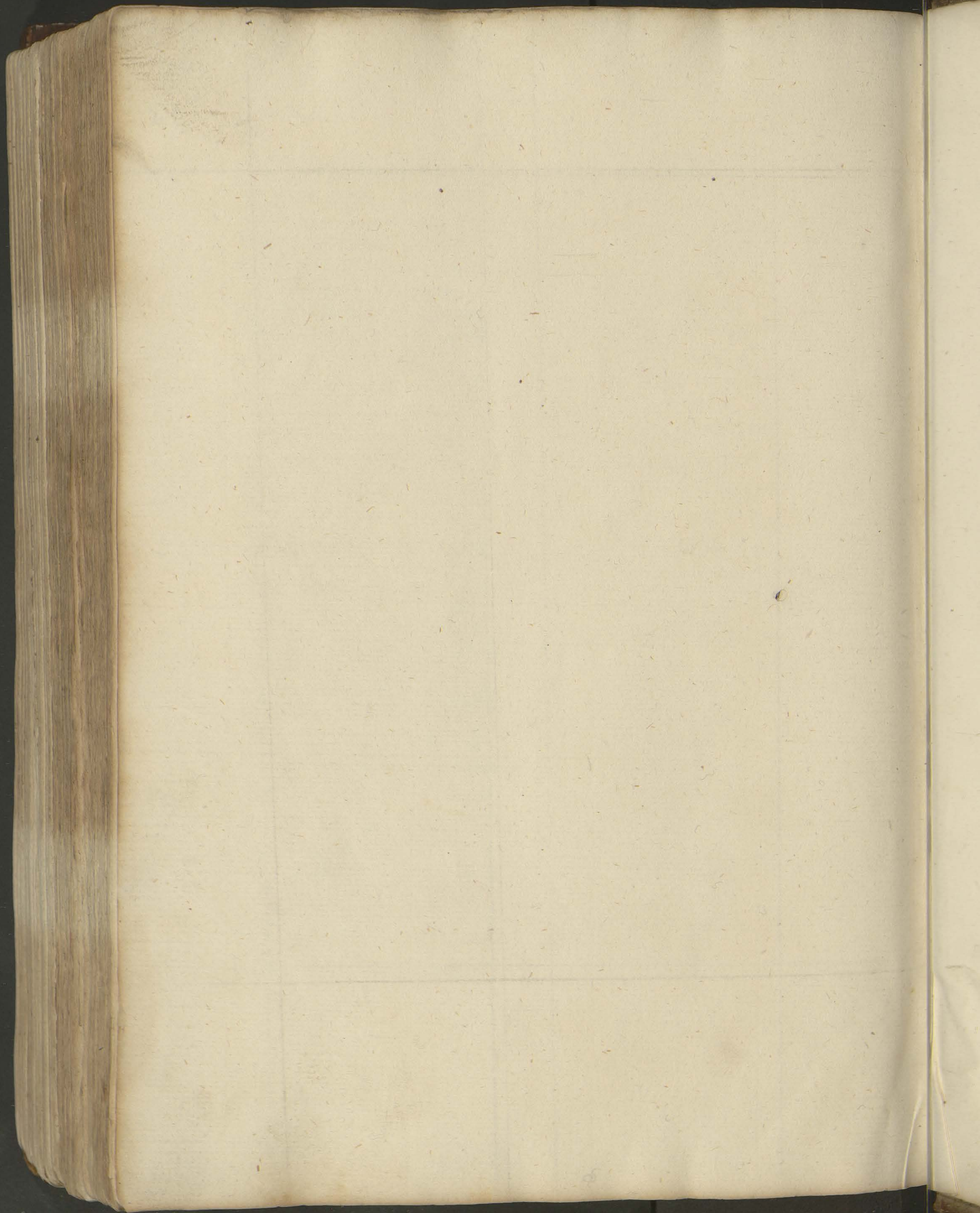

tare vice ac rector dicte ecclesie qui pro tempore fuit dictos officiales absque causa legittima ab eorum officiis que manual... in aliqua parte pratorum ubi sibi videbitur ...

amovere, statuimus et tenore presencium ordinamus ut quociens aliquem de dictis officiis que manual...

spiritualibus alium ydoneum ad huiusmodi vacans officium per institucione tenebitur ... vacari contigerit totiens ...

valeat seu possit amovere et causa sufficiente, puta sui officii negligencia putare que nullatenus sine nostro a...

ecclesie et rector scole singulis annis parrochianos ecclesie per singulas villas et domos conscribat et conscripti... ut alia ydonea ad hoc impellente vo...

XL.ᵐᵉ initium in confessione conscribendos ut sic nullus confitencium se valeat occultare. Si qui vero inventi...

nicare circa diem festum pasche sine causa legittima neglexerit ante nostra excommunicetur et ipso excommunicati...

Et ut omnia et singula predicta robur obtineat perpetue firmitatis has nostras privilegii litteras in memor...

siorum communiri. Actum et datum Cracovie in stuba superiori Anno domini millesimo cccc°viii° presentibus...

viris dominis .. Claretumbe et .. Thinicien Abbatibus et honorabili viro Swanthopelkone Cantore nostre C...

ne Capitaneo Radlowien .. etc.

Wladislaus

Petrus Petrus ...

iussu cosequi ...

503 II